4° Lt. sing. 370 b
19

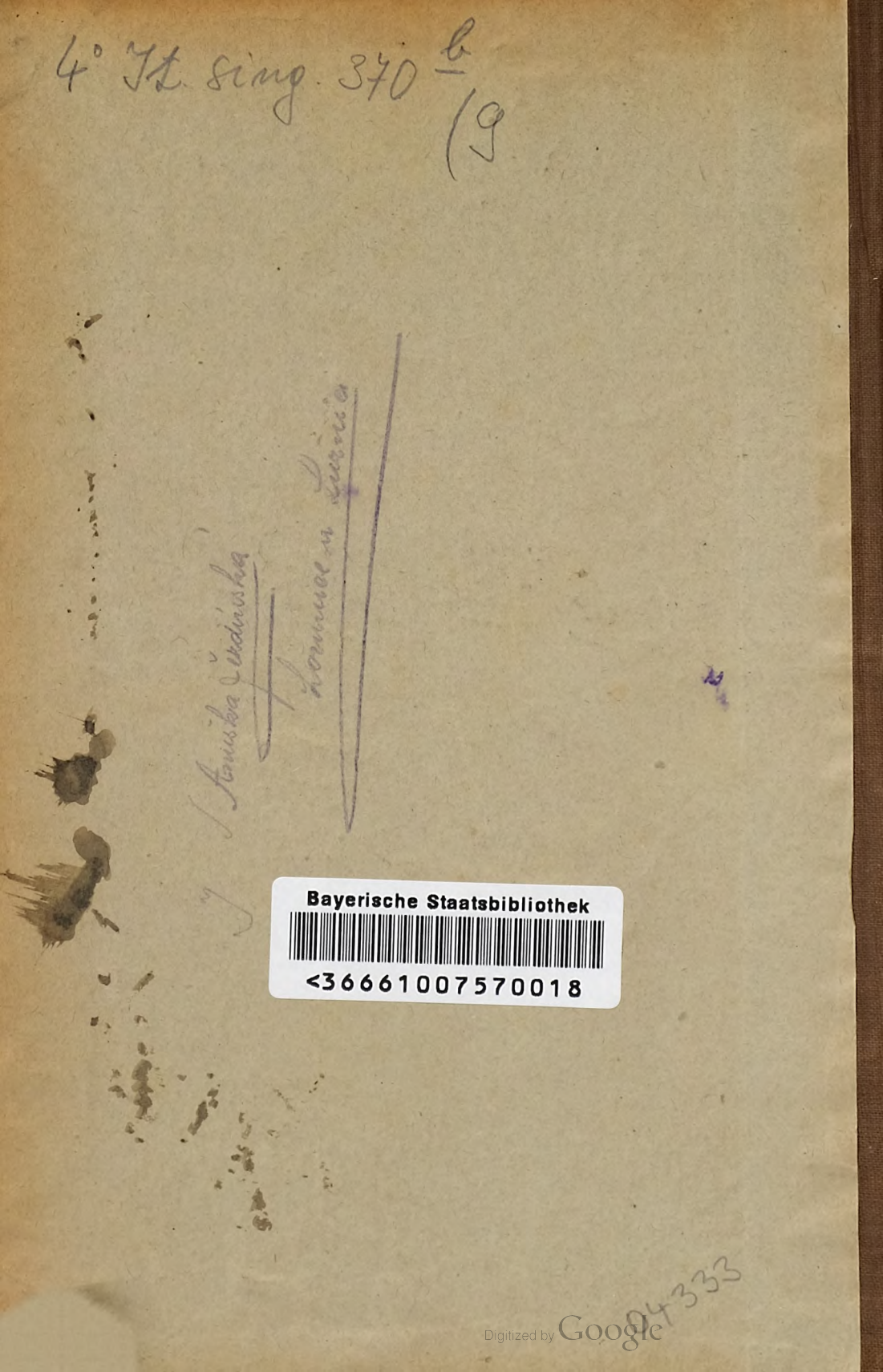

Bayerische Staatsbibliothek
<36661007570018
84333
Digitized by Google

Za turistský pavillon:
Čestný diplom výstavní.

Za Časopis turistů:
Stříbrná med. výstavní.

Čestný diplom výstavní 1891.
Diplom Národní jednoty Pošumavské v Domažlicích 1893.
Čestný diplom NVČ. 1895.

ČASOPIS TURISTŮ

vydávaný „Klubem českých turistů".

Ročník IX.

Redaktor
Dr. JIŘÍ GUTH.

V Praze, 1897.
Nákladem „Klubu českých turistů". — Tiskem F. Šimáčka.

Digitized by Google

Digitized by Google

Obsah IX. ročníku.

1. Články.

Čtenářům Časopisu turistů. Proslov redaktora. Dr. *Jiří Guth.* 1.

Pozdrav turistům z ciziny. *E. St. Vráz.* 2.

Nansen a jeho cesta. Podává *Ot. Beňovský.* 5.

O Sudetách. Přednáška ve členské schůzi dne 9. prosince 1896. *J. Paul.* 13, 41.

Muráň. Napsal *Al. Jirásek.* 33.

Návod ke čtení map. Se zvláštním zřením ku „Mapě okolí pražského“ vydané KČT podává prof. Dr. *Jar. Vlach.* (S přílohou.) 36.

Dílář cesty, kterou r. 1896 se svou chotí podnikl Dr. *St. Prachenský.* 44.

Výlet do vysokých Tater. Popisuje *Fr. Müller.* 69.

Losos na cestách. Feuilleton cestujícího přírodozpytce. Píše *Boh. Bauše.* 72.

Sarajevo. Jako pozdrav zasílá *Ferd. Velc.* 93.

Několik výletů z Turnova. Popisuje *V. Kobliska.* 103, 179.

První výlet Klubu českých turistů do Dalmacie, Černé Hory, Hercegoviny, Bosny a Záhřebu, ve dnech od 13. do 30. dubna 1897. Referuje *Jan Buchar.* 130, 209.

Dopis z Korčuly. *Vid Vuletič Vukasovič.* 178.

Andréeova balonová výprava na severní točnu. *Ot. Beňovský.* 246.

Boskovice s okolím. Píše *Ferd. Prchal.* 257. 296.

Život v Zakopaném. Skizza z Tater od *K. Drože.* 263.

Slavnost otevření chýše Pasovského na Čerchově. 269.

K charvatskému Přímoří. Píše *Fr. Obst.* 289.

Velhartice. Feuilleton z potulek po českém kraji. Píše *Jan Doudlebský.* 300.

Do Švédska *J. Kořenský.*

Rozvrh cesty na první oasu alžírské Sahary. Vykonal člen KČT *Ludvík Sigmund.* 307.

Třetí sjezd KČT v Domažlicích. Referuje *Jan Koutský.* 318.

Loučeň. Malý obrázek z českého kraje. Píše *Felix Krejčí.* 332.

Studentská výprava pořádaná brněnským odborem KČT o prázdninách 1897. Píše *A. M. Lang.* 337.

Několik cifer z Tater. Zjistili Dr. *O.* a *K. Frankenbergerové.* 340.

V Rudohoří. Popisuje *L. Schröck* 357, 384.

Fécamp. Malá causerie z cest. Píše Dr. *Jiří Guth.* 362.

Poznámky z cesty po Šumavě od 20. do 26. července 1897. Sděluje *Jan Bradáč.* 368.

Označování cest. Od *Tom. Dvořáka.* 372.

O sdružování se odborů KČT. Napsal *Ant. Kostinec.* 382.

Zpráva cestovní. Od Dra. *Chodounského.* 386.

Košumberk. Napsal *Ed. Šedý.* 397.

Z cest E. St. Vráze. *J. Novotný.* 402.

Z oboru dopravy železničné. 405.

Digitized by Google

II. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze 7. prosince 1896 17.
16. „ „ —
30. „ „ 53.
7. ledna 1897 —
20. „ „ —
3. února „ 82.
12. „ „ —
17. „ „ —
26. „ „ 122.
8. března „ —
22. „ „ 151.
2. dubna „ 189.
9. „ „ —
10. května „ —
17. „ „ —
24. „ „ 190.
31. „ „ 251.
8. června „ 278.
15. „ „ —
21. „ „ —
30. „ „ 310.
5. srpna „ 341.
12. „ „ —
14. září „ 375.
22. „ „ —
29. „ „ 389.
5. října „ —
12. „ „ —
19. „ „ —
26. „ „ —
7. listopadu „ 408.
8. „ „ 409.
22. „ „ —
29. „ „ 410.

Valná hromada KČT. 109.

Zápis o schůzi delegátů odborů KČT. 109.

Zápis řádné valné hromady KČT ze dne 14. března 1897. 110

Noví členové. 20, 61, 87, 124, 194, 253, 280, 311, 342, 377. 393, 414.

Zemřelí členové. 20, 87, 125, 196, 253, 343, 377, 414.

Upozornění odborům. 57, 80, 276, 407, 410.

Seznam účastníků prvního turistického výletu do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny. 175.

Studentské noclehárny. 188, 201, 280, 281, 312, 348. 414.

Výkaz subvencí na r. 1897. 188.

Přednášky. 19.

Návrh na změnu stanov. 412.

III. Zprávy z odborů.

(* označené jsou výroční zprávy.)

Beroun. 54*.

Brno. 54*, 82, 192, 376.

Český Brod. 79*.

Dnespeky. 80*, 87.

Domažlice. 20, 58, 87, 123, 191, 252, 279, 311, 342, 376, 392. 413.

Hora Kutná 57*.

Hořovice. 50*.

Humpolec. 59, 84, 413.

Jičín. 46*, 58, 86.

Jihlava. 22.

Jilemnice. 50*.

Jindřichův Hradec. 342*.

Klatovy. 75*, 123, 376.

Kostelec n. Orl. 22, 54*.

Ledeč. 86.

Lomnice n. P. †

Louny. 48*, 60.

Mělník. †

Náchod. 56*, 60.

Nové Město n. M. 85.

Pardubice. †

Plzeň. 21, 76*, 85, 190, 279, 390.

Příbram. 47*, 59, 122.

Rychnov. †

Rokycany. †

Roudnice. †

Rožnov. †

Slané. 79*, 83.

Strakonice. 191, 252.

Sušice. 78*.

Štramberk. 60, 123.

Tábor. 49*.

Turnov. 52, 59.

Uherské Hradiště. †

Ústí n. L. 193, 252.

Valašské Meziříčí. 123.

Volyň. 311.

IV. Provolání.

Vánoční stromek KČT 1896. *Max Dufek.* 23.

Provolání Ústředního výboru KČT v Plzni. 80, 81.

Velikonoční výlet do Dalmacie. 89.

Příznivcům studující mládeže. Ústřední výbor KČT. 115.

Program prvního turistického výletu do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny. 116.

Provolání Ústředního výboru KČT o společných tiskopisech. 121.

Poděkování KČT do Krajiny, Dalmacie, na Černou Horu, do Bosny, Hercegoviny a Horvatska. 129.

Odbory označené † nezaslaly žádných zpráv.

Bayerische Staats ibliothek München

Digitized by Google

České veřejnosti! Ústřední výbor KČT. 187.
Díkůvzdání odboru KČT v Domažlicích. 258.
Díkůvzdání do Domažlic, Nové Kdyně a okolí. 318.
Ctěným pánům dozorcům studentských nocleháren. 390.
Českým turistům! Ústřední výbor KČT 396, 421.
Vyzvání výboru společnosti Rinka. 396.
Pozvání k valné hromadě odboru KČT v Domažlicích. 428.
Vzhůru do Paříže 1900! 406.

V. Různé zprávy.

25, 63, 90, 126, 197, 254, 282, 343, 393, 417.

VI. Literatura.

Z literatury domácí. 28, 64, 91, 128, 203, 313, 348, 394, 420.
Z literatur cizích. 30, 204, 353.

VII. Turistické stanice.

65, 128, 203, 285. 313.

VIII. Letní byty.

127, 255, 285.

IX. Cestovní kurs pro studenty.

201.

X. Seznam darů.

Na vánoční stromek. 23, 396, 423.
Na stavbu chýše Pasovského na Čerchově. 25, 62, 90, 125, 253, 280.

XI. Illustrace.

Nansenova loď „Fram“ ve přístavu Bergenském. 7.
Mužstvo lodi „Fram“. 8.
Nansenova cesta k severní točně. 11.
Klíč ke značkám „Mapy okolí pražského“. 40.
Sarajevo. 100, 101.
Vranov (Malá skála) od jižní strany. 106.
Pannonia, salonní loď uher.-chorv. paroplavební společnosti v Rjece. 131.
Salon Pannonie. 132.
Salon pro kuřáky na Pannonii. 133.
Kajuta pro dámy na Pannonii. 134.
Zadar, přístav starý. 137.
Šibeník, přístav. 139.
Split: Riva. 147.
Solín. 148.
Palác Dioklecianův ve Splitu. 150.
Split: Peristyl před dómem. 152.
Split: Hlavní portál paláce. 153.
Split: Věž dómu. 154.
Dubrovník, 158.
Rjeka (Ombla). 160.
Obrovský platan v Trstenu. 162.
Vignetta. 164.
Perasto v Boce Kotorské. 166.
Kotor se zátokou. 167.
Silnice z Kotoru na Cetyni. 169.
Něguš. 173
Skalní sklepení u hradu Frydštejnu. 183.
Účastníci dalmatského výletu v nádraží v Sarajevě. (Příloha.)
Účastníci výletu před kathedrálou vystupují z vlaku. 221.
Radnice v Sarajevu. 223.
Židovský hřbitov v Sarajevu. 224.
Tkaní koberců v zemském atelieru v Sarajevu. 225.
Hotel Borna v Ilidži u Sarajeva. 227.
Vládní hotel v Jajci nad řekou Vrbas. 231.
Boskovice se strany severozápadní. 258.
Starý hrad boskovický. 258.
Boskovice, město a zámek. 261.
Rozhledna a Chýše Pasovského na Čerchově. 269.
Místopředseda odboru KČT prof. Samohrd promlouvá slavnostní řeč na prahu Chýše Pasovského. 271.
Hřeben Čerchova a chodské dědiny. 273.
Pohled na Potštýn od zámělského rybníku. 277.
Cetyň, sídelní město knížete Černohorského. (Příloha.)
Půdorys Trsatského kastelu. 293.
Boskovice se strany západní. 299.
Velhartice. 303.
Přástky na Chodsku. (Příloha.)
Hrad domažlický od strany jižní. 321.
Loučeň. 334.
Košumberk od východu. 499.
Věž na Košumberku. 401.
Vignetta ke článku Z cest E. Vráze. 401.

Digitized by Google

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.
Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«. Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.
Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

Ročník IX. V Praze, 1. ledna 1897. Číslo 1.

Čtenářům Časopisu turistů!

Rád přejímám redakci Časopisu turistů, poněvadž rád bych svou hřivnou přispěl ku prospěchu české turistiky, který časopisu toho je cílem. Práci mám ovšem valně usnadněnu, protože jen budu pokračovati v díle, jež na pevné základy postavili osvědčení redaktorové přede mnou, pánové prof. Dr. V. Kurz, Dr. J. L. Hrdina a posléze pan arch. Vrat. Pasovský, kterým přísluší zásluha, že Časopis turistů má již svoje místo mezi našimi turisty a přátely cestování.

Program listu zůstane tedy nezměněn a tak jako dříve, bude Časopis turistů dbáti především turistiky české a československé, pak slovanské, a konečně i cizí, všímaje si bedlivě všeho cestování, i vědeckého, pokud pro turistiku má interess; pak buditi chuť ku cestám vůbec a po vlasti české nejvíce.

Prosím všechny ty, kteří dosud spolu pracovali, aby měli Časopis turistů stále v dobré paměti.

V Praze, 1. ledna 1897.

Dr. Jiři Guth.

Digitized by Google

Pozdrav turistům z ciziny.

Na moři, mezi Molukami dne 24. října 1896.

Den, kdy doufám přistáti ke břehům jednoho z nejzajímavějších, ale též nejnepohostinnějších ostrovů, bude dnem výročním, plným příjemných vzpomínek. Tenkráte před rokem ve velkém přátelském kruhu, při žertu, hudbě i zpěvu, mnoha přípitků, loučil jsem se s Prahou, s přátely. Bodří turisté, jaksi moji polokolegové, opět jednou ukázali, jak pobyt v přírodě, pobyt na čerstvém vzduchu mimo zdiva velkoměstských věznic, osvěžuje mysl, šlechtí srdce — a dobře tráví. Nám aspoň všem přes všechny sentimentální řeči a přípitky jak náleží chutnalo v útulné, řekl bych rodinné místnosti „Měšťanské Besedy“. Tenkráte to slovo Vráz do nekonečna (a k spravedlivému omrzení mnohých) se opakovalo, žert a veselí nenucené, jakoby veselka a ne pohřeb to byl. Pak ale ten Vráz „jako když kámen do vody hodí.“ Šelma, co se nasliboval častěji o sobě podati zpráv, napsati něco do hlavního orgánu všech českých, s městským vzduchem nespokojených. Nebylo psaní, kde by se nebyl omlouval a „příští“ lodí nesliboval kus cizokrajné turistiky.

Inu sliby — chyby, jen nevděk si důsledným. Mám okamžiky, kdy moje dosud neumrtvené svědomí mne z toho hrozného nevděku obviňuje. A přece kázal mi rozum tak jednati, nejsem si viny vědom. Ač se sice péra více než klevet bojím, přece byly momenty, kdy mně to v prstech hrálo, a již již sedal jsem k Turistickým epištolám ze zemí chrysanthemů atd. Leč strážný můj andělíček bděl! To tak, abych svým „básnicko-malířským“ (slyš nadšenou jednu přítelkyni) slohem vylíčil krásu Žaponska tak, aby několik tuctů odvážných, nadšených turistů opustilo ženy, děti, rodinný krb, a šlo se na ty Žaponky, pardon, chci říci Žaponsko podívat. Avšak nejen to! Že prý dvěma pánům nelze sloužiti! Sevšednělé sice, otřepané, ale přece pravdivé přísloví. A což teprve pravdou v Čechách, kde každý, kdo osmělí se povystrčit hlavu na veřejnost, dostane bití nepískati všem do noty. A teď si, prosím, mé drahé, a moji drazí, pomyslete, že bych se byl nechal svésti pokušením a dal se do psaní. Kde pak by dnes byl ten známý, slovutný Vráz, miláček atd., osoba nadmíru sympatická (čti nebo slyš chvalozpěvy všech jeho exotikou ze střízlivého šosáctví na chvíli vyburcovaných přátel, kterým vstouplo do hlavy, že jej musí mermocí pokazit)! Pouze malý příklad. Pavel Durdík, také starý mládenec, unešen snědou pletí, černýma očima Malajek a Javanek, a ku zlosti všech svých plavovlasých, modrookých, ale i brunetek krajanek, spáchal „Lásku a manželství v tropech“. Škoda, že neslyšel, co o něm mluvily jahodové, třebas drobet zlomyslné rtíky pěti tuctů plnokrevných representantek české krásy, české duše, které na svém novém, vhodnějším apoštolu mermoci chtěly vylákat, v čemž vlastně ta vylhaná přednost polodivošek proti ním, dcerám vzdělaného severu, měla záležet. Kdyby nám ten Durdík byl tenkráte padl do rukou! Na kolenou byl by musel odprosit!

Digitized by Google

Později druhý z cechu mládenců, stavu, bohužel, málo oceněného, Kořenský, sáhl v struny lýry a pěl dithyramby roztomilým Žaponkám, a měli jste slyšet to rozhorlení dámského světa. Mnohá roztomilá přítelkyně, mně všech Žaponek dohromady milejší (Hony soi qui mal y pense) a snad také nepřítelkyně (kdož pak ženám rozumí) úsečně se mne zeptala: „Prosím Vás, proč ten Váš přítel Kořenský tam nezůstal?“ Prosím, to jsou dámy — a nyní k tomu tak zvanému silnějšímu, střízlivějšímu pohlaví!

Máme, dík nebesům a dobrému pivu, v Čechách už hezkou řadu turistů. Dokonce turistů širším světem, což mne, jenž jako cestovatel k cechu turistickému jest blízkým, nemálo těší. Několik z těchto, kteří mnoho viděli a porovnávali, cítili potřebu viděné i poznané s jinými sděliti (ó, ti neopatrní), a neštěstí bylo hotovo.

Pan V. zamiloval se do Angličanů, vidí v nich spasitele světa, tu právem, často i neprávem šlehá svým břitkým vtipem do našich domácích poměrů — a v Praze je tisíc lidí, kteří by jej utopili. Já první, protože od jakživa protivu Angličana jsem nemohl cítit. Tím méně, čím více musím se obdivovat jeho přednostem!

Druhý cestoval na Východě a je panslavistou, líbal by Rusy na potkání — a bude-li mnoho psát, špatně to s ním skončí.

Jiný rozepsal se o Francii, Kanadě, Americe atd. a že prý několika řádky pokazil si kariéru...

Jak ku svému prospěchu lišila se nová hvězda na obzoru českých cestovatelů, kterou z vrozené skromnosti ani začátečními písmenami neuvedu. Ta mluvila nebo psala jen o letu kolibříků, nádheře a vůni tropických květů, životu plném žáru a vášně v pampách, „celý svět“ byl mu nakloněn, nikdo nebyl dotčen, ve svém božstvu uražen. Chlapík, měl vyhráno. Pokud mluvil o zemích, kde lidožrouti trou si vzájemně nosy, jaguaři, neb sloni a lvové navzájem si dobrýtrují, šlo to hladce. Tu pojednou ocitl se v krajinách, kde mimo přírody ještě více sám člověk hlásil se k uznání, vyžadoval cestovatelovu pozornost. V zemích, kde štěpy prastaré kultury nesly ovoce nám přepodivných, úplně kontrérních vlastností, barev, vůně i chutí. Tam bylo všelicos, co nutilo k porovnaní s domovinou. Často v neprospěch — ale též častěji ještě ve prospěch, té, námi v poslední době tak často tupené, naší společnosti. Nyní bylo cestovateli těžko psát. Jen si to pěkné přátelství nepokazit. Vždyť jest jeho jediným bohatstvím, jeho štěstím, drobet té přízně a lásky jeho krajanů. — Žaponsko, Čína, Zadní Indie, Malajsko — co tu materiálu. Jak to často v prstech svrbělo. Ale ne! — — —

Malý obrázek.

V Žaponsku, ráji dětí malých i velkých, v zaslíbené zemi turistů, jest ukrytá hvozdy perla nezašlého lesku, kus středověkého Žaponska. Něco pohádky, mnoho poesie. Lidské božství a božská příroda — chrámy v Nikku. A i všecko vůkolí jest jeden chrám přírody, jedno velké shromaždiště „turistů“ z celého Žaponska. Sem z celého Dai Niponu putují mladí, staří, zdraví, choří. A žaponský poutník není ničím jiným, než maskovaným, vydařeným turistou, jemuž náboženství jest jen záminkou ku procházce do přírody, k ob-

Digitized by Google

divování květů, hor, jezer, vodopádů, ke kterým nezapomene s sebou vzíti pár uzlíků drobotin i masivnějších potravin. Neboť i v Žaponsku plný žaludek nikterak prý není na ujmu duševním požitkům. Pěšky, koňmo, na vozíčcích, v nosítkách, potkává se evropský turista se svými většinou drobnými, exotickými kolegy. Ó, rozkošný, nezapomenutelný, kouzlem i jemným vzduchem dyšící dni, kdy cválal jsem z Nikku k čárným jezerům Čuzendži a Yumotu! Cesta pohodlná, vzduch dole jen vlažný, nahoře chladný občerstvující, podél „tisíce“ Budhů, v kamenu po sta let vážných, klidných přes uražené nosy, přes smavá pole, dolů na horu v rokliny borovicemi porostlými, po titěrných, ale přece velmi solidních můstcích přes divoké bystřiny, široké říčky, vzhůru do hor! A pojednou příkrá propast! Oproti vám, na šedé stěně jen předjarní vegetací porostlé, z níž však již rudne a plápolá divoká azalka, massy vody řítí se dolů, dno balvany pokryté obaluje v pěnu barvami hýřící! A již vám malé ručky běřou uzdu z rukou, jiné postavičky vás obklopují, jak ptáčata štěbetající, s koně by vás dolů snesly, ale přece ne dotěrné, vždy „chic“, vesměs malí to motýlkové (mezi nimiž někteří zavalití buclatí chrousti), pestrá stvořeníčka zamilovaného Lotiho, zamilovanější „Mousmées“. Neboť zde na hoře, na skále, skoro volně ve vzduchu se vznášející, ač sta a sta let stála a stojí úhledná škatulka na hračky, perníková chaloupka z papíru a dřívek, prkének, z jakých u nás na klobouky dělají se krabice — „čaja“, pravá žaponská „čaja“ se všemi svými typickými sedátky, lampiony, kakemony, nádobíčkem pro větší loutku, květináči, které by paní Nanýnka za roztomilé kávové šálky pokládala, kdyby nebylo v nich titěrné cosi, na čemž mnoho květů a co stromem má býti, stromem dvaceti, až třicetiletým. — Inu, jenom se honem podívejte do Kořenského „Žaponska“. A když jste se pomazlili s těmi nedorostlými květy, ochutnali všeliké ty „samy zvoucí“ cukrovinky, jichž vzhled, bohužel, jest lepší vnitřní hodnoty — aspoň pro konservativní evropskou chuť — cváláte dále. Za čtvrt hodinky nový vodopád, nová „čaja“, jejíž specialitou v cukru zadělané boby, šamizen hrající majitelka „čajy“ a nejkrásnější z celého okolí doma pěstěné azalky, pohádkovou chaloupku obklopující. Pak jezero samo s řadou žaponských hotýlků, řádné t a l m i jen pro cizince, pravé, již ze starověku rodinami děděné. Několikráte bouří zničené, větrem rozmetené, ohořelé, zaplavené, vždy znovu děděné a na témže místě postavené. Vždyť místa jsou k nezaplacení. Mát hotýlek „U třešňového květu“ nejlepší vyhlídku na šintoistický chrám, onen „U divoké slívy“, nejlepší na jezero, a „Čerstvá voda“ pohlíží na zasněžený Jantansan. Všude, kde v Žaponsku, Žaponsku měšťákům přístupnějším jsou přírodní krásy, divy k uzření, tam postaráno o pohodlí turistovo, tam rozpjaty steré sítě lákadel, tam vždy poklonkují čtveračivé Heby. Jaká to krásná země pro turisty! Dobré silnice, hospod všude dost, plno usměvavých tváří a sladkého vítání, vzduch jako „champagne“, a kuchyně dobrá, i pro Evropany zařízená. Atd. atd. — tak asi byl bych začal své cizokrajné, turistické epištoly. A nyní k následkům! Není mi třeba mnoho fantasie, abych slyšel ty všeliké, při čtení mých epištol pronášené „pro“ a více „contra“ mono- i dialogy.

Digitized by Google

Pražský měšťan: Jako bychom zde také neměli svěží vzduch a v parku krásné azalky!

Majitel restaurantu na výletním místě: Co ten V. rýpá, jako bychom my zde neměli všude, kde jest krásno, a zrovna na silnicích útulné hotely, dostatek oleandrů a kvetoucí „agaty". A kdyby nebylo mé staré, ženská obsluha by také nescházela.

Přítel turista přírodozpytec: Mnoho zbytečných řečí, kdyby nám raději napsal něco o vývoji mloků Cryptobranchusů.

Kritik. Stále to samé, sladké vrkání, bez cenného zrna.

Nadšený turista: Ženo, pusť mne, já tam na přesrok musím!

Žena: Však jsem to vždycky říkala, že to s morálkou V. asi nebude valným, pořád jen o ženských a svádět nám muže. Takový přivandrovalý, který dosud ani svůj křestní list nikomu neukázal. Kdo ví, není-li Turek...

Majitel nejmodernější kravaty: Hhm! eh! prosím, slečno, neračte to brát tak moc vážně, to je všecko na efekt. To my dávno známe. Kdo pak jej může kontrolovat. Nevím, co vlastně s tím člověkem nadělají za komedie. — Račte, prosím —

Hlas z nebe: Blahoslavení, jimž srdce dosud neotupil's, svět nesevšedněl a kteří nad každým kvítkem jásají.

Hlas ze země: A prosím, jaké pak tam mají pivo, člověk se z toho nic moudrého nedočte.

Hrůzo — nechci dále slyšet. — — — — — — — — — —

Holandská vlajka vztýčena, parník píští jak by jej na vidle nabíral. Plujeme krásným zálivem Amboinským, zemí, kde roste muškát, květ, hřebíček — a také pepř. Cítili jste? Za hodinu, za malou hodinku budu již na zemi a „již zítra ráno budu v ráji". S otevřenýma očima budu sníti pohádku z tisíce a jedné noci. Budu plout nad „mořskou zahradou" světem pověstnou, kde voda jako křišťál, dno nehluboké, na němž plno květů, skal, stromoví (korále atd.) a kde místo motýlů pestrými barvami mihotají se modře zelené, červené a zlaté rybky. A pak dále k sopkám Ternatským, kde rozloučím se s civilisací, pohodlím a úplně se zdravím. A hajdy učit pp. Papuance moresům a českým pozdravům. Můj starý, dětinný to zvyk — —

1897? Jakým bude pro mne? Pro vás, přátelé drazí, kde kdo po českomoravských vlastech, jež v přátelské má mě upomínce nebo s účastenstvím sleduje mé nové pouti, nechť jest plným zdraví, přízně, humoru — a „dobrého větru". *E. St. Vráz.*

Nansen a jeho cesta.

Podává *Ot. Beňovský.*

Cesta Dra. Fridtjofa Nansena na točnu severní, vykonaná v posledních třech letech a dokonaná nedávno, je významu tak epochálního, že rozvířila nejen všechen vědecký a učenecký svět, ale stala

Digitized by Google

se jak svým cílem tak také způsobem svého provedení zajímavou všeobecně. Že turistický svět má na cestě té zájem svůj zvláštní, je docela přirozeno, ne sice že by byl Nansen otevřel turistickým proudům nové směry, kam by táhly červení Baedekrové a lodnové haveloky, ale že jim záleží na poznání světa vůbec, ať jakkoli to poznání se děje. Ačkoliv mohli bychom poukázati na to, kterak na příklad Mont-Blanc, který před sto desíti lety byl nedostižným, teď je jednou z lehčích tur, a že na Špicbergy teď konají se už pravidelné výlety turistické. Jde vždycky jen o počátek, a k tomu Nansen přiblížil se o valný kus.

Nebyl první Nansen, který jel za točnou severní, ale první byl, který se jí přiblížil tak velmi blízko, že kdyby nebylo nakupených ker ledových, byl by mohl stanouti na bodu matematickém, který značí severní mez osy zemské, kolem níž koule naše se otáčí. Ačkoli o tuto kuriositu ani tak Nansenovi neběželo: nezáleželo mu na tom, stanouti na točně, jako spíše jen probádati pokud možno nejbližší její okolí a po případě skorrigovati náhledy o tom stávající. To se mu podařilo ne-li docela, tož jistě valnou měrou a chceme stručně tuto poukázati, jakým způsobem.

Dlužno tu vytknouti hned předem genialní jeho myšlénku základní, kterou postavil se proti všem methodám dosavadním dosíci točny. Kdežto methody ty působily p r o t i silám přírodním, Nansen chtěl pracovati se silami přírodními, které tam v těch končinách vládnou. Impulsem k tomu byly mu trosky nešťastné lodi „Jeannetty", kterou vypravil majitel New-York Heraldu Gordon Bennett pod vedením de Longovým a která byla rozdrcena ledovými krami 13. června 1881 na 77° 15′ sev. šířky a 154° 59′ východní délky (od Greenwichu), blíže ostrova Bennettova. Trosky ty, — lodní deník s podpisem kapitána de Longa, různé šaty a nářadí — nalezeny byly po třech letech, 1884, na jižním břehu Grónska, u Julianshabu, o něco na východ od mysu Farewell, a nebylo pochyby, že poháněny jsouce buď proudem s ledy, na nichž byly, nebo větry, vykonaly cestu celým mořem polárním, od ostrova Bennettova přes točnu až k jižním břehům Grónska, což přímou čarou rovná se 700 mořským mílím. Již při výpravě „Jeannetty" a před tím při výpravě rakouské na lodi „Tegetthof" bylo pozorováno, že loď zamrzlá v krách může býti poháněna s ledy, a Nansen srovnávaje směry poznával, že proudy, ustupující do moře polárního úžinou Beringovou směřují k točně a přes ní že se valí ku břehům grónským, kde tvoří pak proudy již známé.

I jiné úkazy podporovaly tuto hypothesu. Tak shledáno, že dřevo, jehož užívají Eskymáci v Grónsku, — kde vůbec žádné stromy nerostou: Eskymáci sbírají kusy dřev připlavených proudem mořským ku břehům — je totéž, jako dřevo smrků rostoucích na Aljašce a dřevo jistého druhu dřínu, který roste jen v Sibiři. Ledovce, plující kolem břehů grónských, pokryty byly jakousi žlutavou hlínou, v níž geolog Torneborn ve Stockholmu našel mikroskopickou floru diatomickou; prof. Cleve v Upsale, specialista ve floře diatomické pak poznal, že flora tato shoduje se s florou diatomickou od úžiny Beringovy.

Digitized by Google

Také útvar ledu mluvil pro Nansenovu domněnku o transpolárním proudu: na straně sibiřské je led čerstvý, vznikající uprostřed velikých mrazů, kdežto na straně druhé, u Špicbergů ledy staré již několik let.

Správně soudil Nansen, že nastanou-li pro loď nové výpravy stejné podmínky, které přehnaly trosky „Jeannetty“ přes točnu, že musí vykonati tutéž cestu. Jen běželo o to, míti loď dosti silnou, která by odolala tlaku ledových ker a dosti zásob, aby nemuselo se dbáti času.

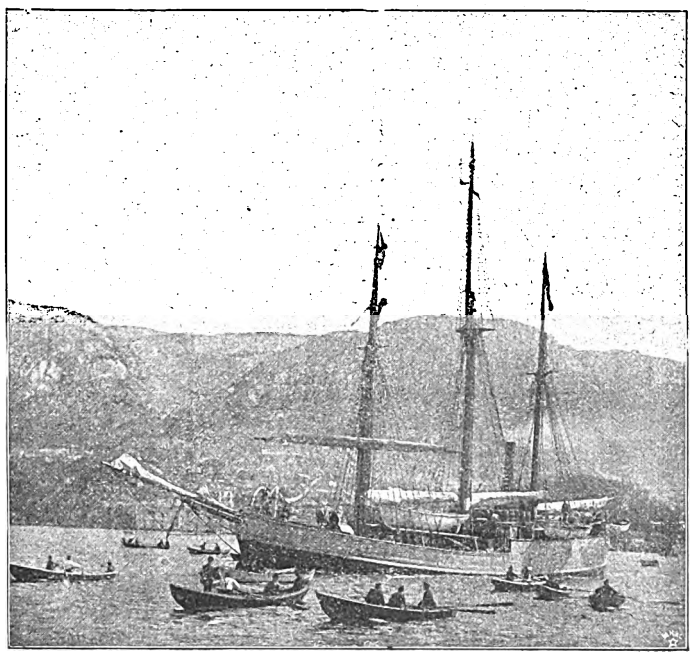

Nansenova loď »Fram« ve přístavu Vergenském.

Trosky „Jeannetty“ potřebovaly tří let, — „já budu potřebovati tolikéž,“ dí Nansen, „a bude-li třeba, i více, co na tom! Budu míti nejlepší příležitost, vyšetřiti celé okolí, sestrojiti mapy, činiti pozorování a studia všeho druhu a konečně dosíci i točny. Budu míti sáně, psy, lýže a stany, abych se mohl zdržovati venku, podniknu výlety na všechny možné strany, vraceje se pokaždé ke své lodi, která zatarasena ledy bude zvolna sice, ale stále postupovati v před.“

Projekt Nansenův přijat byl jen v Norsku příznivě. Cizina valnou většinou vyslovila se o něm zamítavě, zejména skoro všichni cestovatelé polární, jak vypravuje Nansen sám v úvodu ke svému

Digitized by Google

Mužstvo lodi „Fram“.

Digitized by Google

cestopisu, již vydanému. Myšlénka Nansenova prohlašována až za šílenou.

Ale Nansen nic nedal se odstrašiti, tím méně, an norský sněm dal na výpravu celkem asi 300.000 korun a ostatek výloh (ještě asi 140.000 korun) byly sbírky soukromé, jichž způsobem vynikajícím účastnil se sám švédský král Oskar. Dle návrhů a rad Nansenových byla vystavěna v loděnici Collina Archera v Laurviku v Norsku zvláštní, nad míru silná loď, jménem „Fram“, po česku „V před!“, trojstěžní parník, sražený a hladký, jejž bylo lze snadno ovládati uprostřed ledových ker a který dobře dovedl odolati tlaku ledů. Proto také boky lodi té silně byly skloněny k vazu tak, aby kry snadno mohly ji pozvednouti.

Vedle zásob na pět let měl „Fram“ úplnou kollekci aparátů fysikálních, vybranou knihovnu 1000 svazkovou, lékárnu, smečku sibiřských psů, potřebné lýže, dynamoelektrický stroj ku osvětlování za dlouhé noci polární, jímž točilo v čas potřeby samo mužstvo, aby si opatřilo nutný pohyb. Ze zásob potravních bylo vyloučeno solené maso, jakožto příčina zhoubného skorbutu.

Průvodčích měl Nansen dvanáct, vesměs to mužů odhodlaných i osvědčených. Byli to:

1. Kapitán Otto Neumann Sverdrup, který byl pravou rukou Nansenovou již při jeho výpravě do Grónska. Nar. r. 1855 v Helgelandu, ztrávil skoro všechen svůj život na moři.
2. Kormidelník Theodor Claudius Jacobsen, nar. r. 1855 v Tromsö; prodělal několik polárních výprav a provázel prince Bourbonského na parní yachtě „Fleur de lys““ na Špicbergy a Novou Zemi.
3. Lodní správce Adolf Juell, nar. r. 1860 v Kragerö, také zkušený kormidelník.
4. Námořník Petr Leonhard Hendriksen, nar. r. 1859 v Tromsö jako syn rybáře. Súčastnil se nesčetně mnoha výprav velrybářských a sám harpunoval mnoho velryb a zastřelil asi 50 polárních medvědů. Roku 1888 byl zachráněn při ztroskotání lodi.
5. Henrik Greve Blessing, nar. r. 1868 v Drammen, jako syn farářův. Roku 1893 odbyl státní zkoušky lékařské.
6. Elektrotechnik Bernard Nordahl, nar. r. 1862 v Kristianii. Od svého 14. roku byl na moři, pak od r. 1886—1893 v elektrické stanici v Kristianii.
7. Iver O. Irgens Mogstad, nar. r. 1856 v Aure na Nordmöre, lovec, který již ve svém 16. roce skolil prvního medvěda.
8. Nadporučík Sigurd Scott-Hansen, nejmladší člen výpravy, nar. r. 1868 v Kristianii, jako syn farářův. Byl správcem pozorování hvězdářských a meteorologických při výpravě.
9. Vrchní strojník Antonín Amundsen, nar. r. 1853 v Hortenu.
10. Druhý strojník Lars Petersen, nar. r. 1860 v Tronthjemu, býval topičem železničním.
11. Poručík Frederik Hjalmar Johansen, nar. 1867 ve Skien, který samojediný opustil s Nansenem loď „Fram“ a s ním nejdále k točně pronikl.

Digitized by Google

12. Lodník Bernt Berntsen, který měl výpravu provázeti vlastně jen až do Chabarové, ale v Tromsö byl přijat na celou cestu.

Zajímavo jest, že většina z účastníků jsou zároveň vynikajícími sportsmeny, především ovšem Nansen sám, který, jak známo, r. 1888 podnikl cestu na lýžích jižním Grónskem a stejně ostatní jsou bruslaři, veslaři, střelci a gymnasty velmi obratnými.

24. června r. 1893 opustil Nansen Kristianii, 27. července ocitl se v Chabarové na břehu sibiřském, naložil ještě 30 eskymáckých psů a odjel 3. srpna. A od té chvíle nebylo o něm slechu — až najednou 13. srpna 1896 objevil se ve Vardö na lodi „Windwardu" anglického badatele Jacksona a týden po té přijel i „Fram", vedený kapitánem Sverdrupem do Skjärvö . . .

Ačkoli Nansen sám prohlásil, že ku své cestě potřebuje aspoň tří nebo pěti let, přece mnoho lidí mělo jej za ztracena už koncem roku druhého. Zájem k jeho výpravě byl tak čilý, že i ledajaké povídání Eskymáků dovedlo rozčiliti všechen civilisovaný svět. Ačkoliv se zdá, že i toto povídání mělo svůj realný podklad, a že Nansen byl viděn i tam, kde se domníval sám, že lidské oko jej nespatřuje. Akademie věd v Paříži chtějíc dáti na jevo svůj nesouhlas s těmi povídačkami o zahynutí Nansenově, jmenovala jej ještě za jeho cesty svým dopisujícím členem.

Od Chabarové plul Nansen podél sibiřských břehů kolem mysu Čeljuskinu až k Ústí Olenoku, kde však se již nestavil, jak bylo umluveno s baronem Tollem, který tam na něho čekal se smečkou psů; Nansen obával se, aby nezamrzl dříve než by se dostal do příznivého proudu. Na 75° s. š. a 147° v. d. obrátil se pak na sever, načež 22. září byl „Fram" na 78° 50′ s. š. a 133° 37′ v. d. na západ od ostrovů Novosibiřských sevřen ledy a s nimi postupoval směrem severozápadním rychlostí, která měnila se dle větru. Všeobecně pohyb byl rychlejší v zimě, kdy vály silné větry k severu, ale rovnal se potom bezmála nule za doby letní, kdy vály větry většinou od točny.

Nejnižší temperatura byla hned první zimu v okolí ostrovů Novosibiřských dosáhla minima 56·6° C. pod nulou. Teplota vody měnila se od jisté hloubky a dosáhla nezřídka půl stupně nad nulou, z čehož bylo lze souditi na proudy teplé.

Zajímavé nad míru bylo měření hloubek mořských, o nichž myslilo se, že v těchto končinách jsou velmi nepatrné. Po 79° rostla totiž hloubka moře nápadně: od 180 *m* dosáhla postupně až 3800 *m*. Kromě toho poznalo se zkoumáním hlubin, že v nich není žádného života organického. Zdálo se, že za jistou mezí vůbec veškeren život přestává.

Dne 18. června 1894 nalézal se „Fram" na 81° 52′ s. š. Za sedm čtvrtí roku přiblížil se tedy o 3 stupně k pólu, jedině hnán jsa ledovými krami. Ale tu pohyb jejich obrátil se najednou k jihu a postupoval tak až do září; dne 21. října ocitl se opět na 82°, ale o něco na západ, a ke konci r. 1894 o vánocích překročil mez dosud dosaženou 83° 24′, a rekord polárního badatele amerického Lockwooda byl poražen.

Teď však bylo postoupiti „Framu" děsnou zkoušku. Byltě sevřen

Digitized by Google

ledovými krami tak, že zhouba jeho zdála se nevyhnutelnou. Už vynášeli z lodí všecky zásoby, stroje, sáně i psy na led do připravených stanů, ale ta vyšla 5. ledna 1895 přece vítězně z tohoto nerovného boje, díky své neobyčejně silné konstrukci, neboť v okamžiku největšího tlaku začala se pomalu zvedati, třeba že silně se naklonila.

Při dalším postupu lodi bylo zřejmo, že zachová-li loď dosavadní směr, mine se zúplna cíle, a tu se Nansen rozhodl, 14. března

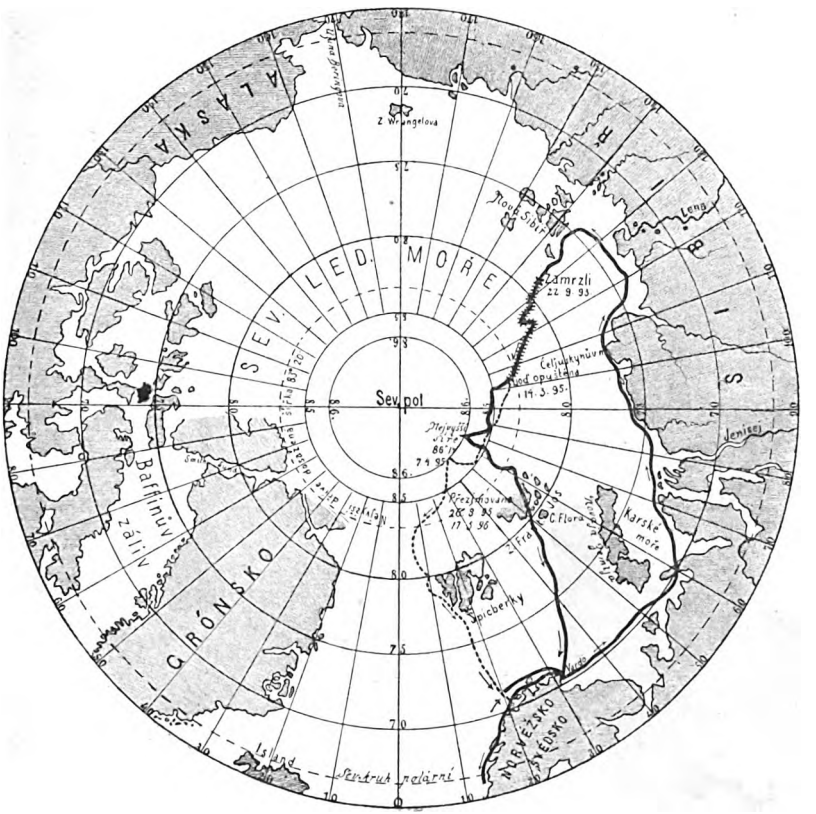

Nansenova cesta k severní točně.
(— cesta »Framu«, ... cesta Nansenova a Johansenova, když opustili loď.)

1895 na 83° 59′ s. š. a 102° 27′ v. d. loď opustiti a po saních buď dojeti k pólu nebo se mu přiblížiti co nejvíce. Vedení lodi svěřil kapitánovi Sverdrupovi a sám vzal s sebou jen poručíka Johansena. Ku své cestě měli oba tito hrdinsky neohrožení mužové trojí sáně, 28 eskymáckých psů, zásob na tři měsíce, ručnice a náboje příslušné, potřebné přístroje a dva kajaky čili malé čluny eskymácké, kryté voskovým plátnem; pomocí těchto chtěli doraziti buď k Zemi Františka Josefa nebo na Špicbergy, pakli by nenalezli „Framu“ na cestě zpáteční, což ovšem bylo málo pravdě podobno.

Digitized by Google

Tato osamělá cesta dvou mužů k točně, jejich přezimování uprostřed nesmírných ledových spoust patří asi k nejpodivuhodnějším událostem výprav polárních, které přece jsou tak bohaty na ta nejsmělejší dobrodružství. S bezpříkladnou smělostí postoupili oba cestovatelé v ledové té pustině až k 86° 14′ s. š. urazivše takto ve 3 nedělích (do 7. dubna 1895) asi 300 *km*. Od severního pólu byli vzdáleni jen asi 420 *km*, dále však to už nešlo: ohromné kry ledové tarasily cestu, a Nansen jen s největší námahou pronikl na lýžích ještě dalších 19 *km*. Kromě toho znamenali, že celá ta massa ledová zvolna pohybuje se k jihu, a poněvadž i počet psů se tenčil, počali ústup 8. dubna.

Po cestě velmi nebezpečné mezi rozsedlinami a děrami v ledových krách přišli na jakousi zemi, o níž Nansen myslil, že to je Země Františka Josefa. Odhodlali se tam přezimovati v chýži z kamenf obložené mechem a vyložené kožemi. Zásoby jim dávno došly a byli nuceni živiti se masem ulovených medvědů a tuleňů, jichž sádlem si topili. Psi také jim již vyhynuli: nejslabší z nich vždy byl zabit a ostatním dán k snědku, až konečně došlo na posledního . . .

Na neštěstí vypověděly oboje chronometrické hodiny Nansenovy službu, tak že bylo nesnadno se orientovati. Z jara 1896 chtěl tedy Nansen proniknouti ledovými krami na člunech ke Špicbergům, — ale jaké bylo jeho překvapení, když jednoho dne, 17. června, po noci strávené na břehu pod čluny zaslechli štěkot psa. Brzo po té setkali se se členy výpravy Jacksonovy, který zkoumal zde Zemi Františka Josefa, a od Jacksona se teprve dozvěděli, že přezimovali v neveliké vzdálenosti od mysu Flora ostrova Northbrooku. Jackson ovšem s velikou radostí nabídl pohostinství oběma cestovatelům ve svém hlavním stanu Elmwoodu, kde Nansen i Johansen zdrželi se až do 7. srpna čekajíce na Jacksonovu loď „Windward".

Při setkání vypadali prý Nansen i jeho průvodčí k nepoznání. Nejen že vlas a vous zatím hustě jim narostl, ale byli celí černí od hlavy k patě, od kouře z tuleního sádla. Jediný oblek, jejž nosili po 15 měsíců, byl všecek prosáklý krví a tukem a tak tuhý, že kazajky a spodky jejich, když je svlékly, zůstaly na zemi státi. Jackson ovšem oba cestovatele fotograficky zvěčnil dříve než se učinili zase k světu podobnými.

Byla to ovšem zvláštní šťastná náhoda, že týden po té, co Nansen přistál na „Windwardu" ve Vardö, vrátila se 19. srpna také loď jeho „Fram", přistavši u ostrova Skjärvö, mezi Tromsö a Hammerfestem. Loď, když ji byl Nansen opustil, byla hnána na západ, pak něco k severu, kde dosáhla 85° 58′ s. š., načež byla obrácena ke Špicbergům a vrátila se pak docela neporušena a s veškerým mužstvem, které po celou dobu jízdy těšilo se výbornému zdraví.

Podrobnější zprávy o výzkumech cesty jakož i o ní samé, přináší již teď Nansenův zajímavý a prostě psaný cestopis, který stejným časem vychází v 17 jazycích. Není pochyby, že dílo to zdůvodní nesmírný enthusiasmus, se kterým norský lid přivítal velkého svého rodáka, jemuž ustrojil při jeho návratu pocty přímo královské.

Digitized by Google

O Sudetách.

Přednáška *J. Paula* ve členské schůzi dne 9. prosince 1896.

Hory jsou vrásky na stárnoucí tváři naší země. Jako na obličeji neobjeví se všechny najednou, tak tomu jest i na zemi; jedny jsou starší, druhé mladší. Sudety náleží k oněm, Alpy k těmto. Na tom spočívá rozdíl povahy obou horstev. Alpy podobají se zřícenině ještě zachovalé, při které ještě stěny stojí: jich obrysy jsou ještě neustálené, ostré, rozmanité Z hor jejich řítí se vodopády a laviny, příčné údolí často přechází v rokliny, mnohdy i morena je zatarasí a tvoří jezera. V Sudetách již půda přestála zápas. Mráz a voda roztrhaly a odplavily vnější budovu horskou; jen základy prahorní zůstaly. Proto již těch všelikých okras, pyramid, korun, sloupů, zámků, hradův postrádají. Úbočí jejich má mírný svah, hřbety jsou zaokrouhleny, podobny mamutům; jen jednotlivé mohutné balvany, jako nepatrné pozůstatky dřívějších velkých stěn zůstaly a tvoří často podivné zdi, stolce a trůny. Vůbec tvary Sudet mají široké základy přetrvavší tisíceletí. Klenby již se nehnou, nezatřesou; kámen zůstává tkvíti pevně ve své poloze.

Ač rozmanitostí a výškou zůstávají Sudety daleko za Alpami, přece mají svůj zvláštní půvab, ano, řekl bych svůj zvláštní poetický nádech. Mír a klid jimi provívá. Vše vane tím harmonickým kouzlem pokojné přírody a působí na duši konejšivě, usmiřuje rozbouřenou, nervosní mysl moderního člověka a vrací ho prodchnutého heslem „mír s vámi“. —

Sudety, v užším slova smyslu, tvoří horskou mez 30 *km* dlouhou mezi Moravou a Slezskem. Jsou třetím hlavním oddílem pásma hor ohraničujících na severovýchodě země československé. Od severu první Krkonoše, druhé pohoří Orlické a třetí nejjižnější Sudety. Stejný ráz jeví sice všechny, ale přece liší se Sudety od Krkonoš. Krkonoše jsou vyšší, dosahujíce Sněžkou 1600 *m*; mají hřbety vegetace jednodušší, připomínající příliš polární krajiny. Ony plasy lišejníku islandského Sudetám schází. V Sudetách nenajdete rybníků v důlech, ve kterých jako v zrcadle shlížejí se strmé svahy hor; nikde zde nezůstává ležeti sníh po celý rok, jako v Sněžných jamách, ale mají za to více slunce; častěji klene se nad nimi modrojasná obloha, a mocnější paprsky sluneční vyvinuly bujnější květenu.

Moje ústřední stanice, odkud na všechny strany výlety jsem podnikal, byla útulná osada Wiesenberg. Má zámek, krásný park, okresní soud a znamenitý hostinec na poště. Leží krásně v údolí Tissy, na jižní moravské straně, právě uprostřed pásma Sudetského. Velká přádelna, závody železářské, rozsáhlá bělidla vnášejí život v horské zákoutí a rozšiřují blahobyt. Hvizdot parních strojů ozývá se z továren daleko v lesní tišiny. Lesy rozsáhlé pokrývají úbočí údolí a celý svah Sudetských hor. Krásné jsou ty lesy zdejší! Jdu jimi hodiny; ticho, ticho na všech stranách, jen veverka zasviští v korunách stromů, spadne šiška, zvedá se vzrůstem či klesá stářím větev, zaskřípne kámen pod nohou. Jinak klid na všech stranách. Kmeny smrků, buků i jeřábů tvoří sloupoví nádherného chrámu. Ano chrámu! Zde člověk vrací se ve své nitro. Zahloubá

Digitized by Google

se ve své duši. Hledá a najde své lepší „já“. Rozvažuje svou minulost. Béře sílu v budoucnost. Nic ho zde nevyruší! Vždyť i světlo zmírněné prolamuje se korunami stromů a rýsuje světlé pruhy na mechovém koberci, hrá duhou v hojné rose na okraji listův. Květů zde málo, schází jim k vývoji nevyhnutelný činitel, slunce. Vějířovité a perovité kapradiny, bledokvěté orchidey: Corallorhiza, Epipactis, Listera, Platanthera, mečovité listy biky sudetské, černé bobule vraního oka, trsy borůvek málo jen vyruší oko. Pouze na světlejších místech daří se žlutým jestřábníkům, pryskyřníku, černýši a růžové knotovce lesní pod ostnitým proutím ostružiny. — Cesta krásně upravená míjí ani nevíme. Až když ve výši 1000 *m* les řidne a nižším se stává, zazáří okolí plným proudem světla. Nízké smrky tvoří skupiny; jakoby opuštěný, stojí o samotě starý strom, šedivý lišejníkem, větví schýlených; jak z dávných věků dívá se na bujnou, mladou, silnou vegetaci horskou. Tu teprve nastává čilý život přírodní. Plnou rukou rozset všude půvab horské louky. Nechci vypočítávati učený krám latinských jmen; co je nám platen. Květ tísní květ. Botanik zrovna pase se na různých formách horských Hieracií, které jen pro pokušení a bolení hlavy přináší si domů. Marně snaží se je vměstnati v ustálený pojem druhů. Pořád a pořád vybočují z mezí, jim učenými pány určených. Tmavomodré oměje, přímé Veratrum, lilie zlatohlavá vynikají vzrůstem nad ostatní. Zvláště význačná jest velkokvětá žlutá maceška, jako zahradní.

Procházkou, bez potu, bez namáhání dostoupíme hřebenu horského. Popíši celý horský hřbet od severu počínaje. Zde dosahuje Hokšár 1351 *m*; tvoří mohutnou trojbokou pyramidu, na jejíž východní straně vystavěn krásný horský hostinec, nejlepší v celých Sudetách.

Nedaleká dráha z Ramsavy, Frývaldov a Gräfenberg, jakož blízké Německo vysýlají sem nejvíce turistů, kterých jinak v ostatním pohoří poměrně na nynější dobu jest ještě málo. Nejkrásnějším místem vycházky na Hokšár jest vyhlídka z oken hostince samého. Údolí Bělé rozkládá se před zraky ve všech detailech. Tři hodiny cesty dlouhá řada domků, Waldenburg, Thomasdorf, Buchelsdorf, se svými zahrádkami a kostelíky, uprostřed smaragdových luk, lemovaných tmavými lesy přechází v pěkný Frývaldov. Město v Sudetách největší čítá as 7000 obyv., v létě hemží se turisty a má hotely vždy přeplněné. Jak pěkně bělají se naproti, zrovna nad Frývaldovem, lázně Gräfenberg, ležící na jižním svahu Kupy kopřivné. Maně oživne vzpomínka na Č. Priesnice, prostého sedláka, proslulého lékaře z lidu. Č. Priesnic nar. se v Gräfenbergu r. 1799. Když mu bylo 17 let, přejel ho vůz a zlomil mu několik žeber. Vyléčil se sám pomocí studených obkladů. Počal léčiti se zdarem jiné. Pověst jeho se šířila zvláště když proti němu úřady i kněží vystupovali. Roku 1839 bylo v Gräfenbergu 1700 hostí. Říkával, že jeho pacienti musí míti charakter; neboť nemocní museli vypiti 20—30 sklenic vody denně; jindy zase potivše se skákali do studené vody. Přes 40 pramenů napočítal jsem poblíže lázní. Priesnic zemřel r. 1851.

Od Hokšáru na jih vystupuje Kepernik do výše 1424 *m*. Vyhlídka s něho je lepší než s Hokšáru. Přímo před vámi na straně jižní vystoupí podivné dvě skály, které dobře napodobí vozku jedoucího s nákladem; dle toho případně nazývají se „Vozkův kámen“. Dle pověsti

Digitized by Google

vedla zde před dávnými lety ze Slezska na Moravu cesta. Jel po ní, maje naložený chléb, vozka z Moravy do Slezska. Byla cesta blátivá, vůz se bořil do bařiny, a koně uvázli. Počal se modliti, potom klel, konečně volal čerta na pomoc. Čert ochotně přišel a poradil mu, by podložil kola chlebem. Poslechl; ale sotva přejel chlebovou dlažbu a vyjel na kopec, proměnil se i s vozem a koňmi ve skálu. —

Na cestě z Kepruíků na Studánku projdeme ve výši 1200 *m* vymřelým lesem. Stojí zde skupina mrtvých kmenů, šedivých, přes 300 roků starých. Již ani větvička na nich není zelená; jsou v zimě v létě šedivé, většinou již bez koruny, jen pouhé vyhlodané sloupy jevící příšerné, bizarní tvary.

Záhy přijdeme na volnou horskou louku a spatříme kapličku na Červeném vrchu. Jest zde místo nad jiné milé, dýšící náladou idyllickou. Kolem bílé kapličky stojí křížová cesta; několik kroků dále čistý, útulný hostinec a pod ním několik metrů studánka se zázračnou vodou. V letních nedělích bývá zde zvláště živo, když ze všech končin přicházejí sem poutníci. Zrovna charakteristické jest pro ten kraj, jak lid v celých karavanách jezdí na řebřinových vozech na Červený vrch. Kupují si cukrové růžence na památku a jistě veselou mysl na celý týden. Jak krásně otvírá se k jihu rozhled do údolí Tissy. Tam v dáli modravé leží Wiesenberg, za ním Losín, Šumberk a širá rovina Zábřežská. Více k východu vidíme důlem Tissy do roklin pod Pradědem, nad nimiž klene se hlavní díl sudetského pásma v celé své nádheře. — Z Červeného vrchu za půl hodiny přijdeme na silnici, která tvoříc mnohé záhyby vede přes hlavní sudetský hřbet ve výši 1011 *m*. Na nejvyšším místě stojí stará hospoda, do jejíž oken prudce vítr severní burácí. Jest jistě nejstarší ze všech v Sudetách. —

Cesta turistická, dobře značena, vede dále po hlavním hřbetu na Horu jezerní (1364 *m*). Kdyby nebyla cesta sedlatě stavěna a po stranách příkopem ohraničena, byla by obyčejně neschůdnou. Přicházíme totiž do oblasti močálů horských, které pro veškeré Sudety jsou význačné. Smutek vznáší se nad krajinou, zvláště když mlhy válí se po horách. Květena najednou změní svůj ráz: černé kaluže vroubí ostřice a sítí; drobounký nátržník prodírá se mechem; růžové malé zvonečky klikvy pěkně vynikají z tmavých lesklých lístečků; opodál šedá vrba, olše a smrk střídají svou zeleň tmavší a světlejší. Pořád totéž! Pořád mrtvo! Však pozor! Chraňte se vykřiknouti „hoho“. Tak volá pastýřduch, Sudetský Rybrcál. Bývá někdy dobrý, jindy zlý; zavádí pocestné a tropí si z nich žerty; chodí s brašnou a oděn v režné plátno a straší zvláště u Velkého rybníka na severním úpatí hory Oldřichovy. Kronika vypravuje o hunském městě, které prý v těch místech stávalo. Sv. Cyril a Methoděj přišli, aby hlásali lidu pohanskému víru Kristovu; ale obyvatelé města vzbouřili se a vyhnali je. Za to stiženo město pokutou strašlivou. Propadlo se do hlubin močálu. Věru, pravé místo pohádek ty tmavé, rašelinné bažiny horské! Zapadnete do nich a těžko vyváznete. Pověstné jsou v tom ohledu „hladové louky“ severně od Hory jezerní ležící. Zde pramení řeka Bělá a tvoří pěkný katarakt v horské rokline. Před málo lety byl zde ještě vodopád prý 120 *m* vysoký; ale povodeň

Digitized by Google

cesty urovnala, balvany nakupila a tak poslední sudetský vodopád zmizel, proměniv se v pouhou horskou strž.

Za jezerní Horou pěkně na svahu horském, uprostřed lučin leží Svýcárna. Místnosti má studené, i když venku sluníčko příjemně hřeje, třesete se v hostinci zimou. Dále cesta krásná, jak v parku, vede na nejvyšší sudetský vrchol, totiž na Praděd (1490 *m*). Témě jeho tvoří, jako korunu, skály silně zvětralé a prorvané. Vegetace zde jest jen sporá; nízké traviny: Testuca, Psa, Anthoxantum, Nardus tvoří šedozelený trávník, mezi nimiž žlutá maceška s alpským jestřábníkem se skrývá. Ve skulinách na severní s[illegible]ně balvanů uchytla se hojně polární vrba Salix herbacea, jako pozdrav dálného severu. Jest nizounká, mívá dva lístečky okrouhlé, uprostřed kvítek, a to jest celý stromeček. Silně vane vítr na hoře. Rozhled na další obzor jest rozsáhlý, ale zdá se vám, že nestojíte na nejvyšším bodu. Hokšar na severu, Hohe Haide na jihu zdají se býti vyššími. Však po bližším pozorování vidíte, že to klam, že přec jemná kontura horizontu se za nimi spojuje. Zvláště krásný rozhled jest na severovýchod do obrovských lesů. Vyhlídka však přece s Pradědu sklame. Myslíte, že má býti lepší. Kde vězí příčina? V rozlehlé stavbě horských hřbetů. Myslím totiž, že vrcholy jsou homolovité, nahoře mají jen mírný sklon, a tak člověk maje jen málo povýšené hledisko vidí předměty jen další. Proto musíme kolem vrcholy obcházeti, abychom viděli do blízkých údolí. Vždyť ani se Sněžky v Krkonoších není vyhlídka nejkrásnější, přepíná se její krása. Odpomoci by se mohlo, postaviti totiž na vrcholu rozhlednu. Podobná staví se na Králickém Sněžníku. Nikoliv abychom přehlédli lesy, neb blízké překážky; ale k vůli hoře samé. Jsem přesvědčen, až uvidí turisté, jak rozhled s Králického Sněžníku stoupl, že vzniknou podobné rozhledny i na Krkonoších (Kotel, Sněžka) a na Sudetách (Keperník, Praděd). —

Další cesta po hřbetě vede přes Petrovy kameny k ovčinci. Petrovy kameny mají také svou zvláštní historii. Za dávných časů maloval jistý malíř v klášteře slezském madonnu, které za model byla krásná jeptiška. Zadíval se příliš v krásné oči jeptišky, zamiloval se a utekl s ní přes hory. Přišli k Petrovým skalám, když je již měli pronásledovatelé chytiti; tu sv. Petr, náhle se objeviv, smiloval se nad jejich láskou zahalil je ve svůj plášť a oni šťastně unikli v mlze do moravského města. —

V údolí pod Petrovými kameny leží uprostřed rozsáhlých hvozdů krásné lázně Karlsbrunn. Mají kyselku mírně železitou. Ale nemyslím, že je to voda, která léčí nemocné; spíše čistý, ozonem a vůní lesní nasycený horský vzduch, jakož i veselá společnost a pořádný, klidný způsob života. Jak pěkná zátiší poskytují lesy okolní; jistě mnoho románů a novel mělo zde svůj počátek.

(Dokončení.)

Digitized by Google

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Pošumavský odbor se sídlem v Strakonicích. Stanovy nového odboru byly výnosem velesl. c. k. místodržitelství ze dne 5. prosince 1896 č. 187.017 schváleny. (Odbor 38.)

Veleslavné c. k. místodržitelství v Brně výnosem ze dne 30. listopadu 1896 č. 43.592 schválilo zřízení místního odboru KČT se sídlem **v Tišnově** na Moravě. (Odbor 39.)

– ❀ –

Schůze ústředního výboru dne 7. prosince 1896. Přítomno 8 členů výboru. Předsedá starosta pan Vrat. Pasovský. 1. Protokol předešlé schůze čten a schválen. Přijato 6 nových členů. — 2. Dopisy: výbory Národních Jednot Severočeské a Pošumavské žádají za příspěvky na vánoční stromky pro chudé dítky. Odepsáno, že KČT letos sám pořádá sbírku takovou pro chudé děti chodské na Domažlicku. Pan A. Klášterský v Kolíně navrhuje zřízení odboru KČT tamže. Odepsáno, že vhodná doba k tomu nastane po vystavění dráhy z Kolína do Čerčan. Pan Edvard Storch, v Hradci Králové sděluje, že příští prázdniny pořádají studující z Hradce Králové výpravu na Slovensko a žádá za radu a pokyny. Usneseno sděliti mu bližší informace a aby obrátil se na naše odbory na Moravě, kterým se současně v příčině té dopíše. — Odbor Národní Jednoty Pošumavské v Petrovicích oznamuje, že letošního roku nebylo zřízené tam studentské noclehárny použito a navrhuje označení cesty z Petrovic přes Velhartice na Svatobor u Sušice. Vyřídí referent odboru pan K. Pohnert. — Pan Emil Schiffner v Kralupech zasýlá popis a nákres pácovské jeskyně u Chýnova. Přikázáno jednateli p. Dr. Lad. Valentovi. — Pan Antonín Nýdrle, předseda odboru v Ústí n. Labem, oznamuje, že přesídlil do Teplice a že řízení odboru odevzdal panu Václavu Párysovi, jednateli odboru v Ústí n. Labem. — Prof. pan J. Kubeš v Plzni sděluje, že pro jiné práce nemůže súčastniti se při vydání průvodce po Šumavě. — 3. Odbory: Odbor v Ledči oznamuje vystoupení dvou členů, a že zasýlá na svůj účet 60 zl. Dopsáno, aby ve smyslu řádu pokladního vyzval vystouplé členy k vrácení Časopisu turistů. — Odbor v Humpolci vzdává díky za udělenou mu letos subvenci 100 zl. — 4. Referáty: Pan Lad. Jozek podává dobrozdání o spisu „Vzhůru na cesty“. Starosta p. Vrat. Pasovský sděluje, že pro jiné práce klubové nemůže dále vésti redakci Časopisu turistů, v kterou se z ochoty uvázal v roce 1895, když panu Dr. J. L. Hrdinovi jako úředníku státnímu nebylo dáno svolení k redaktorství. — Výbor béře s politováním tuto resignaci na vědomí, a vyslovuje starostovi dík a uznání za dvouleté bezplatné vedení redakce. Poněvadž nikdo ze členů ústředního výboru funkci zodpovědného redaktora nepřijal, a pan Dr. J. L. Hrdina z hořejší příčiny redaktorem býti nemůže, učiněno usnesení, aby redakce Časopisu turistů svěřena byla od 1. ledna 1897 členu KČT a spisovateli panu professoru Dr. Jiřímu Guthovi. Starosta vzpomíná zásluh hlavního spolupracovníka pana Dr. J. L. Hrdiny. Usneseno vzdáti jemu díky. Obstarání inserátů ponechal si starosta po přání výboru nadále až do nejbližší valné hromady. Vzdány jemu díky za neobyčejně úspěšnou činnost v tomto oboru, která výsledek předešlých let daleko předčila. — K návrhu knihovníka pana JUDr. Vrat. Černého zakoupeny pro knihovnu následující knihy: Dr. Jiří Guth: Intimní listy z cest i necest. Dr. Jiří Guth: Letem přes Řecký kraj. Dr. Josef Štolba: Na půdě moří urvané. Dr. Fridtjof Nansen: Na severní točnu. — Schůze skončena v 9 hod. večer.

Schůze ústředního výboru dne 16. prosince 1896. Přítomno 10 členů výboru. Předsedá starosta p. Vrat.

Digitized by Google

Pasovský. 1. Protokol poslední schůze čten a schválen. — 2. Přijato 10 nových členů. — Došlé přípisy: 3. C. k. policejní ředitelství v Praze oznamuje, že veleslavné c. k. místodržitelství v Brně výměrem ze dne 30. listopadu čís. 20.280 nezakázalo založení odboru KČT v Tišnově na Moravě. — 4. Sl. městská rada v Praze sděluje, že c. k. vojenský zeměpisný ústav ve Vídni jest ochoten zachovati plotny české mapy okolí pražského za náhradu 14 zl. ročně. Usneseno požádati sl. městskou radu, aby c. k. vojenský zeměp. ústav byl dotázán, zdali se případné příští změny dají do ploten těch zanésti. — 5. Nově přistouplý člen pan Alois Petřík, stavitel v Kyšperku, žádá za zřízení stanice turistické ve svém hostinci v Kyšperku a předkládá ceník. Schvaluje se. — Odbory: 6. Odbor táborský oznamuje, že účet odboru doplatkem ústřed. pokladnou na subvenci per zl. 3·40 jest za rok 1896 vyrovnán, a zašle účty odboru po valné hromadě. Upozorňuje dále, že ve Voticích jest možno založiti odbor KČT, a doporučuje zaslati potřebné pokyny a rady členu KČT staviteli panu Vrzalovi ve Voticích. Schváleno. — 7. Odbor v Příbrami žádá pro rok 1897 subvenci per 60 zl. na turistické účely. — 8. Odbor v Jindřichově Hradci žádá pro rok 1897 a 1898 subvenci po 50 zl., celkem 100 zl. na vydání reklamních plakátů. Obě žádosti ukládají se pro příští výbor, do jehož pusobnosti spadají. — 9. Odbor v Jilemnici děkuje za subvenci 150 zl. pro rok 1896 a zasílá doklady a účty o užití subvence z roku 1895 a 1896. — Účetní pan Karel Dvořák referuje: 10. Příspěvky členů zakládajících v letech 1890—1895, pokud nebyly uloženy ku jmění základnímu, budtež dodatečně převedeny do jmění základního, a to: Za tři členy odboru jilemnického zl. 100. Za jednoho člena odboru jičínského zlat. 33·33; celkem zlat 133·33. Při ostatních sedmi zakládajících členech v odborech vyšetří p. účetní, komu a jak složili příspěvky, a obnos za ně připadající zl. 233·33 převede se ze jmění výdajného na jmění základní. — 11. Na účet ztráty a zisku, který valné hromadě ku schválení se předloží, budtež převedeny odepisy následujících odborů: a) Odboru hořovického za nesprávně předepsané náležitosti v letech minulých 1892 až 1895 v obnosu zl. 48·82. — b) Odboru českobrodského za nedobytné příspěvky členské z roku 1895 a 1896 zl. 6·64. — c) Odboru posázavského v Dnespekách za nesprávně předepsané náležitosti v roce 1895 zl. 48·—, dále v odepisu nedobytých příspěvků za rok 1895 zl. 18·67 — d) Odboru klatovského za ztrátu zápisného a příspěvků zl. 3·—. — e) Odboru jilemnického za ztrátu tří členských příspěvků z roku 1896 zlat. 6·—. Celkem zl. 131·13. — 12. Z odboru pardubického vystouplo a nezaplatilo 14 členů, takže zbývá 23 členů. Valná hromada odboru konala se 21. t. m. Na programu jest pod 3. rozhovor o další existenci odboru. — 13. Inž. p. Pětník, jednatel odboru brněnského, předkládá účet z prodeje do komise mu daného „Průvodce po Bezkydách". 14. Tentýž předkládá podrobný inventář zařízení pokoje „Šlapáků" v útulně u Macochy v ceně zl. 205·17. Provede se v účtech. — 15. Účet Frt. Šimáčka ze dne 1. prosince 1896 za číslo 16. a poslední 1896 Časopisu turistů schválen a poukazuje se k výplatě. — 16. Pořadatel přednášek p. řed. Jozek oznamuje, že k přednáškám ve schůzích členských získáni pp. inženýr Kadlec a adjunkt cukrovaru pan Svoboda. — 17. Referent odboru p. Pohnert činí návrh, aby návrh řádu pro studentské noclehárny se rozmnožil a zaslal odborům, aby mohli k valné hromadě vyslaní delegáti o něm jednati. Přijato — 18. Jednatel p. JUDr. L. Valenta žádá, aby rukopis „Vzhůru na cesty", jak již dříve bylo usneseno, odevzdán mu byl k prohlédnutí. Rukopis se vydává p. jednateli. — 19. Starosta arch. p. Vrat. Pasovský oznamuje, že ve srozumění a po návrhu inspektora pavillonu na Petříně pro rok 1897 bylo pojištěno u městské pojišťovny pražské:

a) čís. kat. 3281 pavillon, budova ve výstavní hodnotě zl. 4000 . .	zl. 24·13
b) čís. kat. 3282 obraz dioramatický v ceně zl. 2500, nábytek v ceně zl. 500, celkem zl. 3000	zl. 18·13
c) čís. kat. 6988 22 kusů zrcadlových skel v bludišti proti nahod. rozbití v ceně zl. 1520 2%	zl. 30·53
Celkem . .	zl. 72·79

Dále znovu bylo obnoveno pojištění na: d) čís. kat. 7344 za dřevěnou konstrukci zrcadla proti ohni, záclony, práci čalounickou, štukatérskou, sklenářskou, nátěr a koberce zlat. 3000, zrcadlové bludiště . . zl. 18·07

Digitized by Google

e) čís. kat. 4132 galanterní věci, fotografie, tiskopisy, panoramy, plastická mapa zl. 1000 . . zl. 6·07

Úhrnem pavillon **zl. 96·93**

Zařízení kancelářské v domě čp. 7<0-II. pojištěno bylo dle kat čís. 336: knihovna na zl. 500, nábytek na zl. 500, celkem na zl. 1000 . . . . **zl. 1·—**

Vzato na vědomí a schváleno. — 20. Týž podává zprávu, že ke sbírce vánoční pro chudé chodské děti rozeslal na 700 vyzvání členům KČT. Celkem sešlo se v hotovosti **zl. 275·80,** a předkládá seznam dárců (v. vzadu). Dle dohodnutí s odborem domažlickým budou stromky vánoční KČT uspořádány pod Čerchovem v Chodsku v Peci pro 101 a v České Kubici pro 56, celkem pro 157 dítek. Odbor domažlický vzal na sebe opatření a rozdělení dárků. Zasláno bylo odboru v hotovosti . . . . . zl. 230·40

K tomu sbírka odboru domažlického. . . . . „ 63 10

Na hotovosti . zl. 293 50

Z toho obdrželi školy matičné
v Blížejově . . . zl. 10
v Pelechách . . „ 10
v Prapořišti . . „ 10 = zl 30·—

Zbylo na Pec a Kubici **zl. 263·50** Další příspěvky uloží se na úrok pro rok příští. Vzato na vědomí a schváleno. — 21. Starosta referuje, že vyzvání k placení členských příspěvků a předplatného na Časopis turistů na rok 1897 bylo provedeno Vybírání složními lístky pošt. spořitelny se osvědčuje. Vzato na vědomí. — Schůze skončena o 9. hod. večer.

O Dalmacii přednášel starosta KČT pan archit. Vrat. Pasovský v neděli dne 29. listopadu 1896 při turistickém večírku **v Kutné Hoře,** byv k přednášce té pozván výborem tamějšího odboru. Do Kutné Hory dostavil se ve společnosti člena výboru p. Jaroslava Prokopa a bývalého spoluredaktora Časopisu turistů, p. Dr. J. L. Hrdiny. Po příjezdu do nádraží kutnohorského (o 4. hod. odpol.) byli zástupci klubu uvítáni předsedou odboru p. Sýkorou, a jednatelem p. Dr. Vondrákem, načež podniknuta vycházka staroslavným městem, spojená s prohlídkou aspoň čelnějších památek stavitelských v Kutné Hoře, pokud brzké šero podzimního sychravého večera tomu dovolovalo. Večer pak o 7. hodině shromáždili se téměř všichni členové turistického odboru kutnohorského se svými damami v sále hotelu u „Černého koně“ ku přednášce očekávané. Sál byl do posledního místečka obsazen obecenstvem vybraným. Starosta klubu, p. archit. Vrat. Pasovský při objevení se na řečnickém podiu byl uvítán v pozdrav salvou bouřlivého, sympatického potlesku. Děkuje za pozvání ku přednášce i za vřelé uvítání, zahájil přednášku svoji „o Dalmacii,“ se slovem plynným, uhlazeným, humoristickým nádechem tu a tam vhodně zbarveným líčil turu, již dvakrát prodělal. Počal přípravami k cestě, popsal poutavým slovem jízdu vlakem z Prahy přes Vídeň do Terstu, umístění na lodi, vylíčil život na lodi, jízdu po moři, živými barvami předvedl posluchačstvu nesčetné obrázky měst, hor a pobřeží Dalmacie i dalmatských ostrovů, vylíčil dojmy a půvaby cesty pomořské od Terstu až do Kotoru. Poutavá přednáška znázorněna četnými výrobky dalmatskými, jež pan přednášející z obou cest na památku do Čech si přivezl, a mnohými překrásnými fotografiemi měst a starožitností i partií z malebného pobřeží Dalmacie, jež na těchto cestách fotografickým apparátem zachytil a do Kutné Hory s sebou přivezl. Přednášku, trvající téměř dvě hodiny, zakončil vhodnou apostrofou o úkolech turistiky vůbec, a pak specielně o úkolech turistiky české.

Po skončení přednášky nebylo potlesku konce. Zvláště gratulovali panu přednášejícímu ke skvělému výsledku přednášky dva pp. členové odboru kutnohorského, kteří sami několikrát již Dalmacii procestovali a tudíž se zvláštním zájmem přednášku sledovali. — Po přednášce rozproudila se mezi přítomnými srdečná, rodinná zábava, kterou možno směle nazvati zábavou v každém ohledu vzornou. — Nebylo programu, nebylo pořadatelů, ale rázem všude obrazila se pospolitost a srdečnost, jaké jsme byli jen zřídka kde svědky. Několik pánů v mžiku sestavili program na nejbližší hodinu, a výsledek byl skvělý. Zábava se stupňovala samorostle.

Paní Weidenhofferová, choť lékárníka, první přejala úkol v této rodinné slavnosti členů odboru, a pobavila přítomné přednesem několika skladeb a písní na klavíru. Podruhé paní Weidenhofferová doprovázela hrou na klavír některé národní písně, jež zapěla choť advokáta, paní doktorka Ouředníčková. Pan Dr. Jaroslav Havlíček pobavil přítomné humoristickými svými „Potulkami po Kutné Hoře“, z nichž jednotlivé

Digitized by Google

scény vyvolaly pravé výbuchy srdečného smíchu. Paní Sedláčková přednesla Erbenovu balladu „Štědrý den“, a slečna Slavíková, dceruška lékárníka, zpěvem vyškoleným, skvostným přednesla několik národních českých a chorvatských písní. Jeden s druhým v ochotě závodil. Nezapomenutelný obrázek.

Společnost nezmenšena setrvala při přátelské a srdečné té zábavě dlouho přes půlnoc. Nikdo nechtěl býti prvním, který odchází. Tak má býti přátelský večírek, má-li býti opravdu přátelským. Dr. *H.*

Noví členové na rok 1897:

1. Pan Gustav Adámek, velkoobchodník v Praze.
2. Pan Ant. Srnka, majitel domu na Král. Vinohradech.
3. Sl. Městská obec Chýnova.
4. Sl. Městská obec Brandýsa n. Orlicí.
5. Pan Alois Petřík, stavitel v Kyšperku.

V odboru domažlickém:

6. Pan Alois Procházka, městský stavitel v Domažlicích, č. běž. 121.
7. Pan Antonín Beneš, c. k. professor, č. běž. 122.
8. Pan Dr. Ant. Zlatníček, c. k. professor, č. běž. 123.
9. Pan Fr. Finze, účetní, č. běž. 124.
10. „ Max Hofman, obchodník, č. b. 125.
11. Pan Jos. Kaub, obchodník, č. běž. 126.

V odboru hořovickém:

12. Pan Adolf Nováček, c. k. místodrž. koncip. v Hořovicích, č. b. 46.
13. Pan JUDr. Jos. Maličký, advokát v Hořovicích, č. běž. 47.

V odboru jindřichohradeckém:

14. Pan J. Křivánek, řed. zimní hosp. školy v Jindř. Hradci, č. b. 32.
15. „ JUDr. Jan Hubna, advokát v Jindř. Hradci, č. běž. 33.
16. „ Jos. Šonský, stavitel v Jindř. Hradci, č. běž. 34.

V odboru kutnohorském:

17. Pan Klement Čapek, majitel dvora v Kutné Hoře, č. běž. 85.

V odboru rychnovském n. Kněžnou.

18. Pan MUDr. R. Liehm, c. k. fregatní lékař v Pulji, č. běž. 78.
19. „ Otomar Vaňorný, c. k. gymn. professor ve Vysokém Mýtě, č. běž. 79.

V odboru turnovském:

20. Pan MUDr. Frant. Smichous, lékař v Rovensku č. běž. 119.
21. „ JUDr. Václav Šolc, advokát v Turnově, č. běž. 120.

Zemřelí členové KČT:

Frant. Kaván,
hudební skladatel, řed. kůru v Týně.

P. Augustin Fischer,
knížecí arcibisk. notář a c. k. professor v. v. v Plzni.

JUDr. **Em. Dreyer,**
zemský advokát v Plzni.

Čest budiž jejich památce.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT. v Domažlicích. Dne 9. pros. 1896 večer konali jsme řádnou valnou hromadu, jíž přítomno bylo 31 členu. Telegrafický pozdrav starosty p. Pasovského přijat s nadšením. Z jednatelské zprávy uvádíme: K odboru přistoupilo uplynulým rokem 28 nových členu činných a 1 zakládající, 1 člen vystoupil a 7 přesídlením stali se členy odborů jiných. Ke konci roku má odbor 121 členů. Valné hromady konány dvě, řádná a mimořádná; výbor měl 20 schuzí. Hlavním bodem činnosti bylo budování chýše Pasovského na Čerchově, kterou odbor za hojné podpory příznivcu a pomocí ústředního výboru letos postavil. J. O. p. Bedřich říš. hrabě ze Stadionu v Koutě nejen povolil zbudovati chýši na pozemku jeho (vrcholu Čerchova), nýbrž i věnoval dříví k zhotovení krytby, prkna a latě ku stavbě. Hlavní podporou u věci té byli členové pp. V. Tupec, gen. plnomocník a R. Bauer, lesmistr. Další dary věnoval J. O. p. Jiří říš. hr. ze Stadionu v Trhanově; poskytl větší část prken a jinou sta-

Digitized by Google

vební hmotu, o což zásluhu mají členové pp. K. Schwetter, ředitel a R. Kostlivý, správce velkostatku. Větší díl stavebního dříví laskavě poskytli pp. H. Kupfer a S. Glaser, továrníci, majetníci velkostatku Fichtenbachu. Darovaná hmota odhadnuta jest na 1023 zl. Potřebné peníze k vyhotovení prací získány dary a půjčkou. Spořitelna král. města Domažlic věnovala 200 zl., ústřed. výbor subvenci pro r. 1896—97 600 zl.; dále půjčil 1000 zl., které se odbor 4% spláceti uvolil. Jednatel s díkem uvádí příznivce, obětavého starostu p. V. Pasovského, jenž ochotně plány vkusné budovy zdarma zhotovil a odboru věnoval, provádění stavby podporoval a za účelem kolaudace stavby do Domažlic a na Čerchov zavítal. Vkusný tvrdý nábytek pro hostinskou místnost v Chodově zhotoviti nechal, který do chýše věnuje. Jednatel dále uvádí ty, kteří v provádění stavby nápomocni byli; jsou to pp. lesníci F. Špadrna v Peci a J. Unger ve Fichtenbachu; dále členové pp. Al. Procházka, měst. stavitel, který bezplatně rozpočty zhotovil, při komisích se súčastnil a zednickou práci levněji než jemu zadána byla, provedl. Dále pp. J. Kabátník, poštmistr, Dr. A. Regal, lékař, G. Schnabl, soukromník, A. Hrůza, zvěrolékař, starosta, pokladník a jednatel, kteří za účelem docílení darů cesty konali a i jinak při stavbě nápomocni byli. Podrobná zpráva o stavbě nalézala se jako zvláštní číslo programu valné hromady. Ve zprávě jednatelské uveden dík všem za podporu k provedení stavby prokázanou. Ve zprávě dále uvádí jednatel darování map Domažlicka spořitelnou. V mapách byly veškeré cesty odborem značené zakresleny, vkusnými rámy laskavostí člena p. A. Kalouse opatřeny a na nádražích vyvěšeny. Značení cest letos podnikli pp. J. Kabátník, poštmistr, J. Hlaváček, učitel a M. Dufek, jednatel; v celku označeno 63 *km* cest. Potřebné barvy věnoval starosta p. P. Hana. Jednatel uvedl výlety, jež letos odbor podnikl, zprávu o bezplatné studentské noclehárně a j. Odbor věnoval na stavby Triglavské koči 5 zl. a pomníku Fr. Palackému v Praze taktéž 5 zl. Odborem učiněna sbírka ve prospěch zbudování chýše Pasovského, která dodnes vynesla 60 zl. Slč. J. Kohoutova, učitelka, odevzdala sbírku 12 zl. 20 kr., kterou učinila v Č. Kubici na úpravu cesty na Čerchov. Částky ty vedeny jsou co zvláštní fondy odboru. Ke konci zmínil se jednatel o sbírce podniknuté ústředním výborem k vystrojení Vánočního stromku letos chudým dětem horských vesniček chodských, Peci a České Kubici.

Ze zprávy pokladníka uvádíme účet odboru. Příjem: Hotovost pokladny z roku 1895 zl. 78·24. Členové platili zl. 372 a jiné příjmy zl. 26·59, úhrnem zl. 476·83. Vydání: Odvedené příspěvky klubu zl. 260·—. Značení cest zl. 17·21. Orientační tabulky a vyvěšení map zl. 34·36. Knihy a tiskopisy zl. 22·33. Dary zl. 10·— Různé vydání zl. 59·10. Splaceno odborem na stavbu chýše zl. 55·91. Hotovost v pokladně zl. 17·87. Úhrnem zl. 476·83. Účet stavby chýše Pasovského vykazuje: Příjem: Dary a od spořitelny domažlické zl. 200. Subvence klubu za r. 1896—97 à zl. 300 zl. 600. Odborem kryto zl. 55·91. Darovaná stavební hmota zl. 1023·—. Zápůjčky od klubu zl. 1000. Od spořitelny domažlické zl. 350. Dluh za nedostávající se dříví zl. 150. Úhrnem zl. 3378·91. Vydání: Hmota darovaná zl. 1023·— Další hmota účtovaná (vápno, dříví, plech a j.) zl. 209·03. Doprava zl. 229·43. Zhotovení šindálku zl. 175·90. Práce zednická zl. 467·18, tesařská zl. 850, truhlářská zl. 184·13, zámečnická zl. 118·18, sklenářská zl. 20·30, kamnářská zl. 43·79. Různá vydání zl. 43·78, pojištění zl. 14·19. Úhrnem zl. 3378·91. Účty, jakož i zprávy byly valnou hromadou schváleny.

Dále přijata změna stanov a při provedené volbě výboru zvoleni opět členové dřívějšího výboru beze změny. Po zakončené valné hromadě uspořádal člen odboru p. Josef Žuvníček, odborný učitel, poutavou přednášku „O cestě do slovinských Alp a na Triglav", kterou o letošních prázdninách vykonal. Zajímavé vypravování to pobavilo přítomné a vyvolalo hojné pochvaly přednášejícímu.

Odbor KČT v Plzni. Dne 4. ledna koná se členská schůze (v místnosti literárního spolku v Měšťanské Besedě), při níž p. JUDr. Heřman Šikl, zemský advokát v Plzni, bude přednášeti „O cestování v oboru věčného sněhu a ledu." Začátek o 8. hod. večerní. — Dne 14. ledna bude se v téže místnosti konati řádná valná hromada s tímto programem: 1. Čtení protokolu předešlé valné hromady. 2. Zpráva a) jednatelova, b) pokladníkova, c) revisorů účtů. 3. Volba nového výboru a revisorů účtů. 4. Návrh na změnu stanov odboru. 5. Návrhy výboru. 6. Volné návrhy. Začá-

Digitized by Google

tek valné hromady o 7. hod. večer; nesejde-li se v tuto dobu dostatečný počet členů, koná se o hodinu později druhá valná hromada při každém počtu přítomných členů.

Odbor KČT v Jihlavě. Při valné hromadě dne 17. prosince 1896 ustavil se odbor KČT v Jihlavě a byli zvoleni následující pánové za funkcionáře: za předsedu Dr. Karel Malát, za jednatele Dr. Ludvík Chlum, za pokladníka Jan Procházka, ředitel hospodářské školy; do výboru: K. Ženíšek, dirigent banky, Frant. Schönfelder, inspektor c. k tabákové továrny, Alois Jäger, adjunkt c. k. tabákové režie; za náhradníky: Ladislav Pečánka a redaktor Máša; za revisory účtů: Petr Bezděk, c. k. okr. inspektor a K. Vorlíček, velkoobchodník

Činnost svou započne odbor dnem 1. ledna 1897.

Odbor KČT v Kostelci n. Orlicí označil v r. 1896 následující cesty: 1. Do Rychnova n. Kněžnou (pěšinou). 2. Do Doudleb (pěšinou). 3. Do Borohrádku (lesem). 4. Do Chocně (první část do Svidnice). Opravil cesty: 5. Pěšinu vedoucí do Rychnova skrze Tutleky. 6. Pěšinu v lese ku Borohrádku (ve Žďáru). Celkový náklad zl. 63·54, na subvenci obdržel zl. 50. Turistická poptavárna v Kostelci n. Orlicí nalézá se u pana Vincence Alberta, kupce a pokladníka odboru na náměstí.

Vánoční stromek KČT 1896.

První vánoční stromek vystrojil letos KČT v horských vesničkách na **Peci** a **České Kubici** pod Čerchovem v kraji Chodů na Domažlicku.

Chudobná, malá, v zátiší lesním položená vesnička Pec, obydlená dřevorubci, jichž život podrobně líčí rodák, spisovatel J. Hruška ve Světozoru pod názvem „Mezi chodskými dřevorubci“, byla letos zvláště šťastna.

Němečtí přistěhovalí brusiči skla z nedaleké brusírny ucházeli se u Schulvereinu po delší dobu za zřízení „německé“ školy v Peci, a to nejen pro své děti, ale také pro české děti z Pece, kteří hodinu cesty do školy v Trhanově choditi museli.

Aby se tomu zamezilo, zřízena v Peci odbočka české školy trhanovské, do které přihlásilo se ihned 100 dítek. Záslužnou obětavostí velkostatku a obce domažlické postavena nová jednopatrová budova školní, která letos účelu svému odevzdána byla.

A v této nové škole v den sv. Štěpána připravil KČT s odborem domažlickým svátek chudé mládeži dřevorubců, jakého na Peci nebylo. Vystrojil bohatý stromek vánoční, veškeré dítky štědře podělil, a nejchudší oděvem a obuví obdaroval

Podobná slavnost konána druhý den, dne 27. prosince, v bývalé škole matiční, nyní obecné veřejné v České Kubici, ponejvíce dřevaři obydlené, jichž dítky z roztroušených vzdálených samot do školy docházeti musejí.

Obětavý starosta KČT p. Vrat. Pasovský, nedbaje nepohody, sněhové vánice a vánočních svátků, jež zajisté každý rád v kruhu rodinném tráví, přijel za tím účelem do obcí uvedených, by přítomen byl slavnostem, které jeho zásluhou uskutečněny.

Při slavnostech za přítomnosti dítek i rodičů dojemně promluvili páni katechetové i učitelé, kladouce hlavní důraz k tomu, by obyva-

Digitized by Google

telstvo svou vděčnost projevovalo přívětivostí a ochotou k turistům a letním hostům, již v krásný jich kraj zavítají.

V celku bylo oblečeno z plna 30 dívek, jichž šaty ochotně bezplatně ušily dámy členů odboru domažlického, a 20 hochů. Dále poděleno 6 dítek obuví. Veškeré dítky obou škol, jichž jest 160, byly obdarovány vánočkami, cukrovinkami v kornoutách, fíky a pomoranči. Každé dítě obdrželo psací potřeby a punčochy, veškeré dívky vlněné šátky, hoši školy na Peci barchetové spodky. Dále podělena mládež knihami, sukněmi, bavlnou k pletení, nákrčníky a jinými předměty, jež byly darem v účel ten získány.

Něco podobného v horských obcích těch dosud konáno nebylo. — Mnohá slza radosti a vděčnosti starých i mladých občanů podala svědectví, že lidomilný skutek ten učiněn byl v pravém místě a v pravý čas.

Kéž takový Ježíšek zavítá častěji mezi český horský lid, potěší maličké, ulehčí bídu a život jemu usnadní v chatrčích sněhem zavátých. Všem, kteří k šlechetnému činu tomu přispěli, zaplať Bůh!

Max Duffek.

—⊕—

Na Vánoční stromek darovali:

Pan Alois Klášterský výnos uspořádané sbírky při členském večírku v Besedě v Kolíně n. Labem	zl.	20·40
Kroužek pražských turistů „Šlapáků“ v Měšťanské Besedě pražské (2. část)	„	9·50
Po 5 zlatých: Slavná Měšťanská Beseda v Praze, hrabě Otto z Harrachů v Praze, Josef Gottwald v Praze, Vlad. Kavalír, továrník v Sázavě, Josef Blecha, stavitel v Karlíně	„	25·—
Po 3 zlatých pp.: Frant. Filip, řed. cukrovaru v Uhřiněvsi, JUDr. Vojtěch Prachenský, Alois Mach, sekretář, Frant. Procházka, ředitel Zemské banky, Karel Stüdl v Praze	„	15·—
Pan Vojtěch Řivnáč v Praze	„	2·50
Po 2 zlatých pp.: Karel Brejška, Jan Herold, A. Čáp, Václav Vlk, Jan Král, Václav Machulka, Arnošt Brichta, Edvard Schiffner, Ant. Preininger, Prof. Dr. K. Chodounský, JUDr. Jan Kühn, Ant. Záhorský, Vend. Formánek, Cyril Horejc, Frant. Havelka, MUDr. Otak. Frankenberger v Praze; Ant. Chmel, Frant. Prášil, Frant. Hůrka, Jaroslav Veselý na Král. Vinohradech; Jan Hromada, Josef Wolf v Žižkově; Frant. Zedník, Otom. Pohl na Smíchově; Václav Pokorný v Karlíně; Dr. E. U. Rutte v Březnici; K. Krčmář v Rokycanech; K. Svoboda v Duchcově; JUDr. Jindř. Kohn v Uhl. Janovicích	„	58·—
Pan Leonard Bouchal ve Vídni	„	1·90
Po zlat. 1·50 pp.: Josef Benda na Král. Vinohradech, prof. K. Vosyka, pí. Marie Grünerová v Praze	„	4·50
Pan Jan Paďour v Praze	„	1·20
Po 1 zlatém pp.: Heřman Rüdiger, Vojta Zeman, Frant. rytíř Rašín, F. Friedrich, J. V. Stránský, F. B. Batovec,		

Digitized by Google

Dr. Jindřich Záhoř, Rudolf Mikš, Václav Roštlapil, Jan Weiss, Emanuel Uggé, Edvard Streubel, Frant. Koudelka, Hynek Foret, Edvard Fatka, Antonín Hueber, Vojtěch Víravský, Vilém Klenka, J. Exc. Friedberg-Mírohorský, Alex. Haller, JUDr. Jan Javůrek, Ondřej Jorda, Jan Herzl, Jan Eckert, Josef Procházka, Dr. Frant. Váňa, Dr. Jan Růžička, Ferd. Tallowitz, A. D. Jindra, Jan Žák, Josef Řivnáč, MUDr. B. Souček, Vojta Koláček, Dr. K. Kadlec, Apollo Růžička, Ludvík Rummel, Josef Mráz, Josef Štětka, Theod. Hospodář, Frant. Hanuš, Václav rytíř Holeyšovský, Karel Werl, Josef Wokurka, Jiří Skokan, Otakar Tuček, Jan Skolandy, V. Řehořovský, K. Hrazánek, Vojtěch März, Frant. V. Schwarz, prof. Jar. Zdeněk, JUDr. Vrat. Černý, Ant. Fuchs, J. Schnöbling, Jos. Pernecker, K. R. Hartmann, Ant. L. Kamm, Jindřich Leder, Ant. Šrámek, JUDr. V. Melichar, V. Bubeníček, Karel Bureš, Jindřich Brichta, Arnošt Pechar, Karel Dvořák, Praha; Josef Valenta, Ant. Trnka, JUC. Jan Doležal, Jindřich Šmidt na Král. Vinohradech; Ant. Hejtmánek v Karlíně; J. Velebín Mastný v Lomnici, Edvard Thym ve Dvoře Králové, R. Stockar v Uhříněvsi, Jan Tatzel v Eisensteině, Jan Prousek v Turnově, Adolf Bařtipán v Hradci Králové, Karel Fischer v Letkách, Hypolit Faster v Křivoklátě, August Koudelka v Raabsu, Václav Tomášek v Karlově Týně, Jan Máša v Jihlavě, Frant. Balátě v Nymburce, Josef Kabát ve Velvarech, Vilém Tupý v Čelakovicích, Ant. Spal, MUDr. Jar. Sekerka v Unhošti, Josef Herkner, farář v Bílé Třemošné, Frant. Mužík na Skalce . . . . . zl. 88·—

Po 50 kr. pp.: Josef Jiřinec, Karel Blomann, Dr. K. Kadlec, K. Kvis, Ant. Reiter, Otta Dvořák v Praze; Ant. Buzek, J. Pexider, inž. Demuth na Král. Vinohradech; J. Margold na Skalce; V. Jelínek ve Dvoře Králové . . . . . „ 5·50

Pan Jan Fousek v Chýnově . . . . . „ —·30

zl. 231·80

K tomu z čísla 16. 1896 . . . „ 44·—

Dohromady . . zl. 275·80

Paní M. Batovcová obrázkové knížky a potřeby školní; pí. Joh. Pasovská ozdoby na stromečky; pp. J. Hořínek 32 vázanek; Arnošt Pechar látky na šaty a různé potřeby školní; Antonín Urban potřeby školní; Jaroslav Veselý 17 knížek zábavných; Adolf B. Stýblo 50 různých spisů pro mládež; J. Riemer 2 rysy papíru; Jan Skružný 2 páry zimních botek pro dívky; Stanislav Seemann 5 knih poučných; Frt. Šimáček 40 ročníků „Zlaté Mládí", časopisu pro dítky; Otakar Klazar v Kruhu jednu věbu plátna (31 m.); Zlatník a Tlapák ve Dvoře Králové 45 krabic vlny ku pletení.

Sbírka mezi členy odboru domažlického:

P. T. starosta P. Hana 3 zl., E. Hübner, ředitel cukrovaru 3 zl., V. Tupec, gen. plnomocník 2 zl., paní Anna Královcová v Přelouči 2 zl.

Digitized by Google

Po 1 zl. věnovali: pp. M. Florian, továrník, JUDr. B. Gibian, advokát, L. Gibian, obchodník, MUDr. G. Halík, lékař, MUDr. Jan Holub, lékař, E. Holý, obchodník, A. Hrůza, c. k. zvěrolékař, MUDr. V. Kostlivý, c. k. okr. lékař, Josef Bittner, revident c. k. státní dráhy, pí. Anna Královcová, majitelka továrny, pí. A. Adamovicová, maj. mydlářství, E. Freund, obchodník, A. Holub, hostinský, MUDr. R. Kohn, lékař, J. Kyselák, c. k. pošt. správce, Jiří Královec, sládek, L. Lichtenberg, lékárník, J. Ludvík, obchodník, A. Macháček, hostinský, P. M. Mühlstein, převor, P. Neumann, sládek, F. Pek, inženýr, pí. Jitka Peklová, majitelka hotelu, E. Prunar, redaktor, K. Prunar, kněhkupec, J. Pugnar, účetní, A. Rathauský, c. k. rada zem. soudu, MUDr. A. Regal, lékař, JUDr. R. Rubeš, advokát, V. Sak, c. k. kontrolor cuk. kontroly, F. Samohrd, professor, M. Sekera, c. k. tajemník, pí. Mařenka Sekerová, A. Srna, ředitel škol, A. Strec, mlynář, JUDr. Fr. Schnabl, kand. notářství, G. Schnabl, soukromník, K. Schwetter, ředitel, J. Tauber, fotograf, K. Teršíp, c. k. oficial cuk. kontr., K. Trnka, obchodník, JUDr. F. Wellner, advokát, Dr. A. Zlatníček, prof., Max Duffek, jednatel a nejmenovaný. Po 50 kr. věnovali: pp. A. Beneš, prof., V. Kebrle, prof., H. Krs, c. k. kancelista, V. Radl, obchodník, J. Krupička, cukrmistr, L. Milota, obchodník, P. J. Rybička, katecheta, Jos. Zvoníček, odb. učitel a nejmenovaný. Po 30 kr.: pp. J. Beneš, okr. taj. a V. Holub, c. k. adjunkt. Dále zaslal pro Kubici P. T. p. Dr. J. Bitner, prof., 3 zl. Úhrnem **zl. 63·10.**

Šaty pro chudé dívky vyhotovily následující dámy:

Paní A. Adamovicová, J. Drbohlavová, J. Duffková, B. Hájková, A. Halíková, J. Krsová, E. Kovářová, J. Kyseláková, F. Martinková, A. Neumannová, M. Pitlová, L. Peková, M. Procházková, J. Regalová, G. Samohrdová, M. Sekerová, slč. M. Hofmannova, E. Kacerovská, A. Pitlova, R. Rubešova, A. Randova, F. Veišarova, M. Wellnerova, E. Wagnerova.

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno (omylem 54 zl., stůjž =)	.	zl. 56·—
Peručtí šlapáci na útulnu Čerchovskou	. . .	„ 3·—
Pan Karel Sekera, lékárník v Lounech	. . .	„ 1·—
Úhrnem dosud	. . .	zl. 60·—

Petr Hana, starosta. Max Duffek, jednatel.

Různé zprávy.

Sjezd Českých fotografů-amatérů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, spojený s výstavou fotografickou, konati se bude v Praze ve dnech svátků svatodušních r. 1897. K tomu cíli vybízejí se již nyní všichni fotografové-amatéři, jakož i vůbec všichni přátelé České fotografie amatérské, aby podrobné adressy své jakož i všech známých

Digitized by Google

svých a přátel, kteří se o amatérskou fotografii zajímají, co nejdříve zaslali, aby jim podrobný program sjezdový, jakož i případné další oběžníky sjezdu a výstavy se týkající mohly býti zaslány. Rovněž přijímají se již nyní přihlášky k výstavě, která slibuje zajímavostí svou a bohatostí velký zájem i širšího obecenstva našeho. Adressy P. T. pánů amatérů, jakož i přihlášky k výstavě přijímá p. František Mrskoš, c. k. místodržitelský účetní assistent v Praze-III. 2.

Slosování věcné loterie pohorské jednoty „Radhošt" ve Frenštátě, jež konati se mělo 31. prosince 1896, odročeno na krátkou dobu. S rozesíláním losův započato počátkem prosince a rozebrány jsou teprv dvě třetiny losův. Má-li se loterní podnik vydařiti, nutno jest, aby se všechny losy rozebraly a proto zakročila Poh. jednota „Radhošt" za odročení tahu. Los stojí toliko 1 kor.; losy prodávají se u ústř. výboru Poh. jedn. „Radhošt" ve Frenštátě i u místních odborů jednoty v Mor. Ostravě, v Přerově, v Hranicích a v Lipníku.

Na opravu hradu Okoře, nejbližšího to památného hradu v okolí pražském, povoleno právě ze studijního fondu **421 zl. 88 kr.** Kdo zná rozsáhlé zříceniny Okořské, pochopí, že touto částkou se opraviti mnoho — nedá. „Oprava" zamýšlená bude asi směřovati jedině k tomu, aby podchycena byla zeď vysoké rozpoltěné věže, která hrozí sesutím a ohrožuje mlýn Zábranského, pod věží stojící. Bylo by záhodno, abx dohled nad opravou svěřen byl povolanému znalci (zástupci KČT neb zástupci „Společnosti přátel starožitností"), a aby oprava nebyla ponechána jen vkusu a důmyslu — pánů zedníků.

Dr. *H.*

Z nové cesty E. St. Vráze. Cestovatel Vráz opustiv Spoj. Státy americké vydal se přes Tichý oceán do Japonska, odkud mínil zamířiti do Korey, sev. Číny a Mandžuska. Ale zanechav prvotního záměru, zabočil do Šang-haie a odtamtud po Jang-tse-Kiangu do veleměsta Nankingu. Vybrav se z Číny, přeplul počátkem června t. r. do hlavního města francouzské Kočinčiny Saigonu, odkud poslal dne 12. června první list České spol. zeměvědné, kde stručně oznamuje průběh asijské pouti své a zmiňuje se o dalším úmyslu vydati se na Borneo. Z Kučingu-Savaraku na sz. pobřeží bornejském (v trilské državě), ohlašuje druhým listem ze dne 25. června, že se pustí koncem měsíce do nitrozemí po řekách Sadongu, Simmjanu a Sebanganu, aby poznal kraj a tamější domorodce Dajaky a sbíral přírodniny. Třetí list jeho, datovaný dne 24. září, tolikéž v Kučingu, podává zprávu o těchto vycházkách, které potrvaly tři měsíce. Vráz chválí si, že nasbíral velmi hojně materiálu přírodnického a učinil zajímavá pozorování biologická. O příštích cestách píše: „Odjíždím už tyto dny do Singapuru, odkud se, bude-li příležitost, vydám přímo na Novou Guineu nebo dříve ještě do Siamu a Barmey. Hlavním účelem jest mi nabyti jasného světového rozhledu (proto také zamýšlím do Australie), abych později v českém rouše mohl podati veřejnosti část po části črty svých cest se stanoviska cestovatele, který má větší přehled než specialista, soustřeďující se na určitou oblast." Pohříchu si Vráz stěžuje, že mu měsíční pobyt v pralesích sebanganských a sinnajanských, kde lovil a pozoroval život orangutanů, způsobil dvě silné horečky a střevní zánět. Nicméně neustává pracovati...

(*M. ve Sborníku č. spol. zeměvědné.*)

Mr. James Baker. Před několika málo lety cestovali po Čechách tři intelligentní Angličané, spisovatel, přírodovědec a malíř. Poslední nebyl nikdo jiný než proslulý illustrator, známý nám též dle prací z Topičova salonu pan Walter Crane; spisovatel jmenoval se James Baker a seznam jeho prací a článků o Čechách dosvědčuje, že světový cestovatel uměl pohlížeti na naší vlast okem otevřeným; jako přítel Čechů autor vydal mimo jiné spis „Bohemian Pictures, Drawn with Pen and Pencil." 1894. Kromě toho uveřejnil a pokračuje v článcích rozličných četných anglických listů „o Čechách" ve smyslu cestopisném jako jsou: Undiscovered Bohemia (Neznámá Čechie) Saturday Rewiews 1886 (10 July); Why not Bohemia? (Proč ne do Čech?) Illustrated London News 1889 (17 August); Round about Haida (Bohemia), At the Oybin, (Cornhill 1885. 1886); How they Taxed the Doll at Schandau (London Society 1886); At Bösig, Bohemia (Gentle-

Digitized by Google

man's Magazin 1887 April); Schreckenstein, the Key of the Elbe (Gentleman's Magazin 1890 July); A Pompeii in Bohemia (Cornhill 1891 January); The Carls Bridge at Prague (Leisure Hour 1891 Sept.); Small Holdings in Ireland and Bohemia (Times 1891, 17. Okt.); Sion-Bohemia (Morning Post, 1892 June 1.); Little Sunshine: a Child Life Story (Queen 1894); Some Rock Towns and Castles of Bohemia I. II. (The Times 1893, 23., 26. Octob., Některá skalní města a zámky v Čechách). V článcích těchto hodlá Mr. Baker pokračovati, ba vyslovil se, že Čechy jsou tak krásné, že ještě hodlá se sem podívati; loni byl na Rusi a v Egyptě. Jest snad jediný Angličan, jenž tolik psal o Čechách.

Z Curychu. Ze soukromého listu vyjímáme stručné sic, ale trefné líčení švýcarského města, známého jistě veliké části našich turistů z letních toulek.

„Ptáte se, jak líbí se mi Curych a Švýcary?

Ah, ovšem, Curych na konci saisony a v zimě, kdy svahy a stráně alpské tonou buď v podzimním koloritu, připomínajíce na pestré koberce orientální nebo lesknou se čerstvě napadlým sněhem, nemá již onoho půvabu, jako v měsících letních!

V létě, kdy třídy jeho plny jsou jasu slunečního, kdy v nich bouří brilliantní život velkoměstský, jak jest vábný a útulný! Na alpském nábřeží, odkud možno obdivovati se neustále opakujícím se nuancím éteru a harmonii zářivých barev slabě rozčeřené hladiny jezerní s tím grandiosním alpským pozadím, dává si přec dostaveníčko elita celého kontinentu! Teď čerstvý větřík víří v opuštěných promenádách a parcích suchým listím, a s přítmím večera dostavuje se to mlhavé ovzduší severu.

Přece však není můj zimní zig-zag Švýcarskem bez půvabu.

Ba jsou i podvečery, kdy zasněžené horstvo zjeví se pojednou ve vší své uchvacující krásе v proslaveném „Alpenglühn“ skytajíc tak náhradu za pochmurné dny, kdy jest člověku potloukati se po zablácených ulicích bez života a ruchu, kol výkladních skříní anebo v nějaké kavárně zabořiti se do lektury pražské „Bohemie“ ...

Ostatně ani toulky městem nejsou bez zajímavosti. Přináším si z nich často mimo mnohého silného dojmu plné chřípě parfumu, který Švýcarky, jinak dosti řádní to ženy, náruživě milují!

A propos, večer nemohu zapadnouti do žádného „Caffée Chantant“ — protože tu nijakého není, a tak nezbývá než „Tonhalle“, ta v bizarním slohu zbudovaná koncertní síň nebo navštíviti městské divadlo nepoměrně drahé, zabořené zcela v německém „klasickém“ cyklu.

Společnost curyšská i se mi naprosto nezamlouvá. Tito Němci chovají oproti všemu českému právě tolik antipatie jako „Deutsch-Boehm“. Ve všem opičí se po Ženevě, která zdá se jim býti vzorem vkusu.

Draho jest zde i v zimě a tři franky sotva stačí člověku na nedostatečný oběd. Za třicet franků mám malý pokojíček, tak nízký, v té hrozné vysoké „Trittli-Gasse“, tu poblíž domku, odkud Zwingli táhl si pro smrt mučednickou ke Kaplu.

Těším se již na změnu. V úterý odjedu do Ženevy a za měsíc do Lyonu atd. až do Lisabonu ...

Kdyby aspoň Curych bylo drobet živější město ... Ale zde člověku nejlépe spánek svědčí! Nikdo tu nic neví o moderních proudech, o tužbách a aspiracích národních, o literaturách jiných národů, než — o německém románu.

V českém spolku „Hus“ jest velká část členů z dělnické třídy, plna internacionalismu ... Malíř Otto Pilný odtud odcestoval, do „Orientu“ prý, a tak opustím s chutí i já toto město. Ještě před málo dny dodáno mi bylo dílo o Curychu. Jest věru přeskvotné a levné, za 25 franků v nádherné vazbě ve formátu a objemu „Čech“.

Proto tedy, kdo má o Švýcarsku dojmy z letních toulek, nemá sem v zimě jezdit, by ze všeho nevystřízlivěl.

Vzpomínám své prvé cesty přes Curych, Čtyrkantonské jezero, Lucern do Chaud de Fonds před třemi lety pěšky vykonanou! Co tu krásných upomínek — a dnes?“

Turistické dráhy. R. 1897 otevřena bude elektrická dráha mezi Payerbachem a Preinem. — Dráha Vídeňsko-Aspanžská bude rozšířena přes Zöbern do Scheffern a Dinnersdorfu.

Silnice přes Stilfserjoch byla letos zavřena již 26. září pro veliké spousty sněhové.

O švýcarském průvodčím Christenu Almerovi z Grindelwaldu, který před nedávnem slavil svou zlatou svatbu na temeni Wetterhornu (3708 *m*), přinášejí švýcarské noviny zajímavé po-

Digitized by Google

drobnosti. — Almar byl více než stokrát na temenech hor Jungfrau, Mönch, Eiger, Wetterhorn a Schreckhorn, kteréž vrchy slezl sám první, vyjma Jungfrau. — Není jediného temene v Alpách Bernských, Walliských a Bündtských, na kterém by nebyl. Celkem byl asi na 200 temenech jako první. Při všech výstupech, které podnikl, nestalo se ani jemu ani žádnému z jeho turistu nějaké neštěstí. Má pět synů, vesměs průvodčích, kteří se již osvědčili v Kavkaze a na horách Himalayských.

Literatura.

Pány nakladatele zdvořile prosíme, aby nám posýlali spisy, nákladem jejich vydané a turistiky jakkoli se týkající, abychom mohli o nich podávati zprávy v této rubrice, kterou rádi měli bychom pokud možno úplnou.

Redakce časopisů venkovských jen zavděčí se věci turistické, budou-li svůj list vyměňovati s naším, abychom mohli stopovati různé zprávy venkovské, turistiky se týkající a namnoze velmi zajímavé. Redakce Časopisu turistů je nyní v Praze, II., Příčná ul. 4, 3. poschodí.

Sborník české společnosti zeměvědné. Pořádají Dr. Josef Frejlach a Dr. Jindřich Metelka. Roč. III. 1897. Seš. 1. Obsah: Přednášky a rozpravy: Dr. J. Frejlach, O výpravách Nansenových a jich významu vědeckém, jmenovitě fysikálně-geografickém. — Obzor vědecký: Prof. Dr. Jan Palacký, Horopis Německa. — Z dějin zeměvědy: J. Metelka, Fridtjof Nansen. — Zprávy: Vliv exposice a nakloněnosti k obzoru na teplotu půdy. — Účin půdy na teplotu i vlhkost atmosférickou. — Nové výzkumy o vsakování vody do půdy. — Mořská sůl v ovzduší. — Poměry povětrnostní v Čechách r. 1895. — O nutnosti pěstovati zemědělskou meteorologii v Čechách. — O siluru ve východních Čechách. — Ruský výzkum západosibirského pobřeží severního moře Ledového. — Proměny Lob-noru. — Prameny Nigiru. — Některá data z Mexika. — Národnostní menšiny v Německu. — O poměrech Slovinců v Italii. — Obchod v Evropě. — Vystěhovalci zámořští z německých přístavů r. 1895. — Průplav kielský. — Rozdělení čestných cen zeměvědných společností pařížské, londýnské a berlínské na r. 1896. — Z nové světové cesty E. St. Vráze. — Literatura: Report of the Sixth International Geographical Congress, held in London 1895. — Hantsch, Deutsche Reisende des sechszehnten Jahrhunderts. — Partsch, Schlesien. — Günther a Kirchhoff, Didaktik und Methodik des Geographie-Unterrichtes. — Zprávy o společnosti. — Seznam členů. — Zejména zajímavy jsou články, týkající se výpravy Nansenovy, páně Frejlachův, který obsahuje důkladné a podrobné ocenění výprav Nansenových, zvláště také jeho cesty grónské r. 1888, pak stať páně Metelkova, obsahující Životopis Nansenův. Poukazujeme na obé jakožto na vítaný doplněk našeho článku v tomto čísle. Sborník zeměvědný vůbec přináší rozpravy a zprávy i pro vážnějšího turistu nejen zajímavé, ale i důležité a zasluhuje v kruzích turistických povšimnutí i ocenění.

Zimní výlet do Dalmacie a na Černou Horu. Napsal F. Maršner. Praha, Edv. Beaufort. 1896. Knihou touto jest podstatně a pěkně obohacena literatura, věnovaná zeměpisu Dalmacie a Černé Hory. Je to kniha cenná pro ty, kteří chtí v době poměrně krátké prohlédnouti nejčelnější a nejzajímavější místa Dalmacie a Černé Hory. Psána je svižným slohem, propleteným tu a tam poutavými a veselými episodami. Autor popisuje i cestu z Prahy přes Vídeň, Budapešť do Rjeky. Podává pěkný popis města Aradu a zajímavé zmínky o národnostních třenicích uherských, stavu živlu českého v Budapešti, a o podporování průmyslu od uherské vlády. Vlastní jádro spisu počíná teprve popisem města Rjeky. Zde přichází autor k prvnímu

Digitized by Google

cíli své cesty — k Dalmacii. Podav líčení čelných míst dalmatských, zvláště popis Rjeky, Zadru, Spljetu, Kotoru a jiných, obrací se ku poměrům hospodářským. Zvláštní píli věnuje rybolovu a vinařství dalmatskému. K výrobě olivového oleje samo obyvatelstvo je netečno. Pro historika bude zajímavou zmínka o římských památkách v Dalmacii, zejména zmínka o paláci Domitianově, o zříceném většinou městě Saloně a o starých hrobech z prvních dob křesťanství. Z popisů krajin staví se do popředí popis kraje Kaštelského, který doporučuje autor pro příznivé klimatické poměry rekonvalescentům. Boky kotorské a ostrova Lokrumu se zámečkem a vřídlem řeky Rjeky. Dubrovníkem končí cestu Dalmacií a přechází popisem silnice Cetyňské a cesty po ní do Černé Hory. Kniha je ozdobena řadou velmi zdařilých illustrací a dvěma mapkami. Jedině by bylo lze vytknouti, že autor proti té bedlivosti, s jakou nám podává popisy měst, krajin a poměrů hospodářských, s menší pílí zmiňuje se o obyvatelstvu samém, jeho zvycích a kroji, kterážto látka by byla zajisté velmi zajímavou a vděčnou. Než spisek je určen hlavně k tomu, aby znázornil turistům, jak by sami při podobném výletu si počínati měli, a v ohledu tom, jakož i tím, že čtenáře ve formě zábavné poučí o mnohých důležitých věcech, úkolu svému úplně vyhovuje. Lze jej tedy doporučiti každému, kdo by podobný výlet vykonati hodlal. K cestě rozsáhlejší ovšem bylo by potřebí studia spisu podrobnějšího. *Kl.*

Humpolec a jeho okolí. V posledních letech často Humpolec na sebe obrací pozornost širšího obecenstva. V těchto dnech stalo se tak opětně publikací knihy „Humpolec a jeho okolí," jež jest nástinem dějepisným. cestopisným i statistickým. — Dějiny jednotlivých měst nemohou býti pojaty do dějin obecných a proto jednotlivá města sama pátrají, jak asi předkové jejich do dějin vlasti zasahovali, a tak vznikají monografie míst.

I čilý odbor KČT v Humpolci následoval příkladu Hradce Králové, Náchoda, Vysokého Mýta a jiných pokročilých míst a vydal svým nákladem knihu „Humpolec a jeho okolí". Z přehledného rozdělení knihy ihned poznáváme, že spisovatel p. Gustav Kobliha, ředitel měšť. škol v Humpolci, věnoval hlavní pozornost a píly dějinám Humpolce, neboť uvádí na 174 místech prameny, z nichž čerpal. Příležitostně uvádí dosti obšírně i dějiny velepamátného hradu Lipnice, prastarého kláštera Želivského, zašlých hradů v Lipničce, Heralci, na Melechově a ve Vojslavicích, jakož i sousedního Něm. Brodu, Pelhřimova, Ledče, Světlé, Větrného, Jeníkova, Senožat a mnohých jiných míst částečně již polozapomenutých. Celý kraj Humpolecký jest tu oděn novým světlem nestranné pravdy historické.

Ale ani místopis a pochůzky rozkošným krajem nepřišli zkrátka, došly rezumného povšimnutí i poměry geologické a květena. Pěknou statí jsou vylíčeny i povaha lidu, kroj, vyšívání a stavby tohoto neprávem turistikou zanedbaného kraje naší vlasti.

Šest statistických tabulí nás poučuje o průmyslu, rozloze o zužitkování půdy a zvláštní článek o vývinu svérázného humpoleckého soukenictví knihu zakončuje. K ozdobě téže slouží 22 vkusných obrazů.

Z celku jest zjevno, že sem byl snesen vzácný material a že nebylo šetřeno nákladu, aby byla čtenářstvu podána kniha úplná a v každém ohledu vkusná i laciná (1 zl. 20 kr.). Pro členy Klubu prodává se kniha za 1 zl.

F. D. A.

Obrazy z Tunisu. Drobné črty z cest. Napsal Gaston Humbert. Matice lidu, roč. XXX. čís. 6. Obsahuje deset drobnějších črt: 1. Žena v Tunisu. 2. V bazarech tuniských. 3. Lazebníci v Tunisu. 4. Kavárny v Tunisu. 5. V arabské škole. 6. Bardo. 7. Fantasia v Tunisu. 8. Kultura oliv v Tunisu. 9. Saharské moře. 10. Otroctví v Tunisu a Tripolisu.

Intimní listy z cest i necest. Napsal Dr. Jiří Guth. V Kostelci n. Orlicí. Kunc a Hamerský, 1896. Cena 80 kr. Obsahuje deset kratších statí: 1. Helvínův pohřeb. 2. Vánoce v Lancy. 3. Můj přítel Gaston. 4. V orlickém údolu. 5. Kus prázdnin doma. 6. Ještě kus prázdnin. 7. Cestou ke Studánce. 8. Kusy českého východu. 9. Listy z pošumavského kraje. 10. Kus štěstí.

Letem přes řecký kraj. Feuilletony z cest. Napsal Dr. Jiří Guth. Praha. Dr. Fr. Bačkovský, 1896. Cena 1 zl. 20 kr., skvost. váz. 1 zl. 80 kr.

O spisech těchto jakožto redaktorových nemůžeme podati žádných referátů.

Digitized by Google

Z literatur cizích.

Annuaire du Club Alpin Français, 22e année, 1895. Paris 1896. Silný svazek asi 600 stran, s množstvím zajímavých statí, obrazů, map a plánů. Zajímavý je článek Ch. Durier a F. Schrader: Sur les Routes du Mont-Blanc, pak Henry Cuënot: Autour de Sainte-Croix; Mme Paul Bouchard: Voyage en Tunisie et en Algérie; G. Eichmüller: La Region du Myvatn en Islande; P. Joanne: Une Exursion en Asie Mineure; E. Gallois: La Traversée du Caucase par la route de Géorgie a j. v. Ze článků vědeckých vyjímáme: Pierre Puiseux: Les Montagnes de la Lune; Dr. P. Girod: Les anciens glaciers et les alpinistes préhistoriques, a Comte de Marsy: Une ascension à Roche Melon en 1588.

Società degli Alpinisti Tridentini. — XIX. Annuario sociale 1894—95. Rovereto 1896. První oddělení obsahuje „Studi, Ascensioni ed Escursioni", a řadu pěkných článků z oboru alpsko-tridentské turistiky.

Das Matterhorn und seine Geschichte. Von Th. Wundt. Herausgegeben von der Sektion „Berlin" des Deutschen und Oesterreichischen Alpen-Vereines. Verlag von Raimund Mitscher in Berlin. Cena 20 marek.

Obsahuje překrásné fotografické pohledy na Matterhorn a okolní Alpy.

Reise nach Innerarabien, Kurdistan und Armenien 1892. Von Baron Edv. Nolde. S obrazem spisovatele a mapkou. Brunšvik. Fr. Vieweg a syn, 1896. Cena 4 M. 50 pf. Kniha plná napínavého líčení krajů dosti neznámých, s četnými zprávami o geografických a socialních jejich poměrech.

Florence et Toscane per Eugène Müntz. Hachette & Cie. Paříž 1896. Umělecký průvodce v těch končinách italských, psaný velmi duchaplně. Přidáno 372 skvostných illustrací.

A travers la Bosnie et l'Herzegovine per Guillaume Capus. Harlette & Cie. Paříž 1896. Studie a dojmy z cest, které vykonal autor, vyslaný od franc. ministerstva vyučování. Kniha je ozdobena 154 obrazy.

Spisy redakci zaslané:

Z nakladatelství Vilímkova:

Dvě pražské idylly. Od Ign. Herrmanna. S titulní vignettou L. Marolda „Vilímkovy knihovny rodinné" dílo XV. 232 stran 8°. Cena brož zl. 1·10, poštou zl. 1·20, skvostně váz. zl. 1·90, poštou zl. 2·05. Současně vyšel seš. 7. a poslední za 20 kr., pošt. 21 kr.

Drama budoucnosti. Román E. Boisgilberta. (Ign. Donnellyho) z historie XX. století. Z angličtiny přel. V. Patejdl „Moderních knih" dílo IV. 462 str. 8°. Cena v polotuhé vazbě zl. 2·—, pošt. zl. 2·15, v tuhé vazbě zl. 2·20, pošt. zl. 2·35 Vydání sešitového vyšel sešit 11. Cena 12 kr, poštou 13 kr.

Tajuplný ostrov. (L'île mysterieuse.) Román Julia Verna. Přel. A. Koudelka. Se 108 str. obr. Verneových „Dobrodružných cest" dílo XVI Právě vyšel seš. 11. o 32 str. po 15 kr., poštou po 16 kr.

Manžel. (Il Marito.) Román Bruno Speraniové. Z vlaštiny přeložil K. Klostermann. Vychází ve Vilímkově Knihovně románů cizojazyčných v 14denních sešitech o 32 str. 8° po 12 kr., pošt. po 13 kr. Předplatné na 10 sešitů zl. 1·20, poštou zl. 1·30. Právě vyšel sešit 4.

Nákladem Dr. Frant. Bačkovského, knihkupce:

Před čtyřiceti lety. Ze svých pamětí na vojenský pobyt v knížectví Valašském roku 1856 napsal Emanuel svob. pán z Friedbergü (Mírohorský). Se 42 obrázky od spisovatele kreslenými. Cena 1 zl. 20 kr., váz. 1 zl. 80 kr.

Před třiceti lety. Vzpomínky na válečný rok 1866, vyňaté z pamětí vyššího důstojníka. Se 14 obrázky. Cena 1 zl. 60 kr., skvost. váz. 2 zl. 25 kr.

Na půdě moří urvané. Črty z výletu do Hollandska. Napsal Dr. Josef Štolba. Cena 1 zl. 50 kr., skvost. váz. 2 zl. 15 kr.

Hry olympické za starověku a za dob nejnovějších. Napsal Dr. Jiří Guth. Cena zl. 1·25.

Letem přes řecký kraj. Napsal Dr. Jiří Guth. Cena zl. 1·20, skv. váz. zl. 1·80.

Zápasy s býky. Dojmy a obrazy ze Španělska. Píše MDr. Pavel Durdík. Se 16 obrázky. Cena 1 zl. 50 kr., skv. váz. 2 zl. 15 kr.

Digitized by Google

(Zasláno.)

Slavnému

Klubu českých turistů v Praze

jakož i

odboru domažlickému

za vystrojení vánočního stromku, za štědré obdarování všech dítek našich a za darování pěkného oděvu a obuvi naší chudé školní mládeži jménem dítek a jich potěšených rodičů vyslovujeme

srdečné „zaplať Bůh!“

Na Peci a v České Kubici pod Čerchovem,
v dni vánočních svátků 1896.

Matouš Kůst, místní starosta. **Václav Bauer**, radní na Peci. **Jan Ježek**, učitel na Peci. **Jan Hlaváček**, učitel na Č. Kubici.

Turistické stanice.

Červený Kostelec „U modré hvězdy“, p. Břetislav Kejzlar; —, **15, 35, 50; 150, 300, 250, 500.**

Železný Brod „U Jizery“, p. Josef Herbe: —, **25, 60, 80 (40)**' povozy dle potřeby.

Dolní Beřkovice: „U nádraží“, p. Evžen Zimmer: **20, 40, 70**; **160, 320, 300, 550 (60).**

Ledeč n. Sázavou: „Panský dům“, p. Jan Tlustý: **30, 50, 70,** —, —, —, — **(30).**

Milešovka: restaurace „Na Milešovce“ (835 *m*), p. Gustav Liehm: **80, 120, 240,** —, —, —, — **(140,** při nejméně 30 osobách 1 zl.)

Eisenštein na Šumavě, pan Jan Tatzl, pensionát, ceny mírné, výtečná kuchyně, noclehy elegantní, povozy, průvodce dle ujednání. Členům KČT poskytuje výhody.

Kyšperk: „U Petříků“, pan Alois Petřík: —, za pokoj s postelí **50**, za pokoj s dvěma postelemi **100**, za jednospřežní povoz na půl dne **150**, na celý den **300**, za dvouspřežní povoz na půl dne **250**, na celý den **500**, za studentský nocleh s večeří a snídaní **60.** *)

*) Za jménem hostinského následují ceny v krejcarech: 1. za turistický nocleh (postel), 2. za pokoj s postelí a 3. za pokoj s dvěma postelemi; 4. za jednospřežní povoz na půl dne, 5. na celý den, 6. a 7. podobně za dvojspřežný; v závorkách udána v krejcarech cena noclehu s večeří a snídaní pro turisty studentské noclehárny).

K tomuto číslu přiloženo pozvání ku předplacení na „OSVĚTU“.

Digitized by Google

Založeno roku 1840.

Obchod nástroji a zbožím kovovým

v Praze,

Staré město, Malé náměstí čís. 3 n.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«.

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Dousů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

Ročník IX. V Praze, 1. února 1897. Číslo 2.

Muráň.

Napsal *Al. Jirásek.*

Pro českého turistu je Muráň dvojnásob zajímavý. Krásné, horské zákoutí v slovenské krajině vábí samo sebou, a pak bývalo naše, po léta naše! Kdys, ovšem už tuze dávno, rozléhalo se v horské té tvrzi české velení i zbožné zpěvy, kdy tu bradatí naši bojovníci přijímali pod obojí. Tenkráte naši tu i dál Slovenskem vládli a „na dolní zemi“ i na Budínském hradě, se jich báli.

V Čechách dobře znali Muráňský hrad, ano i zpívali o něm. Byla o něm píseň stará, z té však dochovala se jen náhodou začáteční slova: „Na Muráňském zámku“.

Z Tisovce, národně uvědomělého Tisovce pod Hradovou, kde nás tak přátelsky přijali a pohostili, vydali jsme se na Muráň.

Jedeme na otevřeném voze, spřežení bystrých koní čile kluše slušnou silnicí mezi vrchy a horami. Ty na pravo nad 500 *m*, ty na levo nad sedm, nad devět, nad tisíc metrů vysoké. Pásmo začíná u samého Tisovce Ceremošná (745 *m*), k ní řadí se Šajba (1075 *m*). Sarkanica (1162) a j. Spadají příkrými stráněmi a všude po nich v pravo, v levo les, samý les, většinou bukový.

Tu ještě divoká kočka i rys jsou doma, medvěd není vzácným hostem a na diviaky (kance) lov i na jeleny bývá výdatný. A vody všude dost, potoků a mocných pramenů. Tu jeden skoro u cesty, asi hodinu před Muraní. Potok se z něho hrne do pobočného úvalu lukami k Muráňské Lehotě na jih od Muráně. U toho pramene „vyvéračky“ sešla se, jak pověst vypravuje, krásná Marie Sechy, „Muráňská Venuše“, s Františkem Veselínem.

O Muráni celou cestu ani vidu, až kus za tím pramenem, když silnice se vyvinula na návrší, otevře se náhle překvapující divadlo.

Pod námi dolina, v ní ves Muráň, nad tou ohromná vápencová skála Cigánka (938 *m*) na konci horského hřbetu, na němž za Cigánkou skrývá se Muráň; a kolem něho hory, na sz. přes 1000, na

Digitized by Google

v. přes 800 *m* vysoké, a všude po nich, po jejích stráních a úbočích temný plášť ohromných lesů.

Ze vsi jdeme vzhůru k Muráni do úbočí pěšinou, až se dostaneme na vozovou cestu, vedoucí ve stráni až k myslivně, skoro pod samý hrad. A pořád chladem, lesem, krásným, bukovým lesem. Úpatí strmé stráně nelze pro něj ovšem dohlédnouti. Za to místem vyhlížíme do protilehlé stráně, mezi stromy do jejího modrozelena, stlumeného, jako zamženého a je nám jako bychom se dívali do nějakého jezera. —

U osamělé myslivny odbočí od cesty stezka pod strmé skály, na nichž vysoko poprvé uzříme hrad, zbytky Muráňských hradeb. Pustou branou vcházíme na nevelkou prostoru, odkud vedla druhá, mocná brána mezi baštami do vlastního hradu. Nyní je všechen zpustlý. Nikde střechy, nikde ani jediné místnosti zachovalé (vyjma stavení nověji zřízené), všude jen holé zdi. Orientovat se o rozloze hradu samého je velice nesnadno.

Ale jak je bídný a sešlý, přece vnutí každému pomyšlení, jak byl velký a mocný. Nikde té stěsnanosti menších hradů; vše ve velkých rozměrech, všude dost prostory a prostranství. Nyní jsou ovšem zarostlá stromy, křovím a nejvíce travou.

Tu, kde se hájili naši Husité proti vojsku Matěje Korvína, kde loupeživý Bašo vládl a kořist svou sháněl, kde „Muráňská Venuše“ se po dvě léta hrdinsky bránila císařskému vojsku, pusto, prázdno a ticho. — Leda že sem vyženou stádo krav. Pro ty také zřídili tu tam, kde hradba se střítila, zábradlí, aby snad nesletěly se skály břečtanem zarostlé dolů do hrozných propastí.

Srázy ty a propasti byly nejjistější ochranou rozlehlého hradu. Rozhled, stojíme-li nad nimi, otvírá se veliký a krásný. Oč byl větší a nádhernější před časy s výstupků paláce a s cimbuří veliké věže hradské kol do kola po lesních všech spoustách, do zelena všech odstínů, na pásma hor a vrchů tmavá v popředí, blednoucí do dálky až v šedo mlhavých obrysů! — —

K západu přes úzké údolí, jímž potůček se vine, prorážejí skalní stěny v zelenu; pod východním svahem také potok v oužlabí, kterýmž stoupá silnice na sever k Hronskému údolí, a k jihovýchodu utěšený pohled do údolí Revúckého, kterým od Jelšavy vede dráha až pod Muráň.

Dnes je spojení s osamělým hradem dosti pohodlné, ale za starších dob! Jaká tu divočina, a jaký tu přece kypěl život! Hlučnější nežli dnes. Kdo Muráň v té orlí výši na skalách vzbudoval, není jisto. Bartolomaeides, spisovatel československý (psal česky, latinsky, německy [1754—1825]), myslí, že Češi, Husité. Není to pravdě nepodobno. Ale jisto tu za časů Jiskrových vládli. Když se pak slavný bojovník a kapitán horní země smířil s Matiášem Korvínem, přešel Muráňský hrad v majetek uherského krále.

V 16. stol. zle tu řádil Matěj Bašo Čoltovský, jenž „zjednav sobě Rusňáků a polských zbojníků“, ale také Rumunů mnoho, páchal široko daleko, až i v Polsku i Slezsku strašlivé loupeže. Konečně ho na Muráni sevřel hrabě Mikuláš Salm. Obléhání bylo nesmírné

Digitized by Google

obtížné. A jen zrada rozhodla. Rusíni a Rumuni smluvili se s císařským hejtmanem a Muráň padl v jeho moc. Bašo sice uprchl, ale v Telgartských lesích zradil ho ovčák, u něhož hledal ochrany a vydal ho Salmovi; ten pak ho dal s jeho dvěma bratřími a se čtrnácti věrnými na Muráni zajatými veřejně popravit (1549). Po té vládli na Muráni různí kapitáni.

Počátkem 17. stol. nabyl Muráně Jiří Sechy. Dcera jeho Marie, ovdovělá Bethlenová, žila na Muráni u švagra a sestry. Ovdověla záhy, ale záhy našla ženicha. Tam u té studánky poblíž Tisovské silnice sešla se, mladá ještě a krásná, s Frant. Ve šelínem, mocným magnatem. Je to romantická historie, jak se seznámili, „jak ji prv zamiloval než ji uzřel“ i jak o té schůzce se o Muráň smluvili. Po mnohých přípravách vydala ho Marie Sechy v noci zrádně svému ženichu, věrnému Ferdinandu III., kdežto vladař Muráňský, švagr Mariin, Illyéshazy, držel s Rákoczem (1646).

Ale Ve šelín pak sám odpadl od krále a smluvil se Zrínským, Nadasdym a jinými spiknutí, zemřel však dřív nežli propuklo. Na Muráni, kdež ho pochovali, zůstala jeho vdova Marie, a hájila pak hradu, když jej oblehl císařský generál, Karel vév. Lotrinský. Dvé léta vydržela v statečné obraně, až se poddala v úmluvu. Ale odvezli ji jako zajatou do Vídně a tam skonala za nedlouho ve vězení. —

Muráňský hrad od té doby scházel. Na čas odtud císařské vypudil Emerich Tököly, ale po porážce Turků u Vídně dostával hrad opět císařské kapitány. R. 1702 vyhořel, nicméně nesešel úplně. František II. Rákoczy měl tu ještě svou posádku; než hrad opanovali zase císařští, když generál Heister sedmihradského knížete porazil.

Muráň dostal za odměnu Štěpán Kohary, vždy věrný vládě vídeňské, jenž nechtěl sloužit „Tót királyt“, „slovenskému králi“ (rozuměj E. Tökölovi). Rod Koharovců vládl tu až do r. 1826, po něm nabyl Muráňského panství s Koharovci po přeslici spřízněný kníže Sasko-Koburgský.

Za Koharovců Muráň zpustl. Sic pořád ještě byla na něm posádka, ale malá a samých jen vysloužilců. Konečně hrad sám je vyhnal. Začal se na ně sypati. A teď je pustý. Památek historických nikde. V letech třicátých byl tu ještě neúplný nápis latinský na kameni, dnes ho není. Koncem minulého století našli v kryptě sešlé kaple čtyři kovové rakve s nápisy. V jedné z nich odpočíval Fr. Ve šelín, manžel Marie Sechy. Rakve prodány, a kosti — ty už neměly žádnou moc — — —

Sedíme na konci v tichých rozvalinách, na širém trávníku. Stíny stromů i starých zdí na něm tiše spočívají v zátopě zlatého světla; všecko je jím zalito, lesy ve stráních proti nám, skály a srázy pod námi, i hory v dáli. Krásný kraj, ó, krásný kraj, ale nesvobodný. —

Vatra zplanula. Je příjemna i v tom slunci po namáhavém stoupání, jež mnoho potu vyžádalo. Náš vůdce i hostitel, rozmilý doktor Daxner, ji rozdělal. Nemáme berana, abychom si mohli upravit „zbojnickou“ nebo, jak na Revúci říkají, „živáňskou“ pečeni, ale máme

Digitized by Google

přece pečeni. Náš hostitel nabodl na prut kus výborného, tisovského sýra, opíká ho, zajídáme chlebem, zapíjíme vínem.

Tak tu spokojeně, blaženě v tu chvíli, sedíme Slováci, Češi.

Kdys tu Češi vládli a se Slováky bratrsky vítězně bojovali proti těm tam „na dolní zemi“. A dnes tam na dolní zemi?

Poznáte jejich sveřepou sílu i tady pod Murání a všude kolem po krásném Slovensku v nátěru maďarském, v úřadě, ve škole, ve veřejném životě, všude.

A my? My dnes Slovenska a Slováků ani dobře neznáme, protože se jich málo všímáme. K jejich škodě, ale k naší také a nemalé — —

Návod ke čtení map.

Se zvláštním zřením k „Mapě okolí pražského“, vydané KČT, podává prof. dr. *Jar. Vlach.*

O důležitosti správných map pro turisty se šířiti, není zajisté třeba. Ale mapy samy nestačí, třeba též, aby kdo dle mapy cestuje, v mapě se vyznal čili, jak zeměpisci praví, aby uměl mapu čísti. Úkol ten není tak snadný, jak by se mnohému zdálo. Již sestavení mapy samo vyžaduje mnoho času a práce, neméně pak její přesné provedení, má-li mapa plniti úkol svůj, totiž podati správný obraz části povrchu zemského. Kdo pak chce z mapy správně čísti, musí znáti přesně způsob, kterým mapa jest zobrazena, a který závislý jest na měřítku, v němž mapa jest provedena, dále na značkách, jichž na mapě se užívá, jakož i na účelu, jemuž mapa slouží. I doufám zavděčiti se turistům českým stručným návodem, jak mají se mapy čísti, při čemž přihlížeti chci k „Mapě okolí pražského“, mnou upravené a Klubem českých turistů vydané.

* * *

„Mapa okolí pražského“ provedena jest c. k. vojenským zeměpisným ústavem ve Vídni v měřítku 1 : 60.000, t. j. jeden centimetr délky na mapě = 60.000 centimetrů = 600 metrů = $^3/_5$ kilometru ve skutečnosti. Na mapě zmenšení toto znázorněno jest dvojím měřítkem, jedním pro kilometry, druhým pro počet kroků. Pomocí těchto měřítek můžeme příslušné vzdálenosti si odměřiti na mapě; obyčejně děje se odměřování pomocí proužku papíru, na němž měřítko mapy jest nakresleno. Při mapě dále dlužno míti na paměti, kterou část povrchu zemského mapa znázorňuje, čili jaká jest zeměpisná poloha kraje mapou zobrazeného. Poloha tato označuje se čísly příslušných poledníků a rovnoběžek; poledníky udává se vzdálenost od hlavního poledníku čili zeměpisná délka, kdežto rovnoběžkami udává se vzdálenost od rovníku čili zeměpisná šířka. Naše mapa má číslování dle

Digitized by Google

hlavního poledníku Ferrského, jak označuje číslo 32° na horním okraji mapy u Lobečka a na dolním okraji mapy u Bojanovic; z rovnoběžek uvedena rovněž pouze 50té, jak vidno z označení 50° na pravém okraji mapy u Kozojed a na levém okraji u Železné. Dle toho okolí Prahy rozkládá se na 32. poledníku východně od Ferra a na 50. rovnoběžce severní šířky.

Dále pozorujeme na naší mapě i rozdělení dle minut, označených drobnějšími čísly se znaménkem ′ jako na př. na hořejším okraji 50′, 55′ před 32° a dále 5′, 10′, 15′, 20′ 25′ za 32°, táž čísla pak na okraji dolním. Jako každý stupeň i zeměpisný dělí se v 60′, jež tudíž na mapě jsou označeny na obrubě proužky střídavě bílými a čárkovanými. Na rovnoběžce 50 $1^0 = 71{\cdot}6$ *km*, tudíž jedna minuta = přibliženě 1·2 *km* a vzdálenost 5′ = přibliženě 6 *km*. Podobně čteme na levém i na pravém okraji rozdělení dle minut, a to 5′, 10′ nad 50^0 a 55′ pod 50. rovnoběžkou, označených stejně proužky střídavé bílými a čárkovanými pro každou minutu stupně poledníkového. Každý poledníkový stupeň = 111·1 *km*, jedna minuta tudíž = 1·85 *km*, 5 minut = 9·25 *km*, o čemž se i měřením na mapě dle měřítka uvedeného lehko přesvědčíme. Chceme-li tudíž přesně vyšetřiti zobrazenou část povrchu zemského, jak se nám jeví na „Mapě okolí pražského“, všimneme si i příslušných minut a pravíme: „Mapa okolí pražského“ znázorňuje okolí pražské mezi 31° 45′—32^0 29′ východní délky od Ferra a mezi 49^0 51′—50^0 15′ severní šířky. Vedeme-li si na mapě příslušné poledníky a rovnoběžky, můžeme pak zeměpisnou polohu kteréhokoliv místa mapy přesně sami si určiti. Tak na př. městečko Unhošt má polohu na 50° 5′ s. š. a 31^0 48′ v. d. F., podobně Dušníky položeny jsou na 50° 2′ s. š. a 31^0 54′ v. d. F., podobně Mníšek na 49^0 52′ s. š. a 31^0 56′ v. d. F., Brandýs nad Labem na 50° 12′ s. š. a 32^0 20′ v. d. F., Říčany na 49^0 59′ s. š. a 32^0 19′ v. d. F., Jílové na 49^0 53′ s. š. a 32^0 9′ v. d. F.

Kdo chce správně z mapy čísti, musí především poznati způsob, jak jednotlivé předměty povrchu zemského se na mapě znázorňují a kterými značkami se označují. Značky obvyklé stanoveny jsou a k jejich poznání slouží zvláštní klíč. (Viz přílohu, v níž obsažen jest klíč k poznání hlavních značek na „Mapě okolí pražského“ upotřebených!) Kdo znalý jest kreslení, učiní nejlépe, když napodobí jednotlivé značky, čímž nejbezpečněji a v krátké době znalost jich si osvojí. Třeba jest doložiti pouze některé poznámky: U staveb není patrno, z jakého staviva jsou dělány. Síť vodní jest úplná; potoky, jež nelze přebroditi, mapa označuje tlustší čarou než potoky s brodem. Spojovací prostředky (železnice, silnice a cesty) pro důležitost svou jsou nápadně vyznačeny, čehož docílí se převýšením pravé míry. Tak na př. hlavní silnice zšíří 6 *m* na mapě (při měřítku 1 : 60.000) zobraziti by se měla pouze jednoduchou čarou, kdežto na mapě znázorněna jest značkou o dvojité čáře zšíří jednoho millimetru, což rovná se šířce 60 *m* ve skutečnosti a jest převýšením 10násobným. Rovněž dlužno poznamenati, že pro velice hustou síť spojovadel označeny jsou směry pouze železnic, hlavních silnic, obyčejných silnic a hlavní cesty spojovací, z polních cest a stezek jen důležitější. Kultura čili porost

Digitized by Google

označen jest pouze dle své podoby. V osadách označeny jsou náměstí, ulice a větší budovy, ostatní podrobnosti pouze, kde místo toho dovoluje.

Když jsme seznámili se s jednotlivými značkami, doporučuje se, abychom s mapou v ruce vyšli si do okolí pražského a srovnávali různé útvary, jak ve skutečnosti jsou, s obrazením, jak se na mapě nám jeví. Když pak nabyli jsme jakéhosi cviku, přejdeme k srovnávacímu pozorování útvarů půdy (čili terrainu)), což jest daleko obtížnější. Zprvu všímáme si útvarů, jež ostře jsou vyznačeny, jako na př. osamělých vrchů, nápadných sedel, strží vodních atd. a srovnáváme je, jak na mapě jsou znázorněny.

Třeba pak jest tu uvésti šíře, jak kartografové čili kresliči map tvary půdy na mapách znázorňují. Děje se tak způsobem trojím, totiž pomocí vrstevnic, dále udáváním příslušných výšek ciframi a šrafováním.

Vrstevnice jsou vodorovné čáry, jež odpovídají určité výšce a jednotnému východišti. Rozeznáváme hlavní o 100 *m* kolmé výše, jež označeny jsou slabými čarami, pak vedlejší o 50 *m* výše, jež však vždy nebývají označovány. Vrstevnicemi znázorňuje se tvar půdy, její výška a její svah, t. j. kolmá vzdálenost dvou vrstevnic od sebe, a to čím hustší jsou vrstevnice, tím kolmější jest svah, čím dále od sebe jdou vrstevnice, tím mírnější jest svah. (Viz znázornění půdy v okolí Trnové směrem k Měchenicům!) Též možno jest pomocí vrstevnic určiti směr silnice neb okraje lesa, a to: Jde-li směr rovnoběžně s vrstevnicí, jest to směr vodorovný (na př. silnice před Hostivicemi), přerývá-li vrstevnice, jest nakloněn, ale méně než jest svah vrstevnicemi znázorněný nakloněn (na př. silnice před Hloupětínem), stojí-li konečně kolmo na vrstevnicích, má týž sklon jako svah (na př. silnice vedoucí ze Stodůlek k Řeporyjím).

Vedle vrstevnic vykazuje mapa podle tvaru půdy jistý počet výšek, jež označují výšku vytčených bodů nad hladinou moře Jaderského; označeny jsou zvláštními značkami (△ ▲) a počet ciframi arabskými (značícími počet metrův). Na př. Slanská hora 326, Ladvé 356, Havlín nad Zbraslaví 267, Tobolský vrch u Tetína 465, Vlková u Kamenice 519. Dále uvádí mapa výšky podrobnějších bodů se značkou ⊹ s příslušným číslem (značícím počet výšky v metrech), jako na př. v sousedství Karlšteina tyto body: U lip 416, 398, Plešivec 358, Javorka 385; podobně u Mnichovic 357, Butíkov 392, 416, Vlčí halíř 453, 441, nad Šurkovem 423.

Vrstevnice ve spojení s udaji výšek poskytují měřicky správný obraz terrainu na mapě znázorněného. Aby však vytkla se plastika, t. j. ráz jednotlivých útvarů povrchu zemského, užívá se k účelu tomu šraf, t. j. čar o určité tloušťce, jež kreslí se v přiměřené délce ve směru největšího spádu, který odpovídá ideálnímu odtoku vody. Šrafami znázorňuje se útvar půdy podle určitého osvětlení. Kreslí se tak, aby světlo shora a kolmo dopadalo na útvary povrchu zemského; tímto osvětlením jeví se všechny rovné plochy bílými a všechny nakloněné šedými, a to tím temněji, čím větší jest sklon, který znázorňuje se od pěti ku pěti stupňům. Toho zabarvení

Digitized by Google

do šeda docílíme tloušťkou a prostorem, který šrafy od sebe dělí. I platí pravidlo: Čím tenší a řidší jsou šrafy, tím mírnější jest sklon, čím tlustší a hustší jsou šrafy, tím sráznější jest sklon. Srovnej okolí Baní a Záběhlic u Zbraslavi s protilehlým břehem u Hradiště, podobně okolí Mníška se Skalkou a podobně okolí Červeného Újezda (poblíž Unhoště) se stráněmi jihozápadně položenými nad Kačákem. Pomocí šraf můžeme určiti směr cesty neb okraje lesa. Cesta vede vodorovně, není-li vůbec šraf neb dopadají-li kolmo na cestu na př. silnice z Hostivic kolem pracháren do Kněževsi ve své střední části, podobně silnice vedoucí ze Staré Boleslavi do Nových Benátek až po Kobylí hlavu. Cesta jde do vrchu, dopadají-li šrafy šikmo a jsou-li odvráceny od směru cesty, na př. silnice vedoucí z Radotína do Lochkova, z Chocerad do Ondřejova, ze Zbraslavi do Baní. Cesta vede s vrchu, jdou-li šrafy šikmo a ve směru cesty, na př. silnice z Bílé Hory do Ruzíně, bělohorská silnice vedoucí od Vypichova do Košíř, táborská silnice od Hlubočinky do Jesenice.

Když seznámili jsme se s znázorněním jednotlivých útvarů povrchu zemského, přejdeme k vyhledávání větších a souvislejších tvarů, jako pásem pahorkovitých a horských. Viz na př. Hřebeny v sousedství Mníšku, okolí sv. Jana pod skalou, okolí Štěchovické, okolí Jílového. Když pak i v tom poznání jsme zběhlí, uvedeme čtení mapy v souvislost s orientováním čili obzíráním dle stran světových.

Vyznáme-li se v jisté veliké budově, jak jest rozdělena a jakou vzájemně mají polohu jednotlivé prostory, jsme orientováni čili obeznalí v této budově. Podobně zoveme orientováním čili obzíráním (podle stran světových), když vyznáme se na mapě, které předměty povrchu zemského jsou znázorněny a jak, aneb když v kraji, v kterém se nalézáme, projevujeme znalost místopisnou.

Jako většina map i naše popsána jest tak, že písmo jde rovnoběžně s horním čili severním okrajem mapy, což velice usnadňuje orientování, ježto dolejší okraj odpovídá jihu, pravý pak východu, levý západu. K vyšetření strany severní poslouží nám nejlépe kompas; postavíme jej do rohu mapy neb rovnoběžně s horním krajem mapy a točíme mapou tak dlouho, až modrá jehla kompasu souhlasí se směrem severním, vyznačeným na kompase.*) Nemáme-li po ruce kompasu, můžeme dle kapesních hodinek, jsou-li v chodu a jdou-li správně, určiti si strany světové. Položíme totiž hodinky vodorovně na zemi, aby ručička, jež ukazuje plné hodiny, byla ve směru, kam náš stín dopadá; ručička tvoří s čarou, spojující 12 a 6 úhel, linie pak, dělící úhel ten na polovici, dává nám směry severu a jihu.

Důležité jest pro orientování, abychom stanoviště své v kraji vyšetřili též správně na mapě, což v mnohých případech vyžaduje zvláštního cviku. Obyčejně stačí, když srovnáme útvary povrchu zemského a vodstvo v sousedství stanoviště rozložené. Je-li vlastní stanoviště zjištěno, lehce potom podle význačných předmětů okolí, jako

*) Turistovi není třeba, aby přihlížel k deklinaci, t. j. rozdílu mezi magnetickým a zeměpisným poledníkem; rozdíl páčí se nyní as na 8°.

Digitized by Google

na př. kostelů, klášterů, vrchů, silnic, železnic, jejich polohy a směru k stanovišti vyšetříme správnou polohu mapy.

Chceme-li určiti pak vzdálenosti různých předmětů povrchu zemského podle mapy, třeba, abychom měli na paměti, že mapa jen v rovině udává správnou vzdálenost dvou různých bodův. Jsou-li oba body v různých výškách, třeba přihlížeti též k poměrnému rozdílu výšky, a jeví se tudíž vzdálenost obou bodů ve skutečnosti větší než dle měření na mapě by vypadlo. Vzdálenosti měříme na základě měřítek mapy; tak na př. na naší mapě vzdálenost z Prahy do Uhřiněvsi po silnici činí 14 *km*; z Běchovic do Úval $8^1/_2$ *km*; z Říčan na Vyžlovku 10 *km*; ze Smíchova do Dušník po silnici 14 *km*; z Ruzíně do Středokluk po „dlouhé míli" 8 *km*; ze Smíchova (od nádraží) do Zbraslavi 11 *km*. Vzdálenosti tyto měřeny jsou dle mapy, jež ve skutečnosti bývají o něco větší, ježto nelze při silnicích a toku vod změřiti přesně zátočiny. Chceme-li přibližně odhadnouti vzdálenost dvou míst na mapě, stačí nám, když zvíme, kolik centimetrů obě místa od sebe jsou vzdálena: na naší mapě 1 *cm* = 600 *m* = $^3/_5$ *km*, i zvíme lehce z počtu centimetrů vzdálenost přibližnou dle *km*; na př. přímá vzdálenost Chval od konce Karlína obnáší 17 *cm*, což rovná se $^3/_5$ *km* × 17 = $10^1/_5$ *km*. Chceme-li konečně zvěděti, kolik kroků měří tato vzdálenost, seznáme z měřítka, že 3 *km* = 4000 kroků, tudíž vzdálenost $10^1/_5$ *km* = 13.600 kroků.

Na mnohých okolnostech, jako na př. na roční době, počasí, spojovadlech, povaze tvarů půdy závisló jest, v jaké době lze pěšky vykonati pochod do určitého místa. Obyčejně turistovi postačí rozpočet tento: Změříme vzdálenost buď dle měřítka mapy v kilometrech, buď dle počtu centimetrů přeměněných napotom v kilometry, načež průměrem počítáme $^1/_4$ hodiny na jeden kilometr. Dovední chodci vykonají též kilometr cesty v 10—12 minutách, dle toho, jaká jest povaha tvarů půdy (čili terrainu). Při 300 *m* rozdílu v poměrné výšce třeba o $^1/_3$ času více připočítati. Tak na př. ze Smíchova do Lodenice činí vzdálenost as 21 *km*, což rovná se 5 hodinám cesty, pro chodce dovedné $4^1/_4$ hod.; tutéž vzdálenost má silnice z Karlína do Brandýsa nad L. a silnice od Žižkova do Úval vedoucí.

Chceme-li tudíž vykonati nějakou vycházku do okolí pražského, třeba jest především stanoviti dobu, v jaké chceme vycházku provésti. Abychom pak náležitě využitkovali času, vyšetříme dle mapy správné vzdálenost cíle, jehož chceme dojíti, jakož i dobu, které k pochodu bude zapotřebí, uvažujíce spolu vše, co pochod podporuje a co jest mu na závadu. Též bude nutno míti na zřeteli, v kterém místě a jak dlouhou chceme učiniti na cestě zastávku, jakož i náklad s vycházkou spojený.

Zkušenosti, jichž turista nabude při vycházkách, jejichž cíl sám si byl stanovil, poučí ho nejlépe, jak vyhnouti se chybám a pokud „Mapa okolí pražského" k účelu turistickému jest způsobilou.

Digitized by Google

O Sudetách.

Přednáška *J. Paula* ve členské schůzi dne 9. prosince 1896.

(Dokončení.)

Jestliže přejdeme Hohe Haide (1464 *m*) a odbočíme k straně východní, octneme se nad nejkrásnějším důlem sudetským „Velkým Kotlem", pravým skvostem, eldoradem botanickým. Vzácná jest to louka, málo takových na světě. Klidně soudě, přiřkl bych jí první cenu nade všemi v Sudetách. Má mnoho slunce, velkou rozlohu a hloubku. Sta pramenů vyvěrá na jejím úbočí. Prameny brázdí ji a tvoří v hloubce hlubší rokliny, jakoby žebra její. Jaké moře zeleni, v těch nejjemnějších odstínech rozšiřuje se a vlní do hloubky 200 metrů. Zde necháno vše volně prostým zákonům přírodním. Člověk nemíchá se v dílo přírody. Louka netknuta jest pasoucím stádem, zachována v celé své původní kráse. Vane z ní posvátný dojem čistoty. Chtěl bych míti tu moc, bych chránil ji na věky před rušivým působením lidským. Byla cílem většiny mých výletů. Co jinde pracně a jen po skrovnu jsem nalezl, to vše ve větší nádheře a bohatství zde nakupeno. Poprvé zastihl jsem ji porostlou krásnou sasankou, Anemone narcissiflora, nesoucí okolík sněhobílých květů a s ní střídavě, nachově zbarvené, Hieracium aurantiacum; druhý týden hlavní ton dávalo, převzácné jinak Hedysarum obscurum, které pokrývalo svými nádhernými fialovými hrozny dolení skaliska. Třetí týden převzal vůdcovství bledofialový karafiát, Dianthus superbus; tvoře elegantní trsy, ve větru mírně se pohybující, na vyčnívajících skaliskách. Nechci pouštěti se v litanii latinských jmen, neboť více než sto vzácných druhů rostlin přinesl jsem si domů.

Za Hohe Haide rozděluje se horský hřbet vidlicnatě; jedna větev má směr jižní, druhá směřuje k západu. První postupujíc přes Jelení hřeben (1366 *m*). Backofen (1312 *m*) končí Ztracenými kameny ve výši 1155 *m* nad Berggeistem. Berggeist jest hostinec, jenž leží na nejvyšším bodě silnice vedoucí ze Sobotína do Římanova. Druhá větev uhýbá se pod horou Májovou (1381 *m*) na západ a končí Mravenčím kopcem (1343 *m*) nad Wiesenberkem. Na nejnižším bodě tohoto západního výběžku, na cestě ku vesnici Teplici, nachází se lovecký zámeček, zároveň hostinec (1183 *m*). Má nejkrásnější polohu ze všech hostinců sudetských; zrovna pod ním v celé své nádheře rozvírá se důl řeky Tissy od svých počátků, to jest hrobů, které jako hluboké rokliny prodírají se v úboří Pradědu. — Letos kromě července byla doba k cestování nepříznivá. Časté mlhy zahalovaly hory. Měl jsem proto dosti příležitosti pozorovati, jak mračna srážejí se na horách. Mnohdy hnala se mračna z roviny, jako řady jezdců, jedoucích na podivných nestvůrách; neb jako divoká houba, z předu uhání kanec, za ním smečka psů a za těmi lovci.

Z počátku, dokud ještě úbočí nebylo navlhlé, jak přicházely, tak roztrhávaly se a ztrácely. Přišly však v brzku nové řady, útok obnovující, a ty našedše již půdu připravenu zůstávaly na horách a houstly v neproniknutelnou, nepřetržitou mlhu. Zvláště močálovité hřbety působí na

Digitized by Google

mračna přitažlivou silou. — Ještě před dvěma sty lety lid viděl v těchto fantastických, mlhavých přeludech skutečné duchy. Zkrátka, svět věřil v strašidla. Myslilo se, že mnozí lidé v podivné obludy se přeměňují: kocoury, netopýry a ještěrky a že na horách se shromažďují a se radí, co by ostatním lidem zlého způsobili. Podobné sněmy zvláště slavné, odbývaly se v Sudetách na Petrově skalce. Kronikář Enns vypravuje, že od r. 1639—1651 v Cukmantlu 82, ve Frývaldově 102 a v sousedních obcích 58 čarodějnic bylo upáleno. Císař Leopold I. nařídil r. 1681 vykropiti Petrové kameny svěcenou vodou, aby tak rejdy čarodějnické překazil; ale přes posvěcení strašilo v Sudetách pořád i na dále. Až když přírodní vědy vysvětlily jevy přírodní, zapuzena byla, aspoň mezi vzdělanci, navždy víra v strašidla. Že však osvěta pronikla až do těch nejzazších horských koutů, hlavní zásluhu má turistika. Proto nechť turistika šíří se po vší šíré zemi; zejména nechť prospívá česká turistika; proto „sláva“ českým turistům!

Poznámka: Dovoluji si připojiti seznam rostlin, které nalezl jsem v Sudetách. —

V lesích pozoroval jsem: Aspidium oreopteris Sw., Aspidium aculeatum Döll., Asp. filix mas L., Asp. lonchitis Sw., Athyrium alpestre Milde, Blechnum spicanth Roth., Cystopteris sudetica A. Br., Lycopodium annotinum L., Polypodium phegopteris L., Pol. dryopteris L., Milium effusum L., Calamagrostis epigeios Roth., Calam. Halleriana DC., Luzula maxima DC., Streptotus amplexifolis DC., Paris quadrifolia L., Polygonatum verticillatum All., Orchis maculata L., Platanthera solstitialis B., Plat. chlorantha Castor., Epipactis latifolia All., Neottia nidus avis Rich., Listera ovata R. Br., Corallorrhiza innata R. Br., Euphorbia angulata Jacq., Hieracium pilosella L., Hieracium murorum L., Prenanthes purpurea L., Mulgedium alpinum Less., Leontodon incanus Schrank., Gnaphalium norvegicum Gunner., Veronica officinalis L., Veronica teucrium L., Melampyrum nemorosum L., Melampyrum silvaticum L., Lysimachia nemorum L., Pirola rotundifolia L., Drosera rotundifolia L., Ranunculus auricomus L., Ranunculus lanuginosus L., Ranunculus nemorosus L., Helleborus viridis L., Actaea spicata L., Lunaria rediviva L., Dentaria bulbifera L., Cardamine impatiens L., Sagina procumbens L., Stellaria nemorum L., Stellaria holostea L., Melandrium silvestre Röhl., Sanicula europaea L., Potentilla tormentilla Schrank. —

Na horské louce (as ve výši 1000 *m*) nalezl jsem: Botrychium lunaria Sw., Phleum alpinum L., Anthoxanthum odoratum L., Poa alpina L., Poa pratensis L., Poa silvatica Chaix., Carex pallescens L., Carex atrata L., Carex rigida Gaud., Carex pulicaris L., Eriophorum angustifolium Roth., Eriophorum vaginatum L., Juncus tenagaja Ehr., Juncus trifidus L., Luzula sudetica Presl., Allium victoriale L., Allium schoenoprassum L. *b*) alpinum DC., Veratrum album L., Gymnadenia conopea R. Br., Gymnadenia albida Rich., Streptotus amplexifolius DC., Smilacinbifolia Desf., Orchis ustulata L., Orchis latifolia L., Rumex alpinus L., Polygonatum bistorta L., Polygonatum hydropiper L., Daphne mezereum L., Thesium alpinum L., Phyteuma spicatum L., Phyteuma orbiculare L., Campanula barbata L., Campanula Scheuchzeri Vill. sp., Campanula trachelium L., Campanula latifolia L., Crepis grandiflora Tausch., Crepis

Digitized by Google

paludosa Mönch., Hieracium pratense Tausch., Hieracium praealtum Koch., Hieracium aurantiacum L., Hieracium cymosum Fries., Hieracium alpinum L., Hieracium nigrescens Villd., Hieracium sudeticum Wimm., Hieracium laevigatum Willd., Hieracium prenanthoides Willd., Hieracium striatum Tausch., Hypochoeris uniflora Will., Sorzonera humilis L., Solidago virga aurea L., Chrysanthemum leucanthemum L., Chrysanthemum corymbosum L., Erigeron acris L., Achillea millefolium L. *b*) alpestris, Senecio nemorensis L., Senecio rivularis DC., Eupatorium cannabinum L., Centaurea montana L., Carduus personata Jacq., Scabiosa lucida Vill., Gallium silvestre Pollich., Gallium sudeticum Tausch., Lonicera nigra L., Sambucus racemosa L., Gentiana verna L., Gentiana punctata L., Scrofularia Scopolii Hoppe, Digitalis ambigua Murray, Veronica bellidioides L., Rhinanthus alpinus Baumbg., Bartsia alpina L., Stachys alpina L., Prunella grandiflora Jacq., Pinguicola vulgaris L., Trientalis europaea L., Thalictrum aquilaegiaefolium L., Thalictrum minus L., Pulsatilla alpina Schultes., Anemone narxissiflora L., Ranunculus aconitifolius L., Ranunculus polyanthemus L., Trollius europaeus L., Aquilegia vulgaris L., Delphinium elatum L., Aconitum lycoctonum L., Aconitum napellus L., Aconitum variegatum L., Cardamine resedifolia L., Arabis sudetica Tausch., Arabis petraea Lamtr., Viola biflora L., Viola lutea Huds., Dianthus Carthusianorum L., Dianthus superbus L., Hypericum perforatum L., Hypericum montanum L., Geranium silvaticum L. Geranium sanguineum L. Polygala vulgaris L. Polygala amara L., Lythrum salicaria L., Epilobium montanum L., Epilobium trigonum Schrantr., Epilobium virgatum Fries., Epilobium alpinum L., Epilobium alsinefolium Vill., Pimpinella saxifraga L., Bupleurum longifolium L., Heracleum sphendylium L., Chaerophyllum aureum L., Chaerophyllum hirsutum L., Meum mutellina Gärtner., Ribes alpinum L., Ribes petraeum Wulf., Sedum rhodiola DC., Circae alpina L., Rosa alpina L., Alchemilla vulgaris L., Geum rivale. L., Geum montanum L., Potentilla aurea L, Spiraea filipendula L., Trifolium spadiceum L., Anthyllis vulneraria L., Vicia cracca L., Lathyrus niger Bernh., Lathyrus pratensis L.

Pouze v dûlu „Velkém Kotli“ pozoroval jsem: Selaginella ciliata Opic., Poa sudetica Haenke, Eriophorum alpinum L., Orchis globosa L., Salix myrtilloides L., Salix sibirica Willd., Crepis sibirica L., Doronicum austriacum L., Aster alpinus L., Sweertia perennis L., Euphrasia picta Wimm., Thymuspulcherrimus Schur., Plantago montana Lam., Helianthemum chamaecistus Mil. var. grandiflorum., Laserpitium Archangelica Wulf., Cerefolium nitidum Čel., Hedysarum obscurum L. —

Na horských rašelinách viděl jsem: Molinia coerulea Mönch., Carex pauciflora Lightf., Carex limosa L., Carex flava L., Carex vesicaria L., Eriophorum vaginatum L., Juncus tenagaja Ehr., Salix cinerea L., Vaccinium uliginosum L., Oxycoccus palustris Pers., Potentilla tormentilla Schrantr.

Na vrcholu horského hřbetu sbíral jsem: Juniperus nana Willd., Pinus pumilis Haenke, Festuca ovina L., Nardus stricta L., Anthoxanthum odoratum L., Phleum alpinum L., Poa alpina L., Hieracium alpinum L., Calluna vulgaris Salisb., Viola lutea L., Salix herbacea L.

Digitized by Google

Diář cesty *),

kterou r. 1896 se svou chotí podnikl Dr. *Stan. Prachenský.*

1. srpna. Odjezd z Prahy rychlíkem dráhy císaře Františka Josefa do Salzburgu 412 *m.*
2. srpna. Drahou do Reichenhallu a Berchtesgademu 575 *m.* Od výstupu na Watzmann pro déšť upuštěno.
3. srpna. Pěšky do Königsee 602 *m.*
4. srpna. S průvodcem. Lodí přes Královské jezero k alpě salletské 619 *m*, na alpu Sagereck 1361 *m*, Simetsberg 1583 *m*, Grünsee 1505 *m* (množství sviští), kotami 1668 *m*, 1662 *m*, na Bettstatt 1721 *m*, kotou 1663 *m*, k chýši u jezera funtenského 1627 *m.* Přes bavorský Baumgartl 1794 *m* a Kamenné moře do chýše Riemannovy 2101 *m.* Zajímavý sestup do Saalfeldenu 739 *m.* Výstup: 1692 *m.* Sestup: 1574 *m.* Délka pochodu: 10 hodin 35 min. Počet kroků: 43.851.
5. srpna. Drahou do Sv. Jana v Tyrolsku 649 *m.* Vozem po silnici až k Scheffau 748 *m.* Výstup do Bärenstattu 919 *m.* Výstup: 171 *m.* Sestup: 0. Délka pochodu: 1 hodina. Počet kroků: 6309. Celý den pršelo.
6. srpna: Pro déšť a mlhu upuštěno od přechodu přes Sonneneck do Hinterbärenbadu a zvolen za deště sestup přes jezero Hintersteinské, 893 *m*, t. zv. Kamennými schody do Kufsteinu 487 *m.* Výstup: 0. Sestup: 432 *m.* Délka pochodu: 3 hod. Počet kroků: 18.323. Celý den pršelo.
7. srpna. Drahou do Jenbachu 530 *m.* Vozem do Mayerhofenu 643 *m* za prudkého celodenního lijáku místy až po nápravu ve vlnách vystouplé Zillery.
8. srpna. S vůdcem přes Karlsteg 852 *m*, Ginzling 975 *m* údolím floitenským k chýši Greizské nad ledovcem floitenským 2203 *m.* Výstup: 1560 *m.* Sestup 0. Délka pochodu: 6 hod. 45 min Počet kroků: 36.268. Poslední část cesty za deště.
9. srpna. V chýši greizské v noci s 8. na 9. srpna zažili jsme tři prudké bouře a hroznou vichřici. Pro deštivé počasí a mnoho nového sněhu zdráhá se vůdce podniknouti výstup na Swarzenstein přes sedlo tripašské. Celý den stráven v chýši za stálého deště.
10. srpna. Počasí ještě nejisté, proto od zamýšleného výstupu pro nebezpečí lavin upuštěno a nastoupen s vůdcem pochod přes ledovec floitenský 1900 *m* na Mörchnerscharte 2887 *m.* Přes ledovec mörchenský k Černému jezeru (Schwarzsee) 2543 *m* k chýši berlínské 2057 *m.* Výstup: 987 *m.* Sestup: 1133 *m.* Délka pochodu: 5 hodin. Počet kroků: 22.588.
11. srpna. Pro nejisté počasí upuštěno od výstupu na Mösele, s něhož měli jsme sestoupiti do údolí ahrnského a nastoupen s vůdcem.

*) Odpočinek jest všude odečten.

Digitized by Google

pochod přes Saurüssel, ledovec schwarzensteinský na hřeben 3200 *m* a dolů na tripašské sedlo 3060 *m*. Poslední hodinu v mlze tak husté, že nebylo na několik kroků vidět, proto nevystoupeno na blízký Schwarzenstein. Sestup k chýši lipské 3054 *m*, přes ledovec rothbachský k chýši Daimerově 1850 *m*, do Luttachu 968 *m* a Sandu v Taufersu 864 *m*. Výstup: 1143 *m*. Sestup: 2336 *m*. Délka pochodu: 8 hodin. Počet kroků: 39.895.

12. srpna. Povozem do Prettau 1465 *m* a pěšky do Kasern 1566 *m*. S vůdcem cestou velmi pohodlnou Röththalem přes Innere Röthalpe, přes ledovec röthský (Röthkees) k chýši lenkjöchelské 2588 *m*. Pro měkký sníh často až po pás jsme zapadali. Výstup: 1123 *m*. Sestup: 0. Délka pochodu: 3 hod. 35 min. Počet kroků: 23.518.
13. srpna. Zasněžení v chýši. Pro množství nového sněhu, jenž hustě padal, upuštěno toho dne od tury.
14. srpna. S vůdcem. Sestup ke kotě 2508 *m*. Po té za normálních poměrů velmi snadný, tentokráte velice namáhavý výstup (skoro stále až po pás ve sněhu) na Přední Umbalthörl 2959 *m*. Sestup po ledovci velízském ke kotě 2313 *m*, přes ledovec umbalský k chýši Klářině 2103 *m* v údolí umbalském. Neobyčejné množství alpské protěže. Úchvatným údolím umbalským do Stredenu 1375 *m*, vzhůru ke kotě 1504 *m*, 1321 *m* a do Prägrattenu 1303 *m*. Výstup: 580 *m*. Sestup: 1973 *m*. Délka pochodu: 8 hodin 40 min. Počet kroků: 36.448.
15. srpna. Dnes a zítra dva svátky. Vědouce, že vůdci praegrattenští jdou ve svátek jen po mši, a když jsou dva svátky za sebou, teprve druhý den po mši, přivedli jsme s sebou vůdce cizí; z těch však jeden pro přílišnou námahu předešlého dne (vyšlapávání stop ve sněhu na Přední Umbaltkörl) nechtěl se na větší turu vydati. Proto upuštěno od výstupu na Venediger a nastoupen pochod přes Welzelach 1186 *m*, Virgen 1191 *m*, do Windisch-Matrei 973 *m*. Výstup na Kals-Matreiér Thörl 2206 *m* a sestup do Kalsu 1322 *m*. Výstup: 1238 *m*. Sestup: 1219 *m*. Délka pochodu 7 hodin 50 minut. Počet kroků: 45.512.
16. srpna. S vůdci. Údolím Ködnickým k chatě Stüdlově 2803 *m*. Přes ledovec teišnický a ködnický k chatě arcivévody Jana na Adlerruhe 3465 *m*. Výstup: 2083 *m*. Sestup: 0. Délka pochodu: 6 hodin 15 min. Počet kroků: 28.198.
17. srpna. S vůdci. Na Malý Zvon 3788 *m*, Glocknerscharte 3773 *m*, Velký Zvon 3798 *m* touže cestou zpět na Adlerruhe 3465 *m*. Sestup cestou Hofmannovou přec ledovec Glocknerkargletscher na ledovec pastéřský (Pasterze) 2381 *m*, na Franz Josefs Höhe 2418 *m*, do Glocknerhausu 2143 *m*. Sestup do Heiligenblutu 1279 *m*. Výstup: 409 *m*. Sestup: 2595 *m*. Délka pochodu: 6 hod. 20 min. Počet kroků: 33.334.
18. srpna. Odpočinek.
19. srpna. S vůdcem. Údolím Fleissthalem na Seebichlhaus 2464 *m*, k jezeru Zirmskému, přes Malý ledovec fleissský

Digitized by Google

na Sonnblickscharte 2979 *m* a do Zittelhausu na vrcholu Sonnblicku 3106 *m*. Výstup: 1827 *m*. Sestup: 0. Délka pochodu: 5 hodin 45 min. Počet kroků: 27.132.

20. srpna. Sestup přes „Vogelmaier Ochsenkarkees“ a „Kleiner Sonnblickkees“ k Neubau 2173 *m*, ke Kotě 2172 *m*, pak výstup na Riffelscharte, sestup k chatě Marie Valerie 1563 *m*, do Böcksteinu 1113 *m* a Gastýna 1023 *m*. Vozem do Lendu 631 *m* — drahou do Bischofshofenu 547 *m*. Výstup: 233 *m*. Sestup: 2316 *m*. Délka pochodu: 5 hodin 40 min. Počet kroků: 39.554.
21. srpna. Vozem do Mühlbachu 853 *m*. Pěšky do Mitterbergu 1503 *m*. Pro nejisté počasí upuštěno od výstupu na Hochkönig a vystoupeno na Hochkail 1779 *m* a zpět do Mitterbergu 1503 *m*. Sestup do Bischofshofenu 547 *m* za stálého prudkého deště. Výstup: 926 *m*. Sestup: 1232 *m*. Délka pochodu: 4 hod. 10 min. Počet kroků: 26.300.
22. srpna. Drahou do Salzburgu 412 *m* a Linec 264 *m*.
23. srpna. Drahou do Prahy.

Činnost odborů KČT v r. 1896.

(Výroční zprávy).

Odbor KČT v Jičíně. Správu turistického odboru jičínského měl na péči výbor zvolený ve výroční valné hromadě, kteráž se konala 15. prosince 1895. V prvé svojí schůzi ustavil se výbor takto: předsedou zvolen pan školní rada Frant. Lepař, jednatelem pan prof. Štětina, pokladníkem p. lékárník Vítek, knihovníkem p. učitel Zvoníček; kromě těchto pánů zasedal ve výboru p. lesmistr Hoffmann. Schůzí výborových bylo celkem devět a výbor zůstal po celý rok beze změny až na p. učitele Zvonička, jehož odchodem do Prahy naše turistika utrpěla citelnou ztrátu; za něho byl povolán do výboru p. Dr. Jak. Všetečka. Spolek čítá na konci tohoto správního roku 41 členů, a to dva zakládající a 39 činných, tudíž o 7 více nežli lonského roku. Velmi jest potěšitelno, že za člena zakládajícího přistoupil p. hr. Ervín Schlik, jemuž patří Prachovské Skály. — Činnost výboru i prachovské sekce směřovala také letos k upravení a zvelebení Prachova. Jako loni tak pokračováno i letos v upravování obecní silnice vedoucí z Horního Lochova ku Prachovským Skalám. Pak byly opravovány a nově označeny některé cesty uvnitř Prachova, a to zejména cesta vedoucí ke Kazatelně, do Čmelíkovy rokle a vyhlídka k Ervínovu hradu. Podobně se opravily neb i zcela obnovily na různých lesních cestách starší, zašlé značky. Též bylo provésti po čtyřletém trvání některé opravy na rozhledně svinčické. Železné zábradlí již lonského roku pořízené upevněno letos na nejpříkřejším svahu císařské chodby. Dle usnesení valné hromady pořízena velká orientační tabule s mapou okolí jičínského a upevněna na bráně valdické. Taktéž opatřeny tři menší orientační desky s mapou Prachovských Skal, pak dva reliefy týchž skal, darované p. lesmistrem Hoffmannem a skříň se stolkem, kdež umístěny vykopaniny z pohřebiště starohrádeckého na Prachově. Kromě toho pořízeny menší tabulky na označení jednotlivých partií a starých i novějších cest na Skalách Prachovských. Ku povznesení návštěvy na Prachově napsal p. škol. rada Frant. Lepař, jakožto předseda odboru, do „Památníku Sokola jičínského“ článek nadepsaný „Prachovské Skály“ (v červnu r. 1896), kterýž byl u příležitosti klubovního výletu státních úředníku pražských vytištěn zvláště a těmto jako „Upomínka na Prachovské

Digitized by Google

Skály“ rozdáván. K žádosti výboru sepsal p. předseda našeho odboru obšírný článek nadepsaný „Okolí jičínské“, kterýž nejprve v 8. čísle letošního ročníku Č. T. vytištěn a pak jako zvláštní brožura vydán byl. Náš odbor objednal 800 exemplářů tohoto spisku, kteréž byly většinou mezi zdejší studentstvo levně rozprodány. Usilovná snaha výboru povznésti návštěvu Prachova byla také letos odměněna, neboť od měsíce května do konce léta t. r. Prachovské Skály navštíveny byly asi 1000 výletníků mimojičínských. Počátek učinila studující mládež. Dne 15. a 16. května konal prof. Gregor se 14 žáky VII. reálné školy ze Hradce Králové výlet do našeho okolí, v týž čas přijelo sem 26 žáků kutnohorské reálky se dvěma professory a dne 25. a 26. května konán do našeho okolí výlet 30 žáků gymnasia královédvorského se třemi professory. Skoro všem těmto žákům opatřil náš odbor v domě Palackého laskavostí výboru zdejšího noclehy zdarma. Také jednotlivým studentům turistům, o prázdninách příchozím, opatřeny noclehy buď zcela zdarma neb velmi levně v obou zdejších stanicích turistických. Výboru našeho odboru dostalo se za to hojných díků od ředitelstev jmenovaných ústavů. Dne 29. června záhy z rána provázeni byli naším odborem v Prachově Sokolové z různých končin naší vlasti v počtu asi 200 osob, kteří přijeli do Jičína o slavnostních dnech otevření domu Palackého. Dne 19. července podniknut do Jičína a na Prachov největší výlet letošní, přijel sem totiž z Prahy klub c. k. státních úředníků v počtu více než 400 osob. Tento výlet zdařil se znamenitě a bylo o něm ve všech téměř pražských novinách referováno. Kromě toho byly Prachovské Skály navštíveny hromadně spolkem českých cyklistů a ústředním spolkem českých zahradníků. Ústředním výborem povolena na doporučení zdejšího odboru nová turistická stanice v hotelu „U beránka“, o kterou se přihlásil p. Emil Balcar. — Náš odbor byl v čilém styku s ústředním výborem i s jinými odbory KČT. Odboru domažlickému na chýži Pasovského zaslány darem 2 zl., též přistoupil za přispívajícího člena ku „Slovinskému planinskému družstvu“ s ročním příspěvkem 3 zl. a témuž družstvu zaslal darem 4 zl. na Triglavskou koču. Na sjezd členstva KČT do Jilemnice vyslal odbor svého delegáta dr. Herknera, a zaslán od našeho výboru blahopřejný telegram. Ježto našemu odboru mnoho na tom záleží, aby Jičín a jeho krásné okolí byly důstojně zastoupeny v páně Vilímkově publika i „Letem českým světem“, vyjednáváno v té příčině s p. Pickem, nejlepším fotografem jičínským, jenž se zavázal, že p. Vilímkovi, pražskému nakladateli, zašle pro řečené dílo tolik pěkných fotografií z města i okolí, kolik si tento bude přáti, vše za levnou cenu. Text k těmto pohledům obstarají ochotně předseda a jednatel odboru. Ke konci své zprávy vzdáváme povinné díky všem četným příznivcům, kteří našemu odboru v dosažení účelů turistických nápomocni byli. Především děkujeme sl. lesní i hospodářské správě při velkostatku pana hraběte Ervína Schlika za všecku ochotu a laskavost, s jakou se mají povždy k našemu odboru, p. lesmistru Karlu Hoffmannovi za věnování dvou reliefů Prachova, p. správci Josefu Haakovi i ostatním jeho pánům kolegům za povozy pro klub c. k. státních úředníků do Prachova a zpět do Jičína. Dále ústřední správě KČT za štědrou subvenci 103 zl., bez kteréž by náš odbor nemohl tolik vykonati, sl. okresnímu zastupitelstvu za letošní subvenci 50 zl. na upravení a prodloužení obecní silnice v Hor. Lochově, sl. městské radě města Jičína, sl. městské spořitelně a sl. záložně v Jičíně, kteréž přispěly na naše turistické účely po 10 zl. Potom všem redakcím zdejších časopisů, kteréž uveřejňovaly zprávy našeho spolku, všem pp. průvodčím, kteří dne 16. července t. r. provázeli pány účastníky klubovního výletu po Prachovských partiích. Panu strážmistru Hudskému a p. správci Krýžovi za dohled při pracích v Prachově a konečně všem příznivcům odboru, kteří nám jakýmkoli způsobem prospěli.

Odbor KČT v Příbrami. Valná hromada odboru konána byla 6. března 1896, při níž zvolen předešlý výbor s malou změnou, jenž se pak ustavil takto: pan c. k. vrchní horní rada Jos. Hrabák předsedou, pan JUDr. Max z Allemannů pokladníkem, p. učitel Lad. Malý jednatelem. Výbor: p. prof. Jindř. Klecanda, p. MUDr. A. Kříž a p. sládek S. Klička. Náhradníci: p. Max Buchar a p. JUDr. J. Vondráček. Revisoři: p. prof. F. Šlerka a p. K. Simon. Na počátku roku měl odbor 43 členy (1 zakl. a 42 činných). Nových přistouplo 10, tak že vzrostl počet členů na 53. Během roku zemřel však 1 člen (p. J. Klauda) a 4 se odstěhovali; zbývá tedy koncem roku

Digitized by Google

18 členů. — Letos označena nová trať na Třemošnou, 5 *km* dlouhá. Pomocí subvence opatřena jest pak orientační tabule okolí příbramského s mapou a přehledem výletů doporoučených. Mile přijato rozhodnutí J. Jasnosti knížete Hanavského, jímž přístup do lesů znova se turistům povoluje. Výlet, jejž odbor společně s Kroužkem turistů pražských dne 31. května 1896 pořádal na nejvyšší vrchol Brdský Tok, vydařil se neobyčejně skvěle. Zvláštní zásluhu ovšem měl p. M. Buchar, hotetier v Příbrami, jenž na Toku jakož i na útulném rybníce Žofínském společnost veškeru vybranými jídly a výtečným ležákem vyčastoval. Účastníci pražští shledali, že rozhledna na Toku jeví se býti nezbytnou. Přednášky pořádány dvě: a) „O Ötzských a Stubaiských Alpách“ 8. dubna přednášel p. JUDr. Jan Vondráček. b) „O životě vesnického lidu na středním Slovensku“ dne 13 května přednášel p. prof. Vavř. Dušek. Ke knihovně přibylo letos 9 nových děl, tak že čítá nyní 50 děl v 56 svazcích a 15 map a panoramat. V příštím roce hodlá odbor způsobem nápadnějším upozorniti na některé z příbramských památek a označiti nové trati (na Písky a snad Tok), pokud tomu majetníci lesů překážeti nebudou.

Odbor KČT v Lounech. Ve valné hromadě konané dne 29. února 1896 byli zvoleni do výboru pp. dr. Josef Frotzl, Karel Dvořák, Jos. Šroubek, Matěj Hanuš, Hugo Beh a Frant. David; jakožto náhradníci pp. Emanuel Housa a Quido Roháč; přehlížitelé účtů pp. Alois Landfras ml. a Emil Závodský. Nově zvolený výbor zahájil svoji činnost tím, že provedl ve výborové schůzi, konané bezprostředně po ukončení valné hromady, volbu funkcionářů a zvolil pp. Karla Dvořáka předsedou, M. Hanuše jednatelem a Josefa Šroubka pokladníkem klubu; všichni zvolení funkcionáři volbu přijali. Pan Karel Dvořák, poněvadž přesídlil z Loun do Podmoklí, resignoval na předsednictví a proto byl ve výborové schuzi konané dne 3. září 1896 zvolen p. dr. Josef Frotzl předsedou a do výboru nastoupil první náhradník p. Emanuel Housa. Výbor konal celkem 12 schůzí, v nichž projednávány záležitosti týkající se správy a řízení odboru, sestavovány programy a činěny přípravy k výletům. Stav členstva v odboru byl během roku tento: počátkem roku 1896 čítal odbor 65 členů. Během roku přistoupilo 31 členů nových. Ke konci roku 1896 čítá odbor 82 členů. Tím, že odbor odvádí dle stanov $^3/_4$ členských příspěvků ústřední jednotě, zbývá tak málo peněžitých prostředků, že se pomýšlelo i v tom ohledu na nápravu. Ve výborové schůzi dne 21. března 189 se ujednalo, vybírati na výletech od každého účastníka (člena odboru) poplatek t. zv. dlažebné, a to na výletě polodenním 10 haléřů a na výletě celodenním 20 haléřů. Výnosu „dlažebného“ pak užívá odbor na výletech nákladnějších na povozy a jiné potřebné výlohy. Novinka ta se dobře osvědčila, neboť vynesla odboru během roku značnou pomoc na penězích a každý účastník výletu platil tento poplatek v bujaré a veselé náladě výletní rád a s usměvavou tváří. Vlastní svoji činnost započal odbor podnikáním výletů a uspořádáním cestopisných přednášek. Odbor vykonal celkem 6 výletů, 3 polodenní, 2 celodenní a jeden dvoudenní. Účastníků bylo na těchto výletech dohromady 144 osob, a to 36 dam a 108 pánů, kromě četných hostů. Přednáškový večer uspořádán jeden při velmi četné návštěvě. Na programu nalézala se přednáška Jeho Exc. c. a k. polního podmaršálka svob. pána Friedberga Mírohorského, jenž velmi poutavým způsobem zaujal pozornost celého shromáždění. Označení cest na Perucí opraveno a doplněno. Od umístění orientační tabulky na vrchu Hoblíku bylo upuštěno jednak z důvodu finančních, jednak proto, že vrch ten bývá od turistů přece jen zřídka navštěvován a tabulka tam umístěná vzala by brzy zlomyslnou rukou zkázu nebo byla by znešvařena. Vyjednávání s ředitelstvem c. k. stát. drah o rozmnožení aneb lepší rozdělení vlaků na pražsko-duchcovské dráze se nepotkalo s úspěchem. Klubovní knihovna se doplňovala koupí některých cestopisů, jako „Na Krymu“ od J. Kořenského a „Krkonoše“ od Durycha. Klubovních knih nebývalo během roku od pánů členů užíváno, jsou jim však stále k disposici. Odbor také zakoupil 10 výtisků „Severní Polabí“ vydané besedou v Ústí n. Labem. Konečně uvedena budtež jména těch, kteří odboru klubu turistů v Lounech během roku projevili přízeň a byli nápomocni radou i skutkem. Především sluší vzdáti dík panu purkmistrovi, sl. městské radě král. města Loun, čtěnému výboru občanské besedy v Lounech, p. vrchnímu sládkovi Bedřichu Hamplovi,

Digitized by Google

řediteli velkostatku na Peruci p. Bedř. Ströhmrovi a za ochotně poskytnuté povozy při uvítání J. Exc. c. a k. polního podmaršálka svob. pána Friedberg-Mírohorského, p. A. Josefu Frotzlovi, Hugo Behovi a Adolfu Kortkovi, jakož i panu redaktoru Jos. Maříkovi za bezplatné uveřejňování spolkových zpráv.

Odbor KČT v Táboře. V roce 1896 zapsáno bylo v odboru 58 členů, z nichž 54 sídlilo v Táboře, 4 mimo Tábor. Valnou hromadou dne 19. ledna zvolen jest akklamací starý výbor jednohlasně i konstituoval se ve schůzi výborové dne 4. března takto: pánové předseda T. Brdlík, místopředseda dr. Kotrbelec, jednatel K. Mlynář, knihovník F. Bolech, pokladník J. Domečka. Kromě toho zasedají ve výboru pánové dr. Vojta, V. Kraus, V. Marek a revisoři pp. A. V. Vojta a K. Dlouhý. Vedle valné hromady bylo 5 schůzí výborových. Nelze popříti, že činnost spolková t. r. zůstává za onou z r. 1895. Příčina toho jest sice všední, ale závažná; nebylo peněz. Vraťme se ku jedné části výroční zprávy neunavného dřívějšího jednatele spolku, p. K. Mlynáře i nalezneme tu vysvětlení. Zní takto: „Dlužno zmíniti se o podniku, jenž teprve v příštím létě (r. 1896) za nové letní sezóny bude oceněn veškerým obyvatelstvem našeho města i turisty k nám zavítavšími, totiž o nové cestě k Příběnicům, lahodným za letního parna chladem pintoveckým a údolím lužnickým. Počátek cesty jest u „Vlčího Dolu“ tedy sotva ¾ h. od města vzdálen, kde právě upravená cesta městská končí a tedy se nová cesta naše ku dřívější pojí. Krajina jest tu rozkošná, ale skalnatá, a nebylo tu dříve cesty žádné. Teď je zde cesta úpravná v délce 3 *km*; skaliska jsou schůdnými učiněna, cesta v nich vylámána, dílem prachem vytrhána, úpady můstky spojeny, a za málo peněz mnoho vykonáno.“ Z toho patrno, že lonského roku pracováno jest už na účet letošní a že co loni bylo vykonáno, teprv letošního roku bylo členům s užitkem. Nelze se diviti tudíž vzniklému tehdy schodku zl. 505·55, který dle lonské zprávy značnými příspěvky peněžitými sl. obce, spořitelny, záložny, banky a jinými úhradami zmenšen na zl. 190·33. A se schodkem tímto bylo nám hospodařiti v roce 1896. První starostí výboru bylo schodek dle možnosti uhraditi, což se podařilo tou měrou, že dluh náš koncem roku minulého nebyl větší než zl. 36·45. Odstupující výbor doufá, že s výsledkem tímto členstvo klubu může býti spokojeno, neboť není pochyby, že bude odbor náš v příštím roce zase aktivním. Přes to však nebyla činnost naše v r. 1896 nepatrnou. Tak vysázeno jest na př. dne 13. dubna 1895 sedm lip směrem od Čápova dvora k „Ovčínu“, a označena cesta k Choustníku přes Nechybu a Kozí Hrádek. Dne 17. dubna upevněny nové 3 tabulky na křižovatce silnice směrem k Jeníčkově Lhotě, Chotovinám, Ml. Vožici a Ratibořským Horám (6 nápisů). 3 nové tabulky a 2 sloupy v Zelči (4 nápisy). 5 tabulek a 2 sloupy ve Vlčím Dolu u Matoušovského a Dračíček (13 nápisů), 3 nové tabulky a 3 sloupy v Plané (6 nápisů). Několik starých tabulek bylo obnoveno, veškeré značky na stromech, plotech atd. směrem k Choustníku byly nově natřeny, taktéž nátěrem opatřeny značky k Příběnicům. Jarní velká voda a pak i povodeň ve dnech 1. až 9. května způsobily značné škody na cestách v údolí lužnickém. Následkem toho bylo nutno opraviti prve zmíněnou, lonského roku zbudovanou cestu i upraviti ji tak, aby dalšími povodněmi netrpěla. Značná část cesty dříve podél řeky se táhnoucí byla o 1 *m* vyvýšena a terassována, některé můstky, kanálky atd. opraveny, což vyžádalo nákladu 61 zl. 70 kr. Důkladná úprava tato provedena jest zásluhou pana J. Domečky, jemuž výbor nemůže dosti odvděčiti se za veškerou obětavost a lásku k spolkovým podnikům projevovanou. Rovněž povinni jsme vzpomenouti daru p. dra. L. Vojty, který poskytl na upevnění břehu na cestě této na 1600 kusů vrbových sazenic. Dle usnesení valné hromady upozornění členové odboru na dílo „Světem letem“; opatřeny a upraveny nové místnosti. Dále uspořádáno 8 turistických večeru, tři s přednáškami pánů: Brdlíka, Mlynáře a prof. Kovaříka z New-Yorku; ostatní večírky byly rázu zábavného. Knihovna spolková není dosud umístěna i upravena, tak že nemohlo věnování knih p. red. Wachkem vejíti ve skutek. Pan redaktor neodpírá však knih těchto a obrazův některých příležitě spolku darovati, začež vzdán jemu dík. Druhá přednáška p. dra. Holuba nemohla býti z finančních ohledů pořádána. Vedle toho ochuravěl také v době nejvhodnější pan tajemník Mlynář, dosavadní jednatel spolku našeho i vzdal se dne 3. června této funkce spolkové a tu bylo na po-

Digitized by Google

dobný podnik již pozdě. Z téže příčiny nepozván i p. rada dr. Tausch, který kromě toho o prázdninách na Kavkaz odcestoval. Ostatní činnost klubu možno stopovati z následujícího: Dne 25. března vycházka Pintovkou a po nové cestě do Dražiček; dne 19. dubna vycházka do Chotoun (31 osob); dne 14. května výlet na Choustník (32 osob); dne 29. listop. výlet do Votic. Jednotliví členové podnikli kromě toho i výlety delší, tak na př. do tyrolských a korutanských Alp, do Norimberka, Pasova, do Rakous, menší výlety do Benešova, Vlašimi, Klatov, Bechyně, Písku, Jihlavy, Telče atd. Činnosti v tomto směru vadilo dílem nepříměřené, špatné letošní počasí, dílem také zábavná činnost našich četných spolků ostatních. Projektovaný druhý výlet na Choustník společně s klubem pražským, nepořádán pro nedostatek účastníkův pražských. Studentskou noclehárnu navštívilo letos o prázdninách 6 studujících. I letošního roku dostalo se odboru našemu darů nenepatrných. Slavná městská rada poskytla odboru příspěvek 50 zl., sl. spořitelna 20 zl., začež vzdány jim písemné díky. Centrálním klubem povolená subvence činí 120 zl., p. J. Domečka propůjčil zahradníka svého ku obstarání pochůzek i prací spolkových, což jinak vyžadovalo by značných obětí, sl. měšť. beseda propůjčila místnost ke schůzím, redakce obou místních listů ochotně a bezplatně uveřejňovaly spolkové zprávy. Všem šlechetným dárcům těmto vzdán budiž dík co nejsrdečnější.

Odbor KČT v Hořovicích. Dne 9. května 1896 konala se valná hromada, v níž zvoleni byli do výboru pp.: Rosol, dr. Doležel, Křivánek, Halla, Hrádek a Püchl. Hned po oznámení voleb zvoleným pánům vznikly různé obtíže, neboť pánové Rosol a Hrádek se vzdali, pročež do výboru povoláni byli náhradníci pp. Baumann a Zambory. Výbor konstituoval se takto: starosta p. dr. Doležel, jednatel p. A. Křivánek, pokladník p. J. Halla. Odbor čítal začátkem r. 1896 celkem 45 činných členů, během roku 1896 nepřistoupil žádný člen, naproti tomu vystoupilo koncem roku 7 členů. Výbor hleděl dostáti své povinnosti všemožným způsobem a snažil se činnost jak uvnitř tak i na venek co nejvíce rozvinouti, ale bohužel nesetkala se dobrá snaha ta s žádoucím výsledkem. Výletův, pořádaných odborem naším během roku, a to na staroslavný Křivoklát, k padrtským rybníkům, na Mníšek a Všenory a k sv. Janu pod Skalou, súčastnil se jen malý kroužek členů, než přes to nemůžeme tvrditi, že se výlety tyto nezdařily. Byli jsme pamětlivi zájmu nejen turistů, nýbrž celého okolí, a protož jsme v čas všechny obce ode Zdic až do Rokycan požádali, aby podaly žádosti k ředitelství c. k. státních drah, aby omnibusový vlak o ½11. hod. dop. z Prahy vyjíždějící jel dále ze Zdic až do Plzně. Žádost stejného smyslu podal též náš odbor přímo sl. ředitelství c. k. státních drah a kromě toho požádán též ústřední výbor, by sám se také věci té ujal. Dosud nedostalo se nám vyřízení, než máme za to, že se nám přece podaří tuto věc vymoci, a to tím spíše, poněvadž, jak jsme se dozvěděli, i obchodní komora v Plzni toho vřele se ujímá. Již v dřívějších letech a zvláště po postavení rozhledny v Hořovicích nebyl poměr mezi zdejším odborem a ústředním výborem ten nejlepší, a to z důvodů čistě finančních, ve příčině nákladu na stavbu rozhledny. Konečně během tohoto roku poštěstilo se nám poměr ten urovnati tím způsobem, že nám ústřední výbor na doplacení dluhu za rozhlednu poskytl subvenci 174 zl. Tím pak, že rozhledna přešla do majetku a správy ústředního výboru, posloužili jsme dle mínění našeho nejen odboru svému, nýbrž i okolí, poněvadž členstvo tím více Časopisem turistů na kraj náš a na rozhlednu upozorňováno bude.

Odbor KČT v Jilemnici. Valná hromada konána dne 20. prosince 1896. Po přečtení a schválení protokolu přednesena jednatelská zpráva za rok 1896, z níž uvádíme nejdůležitější části. V minulém roce čítal odbor 112 členů, z nichž 4 jsou zakládající a z těchto je J. O. p. hrabě z Harrachů jediným čestným členem KČT vůbec. V uplynulém roce neztratil odbor žádného člena úmrtím, což za trvání odboru jest prvým případem. Výbor konal v r. 1896 celkem 14 výborových schůzí, udržoval čilé a stálé spojení s ústředním výborem, pěstoval styky s jinými odbory KČT a ochotně zodpovídal různé dotazy četných turistů českých. Vlastní činnost odboru zahájena byla dne 2. února 1896 výletem do Vysokého n. Jiz., kterýž za okázalého přijetí měšťanstva tamního za spolupůsobení místních pěveckých jednot a městského sboru hudebního skončil nejvýše skvěle. Výlet tento byl konán

Digitized by Google

proto, aby ve Vysokém n. Jiz. zařídil se odbor KČT, jenž by především českou turistiku v pohoří Jizerském na starosti měl a i svému působišti náležitou reklamu způsobil, jak toho polohou svou v pravdě zasluhuje. Dne 16. února 1896, v den závodův místního klubu „Ski", pořádána byla společná vycházka zimní na Žalý, jež též dobře se vydařila, jelikož značný počet členů odboru chtěl býti očitým svědkem výkonův, které skisté jilemničtí na Žalém prováděli. Dále pořádány byly v městské dvoraně přednášky, a to: 1. 7. března 1896 přednášel p. prof. Ad. Mach z Jičína „Do končin půlnočního slunce". 2. 19. března 1896, kdy zároveň odbor pořádal velký koncert městského sboru hudebního z Vysokého na Jiz., přednášel p učitel Jos. Drahoňovský „O Londýně". 3. 12. dubna 1896 přednášel p. řed. Jos. Kořenský „O své cestě kolem světa", v kterýž den také výstava skvostných jeho fotografií pořádána byla. Další činnost výboru směřovala k označení a úpravě cest. V ohledu tom opraveno označení dosavadní, upravena cesta ze Sandplanu do Mísečných Bud; podán J. O. p. hraběti z Harrachu návrh na dvojjazyčné označení cesty od Labské Boudy až na Žalý (nákladem velkostatku); umístěna pamětní deska na Skále Harrachově. Již v lonské jednací zprávě činěna byla zmínka o malovaném rozhledu se Žalého, kteráž práce letos p. říd. učitelem Jos. Šírem v Hor. Štěpanicích na 12 obrazech je dokončena, tak že v jaře příštím bude moci k reprodukci záslužného díla toho dojíti. Také s vydáním fotografického alba Krkonoš učiněn byl letos definitivní počátek, jak o tom svědčí skvostné album fotografií p. R. Dvořákem v platynotypii provedených, dále 19 pohledů jednotlivě provedených, z nichž tři již reprodukovány byly. Kromě toho i v minulém roce podal ústřednímu výboru příslušný návrh na jich reorganisaci pro r. 1897. Pořádání společných výletův studentských na Krkonoše za vůdcovství pp. professorů (z Král. Vinohradů, z Jičína) výbor všemožně podporoval. Pro vyzdobení restaurační místnosti na Kozinci pořízena byla nákladem odboru mapa království Českého. Také záležitost žádaného dalekohledu pro rozhlednu na Žalém přivedena byla k cíli. Hlavním bodem veškeré činnosti výboru v r. m. byl sjezd KČT pořádaný ve dnech 14.—18. srpna do Jilemnice a Krkonoš. Těšila nás zajisté všeobecné pozornost, kterou určením sjezdu do našeho působiště ústřední klub náš Krkonoším osvědčil a tím i sympatie své k naší činnosti zřejmě projevil. Též z toho ohledu pořádání sjezdu s povděkem jsme přijali, že naskytla se tím příležitost vzdáti čestný hold našemu čestnému a zakládajícímu členu J. O. p. hraběti z Harrachů. Konečně můžeme hrdi býti na průběh sjezdu celého i na celkový jeho výsledek, který na další vzrůst české turistiky v Krkonoších nemůže zůstati bez příznivých výsledkův. V řadě příznivcův a dobrodincův odboru našeho v r. 1896 budiž na prvém místě vzpomenuto vděčným uznáním a nelíčeným díkem čestných pořadatelů sjezdu, p. purkmistra Fr. Jeric a p. lesmistra Ant. Trdlice, jakož i váženého měšťanstva místního vůbec, kteříž nám všestrannou podporu ochotnou v tak hojné míře osvědčili. Dále vřelý dík budiž vzdán pp. přednášejícím, kteříž z čisté ochoty, zajisté z lásky k české turistice v Krkonoších, ve členských schůzích nám přednášeli. Rovněž srdečnými díky je odbor zavázán p. Jos. Knoblochovi za podporu, jíž nám při pořádání přednášek i výstavy byl prokázal, jakož i za dar jeho 13 zl., jejž na hotovosti pokladně odboru věnoval. Nejvděčnějšího uznání a zvláštních díků hodna je místní sl. občanská záložna, kteráž nám ve prospěch vydání alba fotografického poskytla podpory 50 zl. a kromě toho jako vánoční dárek pokladně odboru 10 zl. poskytla. Dále s potěšením vzala valná hromada na vědomí udělení subvence 150 zl. od ústředního výboru, čímž snaze naší české turistice v Krkonoších prospěti valně jest spomoženo. Uvedením hlavních bodů činnosti odboru v roce příštím jednací zpráva zakončena. Ze zprávy účetní, p. pokladníkem J. Lukšem přednesené, vyjato buď toto: celkový příjem činil zl. 912·67, vydání pak zl. 859·65. Kromě toho dosud je nezapravených příspěvku zl. 27·—; naproti tomu má odbor platiti studentské noclehy za min. rok v Jilemnici, v Labské a Luční Boudě v Krkonoších. K účetní zprávě připomněl jednatel odboru, že účet p. Nožičky v Jilemnici zl. 28·— za provedení nápisů na Skále Černé a Šeříně nepatří na účet klubu ústředního, ale do účtu subvence. Po přednesení zprávy revisorů účtův uděleno výboru absolutorium. Dále přijat návrh na změnu stanov. Po tě přikročeno k volbě, jejíž výsledek jest tento: do výboru zvoleni pp. MUDr. Jos. Vejnar, inženýr Ferd. Reich,

Digitized by Google

Jan Lukeš, obchodník, Rud. Kazda, obchodník, Otakar Hrubý, továrník, a Jan Buchar, řídící učitel. Za náhradníky ustanoveni p. Rudolf Syka a p. Václav Voves. Za revisory účtů zvoleni p. Jos. Kousal, účetní občanské záložny, a p. Jos. Šťastný, pokladník městské spořitelny. Většina zvolených byla přítomna a volbu přijala. Volnými návrhy valná hromada skončena. Nově zvolený výbor ve schůzi své dne 20. prosince konané ustavil se takto: za předsedu zvolen p. MUDr. Josef Vejnar v Jilemnici, za jednatele p. Jan Buchar, řídící učitel v Doleních Štěpanicích u Jilemnice, a za pokladníka p. Otakar Hrubý, továrník v Doleních Štěpanicích.

Odbor KČT v Turnově dokončil pátý rok své činnosti a výbor může s dobrým svědomím říci, že v něm úkolu svému opět utěšenou měrou dostál a že pro českou turistiku opět něco dobrého vykonal. — Výbor v loňské valné schůzi zvolený ustavil se tak, že pan Fr. Šlechta zvolen byl předsedou, p. Frant. Svatoš jeho náměstkem, p. Jos. Radský pokladníkem a p. K. Resl jednatelem odboru. Kromě toho ve výboru zasedali pánové: Malina Jos., Vait Frt., Kopal Jos. a Husák Aug. — Na poradu o záležitostech spolkových sešel se výbor ku devíti schůzím, k nimž většina členů horlivě se dostavovala. — Během roku opustil kruh náš dobrý pracovník a turista vrchní berní inspektor p. Aug. Husák, ubíraje se za svým povoláním do Prahy. Súčastnil se po dva roky prací výboru a protož mu za veškerou činnost budiž náš vřelý dík. — K vyzvání valnou schůzi učiněnému požádal výbor sl. městskou radu, aby svolala schůzi interessentův, která by se radila o prostředcích ku zvýšení návštěvy cizinců vubec a stálých letních hostů zvlášť. — Hned pro prvou schůzi snesli zástupcové našeho odboru materiál, o němž myslili, že by mohl býti spracován mimo odbor. Navrhli zřízení zvláštního družstva, které jako jiné komisse městské, jest družstvem stálým, volí se obecním zastupitelstvem a výlohy své uhrazuje z povoleného duchodu obecního, rozmnoženého různými dary spolku a jednotlivců. — Zástupcové odboru vytkli přibližné meze působnosti družstva kromě jiného také tím, že má starati se o náležitou reklamu města stálým inserováním a občasnými delšími zprávami novinářskými, že má starati se o dostatek letních bytů a to nejen v hostincích, nýbrž i u soukromníků, má pečovati o ušlechtilou zábavu letních hostů, postarati se o řádné osvětlení cesty nádražní, pečovati o pořádek v nádraží a j. Zařízením zvláštního družstva chtěl odbor docíliti jakéhosi rozdělení práce, aby činitelé, jimž hojná návštěva cizinců přináší přímý hmotný užitek, sami o rozkvět její se starali. Družstvo ustanovilo však opět zástupce odboru vykonavatelem svých usnesení, takže výsledek v tomto směru jeví se opět jednostranným. Odbor ve vlastní své působnosti staral se však též samostatně o právě jmenované prostředky turistické. Tak na př. zanášel se myšlénkou na svůj účet obstarati světlotiskové pohledy našich krajin a pomocí automatu jich prodávati; od úmyslu svého však upustil, když praktické provedení myšlénky té převzal fotograf p. Šimon. Jednotlivé pohledy, jichž pro první rok jest teprve čtvero druhů, obsahujíce na zadní straně krátký popis okolí, slouží tak k jeho reklamě a prodávají se jakožto turistické upomínky po 12 kr., tedy za cenu každému přístupnou. Ze skromné zásoby kolorovaných reklamních plakátů rozesláno opět několik kusů na různá místa, kdež o ně žádáno bylo. — Druhý návrh valnou schůzi přijatý, aby totiž do rozhledny Kopaninské ve schodišti umístěno bylo několik citátů českých vlasteneckých básníků, nedošel letos svého uskutečnění z té prosté příčiny, že příjmy rozhledny byly poměrně příliš malé. — Z prací všeobecné turistice věnovaných budiž v prvé řadě uvedeno nové přepsání všech označovacích tabulek, jež již na podzim se svých míst sejmuty a přes zimu nově upraveny byly. Vydání s opravou touto spojené činí asi 100 zl. — Pro město samo důležitou jeví se druhá, tentokráte však plastická tabule orientační, již dle svého slibu za náhradu hotových vydání zhotovil nám p. učitel Frt. Roštejnský. Tabule tato, jak často v létě pozorovati bylo, budila patrný zájem cizinců, slouží výborně k orientování. Kromě této dostal odbor dvě menší tabule plastické. — K upozornění p. dra. Lamače, učiněnému ve valné schůzi, opatřena byla spodní část cesty hlavatické, jež jest trochu příkřejší, větším počtem svodů, zřízených pomocí dřevěných trámců. Větší práce provedena na Frydstejně. Cesta od hradu ku rozhledně byla totiž upravena a to způsobem dokladnějším. Vycházeje

Digitized by Google

ze zásady, že cestu asi nejlépe a nejlaciněji upraví ten, kolem jehož pozemku ona vede, vyzval výbor prostřednictvím tamějšího místního starosty mezující sousedy, aby úpravu jmenované cesty provedli. Celá délka cesty rozdělena na tři dílce a pronajata k úpravě třem skupinám tamějších občanů za celkový obnos 110 zl. — Oba turistické objekty, hrad a rozhledna, spojeny nyní pohodlnější cestou; doporučovalo by se velmi, aby později prodloužena byla až do maloskalského pantheonu. — Označení cest, kde toho potřeba se jevila, bylo opět opraveno, zejména byla nově označena cesta spojující Trosky s Hrubou Skalou. — Důležitou je pro nás okolnost, že odboru podařilo získati si dovolení postaviti na důležitý bod rozcestí v oboře Valdštýnské označovací tabulku, bez které označení to bylo velmi neúplné. Dovolení toto vymoženo bylo jak od obce Mašova tak i od ředitelství velkostatku a provedeno bude na jaře. — Poměry rozhledny Kopaninské proti dvěma předešlým rokům velmi se změnily. Scházející tam orientace vyhlídky, důležitá to pomůcka turistická, jejíž návrh s nevšední ochotou provedli pp. P. Hájek z Jenšovic a prof. Koblisko z Roudnice, provedena byla malbou na obrubu železného cimbuří. Tento způsob velice platně poslouží k dobré orientaci krajiny a není také tak nákladný jako ku př. rytina v mědi neb mosazi. Schody rozhledny opět byly nově miniem natřeny. Avšak letošní návštěva rozhledny nestojí v žádném poměru ku návštěvám předešlým. Prodáno bylo totiž 370 vstupenek, bezmála pouze polovina let předešlých. Kromě toho povolena bezplatná návštěva rozhledny žactvu několika škol. Nejvíce osob navštívilo rozhlednu dne 7. června, kdy prodáno bylo 100 vstupenek. Příčina uvedeného nezdaru leží asi v tom, že jednak počasí letní bylo velmi nejisté a nepřívětivé, jednak asi v tom, že pohodlné železniční spojení odpolední na M. Skalu bylo zrušeno. Odstraniti tuto druhou domnělou příčinu špatné návštěvy bylo snahou výboru, když prostřednictvím ústředního výboru žádáno u ředitelství spojovací dráhy za opětné zavedení odpoledního vlaku. Žádost tato byla však nepříznivě vyřízena z toho důvodu, že prý se jmenovaný vlak nevyplácel. Výbor nedal se nezdarem tím odstrašiti a zaslal ředitelstvu dráhy druhou svoji žádost přímo, chtěje dociliti, aby alespoň v letní neděle a svátky pro nás důležité spojení bylo obnoveno. — Pokud nám soukromě sděleno bylo, bylo této druhé naší žádosti na přímluvu majitele velkostatku maloskalského vyhověno. — Ředitelství české severní dráhy žádal výbor, aby na místě taktéž se nevyplácejících zábavních vlaků letních byl pro Pražany pobyt v Turnově tím způsobem prodloužen, aby ranní pražský vlak přijížděl do Turnova dříve, snad již o 10. hod. dopol., kdežto odjezd z Turnova aby posunut byl na dobu pozdější, než jak tomu nyní jest. Výsledek žádosti této není nám dosud znám. — Ku rozšíření chuti k cestování a ku pěstování společné vzájemnosti pořádal výbor členský večer s přednáškou, v letním pak čase celou řadu vycházek. — Ku přednášce, jež v sobotu dne 25. dubna v místnostech spolkových konána byla, získán velice osvědčený turista a člen ústředního výboru pan Lad. Jozek, ředitel zimní hosp. školy v Čes. Brodě. V plynné a velice zábavné přednášce, kterou celý večer vyplněn byl, zavedl pan přednášející celou společnost s turisty dánskými na Island. — Výletní činnost odboru vztahovala se ku šesti pořádaným vycházkám, a to na Klášter u Mn. Hradiště, na Kopaniny, na Hr. Skálu, na Zdeňčinu skálu, do Prachovských Skal a na Rotštýn. Vycházky tyto byly poměrně dosti četně navštíveny a skončily s dobrým uspokojením účastníků. Kromě těchto zastoupen byl odbor poselstvem na sjezdě turistickém v Jilemnici, kamž zaslán i pozdravný telegram. Podobně zastoupen byl odbor při schůzi delegátů odborů, radící se o změně stanov klubu, jakož i při valné schůzi klubu v Praze. — Počet členstva udržel se na úrovni roku loňského; vystoupilo sice 9 členů, ale tolikéž jich opět nově přijato bylo, tak že odbor opět 117 členů čítá. — Studentská noclehárna umístěna opět ve Slavii a navštívena byla asi 30 studujícími. Kromě toho postaral se odbor o hromadné ubytování studentské vycházky reálky kutnohorské, gymnasia ze Dvora Králové a žactva školy jabloneckého. Důležitá instituce studentské noclehárny postrádá dosud u nás žádoucí organisace a výbor předloží klubu v té příčině určité návrhy. Prozatím zřízen fond pro vydržování nemaj. studujících na feriálních cestách, k němuž základ tvoří dar pana ředitele Weise z Klášter. — Knihovna odboru rozšířena letos o 29 čísel. Koupí získáno pro knihovnu 17 spec. map zahrnujících v sobě celé Čechy, pak obráz-

Digitized by Google

kové dílo „Světem letem“ a j. Příspěvku na knihovnu, svého času p. Kořátkou darovaného, použije se k zakoupení velkého popisu Sedláčkova „Boleslavska“. Za dárce knih uvésti sluší p. Radského a Vaita. — Dobré snahy odboru došly i letošního roku povšimnutí a podpory našich korporací autonomních, neboť se nám dostalo po 50 zl. příspěvku od sl. městského zastupitelstva a sl. městské spořitelny, pak 25 zl. od sl. zastupitelstva okresního. Buďtež jim za to vzdány vřelé díky. — K žádosti klubu zapůjčili jsme odboru plzeňskému plány naší rozhledny, pak zaslali jsme odboru domažlickému příspěvek na chýši Pasovského a konečně přijali jsme k rozprodání fotografie Krkonoš odboru jilemnického. — V oboru administračním přijal odbor 114 podání a vypravil jich 165. — Ukončujíce tuto zprávu, pokládáme za svou povinnost vzdáti nejvřelejší díky všem svým příznivcům, kteří jakýmkoliv způsobem přízeň svoji nám osvědčili.

Odbor KČT v Kostelci n. Orl. V roce 1896 v prvém to roce svého trvání odbor náš dosti čile si počínal. Pořádal několik hromadných vycházek do romantického okolí — jako do Litic, Potštýna, Kvasin, k Hájku, k Macoše atd. Jednotliví pak členové navštívili Terst, Řeku, Řím, Neapol, Švýcary a Uhry. Činnost klubová zabývala se označením cest, a to do Rychnova, do Doudleb, do Borohrádku, k Synkovu a částečně k Chocni. Členům půjčují se pořadem cestopisná díla.

Odbor KČT v Berouně. Ačkoliv naše záliba v turistice neochabla, přece nelze nám chlubiti se vynikající činností v roce 1896, a to hlavně proto, že veškerá snaha naše směřovala k zřízení turistické hospody v údolí Brdateckém a dále pak obmezili jsme se pouze na nejnutnější udržování a opravy pěšin, sedadel a pod. Od zamýšleného koupení residence amerického Čecha z Národopisné výstavy po delším vyjednávání upuštěno, když uznáno bylo, že budova ta není pro delší trvání upravena a že by za nedlouho vyžadovala oprav a snad i rekonstrukci. Proto ustanoveno postaviti novou budovu, zpracovanou dle plánů pro zamýšlený účel se vzhledem na polohu a místní poměry vůbec. Společně se spolkem okrašlovacím zvoleno bylo zvláštní komité, které převzalo úkol starati se o postavení této turistické hospody; výbor ten obstaral do zimy potřebné plány a dal upraviti staveniště odkopáním svahu a zavezením prohlubin. Pak přikročeno k svážení kamene a cihel, aby brzy na jaře se stavbou mohlo se začíti. V brdateckém údolí postaveno bylo 5 nových sedadel a několik dřívějších, valně sešlých, novými nahrazeno. Potřebná dřeva, fošny atd. daroval opětně ; . M. Důsl. Nejnutnější opravy pěšin jak na Děd, tak i v Brdatkách a na Ostrém byly včasně vykonány. V pořádání výletů snažil se odbor náš podniknouti konečně zajímavou vycházku do údolí Úpořského a k zříceninám hradu Týřova, o které vycházce stalo se usnesení již v r. 1889. Potřebné k tomu povolení od lesního úřadu v Křivoklátě bylo tenkráte uděleno, když jsme však ze slušnosti letos žádost opětovali, byla tato od knížete z Fürstenbergů odmítnuta a výlet do jeho lesů nedovolen z důvodů — nevysvětlitelných! — Následkem toho sešlo z toho, a náš odbor pořádal v letní době pouze jediný výlet (14. června) k proudům sv. Janským, který za četného účastenství skvěle se vydařil. Na výletech, klubem neb jinými odbory pořádaných, byl odbor náš zastoupen starostou. Opětně v letošním létě zřízeny byly, hlavně na dobu prázdnin, bezplatné nocleháry ve školní budově, jichž použilo 28 turistů-studentů. Se vzácnou ochotou propůjčila slavná městská rada k tomu účelu místnost ve školní budově, pak slamníky, polštáře a ostatní potřeby.

Odbor KČT v Brně. Dvě události jsou to zejména, které třeba vytknouti odděleně od zprávy souborné. Jednak zimní výlet KČT z Prahy do Brna k návštěvě Národního divadla ve dnech 5. a 6. ledna 1896 a jednak dokončení vnitřní úpravy útulny u Machy. Výlet klubu do Brna, jehož se súčastnilo na 120 účastníků z Prahy a z Čech vůbec a který platil Národnímu divadlu našemu, jest a zůstane památným pro náš odbor a klub vůbec tím, že povedlo se nám to, co po dobu 10 let nikomu se nezdařilo, ač úsilí bylo vynaloženo dost a v dobách různých. Podnět k tomuto prvnímu a jedinému divadelnímu vlaku z Čech do Brna vyšel z odboru našeho. Hrd může býti odbor náš na podnik ten, který potkal se jak se skvělým průběhem zevnějším, tak i s dobrými výsledky hmotnými — a který zajisté povznesl i sebevědomí českého živlu brněnského. Že dokončením

Digitized by Google

vnitřní úpravy v útulně u Macochy vykonal odbor náš nad své poměry práci velikou, přizná nám každý, kdo úpravu útulny shlédl a kdo uváží, že stála odbor na 700 zl., obnos to převyšující více jak třikráte pravidelný příjem roční. Takto upravená a vypravená útulna jest zajisté ke cti nejen odboru, ale i KČT a českému národu vůbec na místě, kde do nedávna pány byli Němci. — Na minulé valné hromadě zvolený výbor, skládající se z pánů: ředitele Ed. Černého, předsedy, ředitele Fr. Mareše, místopředsedy, komisaře Wimmra, pokladníka, účetního C. Holubýho, inženýra K. Pětníka jakožto jednatele, prof. Straky a oficiála Tošnara jakožto hospodářů útulny a dra. Skřivánka jako zapisovatele, dále z pánů dra. Anderly, stavitele Tebicha, komisaře Remeše a dra. Seiferta, staral se v první řadě o vydatné rozmnožení řad členstva. Počet členů odboru, vykazujícího koncem roku 1895 členů 173, dostoupil koncem roku 1896 na 206 členů. Během roku přistoupilo celkem 61 nových členů, vystoupilo členů 27, z nichž 25 utvořilo odbor v Novém Městě n. M., 2 pak zemřeli. Ze 206 členu jest jeden čestným, 1 zakládajícím, ostatní pak činní. — Přednášek uspořádal letos odbor celkem 5, a to 4 ve členských schůzích, 1 veřejnou. Přednášeli: dne 9. února 1896 pan školní rada Bartoš „O svých poutích na Moravě“, dne 27. února 1896 pan učitel Prudík „O Neapoli“, dne 29. října pan soudní adjunkt Šašeci „O Sudetách“ a dne 15. listopadu p. řed. Černý „O údolí kaprúnském“. Ve veřejné přednášce dne 13. května přednášel p. řed. Jozek z Českého Brodu na thema „Letem carským světem“. Všem těmto pánům, zejména panu řed. Jozkovi, který k nám vážil dalekou cestu, budiž na tomto místě vysloven dík odboru. — Výletu podniknuto 10, a to: dne 19. ledna podniknuta sanice z Adamova do Křtin, dne 26. ledna vycházka do Mokré Hory a Jehnic, dne 9. února do Hodonína k návštěvě matičné reálky, jíž při té příležitosti odevzdáno darem sebraných 20 zl., dne 16. února do Rajhradu, dne 15 března vycházka do Líšně, dne 25. března výlet do Slavkova, dne 12. dubna výlet do Židlochovic, dne 26. dubna vycházka do Šlapanic a Líšně, dne 13. května na Babilom, do Vranova a Adamova a konečně dne 24 a 25. května spolu s KČT výlet do Náchoda a skal teplických a adrsbašských. V červenci podniknut společně s Klubem cyklistů zdařilý výlet do Lednice. — Z výletu nejzdařilejší byl do Náchoda, nejčetnějšímu účastenství těšil se výlet do Slavkova a do Hodonína. — Za výletu o svatodušních svátcích osvědčila se sympatie, jaké se těší klub v obyvatelstvu českém, a my jen největšími díky zavázáni jsme pánum pořadatelum z řad členstva náchodského odboru a ostatních spolků, dále veřejnosti náchodské vůbec za skvělé uvítání i pohostění, konečně správě statku teplického i adrsbašského za všelikou pozornost. Pokud se ostatních výletů týče, děkováno budiž za přátelské uvítání a milou společnost členum profesorského sboru reálky hodonínské, tamní „Besedě“ a pánům od „Fontány“ ve Slavkově. V červnu a červenci i srpnu projektované výlety odpadly pro stálý déšť. — Značnou účast měl náš klub i na výletu kutnohorských spolku do Brna a okolí ve dnech svatopetrských. Jak se postaral výbor brněnských spolků o hosty z Kutné Hory v den první, dne 29. června v Brně, tak si vzal odbor náš na starost hosty ty v den druhý na výletu k Macoše a do Sloupa. Že této těžké úloze při velkém účastenství odbor náš dostál, děkovati slusí vedle některých našich výborů a členů, hlavně pomocné akci dam i pánů z Blanska, Lažanek a okolí, zvláště pak dámám blanským. Budiž všem tuto znova tlumočen náš dík. — I tento výlet podniknut následkem zvětšené pozornosti Čech k našemu krásnému okolí, kterážto větší účast vzbuzena postavením útulny. Ze všech těch účastníků zajisté se stanou samí horliví doporučovatelé a podporovatelé čilého ruchu turistického v našem moravském Švýcarsku. Odbor náš nákladem 700 zl. opatřil hostinec v útulně nábytkem, prádlem, nádobím a kuchyní a konečně noclehárnou společnou o 8 úplně vypravených lůžkách. Pokoj šlapácký o 3 postelích skvostně zařízen odborem z daru klubem v obnosu 200 zl. k účelu tomu věnovaného. Celé zařízení útulny sluší označiti jako velice krásné a může se jím klub každému turistovi pochlubiti. Doufáme tedy pevně a jsme přesvědčeni, že nejen útulna, ale i zařízení její dojde nejen uznání všeobecného, ale že nám přinese i hojného zisku. Letošním rokem zavedeno poprvé stálé hospodářství v útulně na účet odboru. Výsledek jest slušný, odpovídající okolnostem, totiž skrovné známosti útulny v širokém obecenstvu a konečně nejvýše nepříznivému

Digitized by Google

počasí hlavní letní sezóny cestovní. Práce s hospodářstvím útulny byla veliká, stěžovaná vzdáleností místa od Brna. Tím větší uznání zasluhují oba výše jmenovaní hospodáři, pp. profesor Straka a oficial Tošnar, kteří nešetřili ni časem, ni námahou ve službě odboru. Budiž jim za to vřelý dík. Pokud se týče prací označovacích, tu doplněno stávající označení tabulkami s nápisy v obvodu obce Adamovské, kteréž nápisy ještě budou rozhojněny. Při připevňování zmíněných tabulek účinně odboru vypomohli adamovští učitelé pp. Seca Svoboda, kteří práci tu obstarali, což s povděkem nelíčeným poznamenáváme. Poněvadž všechny naše podniky vyžadovaly značných nákladů, bylo nutno, by se výbor postaral v čas o příslušné příjmy. I podniknuty za tím účelem různé kroky, z nichž všechny se potkaly se zdarem. Odbor vydal vlastní korespondenční lístky, ke kterým p. prof. Straka nakreslil vhodný obraz, a jež sám pak rozprodal. Výnos z dopisnic přivodil nám příjem největší. Další podniky naše bylo pořízení papírových špiček s obrazem útulny, světlotisková reprodukce Macochy a památky turistické. Příjmy z toho budou příštím rokem rozhojněny opatřením nových věcí do prodeje, jako korespondenčních lístků, alb, skleněných památek a p. — Velkým zdrojem příjmu, aspoň okamžitého, byla loni vypsaná půjčka. Z ní realisován obnos do 600 zl. Letos budeme moci splatiti druhou splátku. Ze zábav vyplynul nám příjem skrovný, nejsoucí v žádném poměru ku pracím s nimi spojeným. Proto výbor obmezil se při pořádání zábav na míru nejmenší. Neúspěch zaviněn velikými výdaji, jež každá zábava v Brně vyžaduje. Ve dnech 26. února až 8. března vystavena v Brně péčí odboru prof. Liebschera Valašská Madona, jež zakoupena pro kapli na Radhošti. I z toho podniku dostalo se výboru malého zisku. Jakožto uznání naší činnosti pokládati sluší udělení daru peněžného J. M. kníž. arcibisk. Kohnem a zemským sněmem v obnosu 40 a 50 zl. Schůzí výbor konal celkem 15. Dopisů došlo 179, z nichž některé vyžadovaly až 5 odpovědí. Knihovna čítá 24 čísel.

Odbor KČT v Náchodě. Odbor náš čítal na sklonku r. 1895 členů činných 50 a 1 čestného, na konci r. 1896 čítá členů činných 79 a 1 čestného, a pro r. 1897 přistoupili opět 3 noví členové, tak že máme členů pro r. 1897 83. Výbor konal osm schůzí řádných a 6 schůzí pořadatelských. Odbor náš pořádal velkolepou slavnost turistickou o svátcích svatodušních pod protektorátem městské rady náchodské. Byla to skvělá representace našeho odboru, kdež jsme ve svém středu vítali četné účastníky KČT z Prahy a velký počet členů odboru brněnského. Jak z Prahy tak i z Brna súčastnilo se mnoho dam. Výletu, který se pořádal druhého slavnostního dne do Skal teplických i abršpachských, účastno bylo velké množství obecenstva z Náchoda i z okolí. Při té příležitosti zasazena byla mramorová deska pamětní do skály abršpachské na imposantním prostranství. Pamětní desku odhalil slavnostně předseda ústředního klubu p. arch. Vrat. Pasovský. Týž den po návratu zvláštním vlakem shromáždili jsme se při společném banketu v městské dvoraně za velkého účastenství. Třetího dne vítali jsme své milé hosti na Skále dobrošovské v útulně a na rozhledně. Mile se nás dotklo, že práce všeobecně byla chválena a rozhledna i útulna za účelnou prohlášena. Při té příležitosti budiž zaznamenáno, že ke krytí výloh se stavbou rozhledny a útulny spojených byla nám udělena ústředním klubem subvence zl. 1500 ve třech ročních lhůtách splatná po 500 zl. Ač se to zdá býti částka značná, nedostačuje na ten čas a bude příštímu výboru pilně se starati, aby vyhledával nových pramenů příjmů, abychom čestně dostáli veškerým svým závazkům. Dále jest nám s potěšením zaznamenati, že naše sl. obecní zastupitelstvo na náš podnět a žádost zbudovati dalo vlastním nákladem stezku turistickou Montací podél břehu Metuje až k hranicím bělovesským. Jak bylo poslední valnou hromadou usneseno, súčastnili jsme se valné hromady KČT v Praze počtem 7 členů. Odbor náš súčastnil se i sjezdu českých turistů v Jilemnici a výletu společného na Krkonoše a na Sněžku. Byli jsme přítomni při slavnostním otevření nové stezky z Nov. Města n. M. do Pekla, zbudované odborem novoměstským n. M. Zakročením našeho odboru vymožena sleva na vstupném do skal abršpachských z 50 kr. na 30 kr. pro všecky členy KČT na prokázání se členským lístkem. Ač jsme žádali též slevu na správě skal teplických, nebylo nám dáno ani odpovědi. Zaznamenáváme s díkem, že sl. obč. záložna v Náchodě slevila našemu odboru úrok ze zápůjčky úhrnným obnosem zl. 75·—.

Digitized by Google

Odbor KČT v Kutné Hoře. Na řádné výroční valné hromadě dne 12. ledna 1896 zvolen byl výbor odborový, složený z následujících členů, kteří ze svého středu ihned po valné hromadě zvolili jednotlivé funkcionáře tak, že se výbor ustavil takto: pp. František Sýkora, majetník dvorce, za předsedu; JUDr. František Vondrák, městský tajemník, za jednatele; JUDr. Václ. Vlasák, advokát, za pokladníka; členy výboru pp.: MUDr. Jaroslav Havlíček, c. k. okresní lékař; Jiří Matouš, c. k. náměstek státního návladního; August Kappe, poštmistr; náhradníci pp.: JUDr. Zdeněk Auředníček, advokát; Vladimír Křikava, sládek; přehlížitelé účtů pp.: Emanuel Bělský, továrník; Emil Hašek, majetník hotelu. Výbor takto složený jakož i náhradníci a přehlížitelé účtů setrvali ve svém povolání celý rok 1896. Počet členů činných — jiných členů odbor neměl — stoupl v tomto roce ze 70 na 84, tedy o 14 V tomto roce vyvíjel náš odbor činnost, která nezůstávala za rokem předešlým. Pořádáno bylo šest výletů pro členy, a to: 1. do Drážďan a Míšně (čtyřdenní), 2. do Brna a na Macochu, zároveň s kutnohorským vlakem výletním (dvoudenní), dále výlety jednodenní, a to: 3. do Třemešnice, Hedvičina údolí a na Lichnici, 4. na horu Melechov, kdež sešli se výletníci kutnohorští s turisty pražskými, ledečskými a humpoleckými, 5. na Sázavu a přes Zruč do Ledče, 6. veliký zábavní výlet na saních do Roztěže. Ze všech výletů dlužno zvláště vytknouti výlet do Drážďan a Míšně, jehož se súčastnilo 31 členů odboru a o jehož zdar hlavní zásluha přísluší panu JUDru. Boleslavu ryt. Blažkovi, který se zvláštní ochotou a obětavostí celý výlet uspořádal a vedl. Za účelem utužení ducha společenského mezi členy odboru uspořádán byl v masopustě taneční večer. Vedle toho uspořádal odbor pro své členy dva večery přednáškové; při prvém líčil svoje dojmy z cest po Kavkaze pan Ladislav Jozek, ředitel hospodářské školy v Českém Brodě, při druhém poctil nás návštěvou věhlasný předseda ústředního výboru KČT pan architekt Vratislav Pasovský z Prahy, v průvodu dvou členů ústředního Klubu, pp. Dra. Hrdiny a Jaroslava Prokopa, a měl zajímavou, turistickým humorem promíšenou přednášku o své poslední cestě do Dalmacie. Obě přednášky našly hojný počet vděčných posluchačů ve členstvu našeho odboru. — Dále dlužno uvésti, že odbor náš, jehož činnost turistická jest vzhledem ku zeměpisnému položení Kutné Hory dosti obmezena, nepřestával na této činnosti, a že sledoval vedle ní také cíle společenské, snaže se utvrditi se vedle toho ve svém středu, což se také podařilo. Za účelem uskutečnění stavby projektované rozhledny na Vrších Haškovských obdržel náš odbor jakožto subvenci od ústředního Klubu druhou stovku, takže za pomoci obce a městské spořitelny letos ke stavbě dojde.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Upozornění odborům. 1. Ctěné odbory žádáme, aby se při dopisování s ústředním výborem řídily předpisem odstavce 2. jednacího řádu, uveřejněného v č. 11. loňského ročníku Časopisu turistů, který zní:

> Každý dopis klubu zaslaný má pojednávati pouze o jednom předmětu. Různorodé návrhy, zprávy pro ústřední výbor, pro časopis, účtárnu a pokladnu, rovněž i objednávky atd. jest nutno psáti vždy na zvláštním archu nebo listu.
>
> Důvody tohoto opatření otištěny jsou tamtéž.

2. Vzhledem k dílu „Letem českým světem“, vydávanému nakladatelstvím J. R. Vilímka, žádáme své odbory, aby neopomenuly upozorniti nás na krásné pohledy z okolí, které by do onoho díla zařaděny býti mohly.

Digitized by Google

Schůze ústředního výboru dne 30. prosince 1896. Občanská beseda v Třebenicích hodlá pracovati o znovuzřízení odboru tamže. — Zemský výbor sděluje, že nemůže sněmu doporučiti žádost za udělení subvence klubu pro neblahý stav zemských financí. — Podá se petice k sněmu. — Žádost odboru v Kostelci n. O. o subvenci odkazuje se příštímu výboru. — Odbor v Příbrami sděluje, že člen jeho pan G. Černý hodlá na Sv. Hoře postaviti rozhlednu. — Dioramatický obraz z Národopisné výstavy pojištěn pro r. 1897 na 2000 zl. a figuriny z mučírny na 500 zl. Obé schováno v průmyslovém paláci. — Časopis turistů bude posýlán zdarma: Městským lázním na Žofíně a České lesnické jednotě. — Odborům v Lomnici n. P. a v Rožnově dopsáno, že 1. lednem 1897 zastaví se zasýlání časopisu jejich členům, poněvadž odbory ty neodvedly zápisné a příspěvky za rok 1895—1896 a na dopisy ústředního výboru neodpovídají. — Účet pana Prokopa o prodeji mapy okolí pražského schválen a vzdány jemu díky za horlivost ve věci té. — Poněvadž p. Tallowitz prohlásil, že pro nedostatek času nemůže vésti pokladnu KČT, zvolen pokladníkem p. MUDr. O. Frankenberger.

Schůze ze dne 7. ledna 1897. Policejní ředitelství povoluje vybírání vstupného v Paviloně na Petříně na r. 1897 dle obvyklých podmínek. — Odbor v Domažlicích zve z usnesení své valné hromady, by příští sjezd KČT konán byl v Domažlicích. Předloží se valné hromadě. — J. R. Vilímek žádá o podporu při vydávání díla „Letem českým světem“. — K návrhu pana Pohnerta podá se žádost k místodržitelství za sdělení úředních výkazů o návštěvě cizinců v Čechách. — Vyřizují se účetní záležitosti odborů v Jilemnici, Rychnově a Dnespekách. — Vzhledem ke zprávě o poškození Klácelky dopíše se do Liběchova. — Pan Tallowitz předkládá výkaz účetní o vydání „365 výletů“. — Družstvo za uredjenje Plitvičkih jezer v Záhřebě zasýlá 17 velkých fotografických pohledů.

Schůze ze dne 20. ledna 1897. Béře se na vědomí zpráva, že Klácelka není poškozena. — Pan dr. Frankenberger podává zprávu o převzetí pokladny. — Vyřizují se účetní záležitosti odborů v Hořovicích, Humpolci, Příbrami, Kutné Hoře, Turnově, Štramberku, Jilemnici, Rychnově n. K. — Pan řed. Jozek sděluje, že odbor v Č. Brodě se rozchází. — Časopis turistu bude zasýlán zdarma odboru Severočeské Jednoty v Broumově. Činí se usnesení o valné hromadě, jež stanovena na 7. března 1897.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT v Jičíně. (Volby výboru.) Ve valné hromadě, konané 20. prosince 1896, zvolen akklamací dosavadní výbor, a to tito pánové: škol. rada Frant. Lepař, lesmistr Karel Hoffmann, strážmistr Dom Hudský, prof. K. Štětina, lékárník Frant. Vítek, Ph. dr. Jak. Všetečka. Za náhradníky zvoleni pánové: koncipient Kvapil a Fr. Černý. Za přehlížitele účtů p. správce Jos. Haak a p. vrch. fin. komisař Ant. Zaorálek. Do sekce prachovské p. řed. Ad. Fleischmann, p. vrch. fin. komisař Ant. Jirásek, p. lesní správce R. Kryž, p. JUDr. Jar. Lohar, p. fotograf Josef Picek, p. geometr Eman. Prokop. V prvé výborové schůzi dne 23. prosince 1896, konané za přítomnosti všech členů kromě p. lesmistra Hoffmanna, vykonána volba funkcionářů a zvoleni: za předsedu p. Frant. Lepař, c. k. školní rada, jednatelem p. prof. Karel Štětina, pokladníkem p. lékárník Frant. Vítek a knihovníkem p. prof. Ph. dr. Jakub Všetečka.

Z odboru KČT v Domažlicích. Okresní zastupitel. domažlické, uznavši snahy KČT na Domažlicku, přistoupilo za zakládajícího člena s příspěvkem 50 zl. Dále přihlásilo se k odboru 7 nových členů činných. Výbor zvolil opět starostou p. P. Hanu, místostarostou p. E. Samohrda, pokladníkem p. M. Sekeru a jednatelem p. M. Duffka. Jak se dovídáme, hodlají letos z jara někteří naši členové na Novokdýnsku v jich půvabném okolí v pracích značících vydatně působiti. J. O p. Jiří ř. hrabě ze Stadionu, obmýšlí letošním rokem na babyloňském rybníku zříditi

Digitized by Google

pro pohodlí letních hostů vkusný pavilon, hostinec a koupel. Podnik ten, položený v pěkném, hlubokými lesy obklopeném horském zákoutí, poblíže České Kubice, bude velice výhodný. „U dobré vody“, poutnickém to místě blíže Klenče, ke kterému v letní době chodský lid hojně k pobožnosti se scházívá, má býti zbudována letos vkusná kaple. Sbírka, již pilně činí farní úřad v Klenči a osadníci draženovští, vynesla podnes 1800 zl. Kostelík na návrší poblíže hory Hrádku, na níž pomník Kozinův kraji vévodí, přispěje nemálo k okrase malebného okolí Čerchova.

Odbor KČT v Turnově. Ve valné hromadě, konané 17. prosince 1896 zvoleni na r. 1897: za předsedu p. Frant. Šlechta, velkoobchodník v Turnově, za náměstka předsedova p. Frant. Svatoš, c. k. okresní hejtman v Turnově, za pokladníka p. Jos. Radský, lékárník v Turnově; za výbory: pp. Jos. Malina, ředitel c. k. odb. školy v Turnově, Frt. Wait, správce pivovaru v Turnově, Jos. Kopal, účetní továrny v Turnově, Jos. Strnad, učitel z Rovenska, dr. Václ. Folprecht, praktický lékař v Turnově; za náhradníky: pp. Václav Palma, obchodník v Turnově, Karel Resl, c. k. odborný učitel v Turnově, MUDr. Karel Tůma, obvodní lékař ve Svijanech, MUDr. Jos. Lamač, praktický lékař v Turnově, Otto Koliha, mlynář v Turnově; za přehlížitele účtů: pp. Frt. Holinka, účetní spořitelny v Turnově, Jan Jiránek, spolumaj. tiskárny v Turnově.

Odbor KČT v Příbrami. Dne 28. prosince m. r. konala se výroční valná hromada, při níž zvoleni do výboru pp.: c. k. vrch. hor. rada Josef Hrabák (předsedou), JUDr. Max z Allemannů (pokladníkem), učitel Lad. Malý (jednatelem), JUDr. J. Vondráček, MUDr. Arp. Kříž a c. k. prof. Fr. Šlerka. Náhradníci: p. K. Simon a p. Š. Klička. Revisoři: p. M. Buchar a JUDr. Hartmann. — Zprávy činovníků schváleny. Návrh ústř. výboru ke změně stanov odboru v plném znění schválen. Návrhy jednatele směřující k označení nových tratí k rozhledně kněžny Elišky na Příbramských jakož i na Tok schváleny.

Odbor KČT v Humpolci. Přednáškový a hudební večer místního odboru dne 16. ledna 1897. „Odjíždím od vás jako z krásného snu,“ pravil slovutný předseda KČT p. arch. Vratislav Pasovský, louče se s námi na nádraží německo-brodském, odkud odjížděl poledním rychlovlakem do Prahy. A nemohl nám učiniti větší radost, než že dal tak na jevo, jak velmi se mu u nás v Humpolci líbilo. V sobotu dne 16. t. m. měl odbor náš večírek v plném slova smyslu „slavnostní“. Zavítal k nám předseda klubu, aby přednášel o Dalmacii. Najetí již několik dní před tím bylo v městě značné. Mají přednáškové večery našeho odboru zde dobrý zvuk, zejména tkví ještě dnes v milé vzpomínce zdejšího obecenstva návštěva p. prof. dra. Kurze před dvěma roky, spojená s přednáškou o významu turistiky. To však, co jsme slyšeli a zažili včera, převýšilo i nejbujnější naděje. Přednáška pana předsedy o Dalmacii byla tak poutavá, že každý z posluchačstva jen si přál, aby pan předseda ještě aspoň hodinu nám vyprávěl, a všechna přečetně shromážděná společnost měla jen jedinou touhu, jeti co nejdříve také do Dalmacie podívat se na krásy Boky Kotorské. Večer zahájen slavnostním pochodem z opery „Břetislav“ od Bendla, kterou precisně přednesla úplná městská kapela řízením svého obratného kapelníka pana učitele Rychnovského. Již zde a ještě více na pozdějších skvostně přednesených koncertních číslech patrný byl účinek pilných zkoušek, které hmotně umožnil před rokem zde založený hudební spolek se svým nadšeným panem předsedou radou Benešem. Po první salvě potlesku platící místní kapele, povstal starosta našeho města pan c. k. notář Chaloupka, aby zmínil se o významu turistiky vůbec a obrátil svoji jadrnou, obsažnou, humoristickým vzletem prodchnutou řeč na přítomného representanta turistiky české pana předsedu KČT. Po znamenité přednášce připil předseda našeho odboru pan Mg. Ph. Richard Valeský, lékárník, panu arch. Pasovskému za souhlasného jásotu všeho obecenstva. Další přípitek pana jednatele hospod. spolku učitele Sobotky, byl vřele procítěný projev, že pochopena cena vzácné návštěvy p. arch. Vrat. Pasovského, který ochotně přijel nás pobavit, poučit a povznést. S upřímným enthusiasmem přijat krátký děkovací přípitek p. arch. Pasovského, když veškeré jemu projevené pocty skromně prohlásil jen za hold vzdaný vznešené idei turistiky české a připil svorné práci všech dobrých Čechů ku poznání a okrášlení naší rodné hroudy

Digitized by Google

a pravé obětavé lásce k národu a vlasti. Srdečná a upřímná radost zářila při těch slovech každému z očí. Po vyčerpání programu tohoto večera následoval tanec, jemuž neodolali ani stáří, nerku-li mladí. Výtečná kuchyň, dobré humpolecké pivo p. Nepraše neublížily celkovému zdaru. Nálada byla tak veselá, že po půl noci přednesl dokonce pan stavitel Jelínek několik arií z Prodané nevěsty, Hubičky, Giroflé-Girofla a j., začež byl bouřným potleskem odměn. Po druhé hodině s půlnoci jsme konečně doprovodili k odpočinku pana předsedu, který si liboval, jak klidně se zde u nás spí a jaký tu máme proti Praze čistý vzduch. Druhého dne jsme pak ještě navštívili důst. pana evang. faráře lic. theol. Pospíšila, který jsa churav, nemohl večera se súčastniti a přece si přál p. arch. Pasovského poznati. Hned po té jsme sedli do připraveného povozu p. Em. Dítěte a odejeli na nádraží do Něm. Brodu. Z četných vynikajících osobností, které poctily náš slavnostní večer svou přítomností jmenujeme: starostu města c. k. notáře pana Chaloupku s rodinou, p. Em. Dítěte, náměstka purkmistrova s rodinou, p. z. s. radu Beneše s rodinou, pp. městské radní, pokud nejsou členy našeho výboru, Dubského s rodinou, Nikolaua s jeho 24letým synem, který seznal na svých cestách na zkušenou již čtyři díly světa; staršího cechu soukenického pana Jos. A. Závodského, ostatní pány úředníky okresního soudu, berního úřadu, jednatele musejního spolku p. uč. Kopáče atd. atd. Nepřítomnost svoji omluvili p. c. k. okr. hejtman Frencl z Něm. Brodu pro nutné řízení úřední v Polné, p. JUDr. Alex Frank, advokát, člen našeho výboru, pro churavost v rodině. Rozumí se, že členové našeho výboru a funkcionáři dostavili se všickni až na Jeho Milost opata Želivského p. P. Bursíka, který pro nevlídné počasí nemohl přijeti. Návštěva byla tak četná, že již ve čtvrt na osmou byl sál plný, ač začátek oznámen na ½8. hod.; nepatrným vstupným 20 kr. za osobu byla uhrazena všechna vydání. *J. P. S.*

Odbor KČT v Lounech konal valnou hromadu za běžný rok 1896 v hostinci na Daliborce dne 27. prosince 1896 v 8 hod. večer u přítomností 21 členů. Do výboru byli zvoleni tito pp.: Ejem Josef, MUDr. Lad. Brunclík, Fr. David, MUDr. Josef Frotzl, M. Hanuš a Josef Šroubek. Za náhradníky byli zvoleni pp.: Quido Roháč a Hugo Beh. Za přehlížitele účtů posléze pp.: Závodský Emil a Landfras Alois ml. — Ve výborové schůzi odbývané hned po valné hromadě byli zvoleni: za předsedu p. Josef Ejem, c. k. vrchní ingenieur a přednosta topíren c. k. státních drah v Lounech; za jednatele p. M. Hanuš, c. k. okresní zvěrolékař a za pokladníka p. J. Šroubek, městský důchodní.

Odbor KČT v Náchodě. Valná hromada za spr. r. 1896 konána byla dne 28. prosince 1896, ve kteréž usneseno po schválení předložených stanov, aby bylo voleno 12 členů výboru, 4 náhradníci, a zvoleni následující pp. do výboru: za předsedu A. Bureš st., pokl. obč. zál., za jednatele Vojt. Matějka, sládek, za zapisovatele Jaroslav Vavruška, pokl. spořit., za pokladníka Otto Müller, mistr zámečnický, za pořadatele Rudolf König, odbor. učit. c. k. tkal. školy, za hospodáře na útulně a rozhledně p. Antonín Cejnar, maj. hospodářství. Kromě toho zvoleni do výboru: p. Karel Krouský, kavárník, p. Václav Lokvenc, mlynář, p. Karel Letzl, továr., p. dr. Jan Nyklíček, lékař, p. Fr. Řípa, správce spořit., p. Jan Svoboda, stavitel; za náhradníky: p. Robert Kolovrátek, uč. měšť. šk., p. Fr. Kraják, natěrač, p. Fr. Španiel, sklenář, p. Michal Terč, hostin.; za revisory účtů: p. Fr. Mikuláš. správce obec. pivov., p. Al. Bureš ml., účet. obč. zál.

Odbor KČT ve Štramberku na Moravě. Náš krásný kraj věru zaslužuje, by více si ho bylo všímáno než dosud. Z té příčiny založen před dvěma roky pro Štramberk a okolí místní odbor Klubu českých turistův, kterýž všemožně pečuje o to, aby návštěva našeho romantického okolí rok co rok se vzmáhala. Dne 6. m. m. konána valná hromada místního odboru. Předseda p. dr. Ad. Hrstka, praktický lékař zdejší, zahájil schůzi, poukazuje na důležitost odboru našeho se stanoviska turistického. Na to podal jednatel p. Jindřich Doubravský, městský důchodní z Příbora, zprávu o činnosti spolkové. Seznáváme z ní, že místní odbor snažil se, aby úkolu svému úplně dostál. Tak označeny rozličné cesty na hrad a do okolí, pak konány vycházky na Radhošť, Javorník, Červený Kámen a do Rožnova. I založen fond ku zachování zříceniny hradu Štramberského, ve kteréž záleži-

Digitized by Google

tosti podána žádost ústřední správě c. k. Tereziánské akademie ve Vídni. Když byla zpráva jednatelská s uspokojením vzata na vědomí, referoval pokladník p. dr. Frant. Derka z Nov. Jičína o stavu pokladničním. Členů čítá odbor 42; příjmy činily 136 zl. 60 kr., výdaje 73 zl. 28 kr., tak že zbývá dosud na hotovosti 63 zl. 32 kr. Fond ku zachování pozůstatků zdejšího hradu činí 72 zl. a účtuje se zvláště. Po schválení zprávy této následovaly volné návrhy, týkající se udržování hradu, studenských nocleháren v Příboře a pod. Při volbě nového výboru zvoleni opět pp. dr. Hrstka předsedou, Doubravský jednatelem a dr. Derka pokladníkem, pak ještě 3 výboři, 2 náhradníci a 2 revisoři účtů. — Další blahodárné působnosti místního odboru „Na zdar!“

– ⚭ –

Noví členové na rok 1897:

22. Pan Karel Tichý, cís. rada a továr. v Praze, č. b. 479.
23. „ Vlček Karel, stavitel a nám. star. král. hl. města Prahy, Praha, č. b. 481.
24. „ JUDr. Karel Mandl, koncipista zem. výb. v Praze, č. b. 483.
25. „ Němeček Viktor, prokur. firmy L. G. Bondy v Praze, č. b. 484.
26. „ Jos. R. Vilímek, knihtiskař a nakladatel v Praze, č. b. 486.
27. „ Ant. Reichert, c. k. fin. účetní revident, Praha, č. b. 487.
28. Ctěný odbor Národní Jednoty Pošumavské pro Nové M. Pražské, Praha, č. b. 488.
29. Pan Jan Svoboda, správce zastavár., Karlín, č. b. 31.
30. „ Heřm. Němeček, úřed., Karlín, č. b. 32.
31. „ Karel Mlynář, úř. stroj. Breitfeld, Daněk a spol v Karlíně, č. b. 33.
32. „ Josef Škoda, účetní, Karlín, č. b. 35.
33. „ Václav Kadlec, úř. stroj. Breitfeld, Daněk a spol. v Karlíně, č. b. 34.
34. Slavná městská rada v Bystřici pod Hostýnem na Moravě, č. b. 185.
35. Pan Jos. Fr. Kopřiva, knihkupec v Pelhřimově, č. b. 189.
36. Ctěný Okrašlovací spolek v Sedlčanech, č. b. 190.
37. Slč. Jos. Moravcova, učitelka v Chrudimi, č. b. 191.
38. Pan Jos. Beutl, řed. cukrov. v Ruzíni u Prahy, č. b. 192.

V odboru berounském:

39. Pan Štětka Vojt., účetní měšť. pivovaru, Beroun, č. b. 53.

V odboru brněnském:

40. Pan Jindř. Schart, díloved. strojírny, Adamov, Morava, č. b. 237.
41. Slč. Apolena Tepišova, Adamov, Morava, č. b. 238.

V odboru domažlickém:

42. Slavné Okresní zastupitelstvo v Domažlicích, č. b. 127.
43. Pan Alois Zima, adjunkt cukrovaru v Domažlicích, č. b. 128.

V odboru hořovickém:

44. Pan MUDr. Emil Havel, hutní lékař, Komárov u Hořovic, č. b. 48.
45. „ Karel Železný, účetní továrny v Hořovicích, č. b. 49.

V odboru humpoleckém:

46. Pan Frant. Jokl starší, soukenník v Humpolci, č. b. 84.

V odboru jičínském:

47. Pan Josef Crha, maj. domu, Jičín, č. b. 43.

V odboru jihlavském:

48. Pan Fr. Schönfelder, c. k. inspektor tab. tov. v Jihlavě, č. b. 4.
49. „ JUDr. K. Nosek, adv. v Jihlavě, č. b. 5.
50. „ Lad. Pečánka, úřed. živnost. banky v Jihlavě, č. b. 6.
51. „ Otto Frühauf, pokl. živn. banky v Jihlavě, č. b. 7.
52. „ Jan Procházka, řed. hosp. šk. v Jihlavě, č. b. 8.
53. „ Jos. Kubička, stavitel v Jihlavě, č. b. 9.
54. „ Karel Ženíšek, řed. živn. banky v Jihlavě, č. b. 10.
55. „ Petr Bezděk, školní inspektor v Jihlavě, č. b. 11.
56. „ Čeněk Magerstein, insp. lihov. v Jihlavě, č. b. 12.
57. „ Alois Jäger, úřed. c. k. tab. tov. v Jihlavě, č b. 13.
58. „ Fr. Sommer, úřed. c. k. tab. tov. v Jihlavě, č. b. 14.
59. „ Jindř Vosáhlo, soukromý úřed. v Jihlavě, č. b. 15.
60. Dp. P. Method Zavoral, člen řádu premonstrát. v Jihlavě, č. b. 16.
61. Dp. P. Heřm. Kubát, člen řádu premonstrát. v Jihlavě, č. b. 17.
62. Pan Rich. Pitter, maj. mlýna v Jihlavě, č. b. 18.
63. Slč. Mařenka Stejskalova v Jihlavě, č. b. 19.

Digitized by Google

64. Slč. Anna Štěpánova v Jihlavě, čís. b. 20.
65. Pan Karel Vorlíček, obchodník v Jihlavě, č. b. 21.
66. „ Karel Štěpán, maj. domu a pekař v Jihlavě, č. b. 22.

V odboru jilemnickém:

67. Pan Benjam. Smolík, předn. stanice, Jilemnice, č. b. 118.
68. „ Jos. Smutný, lesní na Benecku u Jilemnice, č. b. 119.
69. „ Jan Kotzorek, lesní v Rezku, p. Hoř. Roketnice, č. b. 120.
70. „ Fr. Horáček, lesní v Dol. Štěpanicích u Jilemnice, č. b. 121.
71. „ Jos. Zelinka, hostinský v Jilemnici, č. b. 122.

V odboru klatovském:

72. Pan Ant. Böhm, oficiál pošt. úřadu v Klatovech, č. b. 65.
73. „ Fr. Fabinger, c. k. gymn. prof. v Klatovech, č. b. 66.

V odboru kutnohorském:

74. Pan Robert Srbený, c. k. vrch. hor. komisař v Kutné Hoře, č. b. 87.

V odboru lounském:

75. Pan Ant. Dlouhý, obchodn., Louny, č. b. 97.
76. „ MUDr. Lad. Brunclík, lékař, Louny, č. b. 98.

V odboru náchodském:

77. Slavná obec města Náchoda, č. b. 87.
78. Pan Stan. Rohel, odb. učit. c. k. tkal. školy v Náchodě, č. b. 88.
79. „ Jaroslav Vavruška, pokl. měst. spořit. v Náchodě, č. b. 89.

V odboru plzeňském:

80. Pan Ant. Malý, úřed. filiál. rak.-uher. banky, Plzeň, č. b 233.
81. „ Jan Hrdlička, c. k. cvič. učitel, Plzeň, č. b. 234.
82. Pan Jan Plischke, techn. řed. elektr. centrály a železnice v Černovicích, č. b. 236.
83. „ Jan Tuček, c. k. kancelista kraj. soudu v Plzni, č. b. 237.
84. „ Fr. Ječmínek, c. k. kancelista kraj. soudu v Plzni, č. b. 238.
85. „ MUDr. Václav Vlasák, lékař na c. k. trestnici, Plzeň-Bory, čís. b. 239.

V odboru příbramském:

86. Pan Gabriel Černý, obch. a knihař v Příbrami, č. b. 53.

V odboru slanském:

87. Pan Fr. Houser, učitel měšť. školy, Slané, č. b. 52.

V odboru sušickém:

88. Pan Gustav Angelis, obchod., Sušice, č. b. 24.
89. „ Pavel Schaniel, c. k. soud. adj. v Sušici, č. b. 25.
90. „ JUDr. Vojt. Zahradník, Sušice, č. b. 26.
91. „ Karel Valenta, statkář ve Svojšicích, č. b. 27.

V odboru táborském:

92. Pan Jan Hemmr, okres. lesní inž., Tábor, č. b. 60.
93. „ Ludvík Pátek, c. k. zem. rada, Tábor, č. b. 61.

V odboru turnovském:

94. Pan Karel Řezníček mladší, sládek na Hrubé Skále u Turnova, č. b. 122.

V odboru uhersko-hradišťském:

95. Pan Fr. Beneš, koncip. c. k. finanč. ředitelství v Uh. Hradišti, č. b. 49.
96. „ Artur Kallus, magister pharm. v Uh. Hradišti, č. b. 50.
97. „ Josef Kott, učitel v Uh. Hradišti, č. b. 51.
98. „ Julius Urbach, učit. náboženství v Uher. Hradišti, č. běž. 52.

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno . .	zl.	60·—
Pan Karel Stüdl v Praze	„	2·—
Pan H. Ryba, c. k. poštmistr ve Všerubech . .	„	1·—
Úhrnem dosud . . .	zl.	63·—

Ku dohotovení prací stavebních, jakož i k vnitřnímu zařízení chýše, nedostává se nám prostředků, pročež žádáme pány příznivce české turistiky vůbec a Domažlicka zvlášť za další dárky.

Petr Hana, starosta. Max Duffek, jednatel.

Digitized by Google

Různé zprávy.

Polští pracovníci v oboru turistiky tatranské, chvalně známí a osvědčení přátelé českých turistů, pánové Walery Eljasz, profesor-malíř v Krakově a syn jeho MUDr. Stanislav Eljasz, Radzikowski, lékař klimatičné stanice lázní v Zakopaném v Haliči, vydali již celou řadu popisů a cestopisů o Tatrách v jazyku polském, z nichž mnohé vyšly již v několikátém vydání. Lonského roku vydal pan Walery Eljasz nákladem vlastním, tiskem W. L. Anczyce i spol. v Krakově elegantně vypravenou, bohatě illustrovanou a obsažnou turistickou knihu „Illustrowany przewodnik do Tatr, Pienin i Szczawnic“ (s 58 vlastnoručními vyobrazeními a mapkou Tater). Knížka v podobě Baedekrových cizojazyčných cestovních pomůcek, co do důkladnosti a správnosti předčí německý spisek Kolbergův o Tatrách tím, že autor z každoročního pobytu v horách i z vlastneneckého, uměleckého a slovansky národopisného stanoviska slovem i obrazem líčí zamilovaný horský kraj jazykem nám příbuzným a snadně srozumitelným. — Cliché k obrázkům jsou provedena u pražské firmy Husník a Haüsler, což svědčí o ohledu na naše závody i o dobrém výběru zobrazené látky; mezi pohledy jsou dvě panoramata nebetyčných hor, toliko mapka mohla by býti jasnější.

Ke konci jsou připojeny inseráty lázní, pensionátů, hotelů, obchodů atd. ze Zakopaného v Tatrách, pak zprávy o pronajímání letních bytů v tamních villách, stavěných z většiny v malebném slohu podtatranských horalů. Stručný český popis Zakopaného s vyobrazeními prof. Eljasze a St. Witkiewicze napsal Ed. Jelínek (tiskem Fr. Šimáčka v Praze 1893 a ve Světozoru). Prof. W. Eljasz sepsal kromě mnoha historicko-uměleckých a illustrovaných děl různé statě do „Pam. towaryšstwa Tatrańskeho“, jež vyšly i o sobě jako: „Naokolo Tatr“ (1887) »Wzpominienie z pośród turni tatranskich« (1888) a j. v.

MUDr. Stanislaw Eljasz Radzikowski sepsal mimo jiné „Pogląd na Tatry“. Knížka vyšla r. 1896 v druhém, rozmnoženém vydání s několika obrázky, nákladem autora v Krakově. Pan MUDr. Eljasz-Radzikowski navštívil r. 1895 Čechy a naši národopisnou výstavu a některé české lázně. Působí nejen lékařsky, ale též turisticky účinně v Zakopaném v Tatrách, kdež trávívá i zimní doby.

Rodina Eljaszova věnovala nevšední pozornost českým turistům za pobytu r. 1892 v Tatrách. Mnohým našincům polští turisté v malebných kožiščích (serdákách) utkvěli v milé paměti Doporučujeme spisy pánů Eljaszových co nejvřeleji všem, kdož do překrásných polských Tater by cestovali.

Na Dobrači byla zřízena zvláštní světnice pro zimní turisty. Stěny její jsou vyloženy korkovými cihlami a v chýži uloženy potraviny dle systemu Pottova. Běžci na lýžích ve Villachu navštívili temeno Dobrače již minulou zimu a teď podnikají se výlety tam tím častěji.

Výbor ku povznesení návštěvy cizinců a turistů v Norsku pracuje o anglickém a německém vydání knihy, která bude vydána jako rukověť pro turisty v Norsku vůbec a turisty zimní zvláště. Kniha ta, která bude darmo rozdána prostřednictvím cestovních kanceláří, na konsulátech, v kancelářích parníkových atd., bude obsahovati mimo popis všech zimních sportů, líčení krajinných krás atd. také instruktivní mapu s udáním různých cest z ciziny do Norska, tabulky o cenách a platnosti lístků a bude ozdobena četnými zdařilými illustraaemi. Nejlepší čas ku zimní návštěvě Norska jest asi leden a únor. V tu dobu je vzduch v okolí Kristianie nejčistší a jízda na lýžích a po saňkách nejvíce se tu provozuje.

Panorama Národní Jednoty Pošumavské. Národní Jednota Pošumavská pojala velmi šťastnou myšlénku, zříditi panorama, jehož veškerý čistý zisk připadá k účelům vlasteneckým, jež jmenovaná Jednota sleduje. Panorama jest umístěno na Václavském nám. č. 53 u „Turků“ a representuje se co do úpravy své velice pěkně. Zejména mile působí na každého návštěvníka Čecha ryze domácí, české ovzduší, všecko jest zde docela české. V předu jest pohodlná čekárna, kde vyloženy jsou naše velké denníky, a za čekárnou jest druhá místnost, kde nachází se panorama. Obrazy střídají se každý týden v úterý, při čemž dbá se se zvláštní pozorností českých a slovanských krajů vůbec, které

Digitized by Google

s obrazy krajů cizích se střídají. Co tyto řádky píšeme, vystavena jest velmi skvostná kollekce obrazů z poloostrova skandinavského. Obrazy jsou vesměs kolorované a líbí se všeobecně. Divukrásné polární slunce, zajímavé skupiny Laponců, obrovské ledovce, nejsevernější město evropské Hamerfest, to vše poutá nanejvýš naši zvědavost, podnícenou odvážnou cestou Nansenovou. Můžeme panorama N. J. P. co nejvřeleji přízni našeho obecenstva doporučiti. Vstupné jest 20 kr. za osobu, lístky spolkové, studentské, vojenské a dětské po 10 kr. Podotýkáme ještě, že lístek spolkový může dostati u pokladny panoramatu N. J. P. každý, kdo vykáže se legitimací některého českého spolku. Pro pohodlí našich pp. členů možno dostati lístky po 10 kr. v místnostech KČT Václavské nám. u Doušů II. patro od 9—12 hod. dop., od 3—7 odpol.

Společnost pinzgavské místní dráhy. Pod touto firmou sestoupila se akciová společnost k vystavění a dopravě úzkokolejné dráhy místní ze stanice Cellu (na jezeře) státní dráhy Bischofshofen-Wörgl přes Mittersill do Krimmlu (pinzgavské místní dráhy), jakož i dalších s ní souvisících vlečných drah. Společnost má sídlo ve Vídni, ale může býti po uplynutí prvních pěti roků po usnesení se valné hromady přeložena do Solnohradu. Akciový kapitál jest stanoven na zl. 440.000 rozdělených na 2200 akcií na jméno znějících, a skládá se z 500 prioritních akcií v celkovém obnosu zl. 100.000, a z 1700 kusů akcií kmenových v celkovém obnosu zl. 340.000. Společnost jest dále oprávněna vydati obligace, které jsou 4 procenty zúročitelny a v 75 letech od udělení koncesse splatny, v nominálním obnosu nejvýše 1·350 mil. zlatých.

Rozhledna na Sv. Hoře. V nejbližší saisoně cestovní vypínati se má na nejvyšším bodě Svaté Hory u Příbrami rozhledna, s níž otevírati se bude rozhled nejen do půvabného okolí Příbramského, ale i do jižních Čech, na Šumavu a do Zavltavska, ba i na vysočinu česko-moravskou. Na západ a sever nebudeme se moci pokochati širším rozhledem, než nyní, ač na obzoru objeví se jiná seskupení Brdských hor, hřbetem Třemošenským dosud zakrytá. K severu očekáváme ostřejší vystoupení Milešovky, jež dosud jen slabě na obzoru vystupuje. Jinak domněnka, že bychom odtud viděti mohli rozhlednu Petřínskou, je asi mylnou. Leží Praha v přímé čáře za nejvyšším místem Hřebenů (Vysokou jedlí 635 *m* vys.), kdežto rozhledna ve výši 46 *m*, na Svaté Hoře 580 *m* vysoké, povznese nás do výše celkem 626 *m*. — Již před několika léty pomýšleno na postavení rozhledny v místě tak četně frekventovaném a výhodné poloze se těšícím. Pouze poutníků dostavuje se sem ročně přes 120.000, z nichž zajisté slušný díl neopomine vyhlídkou do okolí se pokochati. Mimo to přijíždí sem mnoho tisíc turistů českých a cizinců jiných na sta z celého světa, pro zdejší světové doly. I tito, jakož i četné obyvatelstvo sesterských měst Příbrami a Břez. Hor (přes 22.000 obyv.) poskytnou též hojně návštěvníků. — Rozhledna postavena bude východně od chrámu Svatohorského na návrší as 250 kroků vzdáleném a o něco vyšším, než vrchol Svaté Hory vlastní, 580 *m* vysoké. Z celkové výše 46 *m* připadá na spodní kamennou stavbu 10 *m*, v níž zapuštěna bude vlastní stavba dřevěná úplně vybedněná s hojnými okny a nahoře opatřená vyhlídkovým, vkusným pavilonem, průměru 6 *m*. Spodní kamenná část, zřízená jako dvoupatrový dům, má podobu a rozměr krychle 10 *m* široké, na jejímž horním kraji bude zřízen nekrytý ochoz. — Podnikatelem stavby této je p. Gabriel Černý, knihař v Příbrami, člen Klubu turistů, jenž doufá, že již na jaře bude moci počíti se stavbou, podaří-li se mu překonati některé z překážek, jež se mu v cestu kladou. Jelikož stavba pohlcí značný náklad, tak že rozpočtených 12.000 zl. sotva stačí, bude se pak vybírati vstupné, poměrně velmi nízké a to 10 kr. za osobu dospělou, 5 kr. za děti. — V zájmu turistiky jest si přáti, aby mnohoslibný podnik ten se vydařil.

L. M.

Literatura.

Na půdě moři urvané. Črty z výletu do Hollandska. Napsal dr. Jos. Štolba. Praha. Frant. Bačkovský. 1896. Osvědčené péro Štolbovo, jehož díla vždy vítáme s radostí, opět napsalo novou práci, za níž jsme autorovi povděčni.

Digitized by Google

Přispěl jí k rozšíření jak zeměpisných tak i historických a národopisných známostí půdy moří urvané — Hollandska. Bylo sice o tom předmětě již mnoho a mnoho napsáno, ale nelze upříti, že my turisté chopíme se raději knihy zábavným způsobem nás poučující, jakou je právě kniha Štolbova, než nějakého, ve přísných kolejích se pohybujícího spisu ať již zeměpisného, nebo historického, nebo národopisného. Čtenář je strženživostí líčení, čte se zájmem. Přes slavné Antverpy nízozemské vede ho autor do Rotterdamu, Delftu, Haagu, Lejdy, Haarlenu, Amsterodamu, Utrechtu. Líčí živě spousty domů zasmušilých, vážného, takřka obchodnického vzhledu, popisuje životem kypící ulice, obchody, přístavy, kanály, sklady, přijíždějící a odjíždějící lodi a parníky, a hned opět uvádí čtenáře do krásných, tichých, svěží zelení a tropickou florou oplývajících parků, botanických a zoologických zahrad. Velmi poutavá je zmínka při popisu města Haarlenu o čilém kdysi obchodě tulipánovém, při popisu Zaandanu, vypravování o caru Petru Velikém, který tam jako dělník tesařský meškal, při popisu Amsterodamu o způsobu staveb na jehlách, o židovském městě a brusírnách démantů. Mezi popisy ty jsou vpletena sic nečetná, ale přec zajímavá historická data, obrazy z dějin, bohužel že ponejvíce pro Hollandsko velmi smutných, z dějin válek španělských. I dějinám kulturním, hlavně malířství a slavným jeho representantům a jich dílům věnováno důstojné místo. Umělecké sbírky museí, akademií, obrazáren a umělecké předměty v kostelích se nalézající probrány s velikou pílí i porozuměním, tak že popisy jich nejsou nijak nudnými, jak bývá v cestopisech nezřídka. Mistrně vylíčeny jsou kraje různé zvyky a obyčeje obyvatelstva hollandského, pěkně podán život a ruch hlavně ve městech, ale i mimo ně se jevící, vypsána píle a neúmornost obyvatel. Nás zajímají popisy ty hlavně tím, že život tamní je poněkud rozdílný od života našeho, a cizinec, jak autor sám doznává, mnohdy tím přijde do rozpaků. Čtenář porovnávaje poučí se ledakde. Spis je psán příjemnou lehkostí, kterou tak rádi u spisovatele vídáme, tu a tam vhozen do celku nějaký vtip aneb vpletena veselá, rozmarná historka. Autor praví ke konci, že „alespoň pro tentokrát končí svou pouť Hollandskem". Těšíme se tedy za cestovatelem na cestu novou a za sebe na nový ono ní spis. *Kl.*

Turistické stanice.

Červený Kostelec „U modré hvězdy", p Břetislav Kejzlar; —, **15**, **35**, **50**; **150**, **300**, **250**, **500**.

Železný Brod „U Jizery", p. Josef Herbe: —, **25**, **60**, 80 **(40)**, povozy dle potřeby.

Dolní Beřkovice: „U nádraží", p. Evžen Zimmer: **20**, **40**, **70**; **160**, **320**, **300**, **550** **(60)**.

Ledeč n. Sázavou: „Panský dům", p. Jan Tlustý: **30**, **50**, **70**, —, —, —, — **(30)**.

Milešovka: restaurace „Na Milešovce" (835 *m*), p. Gustav Liehm; **80**, **120**, **240**, —, —, —, — **(140**, při nejméně 30 osobách 1 zl.)

Eisenštein na Šumavě, pan Jan Tatzl, pensionát, ceny mírné, výtečná kuchyně, noclehy elegantní, povozy, průvodce dle ujednání. Členům KČT poskytuje výhody.

Kyšperk: „U Petříků", pan Alois Petřík: —, za pokoj s postelí **50**, za pokoj s dvěma postelemi **100**, za jednospřežní povoz na půl dne **150**, na celý den **300**, za dvouspřežní povoz na půl dne **250**, na celý den **500**, za studentský nocleh s večeří a snídaní **60**. *)

*) Za jménem hostinského následují ceny v krejcarech: 1. za turistický nocleh (postel), 2. za pokoj s postelí a 3. za pokoj s dvěma postelemi; 4. za jednospřežní povoz na půl dne, 5. na celý den, 6. a 7. podobně za dvojspřežný; v závorkách udána v krejcarech cena noclehu s večeří a snídaní pro turisty studentské noclehárny).

Digitized by Google

Nákladem Klubu českých turistů právě vyšlo:

365 polodenních výletů z Prahy a půldenní okružní cesta kolem Prahy. Sestavil prof. dr. V. KURZ. S mapkou. Cena 6 kr. — K dostání ve všech knihkupectvích jakož i **v nových místnostech klubu na Václavském náměstí „u Doušů“.** Úřední hodiny denně od 9—12 hod. dopol. a od 3—7 hod. odpoledne kromě neděl a svátků.

Tamtéž prodávají se pánům členům:

Českým krajem! Sbírka cestovních knih, jež vydává KČT:

I. **Železné Hory** od Václava Jedličky s mapkou a 5 obr. 1892.
II. **České Budějovice, město** S plánem a 4 obrazy. 1892.
III. **Budějovice, okolí.** S mapou a 5 obrazy. 1892.
IV. **Kunětická Hora** od Antonína Kopeckého, faráře Dřítečského. S 8 obrazy. 1892.
V. **Písecko** s okresem Mirovickým a popisem hradu Orlíka i Zvíkova od Josefa Rennera S mapkou, plánem a 8 obrázky. 1893.
VI. **Strakonicko** s okresem Vodňanským a Horažďovickým od Josefa Rennera. S mapkou a 5 obrázky. 1893.

Po 20 kr.

VII. **Krajina Orlická** od Čeňka Kalandry. S mapou a 13 obrázky 1895. **30 kr.**
VIII. **Průvodce po Bezkydách** a Moravském Valašsku. Sestavil B. Remeš. S mapkou a 18 obrázky. Praha 1895. 8°, str. 111. Vázané 65 kr., brož. 50 kr.

Okolí Jičínské. Popisuje Frant. Lepař, c. k. školní rada. S mapou a 14 obr Praha 1896. 8°, str. 30. **10 kr.**

Stálá výstava

v nove zbudovaných prodejních místnostech.

Hynek Gottwald

v PRAZE, Příkopy, „u Špinků“.

Koberce.	Deštníky.	Dětské vozíky.
Záclony.	Linoleum.	Kolébky.
Pokryvky na stůl.	Japonské zástěny.	Stojany na šaty.
Pokryvky na postele.	Župany.	Zástěny ke kamnům
Kůže lamí.	Železné postele.	Přístavce ke kamnům.
Prošívané přikrývky.	Mosazné postele.	Uhláky.
Cestovní přikrývky.	Mycí stolky.	Dětský nábytek.
Vaky na cestu.	Dětské koberce.	Nábytek pro loutky

Slunečníky. Pravé perské koberce. Zahradní nábytek.

Digitized by Google

Zdarma na ukázku

obdrží každý čtenář Časopisu českých turistů

1. sešit velikého illustr. díla cestopisného

Dra. Fridtjofa Nansena

Na severní točnu.

Výzkumy a dobrodružné příhody norské polární výpravy v r. 1893—1896.

Český překlad rediguje

dr. Jiří Guth.

Se 200 illustr., četnými mapami a plány.

Hrdinné odvaze Nansenově podařilo se přiblížiti na tolik tajuplnému polárnímu bodu, že vším právem může se tajemství severní točny považovati za odhalené.

Vypravování Nansenovo o jeho dobrodružné výpravě působí neobyčejně dojemně, ba velebně, jako předzvěst nějakého velkolepého dramatu. Doporučujeme dílo pozornosti všeho čtenářstva.

Na severní točnu

vychází současně s orig. a vydáními ve všech světových řečech a bude obsahovati celkem

36 seš. po 30 kr.

Předplatné na 10 seš. 3 zl. i poštou.

Nakladatelství

J. OTTY

v Praze,

Karlovo nám. č. 34 n.

Digitized by Google

Založeno r. 1840.

Obchod nástroji a zbožím kovovým.

V. J. ROTT
v Praze, Malé Náměstí

číslo 3 nové,

doporučuje levně:

Nástroje a stroje

pro veškerá řemesla.

Kuchyňské nářadí.

Kování do staveb.

Hřebíky, šrouby a drátěnky. Roury k vodovodům a plynovodům. Pravé americké podávky, vidle a kopáče. Stroje žací na trávu. Uzdy. Zvonítka k saním. Vazáky. Hřbílka a karfáče. Podkovy volské. Ozuby železné, ocelové a H patentní. Nástroje sadařské, zahradnické a včelařské. Ocelové lopaty, rýče, motyky, hrábě a plečky. Ocelové lopaty pro práce odvodňovací. Nůžky na koně, hovězí dobytek a ovce. Nůžky na vlasy a vousy. Čerpadla, boty na ventily k pumpám. Závaží, míry a váhy. Přezmeny. Měřítka, pásmové míry a řetězy měřičské. Sekery a pořízy. Nože k řezačkám. Řemeny. Drátová lana. Ostnatý drát. Nože a nůžky pro zahradníky. Nože amer. na seno. Kleště k tetování, kosy a srpy. Domácí telegrafy úplně upravené a jich součásti.

Cenníky na požádání zdarma a franko.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«. Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. BŘEZNA 1897. ČÍSLO 3.

Výlet do vysokých Tater.

Popisuje *Fr. Müller.*

Co jsem posud četl o popisech o vysokých Tatrách v Časopise turistů, budilo ve mně domněnku, že do těchto velehor odhodlati se může jedině ten, kdo může a dovede vystoupiti do závratných výší. Proto těžko jsem se odhodlal cestovati do Tater z obavy, že bez závrati nebudu moci dostoupiti ani vrcholu Kriváně, ani Gerlachovky, Rysy, Lomnického Štítu a j. v., a že nenajdu tam proto oněch požitků, kterých ve velehorách z pravidla hledáme.

Než aspoň viděti vysoké Tatry, když také do nich vniknouti bych nemohl, jsem si přece umínil a ujížděl jsem v červenci se svými dvěma syny chutě ku Vlarskému průsmyku.

A nelituji toho, že jsem tak učinil. Také mně podařilo se vniknouti až do srdce těchto velehor, ač nejvyšší vrcholy jejich zůstaly ode mne daleko, neboť nalezl jsem cestu, která mne tam beze všeho nebezpečí zavedla, a poznal jsem velkolepé a velezajímavé nitro tohoto žulového horstva.

Především stavili jsme se v Teplicích Trenčínských, prohlédli tamější zařízení lázeňské, vykoupali se také v sirných, 32°C. teplých lázních a ujížděli dále přes Žilín, Sv. Mikuláš až do stanice štrbské. Odtud vede pohodlně zařízená elektrická dráha vzhůru ke štrbskému plesu či jezeru (bsorba), 1351 *m* nad mořem položenému. Zdejší pobyt, velmi příjemný, poskytuje rozhled po skalnatých velikánech, které nad jezerem strmí. Odtud možno také dělati výlety na Kriváň, Rysy, Vysokou a j. v., avšak přechod do vnitra tohoto horstva jsem zde nenalezl pro příkré a závratné výše hřebenů.

Na druhý den odcestovali jsme k Popradskému jezeru (1503 *m*), které je velikány taterskými obklopeno. Také zde není cesty, po které by se mohl kdo odvážit do vnitra hor. Posilniv se tam v Majlátově chatě, ihned jsme odcestovali směrem ke Šmeksu. Cesta tato je velmi příjemná a samými mohutnými lesy vedená. Za 4 hodiny dorazili jsme do Hági a v kolibě v lese dobře jsme poobědvali a po dvouhodinné další cestě dorazili jsme do Šmeksu.

Digitized by Google

Ředitelstvím lázeňským vykázán nám byt v sanatoriu, a ještě téhož dne okusili jsme chladnou lázeň, v sanatoriu velice prakticky zařízenou. Po té prošli jsme se krásným lázeňským místem, úplně v lese se nacházejícím, které je dnes již střediskem zámožných tříd všech zemí. Zde setkal jsem se šťastnou náhodou s koncessovaným vůdcem jménem Záborským, který naznačil nám cestu, kudy možno vniknout do vnitra vysokých Tater, a to vystoupením a překročením „Polského Grebena". S tímto vůdcem ujednal jsem cestu na tři dni, kterých jsme nevyhnutelně potřebovali ku procházce tak zajímavé a velkolepé. Po té večer jsme dobře povečeřeli při hudbě cikánské a po pohodlném odpočinku dali jsme se ráno se Záborským na cestu ozbrojeni dlouhými tyčemi okovanými a zásobeni potravinami. Cesta vedla ne příliš příkře lesem vzhůru do údolí Felka, kde stoupání se stupňovalo až k jezeru „Felka" (1648 *m*), a kde jest na břehu pěkná, dobrá restaurace, t. zv. „Slezský dům", kam jsme po tříhodinném stoupání dorazili. Zde se občerstviv še stoupali jsme dále podle „granátové stěny" přes „květinovou zahradu", kde nás bohatá alpská květena překvapila. A dále to šlo po chatrné již cestě podél „Dlúhého jezera" již ve sféře věčného sněhu přes kamení a pole sněhová, až po tříhodinné cestě stanuli jsme na „Polském Grebenu" (2196 *m*). Vyhlídka odtud je rozkošná a nanejvýše vděčná jak na stranu slovenskou, tak i do Haliče, kde otvírají se našim zrakům rozsáhlé roviny, na haličské straně však málo obydlené. Úchvatný byl rozhled přes taterské velikány, které vyjímají se zde jako velkolepá věžatá a skalnatá hromada s prořezanými roklemi, naplněné věčným sněhem, které místy tvoří obrovské kotliny, v nichž ona vysoko ležící jezera, tak zvaná „Mořská oka", jsou zajímavou zvláštností Tater. Pokochavše se na krásných těchto rozhledech, pustili jsme se dolů přes kamení a štěrk neboť zde cesty již není, a po půlhodinném sestupu došli jsme k jezeru „Zamrzlý staw" (1966 *m*), které bylo úplně zamrzlé. Zde, v údolí Litvorově, uzavíralo nás celé moře nádherného věžatého horstva, a dále to šlo přes kamení a štěrk vzhůru, zas dolů; čím neschůdnější však byla cesta, tím vděčnější příroda, která každým momentem nás novou scenerií překvapovala.

Přišedše do údolí Javorova, stanuli jsme v tom nejkrásnějším údolí taterském s čarokrásným okolím nebetyčných skalisk; zde viděli jsme jezera „Český staw", „Zelený staw" a „Litvorový staw," všechna přes 1700 *m* vysoko položená, jejichž přebytečné vody vrhají se do údolí, sta a sta metrů hlubokých, tvoříce takto nejkrásnější vodopády. Neviděl jsem ještě nikdy a nikde tak hrůznou a přece velkolepou a úchvatnou divokost přírody. Na místě tom strávili jsme také svůj poledí odpočinek, rozloživše se u pramene potůčku. Zde začasté slyšeli jsme pronikavé zahvizdnutí sviště.

Po jednohodinném odpočinku sestupovali jsme po příkré, ale dosti schůdné stráni do údolí „Poduplaski", a po dvouhodinné další cestě tímto údolím došli jsme k turistické útulně „Roztocké", kde hezká, hovorná Polka obsloužila nás herbatou (čajem), uzeninami a dosti dobrým pivem. Po ½ hodině ubírali jsme se dále do údolí

Digitized by Google

„Bialky“ a po 2 hodinách stanuli jsme u „Velkého Rybího jezera“ (1384 *m*), kde v rozsáhlé útulně turistické zakončili jsme turu tohoto dne, plného nejkrásnějších požitků a dojmů.

Útulna plna turistů, a mezi nimi i jeden turista český, s nímž strávili jsme příjemně večer.

Druhý den prošli jsme se kolem jezera, které jest z taterských největším a rovněž obklopen velikány horskými a stoupali as 200 *m* výše k jezeru „Mořské oko“ (1587 *m*), které ne bez půvabu rozloženo jest zde pod Rysy, Cubrinou, Švistůvkou a j. v. Odtud sledovali jsme dalekohledem svého českého společníka, který zatím vystupoval, ba vlastně šplhal po příkré skalnaté stráni na „Rysy“, a posílali mu pozdravy. Z Mořského oka přebytečná voda spadá do nižšího Velkého Rybího jezera pod jménem „Bialky“, která tvoří zde i na dalším svém pochodu hranice mezi Uhrami a Haličí. Po půlhodinném pobytu nastoupen zpáteční pochod k turistické útulně; zde jsme se zásobili potravinami na další cestu k pěti polským jezerům.

Po 2hodinném dosti příkrém stoupání stanuli jsme na temeni Švistůvky (2150 *m*), odkud se nám otevíral opět velmi krásný pohled do různých hlubokých údolí a vysokého horstva proloženého sněhem. Po té mírným svahem dolů a ve veliké kotlině ve výši 1883 *m* objevilo se nám oněch 5 polských jezer, které pokládají se za jednu z nejvděčnějších partií ve vysokých Tatrách. My obešli jezera tato a sestupovali jsme pak kamenitým úbočím do údolí „Roztoka“, kde jsme po pětihodinném příjemném pochodu ulehčili zásobám svých potravin. Po 1hodinném odpočinku vedla cesta dále údolím roztockým, které ústí do údolí Bialky, a po 4hodinné cestě plné příjemných dojmů dorazili jsme do „Javoriny“. Zde v malém hostinci dobrého jsme našli zaopatření. Druhého dne nastoupili jsme další pochod údolím Javoriny, majíce po straně vrchy Muran, Stará Havran, Červený Vrch a j. v.

Po 4 hodinách dostoupili jsme vrcholu „Kopy“ (1817 *m*), kde se nám naskytla opět úchvatná vyhlídka na horstvo, jezera, vodopády a údolí. Po 1hodinném odpočinku sestoupili jsme do údolí „Bělé“ (1430 *m*), kde po pravé straně zcela na blízku vypínaly se žulové věže jedna podle druhé v polokruhu, mezi nimi sněhová pole, doleji pak jezera Zelený staw, Černý staw, Modrý staw a Červený staw. Dále nás vedla cesta lesem ke krápníkové jeskyni u Bély, kdež jsme propustili vůdce, aby v čas ještě doraziti mohl do Šmeksu. Služby, které nám Záborský prokázal, byly cenné. Zašli jsme do jeskyně, která je velkolepá a veliké rozsáhlosti; stoupání různými chodbami a galeriemi činí uvnitř 800 *m* a možno dle toho utvořiti si pojem o jich množství a rozměrech. Jeskyně je bohata na krápníky různých tvarů. Po prohlídce této odjeli jsme do města Bély na nocleh. Druhý den odjeli jsme drahou do Popradu, kdež jsme se v Husz-Parku ubytovali. Ještě v týž den odpoledne podnikli jsme výlet do lázeňského místa Lučivny, které jest jako všechny ostatní v lese, a k večeru navrátili jsme se do Husz-Parku.

Na druhý den objednaný povoz zavezl nás ku „Dobšinské le-

Digitized by Google

dové jeskyni"; jest to výlet celodenní, avšak vynechati by ho neměl žádný turista, neboť jeskyně tato se svými ledovými krápníkovými útvary jest velkolepá a toho druhu jediná v Evropě.

Ještě po dva dny konali jsme z Popradu výlety menšího významu a vrátili se pak přes Bohumín a Mor. Ostravu, jsouce s výletem do Tater spokojeni v míře nejvyšší.

Losos na cestách.

Feuilleton cestujícího přírodozpytce.

Píše *Boh. Bauše.*

Odkud pochází touha cestovati? Neznámý půvab cikánského života zmocňuje se nás mnohdy, a neodolatelnou touhou pudí nás to do neznáma, v modravé dálí. Jest to prchající proud vody, jenž nás učí cestovati, jak pěje Schubertův „poutník", či zděděný pud po dávných předcích, jak vykládá Marshall? Dle známé nauky, že jedinec prodělá různé fáse vývoje celého kmene, čili ontogenický vývoj že jest zkrácené opakování fylogenetického vývoje, opakuje se prý v každém zdravě vyvinutém člověku týž pud, který národy germánské a slovanské vyvedl v prvních dobách jich vývoje z neznámých prasídel do končin nyní jimi obývaných.

Jenže pud není již slepý a neuvědomělý: jsou sice jednotlivci, — a nejsou to nejchabější — jež neodolatelná touha po neznáměm žene bez klidu třeba do záhuby; střízlivější část normálnějších cestovatelů ukájí pud svůj s více méně uvědomělým programem.

Směr našich cest může býti různý dle okolností a účelu; jeden směr se mně však zvlášť zamlouval i v našich střízlivých a hojně prozkoumaných krajinách: moci sledovati řeku možno-li od ústí až k pramenům. Snáze se řekne nežli provede; nevím, kolik našlo by se turistů, kteří prošli tímto způsobem podél celé Vltavy.

Člověk nemá tolik slepé, vášnivé energie jako na př. losos, jenž nám zde cestu okazuje. Sedíme-li z jara na terase pod Letnou a hledíme na jez, podaří se nám spatřiti neobyčejný zjev. Z šumících vln pod jezem vymrští se, skroutivši tělo do oblouku, statná, stříbrolesklá ryba a mocným skokem hledí dostati se přes jez. Marné namáhání! Zvláštní brdlení zamezuje lososům dostati se do horní Vltavy jinudy nežli jezovými vraty středními. Zde však, chtějí-li proniknouti bývají strženi do zvláštních keserů v pravo i v levo umístěných. Otvírají-li se vrátka jezu, aby vory propustily, tu způsobují rybáři pod splavem hluk třemi řetězy na dlouhé šňůře, kterým říkají „šinkrúty".

Dříve chytalo se na pražské lososnici bez ohledu na dobu tření; nyní zastavuje se lov od 15. září až do konce roku.

Tah a život lososů jest s to upoutati pozornost každého přítele přírody, a který turista by jím nebyl? Nebude tedy od místa, upo-

Digitized by Google

zorníme-li na některá místa v Čechách, která věnují lovu a chovu zvláštní pozornost. Vždyť pro ušlechtilou tuto rybu podnikají turisté zvláštní výpravy; Angličané jezdí do Norvéžska, mladí Američani na lov pstruhů až na Nový Zéland.

Mnohá místa zvlášť proslula jen skákáním lososů: tak v hrabství pembrokském, kde řeka Zinga svisle do moře padá se značné výše, čekají trpělivě cestující, aby obdivovali se mrštnosti a síle, jakou lososi přes vodopád dostati se hledí. Podobně proslavená místa skokem lososů jsou v Irsku Leixlif a Bally Schannon. Jsou případy, že ryby tyto vyskočí až do výše 5 metrů a obloukem přes 6 metrů v obvodu přes jez dostati se hledí. První pokusy obyčejně se nezdaří, losos nicméně obnovuje stále své skoky, opíraje se o nějaký kámen, až se mu podaří.

Hesse-Wartegg popisuje metropoli lososa amerického Astorii, líčí, jak v řece Columbii objevují se v čas tažení denně houfy kolika tisíc kusů pohromadě, které s neuvěřitelnou silou a obratností snaží se přeskákati skalní labyrint kaskád řeky.

Jak si ostatně lososi v tahu počínají, bylo pečlivě pozorováno v mnohých řekách, zvlášť na Rýnu, kdežto ze života lososa v moři zná se pramálo.

Tah počíná z jara tu rychlostí 20 angl. mil za den, tu opět laškovně, pozvolna, kde jako ve hře, hlučně, tvoříce dvě dlouhé řady v čele spojené a vedené nejsilnější samičkou ku předu táhnou, samce mající pozadu. Čím dále cesta jejich proti proudu vede, tím časněji vydávají se na cestu. První vyrazí samičky, tedy naopak jako u tažného ptactva a tažných motýlů.

Statistika lovu lososa v Praze, kterou bylo velice těžko prof. Fričovi zjistiti, okazuje jednotlivé kusy v březnu, větší počet v dubnu, největší číslo vykazuje lov v květnu, načež trousí se až do září.

Data a vůbec udání o životních zjevech lososa labského vyňata jsou tuto z věcně cenného spisu Fričova „Losos labský“ (v Praze 1894 u Řivnáče), na nějž odkazujeme, kdo lososa českého studovati chce.

Zde běží nám více o to, upozorniti vnímavého turistu, co při svých potulkách po Čechách sám pozorovati, zaznamenati nebo zvěděti může ze života této nejzajímavější ryby říčné.

Všechny tahy ryb souvisí s rozmnožováním. Láska a péče o potomstvo jest ona mocná vzpružina, jež i v chladnokrevných rybách probouzí touhu k cestování tak mocnou, že vede je namnoze do záhuby.

Člověk jest ona bytost, jež prohlédla ony mocné pudy zvířat a zde v hrozné „matanze“ sdružené tuňáky vraždí, onde troucí se sledě hromadně chytá nebo dostaveníčka zamilovaných tresek vyhledává.

Losos náleží k „anadromům“, k oněm rybám sladkovodním, jež jako mihule, jeseter, maréna, placka a jiné z moře do řek táhnou, by zde se vytřely. Jedině úhoř jest „catadromus“ táhnoucí, stráviv u nás mládí své, navždy do moře; a tam teprve samičky, které jedině k nám táhnou, poznají sameček.

Také osud lososa při jeho výpravě proti vodě jest dosti tragický. Statný a vykrmený, svěží, vydá se losos z moře na cestu: „jest zcela

Digitized by Google

stříbřitý s nečetnými křížovými skvrnami po stranách. Šupiny hřbetní zahrávají do modra, pročež sluje též fialkovým. Maso jeho jest krásně červené, partie svalové jsou bělavými pruhy tukovými odděleny. Boky těla jsou plny, krásně vyklenuty. Spodní čelist samice má hák zcela slabě vyznačený.“ [Frič.] (Cena 4—5 zl. za 1 kg., při hromadném lovu, jaký byl r. 1886, klesla cena na 1·20—0·90 zl.)

Když byli lososi unikli šťastně žralokům v moři a tuleňům v ústí labském, nalézají po celém Labi až do středu Čech cestu volnou. Ale nespěchají, rybáři tvrdí, že cítí ještě vody sněhové. Ti, co již v únoru v Litoměřicích se objevují, dostavují se až v květnu do Labské Týnice, v červnu do Opatovic, v září do Kostelce, v říjnu do Žamberka.

Ve Vltavě a Otavě pozorují se lososi prvního tahu v březnu v Praze, v červnu v Horažďovicích, v Sušici a Dlouhé Vsi v červenci; u Vyššího Brodu na horní Vltavě objevují se až v říjnu.

Ti, kteří šťastně unikli lapákům, čeřenům, slapům a jiným nástrahám, pronikají k „trdlům“, jak nazývají se místa třecí v řekách nebo potocích, kde voda mírně proudí přes křemité dno. Zde objevuje se obyčejně samice doprovázena jedním samcem odrostlým a několika mladšími samci. Zde vyhrabe losos ovální jámu 2 m. dlouhou a 1 m. širokou; takovýchto trdel založí 5 až 8. Tu pak v přestávkách tře se samec o samici a tato opřena hlavou o větší kámen pouští své až 6 mm. velké jikry barvy oranžové, jež, když byly mlíčím zúrodněny, samice pohybem ocasu zakrývá pískem a štěrkem.

Jiker bývá 10—20.000.

Účel cesty tedy dosažen; všechna energie, všechna síla a snažení vynaloženy na tento výkon. Všechny ostatní pudy zapomenuty.

Považme, že statná tato ryba na metr dlouhá, po celou dobu svého tahu z moře, tedy od března až do dubna roku následujícího, tedy po 13 měsíců, žádné potravy nepožívá. Ovšem že vzal losos s sebou zásobu na cestu v podobě slepých přívěsků na střevě tukem hojně obklopených.

Avšak nyní po vypuštění jiker zvláště samice jeví se v žalostném stavu; vyhublá, vytřelá, vyšeptalá nechává se více unášeti vodou při návratu, a dá se někdy do ruky chytiti. Zvláštní změna stane se s dolní čelistí, která zatáčí se hákovitě nahoru, a u starých někdy v takové míře, že nemohou ani ústa již uzavříti. Jsou případy (ač u nás ještě nezjištěné), že tací „tuláci“ nalezeni mrtvi vysílením.

Dle Benecke jest tento zjev normálním u amerického druhu lososa (Salmo quinnat), jenž po vytření pravidelně zhyne.

Zbývá ještě vytknouti některá zajímavější místa pro chov lososa; neboť losos má s turisty namnoze stejnou cestu, vyhledávaje malebné řeky a potoky horské.

Vypadalo by však již bledě s našimi lososy, kdyby nebyl se ujal umělého osazování rýnskými a kalifornskými losůsky dr. A. Frič. Hledáť losos, když v moři dospěl, vždy cestu tam, kde se vylíhl. Na základě této zkušenosti, s podporou země, vypuštěno bylo již jen do Otavy nad Sušicí od r. 1871—1893 2,622.188 mladých lososů. Ústavy

Digitized by Google

pro líhnutí lososů jsou dále v Novém Městečku na Otavě, v Lenoře na Teplé Vltavě, u Kušwardy, Tusset blíže Českých Trub, Elšovic u Volyně.

Jiné ústavy jsou u Kostelce nad Orlicí, řece, která tvoří hlavní komoru lososa labského, u Kyšperka, Jablonné nad Orlicí, Rokytnice.

Ústavy jsou dále u Karlových Varů, Kadaně, Přísečnice. Ústav u Hřenska (u Dolního Grundu) na Labi jest důležitý pro pokusy získati jikry z domácích lososů k chovu.

Doufejmež, že všechny tyto snahy k oživení našich vod, záhy ponesou zdárného ovoce. Turista, jenž po řádném pochodu hledá odpočinku a posilnění, může doufati, že nabídnut mu bude aspoň v pořící Vltavy a Orlice řádně připravený losos.

Nemáme zajisté chuti napodobovati 390denní půst lososa, kdyby i cesty jeho vybízely k následování. Tu však se dotýkáme otázky sporné, o které též prof. Frič nás poučuje. Co jest chutnější, losos labský či rýnský? Záleží na tom, kdy a jak se připravuje. Lososi z moře vystupující mají stejně výborné maso; čím déle v řece prodlívají, tím více horší se maso jejich následkem stálého postu. Labský losos jest chutný do července; v listopadu a prosinci nestojí maso jeho ze starých tuláků ani za přípravu.

U nás prodává se někdy pod jménem rýnského lososa baltický losos mořský, jenž chutí se nevyrovná tomuto. Hůře ještě jest, že uzenou tresku nabízejí zde v Praze pod jménem lososa, čímž ušlechtilá ryba tato se zlehčuje.

Činnost odborů KČT v r. 1896.

(Výroční zprávy.)

Odbor KČT v Klatovech. Během letošního roku získali jsme 26 nových členů, tak že koncem roku čítá odbor 63 členů. Odbor přijal v uplynulém roce zl. 257·57, vydal zl. 193·32, tak že koncem roku zbývá zl. 64·25. V době trvání odboru odvedeno KČT v Praze zápisného 64 zl. a na členských příspěvcích 314 zl., celkem 378 zl. Účet s Prahou jest až do konce roku 1896 úplně vyrovnán. Na počest p. předsedy, jenž jmenován byl vrchním správcem zdejšího úřadu poštovního, a na rozloučenou s členem p. R. Polákem, c. k. soudcem, uspořádány přátelské večery. Běžné záležitosti vyřizovány ve schůzích, které konaly se pravidelně každý pátek ve spolkových místnostech „Na Střelnici“. Věrný hlouček klatovských turistů schůze ty pravidelně navštěvoval. Bohužel, jest konstatovati, že hlouček ten byl dosti nepatrný, a většina pp. členů našeho odboru schůze ty naprosto ignorovala. Bude proto na místě v nastávajícím období život spolkový v našem odboru trochu vzpružiti a také v netečných dosud pp. členech zájem a zvelebení ruchu turistického trochu vzbuditi. Přednášky uspořádány dvě. První proslovil p. komisař J. Fried „O potulkách po Švýcarsku“, druhou starosta klubu p. Pasovský „O cílech a účelu české turistiky“. Obě měly skvělý úspěch. Druhá spojena byla s návštěvou pražských a plzeňských turistů. Dne 15. března 1896 vypravila se deputace našeho odboru do Plzně, kamž v tento den zavítal KČT z Prahy. Při slavnosti plzeňské učiněn mezi jiným návrh, aby nákladem odboru klatovského a plzeňského a přispěním klubu pražského zbudována byla nová rozhledna buď na Pancíři nebo na Osseru, kde již dříve podobné rozhledny stávaly, ale během času vzaly za své. Náš odbor zahájil ihned příslušné vyjednávání, které však minulo se, bohužel, svého cíle. Co se týče

Digitized by Google

vyjednávání se správou panství knížete Hohenzollern, na něhož ve věci té zasláno přímé podání, došla odpověď knížecí komory ze dne 26. července 1896, že žádosti naší nelze vyhověti, poněvadž nás ve věci té předešli Němci, jimž povoleno zbudování nové rozhledny na Jezerní stěně. Podle všeho zdá se, že „Böhmerwaldbund“ s napjatými silami k tomu pracuje, aby činnost KČT v České Šumavě všemožnými prostředky podlomil, ale bohda se to nezdaří, naopak bude péčí a usilovnou starostí našeho spolku, aby veškerým podobným pokusům našich sousedů účinně čelil. Z vydání mapy okresu klatovského v měřítku 1 : 25.000 na náklad odboru sešlo pro vysokou cenu. Za to vyjednáváno o pořízení nové cestovní mapy pro severní část Šumavy v měřítku 1 : 75.000. Vojensko-zeměpisný ústav odkázal tuto záležitost firmě R. Lechner ve Vídni, která mapu tuto na ujištění našeho odboru, že jí bude při odbytu dle možnosti podporovati, na vlastní risiko vydala, čítajíc za jeden exemplář zl. 1·50 a na plátně zl. 2·50. Mapa ta sahá na severu ještě přes Klatovy a Plánici, obsahuje západně celou Šumavu až k bavorskému Mnichovu, na východ vykazuje ještě Sušici a Kašperské Hory a končí jižně skoro až u Roklanu; lze tedy tvrditi, že bude v příštím cestovním období vítanou pomůckou všech turistů pošumavských. Několik exemplářů té mapy zasláno jednateli k rozprodeji, i dovolujeme si pp. členy na to upozorniti a jim zakoupení této vřele doporučiti. Otázka studentských noclehárem zasluhuje všestranné podpory, a doufáme, že i u nás příslušné orgány, zejména úřady školské nezůstanou nečinnými. Náš odbor obrátil se letos před skončením školního roku na sl. ředitelstvo hosp. školy, aby mu na dobu prázdnin přenechány byly jedna neb dvě místnosti ve školní budově na zařízení takové noclehárny, avšak nedostal žádného písemného vyřízení a jen ústně sděleno jednateli odboru, že z rozličných důvodů nebylo lze na žádost jeho přistoupiti. Doufáme pevně, že se podaří příštím rokem několik příhodných místností na zřízení takové noclehárny získati a také širší kruhy našeho obecenstva myšlénce této nakloniti. Také letos náš odbor nelenil, aby svým členům a turistům vůbec zjednal veliké výhody a úlevy při cestování, zejména zakročeno u ředitelstva státních drah o zavedení osobní sazby při vlacích nákladních Plzeň-Eisenstein, o vřádění relace Klatovy-Švihov do I. pásma, o snížení jízdného při vlacích zábavních na trati Plzeň-Eisenstein, a o snížení jízdného pro nedělní výletníky vůbec při všech nedělních vlacích. Bohužel, ředitelstvo st. dráhy v Plzni ani tentokráte žádosti naší nevyhovělo, jedině toho docíleno, že jízdné mezi Klatovy a Švihovem sníženo bylo na sazbu I. pásma. Ostatně přání o veliké úlevy a výhody železniční nejsou jedině přáním našeho odboru; také měst. obec klatovská vystoupila officielně s takovou žádostí a do schůze, v níž se o tomto předmětě jednalo, pozván také náš odbor. Vypracováno důkladné memorandum a zasláno generálnímu ředitelství st. drah, i lze doufati, že dříve neb později aspoň některým steskům našim bude vyhověno. Také letos byl náš odbor požádán o podporu rozličných národních a jiných podniků. Papírník Čech z Prahy zaslal nabídku, že by podle fotografií z Klatovska dodával fotografie ve formátě kabinetním při objednávce nejméně 500 kusů po 5 kr, z čehož by odboru mohl vzejíti nový zdroj příjmů. Na žádost p. Eugena M. Rutteho rozprodáno prostřednictvím odboru našeho asi 16 exemplářů jeho „Klepů a žertů z cest“. — Na účet jilemnického odboru převzal náš odbor rozprodej pohledů z Krkonoš, které tamější odbor vlastním nákladem pořídil, dále na účet pohorské jednoty „Radhošť“ rozprodej losů, z jichž výtěžku má býti pořízena nová útulna. Odbor náš podnikal začátkem r. 1896 skoro každý týden kratší a delší vycházky do okolí klatovského, také se súčastnil v létě zdařilého výletu, který uspořádán na podnět Literární jednoty do Velhartic. Bohužel, výlety ty netěšily se veliké účasti pp. členů, pročež as od května úplně přestaly. Za to však v minulém období cestování jednotlivých pp. členů našeho odboru nabylo značných rozměrů. Z toho jde, že láska k cestování a touha po seznání nových krajů také v našem odboru utěšeně se vzmáhá.

Odbor KČT v Plzni. Dne 14. a 15. března uspořádal pražský klub výlet do Plzně, jehož se súčastnili též zástupci odboru v Berouně, Domažlicích, Klatovech a Rokycanech a důvěrník klubovní ve Strakonicích. S výletem tím bylo spojeno též rokování „O turistice na českém západě“, prvé to rokování o zájmech turistických mimo Prahu konané, na kterém brali podíl skoro všichni zástupci výkolních odborů. Četné účastenství na sjezdu a čilý zájem na ro-

Digitized by Google

kování byly neklamným znamením přízně, které požívají snahy KČT v naší krajině. V minulém správním roce mohl výbor přikročiti ku provedení úkolu, který mu byl v jedné z předešlých valných hromad uložen, aby totiž vydal seznam výletů a vycházek do okolí Plzně. V sepsání tohoto díla uvázal se ochotně s nevšední laskavostí člen odboru p. inženýr Jan Kubeš, prof. c. k. čes. prům školy v Plzni, v čemž mu byly ochotně nápomocny odbory v Domažlicích, Klatovech, Rokycanech a v Sušici, opatřivše seznamy výletů a vycházek do okolí svých měst. Za vzácnou ochotu a obětavost, s jakou se p. prof. Kubeš ujal tohoto úkolu, nelekaje se ani námahy ani výloh, vzdává mu výbor tímto své nejvřelejší díky. Brožurka „Vycházky a výlety z Plzně" vydáno v 1000 exemp., každému členu odboru byl zaslán jeden výtisk, ostatek pak dán v Plzni do prodeje s takovým výsledkem, že v brzké době bude nutno přikročiti k druhému vydání tohoto dílka. Značnou pozornost věnoval letos výbor organisaci bezplatných student. noclehárem. Výbor našeho odboru přihlížeje k tomu, že o zřizování bezplatných studentských noclehárem u nás není dosud dostatečně postaráno, uvedl tuto záležitost na přetřes při zmíněném již rokování o výletu KČT do Plzně a učinil o valné hromadě klubu v Praze návrh, aby ústř. výbor klubu sám ujal se této myšlénky a ihned ve skutek ji uvedl. Návrh došel o valné hromadě klubu v Praze všeobecného souhlasu a byl odkázán ústřed. výboru ku provedení. Výbor našeho odboru staral se o to, aby v obvodu jeho činnosti byl zřízen dostatečný počet studentských noclehárem. Vedle noclehárny v Plzni, která za ochotné podpory sl. měst. rady král. m. Plzně a sl. míst. škol rady již po čtvrté byla zřízena, otevřel výbor svým nákladem stud. noclehárnu v Eisensteině. Otevření této noclehárny, jejíž důležitost, ba nezbytnost je samozřejma, umožnil p. prof. Kytka, pronajav výboru za roční nájemné zl. 50·— příhodnou místnost potřebným nábytkem opatřenou. Neocenitelných služeb prokázal p. prof. Kytka i s celou váženou rodinou svojí českému studentstvu tím, že se o studující do noclehárny zavítavší v pravdě otcovsky staral a jim ve všem ochotně byl nápomocen, začež mu tuto ještě jednou budiž vzdán povinný náš dík. Zvláštními cirkuláři na střední a vysoké školy v Čechách rozeslanými upozornil výbor na stud. noclehárny v Plzni a v Eisensteině, což se neminulo s výsledkem. Navštíviloť noclehárnu v Plzni 52 stud. (noclehů bylo 71), noclehárnu v Eisensteině 73 stud. (noclehů 128). Noclehárna v Eisensteině bude po dobu prázdnin přístupna pouze studujícím, v ostatních měsících též členům našeho odboru. Pro r. 1897 chystá výbor rozsáhlou akci v tomto směru. Na podnět výboru našeho odboru a odborů v Domažlicích a Klatovech byly letos zavedeny na zkoušku zábavní vlaky do Brodu n. L., a to prozatím jen jednou měsíčně. Ač ve dnech, kdy byly vlaky vypraveny, bylo počasí nepříznivo, byly vlaky přece hojně obsazeny, tak že ředitelství c. k. stát. drah v Plzni dle doslechu navrhuje, aby tyto vlaky letos byly 2krát měsíčně vypravovány. Dalším žádostem výboru za změny v jízdním řádě nebylo vyhověno. Také v otázce zbudování rozhledny v okolí Plzně staly se další kroky. Bylo poukázáno na to, že by pro plzeňské obecenstvo měla největší význam rozhledna v Zábělé vystavěná. Za tou příčinou byl se svolením p. purkmistra velký žebřík sboru hasičského vyvežen na Černou Myť, abychom nabyli názoru o velikosti rozhledu s tohoto místa. Ježto rozhled byl dosti volným, dal p. řed. Schwarz sestrojiti p. inž. Březinou průhledy s tohoto místa, z nichž je patrno, že by se s rozhledny as 25 *m* vys. otvíral dosti volný rozhled na Brdy, na západ a na Šumavu až po Eisenstein. Výbor opatřil si plány rozhleden na Svatoboru, na Kopanině a na Žalém, k nimž p. insp. Čermák sestavil též rozpočet. Tak je vše připraveno, aby i v této věci mohlo býti učiněno konečné rozhodnutí. Spolu s odborem v Klatovech vynasnažoval se výbor o to, aby byla opět postavena rozhledna na Pancíři nebo na Jezerní Stěně: avšak kroky ty nevedly k výsledku. Sl. okres. výboru v Plzni podána byla žádost, aby na veřejné cesty byly postaveny ukazováky. Ústřednímu výboru v Praze podán mimo jiné návrh na zavedení pravidelného omnibusového spojení ze Sušice k Antiglu a návrh na vydání nového průvodce po Šumavě, pro nějž získáni v Plzni spolupracovníci. Výlety a vycházky byly pořádány: 29/3 do Vejprnic, 26/4 do Rokycan, 31/5 na Buben, 7/6 do Stříbra a Kladrub, 21/6 do Č. Kubice a na Čerchov, 26/7 přes Kozel a Kotel do Rokycan, 28/8 ze Švihova přes Chudenice do Klatov, 4/10 na Sulkov. Kromě toho byl odbor zastoupen na výletu pražského

Digitized by Google

klubu na Šumavě v měs. červnu pořádaném a na sjezdu KČT v Jilemnici v srpnu konaném. Členské schůze, spojené s přednáškami byly pořádány tyto: 27/1 p. dr. Šikl: O vystoupení na V. Venediger, 24/2 p. inž. Kohout: O cestě Kavkazskem, 23/3 p. dr. Tausch: O Španělsku, 13/4 p. dr. Tausch: O Španělsku, 11/5 p. dr. Tausch: O Gibraltaru, o výletu do Afriky, o Cadixu, Seville a Lissabonu. Všechny výlety i schůze spolkové těšily se z hojného účastenství pp. členů i vážených hostí. Nové cesty letos značeny nebyly; za to byly staré značky obnoveny a tabulky vyměněny. Výbor přistoupil za člena k Slovinsk. planin. družstvu v Lublani a přispěl na stavbu koči na Triglavu zl. 10·—. Ústř. Mat. Školské zl. 5·—; kromě toho podporoval výbor přímluvou u ústř. výboru v Praze žádosti odborů v Domažlicích a v Sušici za podporu na stavbu chýže na Čerchově a rozhledny na Svatoboru, a súčastnil se s ostatními spolky vlasteneckými v Plzni pořádání příprav k slezskému večeru v Plzni. Výbor konstituoval se takto: předsedou p. rada A. Plischke, místopředsedou p. insp. Čermák, pokladníkem p. prof. Simla, jednatelem p. prof. Kostinec, zapisovatelem p. řed. Tyšler, pořadateli pan inž. Jurenke a p. uč. Beneš. O prázdninách zastával práce jednatelské pan inž. Merker. Ve složení výboru nenastaly žádné změny. Koncem minulého správního roku bylo 229 členů, během roku přibylo 21 členů, kdežto ubylo 20 členů, takže koncem roku 1896 čítá odbor 230 členů. Za podporu a přízeň, snahám turistickým a výboru projevovanou, je výbor díky povinnován těmto korporacím a jednotlivcům: slavné městské radě král. města Plzně za půjčení nábytku pro noclehárnu, sl. místní školní radě v Plzni za propůjčení místnosti pro noclehárnu, slav. správnímu výboru měšť. pivovaru v Plzni za skvělé pohostění účastníků výletu KČT do Plzně, sl. Měšťanské Besedě v Plzni, sl. literárnímu spolku a sl. klubu českých obchodníků v Plzni za propůjčení místností, sl. pařížskému odboru pěveckého spolku Hlahol za účinkování při večírku pořádaném na počest účastníků výletu KČT do Plzně, p. prof. Kubešovi za ochotné sepsání brožury „Výlety a vycházky z Plzně“, p. prof. Kytkovi za otcovskou péči o studující zavítavší do noclehárny v Eisensteině, pp. inž. Kohoutovi, dru Šiklovi a dru Tauschovi za jich zábavné a poučné přednášky, Nejmenovanému za dar 20 zl., pp. dru Šiklovi a prof. Vostřelovi za darované knihy, pp. knihkupcům Faustusovi a Hrubému za rozprodej brožury „Výlety a vycházky z Plzně“ z ochoty, za přijímání přihlášek účastníků výletů a za četné jiné ochotné služby, p. F. Fischerovi za přijímání přihlášek účastníků výletů a vyvěšování zpráv spolkových, sl. redakcím „Plz. Listů“ a „Plz. Obzoru“ za ochotné uveřejňování zpráv spolkových.

Odbor KČT v Sušici. Místní odbor v Sušici pokračoval v roce 1896 ve stavbě rozhledny na Svatoboru, k níž položeny byly základy již na podzim roku 1895. Stavba pokročila do polovice výše rozhledny této, a vydáno bylo do konce roku 1896 na stavbu tuto 1351 zl. r. č., takže na dokončení její třeba ještě kapitálu v obnosu 1914 zl. 40 kr. a jest vroucím přáním zdejšího odboru, aby kapitál tento selmal a stavbu rozhledny v roce 1897 dokončil. Odbor náš děkuje v první řadě Okrašlovací jednotě král města Sušice, která veškeré své jmění 692 zl. na stavbu rozhledny této obětovala a jedině tím, an odbor náš jen nepatrnou částkou jmění svého přispěti mohl, stavbu tuto uskutečnila, pak sl. spořitelně král. města Sušice za subvenci 200 zl., dále slavnému ústřednímu výboru KČT v Praze za subvenci 100 zl. pro rok 1896 ke stavbě rozhledny této věnovanou, a kojí se nadějí, že bude nám od něho ještě další subvence udělena, abychom stavbu rozhledny této provésti mohli, jakož i všem dárcům a podporovatelům. Aby rozmnožil se příjem na stavbu rozhledny a zároveň aby se odbor náš i na venek representoval a o své životní existenci důkazu podal, zaopatřil si v roce tomto 2000 kusů korrespondenčních lístků, na kterých znamenitější a památné budovy a partie z okolí sušického krásně jsou vyobrazeny a v nichž hotová rozhledna (arcit jen na lístku) první místo zaujímá a čarokrásný pohled poskytuje. Za lístky tyto strženo do konce roku 1896 výrobní cena per 66 zl. 65 kr.. a jelikož jest lístků těchto ještě 667 kusů na skladě, připadne čistý výnos z jich prodeje na stavbu rozhledny. Odbor náš žádal také cestou sl. c. k. okresního hejtmanství v Sušici Jeho Excellenci p. Františka Emericha hraběte Lamberga, vlastníka panství Žichovice a Rábí, aby výhlední věž na hradě Rábí dal tak upraviti, aby přístupnou se stala

Digitized by Google

všem na hrad Rábí zavítavším turistům; ke vzpružení turistického života zařídil ve své stanici v hostinci „U arcivévody Štěpána“ v Sušici turistické večírky, které konaly se každý druhý a čtvrtý čtvrtek každého měsíce. První večírky tyto zahájil říšský poslanec, věhlasný turista a podporovatel turistiky pan Dr. Vilém Kurz, jenž v blízkém Volšově na letním bytě dlel a přátelské a vřelé styky s naším odborem udržoval, zajímavými a poutavými přednáškami ze svých cest po severních Čechách a Švýcarsku za hojného účastenství členů a jiných dostavivších se hostí, za kteréžto přednášky odbor nejvřelejší díky p. Dru Vilému Kurzovi tímto vyslovuje. Kromě toho udílel odbor ochotně rady a vysvětlení všem přihlásivším se pánům turistům, staral se o rozprodávání odboru došlých turistických tiskopisů, pohledů a losů a učinil několik společných vycházek na Svatobor, aby si stavbu rozhledny prohlédl a o jejím správném provedení členem odboru panem Rudolfem Mirvaldem, stavitelem v Sušici, se přesvědčil. — Odbor čítá nyní 23 členů, z nichž 8 během roku tohoto přistoupilo. Odbor měl v r. 1896 příjmů 254 zl. 88 kr., vydání 170 zl. 5 kr., na hotovosti ve spořitelně 83 zl. 83 kr., odznak 1 zl.

Odbor KČT v Českém Brodě. Odbor končí rokem 1896 čtvrtý a zároveň poslední rok svého trvání. Počet členů, jež obnášel ještě počátkem roku 24, klesl koncem roku na 6, čímž ovšem byl nucen se rozejíti. Zbývajících pak 6 členů přistoupilo k ústřednímu spolku Pražskému. Ve valné hromadě dne 12. února 1896 konané zvoleni byli do výboru pánové: Lad. Jozek, Frant. Halla, Václ. Říha, Vav. Trinks, K. Ruml, Jos. Lukeš. Předsedou pak pan Lad. Jozek, jednatelem Frant. Halla, pokladníkem Vav. Trinks a po odstoupení téhož Frt. Halla vedl správu pokladny. — Následkem velmi chabého zájmu místního občanstva pro turistiku byla již i každá činnost odboru vyloučena. Během roku konali sice někteří pánové delší neb kratší cesty, avšak ku společné činnosti nikdy nedošlo pro naprostou netečnost členstva. Odbor nemohl za těch poměrů více než podporovati aspoň literaturu turistickou zakupováním českých knih cestopisných, čímž knihovna odborová značně rozšířena. Zakoupeno též několik losů věcné výstavky od pohorské jednoty mor. „Radhošť“ vydaných pro zbudování druhé strany na „Radhošti“. Tím zároveň skončil odbor své trvání, shledav, že Č. Brod s okolím pro zájmy a úkoly české turistiky valného smyslu ani porozumění nemá. Zbylé jmění připadá ústřednímu spolku.

Odbor KČT v Slaném. Valnou hromadou ze dne 29. prosince 1895 zvolený výbor ustavil se takto: předsedou p. Fr. Dûras, jednatelem p. Klíma, pokladníkem p. K. Kazda, členové výboru pp.: A. Frič, A. Churajn a Čeněk Petrs. Revisoři účtů pp. JUDr. Horlivý a H. Tuček. Klub zahájil svoji činnost pořádáním přátelského večírku v místnostech sl. Občanské besedy, při němž přednášeti se uvolil náš velice milý člen prof. a akad. malíř p. Ferd. Welc „O Serajevu“. Přednáška ta uskutečněná dne 24. ledna 1896 za velice četného účastenství jak členů tak i pánů hostů, zajímala velice svým poutavým thematem, začež vzdán přednášejícímu p. předsedou vřelý dík. — Činností odboru v uplynulém roce bylo označování cest v okrsku působnosti jeho, jako do Šternberka a okolí, kromě to nově natřeny a upraveny veškeré orientační tabulky v Slansku jakož i tabulky k ochraně místních sadů. Výletní činnost nepříznivou povětrností letní byla menší než v letech minulých. V době té pořádány byly tyto výlety: Dne 26. ledna 1896 do Libušína, za účastenství 8 členů a 2 pánů hostů; dne 29. června 1896 konán výlet na Karlův Týn, kterýž pro nepříznivou pohodu konán drahou tam i nazpět; dne 15. listopadu ke konci saisony jaksi na rozloučenou s letošní velice nepříznivou pohodou, konán polodenní výlet do Smečenských lesů. Kromě toho konány velice často výlety jednotlivých členů. — Album města Slaného a okolí odborem vydaného netěší se, bohužel, takovému odbytu, jak se při vydání jeho očekávalo, tak že dluh v obnosu 35 zl. v občanské záložně za alba dosud tíží odbor tak, že v jiných oborech působnosti musel se omeziti na míru nejmenší. Náklad na album obnášel 205 zl. 50 kr. na příspěvcích a prodáno celkem za r. 1895—1896 za 123 zl. 55 kr., tak že zbývá ještě neprodaných 462 výtisků. — Knihovna rozmnožena byla o značný počet knih a map. — Odbor daroval též 5 zl. na stavbu triglavské koči. — Počet členů koncem minulého roku obnášel 41, během roku 10 členu vystoupilo a 1 člen zemřel.

Digitized by Google

Posázavský odbor KČT v Duespekách. Veškerá činnost odboru v uplynulém roce směřovala k označování cest v okolí Benešova a Bystřice, v jichž okolí postaveno 14 tabulek označujících směry i vzdálenosti, a to: I. Z Benešova: 1. ku Poříčí n. Sáz.; ku Soběhrdům a Komornímu Hrádku; 3. ke Konopišti, a odtud *a*) ku Netvořicům, *b*) ku Neveklovu; 4. ku Vlašimi; 5. ku Bystřici a Leštnu; 6. ku Týnici n. Sáz. — II. Z Bystřice: 1. k Benešovu; 2. k Neveklovu (Tloskov); 3. k Leštnu a Divišovu; 4. k Voticům. — Bohužel, našli se i v našem okolí škůdcové, kteří mnohé s dosti značným nákladem zřízené tabulky i se sloupky odcizili a tím práci odboru ničili. Proto postaveny opětně nové dvě tabulky na cestě z Čerčan do Městečka. Ostatní odcizené tabulky nahradí se roku letošního. Na nádraží benešovském zřídil odbor — jako minulého roku v Čerčanech — velkou orientační tabuli s mapou okolí benešovského, na níž i vzdálenosti nejdůležitějších výletů v *km* označeny jsou. — Ke krytí výloh s označováním spojených poskytnuty byly odboru subvence, a to: od sl. KČT 50 zl. a od sl. okresního výboru v Benešově 20 zl., za něž odbor povinné díky vzdává. — Odbor čítal v roce 1896 58 členů, z nichž však koncem roku jednak vystouplo, jednak pro neplacení příspěvků vyloučeno býti muselo 19 členů, tak že zbývá 39 členů. Uváží-li se, že v sídle odboru bydlí pouze 2 členové jeho a ostatní členstvo že rozptýleno je po dvaceti od sebe většinou velmi vzdálených osadách, je patrno, že nemožno je odboru našemu vyvinovati takovou činnost, jakou jeví odbory jiné, jichž členstvo snadno ke společným vycházkám, přednáškám a pod. scházeti se může. — Korespondence odboru byla však dosti čilá. Přijato a zasláno celkem 147 dopisů.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Všem ctěným odborům! Vzhledem k nepředvídané a nepřemožitelné překážce odkládáme valnou hromadu KČT na neděli dne 14. března t. r. o 2. hodině odpolední ve velké dvoraně Měšťanské Besedy v Praze. Schůze pp. delegátů odborů konati se bude den před tím v sobotu dne 13. března t. r. o 3. hodině odpol. v místnostech KČT na Václavském nám. „u Doušů“. V týž den večer uspořádáme na počest mimopražských hostí přátelský večer ve velké dvoraně Měšťanské Besedy v Praze.

—⊕—

Žádosti o subvence budou se přijímati jen do konce března, aby v dubnu rozděleny býti mohly. Žádáme ctěné místní odbory, aby žádosť takovou řádně odůvodnily, připojily rozpočet a po případě také náčrtek, pro stavbu neb označení cest, náčrtek dle mapy generálního štábu na průsvitém papíře.

V Praze, dne 1. března 1897.

Vratislav Pasovský,
starosta.

Karel Pohnert,
referent odborů.

Ze mnoha stran bylo již poukazováno k tomu, že musí býti naší snahou, nabádati členstvo naše i širší kruhy, aby každý Čech seznal v prvé řadě aspoň nejpěknější a památná místa Čech, Moravy a Slezska —

Digitized by Google

dříve než i do ciziny počne cesty konati. Jsme tím sobě povinni z národního i národohospodářského ohledu.

Doufáme, že vydání popisů některých krajin a seznamů vycházek z větších měst co východisk k tomu valně přispěje. Musí však býti další naší péčí, putování každému co možno zpříjemniti, a tomu hlavně poslouží obsázení silnic a cest, jakož i zalesnění, po případě vysázení pustých míst ovocným stromovím.

Jest dojista stromoví vedle romantiky krajiny — hor a dolin, vedle vod — řek a rybníků, přední okrasou kraje. Často ojedinělý strom anebo skupina kdes na obzoru dodá i širé krajině zajímavosti.

Této ozdoby mnohé naše kraje, najmě okolí větších a průmyslových měst postrádají, a jest na čase, aby se tu co nejrychleji odpomohlo. Jsou sice leckde ustaveny okrašlovací a sadařské spolky, ale činnost celkem vzato neodpovídá naléhavé potřebě. Obracíme se tudíž ku všem ct. odborům, aby v místech své působnosti hleděly činnost tuto zvýšiti. Doba je k tomu právě vhodná. Zejména aby se postaraly o to, aby veškeré cesty — dle zákona — obsázeny a ukazateli s udáním vzdáleností opatřeny byly; stačíť tu pouhá žádost ke příslušnému úřadu.

Dále aby působily na obce, okrašlovací spolky i na jednotlivce, aby příhodná místa byla zalesňována, sady poblíž měst zakládány; aby i na venkové řeky, potoky, pole ovocným neb užitkovým stromovím obsazovány byly.

Budiž při tom nejen na okrášlení krajiny poukazováno, ale hlavně upozorněno na užitek, jejž úrodný ovocný strom podává (sklizeň ovoce sluší pokládati za úrok jistiny — hodnoty stromu, kteráž někdy dva i tři tisíce zlatých dosahuje); na vysokou cenu dubového a ořechového dříví (m^3 30—80 zl.), jež se k nám téměř výhradně z ciziny dováží. Vysazením i jen několika stromů zvýší se tedy valně cena pozemku.

Dále sluší uvésti, že sl. zemědělská rada zdarma lesní sazenice za mírnou cenu i ovocné stromky udílí, jen aby se hojněji stromoví vysazovalo. I mnohé velkostatky neodeprou účinné své pomoci. Zbývá proto jen uhraditi práce s vysazováním spojené, jež v poměru k dosaženému účinku jsou nepatrny. Jest ovšem třeba, aby práce vedla ruka zkušeného lesníka neb zahradníka, kteří však vždy aspoň ochotnou radou pomocni budou.

Záleží tudíž jen na tom, aby byl dán podnět k záslužné této činnosti, a o to právě žádáme veškeré své odbory, a prosíme zároveň, aby svým časem o docílených výsledcích byla nám podána zpráva.

V Praze, dne 12. února 1897.

V Plzni, dne 23. ledna 1897.

Ústřední výbor KČT.

Vratislav Pasovský, starosta. JUDr. **L. Valenta,** jednatel.

Odbor KČT v Plzni.

Plischke, starosta. **Ant. Kostinec,** jednatel.

Digitized by Google

Schůze výboru ze dne 3. února. Odbor Nár. jed. pož. pro Nové Město Pražské přistupuje za člena. K upozornění jeho bude Časopis turistů do dvou míst na Prachaticku zasílán zdarma. — Zakoupeno 10 losů Pohorské jednoty Radhošť. Tatáž požádána za sdělení přání ohledně zasílání Časop. turistů členům jejím. Odbor Vlašimský oznamuje, že po vystoupení některých členů zbývá jich pouze 5. Dopsáno, aby do 1. dubna získali nové členy, aby odbor nemusel býti rozpuštěn. Vzato na vědomí, že valná hromada odboru pardubického konati se bude 9. února a valná hromada odboru dnespeckého dne 7. února. Odbor v Českém Brodě se rozešel. Účty odborů táborského a příbramského o subvencích z roku 1896 schváleny. Akad. malíř p. Velc v Sarajevě požádán o urychlené zaslání návrhu k členskému diplomu.

Schůze výboru ze dne 12. února. Přijato 25 nových členů. Při únorové členské schůzi uspořádána k podnětu dra Valenty zlatková sbírka, jejíž výtěžek 20 zl. odveden českému spolku v Morávce. Odboru v Turnově dopíše se o znalecké vyšetření stavu ohrožené zdi na Frýdštejně. Odbor v Plzni zasílá z usnesení své valné hromady provolání o pěstování stromů. Uveřejní se v časopise. K upozornění slč. A. Pokorné na Smíchově učiněny kroky o nápravu kamenných schodů u Kokořína. Firma Lechner ve Vídni vyřizuje záporně žádost klubu za povolení slevy pro členy při koupi map gener. štábu. Návrhy odborů v Domažlicích a Turnově na změnu stanov oznámeny odborům k podání vyjádření. Ústř. výbor nepokládá za vhodné letos opětně se pouštěti do změn stanov. Náhled Ústř. výboru sdělen s odbory. K návrhu starosty pořádán bude před valnou hromadou dne 13. března přátelský večer na počest venkovských členů klubu. Schválena výroční zpráva jednatelská.

Schůze výboru ze dne 17. února. Schváleny ostatní výroční zprávy klubu a předlohy pro valnou hromadu. Dr. Valenta podává zprávu o poměru k podbezkydskému spolku, který dožádán o zprávu o své valné hromadě uveřejněnou v Těšínských listech, aby se klub mohl obhájiti proti výtkám jemu činěným.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT v Brně. (Starosta Vrat. Pasovský návštěvou u odboru brněnského.) Den 28. ledna 1897 byl pro brněnský odbor svátkem. Na den ten určena členská schůze, na jejímž denním pořádku byla přednáška p. arch. Pasovského o Krkonoších. Pověst výtečného řečníka, kterou si byl p. Pasovský získal v Brně o lonském výletu klubu do Brna, přivábila četnou společnost do malé dvorany besedního domu, kteráž do posledního místa již před schůzí byla preplněna. Po uvítání členstva a zejména hojně se dostavivších dam přivítán p. Pasovský předsedou odboru a požádán o slíbenou přednášku. Sledovati postup celé přednášky vymyká se z úzkého rámu tohoto referátu Stačí podotknuti, že p. Pasovský po celé 2 hodiny dovedl veškeré své posluchačstvo, z nichž mnozí jen u vchodu státi mohli, upoutati svou živou, malebnou mluvou, pestrým, poutavým líčením a přirozeným nenuceným svým humorem. Za přednášku dostalo se starostovi vřelého díku posluchačstva živým potleskem, kteréž díky pak znovu tlumočil předseda p. řed. Černý. Za přednášku i za nevalně příjemnou zimní cestu poděkováno p. Pasovskému a jakožto upomínka na odbor náš i na dnešní večer podána mu byla velká palma, na níž seskupeny fotografie z Mor. Švýcarska s útulnou klubu ve středu, a podnos na visitky, představující prostonárodní barometr (narážka na hojné výpravy do Krkonoš zmoklé a zamžené, které p. Pasovský líčil), totiž plačící a na okraji vody sedící rosičku. Na vyzvání předsedy rozebráno hned přes 100 matičních navštívenek, na něž členové se podepsali a Pasovskému v upomínku nádavkem do podnosu vložili. Po té improvisována malá domácí zábava. Kde se vzal, tu se vzal — program bohatý a jak bohatý! Slečna Housikova z Plzně přednesla některé písně, slečna Illnerova a pan prof. Berger střídavě rozvučeli piano, tenor p. Čermáka, krásný baryton pana uč. Vojtěchovského střídaly se s basem prof. Jiříka. Vždy ochotné struny p. Zelinkovy roztoužily nás tak, jak nás rozveselily tři sestry pana Jiřikovského. Bylo pozdě po půlnoci a dvoranka posud

Digitized by Google

plná. Dobrá známka zábavy. Druhý den na to zajeli někteří členové o 11. h. dop. se starostou do Rajce, odtud saněmi přes Sloup do útulny u Macochy a zpět do Blanska, kdež se s p. Pasovským u rychlíku rozloučili. Večer o ½10. hod. byl starosta klubu zas v Praze, doufáme, že zdráv a vesel. Přáli bychom si, aby se p. Pasovskému pobyt náš mezi námi tak byl zalíbil, jako nám večer s ním strávený. *B.*

(Valná hromada.) Po zahájení druhé valné hromady dne 25. ledna 1897 předsedou p. Ed. Černým přečten a schválen protokol valné hromady ze dne 20. ledna 1896. Po té čtena jednatelská zpráva (viz čís. 2. 1897 Časopisu turistů) a jednohlasně schválena. Podobně došla uznání zpráva pokladníka, které předeslal předseda odboru poznámku, že účetní zpráva zvláštní sestavena nebyla, podobně jako léta předešlá, protože dosavadní malý peněžný obrat odboru nevyžadoval do nedávna zvláštní vedení účetních knih. Výbor odboru však již se na tom usnesl, že počátkem správního roku 1897 mají býti účetním znalcem založeny knihy účetní odboru. Z pokladní zprávy budiž uvedeno, že přijal odbor v roku 1896 celkem 2742 zl. 39 kr. a vydal 2564 zl. 14 kr. Čelnější položky příjmů jsou: Na příspěvcích členských 677 zl. 50 kr., vypůjčeno 686 zl., ze zábav, menších darů a p. 53 zl., splátka klubu na stavbu útulny 500 zl., dar pražských turistů „Šlapáků“ na zařízení šlapáckého pokoje 200 zl., dary a subvence J. M. arcibiskupa dra Kohna u sl. sněmu 90 zl., hospodáři útulny odevzdali z útulny, památek, korrespondenčních lístků 442 zl. 50 kr. — Hlavní položky ve vydání: ústřední pokladně zaplaceno 518 zl. 15 kr., na dluhy splaceno celkem 1064 zl. 75 kr.; na zařízení útulny vydáno letos 590 zl. 32 kr., pojistné a daně z útulny a lesů činily 32 zl. 43 kr., na úrocích splaceno 117 zl. 95 kr., dary čestné a na vánoční stromky činily 46 zl., značení cest, mapy, knihy a rámy stály 55 zl. Na poštovně a tiskopisy, tedy na administraci odboru vydáno dosud za r. 1897 71 zl. Zpráva revisorů zněla příznivě a vzata na vědomí. Po té provedena volba výboru Zvoleni následující pánové, kteří pak se konstituovali jakožto výbor, zvolivše ze sebe funkcionáře: předsedou volen opětně řed. E. Černý, místopředsedou komisař Remeš, pokladníkem JUDr. Th. Anderle, účetním účetní C. Holubý, jednatelem inž. Pětník, zapisovatelem prof. Veps, správcem sbírek a zásob zboží stud. inž. Waraus, hospodáři v útulně professor Straka a oficiál Tošnar, výbory stav. Tebich, komisař Wimmer, professor V. Berger. Náhradníky voleni: nadučitel A. Lang, adjunkt soudní Materna, učitelé Knies a See. Revisory voleni: inž. Vančura a knihtiskař Odehnal. Když byl předsedající se zeptal volených pánů, zda volbu přijímají, podékoval jménem valné hromady odstupujícím členům výboru dru. Skřivánkovi a řed. Marešovi, prose jich zároveň, by první v novém svém působišti na odbor náš pamatoval, a druhý, by po čase, až vlastní jeho povolání mu to dovolí, opět do výboru vstoupil. Po skončené volbě přikročeno k vylosování úpisů. Vylosováno číslo 7; jsou tudíž všecky úpisy odboru ve všech řadách s číslem 7 splatné. (Viz oznámení na 2. listě obálky časopisu.) Po té předložil výbor nové stanovy odboru ku schválení. Po vysvětlení navržených změn přijala valná hromada jednohlasně návrh nových stanov odboru. Při návrzích výboru ve příčině získání peněžních prostředků na podniky r. 1897 rozvinula se o projektech odboru čilá debata. Z ní budiž uvedeno, že hodlá odbor provésti roku 1897 přístavbu k útulně, by i v zimě tam mohlo býti hospodařeno, dále že bude nutno pomýšleti na úpravu cesty k Macoše a na účinnější práce označovací nejen v Mor. Švýcarsku ale i v krajině Tišnovské. Kromě toho, že úspěchy našich korrespondenčních lístků vedly odbor ku vydání nových moderních lístků. Bude též vydáno album pohledů a průvodce po Mor. Švýcarsku. První jest v tisku, druhý pak jest v rukopise dokončen. Konečně zařízeny budou o prázdninách r. 1897 tři, možno že i čtyři noclehárny studentské v obvodu odboru, totiž v Brně, Adamově, na Macoše a snad v Tišnově a Pernštýně. Návrhy výboru přijaty. Z kruhů členstva dán návrh na vyslovení zvláštních díků a náhrady za hotové výdaje s cestami k Macoše spojené oběma hospodářům. Přijato. — Professor Straka jménem obou hospodářů se zříká remunerace ve prospěch odboru. Tím valná hromada, k níž se dostavilo 38 členů odboru, skončena po doslovu předsedově.

Odbor KČT ve Slaném. Ustavující schůze odboru konána 29. ledna 1897. Výbor ustavil se takto: Předsedou zvolen aklamací pan Frant. Duras.

Digitized by Google

Ostatní členové výboru jsou: pokladníkem p. Karel Kazda, jednatelem pan Emil Verner. Kromě těchto zasedají ještě ve výboru pánové: Ant. Frič, JUC. Alb. Maysl, Čeněk Peters, Jan Švejda a František Částka. Za člena přihlásil se pan Frant. Houser, učitel při měst. škole ve Slaném. Klub čítá nyní 33 členů.

Odbor KČT v Humpolci. Čtvrtá valná hromada dne 9. ledna 1897. Přítomno 30 členů. Předseda p. Mag. Ph. Richard Valeský zahajuje o 8. hodině schůzi. 1. Čtení zápisníku předešlé valné hromady ku všeobecnému přání odpadá 2. Zpráva jednatelova o činnosti výboru (Jindřich O. Skorkovský): Schůzí výborových konáno 6. Hlavním předmětem naší činnosti byla péče o vydání a rozprodej knihy „Humpolec a jeho okolí“, o jejímž sepsání p. řed. Kobliha ku vyzvání výboru více než dva roky pracoval. Vzácný materiál historický, statistický, národohospodářský, národopisný a čistě turistický snesl a přidruživ k sobě četné spolupracovníky sestavil knihu pro Humpolec neobyčejně cennou. Význam její uznán jak v městě samém tak i vynikajícím i osobami mimo Humpolec a velikou částí české žurnalistiky. Rodákům našim žijícím mimo Humpolec způsobili jsme, jak z četných poděkovacích přípisů vidno, zasláním knihy nemalou radost. Dne 9. ledna pořádal odbor ku vzpružení společenských styků mezi členy a zdejší veřejností elitní taneční zábavu. Snaha výboru sdružiti ve středu našem cyklisty zdejšího města pod úředně schváleným jízdním řádem a za příčinou podnikání společných výletů na kolech nepotkala se se zdarem. Dne 19. března přednášel na členské, hojně navštívené schůzi p. JUDr. Frank o Berlíně s dokonalým úspěchem. Cesta k lesu „Okrouhlíku“, pokud přes zimu utrpěla, s jara opravena, některé polámané stromky cteným Hospodářským spolkem na nově vysázeny. Zbývá jen malá část k upravení, aby byla spojena se silnicí od nádraží do města vedoucí. Díky jest odbor kromě panu řediteli Koblihovi povinen v prvé řadě slavné městské radě města Humpolce za dar 100 zl. v hotovosti, za odkoupení 50 exemplářů knihy „Humpolec a jeho okolí“ v ceně 60 zl., za převzetí našeho dluhu pr. 47 zl. 9 kr., které jsme byli povinováni jednotlivým majetníkům pozemku ku cestě do lesa „Okrouhlíka“ přibraných; ctěným základním Živnostenské, Svatováclavské a slav. okres. zastupitelstvu za dary po 25 zl., slav. ústřednímu výboru KČT. za subvenci pr. 100 zl.; velkoprůmyslníku p. Emerichu Dítětovi za darování pozemků v ceně přes 200 zl.; p. c. k. okr. hejtmanovi Frenclovi za stálou přízeň našemu odboru projevovanou a zejména za dvakráte uveřejněné vřelé doporučení naší knihy o Humpolci v úředním listě c. k. okr. hejtmanství; slavným redakcím Nár. Listů, Hlasu Národa, Podvysockých Listů, Jihlavských Listů, Církevníka, Času a Časopisu turistů za příznivé posudky o naší knize; p. c. k. notáři a starostovi města Chaloupkovi za upřímné a vydatné nás podporování v každém ohledu; p. c. k. okres. školnímu inspektoru Humlovi za doporučení naší knihy o Humpolci a zakoupení této pro žákovské knihovny našeho okresu; p. řed. měšť. škol zdejších Řeháčkovi za zakoupení naší knihy pro pokračovací školu, aby dobří žáci při ukončení jí byli za odměnu podělováni; p. řed. dráhy m. s. Ludvíku Komrsovi za další práce s dokončením cesty k „Okrouhlíku“ spojené; p. Mg. Ph. Strosovi za obětavou činnost s rozprodejem a rozesíláním knih spojenou; p. Jos. Dvořákovi za vzorné sestavení složitých našich účtů a konečné bilance za rok 1896, konečně všem hojným příznivcům našeho odboru. Odbor vstupuje v nový rok společensky i finančně silen a můžeme s důvěrou očekávati, že bude i v příštím roce platným činitelem na povznesení našeho města i okresu a cenným článkem mohutného svazu KČT v zemích koruny Svatováclavské. 3. Zpráva pokladníkova (pan Adolf Wurm): Spolek náš čítal v roce uplynulém 81 členů, v roce 1895 pouze 65, přibylo tudíž v roce 1896 celkem 16 členů nových, z čehož vidno, že spolek náš čím dále tím větší oblibě se těší. Jak z účetní zprávy, jež všem členům před valnou hromadou doručena byla, viditelno, stojí si náš klub finančně velice dobře, neboť vykazuje jmění v částce 654 zl. 48 kr. a žádné dluhy, což za dobu tříletého působení jest oproti jiným spolkům výsledek velice značný. 4. Zpráva knihovní (sl. Anděla Vincencova): Knihovna odboru obsahuje 70 čísel v krámské ceně 79 zl. 53 kr. Členové odboru používají knihovny v míře pranepatrné, tak že ji více jako archiv než jako knihovnu pokládati můžeme. 5. Opravené stanovy odboru ústředním výborem nám zaslané přijaty jedno-

Digitized by Google

hlasně. 6. Volby vykonány jednohlasně s tímto výsledkem: Členové výboru: J. M. P. Ferd. Bursík, opat kláštera Želivského, p. Emerich Dítě, továrník, František Holý, c. k. berní kontrolor, Frant. Chaloupka, c. k. notář, JUDr. Alex. Frank, advokát, Aug. Pacák, c. k. soudní adjunkt, Václav Sobotka, učitel, Jindřich P. Skorkovský, tov., Adolf Trnka, soukenník, Mg. Ph. Richard Valeský, lékárník, a Adolf Wurm, továrník. Náhradníci: pp. Ludv. Pokorný, městský zvěrolékař, Frant. Satran, sládek. Revisoři: pp. Jan Nikolau, obchodník, Mg. Ph. Rudolf Štros, provisor. Knihovní slč. A. Vincencova Účetní odboru p. Jos. Dvořák, účetní. 7. Usneseno zakoupiti pro p. řed. Koblihu jako čestný honorář za sepsání knihy „Humpolec a jeho okolí" jeden los v ceně 100 zl. 8. Plat sluhovi ustanoven za obejití všech členů výboru 20 kr., za obejití všech členů odboru 1 zl. 9. Volné návrhy. K návrhu p. Jindř. P. Skorkovského usneseno jednomyslně, aby kluziště zřídilo se letos na obecním rybníku u továrny p. Ad. Wurma. Návrh p. učitele Vác. Sobotky na zřízení rozhledny na hranicích lesů Želivsko-Heralecko-Humpoleckých přikázán k úvaze příštímu výboru. Ve výborové schůzi konané dne 23. ledna za účastenství sedmi členů zvoleni k návrhu pana Emericha Dítěte dosavadní funkcionáři aklamací: za předsedu p. Mg. Ph. Rich. Valeský, za jednatele p. Jindř. P. Skorkovský, za pokladníka p. Ad. Wurm. Pan Ad. Trnka st. béře na se úkol v nejbližší schůzi městského zastupitelstva učiniti návrh, aby odborem upravená cesta k lesu „Okrouhlíku" nazvána byla „Turistickou alejí".

Odbor KČT v Novém Městě (na Moravě). Odbor ustavil se o valné hromadě konané dne 23. ledna takto: p. Josef Sadílek, předsedou, p. Alois Černý, jednatel, p. Viktor Brettschneider, pokladník; členové výboru: p. Leander Čech, p. Rudolf Kolářík a p. Jan Starý; náhradníci: p. A. B. Čipek, p. Václav Jokl.

Odbor KČT v Plzni konal dne 14. ledna t. r. řádnou valnou hromadu, již zahájil předseda p. r. z. s. Aug. Plischke vzpomínkou na zemřelé členy pp. Ondř. Pachmanna, prof. Aug. Fischera a dra. Em. Dreyera. Protokol předešlé valné hromady schválen a verifikován pp. prof. Hirschem a zemsk. radou Wentzlem. Zpráva jednatelská, jejíž stručný obsah na jiném místě t. l. podán, přijata s pochvalou; podobně i zpráva pokladníka p. prof. Simly, dle níž celkový příjem 1210 zl. 80 kr. činil a jmění odboru 470 zl. činí, s uspokojením tím větším vyslechnuta, když konstatováno, že Odbor náš 230členný nemá žádných členů-dlužníků. — Za členy výboru zvoleni téměř jednohlasně pp.: Bohusl. Beneš, c. k. cvič. učitel, K. Čermák, inspektor drah, Ant. Kostinec, professor, Vilém Merker, hor. úředník, Aug. Plischke, c. k. rada zemsk. soudu, Jos. Simla, c. k. professor, JUDr. Vilém Schmidt, advokát a Bohd. Tyšler, řed. měšť. šk.; za náhradníky pp.: J. V. Hrubý, knihkupec, Cyrill Jurenka, inženýr a dr. Vilém Luft, c. k. auskultant; za revisory účtů pp. Ot. Hyneš, katecheta a Jos. Trůneček, uč. měšť. školy. — Jednatel prof. Kostinec odůvodnil návrh na změnu stanov odborových, aby tyto přizpůsobeny byly novým stanovám Klubu. Poněvadž výbor odboru našeho jest osmičlenný, budou malé změny §§ 11. a 12. žádoucí. — Jako návrh výboru odůvodnil člen jeho prof. Simla nutnost zříditi síť noclehárен v Šumavě a v Pootaví, zejména v Hamrech, České Kubici a v Madru. Ohledně noclehárен v Horažďovicích a Nepomuku se vyjednává. Pan Vuršer, majetník pensionátu „Krásnohorská" na Č. Kubici, připomíná, že noclehárnu se čtyřmi postelemi vlastním nákladem zřídí. Když byla zpráva tato s díky přijata, po delším rokování, jehož súčastnili se pp.: Kostinec, Kytka, Ječmínek, rada Wentzl, a prof. Simla, usneseno poskytovati všem studujícím-noclehářům v noclehárně v Č. Kubici snídaně nákladem odboru. — Zajímavé byly zprávy p. prof. Kytky, otce studentů-turistů, o účasti studujících v noclehárně eisensteinské. Pan Ječmínek slíbil postarati se o zřízení noclehárny ve Starém Sedle u Orlíka. — Pokud týče se návrhu řádu pokladničního a účetního pro odbory, odůvodnil jednatel změnu jeho v ten smysl, by odbory byly povinny odváděti Klubu polovinu příspěvků do konce června, zbytek pak do konce listopadu; delegátu do valné hromady Klubu vyslanému uloží se přání toho hájiti. — Jako volný návrh proneseno p. prof. Kubešem přání, aby odbor sadařským podnikům byl podporou a aby v časopise klubovním bylo zvláštním provoláním působeno k osa-

Digitized by Google

zování strání stromovím, což souhlasu přítomných doznalo. — Výbor o valné hromadě zvolený ustavil se takto: předseda p. r. z. s. Aug. Plischke, místopředseda p. insp. Karel Čermák, pokladník p. prof. Jos. Simla, jednatel p. prof. Ant. Kostinec, zapisovatel p. řed. Bohd. Tyšler.

Odbor KČT v Ledči. (Valná hromada.) Dne 31. ledna t. r. konal odbor zdejší výroční valnou hromadu. Na programu byla jednatelská zpráva za rok 1896, zpráva pokladníkova, volba výboru a funkcionářů na r. 1897 a volné návrhy. Z 28 členů dostavili se 22 členové. Tři členové nemají sídlo v Ledči. Pan předseda odboru zahájiv schůzi, dal výraz uspokojení z tak četné navštívené schůze, kteráž jest zárukou pro zájem turistický, přivítal i četně se dostaviv ší dámy a přikročil k pořádku jednacímu: Z přednešené zprávy jednatelské uvádíme následující: Bude tomu dne 8. února t. r. rok, co konána byla první valná hromada přičiněním velectěného předsedy našeho, pana ředitele Rob. Hruše nově ustaveného odboru Klubu českých turistů. Okres ledečský nenáleží sice mezi bohaté a znamenité okresy naší milé vlasti, však na krásy přírodní nelze jej chudým nazvati, naopak, náleží naše Posázaví mezi nejmalebnější kraje české. Zdejší krajiny, krásné lesy, ladná Sázava se svými luznými úbočími a čistou, továrními závody nezkalenou vodou, mohutný Melechov, zdravý vzduch a pěkná společnost — toť jsou zajisté podmínky, jež mohou každému jednotlivci pobyt ve zdejší krajině zpříjemniti. Turistický odbor náš pak převzal na se úkol, aby členstvo k častým vycházkám do zdejšího okolí animoval, aby zavítavším sem cizím turistům nejkrásnější partie zdejšího okolí Sázavy označil a jednou (té myšlénky se spustiti nemíníme) na Melechově, nejvyšším to bodu Českomoravské vysočiny, rozhlednu za pomoci Klubu českých turistů zbudoval. Odbor náš konal během roku 5 výborových schůzí. Mimo kratší vycházky do „Stvořidel“ za Pavlíkovskou myslivnu do lesů u Sázavy nazvaných „Kabáty“, přes Sechovskou stráň k „Holubici“ do údolí Želivky, do Hněvkovic atd., kteréžto kratší vycházky podnikají otužilí šlapáci odboru zdejšího každou neděli a svátek odpůldne za každého počasí, pořádal odbor náš dva větší výlety, a to prvý dvoudenní výlet do Humpolce, Jihlavy a Světlé. Výlet ten vydařil se skvěle a přispěl k utužení svazku s bratrským odborem humpoleckým, projevivším při této příležitosti vpravdě slovanské pohostinství. Dne 30. května zavítali do středu našeho starosta KČT pan architekt Vratislav Pasovský a dva členové ústředního výboru klubu českých turistů: p. řed. Lad. Jozek z Českého Brodu a p. Jaroslav Prokop, c. k. místodrž. účetní oficiál. Ku jejich poctě uspořádal odbor náš dne 30. května zábavný večer, získav ku přednášce p. řed. L. Jozka, jenž zajímavou a poutavou přednáškou o své cestě po jižním Rusku (Kavkazu a Krymu), zvláště pak líčením přírody, obyvatelů, jich zvyků a mravů poučil a pobavil v plném počtu dostaviv ší se společnost dam a pánů. Ostatní část večera vyplněna sólovými výstupy členů zábavního odboru Besedy a koncertováním hudebního kvarteta Světelského. Druhý den, v neděli dne 31. května podnikl odpůldne odbor náš se svými pražskými hosty výlet na Melechov, jehož se účastnilo z Ledče 26 dam a 18 pánů. Z Kutné Hory dostavili se na Melechov 4 pánové, z Humpolce na velocipedech dva pánové. Budiž zde vzdán vřelý dík panu předsedovi a jeho velectěné choti, kteří účastníkům poskytli na vrchu vítané občerstvení. V měsíci srpnu podnikli tři členové našeho odboru, p. notář J. Šádek, p. okr. inspektor L. Richter a pan c. k. listovní Kohout cestu do Šumavy, a slíbili již jmenovaní pánové o některé z příštích schůzí odboru nám cestu onu vylíčiti. Zpráva ukončena vřelým přáním, aby počet členů vzrostl, a úspěšná činnost odboru korunována byla hojným zdarem. Druhým číslem programu byla zpráva pokladníka, pak následovala volba výboru. Po zvolení výboru vykonal tento ihned volbu funkcionářů a zvoleni byli: předsedou p. Rob. Hruš, ředitel velkostatku, jednatelem p. Ant. Eichler, uč. měšť. školy, pokladníkem p. Lad. Richter, c. k. okr. školní inspektor, do výboru dále zvoleni: p. Jan Šádek, c. k. notář, p. Adolf Němeček, lesní geometr. a p. dr. F. Zelený, obvodní lékař. Náhradníky zvoleni: p. Vilém Perknovský, c. k. poštmistr, a p. Karel Schmidt, lesní příručí. Revisory účtů: p. Jos. Dvořák, c. k. finanč. koncipista, a p. Ant. Bárta, okr. tajemník.

Z odboru KČT v Jičíně. Ve schůzi výborové a Prachovské sekce našeho odboru, konané dne 19. února t. r.,

Digitized by Google

schválena především zpráva pokladníkova, dle níž kasovní hotovost činí 36·53 zl. Podle oznámení jednatelova činí počet členů 40, z nichž jsou dva zakládající a 38 činných. Rozpředl se čilý rozhovor o nastávajících pracích v Prachově a nákladu, jehož budou vyžadovati. Schváleny návrhy jednatele, směřující k označení zaduších partií Prachovských skal, a to zejména Lahole, Krkavin, Kocourníka, Šustce, v Maštalích, Vávrovy rokle, Liščích Kotců a j.; potom u Žlábku a na Valech. S lesní správou hraběte Schlika stane se dohodnutí o upravení stezky z lesa Hustáče a z Hromové rokle na Ervínův hrad. Usneseno pořídit zábradlí na řečeném hradě a na prvním sedátku, pořídí se některé tabulky k označení směrů na Prachově. Výbor doufá, že na tyto práce a vydaje obdrží jako jiná léta i tentokráte přiměřenou subvenci, za niž bude ústřednímu výboru v brzku podána žádost s náležitým rozpočtem. Dle snesení výboru a valné hromady, konané 20. prosince m. r., daly se u pražské firmy L. J. Čech udělati dle fotografií páně Pickových dva světlotiskové kabinetní pohledy, a to „Vyhlídka s druhého sedátka“ a „Pohled do císařské chodby“. Oba obrazy po 500 kusech, kterážto objednávka, vyřízená k úplné naší spokojenosti, činí jmenované firmě všecku čest. Ustanoveno zasílati tyto světlotiskové obrazy též ostatním odborům à 10 kr. Losy zaslané pohorskou jednotou „Radhošť“ rozprodány. — Doporučeno, aby se v okolí města Jičína zřídily studentské noclehárny ve Kbelnici, Železnici, „na Klepandě“, pod Kumburkem, v Sobotce a Mladějově. Za delegáta do valné hromady KČT požádán p. Karel Řezníček. Ku vybídnutí sl. odboru jilemnického podniknut dne 2. února t. r. zimní výlet našeho odboru do Lomnice, jehož se súčastnilo přes 30 členů. Odbor jilemnický nemohl se pro veliké závěje dostaviti, čímž omluven. Návrh přednesený o poslední valné hromadě ve příčině plakátu se přijímá. Bude přijata nabídka páně Husníkova, ač-li se získá nejméně 20 inserentů.

Posázavský odbor KČT v Dnespekách. Valná hromada byla konána dne 7. února 1897, při níž podána zpráva jednatelská i pokladniční a schválen návrh nových stanov. Po té vykonány volby a zvoleni opět: Za předsedu: pan Karel Loula, zemský poslanec a statkář v Dnespekách, za jednatele: pan Frant. Bláha, učitel v Poříčí n. Sázavou, za pokladníka: Otta Weissberger, továrník v Městečku. Mimo to usneseno, aby odbor zřídil v Poříčí nad Sázavou knihovnu, jakož i aby ústřední výbor KČT požádán byl o podání žádosti za slevu jízdného pro členy KČT na nově otevřené dráze Čerčany-Krhanice. Tím byla valná hromada — která se konala za velice nepatrného účastenství členů — ukončena.

Odbor KČT v Domažlicích. Veškeré pány členy odboru našeho žádáme, by svým vlivem v nastávajícím jarním období laskavě všeobecně působili na vysazování stromů a keřů při prázdných cestách a na holých stráních, jichž bohužel v naší krajině dosud jest hojnost. Působme k tomu každý všemožně, by stromovím a křovinami dodalo se krajině naší nových půvabů. — Výbor dle usnesení valné hromady jmenoval Jeho Osv. pana Jiřího r. hraběte ze Stadionů atd. za hojnou podporu stavby chýše Pasovského na Čerchově svým zakládajícím členem. Obětavý starosta klubu pan Vr. Pasovský zaslal nám dar 100 zl. 65 kr. na zaplacení nábytku, který pro místnost hostinskou do chýše zde zhotoviti dal. Pan L. J. Čech, majitel velkoobchodu papírnického, daroval pro chýši obraz v rámu „Chodská svatba“. — Srdečný dík našim příznivcům.

❦

Zemřelí členové KČT:

Pan **Alois Kadeřávek,**
ředitel I. obč. záložny v Praze,
spoluzakl. a nejstarší člen KČT.
† 13. února 1897.

Noví členové na rok 1897:

99. Pan Frt. Švejda, JUDr., koncipista magistr. král. hlavního města Prahy, č. b. 485.
100. „ Ant. Hodek, c. k. oficiál, Praha, č. b. 489.
101. „ Karel Nedvěd, uměl. obchodní zahradník, Praha, č. b. 490.
102. „ Vilém Dvořák, měst. inženýr, Praha, č. b. 491.
103. „ Frant. Máta, úř. firmy Frant. Odkolek, Praha, č. b. 492.
104. „ Vác. Kadeřábek, magistr. úř., Praha, č. b. 493.

Digitized by Google

105. Pan Vác. Nebeský, velkoobchodník uhlím, Praha, č. b. 494.
106. Slavná Měšťanská Beseda, Praha, č. b. 495.
107. Pan Dom. Císař, řed. měst. hosp. úřadu, Praha, č. b. 496.
108. „ Ant. Šedivý, soukr., Král. Vinohrady.
109. „ Jarosl. Schiffmann, obch., Vysoké Mýto, č. b. 193.
110. Ctěný Turistický odbor „Snahy". Vsetín, č. b. 195.

V odboru berounském:

111. Pan Raboch, JUDr., adv., Beroun, č. b. 54.

V odboru brněnském:

112. Slč. Žofie Zvěřinova, odb. učitelka Vesny, Brno, č. b. 239.
113. Pan Luitpold Waraus, stud. inženýrství, Brno, č. b. 240.
114. „ Arnold Kučera, Dr., lázeňský a praktický lékař, Luhačovice na Moravě, č. b. 241.
115. Paní Josefa Paleniková, uč. Vesny, Brno, č. b. 242.
116. Pan Ant. Přikryl, lékárník, Brno, č. b. 243.
117. „ Arnold Klíčník, optik a mechanik, Brno, č. b. 245.
118. „ Josef Beneš, tov., Brno, č. b. 246.
119. „ Jan Honsa, vyrabitel sodové vody, Brno, č. b. 247.
120. „ Emanuel Tužil, řed. Živnost. banky, Brno, č. b. 248.

Odbor domažlický:

121. Pan Jak. Ptáčník, JUDr., c. k. notář, Hostouň u Domažlic, č. b. 129.
122. „ Leopold Kilb, výp. úř., Domažlice, č. b. 130.
123. Jeho Osvícenost Jiří říšský hrabě ze Stadionu, Than-Warthausenu atd., Trhanov, č. b. 131.
124. Důstojný pan P. Karel Toman, kapl., Folmava u Domažlic, č. b. 132.
125. Pan Ondřej Schweinar, říd. učitel, Postřekov u Klenče, č. b. 133.

V odboru humpoleckém:

126. Pan Jul. Hořínek, hotelier, Humpolec, č. b. 85.
127. „ Prokop Skorkovský, tov., Humpolec, č. b. 86.

V odboru jičínském:

128. Pan Břet. Václavík, zvěrolékař, Jičín, č. b. 44.
129. Paní Emilie Geistová, choť c. k. soud. rady, Jičín, č. b. 45.
130. Pan Frant. Holvek, ekonom, Jičín, č. b. 46.

V odboru jilemnickém:

131. Pan Jan Pekárek, pokl. Obč. zál., Jilemnice, č. b. 123.

V odboru klatovském:

132. Pan Frant. Veselý, uč., Chuděnice, č. b. 68.

V odboru kutnohorském:

133. Pan Otakar Bayer, c. k. místodrž. konceptní praktikant, Kutná Hora, č. b. 88.

V odboru ledečském:

134. Pan Vojt. Bárta, tov., Františkodol u Světlé n. Sáz., č. b. 31.
135. „ Karel Říha, c. k. soudní adj., Ledeč, č. b. 32.
136. „ Václav Tobolář, lesní v Kožlé u Ledče, č. b. 33.

V odboru náchodském:

137. Pan Vilém Goldschmied, řed. tkalcovny Hermann S. Doktor, Náchod, č. b. 90.
138. „ Edv. Jireček, c. k. kancelista okr. soudu, Náchod, č. b. 91.

V odboru novoměstském na Moravě:

139. Pan Bedř. Weis, MUDr., c. k. okr. lékař, Nové Město na Moravě, č. b. 27.
140. „ Filip Německý, c. k. berní adj., Nové Město na Moravě, č. b. 28.
141. „ Vinc. Erazín, c. k. berní prakt., Nové Město na Mor., č. b. 29.
142. „ Jan Hošek, prof. zemské vyšší reálky, Nové Město na Mor., č. b. 30.
143. „ Frant. Knob, revírník, Lišná u Nov. Města na Mor., č. b. 31.
144. Důstojný pan P. Ig. Sedláček, farář, Jimramov na Moravě, č. b. 32.
145. Pan Jan Christof, měštan, Jimramov na Moravě, č. b. 33.
146. „ Jan Sklenář, soukr., Jimramov na Mor., č. b. 34.
147. „ Dobromil Hrdlička, uč., Jimramov na Mor., č. b. 35.
148. „ Bedř. Gartšik z Nagy Sallay, c. k. poštm., Nové Město na Moravě, č. b. 36.
149. „ Hugo Zástěra, obch., Jimramov na Mor., č. b. 37.
150. „ Frant. Kalášek, měštan, Jimramov na Mor., č. b. 38.
151. „ Karel Bastl, říd. uč., Jimramov na Mor., č. b. 89.
152. „ Al. Lausch, revírník, Heralec na Mor., č. b. 40.

V odboru sušickém:

153. Pan Karel Valenta, statkář, Svojšice, č. b. 27.
154. „ Dan. Furth, továrník, Sušice, č. b. 28.

Digitized by Google

155. Pan Arn. Fürth, továrník, Sušice, č. b. 29.

V odboru strakonickém:

156. Pan Karel Vorel, JUDr., adv., Strakonice.
157. Důstojný pan Frà Jan Westfal, katecheta měšť. školy, Strakonice.
158. Pan Ferd. Rýdlo, účetní, Strakonice.
159. „ Theodor Kratochvíl, prokurista, Strakonice.
160. „ Jan Pavelec, knihk., Strakonice.
161. „ Alois Kokeš, vlastník mlýna, Strakonice.
162. Důstojný pan Frà Jan Wolf, farář, Podsrp.
163. Pan Karel Fetter, předseda společ. řezníků, Strakonice.
164. „ V. Hořica, JUDr., adv., Volyně.
165. „ Emil Lhota, řed. řem. školy, Volyně.
166. „ J. B. Vltavský, odb. uč. řem. školy, Volyně.
167. Pan Antonín Bízek, vlastník mlýna., Volyně.
168. „ M. Žák, JUDr., adv., Volyně.
169. „ Arnošt Miniberger, tov., Volyně.
170. „ J. Fügner, MUDr., prakt. lékař, Volyně.

V odboru štramberském:

171. Pan Ant. Vařeka, c. k. berní úř., Příbor na Moravě, č. b. 54.
172. „ Adolf Raška, tov., Kopřivnice, č. b. 55.
173. „ Frant. Mézl, c. k. auskultant, Nový Jičín, č. b. 56.

V odboru táborském:

174. Pan Ant. Šubert, úř. filiálky Živn. banky, Tábor, č. b. 62.

V odboru valašsko-meziříčském:

175. Pan Šimurda, obch., Zubří, č. b. 53.
176. „ Jos. Drahoňovský, JUC., advok. koncip., Val. Meziříčí, č. b. 54.
177. „ Jaroslav Chrastina, knihkupec, Val. Meziříčí, č. b. 55.

Velikonoční výlet do Dalmacie.

Členská schůze únorová konána byla ve středu, dne 10. února t. r. Starosta klubu, p. arch. Vrat. Pasovský promluvil o dojmech, jakých nabyl na své cestě po Dalmacii; živým líčením, jež doprovázeno bylo hojnými fotografiemi, doprovodil nás na mapě, zvláště k této přednášce zhotovené, podél celého břehu dalmatského od severu až do boky Kotorské. Jeho zábavný způsob vypravování jest všem členům klubu příliš dobře znám a byl v těchto listech již tak často oceněn, že by zbytečno bylo, abychom se dnes opět o něm rozepisovali. Stačiš tuto zjistiti, že se četné posluchačstvo po celou hodinu výborně pobavilo a mnohému přiučilo.

Po skončené přednášce, která provázena byla hlučnou pochvalou, vyžádal si slovo p. prof. dr. Kurz, jenž přítomným vyzradil, že p. starosta právě proslovenou přednáškou zahájil agitaci a učinil náležitou náladu ve prospěch nového podniku klubovního, totiž pro jarní výlet do Dalmacie. Doporučiv tento výlet co nejvřeleji, tlumočil od chorvatských poslanců z Dalmacie a z Istrie očekávání, že se na této výpravě poprvé provede skutečné sbratření příslušníkův obou našich národností, a připojil jejich jménem sliby, že se všemožně o to přičiní, aby náš výlet co nejlépe dopadl. Zároveň předložil adresy horvatských předáků z dalmatských měst, kteří jsou ochotni, státi se tam našimi průvodci, a oznamuje jména oněch českých poslanců z Moravy a Čech, kteří se počtem přes 20 osob našeho výletu súčastniti hodlají.

Prohlášení toto vzato na vědomí, načež teprve p. starosta uvádí některé podrobnosti o zamýšlené výpravě velikonoční a konečně oznamuje, jak daleko dosud přípravné práce pokročily. — Smíme-li souditi podle patrného zájmu a všeobecného souhlasu, s nimiž se výklady p. starosty u členstva setkávaly, může klub doufati, že účastenství v tomto krásném podniku bude velmi čilé, a že podnikatelské družstvo k četným zdařilým podnikům dřívějším připojí velezajímavý podnik nový, jenž dojista bude na velkou čest a slávu Klubu českých turistů.

Z plna srdce přejeme „Dobrý vítr“ a „Štěstí junácké“!

Digitized by Google

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno . .	zl.	63·—
Pan architekt Vratislav Pasovský, starosta KČT	„	100·65
Pan Karel Chodounský, MUDr., universitní prof., místopředseda KČT	„	5·—
Pan Jan Hubínek a syn v Libni	„	2·—
Pan L. Kheil, továrník v Nové Kdyni . . .	„	1·—
Úhrnem dosud . . .	zl.	171·65

Různé zprávy.

Alkohol a slézání hor. Pod tímto titulem uveřejňuje dr. Otto Snell z Hildesheimu v posledním čísle Mittheilungen des D. u. Oe. Alpenvereines výsledek vyzvání v listě tomto v listopadu m. r. učiněného k čtenářům, by podali zprávu o svých zkušenostech o škodlivosti či prospěšnosti požívání alkoholu při turách. Ze zprávy té vyjímáme toto: K vyzvání tomu došlo 60 zpráv. Pouze jediný přívrženec absolutní abstinence se přihlásil. 37 listů, tedy 32% vyslovuje se v ten smysl, že lihovin po čas namáhavého slézání vůbec nemá býti požíváno. Jeden z nich praví, že požívání lehkého vína jest přečinem, požívání piva či kořalky zločinem. Jiný jest toho mínění, že víno a zejména šampaňské prospívá pouze — hostinským. Mírnějším jest úsudek jiných, kteří připouštějí mírné požití vína, a to i šampaňského, když namáhavé partie jsou překonány a není-li sestup zvláště nesnadný. Velmi mnozí však odsuzují požívání lihovin nejen po čas tury, nýbrž již večer před ní a radí k největší střídmosti. Někteří kladou na to váhu, aby po dobu celé cesty každého značnějšího požití alkoholu bylo se vystříháno, a radí na př. jeden, by požívalo se jen polovice množství obvyklého doma. Opět jiní nekladou si mezí v požívání nápojů, překonali-li turu nesnadnou a namáhavou. Značně se rozcházejí mínění o tom, radno-li místo dříve obvyklého vína vůbec píti, jakož i tom, co se píti má. Mnozí jsou proto, aby se pilo co možno hodně vody, stejný počet jest však těch, kteří pití vody obmezují na nejnutnější míru. Mnozí doporučují pití čaje na cestě. Dvanáct hlasů odevzdáno pro mírné požívání vína mezi cestou; zatracují však pivo a kořalku. Tři z nich pijí víno smíšené s čajem nebo vodou. Většina dává přednost vínu červenému před bílým. Tři z listů radí k tomu, míti po ruce kořalku nebo jinou lihovinu, užiti jí však pouze jako léku, nastane-li veliká únava nebo veliká zima. Pouze pět horolezců pokládá mírné požívání lihovin i mezi cestou za doporučitelné. Sumu všech náhledů shrnuje citovaný list v tato slova: Při těžkých a namáhavých turách nutna jest nejvyšší zdrželivost v požívání lihových nápojů. Dr. *S. P.*

Fotografická výstava československá, kterou hodlá uspořádati „Klub fotografů-amaterů“ v Praze, bude míti dojista velikou zajímavost i pro naše turisty, z nichž asi nejeden sám je fotografem, chovaje mezi svými cestovními vzpomínkami mnohý pohled na kraj, kterým procházel. Výstava bude obsahovati vedle fotografií všeho druhu také pomůcky fotografické pro amatéry, různé způsoby rozmnožování fotografie a obrazů tiskem a pomůcky k tomu, výstavu retrospektivní a posléze fotografickou literaturu. Výstavu obeslati možno všem československým fotografům-amatérům rakouským a připuštěny jsou obrazy všech velikostí. Otevřena bude výstava o svátcích svatodušních a potrvá asi 14 dní. Před tím bude sjezd českých fotografů-amatérů ze zemí koruny české.

Na vrcholu Hochkönigu zřizuje rakouský klub turistů chýši k oslavě jubilea J. V. císaře a krále Františka Josefa. Doprava staviva provedena býti má časně z jara a stavba sama dokončena do podzimu. Otevření státi se má v srpnu r. 1898. Dr. *S. P.*

Digitized by Google

Přesídlení panoramatu Národní jednoty pošumavské. Ač tento čistě vlastenecký podnik i v nynějších místnostech svých na Václavském náměstí těšil se značné návštěvě našeho obecenstva, bylo přec namnoze poukazováno k tomu, že místnosti ty jsou poněkud z ruky. Z příčiny té najala Pošumavská jednota prostorné a velice vhodné místnosti na hlavní tepně pražského městského života, totiž na Ferdinandově třídě č. 11., naproti Uršulinskému kostelu, kamž se již panorama přestěhovala.

Literatura.

Letem českým světem. Panorama Čech, Moravy a Slezska ve velkých fotografických pohledech Sešit 1—6. Málokte é dílo může vítati turista a přítel turistiky s potěšením takovým, jako právě vydávaný Let přes český kraj, neboť dílo, bude-li dokončeno tak jak bylo počato, bude české turistice jenom s velkým prospěchem, nehledě k tomu, že české typografii je s nemalou ctí. Stalo se dojista nejednomu z turistů našich, že na své cestě namátkou přišel na nějakou podobnou panoramatickou knížku s pěknými pohledy krajin nebo měst, a čím pohled byl zdařilejší, tím větší v něm vznikla chuť podívati se na tu krajinu nebo to město. Obrázek takový mimo to je lákadlem a to mnohem silnějším a účinnějším nežli popisy sebe delší a sebe krásnější, které jen ve případech velmi výminečných dovedou přiblížiti se obrazu. Jinde (nejvíc asi v Americe) už dávno pochopili význam takovýchto pohledů, jakož přesvědčíš se snadno na každém parníku, v čítárně každého hôtelu, v kancelářích cestovních, kde podobné sbírky obrazů bývají vyloženy k volnému nahlédnutí, abychom tak řekli jako vzory látek, ze kterých cestující člověk může si vybrati. Nejen že panorama zemí českých podá hned při pouhém prohlížení pěkný názor o českých krajích, ale povzbuzujíc k návštěvě končin neznámých, přispěje valně ku vlastnímu, přímému jich poznání. To tím spíše, poněvadž obrazy v díle Vilímkově provedeny jsou přesně a krásně a věru člověk má embarras de choix vybíraje z nich ty nejlepší. Jen tak namátkou uvádíme: Kapitulní děkanství Olomúcké, Kolonáda v Kroměříži, Čertovo jezero na Šumavě, Náměstí v Táboře, Kozí hřbet v Krkonoších, Macocha, Zřídlo Bílinské, Obří důl v Krkonoších, Karlovo náměstí v Praze a j. a j., vesměs to pohledy velmi případné, malebné a výhodné a při tom přece pravdivé. Výběr obrazů je velmi rozmanitý a s pohledy celkovými střídají se pestře pohledy detailní, pohledy na památky stavitelské a sochařské, pomníky i rodné domky našich velikánů. Každý obraz je provázen vysvětlujícím textem, který ovšem nemůže obsahovati podrobný popis, ale ve kterém přece tu a tam, kde okolnosti k tomu přímo nutí, mohly by býti oceněny snahy KČT jako na příklad při Macoše, kterou právě práce KČT učinily pohodlněji přístupnou. Že někdy text, pořízený většinou od renomovaných spisovatelů a znatelů svého kroje, béře se spíše tónem feuilletonickým a causeristickým, dlužno jen chváliti, protože vlastní poučení leží v obraze a na malém prostoru slovné části nemůže býti dáno. „Letem českým světem“ nejen že snese všecko porovnání s analogickými díly podobnými, ale při porovnání tom svojí úpravou je předčí, jako na příklad dílo podobné, vydané Laurenčičem při příčině maďarské slavnosti milleniové. Velmi by se doporučovalo pořídíti vydání zvláštní s textem francouzským a „rozhoditi“ je jinde po světě, zejména do středisk turistických, do tamějších hôtelů, na parníky atd. v čemž na př. „Spolek pro povznesení návštěvy cizinecké“ našel by pole jistě velmi vděčné. Jednotlivým odborům KČT můžeme „Letem českým světem“ dobře doporučiti, tím raději, poněvadž k pohledům ze zemí českých budou přidány také pohledy ze Slovenska, nám tak blízkého, ale turisty našimi přece ještě málo navštěvovaného. Nakladatelstvo zařídilo vydání tím způsobem, že vedle obrazů tištěných po obou stranách listů vychází vydání s tiskem jednostranným, tak že lze po případě užiti i jednotlivých listů jakožto obrazů nástěnných; pak bylo by snad

Digitized by Google

i s prospěchem, kdyby po ukončení díla byly vydány některé zvlášť zajímavé pohledy jednotlivě. — Že cena sešitu 30 kr. není velká, není potřeba vykládati turistům, kteří vědí, že dvanáct podobizen takového formátu stálo by alespoň 3 zl. Budeme stopovati s interessem postup tohoto díla. *G. H.*

---

365 polodenních výletů z Prahy a půldenní okružní cesta kolem Prahy. Sestavil prof. dr. V. KURZ. S mapkou. Cena 6 kr. — K dostání ve všech knihkupectvích jakož i **v nových místnostech klubu na Václavském náměstí „u Doušů".** Úřední hodiny denně od 9—12 hod. dopol. a od 3—7 hod. odpoledne kromě neděl a svátků.

Tamtéž prodávají se pánům členům:

Českým krajem! Sbírka cestovních knih, jež vydává KČT:

I. **Železné Hory** od Václava Jedličky s mapkou a 5 obr. 1892.
II. **České Budějovice, město.** S plánem a 4 obrazy. 1892.
III. **Budějovice, okolí.** S mapou a 5 obrazy. 1892.
IV. **Kunětická Hora** od Antonína Kopeckého, faráře Dřítečského. S 8 obrazy. 1892.
V. **Písecko** s okresem Mirovickým a popisem hradu Orlíka i Zvíkova od Josefa Rennera S mapkou, plánem a 8 obrázky. 1893.
VI. **Strakonicko** s okresem Vodňanským a Horažďovickým od Josefa Rennera. S mapkou a 5 obrázky. 1893.

Po 20 kr.

VII. **Krajina Orlická** od Čeňka Kalandry. S mapou a 13 obrázky 1895. **30 kr.**
VIII. **Průvodce po Bezkydách** a Moravském Valašsku. Sestavil B. Remeš. S mapkou a 18 obrázky. Praha 1895. 8°, str. 111. Vázané 65 kr., brož. 50 kr.

Okolí Jičínské. Popisuje Frant. Lepař, c. k. školní rada. S mapou a 14 obr Praha 1896. 8°, str. 30. **10 kr.**

Nejnovější! Vzhůru na Krkonoše! Sepsal prof. dr. Vilém Kurz S mapkou Krkonošů a 9 obrázky. **Druhé vydání.** Praha 1896. 16°, str. 24. **3 kr.**

Výletní listy KČT. I. Do Železných Hor. II. Kutná Hora. Roztěž. III. Beroun a okolí po **2 kr.**

Průvodce po Příbrami a okolí hlavně též po Příbramských dolech. Vydaný podnětem odboru KČT za redakce prof. Josefa Hrabáka, c. kr. vrchního horního rady, se 36 vyobrazeními a 5 mapami. Příbram 1893. 8°, str 205. Nevázané **1 zl. 10 kr.**, váz. **1 zl. 50 kr.**

Listárna redakce.

P. **K. L. v Soběslavi.** Některé myšlénky v „Turistických vzpomínkách" jsou dobré, bylo by však třeba poněkud jiného zpracování. — P. **A. G. v K. n. O.** Očekáváme slíbenou návštěvu v redakci.

K tomuto číslu přiložena jest Výroční zpráva a Seznam členů Klubu českých turistů.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«.

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. DUBNA 1897. ČÍSLO 4.

Sarajevo.

Jako pozdrav zasýlá *Ferdinand Velc.*

Jakmile přejedeme přes řeku Sávu do Bosenského Brodu, shledáme, že přijíždíme do země fesů a turbanů. Každý Bosňák, ať to již kdokoli, nosí jedno z obou, ani vojsko nevyjímaje. Nápadny budou také každému turistovi úzké kolejnice na dráze. měřící jen 75 *cm* šířky oproti našim 140 *cm*, a jiná stavba železničních vozů. Jsou tak proto úzké, že dráha činí náhlé a velmi časté zatáčky, sužena a stěsnána jsouc skalami někde jen na nepatrné, úzké místo podél řeky.

Každý cestující Bosnou mějž pohotově a v pořádku svůj cestovní pas, z kterého poznamená si úředník konající v Brodě službu, jméno a místo, kam jedeš.

Chtěje mluviti jen o Sarajevu, nezmíním se o popisu terrainu, stanic, míst a měst, kterými projíždíme. Za 10 hodin dojedeme z Bos. Brodu do Sarajeva (269 *km*). Nádraží vzdáleno je od města as půl hodiny. Spojení s městem sprostředkuje elektrická tramway, omnibusy a fiakry. Město rozloženo jest velmi malebně v údolí po obou březích malé řeky Miljačky a na bocích sousedních vrchů. Větší část města leží na pravém břehu. Podél řečiště, které ve městě je regulováno, jest po pravé straně nové nábřeží s asfaltovým chodníkem a s elektrickou drahou. Na druhé straně pak dosud straší polozbořená dřevěná, turecká obydlí. Pohled na město s každé strany jest krásný; jmenovitě s kastelu a s Velké Kapy činí dojem úplně orientální, vyjímaje střed města, kde evropský ráz razí si neuprosně cestu dále. Našinec dívá se nejdříve na džamie se štíhlými minarety, jichž s kastelu jsem jednou napočítal přes 60, ač jest jich mnohem více. Před okupací mělo prý jich Sarajevo as kolem 100.

Dle posledního sčítání má Sarajevo přes 40.000 obyv., skládajících se z Turků, Srbů, Chorvatů, Židů španělských i jiných, cikánů, Němců atd. Proto se nikdo nediv, uslyšíš-li na ulici za každých několik kroků jinou řeč. Tak mluví se zde srbsky, chorvatsky, turecky, německy, španělsky, česky, polsky, vlasky, maďarsky atd. Spletení to

Digitized by Google

jazyků! Zemská řeč, kterou se také všude ve školách vyučuje, je „bosanština“, nové to pojmenování pro srbsko-chorvatštinu, aby nebyla uražena ani jedna ani druhá národnost. Známo je, jak Chorvát Srba a Turek Srba neb opačně nenávidí. Každý z nich žádá jen ve svém jazyku a v písmě svá práva, a také všude se jim vyhovuje. „Bosanština“ přijala mnoho slov z turečtiny. Proto nedivte se, že stanice tramwaye atd. označeny jsou ve čtyřech řečech: srbsky, chorvatsky, turecky a německy, ulice pak chorvatsky a srbsky — a aby všem učiněna byla zadost, po každé v jiném pořadu. Každý úředník musí znáti zemskou řeč; daří se jim v tom vzhledě tedy lépe než nám. —

V Bosně rozhoduje náboženství více nežli národnost; rozeznáváme tu tedy mohamedánce Turky, katolíky Chorvaty, protestanty, pravoslavné Srby, židy Španěly a jiné. Každý z nich má jiný kalendář, jiný letopočet a hodiny. Na každý téměř den padne nějaký svátek z těchto sekt náboženských. Turci slaví svou neděli v pátek (džuma), židé v sobotu, křesťané v neděli. Ve školách mají s tím veliké potíže.

Ke hlavním budovám v městě lze počítati novou nádhernou radnici, v maursko-arabském slohu postavenou, katolický dóm v gotice, dva srbské kostely, Begovu džamii, největší a nejkrásnější na poloostrově balkánském, kterou vystavěl 16. paša bosenský Ghazi Husrev Beg (1501—1525 a 1528—1539) s protější školou hodžů Kuršum Medresse, Carevu džamii, nejstarší ze všech ostatních, od sultána Muhmada vystavenou, nově opravenou Ali-Paša džamii, kde byl sveden r. 1878 největší a rozhodující boj o město. Sem uteklo se na tři sta Turků a bránili se zde do posledního dechu; sousední potok Koševo byl prý pln mrtvol a krve. Dále jmenujeme budovu zemské vlády, zemské museum, bohaté na římské a předhistorické nálezy a národopisné předměty, rozsáhlou zemskou nemocnici, vojenskou nemocnici, konak, dřívější to turecké kasárny, továrnu koberců dle vzorů domácích, perských a ze Smyrny, továrnu na tabák, novou budovu tržnice, budovu ředitelství bosenských drah. Ze škol lze jmenovati novou, krásnou šeriatskou školu v orientálním slohu pro mohamedánce, učitelský ústav, gymnasium, střední technickou, obchodní, průmyslovou a řemeslnickou školu.

Nejkarakterističtější částí města je čaršija, orientálský to bazar s bezestanem, kamenným to průchodním domem, kde se prodává střižní zboží. Tu vše se hemží, překřikuje, prodává, pestrý to kaleidoskop a směsice krojů, rázovitých typu a postav. Zde jest Orient v plné své kráse i špíně. Zde lze koupiti vše; našinec musí však podati polovinu i třetinu za nabízené mu zboží. „Šváb“, jak říkají evropsky odděnému člověku, chtí vždy ošidit. Největší chumelenice je tu ve středu o trhu, kde ze všech koutů Bosny přijdou prodavači a kupci. V chatrných, celou stěnou do ulice otevřených krámcích, které jsou zároveň dílnami, provozují se tu všecka možná řemesla, ale všecka, pokud to jde, v sedě se skříženými nohami. Krámy ty snesou porovnání s bednou bez víka. Podrobný popis byl by nanejvýš

Digitized by Google

zajímavý. Všeobecně se užívá turecké míry „aršínu“ (as 66 *cm*) a turecké váhy „oka“ (as $^5/_4$ *kg*).

Stavební ruch v Sarajevě jest značný, takže stále přibývá ve středu města nových evropských domů; ostatní vše jsou domy turecké, které poznáme na první pohled. Mají obyčejně v přízemí málo oken, za to první poschodí (více jich nemá nikdy) má okno vedle okna v bezprostřední blízkosti. Všecka jsou hustě dřevěnými mřížkami opatřena, rovněž i pavlač, aby oko všetečky nemohlo viděti do vnitř, a snad zahlédnouti nezakrytý obličej. Každý turecký dům (kuča) jest zavřen vraty v celém městě stejně se opakujícími. Ač není zamčeno, dříve nesmí nikdo do domu vstoupiti, dokud nepřijde hospodář otevříti; proto musí se na vrata zde umístěným kruhem klepati, aby ženy měly čas se schovat, vstupuje-li muž do domu. Běda každému, kdo by toho nedbal! Křik po celém domě — porušení práva domácího.

Každá rodina má obyčejně svou kuči pro sebe. Proto ta úžasná rozsáhlost města. Staví-li se v sousedství tureckého domu dům moderní, evropský, jest tento povinován vystavěti u tureckého tak vysokou prkennou ohradu (naše slovo prkno v Bosně znamená zcela něco jiného), aby nebylo lze viděti do dvora neb do oken. Našinec nemá nikdy zříti nezahalenou Turkyni. Proto také, když vymohl si jeden známý pán, že smí si fotografovati s minaretu pohled na město, musel uvědomiti celé okolí a udati přesně čas, kdy chce fotografovati, aby se nikde žádná neobjevila. Budiž také připomenuto, že Turci zobrazovati se dáti nesmí; zapovídá jim to korán.

Co se zařízení haremu a vnitřku domu týče, mohu povědíti jen to, co jsem slyšel od dam, které navštívily Turkyně. Mužům nikdy není dopřáno obydlí žen spatřiti. O všech jednotlivostech nedá se dobře hovořiti; ostatně zařízení tureckých domů a haremu viděti lze v zemském museu v Sarajevu, ale i tu třeba výkladu. Počet žen řídí se dle majetku muže. Ku příkladu purkmistr sarajevský Beg Kapitanovič má jich šest. Veliká většina Turků má však dost na jedné! Jak jsem se již zmínil, jest žena turecká doma v plném negližé, košili má jemnou, skoro průhlednou — a oddává se lenošení. Plátno na košile, tak zvané „bez“ tkají si obyčejně Turci sami. Muž obstará všecky koupě v trhu, uvaří, jen prádlo obstará si žena. Vychází z domu, jen když jde navštívit druhou. Večer doprovází ji muž, svítě jí na cestu — vzdor pouličnímu osvětlení — lampionem. Komické jsou tyto průvody.

Dostane-li návštěvu Evropanky, líbá ji, musí si k ní přisednouti na podlahu, na koberec, ptá se, kolik muž za ni zaplatil, za jaký peníz ji totiž koupil. Prohlédne každou částku její toilety, táže se po jich ceně, všemu se diví, a tak často se stává, že ji pomalu zcela vysvleče. Potom pochlubí se svými věcmi, svou výbavou; mívají prý krásné, hedbávné a zlatem prošívané šaty. Nedá se s nimi o ničem mluviti, — jsou prý náramně hloupé.

Děti jejich jsou velice neohrožené; chlapci totiž. Takové škvrně tak směle se dívá do obličeje, že u nás nesvede to ani dorostlý

Digitized by Google

junák. Prohlížel jsem si je častěji déle, než se obyčejně hledívá, a tu vždy hned výbojně se ptali: „Šta je?“

Turecké domy jsou z větší části ze dřeva nebo z vepřovic. Proto tak často ve městě hoří. Aby se předešlo rozšíření ohně, zřízena je zvláštní dřevěná věž, odkud hlídač stále pozoruje město. Vypuknutí ohně oznamuje se hned dělovými ranami z kastelu. Počet ran řídí se dle čtvrti města. Hasiči jsou vždy co nejdříve na místě a počínají si velmi obratně. I poledne udává se ranou z děla.

Turci v Bosně a Hercegovině se úplně poslovanštili. V Sarajevu a myslím že v celé Bosně tvoří valnou většinu obyvatelstva.

Turecký mužský oděv skládá se z kalhot (čašire, šalvare), které na lýtkách těsně přiléhají, nahoru pak se rozšiřují v neesteticky vyhlížející pytel. Odpusťte mi ten výraz — my tomu říkali „gasometr“. Kalhoty utaženy jsou k tělu širokým červeným nebo pestrým opaskem, šálem. K vrchnímu tělu a k rukám přiléhá strakatá, pruhovaná košile (koporan), přes niž nosí krátkou, tmavou a červeně lemovanou a ozdobenou vestu (fermen). Hlavu kryje fes — čím červenější, tím lepší — anebo turban. Fes nikdy s hlavy nesundá, ani když je kam pozván do evropské společnosti, do plesů, ba i v nemocnici musí míti bílý fes na hlavě. Hlavu má z pravidla oholenou; rovněž tak venkovští katolíci, kteří si nechávají jen dlouhý chumáček vlasů v týle. Na nohou nosí dvojí koženou obuv, z níž jednu, na způsob našich kaloší, svléká před modlitebnou anebo doma. Chudí mají toliko jedinou obuv; ti pak stojí při modlitbě bosi. Venkovští mohamedáni nosí rukávy u bílých košil tak široké, jako druzí Bosňáci, právě tak i opánky, tudíž lze je těžko od těchto rozeznati. V zimě má černý huňatý anebo křiklavě červený plášť s kapucí. Podivně vyjímá se takový mohamedán na koni; vždy, v zimě, v létě používá deštníku, který buď nese nad sebou anebo má ho při sedle uvázaný.

Turkyně nosí tyto druhy obleků: Ženy vdané, usedlejší, nosí černé sukně, černý vrchní šat, přes to pokryta je velikým, bílým rouchem, do něhož je tak zahalena, že stěží vidí na cestu. Jen oči lze zahlédnouti. Hlavu musí držeti stále ve výši, by mohla se vyhýbati; jen při potkání muže ji sklopí. Mají ve svém vzezření něco jeptiškovitého. Druhý oblek je jaksi modernější a vyhlíží asi tak, jako když naše venkovanky při dešti zvednou si sukni přes hlavu; jen že jest ušit v celku. Obličej má zakrytý průsvitnou škraboškou, někdy naschvál hodně škaredou. Nad sebou nesou vždy rozevřený pestrý slunečník. Svobodné dívky pak nosí obyčejně světlé nebo pestré „dymyje“. Dymyje je vlastně hodně široká sukně, dole sešitá, vykrojená, s dvěma otvory pro nohy, které se podváží buď pod koleny anebo u kotníků v kalhoty. Přes hlavu až k zemi mají přehozený šátek na způsob ubrusu nebo prostěradla, do něhož se při potkání našince zahalí. Obyčejně obrátí se každá zády a počká, až dotyčný přejde. Ve středu města jsou již oboulanější. Jsou ovšem mezi nimi také kokety. Ta, která je si vědoma své krásy, ráda dopřeje na okamžik pohledu, ovšem že dělá, jako kdyby o tom nevěděla. Jdeme-li některou jejich úzkou, krkolomnou ulicí a ohlédneme-li se náhle po některém polootevřeném okně, leckdy uvidíme, přes husté

Digitized by Google

zamřížování, nezakrytý obličej, který ovšem ihned zmizí. V jejich čtvrtích tu i malé dívky, děti se ukrývají, neb alespoň si přikrývají rukou oči. Turkyně podobá se vždy ve svém kroji více méně maškaře. Obuv nosí také, jako muži, dvojitou, a to žlutou aneb chodí v trepkách na vysokých, dřevěných špalíčkách, které chrání vrchní obuv před zablácením, čímž však chůze stává se kolíbavou, nejistou, zdlouhavou a nehezkou. Zvykem jejich jest, od dětí počínaje, barviti si vlasy, klouby a nehty na rukou i nohou na červeno. Činí tak i Turkyně žebračky. Vdávají se velmi záhy, někdy již ve 12 letech. Jejich pleť velice trpí stálým zakrytím obličeje a nos stahováním závoje později zešíří. Děti a dívky, pokud jsem viděl, jsou velmi hezké, ba krásné.

Pozdrav turecký záleží v dotknutí se pravou rukou prsou, úst a čela, a znamená, jako kdyby říci chtěl: „Mám v tě v srdci (rád), mluvím o tobě dobře a dobře o tobě smýšlím.“ Čím vyšší osobnost zdraví, tím hlubší pohyb ruky, abych tak řekl, tím toho více nabere. Při tom přeje: saba hajrala (dobré jitro), mehraba (jak se máš) anebo akšam hajrala (dobrý večer) atd.

Každý Turek je velmi pobožný. Před každou modlitbou se umývá. A sice podhrne si rukávy pod paží a umyje si ruce až za lokty. Potom umyje si obličej, oči, uši, přejede si krk a hlavu, známým pohybem vyčistí si nos, vypláchne ústa, do nichž nabírá vodu zvláštním pohybem ruky, jako když si hladí bradu, a naposled umyje si nohy. V zimě přetře si jen mokrou rukou obuv. V umývání mají velikou routinu; je to jistý druh kneipování. Utěrák nosí stále při sobě za širokým šálem v pás kolem těla otočený. Studny k umývání jsou před každou modlitebnou „džamií“, z nichž několika courky voda teče. Tak přichystán jde k modlitbě, která záleží v tom, že zuje si střevíce, v džamii nebo před ní postaví se směrem k Mekce — všecky jsou totiž v tom směru stavěny — a modlí se. Občas klaní se, padne na kolena nebo lehne na zem, dotýkaje se jí čelem, a zase povstane. Obyčejně činí tak všickni současně na pokyn hodže, jejich kněze. Největší rozedranec stojí tu vedle boháče v řadě, kluk vedle starce, neznajíce rozdílu v postavení veřejném. Ženy do džamií nechodí. Vroucnost modlitby a pobožnost jejich vynutí respekt. Do džamie nikdo z jinověrců vstoupiti nesmí, leda uveden-li, musí obouti střevíce Turkovy, aby půda znesvěcena nebyla. U každé džamie je minaret, vysoká, štíhlá to věž formy ořezané tužky, z níž muezin na všecky čtyři strany vzývá Alaha. Činí tak pětkrát denně, a to před východem slunce, po východu, v poledne, dvě hodiny před západem slunce a po západu. Křičí a protahuje, pokud mu dech stačí, poslední slabiky prudce ze sebe vyrážeje: „Allah ekber, ešhéduenlá ila hé il lel há“ atd., což jest asi jako naše „chval každý Hospodina a proroka“. Na cizince hulákání to nad celým městem působí pradivně.

Rovněž musí býti každému nápadny jejich hřbitovy. Zde nemá nikdo onu bázeň před hřbitovem jako u nás. Zdá se, že každý si pochoval své lidi hned u domu do zahrádky. Tím se dá vysvětliti množství jich. Každý hrob označen jest obyčejným kamenem, pat-

Bayerische Staatsbibliothek München
Digitized by Google

níkem, končícím obyčejně vytesaným turbanem. Na náhrobcích zámožnějších jsou i vytesané nápisy. Nikdo hřbitovů se neštítí, ba naopak jsou chovány ve veliké úctě, jako místa posvátná. To však nevadí, aby se na nich pásly kozy, ovce neb krávy, děti si hrály atd. Ohrazen není žádný a také žádný neopravují. I cizinec brzy si zvykne na lhostejnosť mohamedánů k smrti. Mnoho mrzutostí stálo již odstraňování dávno zašlých kamenů se strany „Švábů", kterým překážejí v stavbě i v regulaci. Hřbitov takový nemá se totiž nikdy zrušiti. Městský park upraven jest ze starého hřbitova; tam vybrány byly kameny, kudy měla jíti promenádní cesta, a zasazeny vedle. Tím pobouřeni byli prý Turci tak, že odstoupiti musel purkmistr i jiní pohlaváři. Že v rozšiřování domů překážejí, jest na bílédni. Pochovávají hned v den úmrtí před západem slunce. Rakev nesou otevřenou a to ne na ramenou, nýbrž dole. Všickni mužští v průvodu jdoucí několikráte se v nošení vystřídají. Střídání děje se v chodu každých 5—7 kroků. Totéž děje se při pohřbu židovském i pravoslavném.

U Turků jest jaksi pravidlem, že jednou v životě, dovolují-li jim to poměry, musí viděti Mekku a navštíviti hrob Mohameda. Poutě takové vypravují se každoročně; jdou obyčejně jen muži, ač stává se někdy, že i žena jde s sebou. Je-li taková osoba vdovou, dá se na ten čas oddati s najatým mužem, který jí musí cestou vše zaopatřiti, ana sama nemůže, jsouc stále zahalena, starati se o sebe. Takovému zaplatí dle taxy a po návratu jej opět propustí, aniž by k němu nadále vázána byla. Kdo nemůže sám jíti, pošle za sebe jiného, kterémuž také dle taxy zaplatí. Tento však musí zůstati v Mecce celý rok, modliti se tam, až zase v příštím roce nové procesí vezme jej s sebou zpět. Tam každý poutník musí zabiti vlastnoručně skopce jako oběť. Loni z 80 poutníků cestou zemřelo 42. I lékař, který je doprovázel, byl stále nemocen. Cesta tam i zpět trvá několik měsíců. Ku příjezdu jich dostaví se nejvyšší hodnostář země.

Svátky turecké ohlašují se ranami z děl. V době „ramasanu" nesmějí od východu do západu slunce jísti; obyčejně spí. Za to v noci si popřejí.

V gymnasiu vyučuje hodža náboženství co možno nejvýše, nejblíže k nebi — na půdě. V řemeslnické škole přeje si hodža míti koupel se sprchou, aby prý žáci, kteří měli snad špatné myšlénky, před vyučováním se umyli a tak čisti šli poslouchat korán. Také knihy náboženské musí býti co nejvýše uloženy.

Tureckých jídel jsem neokusil; nezamlouvají se. Vepřového masa nepožívají. Nejoblíbenější je u nich skopové. Víno píti nesmí; zdráhají se ho vzíti i v čas nemoci, kdy je ho nutně zapotřebí. Pivo a kořalku pijí. Za doby Mohameda nebyly ještě tyto nápoje, nemohl je tudíž zapovědíti. Ve svých kavárnách vaří znamenitou kávu; kavárník přinese ji v měděné nádobce „dževsa" zvané se šálkem „findžan". Každou jednotlivou zavaří zvlášť na ohni. Pro jinověrce stojí 5 kr., pro Turka 2 kr. Turek obyčejně sedí nehybně se skříženýma nohama na minderu, k níž mu přinesou v kleštích ohnivý dřevěný uhlíček k zapálení cigarety, čibuku neb nargile. Nejlepší

Digitized by Google

kavárna je „kafana Bimbaš“, kde v době svátků ramazanu hrají a tančí cikáni.

Turkovi může se směle věřiti; co slíbí, to vykoná. V obzvláštní oblibě mají kočky a holuby.

V Bosně kouří bez výjimky každý: muži, ženy i děti, a to výhradně domácí cigaretový tabák. Kdo nekouří, hraje si s jantarovými kuličkami na nit navlečenými, podobnými růženci. Jantar chladí prý prsty. —

Druhá race typických lidí jsou španělští židé, „Španniоli“, jak se zkrátka nazývají. Přistěhovali se sem ze Španěl někdy ve středověku. Jsou přístupnější civilisaci; muži většinou již chodí po našinsku kromě fesu na hlavě, který si také osvojili. Ženy pak poznáme dle pokryvky hlavy, která je u všech stejná. Jest to jakýsi druh čepice neb čepce bez stínidla, lemovaného světlou mašlí a ozdobeného na dolejším konci hustou řadou zlatých penízků. Vzadu hlavy visí pak přes účes dlouhé, černé níti hedbávné, rozčesaným vlasům nápadně podobné. Přes obyčejné moderní šaty má každá veliký šátek starodávný, ozdobený květy; takový, jaký as naše babičky nosívaly do kostela. Pěkně to nevypadá. Zdá se, že mnoho nepracují; stále loudají se jen po ulicích. Málokterá jest hezká; ale za to je-li některá, jest nápadna svou krásou. Židé a Turci mají veškeren obchod v ruce. Nalezneme mezi nimi tváře, že originálnější ani Palestina nemůže poskytnouti.

Jiní typičtí lidé jsou cikáni, kteří obývají návrší Gorici. Ta neobyčejná hloubka, síla a oheň v černých očích u mladých lidí jest více než nápadná, poutavá, mohla by přivésti k hypnotismu. Nosí se po turecku, ovšem že v cárech. Pracovati jsem je neviděl.

O kráse u Srbek ve městě nemůže býti ani řeči. Ani krojem nijak nevynikají; nosí černé dymyje, kratičkou vestu a malý fesíček na hlavě.

K pouličním figurkám náležejí různí ti sezonní prodavači ovoce, kteří zboží své nesou obyčejně na hlavě a jdouce po ulici, křikem je nabízejí. Křik jejich podobá se naříkání. Tak na př. prodávají smokve = fíky, ašlame = třešně, hrastavac = okurky, dyňa = tykve atd. Znamenití křiklouni jsou též prodavači zmrzliny = sladoledu. Jinou figurkou jest pouliční kafetier, který v ruce nese „mašinu“ a za koženým pásem šálečky na kávu.

Bosňáci všech vyznání jsou lid urostlý, otužilý a houževnatý, postavy veliké, někdy až nápadně veliké, vzezření na první pohled drsného, takže napadne cizince, když se mezi nimi ocitne, že lépe udělá, když se jim vyhne, a mimoděk vzpomene si na svou zbraň, má-li ji pohotově. K jejich chvále musí se však doznati, že je to lid mírný a že jen drsná okolní příroda vtiskla jim onu hrubou pečet. Ostatně o bezpečnosť je náležitě postaráno. Bosňák jest nadobro odzbrojen. Při svém koženém širokém pase má sice přihrádku pro pistole a nože — ale je prázdna. Vše mu bylo odňato. Kroje Bosňáků katolíků a pravoslavných jsou různé; jmenovitě u ženských. Řídí se dle počasí a kraje. Typy venkovanů jsou naskrze slovanské. Chodí

Digitized by Google

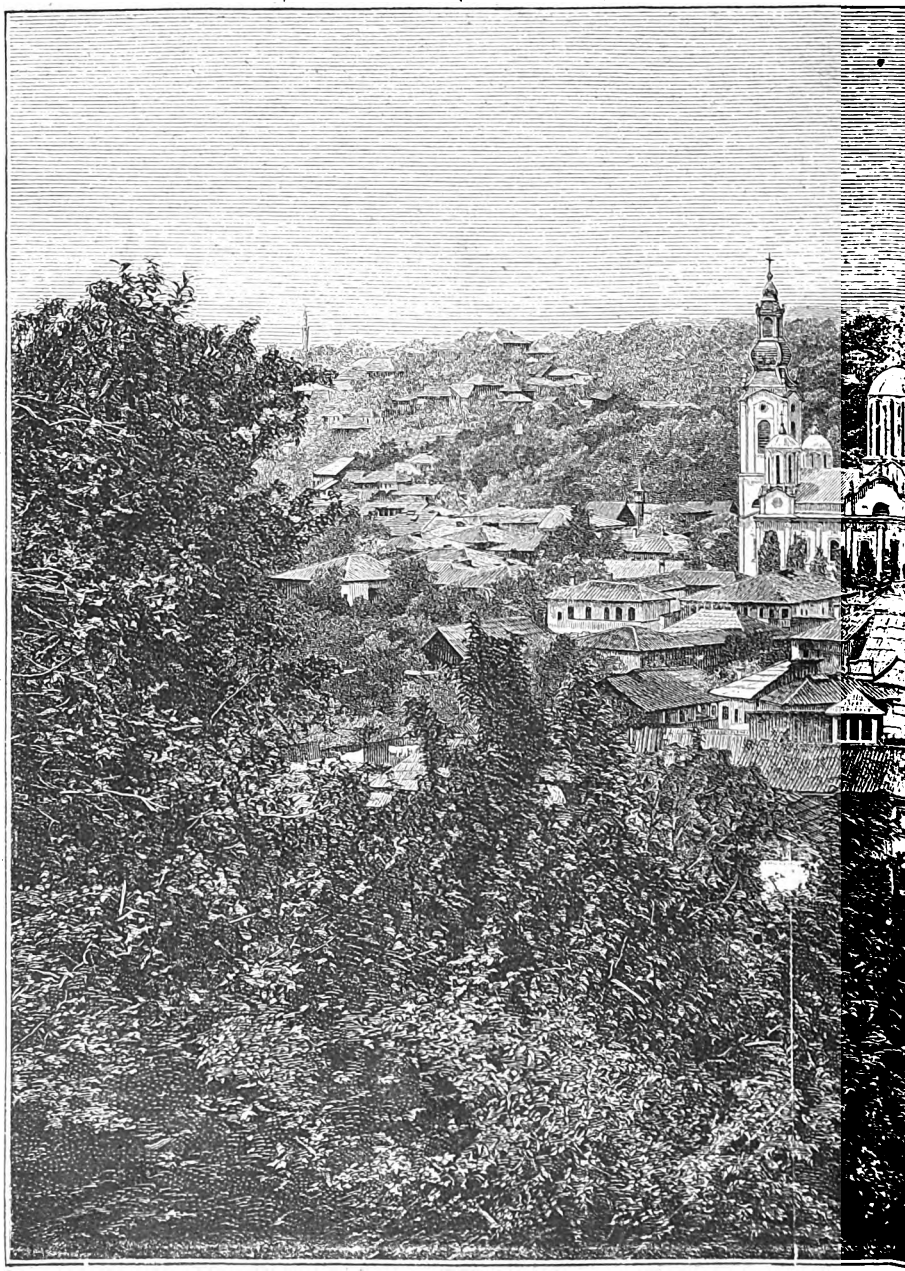

Sarajevo

Digitized by Google

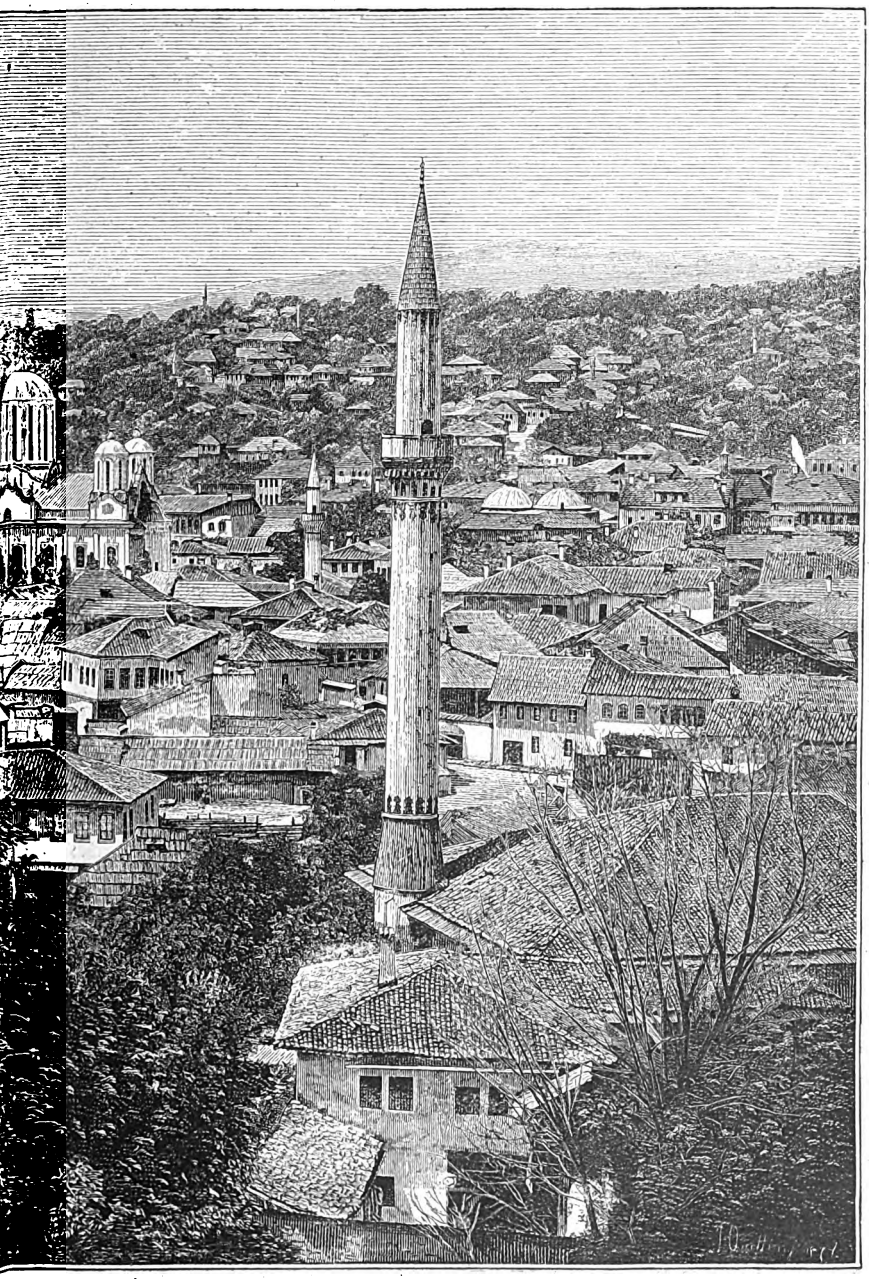

jevo.

Digitized by Google

vždy s rozhalenou košilí na prsou a košili nosí obyčejně přes kalhoty venku.

Nejdůležitějším domácím zvířetem pro Bosňáka je kůň. Bosenský kůň je malý, hubený, ale vytrvalý. Na neschůdných cestách v horách, které jsou někdy přímo hrozné, má ve zvyku jíti na samém kraji, třeba by to bylo nad propastí. Kdo na něm sedí, nechej ho jen jíti; jde právě tak jistě a opatrně, jako dobrý turista, ne-li jistěji. Kopyta opatřena má plochou podkovou bez ozubců, jen ve středu jejím jest malý otvor. Musí vše nositi na zádech na dřevěném, vysokém sedle, v kterém vyhlíží jako malý velbloud, a které se mu nikdy s těla nesundá. Bosňák přichází do města ze vsi třeba až 9 hodin vzdálené dvakráte týdně na trh. Neprodané zboží neb nově koupené vleče zase domů. Jde v předu a za ním husím pochodem 1—5 koní obtěžkáni jsouce dřívím, cihlami, kamením, senem, bednami, sudy, prkny atd., kteréž věci jsou po obou stranách koně k sedlu přivázány.

Co se jídla týče, spokojí se Bosňák málem. Koupí si kruha — je to chléb, ponejvíce z kukuřičné mouky pečený v podobě naší placky — vytrhne prostředek a dá si do vnitř nakapati oleje, z druhé ruky přikusuje buď sýra nebo cibuli.

Za to rád si polenoší. Vydrží seděti v dřepu třeba kolik hodin; tak odpočívá i na cestě. Nám bylo by to namáháním. Mohli by pořádati v sezení tom závody, kdo déle vydrží. Aby měl cestou ruce volny, zastrčí si čibuk nebo hůl za krk.

Hospodářství je všude na primitivním stupni. Chlévů nemají. Všechen dobytek v zimě v létě dlí u stavení v nekryté ohradě pod širým nebem; v zimě dostane srst, medvědí podobnou. Cepu Bosňák nezná. Obilí „mlátí“ na poli tím způsobem, že kolem zaraženého kůlu pohání uvázané koně a ti musí vydupati zrno z klasů.

Kdo si potrpí na poklony, tu jich marně hledá. Bosňák je přímý, s řečí skrblí a po staroslovanském způsobu každému tyká. Tím opravňuje i našince, aby tak činil. Jediný jeho titul je „gospodine“ (pane).

Hudba a písně bosenské jsou velice monotonní, s nádechem melancholie. Z nich lze vycítiti dlouholetou porobu a jařmo turecké. Jakmile vyleze Bosňák na vrch, již zpívá své táhlé melodie; obzvláště konec každé protahuje, pokud mu dech stačí. Anebo hraje na fujaru. Národním hudebním nástrojem je tamburica, při níž tančí se národní tanec „kolo.“

Zajímavo je, že domorodec při slově „hoču“ (chci) učiní negativní pohyb hlavou a při slově „jok“ ne (nikdy) potaká, kývne hlavou.

Nápadné jest také líbání rukou žen mužům a hochům. I bývalá pí. purkmistrová ze Sarajeva, ač nosila se již zcela po evropsku, líbala známým mužům ruku.

Domácím zlem jsou různí cizopásníci. Mohamedánec zabíjet jich nesmí. Když něco na těle chytne, opatrně to zase pustí na zem — na svobodu. Musí-li takoví ležeti v nemocnici, oholí se jim hlava — ať to muž či žena — sic jinak by se toho nezbavili. Stává se tak u ženských i z lepších rodin. —

Digitized by Google

Sarajevo leží na severní šířce jako Florenc v Italii. Tepla jsou tu značná; v létě vždy kolem 40° R. i více. Asfaltované chodníky měknou. Za to večery jsou vždy příjemné.

Ve městě jest poměrně dosti draho, zvláště byty. Litr obyčejného piva stojí 28 kr., plzeňského 40 kr.

Pro turistu je krajina kolem Sarajeva zrovna stvořena. Krajina všude kolem jest velmi hornatá, ale bez lesů. Možno na všecky strany pěkné výlety konati. Nejpohodlnější a nejvíce navštěvované jsou as 2 hod. vzdálené lázně Ilidže s teplým, sirným zřídlem. V každé půl hodině jede vlak tam i zpět. Hned na jižní straně města vypíná se příkrá hora Trebevič 1630 *m* vysoká, s pěknou cestou a pohodlným turistickým domem. Z jiných partií jmenuji Kozija, Čupria, Lukavica, Hroby Bogumilské, zřídlo řeky Bosny s pohořím Igmana, prameny Moščanice, krásné údolí Koševo s Bétanií, Hum, vodopád Skakavac. Vogošća, Pale, Mokro atd. K velikým namáhavým partiím pak pohoří Bjelašnica 2067 *m* s observatoří.

Mluvě o Sarajevě nesmím zapomenouti na zdejší kolonii Čechů. Jest to jediná ze všech národností, která udržuje celek. Všichni usedlí tu Češi zaujímají velmi pěkné posice a jsou smetánkou zdejší inteligence. České večírky jsou známy po celém městě. Každý čtvrtek scházejí se v sále u Aschenbrennera, kde se baví, zpívají, tančí. Aby společnost neztratila českého rázu, usneseno bylo zásadně jinou národnost do kruhu svého nezvati. Při větších zábavách přijde jich tolik, že člověk se domnívá býti někde v sále Měšťanské besedy v Praze.

Několik výletů z Turnova.

Popisuje *V. Kobliska.*

Turistika v některých českých krajinách činí zásluhou KČT. a jeho odborů značný pokrok. Jsou však ještě mnohé krajiny, které mají hojnost všeho, co turistu může zajímati, a přece nejsou tak navštěvovány, jak by zasluhovaly. Zdá se, že i v turistice vládne moda; jednou přijde ta krajina do mody a vše se tam žene, po druhé zase ona. Snad také touha po cestování nevžila se ještě u nás do nejširších vrstev obyvatelstva tak, jako na př. v Německu. Jakmile jen překročíme hranice, vidíme v neděli a ve svátky celé zástupy všech stavů, věkův a pohlaví putovati s torbami na zádech. Zvláštní podiv náš vzbuzují dámy, z nichž některé přes ctihodný již věk a značný objem tělesný stoupají statně i za vedra příkrými cestami na vysoké hory.

Hodlám těmito řádky upozorniti na krajinu, která jest zvláště pro výlety výhodna, ale českým turistům aspoň v některých částech méně známa. Jest to kout Čech severně od Turnova, jenž patří v mnohé příčině k nejzajímavějším částem naší krásné vlasti. Jaká jeví se tu

Digitized by Google

rozmanitost v útvarech půdy! Začínají tam již Krkonoše se svým alpským rázem, s nimi souvisí Jizerské hory, jež tvoří zase planiny a táhlé, vlnité hřbety lesnaté. Jizerské hory dělí mohutný Ještěd od Lužických hor a Středohoří, které se skládají z nesčetných, přerozmanitých homolí s četnými zříceninami dávných hradův a tvrzí. Zcela jiný ráz zase jeví pískovcový útvar, táhnoucí se od Turnova až k Jičínu, kde končí známými Prachovskými skalami. Vše to prostoupeno jest rozmanitými, mnohdy divoce krásnými údolími, na př.: Jizerské, Kamenické a j. Nelze si tedy pro přítele přírodní krásy ani mysliti větší rozmanitosti na místě poměrně tak malém. Tu a tam vynikají vysoké vrchy, s nichž jest překrásná vyhlídka nejen na okolí, ale daleko do Čech i za hranice, na př. Hochwald 748 *m*, Ještěd 1010, Sieghübel 1125, Tafelfichte 1122, Schwarzbrunn 873, Kopanina 655, Kozákov 743, Štěpánská výšina 958 a m. j. Kdo zase miluje staré hrady a zámky, má tu hojnost na vybranou: Trosky, Valdštýn, Frydštein, Zbiroh, Navarov, Frydlant, Hrubá Skála, Rohozec, Sychrov. Koho zajímá průmysl, nalezne množství závodů všech odborů, z nichž většina leží v malebných údolích řek a potoků. Přítel národopisu má tam mnoho starých dřevěných staveb, nebo může studovati nářečí. Vše to spojuje síť drah a dobrých silnic, takže všude jest snadný a rychlý přístup.

Za východisko hodí se nejlépe Turnov, poněvadž se odtud rozbíhají dráhy na všechny strany a řád jízdní jest velmi příhodný.

Tento článek má jen stručně ukázati, jak lze některé výlety, které jsem dříve sám vykonal, vhodně provésti a čím jsou zvláště zajímavy. Dámy, které jen poněkud uvykly delší chůzi, mohou se všech těchto výletův účastniti.

1. Hrubý Rohozec, Kopanina, Frydštein, Malá Skála (Vranov), Zbiroh.

Za den lze tento vděčný výlet vykonati takto: z Turnova přes oba mosty cestou v pravo přes trať a silnicí přes Daliměřice (krásný pohled na Turnov!), anebo kratší cestou podle mlýna a pily přes lávku po louce k přívozu a něco dále po schodech na **Rohozec***) (2 *km*), jenž již z dálky vyniká malebnou polohou na příkré skále nad Jizerou. Prohlédneme si pěknou bránu, nad níž jsou erby zakladatelů zámku, pánů Krajířů z Krajku, a slavného pána Jana ze Šelmberka (tento v pravo), pak ozdobnou pavlač na dvoře s podobným štítem a letopočtem 1516. Klíčník provede nás zámkem a ukáže starožitně vyzdobenou tabulnici, kde jsou znaky nynějších majetníků, hrabat Desfoursův, a starobylý nábytek, nádobí, zbraně a podobizny. V druhém poschodí jest památná zbrojnice, z oken pěkná vyhlídka, u zámku stinný park.

Zase po schodech k Jizeře a příjemnou cestou podle řeky k Dolánkům, anebo můžeme od zámku jíti silnicí podle parku (přes

*) Poznámka. Zmínky o hradech a zámcích jsou dle Sedláčkova díla: Hrady a zámky v Čechách X.

Digitized by Google

1 *km*). Z Dolánek vede značená cesta Vazoveckým údolím přes obec Frydštein na **Kopaninu** (8 *km*), na níž vypíná se rozhledna, vystavěná odborem KČT v Turnově. Klíč jest v hostinci u silnice. Vyhlídka za jasného počasí jest čarovná.

K severozápadu Ještěd (1010 *m*), v levo za ním vrchy Lužických hor, nejvyšší Kleis (755), od něho až k Bezděži táhne se Středohoří, v něm Ralsko (694), za ním Zinkenstein (684), Sedlo (725), Milešovka (835). Radelštein (750), zřícenina Starý Berštein (482), za ním v levo Oblík (509) u Loun, Hazmburk (417), Bezděz (600), zámek Houska, za ním v pravo Říp (459), Vrátenská hora (506). Od této prostírá se veliká rovina Jizerská, která jest nejméně zajímavou částí vyhlídky. Pak začínají pískovcové skály Chlumem (366) u Ml. Boleslavi; Mužský (462), Vizker s kaplí (465), za ní v levo hrad Humprecht u Sobotky, před ní Valdštýn, Hr. Skála, Trosky (514), Prachovské skály, před nimi na blízku hrady Frydštein, Zbiroh, Rotštein, nad ním v levo Zebín s kaplí u Kartouz. Za částí od Chlumu až k Zebínu táhne se v nedozírné dálce krajina středočeská přes Prahu, jež však zřídka kdy bývá zcela jasná, protože leží k jihu. Snad lze dobrým dalekohledem viděti Prahu, ale sám jsem jí odtud nespatřil. Od Zebína zvedá se Kozlov, za ním Tábor (682) s kostelem a rozhlednou, od něho počíná předhoří Krkonošské, v něm Zvíčín (671) s kaplí. V levo za jasna vidíme hřbet Orlických hor (1114), v popředí v hlubokém údolí Jizery jest továrna železnobrodská. V levo na obzoru hřbet Hejšoviny (910) a Žaltmanských hor (738), od nich v levo Krkonoše: Černá hora (1299), před ní Žalý (1012) s rozhlednou, pak Liščí hora (1363), Hochwiesenberg (1555, dříve zvaný Brunn Berg), za ním ukryta jest Sněžka. V popředí město Vysoké (700), dále na obzoru Kozí hřbety, nad nimi Čertova louka (1466), Šišák (1442), před tím Krakonoš, Kotel (1434, za ním Kolo (1506), Špičák (1470), Reiftträger (1359); Todtenwürgbergem (1123) zapadají Krkonoše za dlouhý Schwarzbrunn (873), jehož hřbet počíná pod vesnicí Příchovicemi (804). Nad ní Štěpánská výšina (958) s rozhlednou. Za Schwarzbrunnem v levo začínají Jizerské hory: Černá hora (1034), Hřbet (999), Sieghübel (1125) se dvěma hrbolky, v levo pod ním v zadu úzký proužek s rozhlednou, což jest Tafelfichte (1122); Černá hora (1084), Holubník (1070), Vogelkoppen (1017), před ním v levo hřbet Královské výšiny (858) s rozhlednou, Malinový vrch (822), Lange Farbe (877), Vysoký vrch (740), v popředí Rychnov; pak se horstvo snižuje a zaniká za Císařským vrchem (634), jenž zakrývá Liberec. Za ním v levo vrchy až v Žitavském okolí, nejvyšší Špičák (513), jež se pak ztrácejí za Ještědem, jímž jsme tento popis počali.

Přehlédneme tedy celé Krkonoše, Jizerské hory, Ještěd, část Lužických hor, Středohoří až ke Krušným horám, pískovcové skály od Boleslavi k Jičínu, Orlické hory a Hejšovinu, což činí asi přes třetinu Čech.

Občerstvíce se v hostinci, sestoupíme za několik minut ke hradu **Frydšteinu**, jehož jsme spolumajetníky, jsme-li členy KČT. Myslím, že se málokterému návštěvníku již přihodilo, aby byl někdy býval na svém hradě, proto toho náležitě užijme! Frydštein má velmi malebnou polohu a patřil k nejpevnějším hradům, protože stojí na příkrých skalách. Jest tam několik sklepení ve skále, z oken pak jest krásná vyhlídka zvláště k Jizeře. Když jsme se nabažili svého panství, sestoupíme po hřbetě skalním do údolí. Na konci skal od místa, kde stojí kříž, až k Vyhlídce (Belvederu) na samém kraji stával hrad **Vranov**, z něhož zbylo několik sklepů. Bývalý držitel panství, Zachař šlechtic Römisch, zřídil tu pomníky znamenitých mužů, tak řečený Pantheon. Nejhezčí ze všeho jest vyhlídka do údolí a na obklopující je horstva. Hrad slul také Skála (později Malá na rozdíl od Hrubé, dle Sedláčka oba hrady nazývaly se původně pouze Skály), ale byl opuštěn, a tvrz postavena byla tam, kde stojí zámek Maloskalský, ale opuštěna zase, když postaven nynější zámek. Sejdeme až k řece, kde ve vesnici Vranovém jest několik hostinců. S Kopa-

Digitized by Google

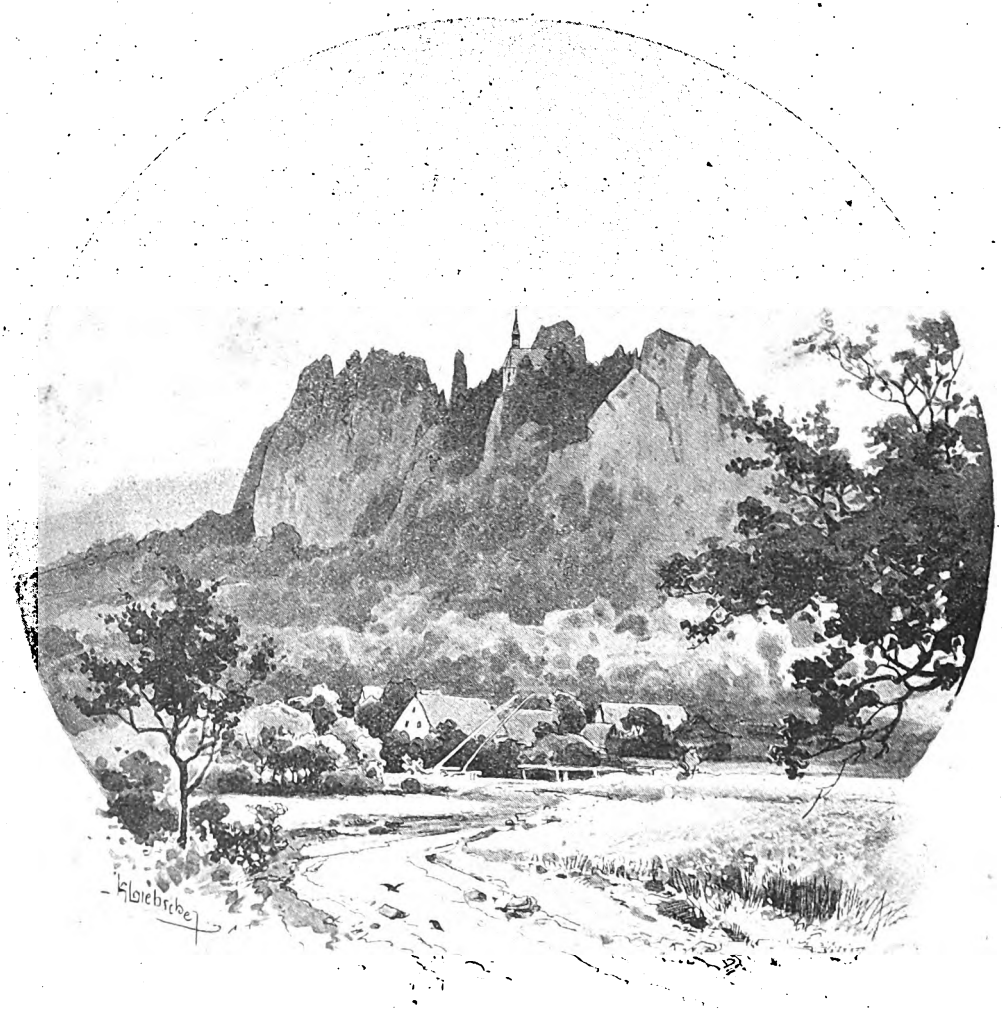

Vranov (Malá Skála) od jižní strany.

niny až k řece jest 3·5 *km*. Od mostu vede značená cesta přes dráhu na **Zbiroh** 458 *m* (3 *km*). Hrad již dávno jest pustý a ukazuje, jak vypadalo prosté sídlo v 15. století. Úchvatná jest odtud vyhlídka na Jizeru, která právě pod námi tvoří veliké S. Konečně se vrátíme do Turnova (6 *km*) podle řeky krásnou cestou, městským lesem Farářstvím, se kterým na stráni souvisí nový park městský. Myslím, že tento výlet každému utkví v paměti a milé upomínce. Celá cesta činí asi 24 *km*.

Kdo by chtěl vykonati výlet jen za dopoledne, vyjede v 7 hod. drahou na Malou Skálu, jde přes Frydštein na Kopaninu

Digitized by Google

(5 *km*) a zpět zase vlakem, takže může v Turnově pohodlně již obědvati.

2. Ještěd, Hodkovice nebo Český Dub.

Ráno v 6 hod. 33 min. vlakem do Heinersdorfu. Brzo přijedeme do krásného údolí Mohelky pod Sychrovem, pak podle Hodkovic zase do podobného údolí. Dráha tu tvoří k Rychnovu velikou zatáčku, takže spatříme v levo vysoko na druhé straně údolí trať, kterou za chvíli pojedeme, až opustíme stanici. Rychnov poskytuje pohled horského roztrouseného městečka. U Dlouhého Mostu dostoupí dráha vrcholu a pak rychle klesá (pěkný pohled v levo na Ještěd a v pravo na Jizerské hory). Od zastávky heinersdorfské jdeme silnicí přes Eichicht a Hor. Hanichen, odkud vede značená lesní cesta až na vrchol (přes 6 *km*). Tam si odpočineme v hostinci, pak vystoupíme na nevysokou rozhlednu, kde jest nárys rozhledu nakreslen pod sklem, proto není tu třeba žádného vysvětlování. **Ještěd** tvoří celé pohoří, jehož délka činí 40 *km* a největší šířka 12 *km*. Poněvadž jest značně vysoký (1010 *m*) a rozhled ku všem stranám volný, patří vyhlídka k nejrozsáhlejším a nejkrásnějším v Čechách.

K severu vidíme daleko do Saska a pruského Slezska, přehlédneme celé Lužické hory až k Českému Švýcarsku, Středohoří, Krušné a Doupovské hory, pak nesmírnou část středních Čech, na jihu až Kremešník u Pelhřimova, Orlické hory, Hejšovinu, Krkonoše a Jizerské hory. Zvláště pěkný jest pohled na Liberec a jeho hustě obydlené okolí, jež tvoří skoro jednu prevelikou osadu. Celkem přehlédne se odtud většina Čech. Prodává se tam pěkná ocelorytina: Panorama vom Jeschken, vydaná v Liberci u Schöpfra za 1 zl. (původní cena byla 6 zl.), která jest v hostinci pověšena na stěně.

S Ještědu vrátili jsme se v poledne do Heinersdorfu, ale poněvadž polední vlak tam nestaví, nechtělo se nám čekati a šli jsme až do Dlouhého Mostu (10 *km*). Ale možno si zvoliti ještě jiné cesty: 1. značenou cestu do Liberce (6 *km*), 2. po hřbetě Ještědu přes Padouchov, Rašovku a Žďárek do Hodkovic (12 *km*), sídla různého průmystu. Na této cestě užíváme stále pěkného rozhledu na všecky strany. Ze stanice vlakem do Turnova. 3. Přes Hor. Paseky (letní sídlo K. Světlé), Světlou, Javorník, Vlčetín, Petrášovice také do Hodkovic (15 *km*). 4. Touž cestou až do Javorníku, pak přes Starý Dub do **Českého Dubu**. V městě býval kdysi hrad, z něhož se skoro nic nezachovalo, než brána u nynějšího pivovaru a bašta z hradeb. Pamětihodna jest stará radnice s osmihrannou věží s erby a českými nápisy z r. 1565. Na zdi české školy proti kostelu jsou zazděny dva kameny s erby z r. 1566 a 1567 s německými nápisy, které byly původně v zámku. V České besedě možno si odpočinouti a vydati se pak na cestu přes Chvalčovice, Dechtary, Slavíkov a Tři do stanice sychrovské (18 *km*) a drahou do Turnova. **Sychrov**, který dříve býval světoznámým místem, pozbyl mnoho přítažlivosti tím, že návštěva zámku jest velmi omezena (jen dopoledne) a v parku všecky skleníky tropických rostlin byly zrušeny. Zámek vyniká nádherným zařízením a obrazy znamenitých osob z rodu Rohanův a příbuzných. V parku s Rudolfova místa jest překrásná vyhlídka na údolí Mohelky, přes něž vede vysoký viadukt, v zadu vypíná se Ještěd.

Digitized by Google

3. Štěpánská výšina, Vysoké, Navarov.

V 7 hod. 7 min. vyjeli jsme z Turnova do Tannvaldu cestou velmi zajímavou. Až do Železného Brodu údolím Jizery, za Turnovem těsně pod zámkem rohozeckým, pak přes most do průkopu pod Zbirohem, za nímž počíná údolí Maloskalské, v levo pověstný hřbet skalní s kapličkou, na levém konci jeho vypíná se Frydštein a za ním Kopanina. Za nádražím zase průkopem, za nímž brzo se objeví veliká přádelna železnobrodská. Za továrnou jest pěkný pohled na horské město Železný Brod, jež jest stěsnáno příkrými stráněmi. V nádraží přesedli jsme do tannvaldského vlaku a za krátkou dobu odbočili jsme od hlavní trati do divoce krásného údolí Kamenice, která má velmi případné jméno, neboť žene své vody samými oklikami kamenitým řečištěm, tak že stále se pění a šumí. S obou stran jsou skalnaté a lesnaté stráně, prorvané srázными údolími. Škoda jen, že tuto romantiku kazí stále přibývající továrny. Za stanicí navarovskou skrývá se v pravo na lesnaté stráni zřícenina Navarova. Pak se údolí šíří, stráně níží a přibývá obcí a průmyslových závodů tak, že tvoří až do Tannvaldu skoro nepřetržitou řadu. O 8½ hod. jsme u cíle. Z nádraží jdeme kousek zpět a pak dáme se v levo vzhůru cestou do Příchovic. Značně jsme stoupali a divili se vidouce, jak do takového kopce nosí lidé plné nůše na zádech a jezdí vozy s nákladem. Za to však se rychle rozšiřuje obzor a jeví se nám krásný pohled na Tannvald a ostatní okolí. Konečně dostoupíme Příchovic (804), jdeme vesnicí a polní cestou podle myslivny a hostince k **Štěpánské věži**, 958 *m* (5 *km*). Poněvadž nádraží leží asi přes 400 *m*, vystoupili jsme za 1½ hodiny přes 500 *m*.

S věže jest překrásný rozhled na Krkonoše se Sněžkou a jinými velikány, Jizerské hory a Ještěd, mezi nimiž vynikají Lužické hory, Středohoří, Kozákov, Trosky, Tábor; Kumburk, Zvíčín, za čímž vším vidíme až daleko do středních Čech. Pomůckou k poznání krajiny jest lithografovaná vyhlídka, která se v boudě u věže prodává za 20 kr.

Nasytivše se konečně pohledem a odpočinuvše si v hostinci, nastoupili jsme cestu k Vysokému. Šli jsme stále po hřbetě, jenž se táhne od věže až k Semilům, nejdříve pěknou lesní cestou; když jsme vyšli z lesa, měli jsme stále překrásný rozhled na všecky strany, zvláště však v levo na Krkonoše, z nichž před námi vyniká mohutný Kotel s mnohými hřbety a údolími. Hluboko pod námi vine se údolí Jizery s roztroušenými obcemi Rokytnicí a Jabloncem (českým). Několikrát přetne cesta naše silnici, která tvoří několik zatáček, až konečně dorazíme do města **Vysokého** (8 *km*), nazvaného právem dle polohy, neboť leží 700 *m* nad mořem.*) Když jsme se naobědvali, zamýšleli jsme jíti přes Navarov na stanici téhož jména, ale naskytl se nám z nenadání povoz, který jel do Semil, rádi jsme ho tedy užili. Jeli jsme s kopce po témž hřbetě přes Škodějov a Příkré, při čemž jsme stále měli pěkný rozhled na okolí, až jsme se dostali

*) Za městem jest pěkný park se sochou Havlíčkovou a plastickou mapou Krkonoš, na něž je odtamtud krásný pohled.

Digitized by Google

přes Semily na nádraží (14 *km*). Kdo by však chtěl jíti pěšky, doporučuje se cesta přes Trojanku a **Navarov** (7 *km*) na dráhu. Jde se podle nového zámku ke hradu, s něhož jest krásný pohled do údolí Kamenického. Vlakem vrátíme se přes Železný Brod.

(Dokončení.)

Valná hromada Klubu českých turistů.

Zápis o schůzi delegátů odborů KČT

konané dne 13. března 1897 v místnostech klubu.

Přítomni: Z ústředního výboru starosta p. Vrat. Pasovský, jednatel p. Dr. L. Valenta, referent odborů p. K. Pohnert, člen výboru p. J. Prokop.

Z odborů: za odbor brněnský p. K. Pětník, za domažlický pp. Max Duffek a V. Tupec, za jilemnický p. J. Buchar, za plzeňský p. A. Kostinec, za příbramský p. L. Malý a za sušický p. J. Uhl.

1. Rokování o návrzích na změnu stanov.

a) Návrh odboru domažlického na připuštění plných mocí k valné hromadě a na změnu voleb do ústředního výboru.

Delegát pan Duffek vysvětluje, že účelem návrhu jest pevnější organisace klubu. Delegát p. Malý projevuje souhlas, jest však pro obmezení plných mocí. Delegát p. Kostinec nesouhlasí, míně, že návrh by obsahoval nedůvěru k pražským členům a že by jím zavedeny byly spíše třenice v klubu, místo aby bylo jim zabráněno. Navrhuje přechod k dennímu pořádku. Delegát p. Pětník souhlasí s tímto náhledem, ač uznává spravedlivost požadavku, aby aspoň větší odbory měly větší vliv v klubové organisaci. Podobně projevuje názory del. p. Buchar.

Po té přečteny přípisy odborů v Rychnově n. K., v Horách Kutných a ve Štramberku, projevující souhlas se stanoviskem ústředního výboru. — Starosta p. arch. Pasovský objašňuje organisaci jiných turistických spolků.

Delegát p. Pětník vyslovuje přání, aby se vzalo též v úvahu, neměla-li by se každého roku obnovovati pouze třetina ústředního výboru a voliti předseda, místopředseda a pokladník valnou hromadou přímo.

Po té vzali delegáti odboru domažlického návrh svůj zpět, připojili se jménem svého odboru k návrhu ústředního výboru pro valnou hromadu určenému, jenž byl jednohlasně delegáty přijat.

b) Návrh odboru turnovského na změnu § 34. stanov ohledně rozdělení jmění při zaniknutí neb rozpuštění odboru.

Zpravodaj dr. Valenta předčítá návrh odboru z dopisu ze dne 7. ledna 1897, pak „Zasláno“ pro Časopis turistů a dopis odboru ze dne 12. března 1897 a odůvodňuje zamítavé stanovisko ústředního výboru. Žádný odbor nevyslovil se pro návrh odboru turnovského, a pp. delegáti připojili se jednomyslně k názorům ústředního výboru.

Digitized by Google

2. K popudu del. p. Pětníka rokováno po té o otázce upotřebení výnosu z rozhleden a jiných podniků, při nichž jsou súčastněny odbory buď penězi nebo svou prací.

Starosta p. Pasovský podotýká, že se výbor touto otázkou již zabýval, podrobné návrhy že však ještě vypracovány nejsou.

3. Delegát p. Kostinec přimlouvá se za vypracování řádu o subvencích a o výnosech podniků odborových.

Pan dr. Valenta projevuje náhled, že otázka ta nejspravedlivěji se rozluští, bude-li stanovena kvota amortisační, procento úrokování investovaného kapitálu a klíč k rozdělení zbývajícího výtěžku mezi odbor, pod jehož správou bylo ho docíleno, a mezi ústřední pokladnou jako majetníkem investovaného kapitálu. Návrhy del. Kostince a dr. Valenty schváleny.

4. Jednohlasně schváleno pořádání příštího sjezdu KČT v Domažlicích.

5. V záležitosti návrhu odboru plzeňského o době odvádění příspěvků odborů do Ústřední pokladny dáno bylo delegátu odboru plzeňského uspokojivé vysvětlení a usneseno, aby upomínání odborů o nedoplatky nedělo se v časopise, nýbrž zvláštním cirkulářem.

6. Dále rokováno o organisaci studentských nocleháren. Delegát p. Kostinec přimlouvá se za zřízení noclehárny v Madru, aby doplněn byl řetěz nocleháren, jichž by bylo lze použiti při okružní cestě Šumavou.

7. Přípis odboru roudnického obsahující řadu drobných návrhů k úsporám a zdokonalení činnosti klubu i odborů přečten a vzat s povděkem k vědomosti.

Po projednání některých drobnějších záležitostí projevuje

8. delegát odboru sušického přání, aby ústřední výbor přispěl vydatně k ukončení stavby rozhledny na Svatoboru.

Po té po více než dvouhodinném jednání porada skončena.

Zápis řádné valné hromady Klubu českých turistů

konané dne 14. března 1897.

Valná hromada zahájena starostou panem Vratislavem Pasovským po 2. hodině odpolední u přítomnosti 301 člena.

Starosta vítá shromáždění, zvláště pak zástupce místních odborů a líčí rozvoj, jakého v uplynulém roce klub dosáhl. Vzpomíná zemřelých členů, jmenovitě p. vrchního inženýra Jos. Hanzlíka, jednoho ze zakladatelů klubu a člena prvního výboru. Povstáním valného shromáždění uctěna jest památka zesnulých.

1. Pan JUDr. Ladislav Valenta přečetl protokol předešlé valné hromady.

Na přání, vyslovené panem JUDr. Pavlem Růžičkou, usneseno, aby protokol valné hromady vyložen byl před valnou hromadou po několik dní v místnostech klubovních členům k nahlédnutí. Po té protokol schválen.

Digitized by Google

2. Od čtení výročních zpráv upuštěno dle návrhu p. Ant. Tafouna.

a) Pan Václav Zářecký vytýká, že ve výroční zprávě jednatelské nebyl vysloven dík panu Dr. Jaroslavu Vlachovi za vypracování české nomenklatury na vydané mapě okolí pražského. Navrhuje tudíž, by valná hromada dík ten vyslovila. Přijato. (Vysvětlení jednatelovo viz na konci zprávy.)

b) Revisor účtů pan Josef Arnošt navrhuje, aby zpráva účetní byla schválena. — Pan JUC. Jan Uhl žádá za vysvětlení, proč nebyla uvedena v rozpočtu subvence pro odbor sušický na dostavení rozhledny na Svatoboru.

Pan Antonín Aug. Wildmann shledává položku třetí na přednášky, výlety a zábavy příliš vysokou; málo věnuje se na úpravu okolí pražského. Nechť vydá se řádný průvodce po okolí pražském. Také nebyly podávány v měsíčních schůzích členských zprávy o činnosti klubové, jako se to dříve dělo.

Na výtky ty odpovídá starosta. V částce zl. 420·71 obsaženy jsou výdaje na sjezd a pak vydání za honorované přednášky. Na označení cest v okolí pražském věnováno ovšem klubem málo, ale vykonáno velmi mnoho na vlastní náklad označovacího družstva, skládajícího se z pánů: Bečváře, Prokopa a starosty. Všechny barvy věnovány ochotně panem Václ. Holejšovským ze Slavětína. Letos upravena Šárka. Starosta vysvětluje, jak se označení provádí, a že třeba dříve získati svolení majitelů pozemků. Věnuje se více odborům, působícím v ohrožených krajinách, protože výbor nepěstuje lokální patriotismus, ale hledí k prospěchu celého národa, v jehož organisaci je důležitým členem. Průvodce pro okolí již máme několik let, jest to 505 a 365 výletů p. Dr. Viléma Kurze. Spisek jde dobře na odbyt a vynesl již pěkný čistý zisk, kdežto nákladnější spisy zůstávají neprodány. — Při měsíčních schůzích nebylo dotazů o záležitostech klubových, ačkoli předseda vždy přítomných se tázal na jich přání.

c) K rozpočtu vysvětluje p. starosta vzhledem k dotazu p. JUC. Uhla, že subvence se uvádějí v celku, a teprve nově zvolený výbor učiní rozvrh. Ujišťuje zástupce odboru sušického, že na stavbu rozhledny věnován bude náležitý zřetel.

Pan dr. Valenta čte dopis odboru turnovského, v němž vytýká se, že částka na subvence určená je malá; odbor žádá za snížení nákladů správních. Pan jednatel uvádí na to, že položky v rozpočtu na správní náklady upraveny byly na základě zkušeností z předešlých let a s ohledem na všemožné úspory.

Pan prof. Antonín Kostinec žádá jménem odboru plzeňského, aby vložena byla do rozpočtu vždy také položka na zřizování studentských noclehárен. Doporučuje zřízení noclehárny v Madru. Návrh ten podporován jest valnou hromadou.

Pan JUDr. P. Růžička postrádá položky na vydání kalendáře turistů, a ptá se, bude-li vydán. Pan starosta vysvětluje, že vydati chce kalendář ten sám a věnovati čistý výnos klubu, kalendář vydává se pak před letní sezonou a ne pro slunečný rok. — Pan Paďour vysvětluje, že byl zvolen redaktorem kalendáře; má za to, že nebylo by radno vydati jej v květnu, nýbrž před novým rokem. Činí tudíž návrh, aby vydán byl kalendář na

Digitized by Google

r. 1898 před novým rokem. — Po návrhu pana Jana Doležala odkázána věc výboru k vyřízení.

Pan Tesánek z Berouna postrádá zprávu pokladní. Účetní dozorce p. Karel Dvořák podává vysvětlení, že zavedeno jest dvojité účetnictví, při němž zastupuje zprávu tu účet ze ztráty a zisku.

Po té rozpočet schválen.

d) K účtu pavilonu na Petříně vyslovuje p. JUDr. P. Růžička přání, aby správní náklady byly sníženy, i táže se, co stalo se s obrazem z pavilonu kokořínského. Pan starosta oznamuje, že obraz uložen jest v průmyslovém paláci a pojištěn. Správní náklady jsou pokud možno nejmenší. Výnos jest ovšem menší, protože bylo počasí velmi nepříznivé. Také umořuje se poprvé stavební náklad, a upotřebena k tomu větší částka. — Zpráva se schvaluje.

4. Přistoupeno k volbám výboru. Skrutatory jmenováni pp.: Rudolf Tereba, Jindřich Tesánek a Adolf B. Stýblo. Výsledek oznámen byl ku konci valné hromady. Odevzdáno bylo 291 lístků, a zvoleni jsou:

výbory pp.: Dvořák Karel 291 hlasy,
MUDr. Frankenberger Otakar 290 hlasy,
Jozek Ladislav 290 hlasy,
Pohnert Karel 290 hlasy,
Tallowitz Ferdinand 290 hlasy,
JUDr. Valenta Ladislav 290 hlasy,
Ph. dr. Kurz Vilém 289 hlasy,
Pasovský Vratislav 280 hlasy,
JUDr. Jirgl Čeněk 269 hlasy,
Paďour Jan 269 hlasy,
Schwarz František 228 hlasy,
Král Jan 222 hlasy,
Bečvář Vilém 220 hlasy,
Prokop Jaroslav 218 hlasy.

Mimo to obdrželi pp.: Kubišta Antonín 73 hlasů, JUDr. Pavel Růžička 69 hlasů, Ph. dr. Jaroslav Vlach 68 hlasů, Wildmann Antoniu August 58 hlasů.

Náhradníky zvoleni pánové:
Bílý Rudolf 290 hlasy,
Dvořák Tomáš 285 hlasy,
Verner Arnošt 229 hlasy,
Uggé Emanuel 224 hlasy.

Mimo to obdrželi pp.: Pulkrábek Antonín 63 hlasů, Havel Jaroslav 62 hlasů.

Revisory účtů zvoleni pánové:
Arnošt Josef 291 hlasy,
Bursík Jaroslav 291 hlasy,
Stüdl Karel 291 hlasy.

Po odevzdání hlasovacích lístků navrhuje komorní fotograf pan Jindřich Eckert, aby panu předsedovi a dosavadnímu výboru za svědomitou, namáhavou práci a vzorné vedení klubu vysloveny byly valnou hromadou díky a uznání. — Návrh tento aklamací přijat.

Digitized by Google

Pan prof. Ferdinand Samohrd z Domažlic vyslovuje jménem místních odborů důvěru dosavadnímu výboru a děkuje za podporu, jíž místní odbory účastny byly.

Pan Vojtěch Zeman děkuje jménem Národní jednoty pošumavské za ošacení a obdarování chudých dítek na Šumavě.

Za tato uznání děkuje p. starosta jménem celého výboru.

5. Přistoupeno k vyřízení návrhů výboru a odborů.

a) Pan JUDr. Valenta navrhuje jménem výboru, aby po návrhu místního odboru domažlického konal se letos sjezd v Domažlicích. — Pan Duffek z Domažlic zve jménem odboru k četné návštěvě a slibuje vřelé přijetí. Návrh se přijímá.

b) Odbor domažlický podal návrh na změnu stanov, aby mohl člen venkovský zastupován býti ve valné hromadě. Výbor uznává důležitost návrhu, ale poněvadž jde o zásadní změnu, která nemohla být výborem uvážena pro krátkost času, navrhuje, aby uloženo bylo výboru věc tu uvážiti, a po případě podati návrhy příští valné hromadě. — Odbor domažlický béře následkem toho návrh svůj zpět a souhlasí s návrhem ústředního výboru. — Návrh ten přijat.

c) Odbor turnovský žádá změnu § 35. stanov v ten smysl, aby při rozpuštění spolku náleželo jmění klubové nejen ústřednímu výboru, ale také výborům všech místních odborů, a rozděleno bylo poměrně.

Pan JUDr. Valenta čte dopisy odborů v této záležitosti a vyslovuje názor výboru a usnešení sjezdu delegátů místních odborů. Z podstatných důvodů se návrh nedoporučuje, neboť při takovém rozdělení připadlo by jmění místním účelům, kdežto má zůstati nedotčeno a uschováno pro opětné zřízení velkého spolku turistického. Také liquidace klubového jmění byla by velmi obtížná a strávila by velkou část jmění. S tímto názorem vysloven souhlas a návrh odboru turnovského zamítnut.

d) Návrh odboru příbramského na získání větších výhod pro členy odůvodňuje pan Ladislav Malý. Uvádí, že výhody pro členy venkovské v Praze nejsou velké a celkem illusorní. Žádá, aby výbor postaral se nejen o rozmnožení výhod, ale i o zajištění jich.

Pan Josef Procházka upozorňuje, že také na venkově nedodržují se smluvené výhody, žádá, aby byli všichni k dodržení přinuceni, kdo činí nárok na doporučení svých závodů v časopise.

Pan Ant. Tatoun žádá, aby na konci roku všechny výhody byly obnoveny a zajištěny těmi, kdo je poskytují.

Pan starosta vysvětluje, že vyjednávalo se všude. Výhody na drahách — na př. z Vídně — jsou jen lokální, tak jako zde jízda zábavní z Prahy do Podmokel. Nechť se však také výhod používá se strany členů. Výhody takové musí býti uvedeny v turistickém kalendáři. Firma Lechnerova na naše dopisy, jimiž žádáno o slevu z ceny map generalního štábu pro členy, ani neodpověděla, až teprve na třetí dopis, a to zamítavě a na korrespondenčním lístku. Učiní se opatření, aby poslanci vymohli šetření přání českých u firmy té, jakožto zástupkyně c. k. vojenského zeměpisného ústavu vůči obecenstvu.

Všechny podané návrhy odkazují se výboru k vyřízení.

6. Volné návrhy.

Digitized by Google

a) Pan Ladislav Malý z Příbrami stěžuje si, že na Krkonoších uvedeny jsou v hostincích ceny i na české straně v měně německé. Ceny upraveny jsou tak, že na př. cizinec platí 15 feniků = 9 kr., kdežto domácí platí 10 kr. Nechť působí se na majitele hostinců a bud, aby se tyto nešváry odstranily.

Pan Jan Buchar z Jilemnice upozorňuje, že pány na Krkonoších dosud jsou Prušáci, stanovisko obchodní zde rozhoduje. Také jsou tím vinni Češi, že užívají němčiny k dorozumění. Myslí, že výbor nemůže v tomto ohledu mnoho konati, ale nejvíce může docíliti neoblomnost turistů samých.

Výboru se ukládá, aby záležitosti té věnoval potřebnou pozornost.

b) Pan Frant. Kaiser děkuje za označení Šárky a žádá, aby se postavily ještě dva můstky. Pan starosta děkuje za poskytnutou podporu ze strany obce libocké a ostatních činitelů.

c) Pan JUDr. Valenta upozorňuje k výtce p. Zářeckého nahoře učiněné, že díky za provedení české nomenklatury pro mapu okolí vysloveny byly p. dr. Vlachovi již ve výroční zprávě loňské, ne-li předloňské, a zvláštním dopisem. Loni proveden jen prodej hotové již mapy a proto projevení díků p. prof. dr. Vlachovi nepatřilo do letošní výroční zprávy.

Po té valná hromada o půl 5. hodině panem starostou uzavřena.

Karel Pohnert, zapisovatel.

Nově zvolený ústřední výbor KČT konal dne 22. března první schůzi a ustavil se takto:

Předseda: p. arch. Vratislav Pasovský.
Místopředseda: p. JUDr. Ladislav Valenta.
Jednatelé: p. Karel Pohnert.
„ p. JUDr. Čeněk Jirgl.
Účetní dozorce: p. Karel Dvořák.
Zapisovatel: p. Jan Král.
Pokladník: p. Frant. Schwarz.
Správce domu: p. Adolf Bílý.
Knihovník: p. Arnošt Werner.
Pořadatelé: p. Jaroslav Prokop.
„ p. Ladislav Jozek.

Referáty:

1. Odbory, důvěrníky a studentské noclehárny p. Karel Pohnert.
2. Výhody, stanice KČT, železnictví p. JUDr. Čeněk Jirgl.
3. Označování a úprava cest: pp. Vil. Bečvář, Dom. Dvořák, Jar. Prokop a Em. Uggé.
4. Pavilon na Petříně: p. Ferd. Tallowitz.
5. Stavba chýší, rozhleden a cest: p. Vrat. Pasovský.
6. Záležitosti právní: p. JUDr. Lad. Valenta.

Digitized by Google

Příznivcům studující mládeže!

Cestování mládeže jest velmi vydatným prostředkem vzdělávacím a vychovávacím. Ono nejen přispívá k utvrzení vědomostí ve škole získaných, ale otužuje také mladá těla proti všem nepohodám a vede jinochy k samostatnosti. Pravda tato, všude uznaná, pronikla také k nám.

Má-li však mládež naše cestovati, třeba poskytnouti jí nejen dostatečného návodu, ale usnadniti jí cestování poskytováním všech možných výhod. Veliká část našich studentů jest nemajetna, a té nedostalo by se dobrodiní z cestování plynoucího, kdyby výlohy s cestou spojené nebyly co nejmenší.

Klub českých turistů vystihl důležitost cestování mládeže nejen vzhledem k zájmům turistickým, ale i k vyšším zájmům národním. Z té příčiny učinil již před třemi roky pokus se zřizováním **studentských noclehárен**, i nesklamal se, že podnik ten přinese hojného ovoce. Cestování nalézá obliby, a záleží jen na přátelích dorostu, aby snaha ta všestranně byla podporována.

Aby vyhověno bylo všem potřebám studujících na ferialních cestách se nalézajících, nutno zříditi ve všech zemích koruny české **noclehárny**, kde by poskytován byl studujícím nocleh zdarma, strava pak za mírnou cenu, po případě chudým bezplatně.

K tomu cíli obracíme se ke všem příznivcům české mládeže, by nás v podniku našem podporovali. Žádáme vlastenecké obce, školní rady, sbory professorské a učitelské, spolky, ústavy, podniky a jednotlivce, by v místě studentskou noclehárnu zřídili neb alespoň ku zřízení jejímu hmotně a vlivem svým přispěli.

Náklad nebude nikde značný a obmezí se jen na opatření několika prostých lůžek a nejjednoduššího zařízení ložnice v prvním roce. Spoléháme také na ochotu pánů majetníků hostinců, že poskytováním jednoduché stravy za mírný poplatek umožní uskutečnění našeho podniku.

Ze řádu pro studentské noclehárny Klubem českých turistů vydaného seznati lze jich účel a zařízení, jakož i způsob, jakým proveden bude nutný dozor. Tento řád a všechny další tiskopisy zaslány budou každému, kdo postarati se chce o zřízení noclehárny nebo o tu věc se zajímá.

Kulturní potřeby jeví v národě našem vždy tak živý zájem, vzbuzují takovou štědrost všech vrstev našeho lidu, že i tato malá oběť, věnovaná mládeži — naději to šťastné budoucnosti naší — přinesena bude, by slibný podnik náš proveden byl.

Ústřední výbor Klubu českých turistů v Praze.

Vratislav Pasovský,
starosta.

JUDr. L. Valenta,
nám. starosty.

Digitized by Google

Klub českých turistů.

PROGRAM
I. turistického výletu

do

Dalmacie, Bosny a Hercegoviny

(se zvláštním výletem na Cetyni)

od úterý dne 13. dubna 1897 až do dne 28. dubna 1897

se zvláštním rychlíkem c. k. státních drah, zvláštními vlaky bosensko-hercegovských drah

a zvláštním salonním parníkem

k návštěvě:

Rjeky, Zadaru, Šibeníku, vodopádu řeky Krky, Trogiru, Spljetu, Gruže, Dubrovníku, Trstena, ostrova Lokrumu, boky Kotorské (Cetyně), Metkoviče, Mostaru, Sarajeva, Lašvy, Travníku, Jajce, Banjaluky, Záhřebu.

Počet účastníků jest obmezen.

Digitized by Google

Rozvrh cestovní.

A) Dalmacie:

12. dubna (pondělí). V 8 hod. večer schůze účastníků výletů ve velkém sále Měšťanské Besedy v Praze, II., Vladislavova ulice, za účelem seznámení se a podání dalších zpráv a informací.

13. dubna (v úterý). V 8·50 hod. dopoledne odjezd zvláštním rychlovlakem c. a k. státních drah z nádraží císaře Františka Josefa přes Veselí, příjezd v 11·25 hod. oběd, odjezd ve 12 hod., Budějovice, příjezd ve 12·48 hod., odjezd ve 12·53 hod. Sv. Valentin, Sv. Michal, příjezd v 8·08 hod., večeře, odjezd v 8·44 hod., Lublaň, příjezd ve 3·57 hod. ráno, Sv. Petr do Rjeky.

V těchto stanicích mohou účastníci mimo Prahu bydlící přistoupiti.

14. dubna (středa). V 8 hod. ráno příjezd do Rjeky. Přestoupení na loď. V 10·30 dopoledne odjezd zvláštní parolodí zálivem Kvarnerským kolem Volosky a Opatie do Zadaru. Oběd na lodi. V 5 hod. odpol. příjezd do Zadaru. Prohlédnutí města. V 8 hod. večeře na lodi.

15. dubna (Zelený čtvrtek). V 5 hod. ráno odjezd ze Zadaru. V 10 hod. dopol. příjezd do Šibeníku. — Návštěva města. Ve 12 hod. oběd na lodi. — Ve 2·30 h. odp. odjezd malým parníkem po jezeře Prokljanském (1600 jiter) kolem Skradinu k vodopádům řeky Krky. — Návrat do Šibeníku a do večera návštěva města. V 8 hod. večeře na lodi.

16. dubna (Velký pátek). Ve 4 hod. ráno odjezd ze Šibeníku. — V 7 hod. ráno příjezd do Trogiru. Návštěva města. — V 10 hod. dopoledne odjezd z Trogiru. — Projížďka zátokou sedmikaštelskou. V 11·30 hod. dopoledne příjezd do Spljetu. — Oběd na lodi. — Po obědě návštěva města, a to nejprve světoznámého paláce Diokletiánova. — V 7 hod. večeře na lodi.

17. dubna (Bílá sobota). V 6·30 hod. ráno odjezd drahou do vykopaného města Solínu (Salona). Návrat v 10·43 hod. dopoledne vlakem nebo procházkou do Spljetu. — Ve 12 hod. oběd na lodi. — Odpoledne návštěva města a sedmikaštelí. — Slavnost vzkříšení Páně. — V 8 hod. večeře na lodi.

18. dubna (Hod Boží velikonoční). V 5 hod. ráno odjezd ze Spljetu. — Ve 12 hod. oběd na lodi. — Ve 3 hod. odpol. příjezd do Gruže (Gravosa). — Návštěva Dubrovníku. — V 8 hod. večeře na lodi.

19. dubna (pondělí velikonoční). V 7 hod. ráno malým parníkem k pramenům řeky Rjeky (Ombly), nazpět zahradou hraběte Gozzo, k obrovským plantánům Trstenským (Canosa). Ve 12 hod. oběd na lodi. — Ve 2 hod. odpoledne malým parníkem na ostrov Lokrum (Lacroma). Prohlédnutí parku a kláštera. — Projížďka

*

Digitized by Google

zátokou do Dubrovníku. — Svačina na terase nového hotelu „Imperial“, návrat do Gruže. — V 8 hod. večeře na lodi.

20. dubna (úterý.) Ve 4 hod. ráno odjezd z Gruže. Průplavem Punta od Ostra do Boky Kotorské. V 10 hod. dopoledne příjezd do Kotoru. — V 11 hod. oběd na lodi. — Ve 12 hod. odjezd účastníků (kteří se zvláště přihlásí, viz vzadu) kočáry na Cetyni. — Účastníci, kteří zůstanou v Kotoru, konati budou vděčné vycházky do Perasta a Risana. V 7 hod. večer příjezd do Cetyně.

21. dubna (středa). Ve 12 hod. v poledne odjezd z Cetyně. — V 6 hod. večer příjezd do Kotoru. — V 7 hod. večer odjezd z Kotoru.

B) Hercegovina a Bosna:

22. dubna (čtvrtek). V 8 hod. ráno příjezd do Metkoviče. **Účastníci výletu do Hercegoviny a Bosny opustí loď.** — V 10 h. dopoledne odjezd z Metkoviče vlakem státní dráhy bosensko-herceg. stále kolem řeky Neretvy a městečka Počitelje do Mostaru (50 *m*). Ve 12·07 hod. odp. příjezd do Mostaru. — Oběd v hotelu Narenta. Po obědě povozy do Baglaje k pramenům řeky Buny do Stjepan gradu a zpět. — Prohlídka města. — V 8 hod. večeře v hotelu Narenta.

23. dubna (pátek). V 8 hod. ráno odjezd vlakem z Mostaru velkolepým průsmykem řeky Neretvy do Konjice (11·44 h.), oběd na nádraží. — Ve 12·16 hod. dále ozubenou drahou přes sedlo sv. Ivana (800 *m* nad mořem), hranice mezi Hercegovinou a Bosnou, stále skrze úchvatné scenerie hercegovských velikánů (Veleš 1900 *m*, Prenj Planina 2300 *m*) do Sarajeva (540 *m*). Příjezd ve 4·21 h. odpoledne. Ubytování v hotelu „Europe“ a erárním lázeňském místě „Ilidži“. Prohlídka čaršije a bezestanu. Turecká kavárna a zahrada Bendbaši. Přátelský večer s místními Čechy.

24. dubna (sobota). Od 8 hod. ráno prohlídka města: ve skupinách museum, katedrala, šerijatská škola (právní učiliště mahomedánské), kostel, radnice, Ghasi Husrev, Begova džamija, továrna na koberce, koňak, škola uměleckého průmyslu, srbský kostel, tržnice. Továrna na tabák atd. Průvod obstarají naši ochotní krajané.

25. dubna (neděle). V 6·30 hod. výlet na Velikou Kapu (1½ h.) a na Trebevič (1630 *m*, 4 h.). Cestou pohodlnou pod vůdcovstvím místních Čechů. Pro dámy pohotově budou koně. — Rozkošná vyhlídka. Na vrcholu chýše klubu turistů v Sarajevě. Sestup do Sarajeva. Odpoledne vlakem do lázní Ilidže a k pramenům řeky Bosny.

26. dubna (pondělí). V 8·36 hod. ráno odjezd vlakem ze Sarajeva údolím řeky Bosny do Lašvy (oběd v 11·30 hod. na nádraží). — V 1 hod. odjezd z Lašvy přes Travník (2·32 h.), Dolnji Vakuf (4·49 h.) do starobylého bývalého král. města Jajce, příjezd v 6·48 h. večer. — Ubytování v erárním hotelu — Procházka městem.

Digitized by Google

Poznamenání: Při dostatečném počtu účastníků vypraven buď zvláštní vlak na trati Sarajevo-Jajce.

27. dubna (úterý). V 7 hod. ráno návštěva královského hrobu, katakomb, kastelu, kataraktu Plivy a velkého vodopádu. V 10 hod. odjezd omnibusy z Jajce romantickou soutěskou řeky Vrbas, přes Bočac (oběd), příjezd do Banjaluky v 5 hod. odpoledne. — Ubytování v hotelu „Merzl". — Procházka městem.

28. dubna (středa). V 7·14 hod. ráno odjezd z Banjaluky vlakem vojenské dráhy do Doberlinu (11·37 h.), dále do Sunjy (1·28 h.). Oběd. — Ve 2·25 hod. odpol. odjezd ze Sunjy. — V 5·23 hod. odpol. příjezd do **Záhřebu. — Zde se společnost rozejde.** — Cestu zpáteční možno nastoupiti libovolným směrem. Návštěvu jezer Plitvických v Chorvatsku možno vykonati z Bosenského Nového (Novi), stanice vojenské dráhy Banjaluka-Doberlín, povozem do Krupy přes Bihač k Plitvickým jezerům, a vlakem buď do Rjeky nebo do Záhřebu.

Cesta koná se jen tenkráte, když do neděle dne 4. dubna dostatečný počet účastníků se přihlásí.

Přihlášky přijímají: Kancelář KČT., II., Václavské nám. č. 18 „u Doušů" a starosta KČT architekt Vratislav Pasovský, II., Uršulinská ul. č. 2.

Při přihlášce složiti jest zálohu 160 zl.

Složní lístky pošt. spořitelny na požádání zašleme.

Definitivní program a jízdní lístky, poukázky na loď vydávati a zasýlati se budou od 9. do 12. dubna.

Neuskutečnění cesty sdělí se v čas P. T. účastníkům a splacené obnosy se **plně** vrátí.

V obnosu **160 zl.** obsaženo jest: Rychlovlak Praha-Rjeka I. třídy, jízdné a místo ke spaní na parolodi dle programu z Rjeky do Metkoviče, jízdu zvláštními parníky k vodopádům řeky Krky, z Dubrovníku k Rjece a na Lokrum a vlakem ze Spljetu do Solínu. — Stravování ode dne odjezdu dne 13. dubna na dráze a na parolodi dle uvedeného programu. — Volné vstupné a průvod při vycházkách a návštěvách znamenitostí.

Na cestu na Cetyni se zaopatřením jest připlatiti **obnos 22 zl.** za osobu.

V Metkoviči se společnost rozdělí na dva proudy a vykoná cestu zpáteční *a*) drahou přes Hercegovinu a Bosnu (větší část), *b*) zbytek na lodi zpět do Rjeky, odkud se může konati výlet do Opatije, Terstu a Benátek. Zpáteční cesty konáme sice společně, **ale každý účastník na svůj účet.** Za výhody a snížení cen na drahách bosensko-hercegovských bylo žádáno.

Digitized by Google

Upozornění.

1. **Výzbroj na cestu:** Šatstvo jarní, svrchník aneb pláš (havelok), plaid, dobré boty a deštník. Vzhledem k přátelským večerům s krajany v Šibeníku a Sarajevu doporučuje se vzíti s sebou kabát a vestu tmavé barvy.

2. **Zavazadla:** Při rychlovlaku zvláštním není výhod pro zavazadla, jest nutno prádlo a potřeby cestovní složiti **do jednoho ručního kufříku** nebo **jedné větší ruční tašky**, která pohodlně do vozu železničního neb do kočáru se může vzíti. Vzhledem k pohodlí pp. turistů pouze **jedno** zavazadlo se připouští.

Větší zavazadla, jako koše, kufry, nelze při výletech, zejména při jízdě kočáry dopravovati.

Zavazadlo budiž jménem a úplnou adresou majetníka opatřeno. O dopravu a opatrování zavazadla jest pánům účastníkům se starati.

3. **Stravování:** Na cestě z Prahy do Rjeky a po Dalmacii až do Metkoviče jest stravování pro všechny stejné a společné:

Na dráze: oběd ve Veselím, večeře ve Sv. Michali.

Na parníku:

a) snídaně od 6 hodin ráno, nebo dle potřeby i dříve: káva s mlékem nebo čaj s rumem. Chléb a máslo;

b) oběd: 6 jídel, lahvička vína, chléb a černá káva, ve 12 hodin v poledne, po případě dle potřeby;

c) večeře: 4 jídla a lahvička vína v 7 hod. večer.

Nápoje ostatní se platí zvláště.

4. **Kajuty na lodi.** Zařízení všech stejné **první třídy**, a to: dvě společné kajuty pro pány každá 8 lůžek, jedna společná pro dámy 6 lůžek, 15 zvláštních každá 3 lůžka.

5. **Legitimace. — Odznak.** Cesty súčastní se pouze členové KČT. Lístek členský, opatřený na zadní straně podobiznou, slouží jako legitimace cestovní a k dosažení výhod.

Účastníci, kteří dosud nebyly členy KČT, zapraví zápisné 1 zl. a členský příspěvek 3 zl., dohromady **4 zl.**, stanou se členy KČT a obdrží lístek členský (legitimaci).

Odznaky klubové dvoje: velké (za klobouk) po **1 zl.** a malé jako jehlice po **60 kr.** lze obdržeti v kanceláři KČT. Václavské nám., „U Doušů", č. 18-II. Jiných výkazů cestovních není zapotřebí.

6. **Knihy cestovní.**

Maršner: Zimní výlet do Dalmacie a na Černou Horu. — Praha 1896. Ed. Beaufort. 80 kr.

Hartleben: Illustrirter Führer durch Dalmatien.

„ Reiserouten in Bosnien und der Herzegovina.

7. **Změny v programu.**

V případě nutnosti vyhrazuje sobě pořadatelstvo program změniti, aniž by z toho někdo činiti mohl nároky na odškodnění.

Digitized by Google

Nutnými změnami vzešlé větší výlohy jest účastníkům zapraviti.

8. **Odjezd lodí** oznámí vždy lodní parní píšťala, a to:
1. znamení: 30 minut před odjezdem;
2. znamení: 15 minut před odjezdem;
3. znamení: odjezd.

9. **Přání a stížnosti** račte sděliti pořadateli a vůdci laskavě beze svědků.

10. **Dobrá nálada.** Za účelem udržení dobré nálady a spokojenosti účastníků žádáme, aby každý veškeré starosti rodinné, politické a j. v. doma zanechal a cele věnoval pozornost svou dojmům cestovním. Přátelský tón nebudiž ničím rušen. Po celou dobu nechť provází nás ve všem

„Dobrý vítr!"

11. **V přihláškách dej každý určitou a jasnou odpověď** k těmto otázkám:
a) Nastoupíte cestu vlakem společným z Prahy nebo přistoupíte do vlaku na cestě, a v které stanici?
b) Súčastníte se výletu na Cetyni? (Příplatek 22 zl.)
c) Volíte cestu zpáteční z Metkoviče přes Hercegovinu a Bosnu nebo po lodi do Rjeky, po případě do Terstu?

V Praze, dne 1. dubna 1897.

Ústřední výbor Klubu českých turistů.

Vratislav Pasovský, starosta. **Karel Pohnert,** jednatel.

Jaroslav Prokop, pořadatel.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Ctěným místním odborům! Ve schůzi delegátů místních odborů, konané před valnou hromadou, usneseno bylo opatřiti společné tiskopisy. Účelem tohoto opatření jest snížiti tyto správní výdaje levnější cenou při větším nákladu i při lepší jakosti, jakož i zjednati jednotnost tiskopisů, pokud přispěti to může k rychlejšímu vyřizování klubových agend.

Proto žádáme ctěné místní odbory, by nám po jednom výtisku svých tiskopisů zaslaly, po případě své návrhy ve věci té podaly.

V Praze, dne 1. dubna 1897.

Vratislav Pasovský, starosta. **Karel Pohnert,** jednatel.

Digitized by Google

Schůze výboru ze dne 26. února. Pan Schiffner z Kralup zasýlá plán a mapu jeskyně v Pacové hoře, pak geologický popis okolí Chýnova. — Záležitost převzetí rozhledny na hoře Tábor od okrašlovacího spolku odkáže se příštímu výboru k všemožnému uvážení. — „Zasláno“ odboru turnovského v záležitosti změny stanov vzato k vědomosti. Výbor trvá na nepřijatelnosti dotyčného návrhu. — Odbor ve Štramberku doporučuje snížení příspěvku a nezasýlání časopisu všem členům. — Odbor v Brně vyslovuje přání, aby sjezd turistů v roce 1898 konán byl v Brně nebo vůbec na Moravě. — Revisoři pronesli se pochvalně o prozkoumaných účtech klubu. — Pan Leder přimlouvá se ve smyslu přání loňské valné hromady za shodu stran při sestavení kandidátní listiny pro výbor příští. K návrhu dr. Valenty usneseno jednohlasně, že výbor projevuje přání po shodě, shledávaje v ní hlavní záruku pro zdar spolku. Výbor nepostaví žádnou kandidátní listinu, ponechávaje věc soukromému dohodnutí. — Ředitelství společnosti státní dráhy věnovalo klubu na vydání cestovního spisku Praha-Podmoklí 50 zl. — Poplatek na zachování ploten mapy okolí pražského za rok 1897 v částce 14 zl. se zapraví. Během roku pozná se, jak brzo bude lze pomýšleti na vydání nové. — O spise p. L. Malého „Vzhůru na cesty“ doporučeno k návrhu dr. Valenty, jednati se spisovatelem o vydání stručného návodu pro studenty, obsahujícího program výletů a českou literaturu cestopisnou. — Odbor v Plzni navrhuje zřízení turistické stanice v hotelu Waldekově v Plzni. — V záležitosti zalesňování pustých strání dopíše se zemědělské radě a nabídne spolupůsobení. — Spolek „Snaha“ ve Vsetíně zřídil turistický odbor, postará se o turistiku na Vsacku. Uvítáno s povděkem.

Schůze z 8. března 1897. Pan dr. Chodounský oznamuje, že pro jiné nutné práce není mu možno setrvati ve výboru. Béře se s politováním na vědomí a poděkuje se. — Akademický malíř p. F. Velc posýlá krásný návrh na členský diplom. Usneseno jmenovati autora zakládajícím členem klubu. — Hostinský p. Rosenthaler v Sušici sděluje, že omnibusové spojení ze Sušice na Antigl potrvá i v roce tomto. Doporučujeme členstvu k hojnému použití. — Česká společnost zeměvědná upozorňuje na potřebu vydání českého průvodce po státních drahách. Odkazuje se panu Pohnertovi. — Návrh řádu studentských noclehářen, vypracovaný p. Pohnertem, se schvaluje.

Schůze ústřední konati se budou dle usnesení s pravidla vždy **v pondělí.**

Oprava. V seznamu členů KČT v r. 1896 opomenuto bylo při odboru brněnském uvedení pana Ant. Tebicha, stavitele v Brně, jako **čestného člena** odboru toho, což tímto opravujeme.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT. v Příbrami. Přednáška. Neděle dne 21. března t. r. zůstane v milé upomínce na turistický večer, jejž Odbor pořádal tentokráte v sesterském městě Březových Horách. Pan přednášející JUDr. J. Vondráček z bohatého výběru svých cest vybral si „cestu kol Montblanku“. Nejprve předeslal zajímavou episodu, již zažil při výstupu na Grammont (výstup z Bouveret, sestup k Vouvry), svědčící o poctivosti lidu, vzezření na první pohled až dost podezřelého. Odtud odvezl nás v duchu do Martigny, kdež vlastní cesta Montblanecká, opustíc údolí Rhóny, přes Col de Balme k Chamounix se vine. Zde shlédl ještě hrozné spousty, jež ledovcová vodní strž způsobila, zničiv as 2 měsíce před tím i lázně St. Gervais, při čemž přes 200 osob zahynulo. Odtud přes Contamines a Nant Boviant do Mottes, při kteréž partii měla celá společnost příležitost poznati radosti cestování, když po únavě a hladu přibudou k hospodě — jež právě včera shořela. Štěstí, že zůstala stáj, jejíž půda proměněna jednoduše ve spací komnatu tím, že se hosté položili do chvojin. Noční déšť i přes to spící smáčel a probouzel. Dále odebrali se přes jezero Combalské ke Cour-Mayeur, na kteréž trati objevuje se Montblanc ve svém nejkrásnějším hávu a mnohem půvabněji, než od Chamounix. Zde působí též rozdíl vegetace jižní. Od Aosty přes Val Tournanche a Matterjoch vrátili se z Italie zase do Švýcar, volíce tuto okliku k vuli druhé skupině hor švýcarsko-italských — Monte Rosy a přešli do známé stanice turistické Zermattu, kdež odpočine

Digitized by Google

si na věky mnoho a mnoho uměných turistů, jež se sebe setřese až příliš pověstný Matterhorn. Dráha horská mezi St. Nikolas a Stalden byla tehdy z části pobořena sesutím hory, tak že poutníci naši v desti dosti zkusili, než je přijal vláček, který je pak odvezl do Vispu. Návratem pak do Martigny cesta kol Montblancu skončena. Po přednášce přijaté s upřímným povděkem rozproudila se čilá zábava se zpěvem a hudbou, jež trvala ještě dlouho přes půlnoc. Členové klubu příbramského přesvědčili se o vřelosti obecenstva zdejšího, s jakou láskou ku turistice lne, sešlo se tu více než 150 osob! *L. M.*

Odbor KČT ve Štramberku. (O činnosti odboru za první čtvrtletí 1897.) Valnou hromadou zvolený výbor ujal se energicky práce a využil zbývajícího zimního období jak náleží. Uspořádal v masopustě pro své členy a zvané příznivce turistiky masopustní „švandu“, na které účast vzalo celé šíré okolí a jejíž čistý výtěžek 6 zl. 90 kr. odevzdán fondu pro zachování hradu Štramberského. Na vyzvání ústředního výboru usnesl se zařídíti již o příštích prázdninách v Příboře studentskou noclehárnu. Za tou příčinou podal žádost sl. městské radě v Příboře, aby snahu výboru morálně i finančně laskavě podporovala, což tato se vzácnou ochotou učiniti slíbila. Poněvadž dosud od sl. ředitelství c. k. Tereziánských statků ve Vídni nedošlo vyřízení žádosti, kterou výbor odboru podal v měsíci srpnu m. r. za udělení práva ku zachování hradu Štramberského a k upotřebení jeho k účelům turistickým, dovolil si výbor svou žádost obnoviti a požádal p. prof. Dra. Kurze, aby osobně u J. Excelence ministra bar. Gautsche jako kuratora Tereziánských statků intervenoval. — Výbor doufá pevně, že J. E. v zájmu dobré myšlénky i cti majitelů reality nedopustí, aby žádost výboru nebyla příznivě vyřízena zvláště když není naděje, že by velkostatek Tereziánský sám ujal se zachování a opravení památných zřícenin. — Dobu postní zahájil výbor zajisté velmi šťastně přednáškou p. c. k. setníka Frt. Šindlera „o svém pobytu v říši Menelikově“, již odbor dne 11. února ve svých místnostech v hostinci p. P. Kahánka na Štramberku pořádal a která svou značnou návštěvou ukázala, jaké přízni se odbor v celém okolí těší. — Za příčinou utužení přátelských styků se sousední Pohorskou jednotou „Radhošť“ účastnil se odbor 5člennou deputací delegační její schůze v Hranicích, kdež dostalo se deputaci vřelého přijetí. Dne 27. března uspořádal výbor pro své členy a zvané hosty opět v místnostech p. P. Kahánka na Štramberku přátelský večírek spojený s přednáškou p. JUDra. Ferd. Dostála z Nov. Jičína „Ku břehům Baltu“, jenž se těšil značné účasti. Nově za členy odboru v tomto čtvrtletí přistoupilo: 5 nových členů (viz noví členové), tak že odbor čítá nyní 55 — 18 = 38 členů. — *a.*

Odbor KČT v Domažlicích. Výbor spořitelny král. města Domažlic letos opět usnesl se věnovati odboru našemu ze svého čistého zisku 200 zl. na stavbu chýše Pasovského na Čerchově. Mimo dar ten a značné dary na regulování města a k dobročinným účelům poskytnuté, věnoval naší Sadařské jednotě, která jest již s vysazováním stromů a křovin v nejbližším okolí v plné činnosti, 600 zl., pak na zakoupení pozemků na Škarmaně ku založení lesa u samých Domažlic 1000 zl. Dále na úpravu rokle Vavřinecké a zřízení cesty na vrch sv. Vavřince taktéž 1000 zl., na proměnění Regálovic rybníka v park 2000 zl. a jiné. K odboru našemu v tomto roce přistoupilo 16 nových členů. Chýše Pasovského jest hluboko ještě pod sněhem, vichřice nadělala na Čerchově velikých škod, tak že cesta z Capartic jest vyvrácenými kmeny na delší dobu zatarasena. Stavba nádraží v České Kubici rychle pokračuje, celou zimu zde pilně pracováno. V novém nádraží zříditi se má c. k. poštovní úřad — veliká to výhoda pro hosty, kteří se zde v létě zdržují.

Odbor KČT v Klatovech. Výbor ustavil se takto: Předsedou zvolen opět p. Alois Čtvrtečka, vrchní správce c. k. pošt. úřadu, pokladníkem Jindřich Šiman, lékárník, jednatelem dr. Ant. Wellner. Výbor: Isidor Maretti, c. k. soudní adjunkt, Max Rosenbaum, továrník a Blažej Prusík, c. k. gymn. professor. Náhradníci: Fr. Sláma, pokladník c. k. státních drah a Ferd. Vaněk, c. k. gymn. professor. Revisoři: Jan Pospíšil, c. k. fin. komisař, a Alois Schifauer, inženýr.

Valná hromada odboru KČT ve Val. Meziříčí konala se dne 25. ledna 1897 v zasedací síni městské radnice za přítomnosti 16 členů. Schůzi zahájil starosta odboru p. c. k. vrchní berní inspektor Vlček, načež jednatel

Digitized by Google

p. řid. Pokorný přečetl jednatelskou zprávu, z níž vyjímáme: Odbor čítal roku 1896 52 členů (loni 36 členů). Předsedou byl p. c. k. vrchní berní inspektor Vlček, pokladníkem p. dr. A. Mikyška ml., advokát, a jednatelem p. řiditel Pokorný, jenž ujal se této funkce po p. Konvičkovi. Schůzí výborových bylo 5. Odbor postaral se o opatření okolí zdejšího náležitými chodníky, struhami a označení cest. Četné vycházky zdařily se vesměs a úplně. Pro cestující studenty o prázdninách pořízeny byly noclehárny v budově gymnasijní, kde značnému počtu studujících dostalo se pohodlného noclehu. Jednatelská zpráva byla schválena a všem, kdož v turistice odboru vešli vstříc, vysloveny díky. Zpráva pokladniční vykazuje:

příjem za r. 1896 . . . 355 zl. 87 kr.
výdaje . . . . . 202 „ 79 „
hot. dne 31. pros. 1896 . 153 zl. 08 kr.

Do nového výboru zvoleni pp.: c. k. vrchní berní inspektor Vlček, dr. A. Mikyška ml., Josef Kuba, c. k. professor, JUC. Josef Drahoňovský, řiditel Rob. Pokorný, Alois Holas, c. k. professor; za náhradníky: pp. Hugo Šimoník, Josef Eulner; za revisory: pp. Josef Krmela a Frt. Chrastina. Nový výbor se po té konstituoval takto. Předsedou: p. c. k. vrchní berní inspektor Frt. Vlček, pokladníkem p. JUDr. A. Mikyška ml. a jednatelem p. JUC. Drahoňovský.

—⊕—

Noví členové na rok 1897:

178. Pan František Moravec, účetní obecních plynáren, Praha, č. b. 497.
179. „ Karel Matoušek, stavit. assistent, Praha, č. b. 498.
180. „ Vác. Stýblo, knihkupec, Praha, č. b. 499.
181. „ Karel Cínert, stříbrník, Praha, č. b. 500.
182. „ Karel Hon, stavitelský assistent, Praha, č. b. 501.
183. „ František Kühn, Praha, č. b. 502.
184. „ Antonín Kubr, architekt a stavitel, majetník domu, Praha, č. b. 503.
185. „ C. J. Salfický, duchovní správce na Bílé Hoře u Prahy, č. b. 504.
186. „ Josef Šváb, papírník, Praha, č. b. 505.
187. Pan Josef Ryba ml., úředník Kolínské banky, Praha, č. b. 506.
188. „ Gothard Rivnáč, úředník rak.-uherské banky, Praha, č. b. 507.
189. „ Josef Zima, c. k. míst. účetní úředník, Praha, č. b. 508.
190. „ Rudolf Auerhahn, c. k. místodrž. účetní úředník, Praha, č. b. 509.
191. „ Edvard Krtička, kožešník a koncertní pěvec, Praha, č. b. 510.
192. „ Hugo Krtička, úředník severní dráhy, Praha, č. b. 511.
193. „ Václav Masopust, rukavičkář, Praha, č. b. 512.
194. „ K. Ryba, faktor c. k. místodrž. tiskárny, Praha, č. b. 513.
195. „ Jaroslav Hrabánek, soukromník, Praha, č. b. 514.
196. „ Josef Potz, mistr truhlářský, Praha, č. b. 515.
197. „ František Motys, kooperátor u sv. Vojtěcha, Praha, č. b. 516.
198. „ Čeněk Beňa, majitel realit, Praha, č. b. 517.
199. „ Karel Juppa, vrchní inženýr česko-morav. továrny na stroje, Praha, č. b. 518.
200. „ JUDr. Alois Waschko, c. k. okresní komisař, Smíchov, č. b. 32.
201. „ Josef Bláha, mistr tesařský, Král. Vinohrady, č. b. 55.
202. „ Václav Uher, archit. assistent, Žižkov, č. b. 16.
203. „ Antonín Hrych, učitel v Liboci u Prahy, č. b. 196.
204. Důstojný pan Alois Krámr, duchovní správce v Košířích, č. b. 197.
205. Pan Tomáš Šrajer, učitel, Dolní Liboc u Prahy, č. b. 198.
206. „ J. Vondráček, pokladník cukrovaru v Plaňanech, č. b. 199.
207. „ Ivan Čížek, majitel realit v Roztokách u Prahy, č. b. 200.

V odboru brněnském:

208. Pan Ladislav Faust ml., soustružník, Brno, č. b. 249.
209. „ Eduard Kordina, velkoobchodník, Brno, č. b. 250.
210. „ Josef Donát, inženýr a spolumajitel elektrot. továrny, Brno, č. b. 251.
211. „ František Mádr, c. k. notář, Brno, č. b. 252.
212. „ B. Škarda, závod pro malbu na skle, Brno, č. b. 253.
213. „ Josef Čapek, c. k. místodržitelský koncipista, Brno, č. b. 254.

Digitized by Google

V odboru domažlickém:
214. Slav. okresní výbor v Nové Kdyni, č. b. 134.
215. Pan Josef Polák, telegrafista c. k. státních drah v Brodě nad Lesy, č. b. 135.
216. „ Emanuel Marčan, majitel první pražské pekárny a cukrárny, Mnichov, č. b. 136.

V odboru hořovickém:
217. Pan Václav Schmidt, továrník, Hořovice, č. b. 50.
218. „ JUDr. František Hrouzek, okr. tajemník, Hořovice, č. b. 51.

V odboru jičínském:
219. Pan JUDr. Josef Slavík, kand. advokacie v Jičíně, č. b. 47.

V odboru jilemnickém:
220. Pan Rudolf Mládek, soukromník v Jilemnici, č. b. 124.
221. „ Alois Vacek, protokolista při c. k. okresním hejtmanství v Jilemnici, č. b. 125.
222. „ Emil Pfohl, hostinský v Harrachově u Nového Světa, č. b. 126.

V odboru lounském:
223. Pan Vilém Dörfler, stavitel kočárů, Louny, č. b. 99.
224. „ Václav Heran, cukrmistr v Peruci, č. b. 100.
225. „ JUC. Emil Palkoska, c. k. místodrž. praktikant, Louny, č. b. 101.
226. „ JUDr. Ferd. Budil, advokát, Louny, č. b. 102.
227. „ Rudolf Vidmann, c. k. cejchmistr, Louny, č. b. 103.

V odboru plzeňském:
228. Pan František Červený, učitel měšť. školy. Plzeň, č. b. 240
229. „ Antonín Daubek, cukrář a majitel domu, Plzeň, č. b. 241.
230. „ Ignác Gärtner, c. k. vrchní pošt. kontrolor, Plzeň, č. b. 242.
231. „ Mag. pharm. Otakar Houba, lékárník a majitel domu, Plzeň, č. b. 243.
232. „ František Klotz, stavitel a majitel domu, Plzeň, č. b. 244.

V obvodu roudnickém:
233. Pan JUDr. Jan Vávra, advokát v Roudnici, č. b. 36.

V odboru sušickém:
234. Pan MUDr. Jiří Brey, praktický lékař, Sušice, č. b. 30.
235. Pan Dr. Jan Tauer, c. k. okresní komisař, Sušice, č. b. 31.
236. „ Marcel Rücker, magister pharmacie, Sušice, č. b. 32.
237. „ Robert Hofbauer, c. k okresní zvěrolékař, Sušice, č. b. 33.
238. „ JUDr. Frant. Hlaváček, advokátní koncipient, Sušice, č. b. 34.
239. „ Pavel Pöner, c. k. berní inspektor, Sušice, č. b. 35.

V odboru štramberském:
240. Pan Valentin Kuchař, účetní vagonové továrny, Kopřivnice, č. b. 55.
241. Slavná záložna ve Štramberku, č. b. 56.

V odboru ústeckém n. Labem:
242. Pan František Čáp, soukromník v Luži u Jenšovic, č. b. 71.
243. „ František Stupka, hostinský v Lužci u Jenšovic, č. b. 72.
244. „ Václav Stodola, pokladník cukrovaru v Lužci u Jenšovic, č. b. 73.
245. „ Jar. Hájek, oekonom v Lužci u Jenšovic, č. b. 84.

V odboru uhersko-hradišťském:
246. Pan Antonín Doležal, c. k. profesor v Uherském Hradišti, č. b. 53

Zemřelí členové KČT:

Pan **Josef Beneš,**
tajemník okresního zastupitelstva, účetní a pokladník okres. hospodářské záložny v Domažlicích, zemřel 1. března 1897.

Pan **Karel Vosyka,**
řádný professor při c. k. čes. vysoké škole technické v Praze, zemřel 3. března 1897.

Karel svobodný pán **Spens z Boodenů,**
c. k. vrchní finanční rada a fin. okresní ředitel v Plzni, zemřel 16. března 1897.

Čest budiž jejich památce!

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno . .	zl.	171·65
Pan Josef Josef Fiala, vrchní lesní v Hiršteině	„	2·—
Úhrnem dosud . . .	zl.	173·65

Digitized by Google

Různé zprávy.

Ze Vsacka na Moravě. Na Vsetíně sestoupil se ve čtenářském spolku (Vzdělávací spolek „Snaha"), „Turistský odbor". Zvláštní poměry osobní i věcné nedopouštějí pro první chvíli zřízení odboru KČT nebo „Pohorské jednoty Radhošť". Několik jednotlivců vzalo na sebe úkol, provésti první práce, jichž treba, aby na Vsacko — střed Valašska — byla obracována pozornost českých turistů a aby všecky podmínky turistiky byly splněny, a mají odůvodněnou nadeji, že při trochu přízně veřejnosti podaří se jim úkolu svému dostáti plnou měrou. Vsacko je důležito pro českou turistiku zvláště proto, že hraničí se Slovenskem uherským dlouhou hranicí, s nímž spojeno je schůdnými cestami horskými i silnicí do nejkrásnějších partií (horního Trenčanska a Považí). K tomu chce „Tur odbor Snahy" obraceti pilnou pozornost, aby označeny byly všecky nejkratší cesty na Slovensko a aby i v pohraničných místech Slovenska bylo postaráno o slušné noclehy. „Noclehy" u židovských krčmářů na Slovensku jsou v jistém směru už dosti známy. Mimo to mají býti označeny cesty po horách vsackých, na příklad skvostná partie ze Vsetína přes hory k Rožnovu, Javorníky na hranici uherské a mnoho jiných. Hlavním úkolem určil si však „Tur. odbor" vykonati všecko, co by ze Vsetína a jeho okolí učinilo místo pro příjemný letní pobyt. Všecky přirozené podmínky jsou nejpříznivější: krásný, horský kraj, utěšená blízká údolí, dopouštějící řadu polodenních výletů, mnoho lesu atd. Vsetín těšil se také už četné pozornosti v této příčině. Ale návštěvy ty byly po většině německé. Rodiny německé a židovské rozbíjely své letní stánky po Valašsku. Teprve od několika let, kdy přípravy k výstavě národopisné stupňovaly pozornost české veřejnosti na Moravu, nastal i zde obrat. Vsacko mělo vůdčí roli v tomto suchu na Valašsku a bylo cílem přečetných návštěv osob zvučného jména. Celá řada umělců zavítala znova a znova od té doby na Vsetín a do jeho okolí, jmenujeme jen Věšína, Ad. Liebschera, mistra Alše, Zdeňku Braunerovou, Štapfra a j. Značný počet osob, známých z veřejného života, navštívil Vsetín, a zvláště v posledních dvou letech stal se Vsetín pro mnohé také letním sídlem. — Jediný nedostatek byl překážkou, že tento poslední úkaz nebyl dosti hojným: nedostatek bytu. „Turistský odbor spolku Snaha" ujal na sebe, připraviti dostatečný počet slušně zařízených bytů pro jednotlivce i pro rodiny, a je si jist, že již pro první rok bude se moci vykázati úspěšnou i vděčnou činností.

Veškeré dotazy přijímá p. MUDr. Frant. Sova na Vsetíně. *K. B.*

Zpravujíce veřejnost českou o této věci, upozorňujeme především členy KČT na Vsacko. Přírodní krásy Valašska, které je jedním z nejkrásnějších českých krajů, zasluhují toho, aby jich bylo hojně všímáno především se strany naší. Neopomeneme přinésti další zprávy o činnosti „Turistského odboru spolku Snaha", jejž vítáme do našich řad s přáním, aby turistice získal ve svém kraji hojné půdy. Jsme přesvědčeni, že úspěch prvních kroků zařadí turistský odbor ten brzy i formálně v šik odborů KČT.

Dámy jako turisté v Norsku. Zvláštním zjevem mezi turisty norskými jsou v poslední době dámy, jež se vydávají na cesty zcela samy, bez obvyklých průvodců. Uzříš tam velmi zhusta děvčata sotva 20letá, která ve skupinách od 2 do 4 osob čítajících, s torbou na zádech, daleko svého domova a obyčejného pohodlí, po dobu více neděl nových krajin a nových lidí vyhledávají. Z pravidla jsou to dcery z nejlepších rodin, obyčejně učitelky a jiné dámy, které samostatného postavení se dodělavše, nyní o prázdninách do hor se ubírají a po neschůdných cestách s překonáním všelikých útrap výše a výše stoupají, aby uprostřed velebné přírody na duchu pookřály a tělesné síly upevnily. Všechna úcta těmto turistkám, to uznávají také Norové plnou měrou, nikdo se neodváží jim ublížit neb jinak je obtěžovat, plyne to již z povahy a mravů tohoto národa, že přiznává ženskému pohlaví více samostatnosti, než se mu jí dosud u nás dostává. Ostatně sluší poznamenati, že také sebevědomí a jistotu, s níž dámy ty na svých cestách vystupují, pojí se současně s velkou skromností, marně bys u nich hledal jakoukoliv koketerii, naopak to je právě zdobí, že přes všecku volnost, s níž vystupují, zůstávají vždy bezúhonnými. Žádná hnusící se emanci-

Digitized by Google

pace, naopak úplné vyrovnání obojího pohlaví, vzájemná svoboda na základě vzájemného dobrého mravu. —

Der Tourist, Berlin; č. 4. 1897

Rozhledna na Svaté Hoře, o níž v časopise zpráva podána byla, prozatím se neuskuteční. Podnikatel stavby vyjednával o prodej pozemku pro stavbu s obcí příbramskou, ujištěn jsa ústně, že řád D. P. Redemptoristů proti stavbě ničeho namítati nebude. Však v poslední chvíli naskytly se vážné překážky, pozemek ku stavbě potřebný nelze koupiti, a se stavby rozhledny prozatím sejde. Tím jinak slibný podnik odložen, ač-li se v pozdější době za příznivějších okolností znovu neobrodí. *L. M.*

Jízda na Antigl. Doprava na Antigl byla v loni sice zavedena, ale oznamuje se nám odtamtud, že nikdo omnibusu nepoužil, tak že stačil ku dopravě nevelkého počtu turistů vždy dvousprežny vůz. Nicméně hotelier p. J. Rosenthaler dává i letos omnibus k disposici za loňských podmínek, kdykoli se potřebný počet turistů přihlásí.

Letní byty.

Pan Karel Kruška, um. zahradník pronajal od pana barona Oppenheimra v Sněhové p. Malá Skála pozemek, kde zřídil obchodní zahradnictví. Spolu má na pozemku tom, který se mezi lesy nalézá a k němuž též kus lesa náleží (přímo pod skalní stěnou Pantheonem, proti polední straně) nově postavený dům s pěknými místnostmi, hodící se velmi za letní byt. Z té příčiny doporučuje se byt ten na léto pro p. t. členy KČT.

Stráž n. Než. Za letní pobyt doporučuje se na českém jihu osvědčená Stráž nad Nežárkou na silnici mezi Jindřichovým Hradcem a Třeboní s hradem bývalých pánů ze Stráže. Pod hradem vine se řeka Nežárka, jejíž malebné stráně, chytání ryb a koupání poskytují příjemný pobyt. Dlouhé náměstí zdobí dvě řady krásných lip, mladý, bujný les u samé stráně co pokračování zámeckého parku, kolkolem lesy 5—15 minut vzdálené Vycházky do Jemčiny, Mláky, Chluma, Jindř. Hradce a Třeboně 1—3 hodiny vzdálené. Strava v hostincích levná a dobrá, pivo od ledu: akc. budějovické, třeboňské a strážské. V místě ochotnické divadlo, městská kapela účinkuje 1 týdně na náměstí ku poctě pánů výletníků. Nejpohodlnější příjezd jest ranním vlakem z Frant. nádraží do Třeboně, pak poštou přes Lužnici kde vlévá se tato do rožumberského rybníka pěknými lesy za 1½ hodiny do Stráže. Poštovní spojení jest se Třeboní a Hradcem 4krát za den a platí se za osobu 50 kr. Byty měsíčně okolo 10 zl. Bližší zprávu o bytech podá s ochotou František Hrbek, účetní záložny ve Stráži nad Nežárkou.

Komárov na Hořovicku, leží ¾ hodiny od stanice Hořovice, západní dráha, na jih. Spojení poštovní jest ku každému vlaku. Pošta, telegraf, lékař i lékárna v místě. Tamtéž nalézá se pětitřídní škola, mnoho úředníků knížete Hanavského, všickni živnostníci. S okolními místy jest spojen Komárov okres. silnicemi; lze zde dostati povozy: kočár, bryčku; plat na celý den 4 zl. Les jest bezprostředně nad obcí a sousedí s mohutnými lesy knížete Hanavského. Vstup a pobyt všude volný. Úpravný rybník s koupadly, do něhož teče potok, v místě. — Kratší procházky skytají: Waldek, Neřežín, Jivinská Hora, Hrádek, Na krejcárku atd. Cesty upravené, všude dobré a z části označené. V lesích ku každé myslivně. Celodenních výletů s dostatek Sv. Dobrotivá — Prameny, Těny — Lovčí zámek u „Tří trubek“ — Točník — Zbiroh zámek — Carvánka, Tok. — Společenský život velmi vyvinutý. Jednou v týdnu komárovská kapela, v okolí a v samotném místě dosti výletníků. Železité lázně v Cerhovicích. V lesních hojných pramenech voda slatinná. — Pitná voda dobrá. — Hostinců dost, obsluha vzorná, česká, po případě na knížecím i německá. — Byty privátní. — V hostinci strava úpravná a laciná, od 30—40 kr. oběd. Pivo smíchovské akciové, plzeňské a sibeňské. Byt u G. Pince, majitele hostince: kuchyně a dva pokoje s celým příslušenstvím, nebo dva pokoje, z nichž jeden může býti užit za kuchyni; jeden pokoj. Vše se zařízením až na peřiny, které dlužno s sebou si vziti. Dům ten jest výhodně položen a s vlastní zahrádkou a besídkou. Měsíční nájemné za jednu místnost 7 zl. až 10 zl., dle zařízení a dle dojednání. Bližší dotazy ochotně zodpoví G. Pinc, majitel realit v Komárově.

Digitized by Google

Nové stanice turistické.

Plzeň: „U císaře rakouského“, p. Robert Lisý: za postel (nocleh hromadný) 60 kr., za pokoj s jednou postelí v II. patře 100 kr., v III. patře 80 kr. Za pokoj s dvěma postelemi v II. patře 160 kr., v III. patře 140 kr.

Vsetín (Morava). Hostinec Občanské záložny (sídlo spolku „Snaha“). Pokoj s 1 postelí 40, s 2 postelemi 70 kr., povoz (1 kůň) ½ dne 200, celý den 400, povoz (2 koně) ½ dne 250, celý den 500 kr. Jan Tkadlec, nájemce hotelu.

Hotelier Životský, dolní město, člen KČT: pokoj s 1 postelí 50 (místo 80), s 2 postelemi 90 kr.

Pro výletníky seznam bytů soukromých.

Literatura.

Vlastivěda Moravská. I. Země a lid, díl 1. Přírodní poměry Moravy. Redigují dr. Fr. Dvorský a J. Hladík. Redakce celého díla: F. A. Slavík, hlavní redaktor. Vydávání splupořádá: dr. F. Dvorský, Jos. Hladík. Odborní redaktoři: Fr. Bartoš, Vít. Haudek, dr. F. Kameníček, B. Popelka, P. Josef Vydlečka. — Upozorňujíce prozatím na počátek tohoto důležitého díla, ponecháváme sobě podrobnější referát na dobu pozdější, až dílo, jehož máme v rukou dosud 1. sešit, pokročí. Dodáváme jen, že Vl. Mor. bude vycházeti nejprve v sešitech dvouarchových volně, pak pravidelně, jakmile dostatečný počet odběratelů se přihlásí. Vl. Mor. vydává čilý Musejní spolek v Brně. Jednotlivé sešity po 50 kr., předplatné na 10 sešitů 2 zl. 70 kr. — Již teď lze Vl. Mor. i našim turistům co nejvřeleji doporučiti.

Oprava. Do článku „Výlet do vysokých Tater“ v minulém čísle vloudily se tyto omyly:

str. 69., řádek 14. zdola stůjž přes Žilinu místo Žilín,
„ „ „ 12. „ „ csorba místo bsorba,
„ 70., „ 4. „ „ údolí „Bělovodské“ místo „Poduplaski“.

Nález! Po valné hromadě, dne 13. března 1897, nalezen byl ve velkém sále Měšťanské Besedy **zlatý přívěšek k hodinkám** ve formě knížky. Komu náleží, nechť si jej vyzvedne v klubovních místnostech u p. tajemníka.

Panorama Národní Jednoty Pošumavské

na Ferdinandově tř., č. 11 (naproti Voršilkám).

Každý týden nové obrazy krajin domácích i cizích.

Vstupné za osobu **20 kr.**, lístek spolkový, studentský a dětský **10 kr.**

Otevřeno ve všední dny od 9—12 hod. dop., od ½2—9 hod. večer.

V neděli a ve svátky otevřeno celý den

Šaratica — moravský hořký pramen MUDra. Frant. Veselého v Brně — účinkuje dle jednohlasného úsudku pp. lékařů výtečně při: **zácpě,** špatném trávení, zlaté žíle, katarrhu střevním, žloutence, přívalech krve k hlavě a plicím, tučnosti a ženských chorobách. Návod k užívání na láhvi. Na prodej ve všech lékárnách a obchodech minerálními vodami. Zásylatelství Šaratice v Brně.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«.

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

Ročník IX. V Praze, 1. června 1897. Číslo 5.

Poděkování Klubu českých turistů

do Krajiny, Dalmacie, na Černou Horu, do Bosny, Hercegoviny a Horvatska.

Representační výlet, který podnikl KČT v době od 13. do 30. dubna t. r. do Dalmacie, na Černou Horu, do Bosny, Hercegoviny a Horvatska, byl provázen nepřetržitou řadou okázalých a při tom bratrsky srdečných uvítacích projevů všech vrstev obyvatelstva.

Projevy ty zůstanou nám účastníkům nejdražší upomínkou na ony krásné dny!

Pokud bylo možno, poděkovali jsme slavným korporacím, městům, obcím i jednotlivcům zvláště. Nechtíce však nikoho přehlédnouti, kdo buď jako jednotlivci buď jako zástupci spolků neb korporací účastenstvím svým při slavnostech uvítacích nás poctili anebo při výletu našem jakoukoli přátelskou službu nám prokázali, posýláme všem drahým bratrům a sestrám do Krajiny, Dalmacie, Černé Hory, Bosny, Hercegoviny a Horvatska, zvláště do Lublaně, Sv. Petra, Rjeky, Zadru, Šibeníku, Skradinu, Trogiru, Sedmikaštelí, Spljetu, Solinu, Korčuly, Gruže, Dubrovníku, do pobřežních osad řeky Rjeky (Ombly), do Trstenu, na Lokrum, do Perasta, do Kotoru, na Cetyň, do Metkovič, Mostaru, Baglaje, do Sarajeva, Travníka, Jajce, Banjaluky, Prjedoru a do Záhřebu jménem všech účastníků výletu a jménem Klubu českých turistů zvláštní

srdečné díky.

Krásné kraje Vaše zasluhují toho plnou měrou, aby byly zejména českými turisty navštěvovány, a KČT bude o to pečovati, aby tato první hromadná návštěva z vlastí českých na slovanský jih nalezla co nejdříve a co nejčetnějších následovníků.

V té naději voláme Vám „Na zdar“ a na shledanou!

Dáno v Praze, dne 15. května 1897.

Za ústřední výbor KČT:

JUDr. **L. Valenta**, nám. starosty. **Vrat. Pasovský**, starosta. **Karel Pohnert**, jednatel.

Digitized by Google

První výlet
Klubu českých turistů
do Dalmacie,
Černé Hory, Hercegoviny, Bosny a Záhřebu
ve dnech od 13. do 30. dubna 1897.

Referuje *Jan Buchar.*

I. Z Prahy do Rjeky a Zadru.
(13.—14. dubna.)

Poslední číslo Časopisu turistů mimo podrobný program výletu přineslo i zprávy o vykonaných přípravách a zajisté svědomitosti této práce předběžné lze děkovati, že v čas přihlásil se dostatečný počet účastníků, kteříž nelekajíce se žádných obtíží projektované daleké cesty, přihlásili se k praporu KČT a svěřili se vedení starosty klubu, p. architekta Vratislava Pasovského.

Vlastní předpravou výpravy byl slavnostní večírek, jenž dne 12. dubna, v předvečer odjezdu výletníků, ve velkém sále Měšťanské Besedy v Praze byl pořádán. Súčastnili se ho všickni místní i z venkova k výletu přihlášení turisté a jich dámy a zvláštního lesku celému večeru dodalo, že mimo četné měšťanstvo pražské i slavná městská rada pražská se svým starostou, p. dr. Podlipným, přítomností svou turisty, na dalekou cestu se chystající, poctili. O skvělém průběhu večera toho přinesly hned následujícího dne všecky denní listy pražské podrobné zprávy, pročež netřeba zde o tom referovati. Raději postupme o den dále.

Již o 7. hodině ranní (dne 13. dubna) stál na nádraží dráhy Františka Josefa připravený výletní vlak o sedmi vagonech vesměs prvé třídy.

Mnoho záleželo na tom, aby všechny vozy v pořádku a beze všeho zmatku byly v čas obsazeny. O to upřímně se zasadil člen ústředního výboru KČT, pan Jos. Prokop, jenž mimo to podělil všecky účastníky výletu kyticemi, skládajícími se z červených a bílých karafiátův.

Na 8¾ hod. ustanoven byl odjezd vlaku. Počtem četně přítomné měšťanstvo pražské pohnutím svým dávalo zřejmě na jevo, že v duchu upřímně provázeti bude výlet tento především Praha, jako věrná zástupkyně Čechie! Pozdrav „Šťastnou cestu!“ ve mnohých variantech ozval se ze všech rtův, když v přesně stanovenou hodinu hnul se vlak z nádraží, aby spěl dále k českému Jihu.

V Táboře při krátké zastávce pozdravili výletníky stručně, ale upřímně zástupci místního odboru KČT, kteří s předsedou odboru

Digitized by Google

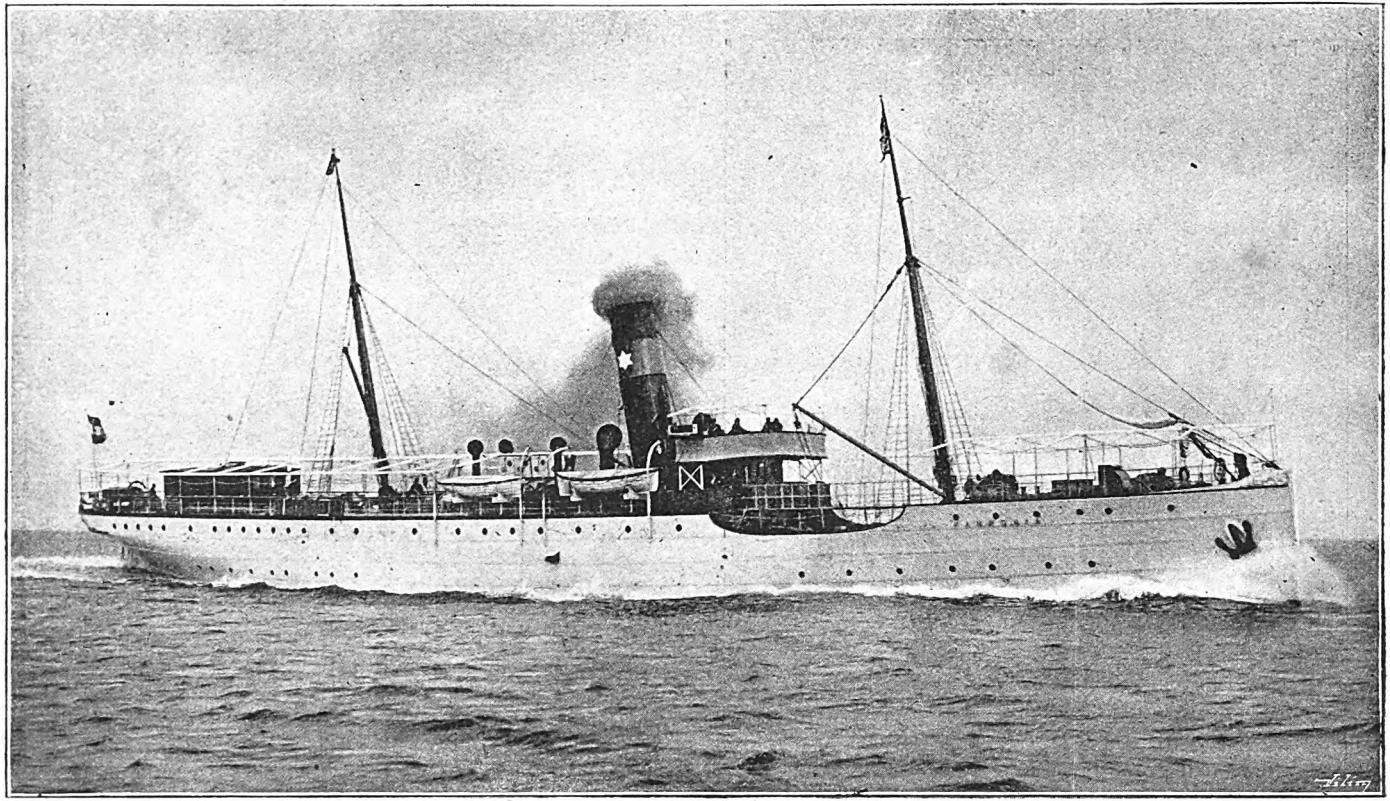

Pannonia.

Salonní loď uhersko-chorvatské paroplavební společnosti v Rjece.

Digitized by Google

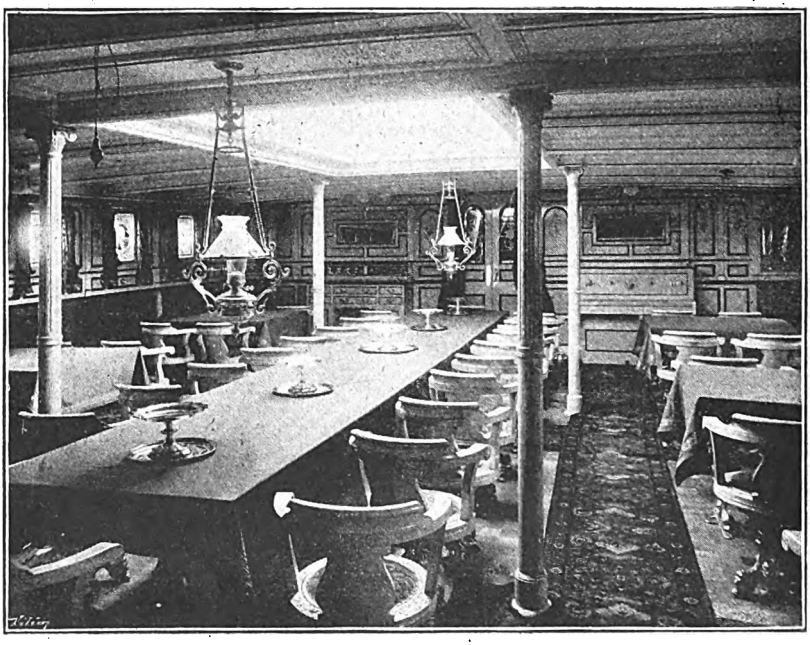

Salon (jídelna).

p. Domečkou na nádraží se byli dostavili, aby ku šťastnému výsledku důležitého tohoto podniku turistického blahopřáli.

Dále vlak stanul ve Veselí, kdež objednán byl prvý společný oběd. Vše vzorně bylo obslouženo. Zde došel společnost první pozdravný telegram, a to z Prahy od p. Prokopa, kterýž hlučně byl přijat a voláním „Na zdar!“ doprovázen. — O 12·02. hod. polední odejel vlak dále. Následující směr cesty přesvědčil všecky osoby výletu súčastněné, že již na prvý den určená jízda je pro vnímavého pozorovatele požitkem nejvýše cenným. Ranní nepohoda ustoupila krásně příjemnému slunečnu, takže rozhled stával se stále znamenitějším.

Ráz jihu českého, zejména typický vzhled všech měst podél dráhy rozložených, četné rybníky a pod. činilo krajinu velice půvabnou. Pohledem na majestátní Hlubokou okouzleni byli všickni pozorovatelé tím více, ježto lesnaté šumavské táhlé hřbety skvostným byly celému pohledu pozadím.

Firmy českých závodů „Akciového pivovaru“ a „Českého národního podniku“ upozornily výletníky na „nejmladší“ české město — Budějovice, kdež na nádraží další vyletníci: p. dr. Dlouhý z Budějovic a p. dr. Němejc z Nepomuku vlak očekávali. I tu četně shromáždění vlak srdečně pozdravili.

Půvabnost kraje českého od Budějovic k jihu stále se zvyšuje měrou značnou. Roviny ztrácely se v pozadí a pahorkatina stále směleji zvedala se v předu.

Digitized by Google

Na hranicích své vlasti drahé tklivým „S bohem“ loučila se společnost s půdou českou a vjížděla na půdu Horních Rakous.

Výletníci tolik pozornosti věnovali okolí vlaku, že u Castle nepřehlédli ani stop bývalé koňské dráhy z Lince do Budějovic, v Kefermarktu patřili na malebný zámek na výšině krásně lesem vroubené položený.

A komuž byl by mohl ujíti krásný vzhled širšího okolí? Vegetace značně tu pokročila proti krajům zejména severněji v Čechách položeným.

Půvabnost rozhledu stoupla ještě, když u stanice Pregarten u — krásně položený zámek v pravo a osada v levo — za rozšířeným údolím mohutně vystupovaly přední stráže obrovského horstva Alp! U Mauthausenu po prvé přejeli most nad bystrým, k Vídni spějícím Dunajem, a brzo po té dojeli úhledné stanice Sv. Valentina.

Údolí Enže, která zeleným tokem svým tak vábně se vine lučinami a hlubokým údolím, poutalo v zasloužené míře pozornost celé společnosti zejména od stanice Ernsthofenu, odkud počínají čím dále, tím krásnější horské scenerie.

Rovněž stanice Štýr a Garsten, polohou a výstavností svou jakož i prvým pohledem na zasněžené pásmo Alp zajímaly mnohé výletníky. V další části jízdy již plně rozkvetlé třešně, jabloně a hrušky poutaly na sebe pozornost. A což teprve u stanice Trenbergu a dále je pestrost bujných trávníků tak značná a příjemná,

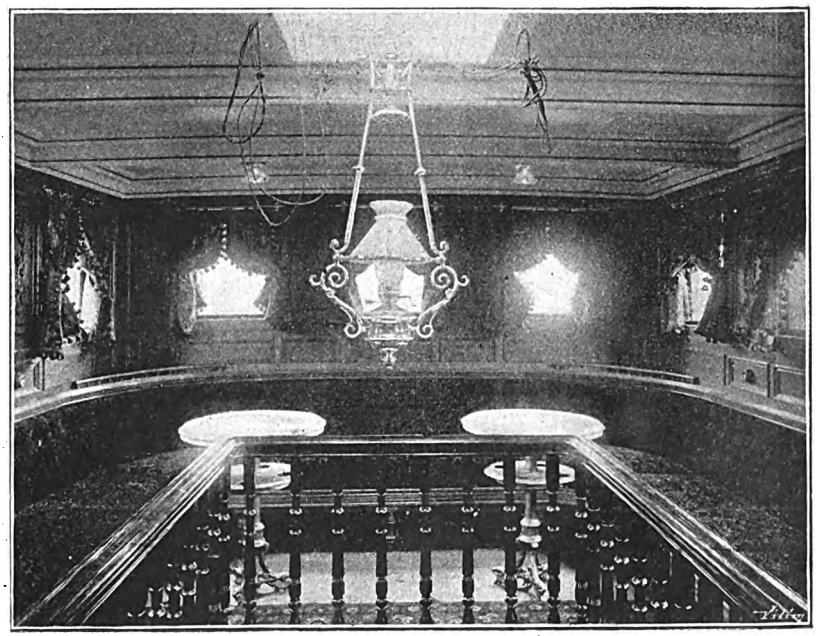

Salon pro kuřáky.

Digitized by Google

že jí uměle pěstované parky městské skutečně ustoupiti musí. To platí též o místě Losenstein zvaném, kde mimo to i malebná zřícenina hradu a na protější straně velice příkrý alpský velikán směle ostré témě své k nebi zvedá.

Nadšení při pozorování obdivuhodné přírody horské dostoupilo vrcholu při pohledu na Rottmanské Alpy, v Hieflau, při objevení se divokých proudů Enže „Gesäuse“ zvaných a zvláště v romanticky položeném Admontu, jenž jest skvostem v Alpách vůbec. Pohledům na jednotlivé partie tuto jmenované ve značné míře půvabu dodal krásný slunečný den, s hojnými čarovnými effekty světelnými.

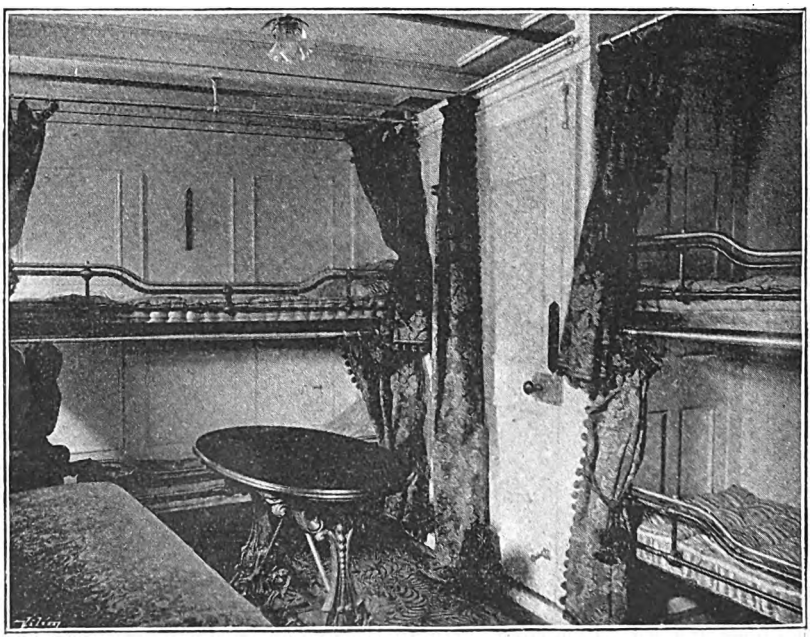

Kajuta pro dámy.

Ve Sv. Michalu připravena byla společná večeře, a v další části jízdy od 8¾ hodin večer až do rána většina výletníků hověla si v pohodlných vozích prvé třídy ve příjemném spánku. Než ne všem dalo to — usnouti. Nemálo bylo těch, kteří magickým svitem luny okouzleni ubránili se spánku a patřili na noční zjevy alpského pohoří, jež zejména od Celovce dále k Lublani byly velice vábné.

Na stanici před Celovcem dodal přednosta dráhy pořadatelstvu telegram tohoto znění:

> Poněvadž pro ranní hodinu, o které projedete bílou Lublaní, s ohledem na Vaši únavu uvítání možné není, žádám Vás, byste přijmouti ráčili ubezpečení bratrské lásky, kterou chová k Vám obyvatelstvo lublaňské. Starosta Hribar.

Digitized by Google

Vše ve vlaku umlklo úplně — jen parostroj supě dále pracoval, ozývaje se chvílemi pronikavým pískotem svým u stanic. S rozedněním povstal opět nový život ve vlaku. Změna krajiny již před východem slunce se prozrazujíc upoutala každého. Zejména poblíže Sv. Petra jevily se již jen pastviny, polosuché, místo našich sytě zelených pažitův, k tomu ještě vápencovými balvany hustě poseté, a mezi těmi tu a tam ukazovala se již políčka, pracně připravená snesením úrodné prsti a plotem ohrazená. Rozkvetlé četné keře, bělostné trnky, silné keře jalovce a jiné křoviny dosud bezlisté, ale lonskými výhony plamének (clematis) propletlé, dodávaly krajině nezvyklého výletníkům rázu.

Při tomto pozorování krajiny vlak stanul pojednou před stanicí St. Petr, a rány z hmoždířův se hlučně ozývaly. Překvapení turisté seznali záhy, že slavnostní výstřely ty platí jejich příjezdu a že k uvítání dostavilo se na perron nádraží velmi četné obecenstvo přes to, že teprve 6. hodina ranní docházela. Pořadatelé vystoupili na rychlo z vlaku a hned starosta p. Pasovský pozdraven byl panem Sebaldem Cihlářem. Dále vřele jej oslovil a uvítal p. France Stelé, starosta místního Slov. Plan. Družstva. Mezi tím, co arch. pan Pasovský řečníkům děkoval za tak přátelské, ba bratrské přijetí a uvítání, rozdávaly v hojném počtu přítomné dámy místní všem účastníkům výpravy libovonné kytice, skládající se ze šeříku, růží, fial a violek.*)

Pozorností touto ovšem čeští turisté velice mile byli překvapeni. Po 10minutové přestávce hnul se vlak dále za hlučného volání „Živio!“ a „Na zdar!“ Tím prvá tato ovace skončena a Čechové s novým nadšením dále spěli k slunečnému jihu za nepřetržitých mocných ran z hmoždířův.

Při další jízdě ku Rjece podával tajemník obchodní komory v Senji pan Cihlář pořadatelům cenné pokyny v příčině jednotlivých výletů a v příčině zařízení celé lodi, a tak za živého hovoru, jsouc u stanice Bystrice opětně střelbou z hmoždířů a hlučným zdravením uvítána, spěla společnost dále a vřele pozdravila prvý pohled na moře Jaderské i na jeho malebném pobřeží tak roztomile položenou Opatiji.

A což ten život na nádraží v Rjece! Obyvatelstvo místní svátečně oděno v přehojném počtu očekávalo výpravu českou, již pozdravili jménem paroplavební společnosti uhersko-chorvatské pp. Polič a Zigmund Kopjatič, dále pak jménem „Přímoř. Plen. Hrvat. Družstva“ promluvil pan Cezar Akačić, t. j. předseda družstva zmíněného, slovy vřelými, prodchnutými pravou vzájemností slovanskou.

Po té ještě zástupce místního zpěváckého spolku české hosty srdečně uvítal. — Starosta K. Č. T. poděkoval všem řečníkům a kladl váhu na to, že nevede české turisty v první řadě touha po seznání krajů vzdálených, ale především, že mocná láska k bratřím na jihu je příčinou uskutečnění této výpravy. Zakončil pak tlumočením po-

*) Kytice roznášeli uniformovaní hasiči a podělování kyticemi obstarávaly s velikou ochotou slečny Špijarlova, Medičova a Šabčova.

Digitized by Google

zdravu od zlaté máti měst českých — Prahy — což přítomnými s nadšením přijato bylo. Všecky české dámy obdržely skvostné kytice. Potom vsedli výletníci do připravených kočárů a doprovázeni místními dámami a pány odjeli do centrální kavárny „Europa“, odkudž odebrali se ku prohlídce připravené lodi Pannonie. Pak zase v průvodu všech místních přátel výletníků navštívili spolkovou místnost „čitaonice“, besedy, kdež byli výborem spolku slavnostně uvítáni a po prohlédnutí všech místností ve velkém sále opětně okázale vítáni a pohostěni.*) Po prohlídce Rjeky odebrali se definitivně na loď, která o 10. hod. dopol. odrazila od nábřeží za nejvýše příjemné pohody. Pannonia — parník úplně nově zbudovaný — brázdila mocně klidnou hladinu modré Adrie! Podívání na pobřeží, zejména Opatiji, pak na „Učku“ s mohutným, celému okolí vévodícím a silně ještě zasněženým „Monte Maggiore“, jednotlivé ostrovy a břeh Dalmacie — byly příčinou ustavičného obdivu a nadšení všech, kdož účastníky této zajímavé výpravy se stali. Pohoda celého dne byla v nejlepším slova smyslu v pravdě krásna.

Před obědem nastala tajemníku výpravy J. Bucharovi nutná, avšak příliš málo vděčná práce — rozděliti celou společnost do jednotlivých kabin. Ještě před obědem byl s úkolem tím hotov, ovšem ne bez různých projevů spokojenosti i opaku této.

Prvý oběd odbyl se slavnostně. Mezi různými jídly, v čemž zástupci mořské fauny dosti četně k nevelké radosti mnohých byli zastoupeni, našlo se nejedno, jež pochoutkou bylo všeobecnou, ale nade vše ceněno a žádáno bylo — dobré plzenské „od čepu“, jímž společnosti výletníky mile překvapiti dobře se podařilo.

Čas ubíhal netušeně rychle. Před 5. hodinou odpolední přistál parník u břehův Zadru, hlavního města země, jíž návštěva českých turistů v prvé řadě platila. O městě tomto věděli výletníci již na pouti své k němu, že jest jediné z měst dalmatských, které má zastupitelstvo úplně italské. Nebylo lze tedy nadíti se, že by i v Zadru návštěva Čechů vzbudila větší pozornost. Než jaké tu bylo překvapení, když při příjezdu k Zadru spatřen byl vztýčený prapor v barvách slovanských a celé nábřeží plně obstoupeno bylo velmi četným měšťanstvem obojího pohlaví, z jehož středu, jakmile šikmý můstek k lodi připevněn byl, ihned odebrali se na loď přední zástupci země a města, aby přibylé hosty pozdravili.

Za „zemljski odbor“ (zemský výbor) přivítal české turisty pan dr. Ivčevič, zemský poslanec, jménem města potěšení své z návštěvy této vyslovil starosta Zadru rytíř Trigari; za hrvatsku Čitaonicu a „Sokol“ kněz U. Borelli Vranski a kněz pl. Jozíp Lantane; mimo to říšský poslanec pan dr. Klaič, dále dr. Wolf, professor X. Ketalinič uvítání byli

*) Zde došla pořadatelstvo celá řada telegrafických depeší, jichž znění přečtena, a to: „Slovensko-planinské družstvo v Lublani, jež želí, že pro časnou hodinu ranní nebylo možno české turisty pozdraviti. Provolávají „slávu“ českým turistům, jako svým největším podpůrcům slovenské turistiky. — Dále zaslali pozdravné depeše: Pan Václav Jelínek z Králové Dvora nad Labem, pan Perlhefter v Kostelci nad Orl., a pan Weis z Terstu.

Digitized by Google

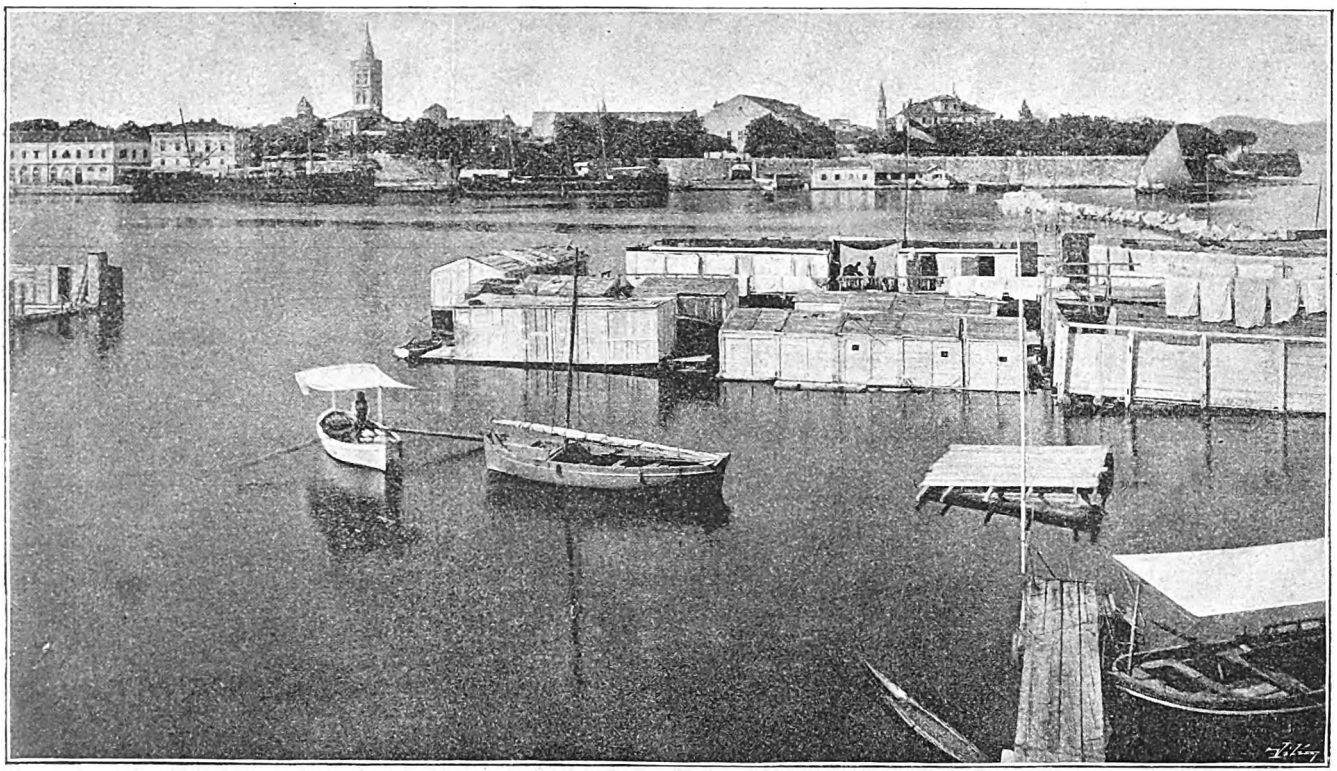

Zadar, přístav starý.

Digitized by Google

účastni. Z pp. jmenovaných sestaven byl celý vítací výbor, jenž pak hromadně prováděl hosty po celém městě Zadru, při čemž pan professor dr. Jelič zejména v ohledu archaeologickém výtečně vysvětloval a poučení podával o předních památnostech městských.

Nejen město samo se svými starobylými budovami a četnými cennými starožitnostmi zůstane v živé paměti všem výletníkům na dlouhou dobu, ale též přírodní úkaz — západ slunce nad Adrií — zajisté pro půvabnost svou nevymizí nikdy z myslí Čechů přítomných. Zlatá záře k západu se chýlícího slunce hluboko se stápěla v hladině zelenavé u pobřeží, naproti čemuž na východě pohoří Velebič zasněžený bledá svá temena vrýval v oblaka nad nim se nesoucí.

Z nábřeží pak vedeni byli Čechové v zástupu měšťanstva, jež počtem přibylé Čechy velice převyšovalo, do továrny Francesca Drioly na speciality likérů „Marasca destillat“, jímž a cukrovinkami všichni byli počastováni a mimo to na památku i lahvičkou téhož výrobku poděleni. Na ulicích rozproudil se čilý život jako v den velké slavnosti, odevšad věnována pozornost Čechům, jimž každý co nejochotněji přicházel vstříc.

Dalším cílem pouti Čechův po Zadru byla „Čitaonica“, jež za příčinou návštěvy Čechův bohatě byla vyzdobena. Opětně i zde byli pánové i dámy štědře vyčastováni a promluveny byly některé přátelství osvědčující projevy, z nichž zejména řeč pana dra. Bailaka, srbského poslance, pozornost vzbuzovala a se zamlouvala.

K osmé hodině večerní shromáždila se celá společnost Čechů opětně na lodi, kam až již dříve jmenovanými pány a četným vybraným obecenstvem města Zadru byli doprovázeni. Na palubě Pannonie stal se rozchod, rozloučení. Při společné večeři potěšily Čechy telegrafické vzpomínky pp. J. E. Friedberga Mírohorského, F. B. Batovce v Praze a Otakara Klazara v Kruhu.

Tím skončil se druhý den výpravy Čechův.

II. Návštěva města Šibeníku.

(15. dubna.)

Loď Pannonia velmi uspokojovala každého klidným a rychlým svým pohybem jakož i celým vnitřním i vnějším zařízením. K cestě ze Zadru do Šibeníka čítá se obyčejně 5—6 hodin času, ale „Pannonia“ odrazila na Zelený čtvrtek (v Dalmacii Velký čtvrtek řečený) o 5. hodině ranní od Zadru a již přesně o 8. hodině zakotvila u Šibeníku. Ačkoliv bylo původně občanům šibenickým dopsáno, že teprve o 10. hodině k městu přijedeme, přece již ve chvíli příjezdu našeho očekávalo nás na nábřeží značné množství obecenstva, mezi nímž rázovitý typ pravých Dalmatinců a Dalmatinek mnohem značněji vynikal, než před tím v hlavním městě Zadru. Již pohled na město při moři stupňovitě kol do kola vrchu rozložené a ve středu svém dvěma mocnými zříceninami hradu zdobené líbil se všeobecně.

Digitized by Google

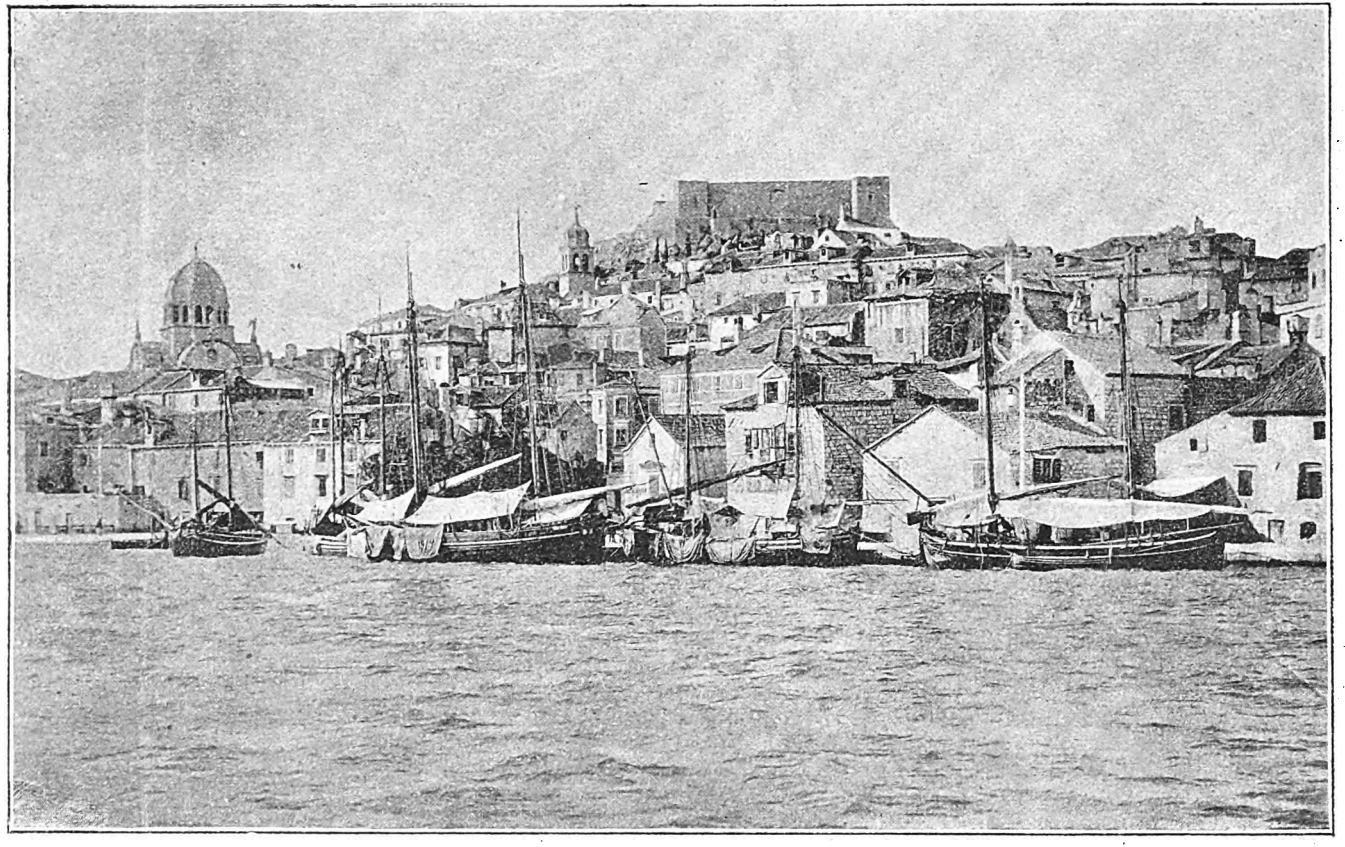

Šibeník, přístav.

Digitized by Google

a ujištění, že návštěvou Šibeníku počínají Čechové pouť svou po vlastní chorvatské Dalmacii (Zadr se převážně vlasky representuje) dodalo českým turistům tím více touhy město a jeho lid blíže seznati.

Jakmile můstkem vytahovacím byla Pannonie spojena s nábřežím, vystoupil na palubu do středu Čechův náměstek purkmistrův donačelnik pan Vitez. Čast. J. K. dr. Fontana-Valsalina s jinými ještě předními osobnostmi z města. Uvítav a pozdraviv přibylé Čechy, vylíčil srdečnými slovy, jak Šibeník rád by okázale přivítal bratry své z království českého, kdyby nebyly tomu závadou smuteční dny velikonoční, kdy nelze dáti místa jakýmkoli ovacím (hudbě, zpěvu, střelbě a p.). Ani na všeobecné vyzdobení města prapory nebylo s to pomýšleti, a proto jen tu a tam jednotlivě zříti bylo na význačnějších místech prapory v barvách červené, bílé a modré, na znamení smutku jen v polovinu žerdi vytržené.

Panu dru. Fontanovi odvětil nejen pan starosta K. Č. T., ale též člen městské rady pražské pan Ant. Kubr, kterýž vyslovil Šibeníku pozdrav od máti českých měst a vyslovil přání, aby k utužení přátelského svazku mezi Čechy a Chorvaty bylo brzo Praze popřáno dnešní přijetí Čechů v Šibeníku Chorvatům v Praze splatiti. Též zemský poslanec pan dr. Mir. Krajník představen zástupcům města, kteří v četném počtu i s damami opustili Pannonii a vsedli na připravený malý parník Thomaseo-Sebenico, na němž neprodleně nastoupena byla plavba rozsáhlým jezerem prokljanským k proslulým vodopádům řeky Krky. Plavba po moři k jezeru jmenovanému, jež je vlastně velikým mořským zálivem, náleží bez odporu k nejcennějším a nejzajímavějším požitkům, s nimiž se čeští turisté na cestě své vůbec setkají. Již okolí samo, vesměs skalnaté, různými křovinami, višněmi a místy i vinicemi a zeleninou v ohraničených políčkách porostlé a osázené, skýtá turistovi pohled značně zajímavý. Avšak reflexe, skalisky posetých těchto břehů, v obrovském zrcadle hladiny vodní jsou divadlem netušeně krásným v té míře, že ani v nejbujnější fantasii nebylo by možno podobně skvostného obrazu si představiti. Přimyslíme-li si k tomuto obrazu pobřeží malebného v hladině mořské jak v zrcadle se jevícímu, že oko ustavičně živostí reflexí jsouc mámeno, neví vlastně, kde hladina vodní počíná, a pohlédneme-li při tom od nejbližšího okolí skalnatého břehu mořského do dáli, kde pustina přechází v kraj bujným stromovím porostlý, všimneme-li si místy v samé blízkosti moře sadů olivových, bujných keřů a stromků fíkových, růžovým květem obalených broskví i mandloní a popatříme-li až v pozadí celého pohledu, kde mohutně ještě zasněžený Velebit se zvedá — máme za to, že tajemný šum rozčeřených vln a jemné kolísání lodi uspalo nás ke spánku, v němž blaží nás sen krásy, v celém žití nepoznané! Udiveně patří druh na druha a seznav, že nejen on, ale i druhý ne ve snu, ale ve skutečnosti před sebou zří divadlo velevzácné — velebí krásu přírody přicházeje ku správnému pojmu o její velkoleposti. Parník Thomaseo po nedlouhé jízdě tak velice zajímavé stanul u Skradina, kterýž je „srbskou občinou“ a k nejstarším městům Dalmacie patří. Nad městečkem zvedá se ruina prastará, bezpochyby římského původu. Zde

Digitized by Google

navštívili turisté oba kostely, katolický i pravoslavný. V tomto zastihli právě část hlaholské liturgie, v onom prohlédli si některá kostelní roucha a památné obrazy. Po městě doprovázel výletníky načelník Skradina, pan Sinobad. I toto městečko ozdobeno bylo místy prapory, ač nejkrásnější ozdobou přirozenou jsou místu tomu mohutné moruše, jež Skradin příjemnou zelení jemně žlutavou vroubí a velice krášlí.

Nežli skončila se procházka městečkem, sešlo se v místo, kde parník Thomaseo přistál, mnoho místních občanů, kteří Čechy při odjezdu srdečně zdravili. Místní načelník s jinými ještě osobami přidal se k Šibenickým měšťanům a s nimi vyprovodil společnost k dalšímu cíli cesty — vodopádům Krky, k nimž po krátké chvíli loď dorazila fjordu podobnou úžinou, jíž se Krka s mořem pojí tak, že nesnadno konce oné a počátku tohoto rozeznati.

Již při prvém částečném objevení se rozhlášených vodopádův těchto plni byli všickni turisté obdivu nad jich malebností, ale když loď opustili a vodopády s příhodných míst pozorovali, nebylo jednoho, kdo by velkolepým tímto divadlem přírodním nebyl nadobro okouzlen! Celý vodopád rozdělen na dva hlavní proudy, jež obsahují patero stupňovitých oddílů nad sebou a vedle nich v levo nachází se ještě sedmero oddílův od hlavního proudu Krky se oddělujících. K malebnosti celého pohledu na tříštící se massy vody valně přispívá bujná vegetace, jež vyniklé skály, mezi nimiž se vody dolů valí, ve všech částech vyplňuje. Jsou tu zastoupeny různé druhy křovisk, jež jednak pnoucími bylinami, břečťanem (Hedera) a podražcem (Aristolochia) i druhy pestře kvetoucími jsou vyšperkovány.

Pohled na divadlo toto je vždy cenným, ale zejména může mluviti o štěstí ten, komu popřáno na tento skvost dalmatské přírody patřiti za příjemného teplého dne jarního, kdy jižní tmavé modro oblohy jest celému okolí klenbou velebnou! Za tak příznivých okolností došli skutečně Čechové na památné toto místo. Mimo tento přírodní div shlédli též místní velkou elektrárnu a vodárnu městu Šibeníku náležející. Vodopád i s budovami okolními je majetkem šibenického načelníka rytíře Šupucha, který jako říšský posianec dlel ještě ve Vídni a nemohl tudíž bratry Čechy přivítati.

Konečně od Skradina připlulo několik lodiček, bárek zvaných, jichž použili čeští turisté, aby na půvabné hladině řeky pod vodopády se projeli. Uživše toho, odebrali se na svůj parník, který rázem 12. hodiny polední od vodopádů Krky odrazil. U Skradina vystoupili občané, kteří z pozornosti přátelské Čechy doprovázeli, a zástup skradinských, návrat lodi očekávající, hlučně turisty české pozdravil při příjezdu i hned po té následujícím odjezdu.

Loď rychle plula zpět k Šibeníku, kdež zakotvila a — následovala druhá společná hostina na Pannonii. Netřeba uváděti podrobně „Menu“, stačí připomenouti, že každý oběd skládal se z šesti i více rozdílných jídel náležitě upravených. V ohledu tom získala Pannonie u všech Čechů chvalné pověsti.

Hned po společném obědě, jímž i přední zástupci Šibeníku na lodi častováni byli, nastoupena byla prohlídka města, při které pánové

Digitized by Google

dr. Fontana, Viko Belamarič, Marko Ježina, dr. Vjekoslav Rubignoni, Niko Marinković, Matej Baranović, Henrik Bulat, Marian Balić, Vladimir Karaman, inž. Luis Meichsner a j. z měšťanstva byli Čechům ochotnými průvodci a cicerony.

Město samo skytá pohled vskutku překvapující. Dojem, kterým na severana působí, jest velikolepý. Tvar domů, jich nakupení, jakož i štíhlé věže minarety připomínající, a nádherné kopule chrámů, to vše působí půvabem kouzelným.

Za přátelského vůdcovství donačelníka p. dra. Fontana i jiných místních přátel svých prošli Čechové město, prohlédli pýchu jeho, velechrám, jakož i „logii“, to jest bývalou radnici, v níž také museum je umístěno, a uvedeni byli po té do divadla, kde jim elektrické jeho osvětlení ukázáno bylo. Též vyšli výletníci na zříceninu hradu nad městem se vypínající a v pravdě pokochali se rázovitým krásným rozhledem, jaký odtud se jeví.

K večeru byli vedeni do spolkové místnosti „Hrvatske-Narodne Čitaonice“, kdež brzo rozproudila se hlučná zábava při hudbě a zpěvu národních písní. Místní čitaonice poctila též české turisty značným darem znamenitého vína nesoucího vignety: „Maraschina Vecchia di Girolamo Marinković Sebenico.“

Z čitaonice odebrali se Češi ke společné večeři na loď, kdež toho večera české společnosti dopřáno bylo i Chorvaty šibenické pohostiti. Dostavila se na Pannonii veškerá intelligence šibenická. Přítomností sličných dcer Šibeníku byla česká společnost tím více potěšena, ježto po krátkém svém pobytu na lodi přednesly všecky dámy sborově dojemné chorvatské národní písně, a zejména krásný sólový zpěv, jejž přednesla Gospodjica Erminia Fontana plemia Valsalini, potěšil všecky přítomné. Nad jiné všeobecně vynikaly písně: „Ljepa naša domovina“, „Miruj, srdce moje“ a „Velebitska vila“.

Také česká strana přispěla k udržení bratrské zábavy a ke zvýšení slavnostní nálady. Slečny Aninka Kubánkova z Jilemnice a Mařenka Tillerova z Prahy koncertně přednesly některé skladby na piano a též přednesením sólových zpěvů Chorvatům velice se zavděčily. — Prátelskou náladu zvýšilo také znění došlých telegramů, a to p. Jar. Prokopa z Prahy a ze Splitu, kterýž zněl: „Hvala na obavjesti. Braća Hrvati Spličani radostno čekaju Braću Čehe. Načelník dr. Manger.“

Pan starosta Pasovský upřímně přivítal dámy šibenické, při čemž vylíčil jim, s jakými sympatiemi Čechové spějí na slovanský jih. Se strany Chorvatů zvláště cenné byly řeči pp. Vinko Belamariče a Mariana Baliče, kteříž trefně a ohnivými slovy oceňovali návštěvu Čechů v Dalmacii a toužili po utužení bratrského svazku všech pobratimských kmenů v říši a srovnávajíce dějiny naše se svými, zvláště předních osob historických čestně vzpomenuli. Dále pronesli přípitky pp. dr. Krajník a ředitel Kukla.

Celá společnost teprve o půlnoci se rozloučila, a to stalo se v pravdě po bratrsku. Hosté šibeničtí vyprovozeni byli z Pannonie

Digitized by Google

do města a užili tak procházky v tiché vlažné noci. Takto již dosavadní pouť po Dalmacii všecky Čechy nejvýše uspokojila. Nálada dobrá a nadšení při „dobrém větru“ se množily stejnou měrou, v jaké vzrůstaly požitky z přírodních půvabů krásného přímoří.

III. Trogir, Sedmikaštelí a Split.

(16. a 17. dubna.)

Po prodloužené zábavě minulého večera odložen byl odjezd ze Šibeníku až na 7. hodinu ranní. Při jasném, modrém nebi s jasnou zase myslí spěli turisté kanalem St. Antonio a dále kanalem di Sebenico podél ostrova Zlarina a úhledného Crapana dále do širého moře, odkudž však stále malebné menší ostrůvky v pozadí s pobřežím dalmatským patrny byly. Ve vinice proměněná úpatí skalnatých vyvýšenin ostrovův i pevniny hornaté milým byly kontrastem šedým a lysým jich temenům.

Pozornost naši dále upoutá městečko Rogosnizza s dobrým přístavem, blíže něhož předhoří Punta Planka se zvedá. Za nedlouho objeví se ostrůvek — St. Arcangelo — jejž na temeně úhledný kostelík zdobí. Tím značeno je místo, kudy vedle Velké a Malé Zirony kanalem soujmenným blížíme se k ostrovu Bua (Čiovo), jejž pouze úzký pruh moře odděluje od vlastního území dalmatského. Úžinou touto pluje vážně loď blížíc se ke starému pomníku slovanské slávy na jihu — k památnému Trogiru, jenž rozkládá se na nevelikém ostrůvku mezi pevninou a ostrovem Bua. S oběma spojen je mosty, s onou dřevěným, s tímto železným mostem rozvíracím.

Ještě na lodi zbývá nám dosti času, seznámiti se se zevnějškem a polohou města. Z popisu víme, že již ve 4. stol. před Kristem stálo zde úhledné město, jež v pozdějších dobách bylo hlavní oporou benátské republiky v Dalmacii. Na tuto historii města upomíná již prvý pohled na ně. Starobylost mnohých budov dodává mu rázu tak středověkého a romantického, že se mu žádné druhé město Dalmacie, vyjma snad Dubrovník, v ohledu tom nevyrovná.

Za svého pozorování a přemýšlení dojeli jsme asi o půl 10. hod. předpolední k svému cíli — Pannonie zakotvila v půvabném přístavě a na nábřeží očekávají nás již zástupové obyvatelstva místního. Při výstupu na pevninu vítá nás donačelník města p. Pović a hlásí se k nám naši drazí krajané, Kroužek Čechů ze Splitu se svými dámami, mezi nimiž rádi poznáváme lesního komisaře p. Boučka ze Splitu s chotí a slečnou, s nímž již před výletem pořadatelé ohledně pobytu ve Splitu častěji si dopisovali.

Neprodleně nastoupena byla procházka do města, kdež nejvíce zajímal pozornost turistů nádherný dóm, jenž provedením stavby platí za nejkrásnější kostel celé Dalmacie. Další procházka městem jest velmi vděčná. Zajímají nás starobylé věže, zachovalá logie, stará „občina“ (radnice) a j. — Život v městě toho dne byl velmi malebný.

Digitized by Google

Vnitř města navštívili jsme „bazar“, kde na malém neúhledném náměstí našli jsme velkou skupinu mužů i žen z okolí, kteří prodávali zde různé potřeby pro domácnost, toho dne ponejvíce postní jídla, různá pečiva a ryby, jež ani svým zevnějškem, ani zápachem okolí naplňujícím Čechům valně se nezamlouvaly. Jim líbily se jednotlivé typy zdejších Dalmatinců v prostých svých krojích, jež byly tu opravdu divadlem zajímavým. Kromě toho při pochůzce městem přivábena byla společnost Čechů do jedné místnosti, odkudž veselý zpěv se ozýval. Vešli do vnitř a spatřili mnoho mladých Dalmatinek, jež zaměstnány byly česáním vlny, kterouž práci zpěvem si zpříjemňovaly. Jestliže v bazaru staré, neúhledně ustrojené ženštiny došly pozornosti, tož zde tento mladý „dívčí svět“ přímořský teprve se zálibou byl při své práci pozorován.

Již při krátkém svém pobytu v Trogiru seznali turisté, že město toto vyniká velice mírným ponebím, jsouc se všech stran pečlivě chráněno. Z vypravování domácích laskavých průvodců zvěděli, že moře zřídka kdy u břehů zdejších zamrzá.

Procházku svou městem zakončili Čechové prohlédnutím ozdobné zahrady načelníka města, odkudž ještě vedeni byli do předního místního parku, v němž je sám majitel Il Conte Gian Domenico de Fanfogna Garagnin ochotně prováděl a dámy české větvičkami s plody dozrávajících citronů a pomerančů obdaroval. V obou zahradách byly toho dne růže pod širým nebem již v úplném rozkvětu.

Pak byl již čas k návratu na Pannonii, kdež připraven již byl společný oběd. O druhé hodině odpol. odplula loď z přístavu kanalem Trogirským a Kaštelským, jímž vplula do nejkrásnější části moře jaderského — zátoky sedmikaštelské, jejíž romantické okolí náleží bez odporu k nejpůvabnějším krajům dalmatským.

Pannonie stanula poblíž pobřeží, na kterém množství obecenstva příjezd Čechů očekávalo. Jakmile Pannonie se ukázala, již četné loďky od pobřeží pluly jí vstříc, aby pomocí jich turisté čeští na břeh se dostali. Mnohého tento transport po kolísajících se barkách, zejména přestupování na ně s parníku naplnilo nemalými obavami, ale pohled na jásající obecenstvo, jež konečného shledání se s Čechy ani dočkati se nemohlo, zaplašil veškeré obavy! Jinak byla tato variace cestování po moři velice příjemná. Kdo již v lodičce pohodlně místo zaujal, cítil se tímto bližším stykem s krásnou hladinou klidné Adrie blaženým. Nitro jednoho každého plnila radostí myšlénka, že v nejbližších okamžicích Češi a Chorvati stisknou svoje pravice a nové důkazy lásky bratrské navzájem si osvědčí. To se také v plné míře splnilo!

Načelníci okolních osad „Stari kod Trogira“ Ante Šimeta, občiny „Novsko“ i „Lukšiće“ Josip Biliško, předseda chorvatské čitaonice „u Novomu kod Trogiru“ M. Čipčić, dále Ivan Vuletin a m. j. vítali Čechy jak hned na nábřeží, tak zejména ve spolkové místnosti chorvatské čitaonice, kde mimo to čeští turisté znamenitým vínem, zajisté perlou zdejších sklepů a různými zákusky štědře vyčastováni byli. Načelník Ante Šimeta

Digitized by Google

poctil nás darem svého znamenitého vína „Proseka“ a velkonočního pečiva.

Proneseny byly četné přípitky, jež se strany Chorvatů vyznívaly v samé projevy radosti z návštěvy Čechův a ujištění, že kde kdo zde, každý rád je vidí. — I Čechové netajili se s pocity upřímné lásky k těmto svým pobratimcům a ubezpečili je, že dobrotu srdcí Jihoslovanův náležitě oceňují. Ježto nadšení v čitaonici stále vzrůstalo a jak hlavní tak i poboční místnosti stále novými Chorvaty se plnily, nebylo lze opustiti místnost tak brzo, jak původně se myslilo. Za to zbylo dosti času k prohlédnutí vnitřního zařízení spolkové té místnosti. Jako v jiných podobných místnostech i v této dbá se náležitého vyzdobení jejího. Zříme zde zdařilé obrazy velikánů historických z doby starší i nejnovější, a čítárna vlastní poměrně k rozsáhlosti osady obsahuje množství časopisů. —

I zde projevena pozornost dámám českým podáním vkusných kytic růží s trikolorou. Když byl náměstek starosty KČT p. JUDr. Lad. Valenta za uvítání, pohostění a zvláště za důkazy vřelých sympatií Chorvatů k národu českému vzdal srdečné díky, opouštěli Čechové místnost hlučně provolávajíce: „Živili, bratří Chorvati!“ Než hlasy jejich zanikly brzy v bouři pozdravů Čechům, jež zaburácela jak vnitř čitaonice, tak i v jejích postranních částech, i na chodbě a po celém schodišti do hořejšího patra vedoucích.

Konečně vykročili Čechové v průvodu celého zástupu lidí z místností spolkových do občiny samé! Prapory chorvatské všude vesele vlály zvyšujíce tak dojem radosti všech přítomných. Místy jen zříti bylo výrazy hlubokého smutku. Tu a tam kráčely řady postav od paty až k hlavě v šedý šat oděných, znamenaných na prsou červeným křížem, připravujících se k průvodu církevnímu, jenž na Velký pátek se tu koná.

Při vkročení do osady následující, zejména do občiny Lukšiće, nastalo opět hlučné vítání načelníkem Josipem Biliškou a přibylými Chorvaty nově vzrostl dav Čechy provázející. V Lukšići prošli Čechové velmi rozsáhlý soukromý park, jenž mnohými vzácnostmi velké obliby došel. Pravého podivení zasluhují zdejší silné a vysoké štíhlé thuje a přerůzné tvary zimostrázu, z nichž tu ploty zvýše několika metrů jsou vyvedeny. — Další cesta vedla kolem starého kastelu do kostela, v němž lid u Božího hrobu konati měl pobožnost. Ať již ze zvědavosti pouhé neb z bratrské náklonnosti, opustilo shromáždění chrám, seskupilo se po stranách vchodu k němu vedoucím a sypalo kvítí na dlažbu, po níž Čechové do kostela kráčeli. Duchovní vyšel Čechům vstříc a na prahu své svatyně srdečně je vítal.

Z kostela pak spějeme již pohodlnou cestou k moři, kdež Pannonie v úplném klidu z dáli pozoruje rozruch, jaký návštěva Čechů v tiché této krajině vyvolala. Při návratu svém všímáme se i okolí, obdivujeme bujnou zdejší vegetaci rázu valně již subtropického a stavíme zraku svého až tam, kde s oblaky pojí se skalnatá temena Alp Dinárských, jež vévodíce rozkošné krajině této v žáru slunečném oděny jsou v stejně šedý šat smutku, bol křesťanův značící, jak četné ty řady osob!

Digitized by Google

U moře pak, kde Čechové v barkách pluli zase k svému parníku, dostoupilo nadšení Chorvatův zdejších svého vrcholu. Obyvatelstvo všech stupňův stáří loučilo se tu s Čechy způsobem tak tklivým, že i mužům mnohým na Pannonii pohnutím slzy vstoupily do očí! — Další část zátoky sedmikaštelské projíždějíce s půvabem přírody rádi v duchu Čechové srovnávali dobrotu obyvatelstva, jemuž rajský tento kraj milou je domovinou!

Po nedlouhé plavbě, krátce po 6. hod. odpolední, dojeli Čechové přístavu Splitského. Zástup obecenstva na nábřeží stojící z daleka byl patrný přijíždějícím českým turistům. Dříve ještě, než Pannonie běh svůj ztišila, vyměněny byly mnohé vzájemné pozdravy měšťanů splitských na nábřeží a Čechův na palubě nedočkavě spojení lodi s pevninou očekávajících. Když to se stalo, vstoupil načelník města p. dr. Ivan Manger, Vinko Katalinić, starosta Sokola splitského s jinými ještě pány, zejména též se zástupci Čechů splitských a j. v. na loď, kdež po vzájemném představení předních osobností uvítáni byli Čechové srdečně. Pan dr. Manger poukázal na tklivou dobu velikonoční, jež Velkým pátkem dosahuje největšího významu, omluvil město, že z té příčiny nemůže Čechy tak slavnostně přijati, jak srdce bratrskou láskou naplněná by si toho přála. Dále vyzváni byli turisté, aby večer dopřáli si pohledu na velkolepý církevní průvod — ukládání Krista do hrobu — a sděleno jim, že jsou pro ně místnosti Čitaonice a radnice reservovány. Při tom rozdány byly všem Čechům velice elegantně upravené tištěné programy, dle nichž každý podrobně seznal, čím se jest říditi při návštěvě Splitu. Po delším přátelském rozhovoru opustili hosté splitští Pannonii.

Večeře toho dne odbyla se rychleji než ve dnech předešlých. Každý toužil již míti zabezpečené místo, odkud by řečený průvod shlédnouti mohl. Již o ½8. hod. večerní nastoupen byl pochod do města, a to do nejnádhernější a nejživější jeho části, Riva zvané, kdež toho dne zejména četné obecenstvo proudilo. Zde nalézá se též „Narodna čitaonica“, do které vešli turisté, aby mimo jiné i do časopisů zase nahlédnouti mohli. Při tom shledali, že dalmatské listy všecky věnují výletu českému velikou pozornost.

Po 8½ hod. nastal očekávaný průvod. Byl opravdu velkolepým, nevídaným divadlem. Zvláštního rázu dodávala mu dvojitá, v širokém rozstupu volně kráčející nekonečná řada postav, jež v bílý šat všecky byly cele zahaleny a toliko obličeje z části nezakryté měly a dlouhé rozžžaté voskovice v rukou držely. Mezi řadami těmi v pravidelných přestávkách neseny byly ozdobné korouhve, nádherné svícny, skvostné kříže, stříbrné i zlaté a p. Skupiny ty střídaly se s tlupami rovněž bíle oděných zpěvákův, sborův duchovenstva, vojenské i civilní hudby a j. Jevíce své podivení nad přečetnou účastí obecenstva při průvodu dozvěděli se turisté, že každá rodina je povinna vyslati k obřadu tomuto jednoho člena. O plnění této povinnosti přísně se dbá. — Když nekonečně dlouhý průvod minul Čitaonici, přešli Čechové do radnice, aby ještě na slavnostní zakončení obřadu patřiti mohli. Odtud rozešli se do města, kteréž skvěle osvětleno bylo. Po 10. hodině spěchal každý k Pannonii, aby toho večera užil dostatečně

Digitized by Google

Split: Riva (nábřeží).

Digitized by Google

míry spánku jednak jako náhrady za noc minulou, jednak jako přípravy k večeru zítřejšímu. —

V sobotu o 6½ hod. ranní budíček na lodi dal znamení, že snídaně je hotova. Každý opět se spěchem koná přípravy pro den nastávající. Již o 7. hod. došla k Pannonii četná řada Sokolů v malebném kroji, již na nábřeží seřadili se vyčkávajíce odchodu turistův, aby je provodili na blízké nádraží, kde zvláštní vlak k výletu do Solína připraven již byl. To stalo se krátce před 8. hodinou. Výletu do Solína súčastnilo se mimo Čechy mnoho občanů místních a též Sokolové rozmnožili řadu výletníkův.

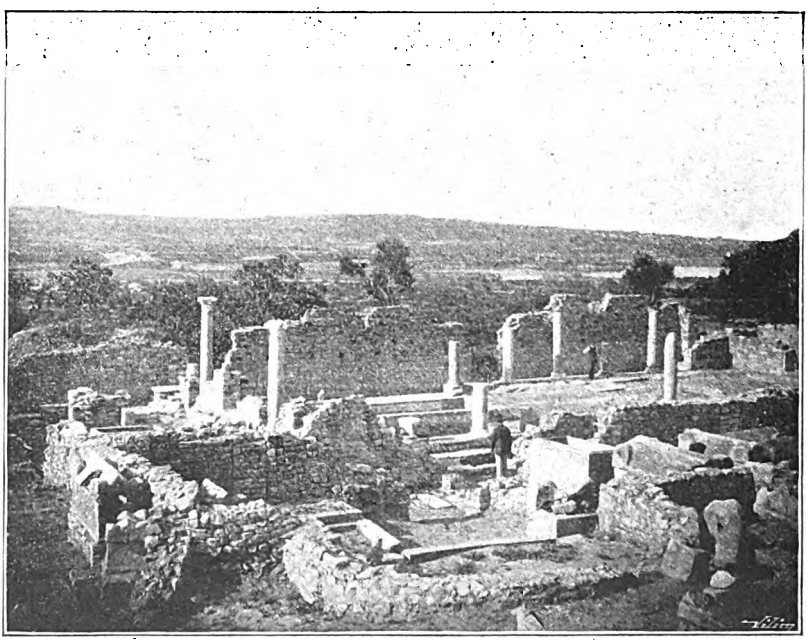

Solín (basilika).

O 8. hod. odjel vlak z nádraží za velice příjemné, teplé jitřní pohody. Jízda drahou v otevřených vozech byla zajímava ve mnohém ohledu. Trať železniční vede místy, kdež četné jsou památky historické (starý římský vodovod), krásně položené vinice stromy olivovými spoře posázené, tu a tam četné jsou fíky obalené množstvím zelených plodů, keře pomerančové, broskve, mandloně a p.

Na místech, kde dříve stávaly loděnice Dioklecianovy, krásně vyjímá se městečko na ostrově zbudované, Vranica, či obecně Malé Benátky zvané, jež s pevninou spojuje umělý úzký násep. Brzo jsme u místa, kde Jádra, řeka podobně tajemná jako Ombla, do zátoky kaštelské se vlévá a odtud v malé chvíli dostihneme nádraží solínského. Zde očekává nás hojný počet jinochů v národních

Digitized by Google

červených čepičkách, vesměs žáků gymnasiálních, kteří deštěm květů zasypávají přibylé Čechy.

Nepatrný hlouček Čechů vzrostl tu pojednou v mohutný průvod, jejž malebné kroje místní i sokolské a národní čapky činí nemálo pestrým. Přijdeme do chudé vesničky Solína, zbudované z většího dílu z trosek druhdy slavného a bohatého města Solína. Na každém téměř domě spatřujeme nějakou památku ze zřícenin, kámen s nápisem nebo figurou a p. Množství prodavačů po celé cestě od nádraží ke ssutinám a dále nabízí ke koupi plné hrsti různých starožitností, penízů, sponek, jehlic a m. j.

Vcházíme do vlastního zakopaného města Solína (Salona). Každý kupí se kolem nejpovolanějšího průvodce, pana P. Fr. Buliće, ředitele musea, konservátora, slovutného archeologa slovanského, jenž výklady svými činí procházku ssutinami solínskými velice poutavou. Mát sice každý z účastníků v rukou průvodce, v němž obsažen je popis památností místních, ale výklady P. Bulićovy vztahují se k jednotlivým předmětům nejzajímavějším i k podrobnostem, čímž veliké ceny nabývají. — Pan ředitel P. Bulić s chloubou také upozorňuje na bujné živé ploty z keřů rozmarinových, jež jeho pěstěním zde vznikly k okrase starobylých zřícenin.

Nemožno ve zprávě této podati zevrubného popisu ssutin těchto, ale připomenutí, že zbytky všeho, co upomíná na město slavné (divadlo, chrámy, pohřebiště, brány a j.), podávají zde důkazů o slavné minulosti, nechť je mnohým povzbuzením, aby z bližších pramenů poučení o Solínu čerpati neopomenuli.

V rozkvětu své slávy byl Solín, když Dioklecián v nynějším Splitu nádherný palác svůj budoval. Roku 534 po Kr. zbořili město Gothové, a co po jejich plenění zbylo, úplně zničili Avaři r. 639, od kteréž doby je dříve proslulý Solín či Salona pustou ruinou.

O $9^3/_4$ hod. dáno velení opustiti zříceniny. Další pochod řízen byl do osady blízké, kdež město Split pod širým nebem ve stínu krásně se zelenajících stromů uctilo Čechy velice skvostnou snídaní, záležející z nejvybranějších postních jídel a nejlepších druhů vína, mezi nimiž druh „Vugava“ veliké chvály došel. Zde teprve Čechové poznali, s jakou láskou jsou ve Splitu přijati a jak vřelé sympatie místní Chorvati k Čechům chovají. Jednotlivé přípitky měšťanů splitských, zejména načelníka dr. Mangra, ředitele P. Buliće, starosty Sokola Kataliniće, jenž p. dra. Podlipného jako vzor Sokolstva pozdravil, a j. nelze jinak, než ohnivými nazvati.

Zpěvy národní hymny české i chorvatské, písně „Hej Slované“ a j. uvedly společnost v nejvyšší míru nadšení, jež po přípitku p. architekta Pasovského, jímž vyřídil Chorvatům srdečný pozdrav českého národa, prohlásil, že Čechy i Chorvaty pojí nerozlučitelná páska národního příbuzenství, ježto Slované od severu až k jihu jsou synové jedné matky — velké Slavie, a připil hlučným: „Živili, bratří Chorvati!“ propukla v bouři daleko, daleko se rozléhající.

Jako na mnohých dřívějších místech své návštěvy, tak i zde podiviti se museli Čechové znalosti Chorvatů našich společenských, zejména politických poměrův.

Digitized by Google

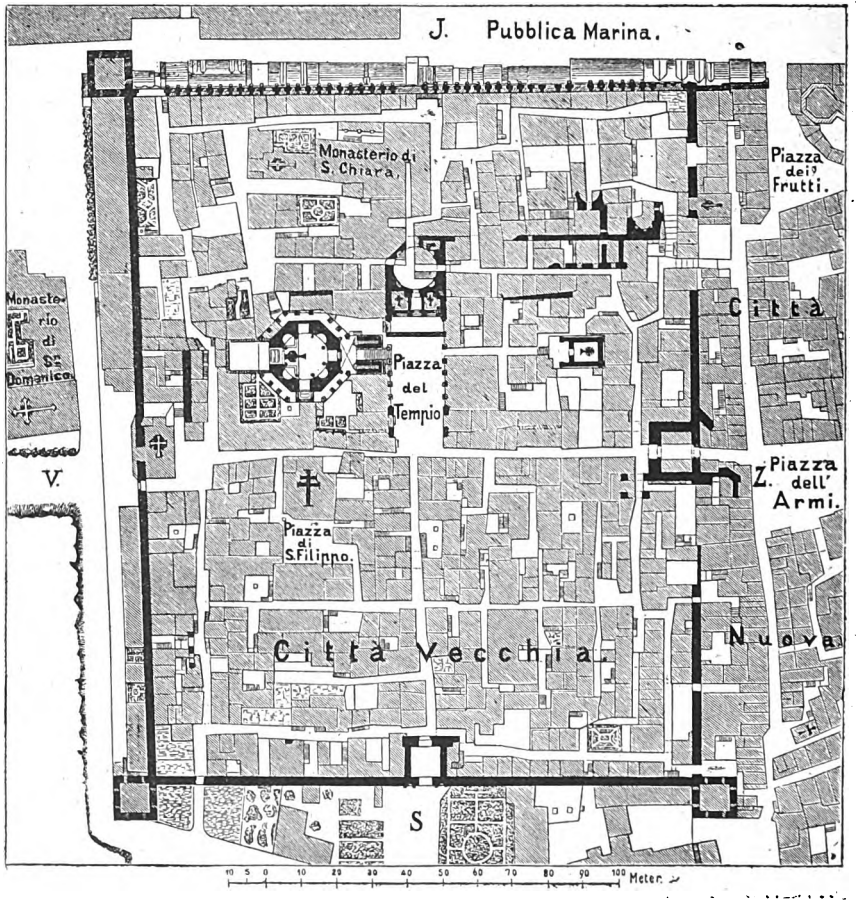

Porte aurea.

Palác Diokleciánův ve Splitu.
(Půdorys.)

Na 11. hod. určen byl návrat k nádraží. Jest nemožno vypsati, s jakým nesmírným nadšením byli Čechové za ustavičných zvuků národních písní, většinou českých, vyprovázeni. Nedá se vysloviti síla pozdravů, jimiž Čechové byli uctíváni. Ohnivým mladíkům bylo pravou hříčkou uchopiti se starosty KČT., p. architekta Pasovského, a nésti jej na ramenou po větší části cesty k nádraží za ustavičného jásotu a zpěvu.

Na nádraží teprve odjezd vlaku učinil konec všem bouřlivým ovacím. Po návratu do města přikročeno ihned k prohlídce nejčelnějších znamenitostí. I tu ředitel P. Bulić, zejména laskavým průvodem svým Diokleciánovým palácem, prokázal Čechům pravé dobrodiní. Prohlídka tohoto divu stavitelství, jakož i dómu, na jehož

Digitized by Google

dokoučení stále se pracuje, dlouho zaměstnala české turisty. Rovněž archeologické museum bohatostí cenných památek zašlých věků velice zajímalo všecky pozorovatele.

Město Split dělí se na město staré a nové. Město staré leží ve zdech římského paláce Diokleciánova. Palác Diokleciánův jest nejznamenitější antickou stavbou Dalmacie a největší stavbou z římských dob. Čtyři zdi ohradní tohoto obrovského paláce jsou zachovalé a uzavírají v sobě celé staré město. O původu této velkolepé stavby se dočítáme:

Velký císař římský Dioklecián dal postaviti jej pro sebe, když po 20letém panování chtěl sobě odpočinouti. Narozen r. 245 po Kristu ve vsi Diocla u Salony vstoupil (pod jménem Docle) jako legionář do římského vojska a pro udatnost svou stal se velitelem císařské gardy.

Pomstil smrt císaře Numeria tím, že vraha Arzio Apro před tváří všeho vojska usmrtil r. 284 po Kr. Po té provolán byl legiony za císaře. Palác počal stavěti v druhém roce svého panování a dokončil tuto stavbu ve 12 letech (297 po Kr.). Po 8 letech vzdal se dobrovolně vlády a trávil zbytek svého života ve svém paláci. Zemřel v roce 313 ve stáří 68 roků jedem, kterého sám užil.

Po smrti Diokleciánově připadnul palác městu Saloně. Po zboření Salony Avary r. 639 uteklo se obyvatelstvo na blízké ostrovy, kamž Avaři přes moře se neodvážili, a když opětně Chorvaté Avary zahnali — vrátilo se obyvatelstvo pod vedením občana Sevaria zpět na pobřeží dalmatské, a jelikož jich málo bylo, aby znova Salonu zbudovali, usadili se v opuštěném a též pobořeném paláci, jehož čtyři pevné zdi byly pevnou hradbou proti nepříteli, a mimo to na břehu moře otevřenou cestu měli k útěku.

Tak povstalo město Split.

Hned v roce 649 vyslán byl papežem legát Jan z Ravenny, který založil zde biskupství a přeměnil chrám Jupiterův bývalého paláce na křesťanskou baziliku. Jest ctěn jako svatý, a také zde pochován v kamenném sarkofágu, který v pravo od baziliky ve zdech jednoho domu jest zazděn.

Palác Diokleciánův nebylo snad jen stavení jedno, byl to celý komplex staveb uzavřený ohradní zdí. Zeď ohradní jest skoro úplně zachovalá a z hrubozrnného vápence zbudována. Ostatní stavby paláce jsou z mramoru z lomu v Tragurimu.

Půdorys jest velký podlouhlý čtyřúhelník, jehož strany dle směru nebes postaveny jsou. Západ a východ à 190 *m*, jižní strana 160 *m*, severní strana 155 *m*. Na straně jižní k moři byla výška zdi ohradní 23·5 *m*. Tloušťka 2 *m*. Obložení 45 *cm* kvádrové a uvnitř na 1·10 *m* zdivem maltovým vyplněno.

Na jižní straně k moři tvořilo na podstavci 6 *m* vysokém 50 dorských sloupů otevřenou galerii. Z těch dnes jest 38 zachováno a jsou zazděny.

Na čtyřech rozích byly věže jednoduché, 12 *m* do čtverce, které o 5 *m* zeď převyšovaly. Zachovalé jsou jen tři. Tři brány, z nichž jen dvě dosud stojí, vedly do paláce. A to položeny jsou do os ve stranách západní a východní a na severu. Na jih byla jen malá branka k moři.

Digitized by Google

Split.
Peristyl (nádvoří) před dómem. (Piazza del Tempio).

Hlavní branou byla brána severní, Porte aurea (zlatá brána) na zvaná, která k silnici ze Salony vedla; byla až do roku 1830 zasypaná. Nyní odkryta a zachovala. Odtud vedla široká ulice až ku středu paláce, kdež křižovala se s ulicí ležící v ose postranních bran.

Ústila zde v nádvoří (Peristyl 24 *m* dlouhý a 13 *m* široký), které nás vedlo ku hlavnímu portálu paláce a vestibulu kuplí krytého, ke kterému přiléhaly bezprostředně komnaty paláce s velkolepou loggií.

Peristyl (Piazza del Tempio) jest na stranách západní a jižní ohraničen šesti sloupy korintskými z jednoho kusu červené žuly egyptské.

Do nádvoří se dostaneme nyní z nábřeží klenutým průchodem. V pravo jest dóm, dříve chrám Jupiterův, zcela zachovalý (přeměněný v roce 650 na chrám křesťanský); 22 stupňů vede k tomuto na ohromných kvádrech jako podezdívce v osmihranu (strana 8 *m* dlouhá) založenému chrámu. Kolem jest krytý ochoz sloupový (24 sloupů).

Po 16 století stojí tento skvost architektury úplně zachovalý.

Digitized by Google

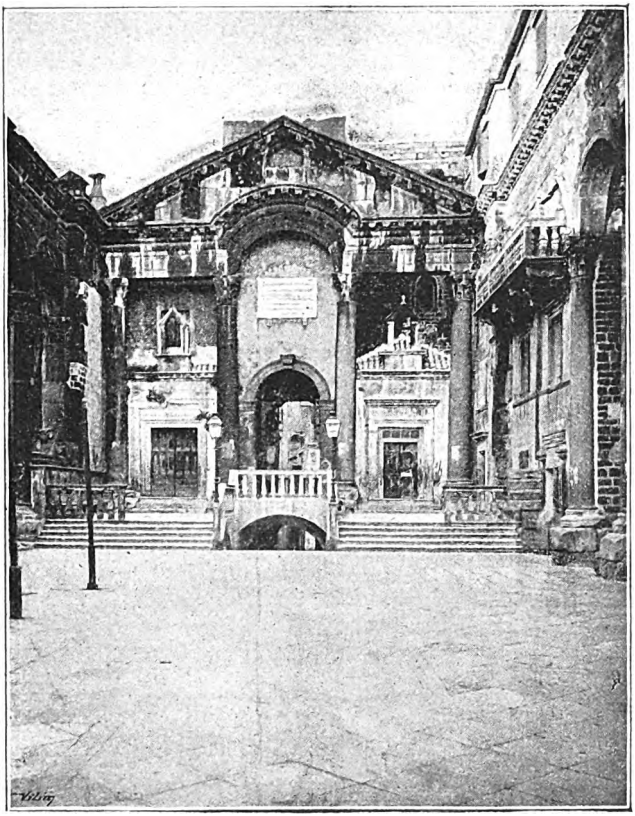

Split. Hlavní portál paláce a vestibulu.

Ve dvoraně jest zajímavý vlys představující honbu Diany.

Sloupy dolení jsou z červeného, horní ze zeleného mramoru.

Zvláštní jest klenba kopule. Skládá se z jednotlivých pásů cihelných, které mezi sebou cihelnými klenbami vějířovitě vyplněny jsou.

Před vchodem leží velká Sphinx ($2^1/_2$ *m* dlouhá) z černého sienitu, Gorgona nazvaná, která v půli je přeražena (kladím, které při bouři bleskem sraženo bylo). Stáří 4000 roků.

Dóm z venku jest neúhledný a staveními obklopený. Nad schody ku chrámu vedoucími postavena byla v roce 1322—1360 věž, která komponovaná a konstruovaná jest ze sloupů ze zbořeného města Salony získaných, jest to unikum však veliké ceny archeologické.

Naproti dómu v ose leží chrám Aeskulapův, nyní kaple křesťanů. Jest to jen část cella, bývalého chrámu, architektonicky velice zajímavá a zachovalá. Před ním se ukazuje starý sarkofág s reliefem, představující honbu Meleagara.

Digitized by Google

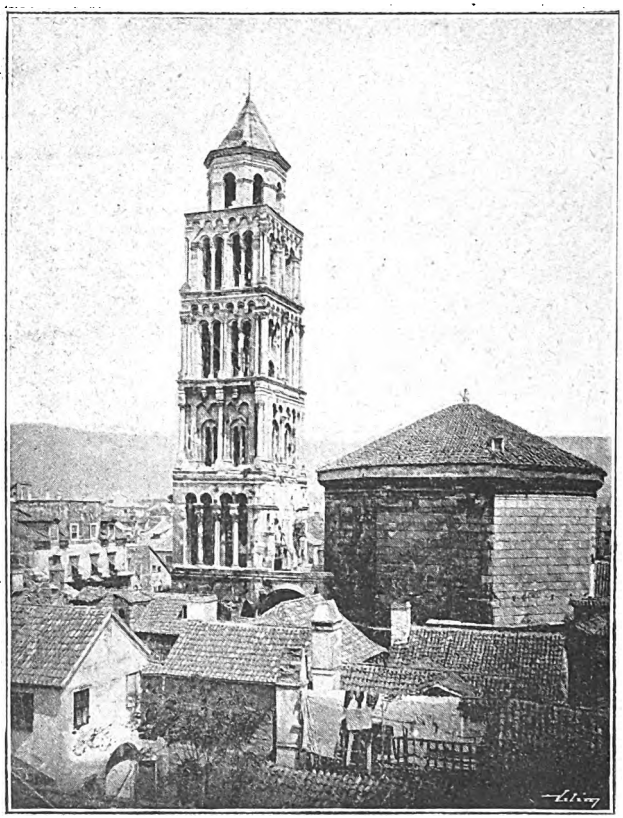

Split.
Věž dómu, vystavěná r. 1322—1360 z nalezených trosek vykopaného města Solínu.

Před večerem zbylo pak ještě mnohým dosti času k volným procházkám městem, čímž jeho vnitřní úprava a částečně i jeho obyvatelstvo blíže poznáno bylo. S večerem spěchal každý k Pannonii, kdež zábavný večer dal se již napřed očekávati. Při vstupu do hlavního salonu byli jsme překvapeni vzácným darem: čtyři stupňovitě stojany od podlahy až ke stropu salonu přeplněny byly narovnanými lahvemi vína a různých likérů! Celé to množství znamenitého vína, obsahující asi 400 různých lahví, bylo věnováno městem Splitem českým turistům!

Pod dojmem zvěsti té připravovali se Čechové k nastávajícímu přátelskému večeru, k němuž i mnoho předních osobností města Splitu, našich krajanů a jich dam bylo pozváno. „Koncerat orhestra Narodne Glasbe na parobrodu“ vybraným svým programem dobře se zamlouval. Obsahoval tato čísla: 1. Koračnica

Digitized by Google

iz ruskih pjesama (Sambin). 2. Ouverture k operi „U studencu“ (Blodek). 3. Valse „Myosotis“ (Czibulka). 4. Velika Fantasija iz opere „Faust“ (Gounod). 5. Ouverture „Pozdrav domovini“ (Rosenkranz). 6. Potpourri iz opere „Prodana nevjesta“ (Smetana). 7. Kitica „Hrvatskih Napjeva“ (Zajc). 8. Koračnica „Sortie de la Garde“ (Eilenberg).

Rázem o 8. hod. večerní zazněly prvé zvuky hudby na palubě. Počal též banket. V tom okamžiku rozevřenými okny ve stropě salonu přehojné kytice s visitkami sypaly se na všecky stoly a srdečné volání: „Živili, živili braća Česi!“ mocně hlaholilo četně shromážděnou společností na palubě. Nové, příjemné překvapení! Sbíráme kytičky a těšíme se pohledem na něžnou jich originelní úpravu. Kytici s visitkou spojuje stuha v barvách červené, bílé a modré. Visitky na jedné straně mají nápis: „Na zdar, Češi!“ a levý roh této strany ozdoben jest taktéž chorvatskou trikolorou. Druhá strana obsahuje slova: „Pozdrav Spljeta!“ Za takovéto nálady pohnutlivé banket započal a v celém průběhu v podobných okázalých projevech bratrství se stupňoval.

Za město Split súčastnil se přátelského večera: načelník města p. dr. Manger, říšský poslanec p. Lowro Borčić, ředitel musea p. P. Bulić, starosta Sokola p. Vinko Katalinić, cvičitel Sokola pan Radica, dále krajané pan vrchní inspektor Jenšovský, lesní komisař pan Bouček s chotí a dcerou, poštovní kontrolor Šťastný a j.

Při banketu uvítal starosta KČT. pan architekt Pasovský vzácné hosty a slovy nejhlubšího pohnutí vzdal díky městu Splitu za tolikeré důkazy vřelého bratrství, jež ve vlasti české všem krajanům tlumočiti přislíbil.

Načelník města dr. Manger věnoval vzpomínku „državnému právu“ království Českého, jehož úplné dosažení se slavností „Vzkříšení“ trefně srovnal. Věří ve skvělou budoucnost zemí koruny svatováclavské, věří, že i společné, Velké Chorvatsko svého „Vzkříšení“ se dožije. — Pan dr. Mir. Krajník, jako Čech, jako bratr Slovan, nadšeně pronesl přípitek studující mládeži. Dále pronesli přípitky: pan ředitel Bulić, jenž zatoužil po samostatnosti obou národů, Čechů a Chorvatů, aby podařilo se jim zbaviti se úplně vší cizoty. Konečně zástupce Splitského Sokola v obšírné své řeči žádá, aby Čechové po svém návratu do vlasti vyprávěli, že i ve Splitu našli mladé Sokoly, jimž jasným je vzorem stvořitel Sokola veliký Tyrš a Fügner! Promluviv pak jako Sokol o významu hesel: „Svůj k svému a vždy dle pravdy“, „V mysli vlast, v srdci smělost, v paži sílu!“ a „Ni zisk, ni slávu“, ukončil vřelým přípitkem panu dr. Podlipnému a Zlaté, slovanské Praze, jimž provolal hlučné „Na zdar!“ jež všeobecně hřímavě bylo opětováno.

Přečtením do Splitu došlých depeší ukončena řada slavnostních řečí:

Z Dubrovníku: W ime Srba Dubrovčana podpisani radosno pozdravlja Vaš dolazak i javlja da će Vam se naročiti odbor staviti u Gružu na razpolozenje. Živjeli! Matěj Sacić.

Digitized by Google

Z Kutné Hory: V duchu cestujeme s Vámi. Dobrý vítr přejeme a šťastné navrácení. Za kutnohorský odbor Sýkora.

Dále čteny byly depeše, jež zaslali z Prahy: J. E. pan Friedberg-Mírohorský, Jar. Prokop, Ad. Stýblo; z Kostelce n. Orl.: p. Perlhefter; ze Rjeky: Společnost Ungaro Croata, a z Cetinje: Vuletić.

Mezi jednotlivými čísly programu koncertu, jež zaslouženou pochvalou odměněna byla, hojně bylo zpíváno; ovšem že naše národní hymny s chorvatskou „Ljepa naša domovina" opakovaly se nejčastěji.

Takto upřímným přátelským duchem proniknutá společnost setrvala dlouho do noci v saloně Pannonie a taktéž širší kruhy obecenstva městského na palubě ve veselé náladě dlouho se bavily. Teprve po půlnoci nastal úplný rozchod. V takovémto stálém libém rozruchu strávená „Bílá sobota" zůstane všem účastníkům výletu nesmazatelnou upomínkou.

IV. Dubrovník.

(18. a 19. dubna.)

Na velkou neděli velikonoční stanoven byl na 5. hod. ranní odjezd ze Splitu do Gruže. V určitou dobu skutečně loď odrazila z místa, kde její obyvatelé minulý večer tak příjemně byli strávili s nadšenými bratry, Chorvaty splitskými. V čas odjezdu lodi málo bylo těch, kdož na palubě místa zaujali. Většina turistů ještě v kabinách pohřížena byla v libý spánek!

Koho však touha popatřiti na jitřní půvaby přírody na moři z lůžka vypudila, nelitoval toho! Byla sice po všecky minulé dny pohoda skvostná, ale tohoto dne byla v pravdě „božíhodová"! Jediný mráček nerušil krásy jasněmodré oblohy, a vycházející slunce jasně zlatilo nejvyšší části okolních dalších vrchův jak na ostrovech tak i pevnině. Ponenáhlu bledly vrchy, tím více však modrala se obloha a zlatila hladinu moře úplně tichého! Pohled za těchto výtečných okolností světelných na rozčleněné pobřeží velkých ostrovů Brače a Hvaru a j. menších, na osady při moři malebně položené, na četné vinice a olivové háje i štíhlé cypříše — vše to oblaží pozorovatele vnímavého a mysl jeho naplní úvahami o velkolepém chrámu božské přírody!

O 7. hod. ranní již celá společnost dlí na palubě a společně raduje se z rozkošného jitra, jemuž v krajinách našich nikdy není rovného! — Již včerejšího dne bylo rokováno o tom, že Pannonie mnohem dříve je s to doraziti do Gruže, než jak v programu stanoveno jest, a proto přijat byl návrh, aby učiněna byla mimořádná zastávka na ostrově Korčule, jehož tvar kolem 9. hodiny se již zdaleka turistům zamlouval.

Jelikož zastávka tato nebyla dříve projektována, nemohla také nikomu na ostrov dána býti zpráva o návštěvě Čechů a tudíž všichni za to měli, že na Korčule zažijeme příjemného klidného pohovu.

Digitized by Google

Mnozí také umínili si již, že dostoupí vrchu poblíž města, jenž mohutnou zříceninu nese a pobaví se tu rozhledem, jenž dle polohy ostrova zajisté bude velezajímavy. Než, chyba lávky! — O 9¼ hod. slyšíme již mocné výstřely, zíráme k nábřeží a poznáváme třpyt četných hudebních nástrojů ve středu velikého zástupu lidí!

V nedlouhé chvilce poznáváme již zvuky hudby: „Proč bychom se netěšili!“ vidíme již mávání šátky a praporci, jsme již nadobro přesvědčeni o tom, že i tam, kde nemínili jsme vůbec stavěti se, budeme hlučně uvítáni. — V samé již blízkosti města slyšíme pozdravy „Živili, braća Česi!“, jež nám ještě od večera libě hučí v uších, a hudba spustí: „Kde domov můj!“, po níž následuje „sokolský pochod“ a hned na to „Hej, Slované!“

Za kratičkou dobu dlíme již ve společnosti obyvatelův ostrova, z jichž středu srdečně nás vítá a těší se z návštěvy dalekých hostí p. okresní hejtman Oskar Jarabek, jemuž po boku stojí professor Vid (Vítěz) Vuletić Vukatović, dr. Arneri a dr. Ruskovič a j. v.

V jich milém průvodu kráčíme městem, prohlížejíce jeho zvláštnosti. Zajímají nás loděnice zdejší, kdež pozorujeme postup stavění různých lodí. V městě navštívili jsme hlavní dóm i druhý chrám Všech svatých, kdež nejdéle udržela se slovenská bohoslužba. Okolí Korčuly je povšimnutí hodné. Ostrov sám je bujnou zelení stromoví pokryt a ve skalnatém poloostrovu Peljesać (Sabioncello) má zajímavý protějšek. Řečený poloostrov mocnou horou „Monte Vipera“ srázně končí u samého moře. Na příkrém jeho svahu zelená, vlastně černá se les vysokých cypřišů a při samém moři malebně položeno je městečko Orebić.

Hodina k pobytu na Korčule ustanovená rychle minula a pronikavé zapísknutí lodi upomínalo již turisty k návratu. Neradi pouštěli nás místní měšťané, od nichž nyní zvěděli jsme, že ze Splitu na ½ hod. před naším příjezdem dostali depeši. Na základě té v tak krátké době vykonali všecky přípravy: obstarali hudbu (četný sbor v úhledných uniformách; kapelník Čech, rodák kutnohorský, pan Svoboda), ozdobili veřejné budovy prapory a p.

O 11. hod. opětně plula již Pannonie k dalšímu cíli pouti — do Gruže, kdež o 2. hod. 40 min. zakotvila. Velká část rozsáhlého přístavu naplněna byla obecenstvem, v němž četné důstojnictvo bylo pozorováno. Hudba v stejnokroji pestrém hraje pochod a mnohé české národní písně. — Nastalo zase obvyklé představování i vítání, kterýž úkol zejména za ostatní plnil p. Ivo Conte Vojnović. Turisté prošli bohatě ozdobeným nábřežím, vsedli do kočárův a odjeli přímo do Dubrovníku samého.

Jestliže již poloha Gruže zamlouvala se velice Čechům v kraj tento poprvé přibylým, tož partie před Dubrovníkem, odkudž naskytá se pohled na šíré moře a skalnaté jeho pobřeží, na bujnou vegetaci zdejší, jíž mohutné exempláry Agave a Opuntií dodávají zcela nezvyklého rázu, palmy stromovité a vedle nich již dříve poznané olivy, fíky, citrony, a pod. v nejkrásnější bujnosti a počtu co nejhojnějším na všech stranách k zvýšení půvabů krajiny přispívají.

Digitized by Google

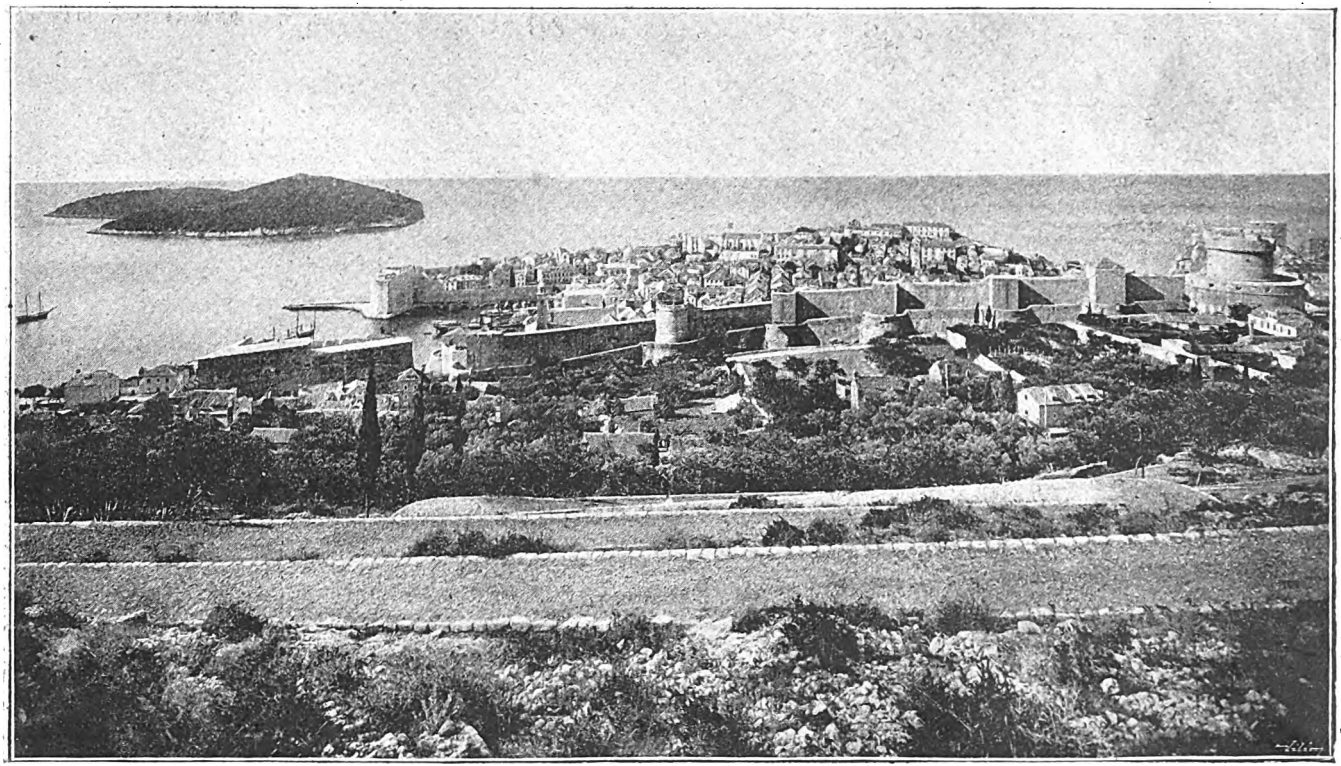

Dubrovník (v pozadí ostrov Lakroma).

Digitized by Google

Obraz ten změní se v krátkém okamžiku v jiný, stejně cenný. Krásné sady četných letohrádků, různé nádherné nové budovy mihnou se kolem nás a my ve chvíli vjíždíme do hlavní ulice dubrovnické Pijaca (Stradone) zvané, odkudž započneme prohlídku města, jehož historie tak v mnohém ohledu je zajímava. Z dob slávy a lesku zachovaly se Dubrovníku mnohé památnosti až na naše časy, jež vší pozornosti turistovy jsou hodny. Tentokráte prohlédli si Čechové hlavní přednosti města tím zevrubněji, ježto i tu měli dosti spolehlivých a ochotných průvodcův.

Před sochou básníka Ivana Gunduliće promluvil vůdce výpravy stručně o významu jeho, načež všichni památce slavného tohoto muže vzdali čestný hold.

Po té vedeni byli k Srbské čitaonici; ve všech ulicích hlučně byli pozdravováni, zejména v čitaonici samé, v níž shromáždilo se veliké množství členstva. — Pan Vojnović uvítal Čechy jako prvé hosty z Čech na Slovenském Jihu. Sdělil dále, že Chorvati i Srbové hledí k Čechům jako k hvězdě, jež i na cestu jejich vítězství zářiti má. Ujistiv turisty české láskou Jihoslovanů k celému českému národu, prosil, aby vřelé pozdravy přinesli s sebou domů od všech Jihoslovanů. Hudba opětně hraje přerušujíc hlučné přijetí slov řečníkových.

Pak p. arch. Pasovský delší promluvou oslovil přítomné bratry Jihoslovany. Vyřídil jim srdečný pozdrav od bratří ze severu a netajil se tím, že turisty české vedle touhy poznati dálné kraje přivedla na jih v prvé řadě láska k bratřím tu usedlým a že zejména pobyt jich ve staroslavném Dubrovníku tvořiti bude jeden z mnoha krásných listů památníku jich pouti po Dalmacii. Rovněž i tato slova s bouří nadšení byla přijata.

Tím řečnění toho dne bylo odbyto. Všem českým turistům podáno bylo občerstvení: limonáda citronová a pak — výtečná zmrzlina, což obé za parného dne přijato bylo velice vděčně. Kromě toho podávány byly různé zákusky a likéry. — Dámy též obdržely krásně upravené vonné kytice.

Při této příjemné přestávce prohlížen ještě „Domorodni muzej“, v němž mořské přírodiny všech tří říší a památky archeologické hlavními jsou tu bohatstvími. — S večerem navrátila se opět společnost do Gruže.

Než večeře byla skončena, připlul k Pannonii menší parník lampiony a pochodněmi četně ozářený a ozdobený a zakotvil vedle samé Pannonie. Na lodi shromážděn byl sbor tamburašů, kteří velice dovedně několik kusův zahráli. S nimi střídal se zpěvácký spolek „Zvonimír“, jenž zase několik mužských sborů krásně přednesl. K upomínce na Dubrovník přinesli Čechům památné peníze, ražené v r. 1893 při odhalení pomníku Gundulićova. Peníze ty mají nápisy: na přední straně věncem zdobené ve středu: „Na dan 26. junija 1893. Hrvati sakupljeni pred svečano otkrivenim spomenikom slavnoga svoga pjesnika —“ a na druhé straně kolem poprsí básníkova: „Ivana Gundulića Dubrovčanina“.

As po 1½hodinném pobytu u Pannonie a po vzájemné návštěvě milých hostí odplula společnost Chorvatův zase zpět k Du-

Digitized by Google

brovníku. — Čechové byli jim za návštěvu velmi vděčni, jelikož již zjev hojnými světly okrášlené lodi na tiché hladině mořské, dobrá hudba tamburašů a hlahol tklivých národních písní chorvatských každému byl v té libé noci požitkem vzácným a cenným.

Na pondělí velikonoční ustanoven byl velice vděčný výlet po zvláštním malém parníku k tajemným pramenům řeky Rjeky (Ombly). Odjezd z Gruže určen na 7. hod. ranní. Opětně nastoupena plavba za velice příjemné pohody. Jakmile parník náš vplul do řečiště řeky Ombly, jež místy až 120—140 *m* jest široká, spatřili jsme tu a tam plouti četné malé loďky, na nichž bujaří jinoši nám vstříc prapory chorvatskými mocné mávali. Brzo také ozvaly se střelné rány, jež pravidelně za sebou následujíce mnohonásobnou ozvěnou v romantickém, hlubokém údolí skalnatém v nekonečný rachot hromobití podobný se proměňovaly. Sotva doslechl jsi posledního hukotu ozvěny, vypáleny mocné rány na novo a bouře divoké ozvěny poznovu se rozproudila mezi okolními skalami. Vedle této ovace spatřiti bylo u osad na úpatí obou příkrých strání idyllicky položených mnohé zástupy lidí, kteříž Čechy přehlučnými pozdravy vítali.

Pro všecky tyto okázalosti sotva bylo kdy povšimnouti si přírodních půvabů údolí, jímž Ombla se vine. U osad St. Stefana a Prijevor opět nové pozdravování od Srbů. V těch as místech jest

Rjeka (Ombla).

Digitized by Google

údolí nejkrásnější! Pohled na levý břeh Ombly, jenž celý přeměněn jsa v ozdobnou zahradu, jež toho dne plna byla rozmanitých květů a daleko libou vůni šířila, naplnil každého velikým obdivem.

Za několik minut po té přiblížil se již parník poblíž samých pramenů, kdež bylo nám vystoupiti, abychom prameny i okolí jich náležitě mohli pozorovati. Dojdeme poblíž strmých skal, jež od Hercegoviny sem se sklánějí a zde — na samém úpatí té mocné přirozené zdi — vyvěrá ze dvou hlubin tak ohromné množství vody, že prostor pod skalou v jezírko přeměňuje. Velké ty massy vody jsou poměrně klidné, modravé a v odrazu paprskův slunečných od skal bujnými vodními rostlinami pokrytých nabývá voda barvy až smaragdové. Přes jez spadá Ombla s velkým hukotem, rozčeří se v bělostné vlny, jež pod jezem divě víří a dále pozvolna v barvu Adrii vlastní přecházejí.

Ptáme-li se, odkud se to množství vody béře, slyšíme nejčastěji domněnku, že je to pokračování hercegovinské řeky Trebinšice. která ve vzdálenosti několik mil severně od Dubrovníka velkou část své vody náhle ztrácí. —

Poblíž pramenů Ombly stojí mlýn na kukuřici a veden je odtud vodovod do Dubrovníka. Pozemek i reality místní náležejí panu Kisiči, jenž nás při příjezdu k pramenům jako načelník místní občiny, Rjeky, byl upřímné vítal a při návratu od Ombly k návštěvě nedaleké své vily pozval. Pozvání jsme přijali a v příjemné zahradě pohostěni byli velice dobrým vínem a chutným pečivem.

Po malé chvíli za námi dojeli k Omble němečtí turisté se společností Cookovou. Těm ovšem nebylo pořáde jasno, proč jen nám všude takové ovace se pořádají.

Cestou naší provázeli nás četní bratři Chorvati, od nichž mohli jsme teprve vyzvěděti, kdo s jejich strany o dnešní uvítání i o včerejší ovaci u parolodi největší má zásluhy. Jsou to veskrze osobnosti, které s námi vřele sympatisují, a to:

Vicko Milić, predsednik pokr. suda i národni poslanec u Zadru; Klimo pl. Ghetaldi, vlastelin (za hrvatsku narodni čitaonicu); Fran Supilo, redaktor „Červene Hrvatske“; Jan Gigurević, cand. med. i brodovlastnik (za horvatskou akademickou mládež); Slavomir Markoviučić (za pjevačko druž. „Gundulić“); Ant. Miletić, predsednik „Hrvatske radničke Zadruge“, kteříž také byli pozváni k společnému banketu na Pannonii.

Návrat od Ombly, resp. od p. Kisiče, stal se o 9. hodině dopoledne. — Vezli jsme si odtud místo obvyklých kytic trs plodův (polouzralých) datlovníku, jejž jsme od mládeže chorvatské darem dostali.

Při zpáteční jízdě údolím Ombly opětovala se nejenom střelba, ale i k novým ovacím došlo. V osadě Rožato, na pravém břehu Ombly, stojí kostel na vysoké skále. Věž jeho ozdobena byla prapory a při zpáteční jízdě úhledný kostelíček kol do kola obstoupen byl zástupem lidstva, jež bezpochyby z kostela vyšlo, aby kolem jedoucí Čechy pozdravilo. V čele zástupu stál duchovní a poblíž něho hudba

Digitized by Google

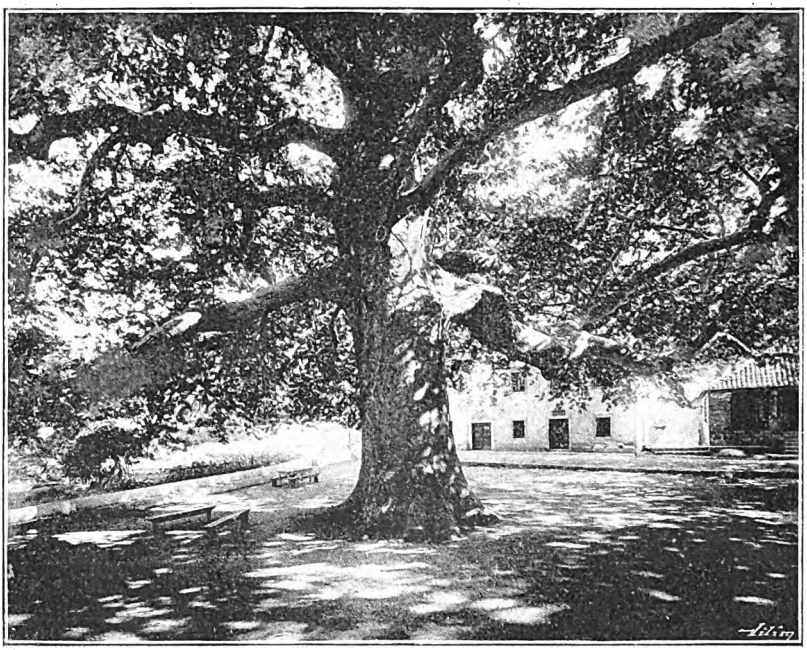

Obrovský platan v Trstenu.

hrála. Pohled na živě zdravící a šátky mocně mávající lid velmi dojemně se vyjímal.

Z údolí Ombly jel parník přímo k Trstenu („Cannosa"), kamž o 10½ hod. dorazil. I tu uvítal příchozí načelník obce Trstenu, pan M. Buč, jenž dále prováděl Čechy nádhernou zahradou hraběte Gozzo, dovedl je až k obrovským platanům trstenským, k vůli nimž vlastně tato zajížďka byla podniknuta. Obrovská velikost stromů těch (kmen sotva obejme sedm osob rozpjatými pažemi) a mohutné rozložení větví, z nichž většina sama sílu kmenů dospělých stromů má, způsobily u všech pozorovatelů veliký obdiv.

Pan M. Buč doprovodil nás zpět až ku přístavu, z něhož po lodičkách k parníku dále v moři kotvícímu jsme se dostali, kdež se s námi přátelsky rozloučil. Zpáteční cesta do Gruže stala se trochu nepohodlnou. Přišel silný déšť, před nímž někteří ukryli se v kabině parníku, jiní pod rozpjatými plachtami na palubě setrvali. Ke Gruži dojížděli jsme v domněnce, že s odpoledního krásného výletu na ostrov Lakromu bezpochyby sejde. — O 12½ hodině přestupovali jsme již z malého parníku na Pannonii a ihned zasedli k obědu.

Než jsme s obědem byli hotovi, vyjasnilo se nebe úplně a tak dodržení programu bylo zajištěno. O 3. hodině odpol. odjeli jsme opět malým parníkem a za pohody mnohem ještě příjemnější než v minulých dnech rychle spěli jsme na ostrov Lokrum (Lacroma).

Digitized by Google

V očekávání svém nebyli jsme sklamáni. Půvabnost celého ostrova jest veliká. Zvláště park, kolem kláštera, tropickým rázem vyniká. Nádhery v klášteře, dříve zámku, nenalézáme, za to tím nádherněji jižní příroda zde se representuje.

Z Lokrumu navrátili jsme se do Dubrovníka, prošli ještě ty jeho části, pro které včerejšího dne času nezbylo, a spěli buď pěšky neb v kočárech do Gruže, kdež opět Pannonii veselé a slavnostní okamžiky očekávaly. Zvláštní programy, jež nám včera již byly rozdány, oznamovaly následující:

„Prigodom dolaska Čeških Turista u znak osobitog poštovanja Srbi Dubrovčani."

Program „Dubrovačke Gragjanske Musike" dne 19. aprila leta 1897.

1. Kmoch: „Lví silou", češka sokolaška koračnica. 2. Grossmann: „Jugoslavenska sinfonija". 3. Heller: „Beseda". češka narodna igra. 4. Zajc: Dvopjev i svršetak iz opere „N. Š. Zrinjski". 5. Smetana: Šestopjev iz opere „Prodana nevjesta." 6. Čížek: Potpouri srpskijch pjesama. 7. Čížek: „Na zdar!" Koračnica.

Banketu súčastnili se četní pozvaní zástupci Chorvatů i Srbů. — Ráz celého večera byl velmi důstojný. Promluvili: Pan arch. Pasovský opětně připomíná, že při každém kroku po Dalmacii shledávají Češi nové důkazy a projevy lásky v takové míře, že překonávají všechno očekávání. S pohnutým srdcem vzpomíná, své domoviny, kde všickni bratří budou zprávami z Dalmacie nesmírně potěšeni. Četné telegramy z různých končin zasílané svědčí, že celý národ nás v duchu cestou provází. Pan Ivo Conte Vojnović zdraví český národ jako kulturně nejpokročilejší a přeje, aby byl jasným vzorem zejména zdejším Slovanům. Připomíná krásu zdejšího kraje, nebe i moře, ale nad tu cení svornost v národě českém. —

President krajského soudu pan Milič taktéž velice příznivý soud pronáší o národě českém a pan dr. Mir. Krajník připomíná k mnohým zmínkám bratří Jihoslovanů o zlaté Praze, že i my na jihu našli zlato, a to ve věrných srdcích pobratimců. I jiní pp. ještě promluvili, a to Rosić, dr. Matiević, Fran Supilo Gigmivić, kterýž tichost hladiny mořské přirovnal k jemnosti srdcí Jihoslovanů a ony ohlušující rány v údolí Ombly k síle jejich lásky. — Slečna An. Bezděkova připila panu Ivo Conte Vojnoviči, načež tento přípitek pronesl řediteli Národního divadla p. Šubrtovi. — Pan dr. Němejc připil shodě a svornosti všech Slovanů, se zakončením: Ať žijí všickni Slované bez ohledu na víru, na jazyk! Živio Slovanstvo! — Přípitek byl velmi vřele přijat a následovalo volání: „Na shledanou v Praze!"

Po utišení vzájemných pozdravů povstal náměstek města Dubrovníka p. Luigi nobile de Bizzarro a pravil: Jako náměstek města Dubrovníka dovolte, ať políbím starostu KČT. vůdce Čechů na I. výpravě do Dalmacie! Po té nastala v celém shromáždění hlučná řada dalších pozdravů, jež zvýšila se ještě, když pan Pasovský za tento projev přátelství u velkém pohnutí srdečně poděkoval.

Digitized by Google

Pan dr. Lad. Valenta připil ještě rozkvětu pravé rekovnosti mezi Slovany, čímž slavnostní řeči byly ukončeny.

Na palubě zatím rozproudil se nový život. Po dokonalém přednesení všech čísel programu, které osobně řídil náš krajan kapelník p. Jan Čížek, vyžádali sobě Čechové i Jihoslované opakování národní Besedy, seskupili se ve tři kolony a tak paluba Pannonie i tohoto večera přeměněna byla náhle v síň taneční. Nezůstalo jen při tomto čísle tance, nýbrž následovala i čísla další, místo kola tvořila se řada, a bylo znáti, že i v této vlastnosti jsou Slované od severu a jihu stejní, v tanci mají zálibu, zejména když spanilých tanečnic takový je výběr, jako tomu bylo v Dubrovníku.

Takto na Pannonii ještě po půlnoci panuje nejčilejší život a veselí, zatím co v blízkém sousedství stojící loď Lloydová „Stephanie“ s turisty s příslušníky k velkému slovanskému kmeni nenáležejícími v největším klidu odpočívá.

Aby referát o večírku v Gruži zažitém byl úplný, dodati ještě třeba, že i sem došla KČT. řada depeší. Ze Splitu od načelníka p. dr. Mangra, p. Boučka, od českého kroužku, z Trogiru od p. Fanfogna Garagnina, z Jilemnice od dr. Vejnara, ze Sarajeva od inspektora Pojmanna a z Prahy od J. E. Friedberga-Mírohorského: Raduji se utěšeným zprávám. „Na zdar!“ Dále od Měšťanské Besedy pražské: „Zprávy Vaše nás unášejí u radostné rozechvění. Sledujeme Vaše cesty a skoro Vám závidíme. Tlumočte našim milým pobratincům přátelský pozdrav a city vděčnosti za jich lásku k českému národu, jejž zastupujete. Buďte zdrávi, přátelé!“ Konečně od Ústřed. výboru KČT.: „Radostně vzrušeni skvělým přijetím se strany bratří Chorvatů, voláme těmto hřímavé „Živili“ a Vám na další cestu srdečné „Na zdar!“ Za výbor Prokop a Pohnert.“

Za hromadných zvuků obou národních hymen a jiných u Jihoslovanů oblíbených našich národních písní odešla společnost hostí, v níž za Dubrovník uvésti sluší tato jména: Conte Ivo Vojnović, Lujo pl. Bizarro, dr. Vlaho Matijević, Klimo pl. Ghetaldi, Jero pl. Natali, dr. Stjepo Kněžević, J. Skrabo, baron Gondola, kapelník Jan Čížek s chotí. Jména ostatních ct. hostí byla již dříve uvedena.

Po odchodu hostí panovalo mezi obyvateli Pannonie takové radostné vzrušení, že nebylo možno ještě na spánek pomýšleti. Nastal tedy „domácí dychánek“, při němž pan arch. Pasovský za vřelého souhlasu všech přítomných ještě ujal se slova, aby ku všeobecnému přání toastem vyznamenal nejstaršího člena výpravy, téměř 70tiletého pana J. Růžičku, civilního inženýra ze Semil.

Digitized by Google

V. Boka Kotorská. Černá Hora.

(20. a 21. dubna.)

Po zábavě večera minulého chutnal spánek na lodi znamenitě. Pannonie již o 4. hodině ranní odrazila z přístavu Gružského, kde po oba minulé večery byla svědkem okázalých ovací bratry Dubrovčany Čechům pořádaných. Odjezdem lodi však nikdo z turistů nedal vyrušovati se ze spánku. Teprve volání „Vjíždíme do Boky!“ bylo účinným budíčkem. Každý spěchal na palubu, aby nastávající nejkrásnější část celé Dalmacie a krásné Adrie již od prvopočátku mohl pozorovati.

Počasí sice se přes noc vážně změnilo, ale ne tak nepříznivě, aby půvaby Boky Kotorské nemohly býti pozorovány. Při vstupu na palubu nalézala se loď poblíž poloostrova Sutorinu, jehož částí Hercegovina tu až k moři dosahuje. Zde patrny již jsou četné okolní tvrze, z nichž zejména nápadny byly Punta d'Ostro, Luštica, Kobila. Též ve středu úžiny Boku s vlastním mořem spojující malebně položený a úhlednou tvrzí zdobený ostrůvek Mamula upoutal pozornost turistů.

Brzo po té objevil se i přívětivě položený Castelnuovo či Ercek Nový, jenž požívá pověsti nejteplejšího místa na celém pobřeží Dalmacie. Z té příčiny je zimního času útočištěm mnohých, kteří ani v té nevlídné roční době „letního bytu“ nemohou nebo nechtějí postrádati. I náš čestný člen KČT., J. O. hrabě Jan z Harrachů, má zde letní sídlo zbudováno. Turisty české Ercek Nový i z toho ohledu zajímal, že na jich počest prapory nádherně ozdoben byl.

Četné mlhy povalovaly se tu a tam na svahu skalnatého pobřeží a temena většinou vězela v hustých mračnech. Než záře sluneční na četných místech pronikala tyto závoje přímořských srázů. Tím vznikaly vzácné effekty optické, jimiž každé chvíle pohled na různé části romantického přímoří nejsmělejší, překvapující dekoraci jeviště připomínal. Zejména pohled k Budvě a Albánské vrchy v popředí se zvedající účinkem paprsků slunečných na mlhy a mračna nad nimi nakupené, jevil mnoho půvabné rozmanitosti.

Loď plula průlivem katenským a octla se na místě, z něhož tři velké a malebné zátoky — teodská, risanská a kotorská pojednou se objevují. Odtud zajisté naskytá se z celé Boky pohled nejcennější, jejíž půvaby převýšiti nelze druhému místu na celé pevnině. Kolem do kola ohraničeny jsou všecky zátoky sráznými, divoce rozrytými skalními stěnami, jichž temena náhle až do výše 300—600 m. směle se zvedají. Ano Radostak na severu do výše 1446 m. ostré témě své vypíná a východně od Kotoru položený Štirovník dokonce 1759 m. nadmořské výšky dosahuje! Nejvyšší části pobřežních těchto velikánů jsou sice jen holou, pustou skalou, avšak poušť tato pozvolna porůznu rozloženými zakrslými křovisky nabývá příjemného nádechu barvy zelené.

Digitized by Google

Na úpatí skalnatých srázů přímořských zříme široký pás bujné vegetace, v níž krásné exempláry oliv, jež tu celé sady tvoří, mají převahu nad různými jinými jižními stromy ovocnými a mnohými keři ozdobnými. V bujné té zeleni pobřeží všech zátok krásně vroubící idyllicky položeny jsou četné osady, městečka, tu a tam úhledné vily jednotlivě, jež z množství jižního stromoví namnoze pestrými střechami pouze vynikají. Jestliže každý cestovatel v těchto místech žasne nad nahromaděnými zde poklady krás a půvabů velebné přírody, tož turisté čeští v tím větší nadšení přijíti museli, ježto nevítala je jenom božská příroda vnadami svými, ale i dobrý lid okolní podával jim zde poklad nad jiné vzácnější — své zlaté srdce, svoji upřímnou lásku!

Městečko Perasto, jež obejímá místy staré opevnění a jehož domy stupňovitě v bujné zeleni od moře vzhůru jsou položeny, vítalo nadšeně příjezd lodi Pannonie. Půvabný svůj zelený háv přírodní ozdobilo bohatě prapory slovanskými, sešlo se v četném počtu na pobřeží pozorujíc loď kolem klidné plovoucí, pozdravovalo hlučně bratry Čechy. Pozdravům svým dodávali pobratimci naši důrazu mocnými výstřely, jež nekonečnou ozvěnou naplňovaly všecky tři jmenované zátoky okolní, působíce na každého dojmem velice účinným. Češi na palubě s pohnutím opětovali srdečné pozdravy a spěli dále k poslední části Boky — do města Kotoru, odkudž jim vstříc již silné ovzduším otřásající výstřely zaznívaly, čímž opětně hlubina Boky Kotorské ozvěnou v síle bouři hromu se rovnající vyplněna byla.

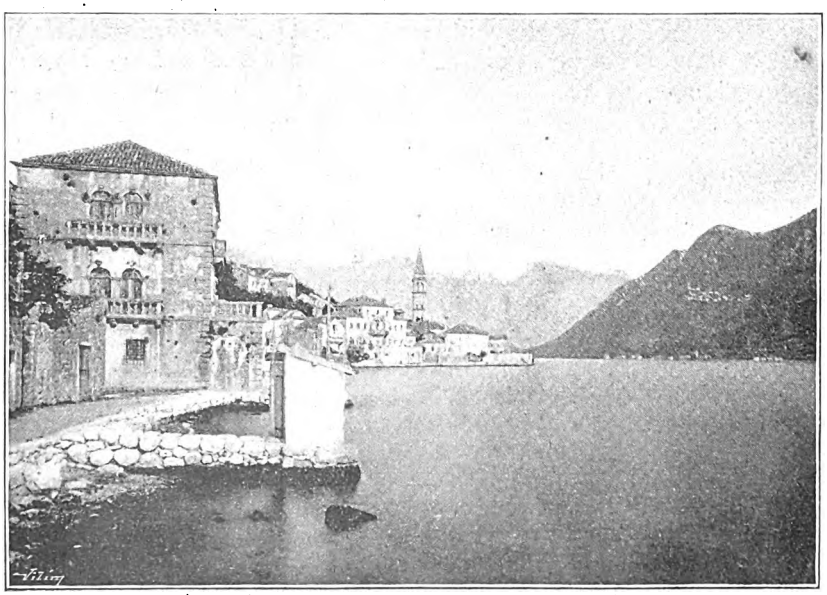

Perasto v Boce kotorské.

Digitized by Google

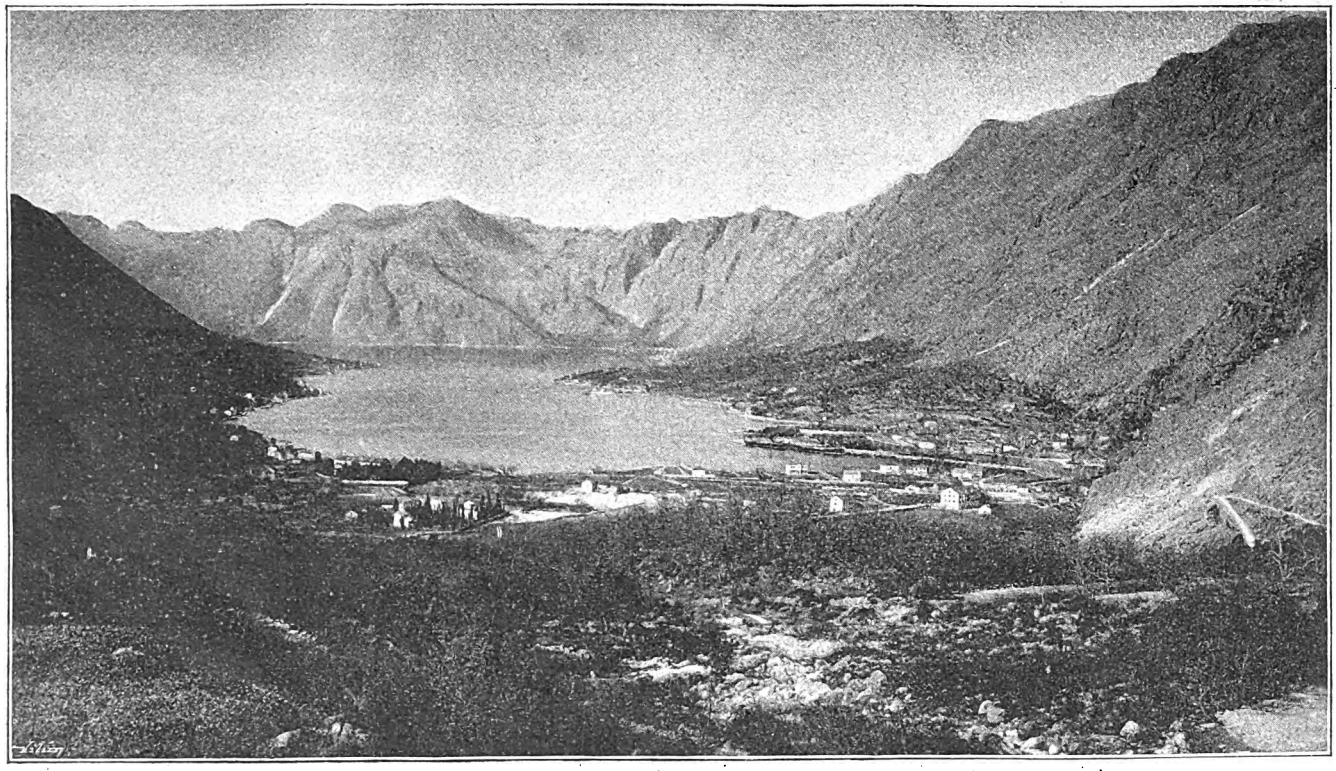

Pohled na Kotor se zátokou.

Digitized by Google

Nábřeží kotorské v celé délce své okrášleno bylo nesčetnými prapory barev nejrozmanitějších a celou prostoru rozlehlé Rivy zdejší vyplňovalo svátečně oděné obecenstvo, v jehož středu hudba zvuky našich nejoblíbenějších národních písní oslavovala příjezd českých turistů do Kotoru.

Župník kotorský, pan Ivan Radimirić, přivítal Čechy s předními osobnostmi města, mezi nimiž byli: pp. professor Tomo Brajković, dr. Adam Verona, dr. Ant. Milešović, dr. Radoslav Kvetić (poslanik na carevinskom vijaću), Gjeno Vukotić a m. j. — Po uvítání hned přikročeno bylo k prohlídce města, při čemž stále hudba kráčela Čechům v čele.

Mohutný déšť přerušil tuto zajímavou obchůzku starožitným Kotorem a přiměl turisty k tomu, že na Pannonii se uchýlili, zde oběda vyčkali, konavše přípravy k odpolední výpravě na Černou Horu.

O půl 1. hod. polední stála celá výprava na Černou Horu na nábřeží, v seřadění dvaceti kočárů, které ihned plně byly obsazeny, poněvadž v poslední chvíli rozmnožili výpravu na Cetyni mnozí nepřihlášení účastníci neohlížejíce se na nepříjemnosti, které tím v příčině povozů a ubytování pořadatelům způsobili. Hned po té nastal odjezd, jemuž zase množství obecenstva ze zvědavosti přítomno bylo. Cestu nastupovali mnozí turisté ne bez značných obav, ježto jízdu po četných ostrých zákrutech nad Kotorem, ve příkrém svahu strmého pobřeží patrných, pokládali za nebezpečnou.

Považme, že silnice tato aniž by od Boky patrně se vzdalovala, stále a stále jen do výše mnohými zákruty stoupá. Svah Lovčenu protíná v nadmořské výši 1133 *m*, a i s tohoto místa otvírá se pohled nejen ku vzdálenému širému moři Jaderskému, ale i na dno Boky Kotorské, kteráž odtud nejinak než bezednou propastí býti se zdá. Pravá muka vytrpí turista, jenž závratí trpí, za to ten, jehož nervy mocnost a hrůza tohoto čarokrásného divadla neotřesou, dopřává si skvostného toho požitku v plné míře.*)

Každou chvíli v novém zákrutě cesty, jichž nad nebo pod sebou s některého místa až šest i více spatřujeme, objevuje se vždy nová překvapující variace v pohledu, čímž celá tato partie nabývá rozmanitosti veliké. — Silnice Boku Kotorskou s Černou Horou spojující jest znamenitým dílem stavitelským, jemuž snad jedině světoznámá silnice Kavkazská po bok stavěti se může. Ve výši 930 *m* bílými plochými kameny naznačeny jsou přes silnici hranice černohorské.

Projedeme nejbližší malou osadou černohorskou Krstač a přehlížejíce nový, nám zcela nezvyklý ráz hornaté a skalnaté Černé Hory, dojedeme as po $3^1/_2$hodinné jízdě do Něguše. Zde k vůli zotavení koní učiníme odpočinek v jednoduchém hostinci, v němž turista, nečiní-li zvláštních požadavků, dojde slušného a ochotného obsloužení.

*) Jsou však všecky obavy turistovy zbytečny. Stateční drobní koníci bystře a jistě ženou se do výše a vozka každý již sám k vůli sobě jede tak svědomitě, že nebezpečí možno již předem vyloučiti. Případy větších nehod jsou velmi řídky, a přísné tresty, jimiž vinníci stiženi byli, jsou dobrou výstrahou všem vozkům pro budoucnost.

Digitized by Google

Silnice z Kotoru na Cetyni na svahu Lovčenu.

Digitized by Google

Při své návštěvě spatřili čeští turisté skalnatými vrchy ověnčené okolí Něguše, pokryté ještě místy sněhem, jehož zvláště silná vrstva kryla témě Černohorcům posvátného vrchu Lovčenu (1759 *m*). Rádi všímáme si tu úpravy černohorecké osady, pracně zpracovaných políček, zakrslých sporých keřů, jež zde v nižších částech hor nahrazují lesy. Přední pak potěšení působí nám prvý styk se statečnými domorodci. Dětem, jež ze zvědavosti také přišly a nás si bedlivě všímají, dostalo se několika nově ražených korun, jež k podílení černohorské mládeže v Praze sebrány a vůdci výletu odevzdány byly. —

Další část silnice opět ve mnohých zákrutech dostupuje temen a sestupuje na úpatí několika dalších vrchův, čímž jízdou opětně mnohým vzniknou „nepříjemné pocity“. Těch vozkové si nevšímají a nepřetržitě koně ke cvalu pobádajíce, rychle spějí s námi k poslednímu cíli — hlavnímu městu Cetyni!

O 6½ hod. odp. za velkého deště dojeli Čechové na Cetyni, kdež v hotelu načelníku města p. Vuletičovi patřícímu byli okázale vítáni zvláštním výborem, složeným z místních občanů a professorů, jimž čele byl velezasloužilý badatel v Černé Hoře, věhlasný ruský učenec pan Pavel Rovinský. — Když byl každý o svém ubytování náležitě zpraven, sešla se společnost Čechů ke společné večeři, při které koncertovala knížecí kapela, již řídil milý náš krajan, kapelník Wimmr.

Po společné večeři, s níž turisté byli dobře spokojeni, nastal přátelský večer. Zvláštního lesku zábavě dodalo účastenství mnoha místních vzácných hostí mezi nimiž byli:

Vojvoda Marko Miljanov se sličnou chotí Stefou, zmíněný již učenec a badatel slovanský pan Pavel Rovinský, ordonační důstojník Marko Gazivoda, nadporučík Milačić a Mitrović, sekretáři zahraničného ministerstva Ilija Vuletić a Jovo Popović, sekretář ministerstva vnitřních záležitosií p. Stefo Tatar, I. sekretář ministerstva války p. Milo Martinović, sekretář hrdelního soudu p. Risto Popović, ředitel gymnasia J. Lepava, professor Filip Kovačević, Perović a Milutin Tatar, lékárník Dreč, malíř Ziegler a j. — Když víno šampaňské hojně podáváno bylo, došla řada na přípitky, při nichž Černohorci ujišťovali Čechy, že srbský národ vždy s nejživější účastí sleduje veřejný život v Čechách, kulturní pokroky českého národa a vytrvalý boj za svatá, nezadatná práva národní a že každý úspěch Čechův působí Srbům radost, kteříž zároveň s Čechy touží po dosažení úplného vítězství v boji národním. Jmenovitě pronesli nadšené přípitky p. Rovinský, prof. Perović a lékárník Jovo Dreč.

Za Čechy odpověděli srdečným způsobem pp. JUDři. Krajník a Valenta velebíce statný národ Černohorcův jako vzory povah nezlomných, u nichž nad jiné vyvinuta jest pravá národní hrdost spojená s osobní statečností. Ani dámy nenechaly vzíti si vhodné příležitosti k řečnění. Za Srbky ohnivě promluvila paní Živana Miletičova a z Češek slečna A. Bezděkova ochotně slova se ujala.

Zábava potrvala až do půlnoci a byla mimo řečnění a živý přátelský rozhovor nadšeným zpěvem národních písní českých a srbských udržována. —

Digitized by Google

Již při konání všech příprav k výletu byl dopsal KČT též rakouskému vyslanectví v Cetyni, oznamuje mu pořádání hromadné návštěvy Cetyně. Než nejen že k dopisu svému nedostal KČT odpovědi, ale též při příjezdu na Cetyni vyslanectvím rakouským Čechové nedošli povšimnutí, ač to při návštěvě jiných turistů zvykem nebývá. Z té příčiny odhodlali se pořadatelé sami si audienci u jasného knížete Nikoly vymoci. Ještě během večera na Černé Hoře stráveného podali písemnou prosbu ke knížeti, aby v audienci přijati byli. Když žádosti té ochotně bylo vyhověno, sestavila se z právě přítomných desetičlenná deputace skládající se mimo vůdce p. arch. Pasovského a jeho paní choti z těchto pp.: Buchara, dr. Dlouhého, Materny, dr. Němejce, císařského rady Otty, dr. Schneidra-Svobody, dr. Valenty s chotí.

Deputace byla dne 21. dubna dopoledne panem kapelníkem Wimmrem, jenž u dvora veliké oblibě se těší, knížeti Nikolovi představena. Kníže velmi laskavě, ba přátelsky přijal deputaci a dlouho s ní hovořil. Jasný kníže Nikola projevil uznání vytrvalosti, s jakou Čechové obtíže daleké cesty překonávají, a doptával se na další její směr. Promluvil o místních poměrech a litoval, že za příčinou velikonočního postu nemohou Čechové v Cetyni čilejší život seznati. Velmi vřelou vzpomínku věnoval minulé Národopisné výstavě a těžce nesl, že nemohl osobně popatřiti na dílo, jež obdivu celého slovanského světa docházelo.

Dále děkoval kníže za projevené sympatie Čechův k národu černohorskému a ujistil je vzájemnou bratrskou oddaností Černohorců. Želel, že dříve neměl zpráv o účastenství dam při deputaci, jinak byl by vše možné učinil, aby i jasná kněžna Milena přes částečnou svou churavost české dámy sama zvláště přijala. Konečně i o známých umělcích a spisovatelích českých kníže s deputací porozprávěl a ukázal skvostné obrazy a podobizny vznešené své rodiny, jimiž komnaty, audienční síň a vedlejší pokoje jsou vyzdobeny. Konečně požádal kníže Nikola, aby všem členům výpravy vysloven byl jeho srdečný pozdrav a rozloučiv se s každým členem jednotlivě, propustil deputaci.

Další část dopoledne věnována byla prohlídce Cetyně, a o 11. hod. sešli se turisté v hotelu, aby poobědvali a zpáteční cestu do Kotoru nastoupili.

Mezi obědem dostavil se k vůdci výletu p. arch. Pasovskému zástupce rakouského vyslanectví baron Gudenus, aby oznámil, že bylo by vyslanectví také audienci u knížete sprostředkovalo, kdyby o to byli Čechové za svého pobytu v Cetyni byli požádali. Že tak neučinili, omluvil p. Pasovský tím, že se mu k dopisu, v němž oznámil c. k. rak. vyslanectví hromadnou návštěvu Čechů na Cetyni, nedostalo odpovědi.

Ještě před odjezdem z Černé Hory uchystáno bylo Čechům milé překvapení. Při obědě navštívila české turisty většina večerních hostí a podala jim na památku následující, zvláště složenou báseň od Radoje Roganoviče:

Digitized by Google

ДОБРОДОШЛИЦА
Ческим Гостима на Цетину.

Браћо, сестре, из земље словенске,
А из славне и поносне Ческе,
Домовине Жишка војеводе:
Добро дошли к нама у походе!

Добро дошли, браћо наша драга,
Што витешку борбу против врага,
Ви водите рад имена свога,
И цијелог рода славјанскога!

Добро дошли у ове планине
Са душманском крвљу обливене,
Који пјесто удараше љета,
Да нас скине са овог свијета.

На им све то узалудно бјеше: —
Ајари их наши разнијеше;
А и ви се бористе за права
Ка јунаци, — нека вам је слава!

На и посад војујте јунаци:
И у борби будимо једнаци,
На ће племе ускрснути славско,
Уз прегнуће и јунаштво лавско.

У то име кличу вам јунаци:
Здраво Ческа и њени прваци!
Који борбу непрестану воде,
Рад имена и драге слободе.

O 12½ hod. opustili Čechové po srdečném se rozloučení s drahými Cetyňany hlavní jich město s nejlepším uspokojením. Poznali, že i sem nevedla je pouhá touha toliko kraj seznati, ale že upřímná láska Čechů k Černohorcům našla zde mocného ohlasu v srdcích všech Cetyňanů a tak že česko-srbské bratrství poznovu utvrzeno bylo.

Víme, že Černohorec nezná přetvářky, proto také o srdečnosti všech pozorností nám v Cetyni prokázaných nemáme nejmenší pochyby a rádi též četli jsme následující jejich projev upřímného smýšlení s námi, jejž uveřejnil „Glas Černogorca“, jenž píše mezi jiným tato srdečná slova:

„Český národ je veliký svými dějinami a slovanským vědomím a citem. On si dobyl neocenitelných zásluh o Slovanstvo a dobývá si jich i nyní, neboť jeho přičinlivost a vytrvalost může býti Srbům krásným příkladem. V českém národě Srbové vždycky viděli upřímného bratra a přítele, a nejen potomky velikého mučedníka Husa a velikého vojevůdce Žižky. Srbové nikdy nemohou zapomenouti ve-

Digitized by Google

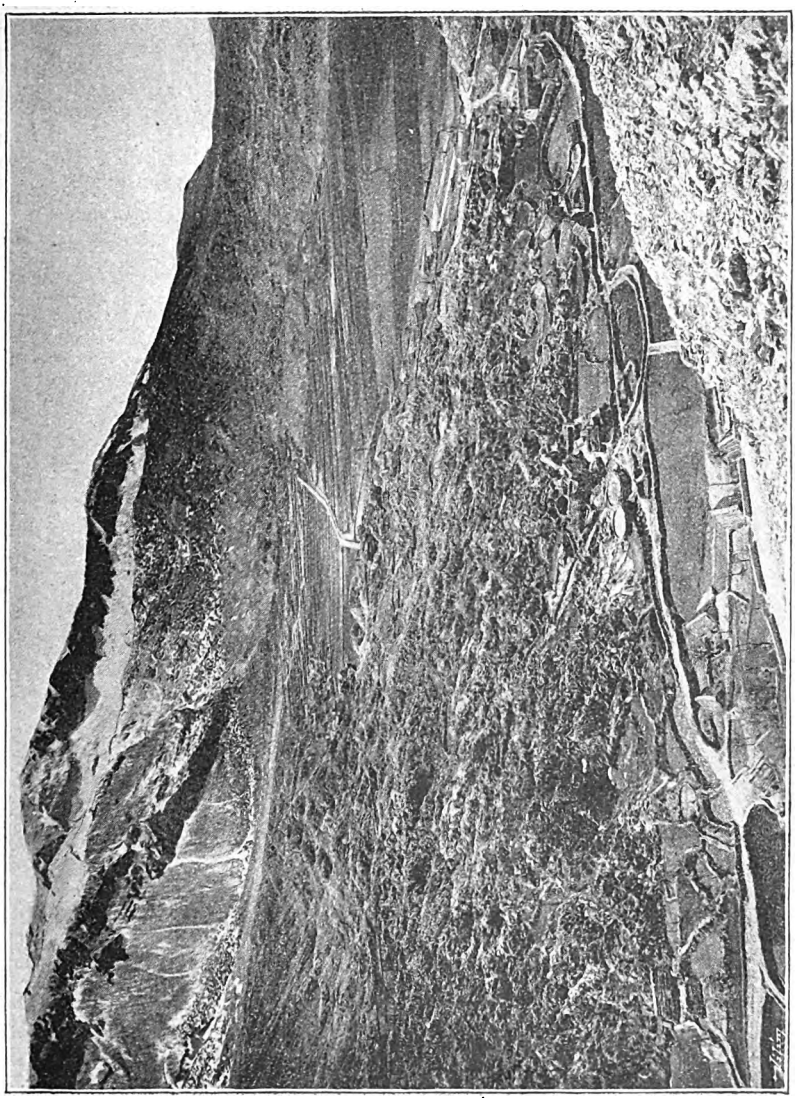

Něguš. (Kotlina něgušská, v pozadí Lovčen.)

likých zásluh českého národa o slovanskou kulturu a vědu, a nejméně zapomenou toho, co pro srbský národ vykonali a napsali. To jsou vesměs příčiny, ze kterých Srbové vždycky s láskou a úctou vstříc vycházejí Čechům, a proto i Cetyňané uchystali toto uvítání i vyprovození a podali tak bratrům Čechům slabý výraz srbské lásky a uznání českému národu."

Zpáteční cesta byla u větší míře příjemna nežli dne včerejšího.

Digitized by Google

Nebe úplně se vyjasnilo a místo včerejního mrazivého větru pociťovali turisté milé účinky teplých paprsků slunečních, za jichž skvělého svitu a úplně čistého ovzduší daleký byl rozhled s míst jednotlivých. I pohledem na vzdálené jezero Skutarské potěšili se jednotliví bedliví pozorovatelé přírody.

V Něguši, na jejímž kraji věnována byla pozornost úhlednému dvorci Petroviců, jenž je rodným domem knížete Nikoly, opětně učiněna byla zastávka. Tu povšimli si jednotlivci, že naproti „gostioně" nalézá se škola. Učitelé výpravy súčastnění použili přestávky v jízdě k seznání zařízení zdejší učebny. Vkročili do školy, kamž je většina turistů provázela. Pan učitel, statný Černohorec příjemného vzezření, v národním kroji i s bambitkou za širokým pásem zastrčenou, ochotně dával žádaná vysvětlení. V upomínku na tuto návštěvu černohorské školy odnesli si někteří turisté jednotlivé krasopisné listy a žáky pracované mapy poloostrova balkánského, z níž vysvítá zvláštní péče zejména této části Evropy při vyučování zeměpisu věnovaná.

Cesta od sedla Krstečského až do Kotoru opětně byla místy ještě více zajímavá, než včerejší jízda do vrchu. Jestliže minulého dne bavil turisty přechod z teplounké Boky Kotorské, z kraje rozkvetlých růží, pomerančův a j. do chladného, ba místy ještě zasněženého okolí mohutného Lovčenu, tož při návratu opačný postup účinkoval na každého tím příjemněji.

O 6. hodině dorazily povozy k nábřeží, kdež opuštěná Pannonie toužebně očekávala své obyvatele. Se správci lodi pozdravili se turisté jako se starými dobrými známými a od nich zvěděli, že nežli Pannonie Kotor opustí, bude ještě svědkem okázalých ovací, jež město Čechům před jich odjezdem chystá.

A vskutku stále víc a více obecenstva přicházelo, hudba začala koncertovati a s prvým soumrakem vyšlehly do závratné výše mohutné ohňostroje. Velekrásné okolí celé Boky skvělo se v magickém osvětlení a s výše padající jasné hvězdy ve hladině mořské malebně se ztápěly!

Zároveň s přepočetnými ohňostroji zaplály mocné bengálské ohně na nábřeží i na Pannonii. Čechové zřeli tu obraz krásy na moři, o němž před tím ani nejbujnější jich fantasie představy učiniti si nedovedla.

Než nad všecku tuto krásu strojenou zajímalo Čechy obecenstvo samo poblíž Pannonie příliš četně shromážděné; zajímalo Čechy ohromné nadšení místního obecenstva i jeho srdečné projevy lásky bratrské, zajímali Čechy při samém kraji nábřeží četně shromáždění prostí čeští vojínové, kteříž hlasem rozechvělým věnovali vzpomínky své drahé vlasti, jí nesčíslné pozdravy posílajíce.

Hudba stále hrála a lid s ní národní písně mohutně prozpěvoval a chvílemi pravou bouří pozdravů zpěv přerušoval. —

Nadšení lidu stále rostlo; o 8. hod. večerní ztišil je odjezd Pannonie. — Když loď přišla ve svůj pravidelný pohyb, zasedli turisté k poslední společné večeři na Pannonii!

Digitized by Google

Při večeři promluvil o významu vykonané pouti po slovanských krajích Dalmacie tajemník obch. komory v Senji p. Čihlář, jenž již dlouhou řadu let mezi Jihoslovany dlí. Nadšenými slovy hovořil o všeslovanské myšlénce a kladl na to důraz, že čeští turisté naznačili způsob, jímž vzájemnost slovanská účinně pěstovati se dá. Přimlouval se však vřele za to, aby pěstování vzájemnosti té dělo se i na poli průmyslu a obchodu, k čemuž vzájemného spolčení slovanských firem je zapotřebí. Vzhledem k tomu, že o důležitou výpravu Čechů na slovanský jih největších zásluh získal si starosta KČT, pan arch. Pasovský, pronesl jemu svůj přípitek.

Po té p. Pasovský o tom se rozhovořil, že zdar výpravy podmíněn byl především přeochotnou podporou četných faktorův, k nimž na prvém místě řadí chorvatskou paroplavební společnost „Ungaro-Croata“, které loď Pannonie patří. Promluviv o veskrze solidním jednání jak společnosti, tak zejména mužstva, jemuž řízení lodi bylo svěřeno, kapitána p. Silvina Randiće, inspektora p. Eduarda Giusti i laskavosti a neunavnosti tajemníka pana Cihláře, vzdal těmto vřelý dík a provolal jim hřímavé „Na zdar!“ Celá společnost projevila k tomuto přípitku úplný souhlas a usnesla se, aby společnosti zaslán byl poděkovací telegram.

Bylo by ještě mnoho as řečnění následovalo, kdyby zvláštní, neočekávaná příhoda nebyla učinila náhlý obrat. Již několikráte v minulých dnech, nejspíše jen žertem, bylo vysloveno přání, aby moře také poněkud se rozbouřilo. A hle! Ta krásná Adria, jejíž klid a mír po celých devět dní nás provázel, v poslední noci skutečně vyplnila žádost prve vyslovenou — rozbouřila se! Bouře nenabyla snad hrozných rozměrů, mírná Adria nemohla jinak než mírnou bouři způsobiti, ale i ta — stačila mnohým! As po 4 hodiny trvalo burácení vln na moři. Brzo po 1. hod. po půlnoci nastal zase klid, kterého užili čeští turisté ku spánku na Pannonii poslednímu. Probuzeni byli teprve, když ráno o 6. hodině vjížděli do ústí řeky Neretvy, kterýmž až do Metkoviće dopluli.

Zde opustili Pannonii, která po celou dobu pobytu jich na moři byla jim stánkem vítaným. Opouštěli ji v pravdě s upřímným: „Na shledanou!“

(Dokončení příště.)

* * *

Seznam účastníků I. turistického výletu do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny.

Praha.

1. Pan Bečvář Vilém, soukromník a majitel domu.
2. „ Béňa Čeněk, majitel realit.
3. Slečna Bezděková Anna.
4. Pan Burger Frant., městský vrchní účetní revident.
5. „ Dlouhý Karel, disponent firmy J. Dlouhý.
6. Paní Dlouhá Johanna, majitelka realit.

Digitized by Google

7. Pan Formánek Vendelín, velkoobchodník, člen obchodní a živnostenské komory.
8. „ Krajník Miroslav JUDr., advokát, zemský poslanec, náměstek ředitele Zemské banky.
9. „ Kubr Antonín, architekt a stavitel, městský rada.
10. „ Kukla Antonín, ředitel výzkumného ústavu pro pivovarství.
11. „ Kukla František, soukromník a majitel domů.
12. „ Otto Jan, cís. rada, majitel knihtiskárny, člen obchodní a živnostenské komory, předseda československé obchodní akademie a náměstek předsedy Živnostenské banky.
13. Slečna Ottová Marie, dcera cís. rady a majitele knihtiskárny.
14. Pan Pasovský Vratislav, architekt a stavitel, starosta Klubu českých turistů.
15. Paní Pasovská Johanka, choť architekta.
16. Pan Podhorský Alois, absolvent obchodní akademie.
17. „ Podhorský Josef, majitel domu.
18. Paní Podhorská Marie, choť majitele domu.
19. Pan Podhorský Karel, soukromník.
20. „ Procházka Josef, soukromník.
21. Slečna Radešínská Augusta.
22. Pan Schlecht Josef, obchodník a majitel domu.
23. „ Schlecht Josef ml., právník.
24. „ Štětka Josef, velkoobchodník a majitel domu.
25. Paní Štětková Antonie, choť velkoobchodníka.
26. „ Tillerová Anna, choť cís. rady a majitele domu.
27. Slečna Tillerová Marie, dcera cís. rady a majitele domu.
28. Pan Tomáš Jan, fotograf.
29. „ Valenta Ladislav JUDr., advokát a náměstek starosty Klubu českých turistů.
30. Paní Valentová Markéta, choť advokáta.

Král. Vinohrady.

31. Pan Friedländer Josef, majitel realit.
32. „ Kavka Karel, ředitel záložny Vinohradské.

Smíchov.

33. Pan Andres Emil JUDr., c. k. notář.

Žižkov.

34. Pan Karásek Vojtěch, obchodník.
35. Paní Karásková Terezie, choť obchodníka.

Budějovice České.

36. Pan Dlouhý F. JUDr., advokát.

Heřmanovy Sejfy.

37. Slečna Zdeňka Klugeová.

Humpolec.

38. Pan Wallesky Richard, lékárník.

Jenštýn u Vinoře.

39. Pan Žert Josef, rolník.
40. Paní Žertová Marie, choť rolníka.

Digitized by Google

Jilemnice.

41. Pan Buchar Jan, ředitel školy a jednatel odboru.
42. Paní Kubánková Anna, choť velkoobchodníka.
43. Slečna Kubánková Anna, dcera velkoobchodníka.

Kladno.

44. Pan Beránek Karel, obchodník.
45. „ Olič Julius, restauratér, majitel domu.
46. „ Pelly Gustav, obchodník.

Kostelec nad Orlicí.

47. Pan Perlhefter Josef MUDr., lékař.

Kouřim.

48. Pan Formánek Hynek JUDr., advokát.

Dvůr Králové n. L.

49. Pan Kudrnovský F. B., továrník.
50. Paní Kudrnovská A., choť. továrníka.

Kruh.

51. Pan Klazar Jindřich, továrník.
52. Paní Klazarová Anna, choť továrníka.

Kutná Hora.

53. Pan Schneider-Svoboda Antonín JUDr., c. k. státní návladní.
54. „ Křikava J., sládek.
55. „ Müller Josef, soukromník.

Nymburk.

56. Pan Jedlička Václav J., učitel.
57. Paní Jelínková Anna.
58. Pan Rück Čeněk, majitel realit.
59. Paní Rücková Angela, choť majitele realit.

Nepomuk.

60. Pan Němejc A. JUDr., advokát.

Nusle u Prahy.

61. Pan Fridrich Jan, majitel domu.

Opava.

62 Pan Kopr Vincenc, professor českého gymnasia.

Pardubice.

63. Pan Novák Bedřich MUDr., lékař.
64. „ Ulrich Gustav, vrchní účetní cukrovaru.

Plaňany.

65. Pan Vondráček J., pokladník cukrovaru.

Ronov-Oskořínek.

66. Pan Ulrich Josef, účetní cukrovaru.

Digitized by Google

Sedlčany.

67. Pan Pejša Bedřich, majitel realit.

Semily.

68. Pan Růžička J., úředně oprávněný stavební inženýr.

Svémyslice u Brandýsa n. Labem.

69. Pan Peyr Antonín, statkář.

Vídeň.

70. Pan Slavík Rudolf, c. k. ministerský koncipista.

Židlochovice.

71. Pan Materna Karel, c. k. soudní adjunkt.

* * *

Pan lesní komisař Bouček ze Splitu poslal KČT dopis ze dne 17. t. m., z něhož toto vyjímáme:

„Děkuji Vám mnohokráte za skvělé uznání mé malé činnosti ve prospěch Vašeho skvělého výletu.

Můžete býti dozajista úplně spokojeni s výsledkem.

Zároveň Vás ujišťuji, že jsem připraven i v budoucnosti přispěti podobnému podniknutí co moje síly stačí.“

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Velectěnému panu starostovi poděkovati se chci ještě zvláštním listem za jeho velice lichotivý dopis, až budu moci vyhověti všem jeho přáním.“

Tím nejlépe jsou vyvráceny zprávy onoho neznámého pisatele „Radikálních listů“ o domnělé urážce tohoto našeho zasloužilého krajana starostou klubu.

Také od inspektora erárních hotelů v Bosně a Hercegovině pana Pojmana, jenž provedl výletníky KČT Hercegovinou a Bosnou, vzal na se obtížnou a namáhavou úlohu průvodčího a jenž sám provedl veškerá opatření ohledně ubytování, stravování a dopravy výletníků, došel do rukou starosty klubu dopis daný v Ilidži dne 25. května t. r., v němž způsobem nad míru lichotivým projevuje p. insp. Pojman uznání pořadatelstvu a zvláště starostovi klubu „za vzornou péči o každého jednotlivce společnosti naší na celé cestě“ Bosnou a Hercegovinou. — Také my nemůžeme jinak, než vysloviti p. inspektoru za jeho obětavost veřejně své díky.

V Korčule, dne 18. dubna 1897.

Dne 18. dubna o 10. hodině předpolední byl veliký ruch v našem skrovném, ale slavném městě v očekávání bratří Čechů, kteří oblažili naši starou Dalmacii svým milým příjezdem. Vesele přibyli na krásném parníku družstva uhersko-chorvatského „Pannonia“, jež nám přivezla na

Digitized by Google

70 členů Klubu českých turistů z Prahy. Příjezd jejich nebyl ohlášen všemu měšťanstvu, neboť oslava přišla z nenadání. Jakmile však došel telegram, vyhrnulo se veliké množství lidu, aby uvítalo bratry Čechy z milé posestrimy země české. Bylo věru rajské počasí, když po našem Jaderském moři, hladkém jako led, přiblížil se parník „Pannonia“ očekáván zástupy jásajícího lidu. Každý se tlačil, aby dříve uzřel bratry Čechy, a v ústrety zaznělo na sta hlasů: „Dobro nam došli!“ Městská hudba zahlaholila slovanské kusy a oslavovala naše milé hosty, vzácné vlastence Čechy. Když naši bratří vykračovali si po Kanavelovićovém stromořadí, hrudí se nám dmulo, že tiskneme pravici našich vzácných hostí, těch bratří z průmyslné jich vlasti slovanské. Nikdy nezapomeneme té chvíle, bude nám po léta zvučeti milý hlas české mluvy. Naše hudba hlasně odrážela se o kopce sv. Eliáše a nadšení zmocnilo se lidu našeho; nezapomene té hodiny, aniž děti naše . . .

Okouzleni bratrskou láskou v malé oklice obešli jsme naše slavné město, naše to museum při siném moři, každý snažil se místo řeči všelijak prokázati lásku bratřím Čechům; neboť když srdce pěje, tam není řeči, řeč v ústech umlká . . . Láska nedopouštěla říci, co máme na srdci . . .

Minula krátká doba, uhodila hodina rozloučení a zase podali jsme si pravice, jako že nás matka slovanská porodila i na hrdinském křídle svém odchovala . . .

Městská hudba zahřměla slovanským davorijem, slzy kanuly s očí a naše srdce upřímně loučila se s milými a pokud zrak dostihl sličnou „Pannonii“, provázel parník až k vilovitému Orebicu. — Nebylo konce volání „Živio!“ i „Na zdar!“

Pozdravujeme všechny bez rozdílu, jsouť nám všickni srdci milí rození bratří a sestry, a zasíláme z dálky srdečný pozdrav starostovi Vratislavu Pasovskému, Dru. Lad. Valentovi, Vilému Bečváři, Václavu Jedličkovi, Janu Bucharovi a všem ostatním. Dobro nam došli! Ať žijí! Nechť šťastně se navrátili! **Vid Vuletić Vukasović.**

Několik výletů z Turnova.

Popisuje *V. Kobliska.*

(Dokonč.)

4. Žitava, Ojvín, Hochwald.

V 6 hodin 23 minut vyjeli jsme do Liberce. Cesta jest nám již známa z výletu na Ještěd. Za Heinersdorfem otvírá se krásný pohled na Liberec a lidnaté okolí, za nímž zvedají se malebné lesnaté stráně Jizerských hor.

V Liberci přesedli jsme na saskou dráhu, kde jsou posud zpáteční lístky zavedeny. Je to pro nás výhodné, poněvadž se vrátíme touže drahou. Cesta do Žitavy je dosti zajímavá. V levo střídají se stále nové partie Ještědu, v pravo vine se Nisa, vroubená četnými

Digitized by Google

osadami. Údolí se úží. v levo strmí zřícenina Hamrštein, v pravo zvedá se lesnatý Schafberg, pak se údolí zase šíří, a blížíme se Chrastavě, kde je několik přádelen, tkalcoven a j. závodův. Odtud se vrchy stále níží a přecházejí v nížinu Lužickou. Pěkný pohled poskytuje zámek Grabštein v pravo před Hrádkem, starobylým městem průmyslovým. Za ním již jedeme přes saské hranice, jež tvoří potok tekoucí Ullersdorfem. Brzo potom blížíme se **Žitavě** která jest obklíčena širokým pruhem zelenářských zahrad a nesčetnými závody průmyslovými, na blízku jsou také uhelné doly. Máme asi hodinu času na prohlídku města, co nám stačí, poněvadž tam není zvláštních památností. Šli jsme ulicí od velikého nádraží k náměstí, obešli jsme je a jinou ulicí zase jsme se vrátili. Na prvý pohled jeví se nám nedostatek života a ruchu, jenž se nesrovnává s velikostí města. Žitava povstala prý z několika hospod, kde zastavovali se obchodníci z Čech cestující do Slezska a Polska. Roku 1255 povýšil Žitavu Přemysl Otakar II. na město a německým obyvatelstvem osadil. Poněvadž město popřálo útočiště nepřátelům Husovým, bylo od Husitů velice ohrožováno. Za Ferdinanda I. přidrželi se měšťané českých stavů; za to byli přísně potrestáni. V třicetileté válce byla Žitava útulkem českých vyhnanců. Ti tam utvořili zvláštní osadu a vystavěli chrám, jenž jest pustý od r. 1846, kdy obec česká se rozpadla. V třicetileté válce město připadlo k Sasku mírem pražským r. 1635. Nejvíce utrpělo r. 1757, kdy rakouským bombardováním bylo skoro zcela zničeno.

Byli jsme tam právě po jubilejní 25leté slavnosti sedanské. proto všude viděli jsme zbytky ozdob, ve všech výkladních skříních obrazy bitev a vynikajících mužů z války prusko-francouzské.

Vrátivše se z města čekali jsme chvíli na příjezd vlaku lokální dráhy, která jede částečně městem, při čem se bije stále na zvláštní zvonec, aby se chodci a vozy upozornili. Připomínám, že na dráze, v obchodech i hostincích přijímá se rakouský zlatník v ceně skoro jako u nás ve směnárnách, tak že není třeba opatřovati se německými penězi. Vozy na dráze jsou samá okna, proto jest na vše strany pohodlný rozhled. Jedeme městem a pak podle něho, můžeme si je tedy ještě důkladně prohlédnouti, než odbočíme v levo do údolí potoka posetého staveními a různými průmyslovými závody, hnanými vodní silou. Pozoruhodna jest výstavnost venkovských stavení, při nichž drůbež chová se všude ve velikých drátěných klecích. Blížíme se k Lužickým horám, které velmi malebně vypadají, pokryty jsouce pěknými lesy a rozryty sráznými údolími. V Bertsdorfu dělí se dráha na dvě strany; my jeli v levo velikou oklikou do jiného údolí, jež se stále úží a na jehož konci začíná **Ojvin** (Oybin), klimatické lázeňské a výletní místo. Poloha jeho je krásná, leží na rovince obklopené věncem hor, částečně pískovcových, přerozmanitých útvarů, z nichž nejvyšší jest Hochwald (748 *m*). Šli jsme z nádraží řadou vill a hostinců; některé jsou ještě jednoduché, staré stavby dřevěné, jiné nádherné, nejmodernějšího slohu a zařízení. V jednom z nich jsme se naobědvali. Pak jsme se ubírali podle kostela pohodlnou cestou ke zřícenině hradu a kláštera, jenž má překrásnou polohu na

Digitized by Google

ohromné strmé skále pískovcové, zcela osamocené. Ojvín hrad založil pan Chval Ronovec asi v l. 1253—60. Karel IV. odevzdal jej Žitavě a vrátiv se z Avignonu přivedl dva mnichy řádu sv. Petra. coelestiny, jimž r. 1369 přepustil hrad, aby tam vystavěli klášter, jehož posledním převorem byl Baltazar Gottschalk († r. 1568). Maximilian II. odprodal jej r. 1574 městu Žitavě, jemuž posud náleží. Hned r. 1577 udeřil blesk do Ojvína, a poněvadž tam bylo mnoho střelného prachu, zcela jej zničil. Ze zřícenin jest nejpamátnější zbytek chrámu. Mimo to jest tam sbírka různých starožitností ze hradu a okolí a hostinec. S mnohých míst jest krásný pohled do údolí a na protější kopce. Prohlédnuvše si vše dali jsme se na cestu k Hochwaldu (4 *km*). Z Ojvína vedou dvě cesty, jedna delší a pohodlnější přes Hain, druhá kratší, kterou jsme šli. Nedoporučuji však ji proto, že jest velmi strmá, a les, kterým vedla, jest právě vykácen, takže jsme se na slunci notně zpotili.

Hochwald (748 *m*) tvoří nedlouhý rovný hřbet, jehož konce srázně spadají. Na jednom kraji jest hostinec, na druhém vysoká zděná rozhledna, s níž jest krásná vyhlídka. Hlavně jest viděti k severu daleko za Žitavu do Saska, pak přehlédneme celé Lužické hory a Středohoří. (K orientaci jest obrázek, jenž se prodává pod rozhlednou asi za 20 pfenigů.) Nebylo právě příliš jasno, spokojili jsme se tedy s bližším okolím, ale i to jest krásné. Sestoupivše s věže zastavili jsme se v hostinci a pak vydali se na zpáteční cestu ke Hrádku (Grottau). Šli jsme k severovýchodu lesem po hranici zemské k vesnici Lückendorfu (na saské půdě), přešli jsme ji napříč a podle větrného mlýna přišli jsme na novou silnici, která nás vedla stále lesem až k myslivně, kudy vede stará silnice, podobající se naší císařské. Odtud dali jsme se v levo po silnici krásnými lesy až k veliké zatáčce, od její špičky odbočili jsme v pravo srázným průsekem lesním k potoku Weissbachu jejž jsme překročili. a šli polní cestou podle uhelných dolů přes Görsdorf k silnici, pak přes Nisu Hrádkem ke stanici (11 *km*). Tam jsme se navečeřeli a večerním vlakem jeli do Turnova.

5. Královská výšina, Jablonec anebo Liberec.

Týmž vlakem a touž cestou jako na Štěpánskou výšinu jeli jsme do Tannvaldu, kde přesedli jsme na novou dráhu vedoucí do Liberce. Dráha jde mnohými oklikami z údolí do údolí, jež všechna jsou naplněna roztroušenými domy, některé z nich jsou ještě v nejstarším slohu ze dřeva, jiné zase zcela moderní villy. Mezi tím plno továren, takže se to podobá jediné souvislé osadě. Ve Smržovce zase přesedneme na poboční dráhu, která nás veze podobným údolím do konečné stanice Josefsthalu-Maxdorfu. Většina obyvatelstva živí se v této krajině sekáním a broušením skleněných perel, proto jest tam asi 100 brusíren. Z nádraží šli jsme silnicí, od ní za chvíli odbočili jsme přes Kamenici vozovou cestou v levo do lesa k vesnici Karlsbergu, odtud pak silnicí přes Grafendorf, na jeho konci v levo polní cestou, která nás vede po hřbetě hory podle několika křížů k veliké dřevěné rozhledně na **Královské výšině** (858 *m*, 7 *km*,

Digitized by Google

toto jméno nalézá se jen na nejnovějších mapách). Vystoupili jsme na věž a kochali se krásným pohledem na Jizerské hory, jejichž skoro všechny vrcholky vidíme; na jihozápad prostírá se Ještěd, k jihu a jihovýchodu Turnovsko a Jičínsko, k východu Krkonoše. Když jsme sestoupili, odpočinuli jsme si v hostinci blízkéhoJahannesbergu (lid mu říká Honsberg) a ubírali se k **Jablonci** silnicí údolím Nisy, která nedaleko pramení, přes Loučné a Grünvald (8 *km*). Jablonec jest pravý vzor horského, rychle rostoucího města, na němž ještě je zřejmě viděti, že povstalo z vesnice. Dle pověsti vozkové, kteří jezdili do Liberce, krmívali pod jabloní u cesty, kdež povstala hospoda a okolo ní vesnice. Dle Palackého Popisu z r. 1848 měl 3651 obyvatelstva, r. 1890 však 14.653. Hlavní ulice jsou zcela moderní s elegantními krámy a hotely, žulovou dlažbou a chodníky, kdežto mnohé jiné části jsou posud původní vesnické dřevěné domky se zahrádkami a lukami. Nyní jest sídlem rozmanitých odvětví průmyslu, ale většina všeho bohatství pochází z průmyslu sklářského.*)

Kdo by chtěl raději viděti Liberec, může od rozhledny jíti vozovou cestou k západu k silnici, touto v levo podle Rudolfsthalu přes Siebenhäuser do **Liberce**, kteráž cesta jest skoro stejně dlouhá. O Liberci také pověst vypravuje, že r. 1266 byla tam hospoda vystavěna, jíž dáno jméno Liberka. Většinou patřil Liberec k panství Frydlantskému. Roku 1577 začalo tu soukenictví, které přispělo k takovému rozkvětu města a okolí. Z pamětihodných budov jmenujeme starý a nový zámek, kostel sv. Kříže z r. 1694 s oltářními obrazy od Dürera, novou radnici ve slohu renesanční gotiky, městské divadlo a j. v., pěkný jest městský park. V Rybní ulici jest Česká beseda. Jsou tam dvě musea: městské a státní průmyslové. Před několika lety bylo na 100 velkých, 164 menších podniků soukenických, 457 závodů, 620 mechanických, 3960 ručních stavů s 10.000 dělníky, přádelna, 4 tkalcovny, 12 barvíren a j. Mimo to jest tam zastoupeno hojně i jiný průmysl. Roku 1890 mělo město 30.890 obyvatelstva. Z Liberce vrátíme se večerním vlakem.

6. Rotštein, Kozákov, Železný Brod anebo Semily.

Na Kozákov možno z Turnova buď přímo pěšky (13 *km*) nebo drahou do Semil a odtud pěšky (6 *km*), při čem vidíme krásné údolí Jizerské. Jdeme-li pěšky, vede nás značená cesta pěkným údolím Bukovinským a pískovcovými skalami Klokočskými na **Rotštein** (8 *km*). Na hradě jest trochu zřícenin a několik skalních sklepů. Krásná jest vyhlídka na okolí, zvláště na protější mohutný Kozákov a údolí pod ním, jež se táhne až k Rovensku. Od hradu sestoupíme do Vesce a přijdeme k značené cestě vedoucí přes Prackov na Kozákov (743 *m*, 5 *km*).

Drahou vyjedeme z Turnova do Semil týmž vlakem, jako jsme jeli na Štěpánskou výšinu (7 hod. 7 min.). Cestu do Železného Brodu

*) Roku 1888 bylo tam 101 obchodníkův a exporterů skla, 230 pasířských dílen, 49 menších přádelen skla, 45 závodů na skleněné zboží, 53 malířů skla, 5 tiskáren skla, 7 brusíren, 50 výroben kartonáží a j. v. Z Jablonce jezdí omnibus do Rychnova na nádraží.

Digitized by Google

Skalní sklepení u hradu Frydšteinu.

Digitized by Google

jsem tam již naznačil. Překrásné však jest údolí Jizerské za Brodem. Jizera vine se těsným údolím, jež svírají příkré skalnaté a lesnaté stráně tak, že není podle řeky ani pěšinky, a dráha musela si raziti cestu čtyřmi průkopy za sebou. Řeka žene se prudce skalnatým řečištěm, při čemž voda se pění a hučí. Za posledním průkopem údolí se šíří a spatříme velikou továrnu. Pak objeví se nám horské město **Semily**, známé výrobou plátna a bavlněných látek. V zámečku knížete Rohana jsou různé úřady umístěny. Z nádraží vede značená cesta přes Kuchelnou a Komárov na **Kozákov** (6 *km*), jenž tvoří mocný hřbet, který počíná od Jizery u Malé Skály. Vrchol jest holý, ale pro rozsáhlost není rozhled se žádného místa úplný. Snad by bylo lze z nesčetného kamení sneseného s polí do velikých dlouhých hromad vystavěti vyvýšeninu, se které by bylo viděti na všechny strany, Velice čilý odbor turnovský mohl by se o to postarati. Vyhlídka jest velice pěkná jak k severu a východu na Jizerské hory, Krkonoše a další horstva až k hranicím moravským, tak zvláště k západu a jihu do Čech, neboť tu jest Kozákov nejvyšším vrcholem, jemuž již nic nestojí v cestě.

Poněvadž na vrchu se nedostane nic k jídlu, jest radno vzíti si něco s sebou.

Dle toho, kterou cestou jsme přišli, možno voliti zase cestu zpáteční. My šli jsme po hřbetě vrchu k severu přes ves Dlúhý k Železnému Brodu (6 *km*), při čem měli jsme stále pěkný pohled na protější hory a pod nimi se vinoucí údolí. Kdo přišel pěšky z Turnova, může jíti do Semil, aby viděl údolí Jizerské.

7. Rychnov, Schwarzbrunn, Smržovka.

Tento výlet jest také velmi pěkný, ale českým turistům, myslím, málo známý, neboť konal jsem jej několikrát, ale nikdy jsem tam Čecha nezastihl. Vyjedeme již známou cestou do **Rychnova**, zkvétajícího horského městyse, kde mimo jiný průmysl vyrábějí se papírové tabatěrky a malují olejové obrazy, nejvíce svatých a křížové cesty. Vidíme je v zahrádkách rozestavené na slunci, aby uschly. Vsedneme na nádraží do omnibusu, jenž jezdí z Jablonce, ale pojedeme jen asi půl cesty do Kokonína (Kukan, 4 *km*) pěknou horskou vesnicí, jejíž starší dřevěné domky jsou roztroušeny po lučinatých stráních ve stínu velikých košatých stromů, jež chrání proti větrům a zastávají službu hromosvodu. Skoro u každého stavení jest pramen výborné vody, která prýští na mnohých místech ze strání. Vystoupíme tam, kde přijedeme k silnici železno-brodské. Dáme se polní cestou k vesnici **Schwarzbrunnu** přes Vrchoslavice (Seidenschwanz), pak pohodlnou cestou k vrcholu (873 *m*, 5 *km*). Poněvadž hora jest skoro na rozhraní Krkonoš a Jizerských hor a vyčnívá nad celé okolí, jest rozhled velmi krásný, zvláště do lidnatých údolí, kdež se rozkládají Smržovka, Jablonec a množství jiných obcí. Zpět možno několika cestami. 1. Sestoupíme k nejhořejším chalupám a v pravo jdeme přes Novou ves, pak vzhůru ke kostelu smržovskému, jenž leží 649 *m* vysoko. Odtud máme také pěkný pohled, mezi jiným vidíme Sněžku. Pak sestoupíme do **Smržovky** (Morchenstern) samé (5 *km*), která

Digitized by Google

náleží k hlavním sídlům sklářského průmyslu, a drahou přes Tannvald vrátíme se do Turnova. 2. Skoro stejně dlouhá jest cesta do Jablonce. Sejdeme až do Dolního Schwarzbrunnu, odkud dále vede lesní cesta až k Jablonci (6 *km*.) Můžeme jeti do Rychnova omnibusem a touž cestou do Turnova, jak jsme vyjeli. 3. S vrcholu po hřbetě hory k východu, pak sestoupíme přes vísky Berany, Zbytky a Rovnovku na stanici sváravskou nebo plavskou (6 *km*), odkud přes Železný Brod do Turnova.

8. Valdštein, Hrubá Skála, Sedmihorky, Trosky.

Tato partie jest ze všech uvedených nejznámější a tolikrát již byla popsána, že naznačíme ji jen stručně.

Z Turnova vede značená cesta přes potok Libuňku oborou na **Valdštein** (4 *km*). Hostinský má klíče ke všem místnostem, z nichž některé jsou nově starobylým způsobem obnoveny. S nejvyššího místa jest pěkný pohled od Turnova k Troskám. Dále vede lesní cesta na **Hrubou Skálu** (4 *km*). V zámku jsou podobizny pánů z Valdšteina, pod zámkem podzemní místnosti plné netopýrů. Pamětihodna jest Myší díra, šíje ve skále dílem přirozená, dílem uměle vytesaná o 116 stupních, vedoucí pod hrad. U zámku jest velmi dobrý hostinec, kde jsou též letní byty. Odpočinuvše si jdeme k **Troskám** (5 *km*), jež se vyznačují tvarem snad mezi všemi hrady na světě. Nižší hrad sluje Baba, vyšší nepřístupnější Panna, na jejíž úpatí vedou schody, odkud jest překrásný pohled na všecky strany, neboť jsme na nejvyšším bodě (514 *m*) mezi Turnovem a Jičínem. Nedaleko hradu jest hostinec. Zpět dáme se cestou k severu na Borek, kde přijdeme k silnici, která nás pak vede do Turnova (11 *km*).

Kdo by chtěl tento výlet vykonati pohodlně za odpoledne, vezme si v Turnově příležitost na půl dne (4 zl.), která jej doveze do Ktové pod Troskami a tam čeká. Pak jede zpět přes Borek pod Hrubou Skálu, kde může se Myší děrou vystoupiti k zámku. Odtud jede do **Sedmihorek** a pak do Turnova.

V tomto případě možno dopoledne drahou na M. Skálu, Frydštein a Kopaninu, odpoledne na Trosky atd.

9. Frydlant, Liebverda, Tafelfichte nebo Sieghübel.

Vyjedeme do Frydlantu známou cestou přes Liberec, za nímž odbočíme v pravo. Dráha stoupá údolím, jež se stále úží, při čem otvírá se nám na obě strany pěkný pohled na Jizerské hory, v levo jest nejvyšší Spitzberg (721 *m*), v pravo Lange Farbe (877 *m*). Na nejvyšším místě projedeme průkopem, od kterého dráha rychle spadá. V pravo spatříme vysokou hradbu hor, nad ní se zvedá Tafelfichte (1122 *m*). V levo objeví se nám náš cíl, hrdý **Frydlant**, k němuž za chvíli dojedeme. Chceme-li ještě dopoledním vlakem zase odjeti, abychom mohli odpoledne vykonati výlet na některou z jmenovaných hor, musíme šetřiti časem a pospíšiti si s prohlídkou zámku, k němuž se jde městem a parkem. Zámek skládá se ze staršího hradu a nové budovy, kde sídlívá rodina majetníkova. Zá-

Digitized by Google

mecký správce provede nás hradem, kde jest všelijaký starý nábytek, zbraně a podobizny bývalých i nynějších majetníků, pánů z Rederu a hrabat Gallasův a Klamův. Z oken a zvláště s pavlače na věži jest pěkný rozhled. Vrátivše se do nádraží jedeme zpět do stanice Raspenau, odkud možno vozem jeti do **Liebverdy** (5 *km*), kdež jsou klimatické lázně s kyselkou. Tam se naobědváme a dáme se na cestu za lázněmi v pravo polní cestou vzhůru na **Tafelfichte** (1122 *m*, 7 *km*), jenž se do nedávna pokládal za nejvyšší vrch Jizerských hor. Vyhlídka jest krásná hlavně na sever a západ daleko do Německa. Vrátíme se zpět do lázní, kde možno zase obdržeti příležitost k nádraží.

Jiný výlet možno vykonati vozem z nádraží až do Weissbachu přes Haindorf, poutnické místo. Odtud pěšky na Tafelfichte (5 *km*) a zpět do Liebverdy.

Anebo z Weissbachu Jizerskou silnicí údolím potoka Vítky (Vittig) na **Sieghübel** (1125 *m*), pravý nejvyšší vrchol pohoří (6 *km*), odkud přehlédneme celé horstvo a vidíme pak daleko na vše strany do Němec i do Čech. Zpět zase touž cestou nebo lesy do Josefsthalu-Maxdorfu (8 *km*) podle Welzhütte. Odtamtud pak drahou přes Smržovku a Tannvald. Poněvadž jsem však sám touto poslední cestou nešel a bylo by možno snadno zblouditi, nechci ji doporučiti.

* * *

Ačkoli končím tímto řadu výletů, jest ještě dosti jiných partií které jsem již vykonal anebo hodlám provésti. Chtěl jsem jen upozorniti na některé zvláště zajímavé. Jak z popisu patrno, lze každý vykonati z Turnova za den. Kdo by chtěl věnovati jim několik dní, mohl by je všelijak spojiti, že by noclehoval v Železném Brodě, Tannvaldě, Smržovce, Jablonci nebo Liberci, kde jsou všude řádné hotely. Za týden mohly by se skoro všecky výlety provésti takto: 1. den dopoledne drahou: M. Skála, Frydštein, Kopanina a zpět, odpoledne vozem: Trosky, Hr. Skála, Sedmihorky, Turnov (nocleh). — 2. den Kozákov, Semily, Železný Brod (tam nocleh anebo v Tannvaldě). — 3. den Štěpánská výšina, Tannvald, Smržovka, Schwarzbrunn, Jablonec (nocleh). — 4. den Královská výšina, Liberec (nocleh). — 5. den Liebverda, Frydlant, odtud 10 *km* přes hranice do Reichenau a drahou do Žitavy (nocleh). — 6. den Ojvín, Hochwald, Hrádek, Liberec (nocleh). — 7. den Ještěd. — Konečně připomínám, že některé výlety jsou zcela (č. 1., 6., 8.), jiné částečně (č. 2., 3., 7.) na českém území.

Digitized by Google

České veřejnosti!

„Plzeňský Obzor“ a po jeho příkladu „Lidové Noviny“, „Radikální listy“ a „Vyšehrad“ napadly Klub českých turistů a pořadatele výletu do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny pro to, že byl vzdán telegrafický dík také vládním hodnostům, kteří nás při slavnostním banketu, na počest českých turistů bosensko-hercegovským turistským klubem pořádaném, přítomností svou poctili a vůbec se všemožnou ochotou a zvláštní pozorností při výletu nám vstříc vyšli.

Jsouce si vědomi, že jsme vždy a všude se zachovali, jak káže naše čest, sebevědomí a společenská slušnost **a že jsme v ničem neporušili povinnosti, které nám jako Čechům ukládala návštěva u jihoslovanských bratří,** odmítáme tyto útoky co nejrozhodněji.

Při této příležitosti prohlašujeme, že s *anonymním* pisatelem dalšího urážlivého článku, v čísle 20. „Radikálních listů“ uveřejněného, polemisovati nebudeme, poněvadž jsme přesvědčeni, že oni, kdo článek ten četli, utvořili si o ušlechtilosti a úmyslech anonyma správný úsudek vlastní. Obmezujeme se tudíž pouze na prohlášení, že článek onen jest řadou nepravd a tendenčně překroucených tvrzení a dokládáme se v tom svědectví četných účastníků výletu.

Dáno v Praze, 19. dne měsíce května 1897.

Za ústřední výbor Klubu českých turistů:

Vratislav Pasovský, starosta. **Karel Pohnert,** jednatel.

Za pořadatelstvo výletu:

JUDr. **Ladislav Valenta.**

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Studentské noclehárny. Na vydané provolání ke zřizování studentských nocleháren došlo dosud poměrně málo přihlášek, pročež žádáme všechny přátele studentstva, by si neobtěžovali v podniku tomto nás podporovati. Má-li v červnu vydán býti seznam nocleháren, musíme nejdéle do konce května obdržeti tolik přihlášek, aby dosažen byl alespoň z části cíl, jehož dosáhnouti chceme.

Zvláště však žádáme ctěné místní odbory, aby alespoň v sídle svém noclehárnu — ne-li samostatnou, tedy aspoň v hostinci — zřídily.

Digitized by Google

Nezaslali jsme do těchto míst žádných provolání majitelům neb nájemcům hostinců, přenechávajíce místním odborům úplnou volnost. Očekáváme tudíž, že v nejbližších dnech dojdou nás od **všech** odborů přihlášky, k čemuž použity buďtež tiskopisy námi zaslané.

Třeba též upozorniti pány hostinské, že nežádáme všude zvláštní místnost pro noclehárnu, ale že povděčni budeme, budou-li poskytovati studentům levný nocleh a levnou stravu. Kde však jest dosti místností pohotově, doporučuje se, aby jedna vyhrazena byla studentům, neboť tím nejlépe vyhověno bude jich potřebám.

K vůli rychlému vyřizování žádáme ctěné zřizovatele nocleháren, aby na přihlášce uvedli přesnou adresu (jméno a zaměstnání) navrženého dozorce a zároveň, aby stvrzeno bylo dotyčným pánem, že úřad dozorce přijímá.

V Praze, v květnu 1897.

Vratislav Pasovský,
starosta.

Karel Pohnert,
jednatel.

Výkaz subvencí

udělených místním odborům na rok 1897.

Ve schůzi výboru, konané dne 24. května t. r., povoleny byly následující subvence:

1.	Odboru domažlickému na vnitřní zařízení útulny na Čerchově	zl.	400·—
2.	Odboru jičínskému na úpravu a označení cest ve skalách Prachovských	„	100·—
3.	Odboru jilemnickému na reprodukci rozhledu se Žalého a označení cest	„	100·—
4.	Odboru kostleckému n. Orl. na označení cest z Potštýna k Brandýsu n. Orl. a Liticům	„	50·—
5.	Odboru příbramskému na označení cest na Tok a na Písky	„	50·—
6.	Odboru rožnovskému na provedení turistické cesty na Radhošť	„	50·—
7.	Odboru táborskému na stavbu turistické stezky na Přibenice, a to na část od mlýna Matoušovského k Bredovu	„	150·—
8.	Odboru turnovskému na označení cest od Frydštejna k Malé Skále, z Ktové na Trosky, od Hurovodic na Mužský a v Poještědí	„	100·—
9.	Odboru sušickému na stavbu rozhledny na Svatoboru	„	100·—
10.	Odboru štramberskému na označování cest ze Štramberku	„	50·—
11.	Odboru valašsko-meziříčskému na označování cest z Valašského Meziříčí	„	50·—
	Úhrnem	zl.	1200·—

Digitized by Google

Schůze výboru ze dne 2. dubna 1897. Přijato 32 nových členů. Pan Pohnert referuje o došlých přihláškách na zřízení studentských noclehárен. — Pan pokladník Schwarz podává zprávu o převzetí pokladny od p. dra. Frankenbergra. Došly žádosti odborů val.-meziříčského, příbramského, jilemnického a hořovického za subvence, dále odboru v Sušici za podporu na stavbu rozhledny na Svatoboru a odboru v Táboře na upravení cesty k Příběnicím. O žádosti odboru v Lomnici v příčině převzetí rozhledny na Táboře od tamního okrašlovacího spolku do vlastnictví klubu rozhodne se při rozdělování subvencí. Česká Beseda v Ústí n. L. zaslala výtisky „Severní Polabí"; dílo doporučuje se členstvu klubu. Poněvadž označovací tabulky s bílým písmem na červené půdě se neosvědčily, učiní se pokus s písmem tmavomodrým na bílé půdě. Oprava obrazu bratří Liebscherů v pavilonu petřínském — obléhání Prahy od Švédů — odkládá se na podzim. Na žádost dra. Prachenského a k návrhu p. Bečváře podá se žádost řádu křižovníků s červ. hvězdou, by členům klubu na průkaz legitimací povolen byl vstup do lesů, jimiž vedou cesty k vrcholu Ladví. K návrhu p. Bečváře podá se žádost za povolení k označení cesty z Karlíku do Černošic. Upravení průvodce do Podmokel převzal p. prof. Kobliska v Roudnici. *Dr. J.*

Schůze výboru dne 9. dubna r. 1897. Pan předseda arch. Vratislav Pasovský podává zprávu o přípravných krocích, které byly podniknuty za účelem klub. výletu do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny a o došlých přihláškách k tomuto výletu. Poněvadž do 9. dubna 1897, posledního dne přihlášek, nedošlo tolik závazných přihlášek, které by zcela náklad výletu kryly, schváleno, aby vzhledem k tomu, že dojista dojde nejbližšího dne další počet přihlášek zejména z venkova, které jsou na cestě po poště a vzhledem k tomu, že při výletu tom jde jak o zájmy turistiky české, tak o zájmy národa českého, aby výlet projektovaný se konal, třeba by zcela počet vypočtený nebyl dosažen. Pokud jde o možný schodek, schváleno k návrhu dra. Jirgla, aby schodek ten, pokud by povstal tím, že nedostatečný počet účastníků se přihlásil, uhrazen byl z položky 450 zl. v rozpočtu na výlety a přednášky, a pokud by tato položka nestačila, ponecháno pozdějšímu rozhodnutí a opatření výboru, jakým způsobem schodek by se uhraditi měl, ať z jmění klubu nebo jinak.

Schůze dne 10. května 1897. Pořadatelstvu výletu do Dalmacie, především starostovi arch. Pasovskému, pak pp. dr. Valentovi, Bečvářovi, Bucharovi a Prokopovi vzdán dík za uskutečnění skvělého výletu na slovanský jih a za namáhavé a obětavé práce s tím spojené. — Starosta podává stručnou zprávu o výletu a zjišťuje, že výlohy výletu jsou kryty. — Jakmile budou účty sestaveny a uzavřeny, předloží se výboru k prozkoumání a schválení. — Podrobnou zprávu o výletu pro Časopis turistů napíše p. J. Buchar. Usneseno vydati zvláštní otisky této zprávy o výletu všem, kdož se o jeho zdar přičinili. — Nových členů přijato 75. Hrvatsko-planinskému družstvu a bosensko-hercegovskému klubu turistů zasílán bude Časopis turistů. — Přečten přípis pol. řed. z 20. květn 1897 č. 7026, kterým se sděluje, že c. k. ministerstvo vnitra nečiní námitek proti pořádání výletu do Dalmacie, Černé Hory, Bosny a Hercegoviny. Přípisem tím sděluje dále pol. ředitelství, že místodržitelství schválilo posavadní odznaky klubu. — Kroužek KČT zasílá zprávu o své činnosti. Uveřejní se v Časopise. — Městská rada v Chrudimi zaslala obnos 5 zl. jako příspěvek pro studentské noclehárny. — Tiskárna Steyrermühl ve Vídni sděluje, že by byla ochotna vydati svého illustrovaného průvodce po státních drahách také v jazyku českém, zaváže-li se klub, že obstará překlad německého textu a odebéře 1000 exemplářů za hotové zaplacení. Usneseno, že klub jest ochoten obstarati český text, na druhou podmínku že však přistoupiti nelze. — Okresní výbor v Táboře sděluje, že povolil na úpravu jeskyně v Pacově hoře u Chýnova částku 50 zl. — Předplatné na Časopis turistů sníží se pro studující k návrhu starosty na 1 zl. 10 kr. — Přijaty návrhy pana knihovníka Wernera na uspořádání knihovny. — Odbor v Plzni sděluje, že dal sestaviti stručného průvodce po Šumavě s východištěm z Prahy prací pp. professorů Simly a Kostince a činí dotaz, zda by klub byl ochoten vydati průvodce toho svým nákladem. Přijato. — Návrhy p. Talowitze v příčině vydání průvodce po trati Praha - Podmokly v 10.000 exemplářích se schvalují. — V místnostech klubu zřídí se telefon.

Schůze dne 17. května 1897. Městská rada pražská udělila povolení

Digitized by Google

ke zřízení noclehárny ve škole u sv. Havla za těchže podmínek jako loni. Dohled na noclehárnu tu svěřen panu Pohnertovi. — Ředitelství státních drah sděluje, že prodloužení osobního vlaku č. 321 ze Zdic do Plzně provésti nelze, poněvadž již v r. 1895 počet vlaků na trati té o 2 rozmnožen. — Ředitelství společnosti rak.-uh státní dráhy sděluje, že snížení cen zpátečních lístků pro nedělní zábavní rychlovlak z Prahy do Podmokel pro stanice Roudnici, Terezín a Lovosice provésti nelze. — K návrhu p. Prokopa usneseno dožádati totéž ředitelství, aby lístky koupené pro nedělní zábavní rychlovlak měly platnost pro normální rychlík v případě tom, jestli dráha zábavní rychlík pro nepříznivé počasí nebo malý počet účastníků nevypraví. — V pensionátu „Krásnohorské“ v Č. Kubici zřídí se stanice KČT. — Přepracovaný spisek p. L. Malého „Vzhůru na cesty“ bude ještě před koncem školního roku vydán a mezi studentstvo rozšířen. — Dr. Valenta upozorňuje na články v „Radikálních Listech“, Plzeňském Obzoru“, „Lidových Novinách“ a „Vyšehradu“, obsahující útoky na klub a pořadatelstvo výletu. K návrhu jeho usneseno jednohlasně svolati užší komisi a zmocniti ji, aby o záležitosti té se poradila, v denních listech ohrazení uveřejnila a o tom výboru v nejbližší schůzi zprávu podala.

Schůze dne 24. května 1897. Schůze tato věnována především rozdělení subvencí odborům. Výsledek uveřejněn jest na jiném místě. - Návrhy p. Pohnerta, týkající se reorganisace důvěrnictví klubu, schváleny. Vypracuje se řád pro důvěrníky, jehož osnovu navrhovatel předložil. K návrhu p. Prokopa jmenován důvěrníkem p. inženýr M. Halík v Mor. Ostravě. — Zpráva komise o krocích proti urážlivým článkům v některých časopisech o výletu do Dalmacie uveřejněných vzata k vědomosti a schválena jednohlasně. S dalšími urážlivými články anonyma polemisovati se nebude. — K návrhu dra. Valenty však usneseno, aby odpověď „Radikálních Listů“ na ohrazení klubu v příští schůzi byla přečtena a o ní pořadatelstvem výletu zpráva podána, aby se nezdálo, že pořadatelstvo vyhýbá se rozpravě o věci té.

2. Zprávy z odborů.

Odbor v Plzni. Výbor pečoval v prvé řadě o to, aby počet členů pro letošní rok zůstal ve stejné výši jako dříve, ba dle možnosti i stoupl. Za tím účelem bylo četným osobám zasláno prvé číslo Časopisu s výroční zprávou za lonský rok a připojeno pozvání, aby páni adresáti přistoupili k odboru za členy. Agitace tato dodělala se velmi pěkného výsledku, tak že odbor čítá nyní 238 členů. Hlavní pozornost věnoval výbor zřizování nocleháren studentských v krajinách šumavských, a kroky, které výbor v této příčině podnikl, dodělaly se zajisté skvělého úspěchu, neboť na podnět a péči výboru budou o letošních prázdninách zřízeny studentské noclehárny v těchto místech: v Plzni (bezplatná, zařídí obec král. města Plzně, vydržuje odbor), v České Kubici (bezplatná, vydržuje majitelka pensionátu „Krásnohorská“ paní Vuršrová a odbor), v Hamrech pod Ostrým (bezplatná, vydržuje odbor), v Eisensteině (bezplatná, vydržuje odbor), v Kašperských Horách v hostinci), ve Stašich u Vimperka (v hostinci), v Husinci (bezplatná, vydržuje odbor), v Horažďovicích (2 studujícím poskytne zdarma nocleh a stravu pan E. Skála, velkoobchodník a náměstek purkmistrův, ostatní obdrží v hotelu „U modré hvězdy“ masitou večeři, nocleh a snídaní za 40 kr., opatřil odbor NJP. v Horažďovicích), na Červené na Vltavě (v hostinci, nocleh za 10 kr., na slamníku zdarma), ve St. Sedle u Orlíka (2 studujícím nocleh zdarma u hostinského p. Lišky „U koníčka“, ostatní za 10 kr.). Mimo to vyjednává ještě výbor o zřízení nocleháren v Nepomuku, na Špičáku (u Prokopa) a na Padrti pod Třemšínem; a dále v Jincích a v Rožmitále; o těchto dvou noclehárnách začal výbor teprve tehdy vyjednávati, když výbor odboru v Příbrami na dotaz, postará-li se o zřízení nocleháren v těchto místech, odpověděl, že v té věci nevyjednával. Konečně žádal výbor p. prof. Heyduka v Písku, aby se laskavě přičinil o zřízení noclehárny v Písku. Aby cestování po Šumavě bylo studujícím ještě více ulehčeno, sestavili pokladník a jednatel výboru stručného

Digitized by Google

průvodce po západní a střední Šumavě s použitím noclehárem, který nákladem ústředního výboru vytištěn a studujícím rozdán bude. Noclehárna v Eisensteině nachází se v místnosti, kterou má výbor na celý rok pronajatu. V době prázdnin (od 11. července do 15. září) je noclehárna přístupna pouze studujícím, avšak do 10. července a po 15. září mohou v ní bezplatně přenocovati též členové odboru plzeňského i se svými rodinami. Kdož by této výhody chtěl použiti, musí se vykázati členským lístkem z letošního roku a mimo to buď úřední legitimací (opatřenou fotografií) nebo obyčejnou fotografií, opatřenou vlastnoručním podpisem majetníkovým a otiskem spolkového razítka; též stačí členský lístek z letošního roku, opatřený na rubu fotografií, ověřenou otiskem spolkového razítka. Fotografie k ověření mohou býti odevzdány u pánů knihkupců J. Faustina a J. V. Hrubého. Noclehárna nachází se v domě pana prof. Kytky na cestě z městyse Eisensteina k pohraničnému nádraží a skládá se z jedné světnice s 5 lůžky. Výbor doufá, že páni členové této výhody v hojné míře budou používati. — Brošurka „Vycházky a výlety z Plzně“, kterou výbor loni vydal, byla letos dána též v Praze do prodeje, a to po 10 kr. Spolu koná již výbor přípravy k tomu, aby, jakmile bude dosavadní zásoba výtisků rozprodána, bylo vydáno nové, doplněné vydání. — Prostřednictvím výboru byla zřízena klubovní stanice v hotelu Waldekově v Plzni a v pensionátě „Krásnohorská“ v České Kubici. Zábavní vlaky z Plzně do Brodu n. L., které loni na žádost výboru na zkoušku jednou měsíčně byly vypravovány, budou letos v letních měsících (od června do září) jezditi dvakráte měsíčně; prvý vlak bude vypraven 13. června. — Přednášky a členské schůze byly konány dvě, a to přednášel dne 18. ledna pan JUDr. Heřman Šikl, zemský advokát v Plzni: „O cestování ve vysokých Alpách“ a dne 15. února pan JUDr. Vilém Luft, kandidát advokacie v Plzni: „O návštěvě v kamenouhelných dolech“. Vycházky byly konány rovněž dvě, a to dne 4. dubna přes Hrádek a Černou Myť do Chrástu (pořadatelem pan prof. Šimla), a dne 25. dubna do Štěnovic (pořadatelem p. ředitel Tyšler). Vycházka do Malešic, kterou výbor dne 17. a 23. května projektoval (pořadatelem pan inženýr Merkr), byla vždy nepříznivým počasím zmařena. — Dne 13. června podnikne odbor výlet do České Kubice a na Čerchov, kde téhož dne bude otevřena útulna „Pasovského“, zřízená péčí odboru v Domažlicích. Bližší zprávy o tomto výletu budou uveřejněny v místních listech.

Z odboru KČT v Domažlicích. Výbor konal dne 12. a 28. dubna a 1. května schůze. Hlavní zřetel obrací ku brzkému a vhodnému zařízení „chýše Pasovského“ na Čerchově. Výbor jmenoval z osmi žadatelů pro chýši hospodářem Štěpána Freye, mistra tesařského z Postřekova, jenž dodatečné práce zde zároveň vykoná. — Ku zařízení živnosti hostinské, zakoupení nábytku a dodělání prací zde v chýši nedostává se nám peněz a tu obracíme se k příznivcům s prosbou za věnování dalších darů. — Výbor hodlá ve prospěch ten vydati brošuru, v níž popsány budou výlety v okolí domažlickém. Vhodná knížka ta s vyobrazeními zajisté najde hojnost příznivců. Na žádosti odborem podané c. k. ředitelství státních drah došlo příznivé vyřízení. Zábavní vlaky ráno z Plzně do krajiny naší a večer zpět pojedou každou druhou neděli, to jest dne 13. a 27. června, 12., a 25. července, 8. a 22. srpna, 5. a 19. září, za snížené ceny. Dále nové nádraží kubické ponese název „Česká Kubice - Folmava“. — U pomníku Koziny na Hrádku vyložili jsme pamětní knihu v hostinci.

Pošumavský odbor KČT ve Strakonicích vydal následující provolání: Vaše Blahorodí! Zřízením dráhy Březnice - Blatná - Strakonice stane se střed Šumavy zcela lehce přístupným zejména ve směru od Prahy. Za několik málo hodin dostane se výletník po dráze z Prahy na Zdice a Strakonice do Vimperka na prah střední Šumavy. Vábné, útulné hvozdy šumavské budou lákati dvojnásobně. Naše historicky památná města v přirozeně malebných polohách povzbudí nejednoho turistu, ubírajícího se do Šumavy, aby se tu zastavil a město si prohlédl. Obchodu i průmyslu vzejde z toho přímý, hmotný zisk. Vzhledem k tomu jeví se samozřejmá potřeba, aby usnadněno bylo cestování tímto směrem do Šumavy, aby proud cizinců vzrůstal. Důležitou povinností bude, zorganisovat noclehárny pro méně majetné studentstvo, putující pěšky do Šumavy, aby cestovalo hojně, neboť cestování je výborným prostředkem vychovávacím, z cest přináší mládež nadšení a vyma-

Digitized by Google

ňuje se z netečnosti. Vydatnou podporu bude třeba poskytovati spolkům okrašlovacím a sadařským, aby města i výhodně položené vesnice dostaly příjemnější, veselejší tvářnost, aby lákaly k letnímu pobytu zámožné rodiny z velkých měst, které jinak utrácejí peníze v cizině, a pensisty k trvalému usazení. Z toho vyplyne nepřímý prospěch pro náš společenský život. Budou ovšem nutna některá opatření, aby vyhověno bylo požadavkům na straně jedné a sprostředkována byla nabídka se strany druhé. K provedení těchto úkolů nastává potřeba zříditi odbor Klubu českých turistů. Ježto jsou stejně interesována města Strakonice a Volyně, zahajujeme pokus zříditi společný odbor pro skupinu těchto dvou měst, pevně doufajíce, že bude tím přispěno také k rozhojnění přátelských sousedských styků. Klub českých turistů, plnící velmi platně svůj úkol v organisaci národní, neodepře nám hojné podpory — vždyť všude věnuje práci v pohraničních krajinách zvláštní péči. Na podniky větší přispějí odbory v sousední Plzni, Klatovech a v Domažlicích. V šíření zájmu pro českou turistiku bude všemožně pracováno pořádáním zábavných večerů s přednáškami z oboru turistického, půjčováním cestopisných knih, opatřováním map, vymáháním výhod na cesty a jiné. Předpokládajíce, že Vaše Blahorodí má upřímnou péči o blaho a rozkvět našeho kraje, v plné důvěře, že ráčíte uznávati potřebu turistického odboru i význam jeho pro šíření zájmu o turistiku, zveme tímto, abyste se stal členem tohoto odboru.

Každý člen odboru je zároveň členem Klubu českých turistů v Praze. S přihláškou zaplatí jednou pro vždy 1 zl. zápisného, v r. 1897 vždy za 2 měsíce 1 korunu členského příspěvku. Zdarma dostává „Časopis turistů“, vycházející měsíčně, a jest účasten všech výhod, které se poskytují členům KČT na dráze, v hotelích, v obchodech, na rozhlednách atd. Přihlášky a zápisné přijímá kterýkoliv z podepsaných. Ve Strakonicích a Volyni, dne 25. dubna 1897. Zařizující komitét: JUDr. Karel Vorel, advokát ve Strakonicích. Emil Lhota, ředitel řemeslnické školy ve Volyni. Theod. Kratochvíl, prokurista obč. záložny ve Strakonicích Arnošt Miniberger, továrník ve Volyni. J. F. Pavelec, knihkupec ve Strakonicích. Frant. Nikodým, správce c. k. stávkářské školy ve Strakonicích. Frà Jan Wolf, farář v Podsrpu. Frà Jan Westfál, katecheta měšť. školy ve Strakonicích. JUDr. V. Hořica, advokát ve Volyni. Alois Kokeš, vlastník mlýna ve Strakonicích. J. B. Vltavský, odborný učitel řemesl. školy ve Volyni. Bohumil Schiebl, c. k. cejchovní ve Strakonicích. JUDr. M. Žák, advokát ve Volyni. Ant. Bízek, vlastník mlýna ve Volyni Karel Fetter, předseda společenstva řezníků ve Strakonicích. MUDr. J. Fügner, praktický lékař ve Volyni. Ferd. Rýdlo, účetní továrny ve Strakonicích. Karel Nový, ředitel hospodářské školy ve Strakonicích.

Odbor KČT v Brně. Pracovní program odboru. Postavením útulny u Macochy a získáním důležitých pozemků v okolí jejím zabezpečil klub světoznámé toto mís o, jež skoro již českému živlu bylo odcizeno, spolku našemu. Postavením útulny učiněn však pouze počátek ku celkovému upravení okolí Macochy. Aby úprava ta byla tak dokonalá, jak při jiných daleko méně zajímavých bodech nalézáme a jak moderní turistika toho nyní vyžaduje, k tomu bude zapotřebí ještě mnoho peněz a také mnoho času. Veškeré práce rozděleny na celou řadu let. Letos hodlá rozšířiti odbor útulnu o byt, aby tím hospodářství v útulně bylo povzneseno, zdokonaleno a útulna sama zajištěna. Přístavba ta provedena bude z čistého výnosu útulny v nejbližších příštích letech. Výbor odboru za tím účelem vešel s ústředním klubem ve vyjednávání. Přístavba a opatření stavebního nákladu bude pro letošní rok největší a nejdůležitější starostí odboru. Prostředky ke svým pracím mimo nejbližší okolí Macochy zjedná si odbor svépomocí. Za tím účelem vydal odbor během minulé zimy skvostné album světlotiskových pohledů Punkva, Macocha, Sloup, dále nové barevné korespondenční lístky vedle krásných černých, konečně celou řadu skvostných, turistických památek „od Macochy“. Dle nabytých zkušeností klade odbor v podniky ty velké naděje. Klubem zavedené akce po zřízení sítě studentských noclehárен súčastní se odbor zřízením několika noclehárен. Doposud zajištěny noclehárny v útulně u Macochy, v Brně a v Tišňově. První zařídí a povede odbor, druhé dvě budou samostatné noclehárny poslednější nákladem obce tišňovské pod dozorem odboru. Jest v úmyslu odboru zříditi noclehárny v Adamově a Nedvědici pod Pernštýnem

Digitized by Google

ač-li dojde povolení dožádaných faktorů. Agendu s noclehárnami povede ochotný vždy člen p. nadučitel Lang ze Žabovřesk u Brna. O prázdninách bude podniknut delší výlet studujících pod vedením zkušeného vůdce. I tuto akci slíbil vésti jménem odboru p. nadučitel Lang. Stálá snaha po získání vhodného rukopisu pro průvodce turistického okolím Brna zůstala i letos nerozřešena ač získán rukopis, jehož doplněním umožněno bude vydání krátkého průvodce po způsobu dobrých vzorů. Pro výletní období chystá výbor na základě nabytých zkušeností výletní program. O svátcích svatodušních vypraveno bude odborem členstvo do Krkonoš. — Na ukončení zimního období pořádal odbor s českým čten. spolkem domácí zábavu dne 3. dubna ve velké dvoraně besedního domu. Odboru tím vzeše! značný hmotný příspěvek. O poskytnuté subvenci zemské děje se zmínka na jiném místě listu Ke konci budiž oznámeno, že útulna 15. dubnem b. r. odevzdána pro novou saisonu veřejnosti. Bohdá letos bude nám počasí příznivějším a návštěva českých turistů značnější.

Odbor KČT v Ústí n. L. Odbor místní konal dne 13. dubna 1897 VIII. řádnou, valnou hromadu v místnostech Č. Besedy, Tschochauer Bierhalle s tímto pořadem: 1. Čtení zápisníku. 2. Zprávy funkcionářů. 3. Volba výboru. 4. Volné návrhy. — Ze zprávy jednatelské za rok 1896 vyjímáme: Provázeni přáním, v jednatelské zprávě za rok 1895 vysloveným, aby totiž neuskutečnilo se tvrzení, že rok tento byl nejúspěšnějším našeho odboru, vstoupili jsme v sedmý rok naší působnosti na Ústecku, a není zajisté nadsazováním, tvrdím-li, že uplynulý rok nikterak nezůstal pozadu za lety dřívějšími, nýbrž naopak, že jsme v mnohém ohledu o řádný hon ku předu postoupili! — Zmohutněli jsme nade vše očekávání! Z 50 na 70 členů vzrostly naše řady, což nejlepším jest důkazem o zájmu, jakýž se jeví pro českou turistiku. — Tu musím opětně vzpomenouti našeho milého kroužku lužeckého, který čítal koncem tohoto roku správního 13 členů! — již dávno měla skupina lužecká vzhledem ku své početní síle právo ku založení vlastního odboru a tu tím záslužnější a cennější jest její příchylnost k odboru kmenovému. Porozuměli, že sesilujíce naše řady v posledním čase tak citelné ztráty utrpěvší, sílí tím naše vědomí a nabádají nás ku dalšímu boji na této houževnaté německé baště českého severu. Mějte srdečný dík, přátelé lužečtí, za morální podporu, kterouž nám s takým sebezapřením přinášíte a setrvejte i na dále při nás, do nichž se všech stran se buší, jen abychom byli udoláni. Nesmím zapomenouti též ostatních našich členů mimomístních, rozptýlených po království i sesterské Moravě, i těch slušný jest počet a i těm přináleží dík za jejich setrvání v našem kroužku! Lišíme se tím podstatně od odborů druhých; tyto jsouce ve svých rodných krajích domovem, nalézají příznč v místě samém, náš odbor však maje sídlo své sice v nejkrásnější snad části naší drahé vlasti, ale pro nás velice nehostinné, zaujímá stanovisko výjimečné, a jest pro nás nad míru potěšitelným faktem, že nejsme opouštěni. Posila, jaké se nám v hojné míře dostává od našich členů mimoústeckých, má dalekosáhlý význam pro naše bytí a protož musíme se všemožně snažiti, abychom dokázali, že jsme této oběti též hodni. — Jsme jediným odborem v uzavíraném nám území a tudíž jaksi harcovníky české turistiky v místech zněmčených, proto máme též úkol odchylující se poněkud od onoho našich bratrských sdružení. — My nemůžeme stavěním rozhleden, upravováním a označováním stezek atd. přispěti ku rozvoji turistiky, za to však obrali jsme si za pole své působnosti drobnou práci a vskutku nenamáhali jsme se nadarmo! Ještě před málo lety turista Čech v zdejších krajích, druhdy to domácně samozvaných Sasíků, po česku snad jen myslil, ale slůvko české nesplynulo s jeho rtů. — Dnes na našich vycházkách nemusíme se obávati, že by se nám dostalo ústrků pro českou mluvu v některé restauraci, — dnes s českými turisty se počítá, dnes jsme respektováni! Naše pamětní kniha na Milešovce a naše skvostné dopisky též platně působí v tomto směru! — Programových výletů pořádali jsme v uplynulém roce pět a pilně při tom pěstovali styky s odbory sousedními. Vzpomínám výletu do Stadic spolu s odborem lounským dne 3. května; jest to den pro nás nezapomenutelný — sešli jsme se u pomníku Přemyslova a odnesli si upomínky, jež trvale jsou zapsány v našich srdcích. — Při té příležitosti vydali jsme historický náčrtek z péra pana starosty Nydrle a rozdali týž mezi všechny účastníky. Další výlety na Sedlo s odborem mělnickým a na Sněžník s odborem roudnickým rovněž se velice pěkně vydařily. Návštěva naše milého kroužku

Digitized by Google

v Lužci taktéž nevymizí nám brzy tak z paměti. Srdečné přijetí a v pravdě české pohostění, jakéhož se nám dostalo, měly brzy v zápětí rozproudění se animované zábavy, a jen neradi jsme se loučili s místem, kdež tak příjemné chvíle jsme ztrávili. — Poslední výlet dne 13. září na Milešovku, jehož se též spolučlenové z Prahy, Lužce, Třebenic atd súčastnili, byl pro nás výletem, jak zajisté každý z účastníků dozná, velice žalostným! Ten den nemělo panorama s Milešovky druhdy oku tak lahodící, ten den neměly krásy přírody pro naše srdce půvabu, — byl to den opravdu podzimní — kdy chladný dech severu věští blížící se nepohodu. Loučili jsme se s létem smavým a loučili se též s naším vůdcem osvědčeným, s naším drahým přítelem, panem Nydrlem, kterýž podlehnuv v nerovném boji s našimi nepřáteli, vyrván byl násilím z našeho středu! — Zde se zajisté každý přesvědčil, čím nám byl zakladatel našeho odboru. — Ovace, jakých se mu zde dostalo, projevy lásky a upřímného přátelství odnesl si odtud v odměnu za usilovnou práci pro rozkvět české turistiky. Dnes jest odbor náš bez vedení, a bude tudíž zapotřebí intensivní součinnosti všech nás, abychom alespoň částečně vyplnili mezeru, kteráž odchodem dosavadního starosty povstala, abychom zdatně na počaté cestě pokračovali a úkolům na sebe vzatým zadost učinili. Přiznávám se, hledím s obavou budoucnosti vstříc, než slabá nitka naděje přece před zrakem mým se kmitá, a to, že pan Nydrle neopustí nás docela a i na dále bude se o nás starati a svou radou nám přispívati! A proto, ačkoliv chovám naději právě vyslovenou, přece nemohu zakončiti jinak, než s vážným apelem na výbor, aby s největší pílí i láskou se ujal práce a nedopustil, aby po sedmi letech rozkvětu, nastala snad léta chabá! Protož každý, kdo jen poněkud se cítíš povolaným, usilovně pracuj ku rozkvětu našeho odboru a tím i ku povznesení české turistiky. — Při volbách byli do výboru povoláni tito pánové: Dlouhý K. za starostu, Párys V. za pokladníka, Parma K. za jednatele, Klavík A., Tichý V., Šubert E; Kappus F. a Vorlíček T. (za Českou Besedu) za náhradníky; Hanke J. a Zahálka F. za revisory účtů. Na dotaz ústředního výboru stran nocleháren valná hromada se usnesla, že budou po čas prázdnin k disposici dvě postele s večeří. Jen třeba bude přihlásiti se u předsedy Č. Besedy t. č. p. Vorlíčka. Nakonci valná hromada se usnesla, zaslati pozdravní telegram výletníkům KČT do jižních slovanských krajin. Místní odbor přistoupil za přispívajícího člena k odboru Národní Jednoty Severočeské v Ústí n. L.

—◈—

Noví členové za rok 1897:

247. Pan Matěj Urbánek, sládek, Praha, č. b. 519.
248. „ Josef Schlecht, právník, Praha, č. b. 520.
249. „ Karel Dlouhý, disponent firmy Dlouhý, c. k. poručík v záloze, Praha, č. b. 521.
250. „ Antonín Kukla, ředitel výzkumného ústavu pro pivovarství, Praha, č. b. 522.
251. Slečna Augusta Radešínská, Praha, č. b. 523.
252. Pan JUDr. Miroslav Krajník, advokát, poslanec, náměstek ředitele zemské banky, Praha, č. b. 524.
253 „ Josef Podhorský, majitel domu, Praha, č. b. 525.
254. „ Karel Podhorský, soukromník, Praha, č. b. 526.
255. „ Alois Podhorský, absolvent obchodní akademie, Praha, č. b. 527.
256. „ Josef Kodl, soukromník, Praha, č. b. 528.
257. „ Frant. Göttler, inženýr, Praha, č. b. 529.
258. „ Rud. Totzer, obchodník, Praha, č. b. 530.
259. „ Josef Říha, úředník městské spořitelny, Praha, č. b. 531.
250. Slavná Občanská Beseda, Praha, č. b. 532.
261. Pan František Šafařík, stavitel, Praha, č. b. 533.
262. „ MUC. Al. Andrle, jednatel Jednoty severočeské, Praha, č. b. 534.
263. „ Karel Wallecký, lékárník, Libeň, č. b. 16.
264. „ František Kasl, majitel domu, Král. Vinohrady, č. b. 56.
265. „ Vojtěch Neumann, maj. domu, Král. Vinohrady, č. b. 57.
266. „ Jaroslav Řeřicha, maj. domu, Král. Vinohrady. č. b. 58.
267. Čtený Klub českých velocipedistů, Král. Vinohrady, č. b. 59.
268. Pan František Martinec, soukromník, Král. Vinohrady, č. b. 60.
269. „ Karel Kavka, ředitel záložny, Král. Vinohrady, č. b. 61.

Digitized by Google

270. Pan Karel Pospíšil, učitel a hudební skladatel, Žižkov, č. b. 17.
271. „ Jiří Chocholouš, inženýr státní dráhy, Karlín, č. b. 36.
272. „ Čeněk Rück, majitel realit, Nymburk, č. b. 201.
273. „ F. B. Kudrnovský, Králové Dvůr n Labem, č. b. 202.
274. „ JUDr. Hynek Formánek, advokát, Kouřim, č. b. 203.
275. „ Josef Žert, rolník, Jenštýn, č. b. 204.
276. „ MUDr. Bedřich Novák, lékař, Pardubice, č. b. 205.
277. „ J. Ulrich, účetní cukrovaru, Ronov-Oskořínek, č. b. 206.
278. „ Vojt. Macháček, sládek, Kost, č. b. 207.
279. „ Bedřich Pejša, Sedlčany, č. b. 208.
280. „ Karel Beránek, obchodník, Kladno, č. b. 209
281. „ Gustav Pelly, obchod., Kladno, č. b 210.
282. „ Bohumír Zvěřina, právník, Skuteč, č. b. 211.
283. „ Rudolf Slavík, koncipista v ministerstvu financí, Vídeň, č. b. 212.
284. „ JUDr. F. Dlouhý, advokát, České Budějovice, č. b. 213.
285. „ Julius Olič, restaurateur, maj. domu, Kladno, č. b. 214.
286. „ Jan Fridrich, majitel domu, Nusle, č. b. 215.
287. „ J. Růžička, úředně oprávněný stavební inženýr, Semily, č. b. 216.
288. „ Antonín Peyr, statkář, Svémyslice, č. b. 217.
289. „ Julius Pojman, inspektor lázní, Ilidže (Bosna), č. b. 218.
290. „ Dr. Frant. svobodný pán Mollinary z Monte Pastello, předseda bosen.-herzeg. Touristen-Club, Sarajevo, č. b. 219.
291. Ctěný Odbor Národní Jednoty Severočeské, Podsedice, č. b. 220.

V odboru brněnském:

292. Pan Cyril Černý, c. k. professor průmyslové školy, Brno, č. b. 255.
293. „ Osvald Jakubíček, c. k. professor gymnasia, Brno, č b. 256.
294. „ JUDr. Lad. Pluhař, advokát, Brno, č b. 257.
295. „ Antonín Holeček, vrchní inženýr a c. k. professor průmyslové školy, Brno, č. b. 258.
296. „ Josef Poláček, zemský inženýr, Brno, č b. 259.
297. Pan JUDr. Josef Dolanský, kand. advokacie, Brno, č. b. 260.

V odboru humpoleckém:

298. Pan Heřman Lustig, obchod., Humpolec, č. b. 87.

V odboru jilemnickém:

299. Pan Václav Kocourek, lesní, Bedřichov, č. b. 127.
300. „ Karel Schröster, poštmistr, Vysoké nad Jizerou, č. b. 128.
301. „ Arnošt Šourek, vrchní správce velkostatku, Jilemnice, č. b. 129.

V odboru jihlavském:

302. Pan Jan Kožený, c. k. poštovní assistent, Jihlava, č. b. 23.
303. „ Jan Eliášek, disponent Živnostenské banky, Jihlava, č. b. 24.

V odboru jičínském:

304. Pan JUDr. František Volf, advokát, Jičín, č. b. 48.
305. „ Theodor Nesvalda, hotelier „u Beránka“, Jičín, č b. 49.

V odboru klatovském:

306. Pan Josef Svědínek, c. k. gymnasiální professor, Klatovy, č. b. 69.

V odboru kutnohorském:

307. Pan Josef Müller, soukromník a majitel domu, Kutná Hora, č. b. 89.
308. „ Josef Křikava, sládek, Kutná Hora, č. b. 90.

V odboru lounském:

309. Pan František Svoboda, inženýr c. k. státních drah, Louny, č. b. 104.
310. „ Karel Stáně, adjunkt c. k. stát. drah, Louny, č. b. 105.
311. „ Josef Hrubý, inženýr c. k. stát. drah, Louny, č. b. 106.
312. „ Martin Strunc, úředník c. k. státních drah, Louny, č. b. 107.

V odboru novoměstském na Moravě:

313. Pan Karel Košťál, učitel, Nové Město, č. b. 41.
314. „ František Růžička, učitel, Nové Město, č. b. 42.
315. „ MUDr. Šimon Škrla, lékař, Nové Město, č. b. 43.
316. „ Josef Herzog, ředitel obecné a měšťanské školy, Bystřice nad Pernštýnem, č. b. 44.
317. „ Hilarius Vodička, měšťan, Nové Město, č. b. 45
318. „ Aleš Seichert, lékárník, Nové Město, č. b. 46.

V odboru pardubickém:

319. Pan Jan Sochor, ředitel cukrovaru, Pardubice, č. b. 37.

Digitized by Google

V odboru plzeňském:

320. Pan Václav Simbürger, c. k. soudní adjunkt, Plzeň, č. b. 245.
321. „ Karel Ficenec, majitel domů, Plzeň, č. b. 246.
322. „ MUDr. Václav Egermajer, měst. lékař, Plzeň, č. b. 247.
323. „ JUDr. Zikmund Brumlík, zem. advokát, Plzeň, č. b. 248.
324. „ F. Čmuchal, c. k. finanční rada, Plzeň, č. b. 249.
325. „ Jan Daubek, továrník, major priv. ostrostřeleckého sboru atd., Plzeň, č. b 250.
326. „ MUDr. Jan Fikerle, městský lékař, Plzeň, č. b 251.
327. „ MUDr. Tomáš Hegner, fysik král. města Plzně, č. b. 252.
328. „ Tobiáš Maloch, c. k. finanční rada, Plzeň, č. b. 253.

V odboru rychnovském nad Kněžnou:

329. Pan Josef Vojtěch, sládek, Kvásiny, č. b. 80.

V odboru strakonickém:

330. Pan Frant. Emmr, vikář, Volenice, č. b. 19.
331. „ J. V. Mayer, vlastník velkostatku, Tažovice, č. b. 20.
332. „ Jan Polan, vlastník realit, Katovice, č. b. 21.

V odboru sušickém:

333. Pan František Jícha, soukromník, Sušice, č. b. 36.
334. „ Karel Klement, majitel vápenných lomů, Žichovice, č. b. 37.
335. Čtěná Tělocvičná jednota „Sokol“, Sušice, č. b. 38.

V odboru táborském:

336. Pan Karel Fiala, zasilatel, Tábor, č. b. 64.
337. „ JUDr. Josef Chlumecký, c. k. soudní adjunkt, Tábor, č. b. 65.

V odboru ústeckém nad Labem:

338. Pan J. Pacovský, c. k. auskultant, Ústí nad Labem, č. b. 75.
339. Pan Vojt. Čechura, úředník, Trmice, č. b. 76.
340. „ Karel Sládeček, hospodářský úředník, Velké Žernoseky, č. b. 77.
341. „ Jindřich Hostomský, hospodářský úředník, Velké Žernoseky, č. b. 78.
342. „ Miroslav Kubeš, hospodářský úředník, Předlice, č. b. 79.

—◈—

Zemřelí členové KČT:

Pan **Jan Sitta**,
pražský měšťan a majitel domu,
dlouholetý člen KČT,
zemřel dne 29. března 1897.

Pan **Hynek Suda**,
majitel realit, člen odboru KČT
v Domažlicích,
zemřel dne 9. dubna 1897.

Pan MUDr. **Frant. Stáně**,
císařský rada v Kutné Hoře,
zemřel dne 4. května 1897.

Pan JUDr. **Václav Ornst**,
advokát,
člen odboru KČT v Roudnici,
zemřel dne 28. května.

Pan **Antonín Čacký**
měsstký okresní dozorce v Praze,
člen KČT.

Ve Valašském Meziříčí zemřel
pan **Antonín Gregárek**,
učitel odborné školy, bývalý člen
odboru KČT.

Čest budiž jejich památce!

Na úpravu jeskyně v Pacové Hoře u Chýnova povolil okresní výbor v Táboře obnos 50 zl.

Oznámení. Poněvadž vydání tohoto čísla pro referát o dalmatsko-hercegovské cestě KČT valně se zpozdilo, vyjde číslo 6. až dne 15. června 1897.

Digitized by Google

Různé zprávy.

V záležitosti změny jízdního řádu našich drah. Ústřední výbor KČT předložil na příslušných místech návrhy na některé změny letních jízdních řádů železničních. Na to odpovědělo c. k. ředitelství státních drah v Praze, že na návrhy tyto zřetel vzat býti nemohl z příčin těchto: Jízdní řád pro trať Protivín-Zdice byl ujednán s obcemi podél tratě této ležícími a nelze tudíž na něm prozatím ničeho měniti. Na trati Praha-Zdice byl v roce 1895 vlak noční z Prahy v 11 hodin vyjíždějící zařízen, byl však tak málo frekventován, že od dalšího vypravování upuštěno býti musilo. Co pak se týče žádaného zavedení nových vlaků na trati Jihlava-Písek a Veselí-Horní Cerekev, že této žádosti z ohledů finančních, jež podobné rozmnožení vlaků nepřipouští, nyní vyhověti nelze. Za to přislíbilo jmenované ředitelství, že u rychlovlaku čís. 203 a dle možnosti i u vlaků č. 205 a 206 na trati Praha-Cmunt-Vídeň v letním období vozy III. třídy zavedeny budou. C. k. ředitelstvo státních drah v Plzni pak oznámilo, že v letním období 1897 po čas letních měsíců, a to vždy dvakrát v neděli z Plzně do Brodu a zpět zábavní vlaky zavedeny budou a že bližší ustanovení budou návěštími oznámena. Pozdější položení vlaku čís. 3752 na místní trati Vodňany-Prachatice že nemůže provedeno býti, jelikož by se to místní potřebě příčilo. — Ústřední výbor KČT maje na zřeteli význam, jaký pro rozvoj turistiky české má vhodné spojení železniční v zemích koruny české, ochoten jest ku všelikým krokům v tom směru. Ku zdárnému výsledku činnosti této třeba jest však mu především upozornění a pokynů a to nejen ze středu členstva a odborů KČT, ale i se strany obcí, spolků a občanstva vůbec. Obrací se proto tímto ústřední výbor KČT nejen na své členstvo ale i na celou českou veřejnost, aby jej v této snaze praktickými pokyny podporovala.

Z Kroužku pražských turistů. K výletním společnostem, během času v mohutných řadách členstva KČT. utvořeným, přidružila se v dubnu 1896 společnost další, „Kroužek pražských turistů“ zvaná. Obmezuje se na členy klubu vzájemně seznámené a osobním stykem spřátelené, přispěl Kroužek, jak také ve výroční zprávě za r. 1896 podotknuto, častými výlety svými do krajů, kam celému klubu výlet pořádati právě možno nebylo, v nemalé míře k povzbuzení zájmu pro věc české turistiky a šířením všude známosti o KČT. i získáním nových členů platných prokázal služeb celku, jehož nerozlučný díl Kroužek tvoří. Chovaje ve středu svém četné členy, jakožto horlivé turisty známé, pořádal Kroužek během uplynulého roku 16 výletů, a to: 10./5. do Berouna, 23./5. a 24./5. na Křivoklát a Zbiroh, 31./5. na Tok u Příbrami, 21./6. do Jevan, 5./7. do Lužce, 12./7. na Sněžník, 23.—29./8. na Šumavu, 13./9. na Milešovku, 11./10. na Mělník a do Liběchova, 8./11. do Kamenice, 22./11. na Ladve, 6. 12. do Průhonic a Říčan, 1./1. 1897 do Roztok, 2./2. saněmi do Dol. Beřkovic a Lužce, 25./3. do Berouna a 11./4. na Radešín a do Čes. Brodu. Výlety všechny, setkávajíce se povždy s nejlepším přijetím se strany venkovského členstva, nesly vesměs ráz úplné volnosti, bodré srdečnosti a upřímné družnosti, a pečlivě jsouce pořádány při nevelkém nákladu, doznaly všeobecné obliby členstva v Kroužku soustředěného. O příjemnou zábavu na výletech pečovalo pěvecké kvartetto Kroužku, jakož i členské umělecké síly hudební a deklamatorní, jichž součinnosti děkovati dlužno za uspořádání 23./1. 1897 zdařilého nočního výletu do chýše Choděrovy, kterého též sl. ústřední výbor a četní členové klubu se súčastnili. Vedle stránky zábavní pamatováno i na různé podniky vlastenecké. Zvláště podpořen Podbezkydský spolek v Moravce ve Slezsku, jehož členy všichni členové Kroužku se stali. — Pro nastalé období jarní a letní projektováno několik výletů, ke kterým pozvání v příslušný čas zaslána budou i těm pánům členům klubu, kteří přání zvánu býti na výlety Kroužku projeví. Přihlášky veškeré ochotně přijímá p. Frant. Šašek, obchodník na Perštýně č. 4./I. Poněvadž v Kroužku soustředěni jsou nejen členové pražští, ale i venkovští, upuštěno v posledních dnech od původního pojmenování „Kroužek pražských turistů“ a změněno v „Kroužek členů KČT.“

Dr. P. R.

Digitized by Google

Fotografie účastníků první cesty KČT do Bosny a Hercegoviny v Sarajevu, které dle přání ochotně zhotovil p. Frant. Topič, úředník zemského musea v Sarajevu, jsou v místnostech KČT k prodeji vyloženy, a to: 1. Skupina před čekárnou továrny, velikost 16 × 22 *cm* po 60 a 80 kr. 2. Skupina v radnici, velikost 16 × 22 *cm* po 60 kr. 3. Obraz momentní: Příjezd před katedrálu, velikost 12 × 18 *cm* po 50 kr.

Turistický večer ve Strakonicích v sobotu dne 3. dubna poskytl obecenstvu zdejšímu opět požitek nevšední umělecké krásy a ryzosti. Zásluhu o to si získal nově vzniklý odbor KČT společně s odborem Národní jednoty pošumavské, které pozvaly k spoluúčinkování professora hry na housle, p. Václava Koptu, statkáře v Podmokách u Sušice, spisovatele prof. Karla Klostermanna z Plzně a slč. M. Dolanskou ze Sušice. Prof. Kopta je virtuos nejlepšího zrna. Při každém vystoupení uchvátil hrou zbožně poslouchající obecenstvo tak mocně, že bouřlivý potlesk po jeho hře nebral konce. Pianový průvod umělce obstarala slč. Dolanská, která se presentovala delikátním přednesem dalších dvou samostatných čísel jako vyspělá pianistka. Prof. Klostermann krátkým proslovem neměl patrně v úmyslu šířiti se líčením šumavských krás, tak blízkých a snadno přístupných obecenstvu na Strakonicku, jako spíše ukázati na význam turistiky a pobídnouti obecenstvo, aby usnadňovalo mládeži cestování jak jen možno, šířilo zájem pro cestování v Šumavě i turistickou literaturu. K zaokrouhlení celku přispěl třemi čísly ochotně pěvecký odbor spolku „Zvon“. Turistický večer zanechal u všech účastníků nejlepší dojem, a odbor KČT, který dal popud ku pořádání, zapsal se velmi vděčně do paměti všeho přítomného obecenstva, jež náleželo k nejvybranějším kruhům společnosti. Důvěrník KČT ve Strakonicích, p. Karel Nový, ředitel hospodář. školy, upozorňuje při této příležitosti na prof. Koptu odbory KČT, kde tento virtuos dosud nekoncertoval, i jest ochoten vše potřebné vyjednati.

Výlet českých cyklistů po východních Čechách a sjezd cyklistů z království s cyklisty z markrabství a vévodství v Chrudimi pořádá v letošním roce Česká Ústřední Jednota Velocipedistů. Podporována zdarem loňského výletu svého z Prahy do Brna a souhlasem cyklistů, odhodlala se i letos Č. Ú. J. V. pořádati velký společný výlet, tentokráte po nejzajímavější části naší vlasti, totiž severovýchodě a východě. S výletem tím spojen bude zároveň řádný sjezd Č. Ú. J. V. v Chrudimi, k němuž zavíta í i bratři Moravané, aby tak oplatili loňskou návštěvu cyklistů z království. Program výletu je následující: Odjezd z Prahy ve středu dne 11. srpna ráno, oběd v Ml. Boleslavi, nocleh v Turnově (úhrnem 86 *km*). Ve čtvrtek dne 12. srpna ráno odjezd z Turnova, oběd v Jičíně. Odpoledne odbočný výlet do Prachovských skal. Nocleh v Jičíně. V pátek dne 13. srpna ráno odjezd z Jičína, oběd v Hradci Králové, nocleh v Ústí n. Orl. (113·5 *km*). V sobotu dne 14. srpna ráno odjezd z Ústí nad Orl. do Vys. Mýta, kdež setká se proud český s proudem moravským a společně dojede se do Chrudimi. Zde oběd. (Trať úhrnem 55·7 *km*.) Odpoledne a večer věnován v Chrudimi prohlídce města a zábavě. V neděli dne 15. srpna dopol. sjezd Č. Ú. J. V. Po obědě odjezd z Chrudimi do Německého Brodu (49·4 *km*). V pondělí dne 16. srpna ráno odjezd z Něm. Brodu, oběd v Kutné Hoře, večer návrat do Prahy. Trať toho dne 120 *km*. — Trať celého výletu činí asi 480 *km*. Program ten je zajisté nadmíru lákavý. Vedeť výlet tak zajímavými krajinami, jako Pojizeřím, Turnovskem, Jičínskem a Orlickem, významnými městy, jako Ml. Boleslaví, Turnovem, Jičínem, Hradcem Král., Chrudimí, Kutnou Horou a j., památným bojištěm z r. 1866 atd., že zaručuje účastníkům skvostné požitky turistické. K tomu přidruží se chvíle upřímného nadšení vlasteneckého při setkání s Moravany a Slezany, chvíle přátelské zábavy v kruzích sportovních přátel ve všech stanicích, a to vše ve společnosti milých soudruhů, dam i pánů. Na základě zkušeností, nabytých při výletě loňském, stanou se všemožná opatření, aby výlet byl co nejpohodlnějším, zvláště pak bude věnována pozornost prohlídce důležitých míst. V městech, kudy výlet se ubírati bude, jeví se již nyní o tyž velký zájem a připravuje se (dle došlých zpráv) vřelé a slavné uvítání. Staroslavná a vždy pohostinná Chrudim, cíl to výletu, i letos jako loni zajisté výletníkům pobyt ve svých zdech zpříjemní. Jest nyní na cyklistech-turistech samých, aby této pěkné příležitosti ke krásnému výletu hojně užili.

J. E.

Digitized by Google

Vilímkův 10 kr. jízdní řád pro království České vyšel počátkem května v nové, velmi praktické úpravě a doplněn novou, obšírnou a důkladnou železniční mapou nejen drah českých ale i moravských, slezských a rakouských, opatřen zevrubným přehledem všech pošt a jich připojení ke drahám dle květnových tarifů, a posléze výhodným abecedním ukazatelem hotelů a hostinců po všech končinách vlasti naší.

Mezinárodní výbor pro hry olympické v Paříži, který roku loňského s úspěchem neobyčejným začal reorganisovati hry olympické v Athénách, pořádá v červenci a v srpnu t. r. (od 23. července do 3. srpna) v Havru ve Francii mezinárodní olympický kongres pod protektorátem presidenta francouzské republiky, při kterém probírány budou otázky paedagogické, hygienické a sportovní, týkající se obnovy her olympických Kongres je právě tak následkem her minulých jako přípravou ku hrám příštím, které budou v Paříži r. 1900, při příčině světové výstavy. Nejširší kruhy sportovní sledují postup reorganisace olympických her se zájmem stejně živým jako oprávněným. — S kongresem spojeny budou také různé výlety do Bretagne a Normandie, pak vyjížďka na ostrov Wight. Oficielním organisatorem kongresu jest kancelář „Voyages pratiques et maritime , 9 Rue de Rome Paris, kde možno dostati také program kongresu. Informace podá také redaktor tohoto listu.

Spolek ku pěstování her české mládeže v Praze. Máme v rukou III. výroční zprávu tohoto spolku, jehož snahy zvelebiti co možno tělesný vývoj a výcvik mládeže sice ne přímo, ale přece úzce souvisí také s turistikou, která sama je také v programu tělesné výchovy naší mládeže, a to ne na místě posledním. Z přehledů různých, ke zprávě přidaných, z nichž zejména upozorňujeme na velmi instruktivný přehled návštěvy her české mládeže od r. 1892—96, provedený v barvách — vyplývá, jaké oblibě spolek se těší a jak blahodárnou rozvíjí činnost. Návštěva her stoupala od r. 1892 z 11.000 postupně na 37.895, 35.66 ', 45.319, 53.697 v roce 1896. Zajímavo, že návštěva žactva středních škol z r. 1895 (8065) se bezmála zdvojnásobila r. 1896 (14.291). Není pochyby, že dobře tělesně vychovaná mládež dodá i silný kontingent pozdějším turistům, a doporučujeme Spolek k pěstování her české mládeže pozornosti turistů; činným členem spolku stává se, kdo složí ročně 1 zl., přispívajícím, kdo zaplatí 3 zl. a zakládajícím, kdo složí najednou neb v pěti ročních lhůtách 50 zl.

Nehody v Alpách. Vypočítávaje nehody, které v r. 1896 přihodily se v Alpách, Gustav Becker v Mittheilungen des D. u. Ö. Alpenvereines — bylo jich celkem 22 — praví: „Zlomí-li kdos vaz při dostihách, zastřelí-li neobratný střelec honce, proboří-li se na ledě a utopí celé tucty lidí při bruslení, stane-li se nehoda bicyklistovi, přijde-li někdo o život při veslování, zlomí-li si někdo ruku nebo nohu při kopané, zavzní kolkolem unisono hlas politování, soustrasti, zřídka kdy slovo pokárání; soucit provází ubohého jezdce, který, aby koně svého přivedl k vítězství, jej nemilosrdně štve a bičuje až k nejzazšímu napjetí sil, když s ním klesne; každý lituje nešťastného střelce, obratného brusliče, jehož nehoda stihne, atd. Nehody takové posuzují se vesměs a zejména v tisku veřejném jako neštěstí, jako shoda nepříznivých okolností, jež vedly ke katastrofě. Toliko alpinistovi většina těch, kteří s oblibou nazývají se zástupci veřejného mínění, odepírá stejně shovívavé lidské posouzení. Každá nehoda v Alpách ve všech listech evropských se rozšlapává, kdežto o obětech jiných sportů, poměrně mnohem častějších, zřídka kdo vzdálenější se doví. Kterak tuto nestejný loket vysvětliti? Pisatel vysvětluje to tím, že při jiných druzích sportu lze ty, kteří je provádějí, sledovati a tím se baviti. Jinak je tu při alpinistovi — toho kontrolovati nelze. Ten v odlehlých skalních a sněžných pustinách se potuluje, slézá strmou stěnu skalní a plahočí se nekonečnými poli ledovými a sněžnými přes trhliny a ledová skaliska: zřídka jen lze ho shlédnouti, vyjmouc snad při stole v hostinci, kde svou rudohnědou tváří, z níž často kusy kůže visí, vzbuzuje pozornost a sem tam i pokrčení rameny t. zv. vzneseného světa. Velmi málo jest těch, kteří nejsouce sami alpinisty, dovedou tyto pochopiti. Většina až podnes nechápe, kterak lze býti tak pošetilým a dobrovolně v potu tváře se plahočiti celé hodiny, vydávati se v šanc nebezpečenstvím a obtížím pro malou chvíli té vyhlídky. Nejméně chápe cos takového německý „Bierfilister," jemuž jeho značné bříško nedovoluje stoupati, on jest to, který hubuje nejvíce na bezúčelné ohrožování těla a života, přehlížeje, že jeho vlastní životospráva jest mnohem ne-

Digitized by Google

zdravější a životu nebezpečnější.“ — Po této úvaze rozebírá pisatel jednotlivé případy neštěstí, jež se udála, a dokazuje, že jen v několika málo případech událo se neštěstí bez viny toho, koho zastihlo. *Dr. S. P.*

Konec roku v Ženevě. Ženévské vánoce, tak málo poetické, bez hlaholu zvonů a dětského jásotu, s tím všedním pouličním hlomozem a výtržnostmi studentů, vracejících se k ránu z brasserií a kaváren do svých mansard, minuly rychle. Vlahý vzduch, jejž dosud nezčeřila „bísa“, ženévský to severák a teplý paprsek sluneční, udržovaly v parcích svěží zeleň křovin a trávníků, a na nábřeží du Mont Blanc a v Jardin anglais kvetouci francouzské růže, jako kdekoli ve smavé Provenci. A na konci pověstného deštivého roku 1896 bylo možno pokochati se jasnými výhledy, přes slabě rozvlněnou a jako tekutý smaragd zářící hladinu Lemanského jezera k luzným těm svahům viničným a zasněženému pohoří, ztrácejícímu se kdesi nad Montreux v ocúnově fialové dáli. Ba často v odpoledních hodinách vybavilo se i cimbuří Mont Blanku ze zlatých oblaků a skvělo se úbělem svých ledovců na horizontu... Tak nadešel poslední den roku. Za svítání krásného toho dne ohlušující rány z hmoždířů, přecházející ohlasem o zasněžené stráně a stěny Mont Salève v hromové rachocení, vyburcovaly celý protestantský Řím ze spánku, beztoho krátkého. Záhy hemžilo se v ulicích vše prodavači a kupujícími. Ohromné „ruské“ kolotoče hnané parou, střelnice a boudy pouličních loterií a kramářů, mezi nimiž nechyběli ani slováčtí všudybylové, přeplňovaly brillantní promenády ženévské. Na nábřežích oslňovaných sluncem, imponujících svými mohutnými alejemi morušovými, rozsáhlými hotely a grandiosními krámy klenotníků a hodinářů, bylo plno potulných komediantů, krotitelů a různých jiných jarmarečních artistu. „Pont du Mont Blanc“, pod jehož elegantními oblouky se jasné vody jezerní mění v širokou Rhônu, nebyl toho dne obležen jako jindy hejny nad hlavami chodců kroužících racků pak labutí a kachen, potápějících se stále ke dnu křišťálového proudu. . Hrozné pištění kolovrátků na chodnících vyplašilo hladovící ptactvo z jeho okolí. — Na malých náměstích, zdobených staletým stromovím a kašnami z dávných dob, nebo v „rue Centrale“, užší a živější nežli je pražská Celetná ulice, bylo po několika smyčcových koncertech s průvodem harfy. Lehké francouzské chansony a menuety, sehrané s citem od slušných hudebníků, mile lahodí sluchu. Jinde zas obstarožná zpěvačka s hlasem ještě dosti svěžím v průvodu mladého Savojana táhnoucího velký samočinně hrající klavír, recituje nějakou jistě dávno již zapomenutou, málo slyšenou romanci, houslemi sama při tom se doprovázejíc a neustále přehlušována jsouc zběsilým hlomozem pouličním. Prodavači španělských oranží, ryb a různých bezcenných tretek na ambulančních trakařových krámech provádějí hotové závody v kriku a ječení. V to mísí se pak troubení konduktérů, ryk tramwayí parních, elektrických a koňských, zúmyslné práskání bičem (ve Švýcarech tak oblíbené) a pokřik vozků v modré plátěné blůze, nedbalc vedle svých povozů se klátících, a posléze hlasitý hovor a smích promenujících... Zdá se, že jest v Ženevě Nový rok zvláště na květiny bohatým, aspoň páni i dámy velkého zdejšího světa vyplenili v den ten všechny bohaté a pestré zásoby květinářské z Nizzy sem včera přivezené a složené před „Temple de la Fusterie“. Letošní výstava zanechala však, jako kdysi pražská, mnoho prázdných kapes a hromady nezaplacených účtů i v tom „nejbohatším městě“ spojených republik švýcarských! Arci z proslavené čtvrti finančníků, z Corraterie, vyjíždí se dosud bezstarostně pod elektrická slunce ženévského korsa až tam dolů k boulevardu Helvétique, kde v „Caisse publique de prêts sur gages“ od minulého „výstavního léta“ sotva stačí přijímati zastavované šatstvo a vypláceti zálohy na skvosty. Snad proto jest úcta před penězi v Ženevě letos vyvinutější než kdykoliv jindy. Ostatně si Ženevan ani tím mnoho hlavu neláme. Vesele žije od Nového roku do Sylverstra, má rád galantní dobrodružství a ženy ženévské, které opravdu nejsou ošklivé, příliš se mužům nebrání. A zlaté mládeži stačí právě tak sebe kratší feuilleton literární k informaci o duševní tvorbě světové, jako ferie „Les Amours du Diable“, dávaná v útulném divadélku na „Place neuve“. Rozumí se, že ženy tak krásné, jakými jsou Ženévanky, milují zábavu, pěstují kleby z foyeru a koncertů a stráví přípravami a vzpomínkami na kostumní zábavy a plesy zcela příjemně zimní saisonu. O „Escaladě“, slavnosti to na počest vítězného odražení útoku Savoyského, kdys na počátku XVII. století se udavšího, chudší z žen peřiny do za-

Digitized by Google

stavárny zanesou, aby v bujném a bezstarostném víru jednoho večera celý vypůjčený obnos promarnily. Celkem však jsou Ženévané mnohem sympatičtější než curyšští se svým švábským podrečím. Ale ani v jednom ani v druhém městě nenajde se mnoho národně švýcarského, a tak jako jest Curych v područí Německa, jest Ženéva v područí Paříže. Kde jsou teď ty časy, kdy theokraticky řízený statek ženévský vynikal mravní přísností až do krajnosti! Tehda celý život soustředil se v té prastaré, pohádkovým kouzlem obetkané čtvrti, tam nahoře kolem kathedraly de St Pierre. Plna jsouc tmavých stoupajících ulic a uliček, úzkých passáží s vysokými kamennými domy úctyhodného stáří, připomíná silně naši Malou Stranu. Dnes, v poslední den v roku, sotva že ženévští vyšplhají se po bídných těch schodech vzhůru ke svatopetrské kathedrale, tomuto památníku tisíciletého života městského, interessantního svou bizarností anticko-gotickou a slavnými upomínkami na Kalvína. Kolem všude tak pusto, pochmurno a vlhko! Na nábřežích a v pobočních třídách rozproudil se zatím nevázaný život. Confetti a papírové rakety dští ze všech stran, věšíce se do rozpuštěných vlasů dívek a žen. Elektricky ozářené karusely sotva pojmou ty proudy dětí i dospělých, ženoucích se k nim. Řada pozlacených sedadel tažených báječným, parou hnaným drakem, jemuž z očí srší rudá záře, ujíždí tryskem do umělého tunelu, ze kterého se na druhé straně s rachotem zas vyřítí, aby v nejbližším okamžiku opět v něm zmizela . . . Jinde zas musea neb panoptika „světové pověsti“ . . . Vrávoráte sem tam, více neseni jsouce proudem lidstva než vlastní vůlí. Konečně vám z toho hluku, z těch křiklavých barev a světla rozbolí hlava a spěcháte v tišší část města do nějaké brasserie. V sále jest vše slavnostně naladěno. Mnoho se nemluví, za to však více jí a pije. Kuchyně není zvláštní. Za 5—6 franků mnoho toho nedostanete. K půlnoci pak opouštíte místnost spěchajíce do nějaké kavárny. Venku dosud plné třídy lidstva a v osvětlených obchodech zívá mrzutý personál. — — *CH. H.*

Slovinský spolek alpský zřídí letos údolím Kermy stezku ku koče triglavské (2500 *m*), kde má pro dobu letní zřízena býti stanice meteorologická. *Dr. S. P.*

Studentské noclehárny.

Studentská noclehárna v Praze. Slavná rada král. hlav. města Prahy vyhověla žádosti KČT přípisem č. 63.216 ze dne 7. května 1897 a usnesla se, aby v letošních celoročních prázdninách školních zřízena byla jako roku loňského studentská noclehárna v tělocvičně školy u sv. Havla (Uhelný trh) za týchž podmínek, jaké byly dekr. č. j. 95·307 z r. 1896 stanoveny. — Potřebné slamníky a houně pro lůžka dodány budou ze zásoby obecní.

Slavná rada města Chrudimi věnovala obnos **5 zl.** na výlohy spojené se zřizováním studentských noclehárен.

Cestovní kurs pro studenty.

Krok za krokem postupuje turistika česká na vytčené dráze své, sesilujíc se denně novými a novými bojovníky. Jako dobrému vůdci velice záleží na tom, aby noví bojovníci byli nejen svěží, ale i náležitě vycvičeni, nemůže býti dobré organisaci turistské lhostejno, v jakém pochopení nastávající turisté čeští, hlavně studentský dorost, k nám se druží. Nebylo by snad nevhodným jakés srovnání s cechy řemeslnými. Ty ve kruh svůj přijímaly druhy až po prokázané způsobilosti; cech turistů českých přijímá ovšem členy své bez průkazů způsobilosti turistské, jakž jinak ani býti nemůže, nicméně snadno pochopíme, že čím vyšší procento z oněch 3000 členů klubu turistského je s k u t e č n ý m i, v ý k o n n ý m i turisty, tím spíše si K. Č. T. pojmenování svého za-

Digitized by Google

slouží. Velká většina členstva stává se členy přihlásíc se pod prapor turistský s úmyslem hmotně ku provádění myšlének turistských přispívati. V těch spočívá finanční síla spolková. Menší díl členů staví se pod prapor náš, ježto snaha jejich ode dávna shoduje se s cílem, jejž klub si vytknul. Oni byli turisty, dokud ani klubu turistského vůbec neb odboru v působišti jejich nebylo. Ti přistupují obyčejně bez vyzvání a v nich spočívá morální síla spolková.

Turista neuzraje však za den a noc.

Turista pravý vyrůstá, aniž toho sám tuší, a dozrává v době ne právě krátké. Doba tato je věk studentský. Studenti čeští s mošničkami po boku nejsou zjevem časů posledních, ale již dávno český student vázal svůj raneček na obvyklou pouť prázdninovou někam do Šumavy, Krkonoš, na Moravu i dále.

Slovutný učenec J. Krejčí při jízdě své do Anglie r. 1862 vzpomíná si na časy, „kdy s váčkem na zádech od Šumavy k Tatrám, od Krkonoš k ledovcům solnohradským se procházel.“

Zvyk cestování studentského pochází však z dob pradávných, kdy sledoval cíle ještě jiné, tak že cestování bylo vlastně věcí vedlejší, ale nastřádání peněz studentům na cestách pro další studia věnovaným bylo cílem hlavním. Nová doba podobného rozmnožování prostředků studijních právem nedovoluje. Cestování studentů pro zákaz ten vstoupilo ve směr pravý, ušlechtilý, podporováno jsouc jinými, novodobými institucemi, jako jsou slevy jízdného, noclehárny, laciné ubytování, stipendia cestovní a pod.

Dnešní student, právě jako jiný dospělý turista, hledá na cestě osvěžení po namáhavé činnosti duševní, k čemuž druží se i slušná dávka vzdělání ducha, a to způsobem neunavujícím a nad jiné příjemným.

K cestování však, jak nikdo neupře, potřebí také peněz. A nevyvratná pravda tato u velké části studentstva je až příliš rozhodným činitelem.

Rodičům, kteří po několik let syna studenta vyživují, jemu šat a drahé knihy opatřovati musejí, kde v jiném případě sám prací svojí podporou jim býti by mohl, diviti se nemůžeme, když aspoň o prázdninách vydání většího chtějí býti ušetřeni. Leda že za odměnu pilnosti sahají v úspory, by synkové trochu do světa se podívati mohli.

Ale jak to, že s týmž obnosem peněz někdo procestuje daleko, jiný sotva do polovice cesty té, a opět jiný ani neodváží se z domu otcovského vykročiti?

Nemusí to býti právě příčina, že by jeden příliš se uskrovňoval a druhý snad „vesele“ žil. Mnohdy pravou příčinu hledáme v tom, že jeden z nich využitkovati dovedl každé situace ku svému prospěchu. Není mi lze na místě tomto zatím vykládati, jak nejvýhodněji student cestovati může, aby i s nepatrnou částkou peněz daleko odvážiti se mohl. K tomu cíli na počátku cestovní saisony vyjde zvláštní spisek s připojeným seznamem českých noclehárn, obsahující stručný návod k úspěšnému a lacinému cestování.

Ještě lepší příležitosti ke zdokonalení se v oboru turistiky nabude studentstvo ve zvláštním, letos poprvé zřízeném kursu pro studenty.

Kurs, toho druhu první vůbec, pořádá Klub českých turistů v prvních dnech měsíce srpna na Horách Březových u Příbrami, jakožto velevhodném místě pro prvopočátečné cestování.

Bude přístupným československým studentům vyšších gymnasií, reálek a ústavů učitelských, především ovšem synům členů Klubu českých turistů.

Trvati bude celkem 5 dní; dopoledne budou odborné výklady, odpoledne výlety s praktickými pokusy. Podrobný program uveřejněn bude v čísle příštím. O laciné ubytování bude postaráno.

V případě většího návalu bude brán zřetel předně k synům členů, za druhé k ostatním přihlášeným podle pořadu, v jakém se přihlásili.

Zatímné přihlášky mohou již nyní býti zasílány,*) aby přibližný počet účastníků zjistiti se mohl.

L. Malý.

---

*) Na korrespondenčním lístku (s odpovědí), adressovaném: Ladislav Malý, učitel na Březových Horách, stačí uvésti zřetelně: Jméno, příjmení, stáří, třídu ústavu, místo; pak jméno a stav otce a poznámka, je-li otec členem K. Č. T.

Digitized by Google

Turistické stanice.

Česká Kubice, Pensionát Krásnohorská, pí. Klotylda Vuršrová. — Za postel (nocleh hromadný) od 1. května do 15. července 20 kr., od 15. července do 1. září 30 kr. Za pokoj s jednou postelí od 1. května do 15. července 50 kr., od 15. července do 1. září 60 kr.

Žleby. (Úmrtí.) Dne 3. dubna t. r. zemřel p. Frant. Pfeifer, hostinský (turistická stanice), muž obecně vážený a i v širších kruzích, zvláště turistických, pro svou úslužnost chvalně známý. —

Čest jeho památce!

Literatura.

Nový spis cestovní. Dle vzoru sbírky „Českým krajem“, vydávané KČT., sepsal člen klubu H. Koza, prof. matičné realky v Hodoníně, „Průvodce po Hodonínsku“, který zahrnuje okresy hodonínský, břeclavský a strážnický. Krajina popsaná, zabírající valnou část moravské Slovače a hraničící jednak s Dol. Rakousy, jednak s Uhrami, vyniká dosud rázovitou mluvou (dialektem), malebným krojem, charakteristickou stavbou obydlí s malovanými žudry, krásnými výšivkami, dobrým vínem, mohutnými vrstvami dřevěného uhlí, přehojnými poklady předhistorickými, které až dosud v hlubinách zemských čekají na svého objevitele, jakož i v nejzazším koutě Strážnicka některými krásnými partiemi horskými. Na výstavě národopisné byl zanedbaný kraj zdejší jen z části zastoupen, ale proto přece zvláštností svou zamlouval se každému (na př. tvrdoňská chaloupka, podlužácký kroj atd.). Prof. Koza, procestovav pěšky celý okres a navštíviv všechny osady, samoty a vůbec místa nějak památná, sebral množství zajímavých dat, která přispívají znamenitě ku poznání kraje i lidu. Dojde-li spisek tento náležitého rozšíření, bude příštím rokem vydána sbírka pohledů (obsahující pohledy na města, dědiny, vrchy, kroje atd.) z krajiny popsané, a spisovatel hodlá potom sestaviti „Průvodce po Nitransku“ (záp. Uhry). „Průvodce po Hodonínsku“ bude opatřen mapkou okresu a třemi plánky měst Hodonína, Břeclavě a Strážnice a vyjde, nenastane-li se překážka v tiskárně, do prázdnin. Až bude spisek vytištěn, upozorníme naň ještě pp. členy KČT.

Punkva, Macocha, Sloup. Pod tímto titulem vydal brněnský odbor KČT dílko opravdu skvostné proti dosud vydaným podobným sbírkám. Album obsahuje 12 světlotiskem výtečně provedených pohledů velikosti 8·5×12 *cm* z nejzajímavější tury Mor. Švýcarska. Jsou to po řadě tyto obrázky: 1. Starohrabětí huť, 2. Čertův můstek, 3. Východ Punkvy, 4. Pohled na Macochu z dolního můstku, 5. Pohled na dolní můstek ze dna propasti, 6. Útulna, 7. Pohled na horní můstek s útulnou přes propast, 8. Jeskyně Kůlna, 9. Hřebenáč, 10. Obě skupiny krápníků, Vodopády z jeskyní Sloupské a Sošůvské, 11. Vchod do jeskyně Sloupské, 12. Pohled na Sloup. Celé album vloženo do plátěných desek lipské vazby. Cena alba 50 kr., členům klubu 45 kr. jest vzhledem k jiným podobným publikacím nízká. Odboru, který hodlá vydati i větší album obsahující celé Mor. Švýcarsko, přejeme, by velkým nákladem pořízené toto dílko co možná brzy prodal. Odborům ostatním pak doporučujeme, by sobě vzaly z přítomného alba pro své podniky vzor.

Sborník české společnosti zeměvědné. 1897. Sešit 2. Přednášky a rozpravy: Dr. J. Metelka, Z vycházky po Sicilii. Obzor vědecký: Prof. Dr. Jan Palacký, Horopis Německa. (Část další.) Z dějin zeměvědy: Dr. Jar. Kosina, Gerhard Rohlfs. Zprávy: Z cesty po Srému. — Současná vzducho-

Digitized by Google

plavba osmi ballonů pro pozorování vědecká. — Jsou-li hodnověrny Falbovy předpovědi vodních srážek? — Týdenní perioda bouřek ve spojitosti s kouřem v ovzduší. — Poměry povětrnostní v Čechách roku 1896. — O nutnosti pěstovati zemědělskou meteorologii v Čechách. (Ostatek.) — Z výpravy Jackson-Harmsworthské na zemi cís. Frant. Josefa. — Dánský výzkum moře islandského dokončen. — Nová pozorovatelna na pustém ostrůvku sev.-atlantského oceanu. — Kolísání hladiny mořské na pobřeží švédském. — O Mrtvém moři a záhubě Sodomy a Gomorry. — Řeka Aras. — Birma. — Země- a mořetřesení v Kamaisi (Japonsko.) — Fagibin, nové veliké jezero africké. — Od Kilimandžara k jezeru Natronovému a Viktoriinu. — Nejdeštivější místo v Africe. — Jihoafrické náhorní roviny jako klimatická místa léčebná. — Cornellská výprava do Gronska. — Z Kalifornie. — Některé počty z Argentiny. — Ze zlatodolů západo-australských. — Budoucnost Nové Kaledonie. — Návrat anglické výpravy z ostrova Funafuti v Tichém oceanu. — Národnostní menšiny v Německu. (Ostatek.) — Obyvatelstvo Francie dle sčítání r. 1896. — Obydlí v Bulharsku roku 1893. — Názorné vyučování zeměpisu a školní kabinet zeměpisný. — Z nové cesty E. St. Vráze. Literatura: Krasser, Beiträge zur Kenntnis der Kreideflora von Kunstadt in Mähren. — Annales de Géographie: Bibliographie de l'année 1895. — Richter, Bibliotheca geographica Germaniae. — Günther, Erd- und Himmelsgloben, ihre Geschichte und Konstruktion. — Leipen, Die Sprach-Gebiete in den Ländern der ungarischen Krone. — Homolka, A. Magyar szent korona országainak földmivelési térképe. Zprávy o Společnosti. — Sborník České společnosti zeměvědné vychází 5krát do roka v sešitech o 3½ tiskových arších. Krámská cena jeho jest zl. 4·50. Předplatné budiž posíláno knihtiskárně p. J. Otty. — Studující, kteří se ohlásí přímo výboru, platí za Sborník 3 zl. ročně.

Popis školního okresu plzeňského. Sestavilo učitelstvo. Plzeň. Nákl. vlast. 1896.

Z říše vědy a práce. Volné rozhledy na poli průmyslu, obchodu a řemesel. Red. dr. Vil. Kurz. Roč. V. čís. 10. a 11.

Pochod českých turistů, složil Karel Pospíšil. Slova napsal Jos. Šváb. Věnováno p. Vrat. Pasovskému, předsedovi KČT. Praha, nákl. Jos. Švába. Pro piano 80 kr., pro orkestr 1 zl. 50 kr.

Turisté, žertovné, salonní duetto od Jos. Švába. Hudba od Václava Holuba. Praha. Nákladem Jos. Švába. (Cena 80 kr.)

Z literatur cizích.

Dahomé, Niger, Touareg par M. le commandant Toutée. Paris. Armand Collin et Cie. 1897. Kniha vypravuje o výzkumech afrických, nejzajímavějších ze všech, jež byly konány v posledních letech. Com. Toutée vypraviv se z Kotonu v prosinci 1894, měl úlohu zjednati spojení mezi francouzskou Dahomejí a středním Nigrem a studovati poměry středního Nigru. K tomu cíli bylo mu projíti území čtyř národů, z nichž dva byly neznámy a protivily se jeho cestě. Nicméně Toutée došel šťastně Nigru po kterém dostal se až do Farky, načež po řece jel zpět až k jejímu ústí; byl první z Evropanů, který tímto způsobem projel Nigren (po člunu). Kniha je psána slohem velmi pěkným a způsobem zajímavým. Akademie věd v Paříži poctila spis cenou Delalande-Guérineauovou. *Gh.*

Terres lointaines par Paul Seippel. Paris 1897. Cesta kolem světa, ve které popisuje se způsobem živým a namnoze humoristickým zejména Zaponsko. Obsahuje mnoho pěkných obrazů a vyniká úpravou typografickou *Gh.*

La jeune Amerique, Chili et Bolivie par André Bellesaout. Paris 1897. Líčí smutné poměry krajin jihoamerických, touhu tamního obyvatelstva za bohatstvím Kniha je důstojná svého původce, známého básníka a romanopisce, vyniká zvláště krásnými popisy krajin. *Gh.*

Pioneer Work in the Alps of New Zealand by A. P. Harper. (London, Fisher Unwin 1897 II.)

Travels in West- Africa, by M. H. Kingsley. (London, Maxmillan 1897.)

Reisen und Forschungen in Algerien von A. König. (Berlin, Friedlaender 1897.)

Reisen in Süd-Arabien: Mahra-Land und Hadra-mut von L. Hing. (Leiden, Brill 1897.

Digitized by Google

Sněm markrabství Moravského

povolil usnesením ze dne 28. února 1897 odboru Klubu českých turistů v Brně na běžný rok subvenci v obnosu 50 zl.

Výbor brněnského odboru vzdává tímto svému členu p. dr. Ot. bar. Pražákovi, zemskému i říšskému poslanci, za podání petice jakož i za přímluvu věci naší věnovanou jménem odboru

uctivý svůj dík.

V Brně, dne 14. dubna 1897.

Výbor brněnského odboru KČT.

Nalezené věci na lodi Pannonii.

V místnostech KČT jsou uloženy předměty, které na lodi Pannonii byly nalezeny, a to: 1 klobouk hnědý, 1 dámská rukavice, 2 košile noční, 1 ručník, 1 černý skřipec, 1 polštář (gumový), 3 rákosové píšťaly. Věci tyto všechny jsou v kanceláři uloženy a vydají se majetníkům.

Plitvická jezera v Chorvatsku.

Jediná kataraktní jezera v Evropě.

Nanejvýš romantické místo lázeňské, 700 *m* nad hladinou mořskou. Překrásná poloha, zdravé klima. Hotel s celým komfortem. Stinné jezerní lázně; procházky a výletní místa. Blízké výlety do rozkošných bukových a smrkových pralesů. Člunové partie. Krápníkové jeskyně. Lov pstruhů a raků. Výlety do blízkých hor a do Bosny. — Poštovní i telegrafní stanice. — Světoznámá jezera Plitvická jsou znamenitost prvého řádu. Třináctero jezer nad sebou ležících jest mnohými, po velebných skalách se řítícími vodopády spojeno. — Cestovní routa: Z Vídně-Budapešti přes Záhřeb. Z Trstu i Rieky kolem mořských lázní Cirkvenica přes Senj (Zengg). — Informace stran cesty i obydlí udílí: „Spolek ku zvelebení Plitvických jezer v Záhřebě“, akademički trg 7.

Pensionát „Krásnohorská“

v České Kubici

na trati Plzeň-Brod nad Lesy, poslední zastávka na české půdě (Folmava), na úpatí mohutného Čerchova, s překrásnou panoramou Šumavy a Bavorského lesa, v sousedství ozonem bohatých hvozdů Šumavských, doporučuje se přízni obecenstva českého.

V pensionátě je přes 40 pokojů k obývání, v přízemí hostinec s velikou zasklennou verandou, kuželníkem, hřištěm, parkem atd.

Stanice klubu českých turistů. — Bezplatná studentská noclehárna.

Vše bližší sdělí ochotně majitelka

Klotylda Vuršrová,
choť účetního spořitelny m. Plzně.

Digitized by Google

Vstupenky do Mezinárodního panoramatu
na Příkopě

prodávají se v kanceláři klubu (u Doušů) za snížený poplatek **10 kr.**

Mezinárodní panorama v Praze, na Příkopě (v Novém Bazaru), vystavuje každý týden jiné poh'edy na města, budovy, sochy, lodi, na hory a lesy, na ledovce, moře tiché a vzbouřené a jiné zajímavé předměty ze všech dílů světa, hojným počtem vždy zdařilých stereogramů. — Program každého týdne lze z veřejných plakátů a listů seznati.

Václav Pfeiffer,

závod knihařský, založen r. 1848,

v č. p. 55—III. Praha,

doporučuje se k vazbám knihoven, vazeb lipských, francouzských, obchodních, napínání map atd. Též velký sklad psacích a kreslicích potřeb všeho druhu.

Pro pp. členy KČT zvláště výhodné ceny.

Turistická náplasť

z lékárny „u Sokola“ odstraňuje jistě a rychle kuří oka a zatvrdliny kůže vůbec. Cena krabičky 35 kr., s rekom. pošt. zásilkou o 15 kr. více. — Tamtéž lze též obdržeti **salicylový lůj a salicylový pudr,** osvědčené prostředky proti pocení nohou, v krabicích po 25 kr., frankovaná pošt. zásilka o 20 kr. více.

Lékárna „u Sokola“
J. Vítka v Praze,
roh Ječné a Tůní ulice.

Dodavatel Klubu českých turistů a jeho odborů, sl. Č. Ú. J. V. a většiny sl. českomoravských klubů, sl. závodních výborů v Brně, Pardubicích, Roudnici atd.

PETR SVOBODA,

závod rytecký a ozdobnický

v Praze, Bartolomějská ulice č. 309-I.,

zhotovuje

odznaky spolkové, veškeré závodní **čestné ceny a čestné odznaky,** buď dle návrhů jemu podaných neb dle nákresů vlastních.

Vkusné provedení, ceny nejlevnější.

Dalekohledy

pro obě oči, nejnovější soustavy, malé kapesní a větší, 10- až 30-krát zvětšující, polní vojenské a námořnické binokle až 13krát zvětšující, nejnovější binokl pro turisty, **Helios a Viskont,** se silným zvětšeným a velkým zorním polem, divadelní kukátka od zl. 5·— počínaje doporučuje u největším výběru

Karel Heler, optik c. k. oční kliniky **v Praze,** na Příkopě č. 5, naproti „Špinkům“, **na Král. Vinohradech, Havlíčkova tř. čís. 299, naproti stanici tramwaye.**

Illustrované ceníky zdarma a franko.

Digitized by Google

Turisté! *Vzhůru!*

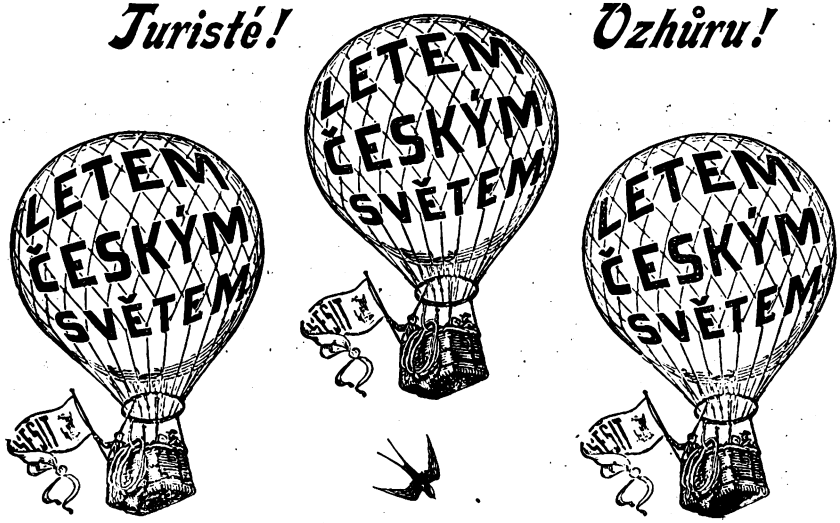

Panoramatu

Čech, Moravy, Slezska a Slovenska

právě vyšel seš.

11. a 12.

s následujícím obsahem:

Zemská jizba na Hradě Pražském.
Národní dům v Brně.
Frýdland.
Strečno na Slovensku.
Opavská věž.
Sněmovní sál v Praze.
Horní Grund.
Zlatá Koruna.
Borotín.
Červ. Bystřice v Krkonoších.
Prachatický chrám.
Žižkův pomník v Čáslavi.
Chrám sv. Václava v Olomouci.
Vřídlo karlovarské.
Starý Hrad na Slovensku.
Hřensko.
Tábor.
Dívčí kámen v Krkonoších.
Blatná.
Jenštýn.
Sál zemské banky v Praze.
Lipník.
Staré místodržitelství v Praze.
Kouřimské hradby.

Cena seš. 30 kr., pošt. 33 kr., s tiskem po jedné str. 40 kr., pošt. 44 kr.

Nakladatelství Jos R. Vilímka v Praze.

Digitized by Google

Založeno r. 1840.

Obchod nástroji a zbožím kovovým.

V. J. ROTT

v Praze, Malé Náměstí

číslo 3 nové,

doporučuje levně:

Nástroje a stroje

pro veškerá řemesla.

Kuchyňské nářadí.

Kování do staveb.

Hřebíky, šrouby a drátěnky. Roury k vodovodům a plynovodům. Pravé americké podávky, vidle a kopáče. Stroje žací na trávu. Uzdy. Zvonítka k saním. Vazáky. Hřbílka a karfáče. Podkovy volské. Ozuby železné, ocelové a H patentní. Nástroje sadařské, zahradnické a včelařské. Ocelové lopaty, rýče, motyky, hrábě a plečky. Ocelové lopaty pro práce odvodňovací. Nůžky na koně, hovězí dobytek a ovce. Nůžky na vlasy a vousy. Čerpadla, boty na ventily k pumpám. Závaží, míry a váhy. Přezmeny. Měřítka, pásmové míry a řetězy měřičské. Sekery a pořízy. Nože k řezačkám. Řemeny. Drátová lana. Ostnatý drát. Nože a nůžky pro zahradníky. Nože amer. na seno. Kleště k tetování, kosy a srpy. Domácí telegrafy úplně upravené a jich součásti.

Cenníky na požádání zdarma a franko.

Digitized by Google

Digitized by Google

Účastníci výletu v nádraží v Sarajevě.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů«. Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Dousů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 15. ČERVNA 1897. ČÍSLO 6.

První výlet
Klubu českých turistů
do Dalmacie,
Černé Hory, Hercegoviny, Bosny a Záhřebu
ve dnech od 13. do 30. dubna 1897.

Referuje *Jan Buchar.*

(Dokonč.)

VI. Z Metkoviče přes Mostar do Sarajeva.

(22. dubna.)

Z předešlé části referátu vysvítá, že čeští turisté při každém kroku svém po pobřeží dalmatském všude byli okázale vítáni a přijímáni přátelsky. Tyto četné a nadšené projevy národnostních sympatií nepřijímali účastníci výpravy pro sebe, nýbrž pokládali je vždy a všude jako projev přízně a přátelství našich krajanův, Chorvatův i Srbův, vůči celému českému národu, jemuž zajisté všude v první řadě také platily. Plní tedy každý člen výletu svoji povinnost, referuje-li nejen v kruzích soukromých o průběhu celého výletu, ale snaží-li se též o to, aby celé veřejnosti české dostalo se věrohodných zpráv o všech zkušenostech, jichž Čechové při pobytu svém na slovanském jihu nabyli.

K doplnění zpráv dřívějších třeba ještě připomenouti, že krátce před opuštěním Pannonie při plavbě nově zregulovaným ústím řeky Neretvy dojemným způsobem pozdravili Čechy obyvatelé osady Opusenu, kteříž se v četném počtu na pobřeží shromáždili. V čele obecenstva stál zástup dětí s četnými praporky. Radost byla pozorovati pestrou tuto skupinu školní mládeže, jež vesele prapory mávajíc hlučné své pozdravy posílala Pannonii vstříc.

Digitized by Google

Turisté na lodi volně kolem plující vřele opětovali pozdravy Opusenských a za nedlouho po té spatřili Metkovič, odkudž hlučná střelba již se ozývala. Též zvuky hudby brzo prozradily, že i na tomto posledním cíli pouti po Dalmacii Čechové vřele budou přijati. Zvolna blížila se Pannonie k poslednímu přístavu, jenž bohatě prapory ozdoben a místním obecenstvem hojně byl oživen. Již rozeznány byly zvuky písní: „Kde domov můj?“, „Hej, Slované!“, a ve velkém zástupu lidstva rozpoznána četa družiček bíle oděných s košíky plnými kvítí, množství mládeže školní svátečně oděné s praporky v barvách chorvatských a českých, mnoho švarných jinochů v úhledném kroji národním. Konečně Pannonie zakotvila a — bouře vroucích pozdravů zahřměla na nábřeží; při čemž dav lidí na břehu Neretvy stále vzrůstal.

Přišel okamžik, kdy celá česká společnost opustila loď a cestou kvítím posetou ubírala se k přítomným bratřím Chorvatům, v jejichž popředí stáli zástupci města s duchovenstvem světským i klášterním. Po srdečném uvítání náčelníka města p. Glušćevice a vyměnění vzájemných pozdravů bral se průvod s hudbou k městu. Před hôtelem „Austria“ utvořily družičky se školní mládeží pestrý špalír, jímž Čechové prošli do vyzdobené jídelny, aby tu přijali připraveného pohoštění. Při tom zároveň slečny Ludvika a Milica Glušćevicovy uvítaly dámy a podaly jim skvostnou kytici. Nelíčenou radost z návštěvy českých turistů v Metkoviči, upřímnou náklonnost a lásku svoji k Čechům vůbec vyslovili svými přípitky pp. Glušćevic, F. Pop Josiph Gabrić, Anton Uščević a j. Z české strany odpověděli jim p. JUDr. Lad. Valenta a p. Ant. Kubr, kterýž jako na četných jiných místech i zde „pozdrav královské Prahy“ tlumočil. Také depeše p. Jar. Prokopa z Prahy: „Zasýlaje srdečný pozdrav ze slovanské Prahy vítám Vás na hranicích Hercegoviny hřímavým ‚Na zdar!‘ a přeji nadále nejlepší zábavu a ‚Dobrý vítr!‘“ byla velice sympaticky přijata.

V pravdě živá nálada rozhostila se mezi přítomnými, a bouřlivé pozdravy Chorvatův Čechům zněly bez přestání. Než brzo byl dán povel k odchodu, protože odjezd zvláštního vlaku bosensko-hercegovinské dráhy z Metkoviče určen byl na 8·30 hod. dopol. Nastoupen pochod k nádraží, kamž doprovázela Čechy opět hudba, družičky, školní mládež a vše obecenstvo. Po devítidenním upoutání na loď a moře nastoupena zde další pouť do krajův, jichž přírodní půvaby nedošly u nás dosud širšího poznání a ocenění, a proto již od prvopočátku putování svého po souši každý s největší zvědavostí pohlížel na krajinu nejbližší. — Sotva malebný průvod minul železný most, jenž tu vzdálené břehy Neretvy spojuje, objevil se zrakům turistů vděčný pohled na rozlehlou kotlinu, v jejímž středu kol homolovitého návrší Metkovič vkusně jest rozložen. Kostelík nad městem na temeni vrchu osaměle stojící především je pozorován, a pohled na krásné okolí města končí až u dalekých skalnatých hřbetů vyvýšenin, jež kotlinu metkovičskou na všech stranách uzavírají.

Po chvíli dorazil průvod k nádraží, kdež nastalo nové seřadění. Čechové obstoupeni všemi, kdož je sem doprovázeli, byli tu pozdraveni

Digitized by Google

inspektorem bosensko-hercegovinských vládních hôtelů panem Pojmanem, jenž promluvil o významu celé této výpravy. Také bylo Čechům milým překvapením, že i krajané p. Provási a pan Byšický i p. inženýr Srb až sem přijeli jim vstříc, aby byli nadále vůdci Čechů po celé trati dráhy bosensko-hercegovinské.

Všem členům výletu rozdány byly zvláště pracovaný jízdní řád, poukázky na ubytování v Mostaru, dle disposic p. inspektora Pojmana, jakož i stuhy červenožluté (zemské barvy bosenské) s kokardou v barvách českých, jimiž všichni se ozdobili. Před odjezdem vlaku rozloučili se Čechové nejenom s měšťanstvem města Metkoviče, ale též s přítomnými hodnostáři paroplavební společnosti (s pp. inspektorem Ginstim, kapitánem Randičem a tajemníkem Cihlářem), jakož i s p. cís. radou Ottou se slečnou a p. Štětkou s chotí, kteříž pro zpáteční cestu do Rjeky se byli rozhodli. Odjezd vlaku stal se teprve o 9. hod. dopoledne, ovšem za všeobecných, nadšených ovací přítomných Chorvatův.

Další cesta drahou opět novým půvabem romantického údolí řeky Neretvy nemálo nás zajímala. V pohodlných vozích I. třídy příjemně si každý hověl a zíral na okolní krajinu, jež jako mocný kontrast všeho, co v minulých dnech v Dalmacii bylo obdivováno, nemálo zajímala a byla zřídlem nových obdivův.

Zmizela již modrá hladina Adrie a s ní i pohled na šedě skalnaté pobřeží vábné Dalmacie; za to milá zeleň luk, rolí a strání bujnými křovisky porostlých upoutala na sebe pozornost. Zajímavost údolí stále se zvyšovala, netušeně rostla. Od stanice Dretlj jsou četná místa, kde mohutnými skalisky sevřeny jsou oba břehy Neretvy tak, že celé jich utváření a zejména přední jich okrasu, bujnou vegetaci, důkladně prohlížeti jest umožněno. Zříme tu krásné ozdobné keře granátové (Punica granatum) s mnohými jinými toho druhu zvláštnostmi, k jichž pestrosti dobře přispívá i množství stromů fíkových, broskví, mandloní, meruněk, vinné révy a p., jež bujností svou cizince překvapují.

Z osad, jež i při rychlé jízdě vlaku dobře postihneme, v prvé řadě dlužno uvésti romanticky položené městečko Počitelje, jež v okolní skalnaté krajině jsouc pečlivě ukryto svým mohamedánským rázem nemálo zajímá. — Údolí od Žitomisliče stále se úží až k ústí řeky Buny, kteréž rozsáhlým, devítiobloukovým mostem z daleka se značí. Odtud octne se ve chvilce vlak mezi příkrým a lysým vrchem „Hum“ zvaným a vinicemi i ovocnými stromy osázeným vrchem „Podvelež“ a brzo po té as po dvouhodinné celkové jízdě objeví se panorama Mostaru.

Konečně vlak stane v nádraží, a čeští turisté s udivením patří na veliký dav a pestrou směsici obecenstva a slyší zase bouřlivé pozdravy: „Na zdar!“ „Živili, Češi!“ a j. Vstoupivše na peron octli se ve středu místních Čechů, z nichž přednosta stanice pan Pirník představil vůdci české výpravy zástupce města a jednotlivých korporací. Jménem místních Čechů vřele uvítal turisty ředitel zemské banky pan Ferdinand Tománek, jménem města krajský představený pan baron Klimburg, kteříž oba litují, že pobyt českých

Digitized by Google

turistů v Mostaru na tak krátkou dobu jest stanoven, a slibují, že všickni společně vynasnaží se Čechům v každém ohledu věnovati největší pozornost, aby jim pobyt ve městě byl zpříjemněn. Oběma pánům poděkoval p. Vrat. Pasovský, načež členové pravoslavného zpěváckého spolku „Gusle“, v bohatých krojích s nádherným praporem v čele obecenstva stojící, zapěli ve sboru „Bývali Čechové!“ a „Hej, Slované!“ Při tom mostarské dámy podaly Češkám kytice s úhlednými stuhami, jež nesly nápis: „Milým krajankám — Česky mostarské $^{22}/_{4}$ 1897.“

Po dojemném zapění sborův oslovil Čechy ještě předseda zpěváckého spolku „Gusle“ pan Alexa Šantić, jenž upřímnými slovy projevil, že i Srbové mostarští s radostí vítají okamžik, kdy „iz dna duša“ milé a drahé bratry Čechy, „kao braču jedne slovenske krvi“ pozdraviti mohou na půdě hercegovské. Též majetník pivovaru blagajského, jako Srb v podobném smyslu zdravici pronesl, a vřelé jeho „Živili“ celý zástup hlučně opětoval.

Všecko obecenstvo shromážděné na perroně a kolem nádraží provázelo Čechy k městu. Průvod tento pestrostí svou byl velmi malebný. Ještě nikde před tím nespatřili Čechové tak bohatou směs různých krojů jako zde. Vedle budovy kláštera františkánského došel průvod k divadlu, na jehož prahu přátelsky Čechy vítal místopředseda národního pěveckého družstva P. Dominik. Vnitř divadla uchystáno Čechům milé překvapení: členové tohoto sdružení, četné dámy a pánové nadšeně zapěli zvláštní slavnostní hymnu za řízení cvičitele svého p. Ant. Jirky, jenž po skončení sboru oslovil hosty tklivou vzpomínkou na svou drahou domovinu vůbec a na svoje rodné město Vodňany. Dále pokračováno v prohlídce města, při čemž místní krajané byli turistům přeochotnými průvodci.

Z předních památností prohlédnut byl starý most přes Neretvu, jenž v délce 38 *m* a ve výšce 27 *m* jediným obloukem oba skalnaté břehy spojuje, dále nádherná srbská kathedrála, katolický kostel, budova krajského soudu, obchodní škola a j. — Zvláštností pro cizince zajímavou jsou velmi oživené čaršije, t. j. bazar, v němž v četných tureckých krámech umělecký průmysl východních zemí přerůznými výrobky pestře je zastoupen. Slečně MUDrce. Khekové, místní vládní lékařce, povděčni jsou jednotliví turisté, že za jejího laskavého průvodu kromě mnohých zajímavostí města i zařízení předních tureckých domácností spatřiti umožněno bylo.

Společný oběd připraven byl v nádherném vládním hotelu „Narenta“. Odpoledne uspořádána hromadná vyjížďka na dvaceti kočárech k pramenům řeky Buny, při čemž mnoho občanů mostarských bylo účastno.

O 2. hodině odpolední seřadily se povozy před „Narentou“, načež hlavní částí města odjely k určenému cíli. Město bylo bohatě vyzdobeno prapory v barvách bosenských, srbských a českých, a z mnohých míst, zejména ze spolkové místnosti srbského zpěváckého spolku „Gusle“ napadalo Čechům množství kytic libovonných do kočárův. Zmíněná místnost spolku „Gusle“ a lékárna p. Houšky

Digitized by Google

ze všech domů nejbohatěji byly vyzdobeny. Počasí bylo překrásné. I mnoho velocipedistů provázelo řadu povozův.

O 3¼ hodině stanula společnost poblíž počátku řeky Buny. Opustivše silnici kráčeli výletníci as 5 minut po kamenité stezce, jež přivedla je k místu, kde mocný proud řeky Buny s hlukem a šumem rozčeřeně valí se přes četné balvany. Spatřili nejprve zříceniny mešity a došli k nepatrnému domku, jenž jest oblíbeným poutnickým místem okolního tureckého obyvatelstva. Vnitř skrývá pozůstatky mohamedánského světce i jeho služebníka v prostých, dřevěných, koberci pokrytých rakvích. Vedle hrobky té bydlící hlídač, mohamedán, s největší ochotou ukazuje tyto posvátné rakve a podává potřebná vysvětlení. Od něho též se dozvíme, že každého večera staví vedle rakví plný džbán vody a ručník, ježto mrtvý světec každé noci pravidelně vykonává obvyklé u Turkův umývání a modlení. Snad z pravidla cizí příchozí jeví dosti nedůvěry k tvrzení tomuto, a proto náš průvodce Turek tvrdí dále, že přichystaný u rakve ručník každého rána je vlhký a džbán z poloviny prázdný! Toto „faktum“ usvědčí přece každého z pravdivosti této pověry!

Než nepřišli jsme v tato místa za tím účelem, abychom jen hrobky světcův mohamedánských navštívili. Nejzvědavější členové naší společnosti opouštějí již dřevěnou terassu, odkud jeví se pohled na jeskyni, z níž řeka Buna se valí. Nastupme jejich místo a obdivujme tuto zvláštnost přírody zdejší, popatřme na tajemný zdroj řeky Buny, zde pod skalami ukrytý!

Pod ohromnou skalou, do nedohledné výše 500—600 *m* příkře strmící, nalézá se prostranná, tajemným světlem modravým osvětlená jeskyně, v jejíž spodině zrcadlí se tichá, rovněž modravá hladina vodní, kteráž brzo v zelenavě modrou barvu přechází. Vnitřek jeskyně celý je rozhlodán, a též celá obrovská skála na svém příkrém povrchu chová větší i menší otvory, jež veskrze různým ptactvem jsou obydleny. Nejníže hnízdí množství divokých holubů, výše celá hejna kavek a nad nimi kralují mocní supi a orlové!

Celkový pohled na okolí toto jest tím vábnější, ježto oživena jest i tichá hlubina Buny četnými pstruhy, obydlí pak různého ptactva ve skalách zdobena jsou keři fíkovými a j., kteréž zejména asi ve středu skály v mohutné stromy přecházejí. — Nádvoří tureckého domku zdobí mocný akát (při návštěvě Čechů byl v nejkrásnějším rozkvětu), v jehož stínu přijímají turisté šálečky dobré „turecké“ černé kávy, a jelikož žár toho dne nejméně + 30° R. dosahoval, sprahlá svá hrdla schlazovali čerstvou vodou, z malebného čistého řečiště Buny nabíranou.

Opouštějíce vděčné toto místo výletu svého zvědavě pohlížíme ještě na tajemnou hladinu vodní jeskyní obklopenou, snažíme se dohlédnouti temene převysokých okolních zdí kamenných a v duchu na základě různých pověstí o místě tomto toužíme zvěděti, kde veliké to množství vody našim zrakům zde pojednou se jevící má vlastní svůj počátek.

Při zpáteční cestě neopomeneme zastaviti se v blízkých mlýnech, jež nejvýše primitivním zařízením svým opravdu překvapují.

Digitized by Google

Průvodci naši vedou nás k blízkému pivovaru v Blagaji, jehož majetníkem jest známý nám již p. Dimitrije Risto Bilič a sládkem — krajan p. Kněžek. Závod tento jest jediným pivovarem v celé Hercegovině.

Příjemným byl odpočinek pod košatými ořechy ve středu bujně zelené louky, a „české“ pivo hercegovské s mnohými zákusky vděčně bylo přijato.

Při návratu do města učiněna zastávka v prvých hercegovských vinných sklepích G. & R. Jelačiće, jenž celou společnost skvěle pohostil. Jeho druhy mostarského vína, bílé „žilavka“ a červené „blatina“ zvané, všeobecné došly pochvaly. Mnozí z přítomných Čechův učinili hned na místě objednávky. Tento příklad nechť jest i širším kruhům v Čechách povzbuzením, aby v případech potřeby na solidní, nám přátelské firmy se obraceti sobě navykli. — Další návštěva učiněna v blízké vládní vinici, zaujímající celkem 32 *ha* rozlohy. Zde pěstují se pouze nejlepší druhy úplně zdravé révy racionelním způsobem a zařízena je tu též veliká školka ovocných stromů.

Po návratu z výletu pořádán byl společný přátelský večer s místními Čechy v hotelu „Narenta“, jehož prostorná dvorana úplně byla četným obecenstvem vyplněna. Večer zde strávený patří k nejživějším večírkům celého výletu. Všecky místní hosty uvítal srdečně pan architekt Pasovský, jemuž jménem místních Čechů odvětil ředitel zemské banky, pan Ferd. Tománek. V řeči své kladl důraz na to, že je to prvý případ, co Čechové hromadně přišli sem, aby poznali nejen kraj, ale i národ i jeho zvyky. Předpokládá, že Čechové při své pouti s dostatek přesvědčili se o dobrosrdečnosti a přátelství našich pobratimců, Jihoslovanů, kteří vesměs mocni jsou v lásce a úctě k českému národu a k české zemi. Za důkaz toho uvádí i uvítání Čechů v Mostaru, při kterém nemluvil k nám sice jeden slovanský jazyk, ale zajisté jedno slovanské srdce. Ubezpečiv dále, že krajané naši v Mostaru s námi vždy upřímně cítí, všecko naše veřejné jednání pilně stopují, tisícerý pozdrav vzkázal matičce Praze i naší celé české vlasti. Dále též vřelé zdravice pronesli pp. Bilič a Dr. Krajník. Z došlých telegramů přečteny byly depeše Planinsko-chorvatského družstva v Záhřebě, J. E. pana Friedberga-Mírohorského v Praze, pánů Otty, Štětky a Cihláře z Metkoviče, Hrvatske čitaonice Novi god Trogira, Občiny Novi god Trogira a Dr. Trdlice z Prahy.

Po celý večer trvala společnost v čilé zábavě, kterouž teprve půlnoc ukončila, kdy jednotliví turisté do svých bytův odcházeli. Ráno o půl 8. hodině dleli již čeští turisté na nádraží, a to zase v milé společnosti četných přátel mostarských, kteří všeobecně a upřímně byli ubezpečováni, že na pobyt v Mostaru zachovají všickni Čechové trvalou příjemnou upomínku. Po přátelsky tklivém rozloučení nastal o 8. hod. odjezd z nádraží mostarského.

Ještě před odjezdem vlaku pan inspektor Pojmann upozornil české turisty na půvabnost další části trati železničné a sdělil, že

Digitized by Google

strojvedoucí na partie nejcennější bude signály upozorňovati v celé další části velkolepého údolí řeky Neretvy.

Hned poblíž Mostaru objevilo se romantické skupení blízkého horstva. Zasněžené vrchy: Veležˇ (1969 *m*) s četnými hlubokými úžlabinami na svém svahu k Neretvě, dále Černa gora a zvláště celé zasněžené pásmo Prenj s jednotlivými vrcholy (Prenj 1916, Lupoglav 2102 *m*, Obrlin 1837 *m*) v úpatí svém s divoce rozčleněnými skalnatými výběžky a četnými průlomy nejvyššího hřbetu činily po pravé straně vyhlídku velice vděčnou a zajímavou.

Naproti tomu na straně levé vábily oko malebné stráně s bujným rostlinstvem, zejména s mnohými pestře kvetoucími keři (Ribes aureum, Punica granatum, Lonicera a j. v.). Sotva tímto pohledem lze se pokochati, již zase s druhé strany mocně imponují skalnaté stráně divokého vzezření, jež terasovitě se zvedajíce pojí se až se zasněženými temeny dříve jmenovaných velikánův.

Za stanicí Raškagora vysoké skalní stěny svírají údolí Neretvy s obou stran. Na mnohých místech mocné prameny vyrážejí ze skal tvoříce hned na místě svého vzniku úhledné vodopády, jinde zase ve skalách kolem řečiště vyhloubeny jsou bluboké prostranné jeskyně. Divoký ráz údolí značně se stupňuje. Zvláště krásný jest pohled na pramen „Crno vrelo“, jehož množství vody z pod vysoké skály vyrážejíc na pět kaskád se dělí a tvoří pěkný vodopád, jenž rozčeřením vody v bělostné vlny a jemným rozprášením těchto jest zjevem velmi milým.

Poblíž stanice Drešnice řečiště více se súžuje; voda naráží na skaliska toku jejímu v odpor se stavící a čeříc se místy působí šum, jenž i hluk vlaku převyšuje. Nedaleko Grabovice zříme opětně mocný proud vody, Praporac zvaný, ze skal vytékající, jenž rovněž ve způsobu velikého vodopádu do vlastního toku Neretvy se s hukotem nemalým řítí. Divokost údolí dosahuje tu svého vrcholu: spatřujemeť příkré, téměř svislé skalní stěny až 600 *m* vysoké, jež v délce 3 *km* údolí vyplňujíce v přerůzných zajímavých variantech se objevují. Kromě zjevů dosud vylíčených i četné tunely, ostré zákruty trati železničné k rozmanitosti partie této značně přispívají.

Další trať za stanicí Jablanicí*) nastala sice krajina jednotvárnější, ale za to tím vděčněji uvítán byl pohled na město Konjici, kamž vlak o 11. hod. 44 min. dorazil. V pravdě rozkošná jest poloha horského města tohoto, jež v údolí četnými okolními vrchy utvořeném velmi malebně spočívá pod stráží mohutného, zasněženého pohoří Trejn!

Zde určena byla zastávka 90 minut trvající a použilo se doby té k obědu, jejž ovšem pečlivý vůdce výpravy v čas byl objednal. Řada stolův pod širým nebem před nádražím upravená hned po zastavení vlaku byla obsazena. Oběd uspokojil jak výběrem jednotlivých jídel tak i pečlivou jich úpravou. Množství pstruhův na stoly přinesených svědčilo o bohatosti bystrých vod okolních.

*) Zde byla sice zastávka jen pětiminutová, ale při praktickém zařízení stačila tato doba, že všickni turisté byli s to snídani si opatřiti. Na stolech bylo vše úhledně připraveno, a všecky pokrmy i nápoje cenami označeny.

Digitized by Google

Sem došel pana architekta Vratislava Pasovského pozdravný telegram od předsedy bosensko-hercegovinského turistického klubu barona Mollináryho ze Sarajeva. a kromě toho dodány sem byly pro všecky účastníky výletu mnohé tiskopisy od přátel sarajevských, jako: pro české turisty zvláště pracovaný „Průvodce Sarajevem“, „Program pobytu KČT. v Sarajevě od 23.—25. dubna 1897“, Program přátelské zpěvní a hudební zábavy v arkádní dvoraně nové radnice v Sarajevě a konečně francouzská pozvání ku slavnostnímu banketu na den 24. dubna v Ilidži od turistického klubu bosensko-hercegovinského s českým adresářem pro každého výletníka zvláště.

Již z těchto přípravných prací seznali Čechové, že v Sarajevě jsou toužebně očekáváni, a že tamní česká kolonie společně s ostatními činiteli se vší svědomitostí úkol pořadatelský provedla.

Další jízda má opět nové zajímavosti. Tunely, různé okliky, mosty a p. se střídají, a stoupání stále se zvyšuje, tak že na četných místech jest jízda možná jen ozubenou drahou, a to až k sedlu sv. Ivana. Namnoze jest stoupání až 60‰. Před stanicí Ivan veden jest tunel 658 *m* dlouhý, v němž dosahuje trať největší výšky, 876·85 *m* nad mořem a zároveň přetíná hranici bosensko-hercegovinskou. Nadále následuje stále mírný svah trati, celá krajina stává se čím dále tím vzhlednější, ježto rolí a luk i ovocného stromoví stále přibývá. Z mnohých míst poutá na sebe pozornost pohoří Bjelašnica, jehož nejvyšší vrchol, úplně zasněžený, 2063 *m* nadmořské výšky dosahuje.

Konečně o 4. hod. 56 min. stanul vlak na stanici Ilidže, a po kratické zastávce odbočil bezprostředně ku vládním budovám lázeňským, jež i s lázněmi vlastními za příčinou příchodu českých turistův tohoto roku téměř o celý měsíc dříve otevřeny byly. V lázeňském hotelu obstaráno bylo ubytování všem turistům, jež již zevní úprava lázeňských budov, jakož i pestré vyzdobení jich, kromě barvy říšské také prapory červenožlutými a červenobílými, ozdobenými českým lvem, pak nápisy: „Dobrý vítr“ a „Na zdar!“, mile překvapily. Vnitřní pak vzorné zařízení jednotlivých pokojů každého v nejvyšší míře uspokojilo.

Po zběžném přehlédnutí toho všeho jeli naši turisté z lázní Ilidže do hlavního města bosenského, Sarajeva, kamž o 6¼. hodině večerní dorazili.

VII. Sarajevo — Ilidže.

(23.—25. dubna.)

Hlavní město Sarajevo již při jízdě z Ilidže vábilo k sobě zraky turistů, a to hlavně svojí romantickou polohou. Rozkládá se v rozsáhlé kotlině, již ohraničují kolkolem vrchy namnoze ještě sněhem pokryté. Velmi mile lahodí oku půvabná zeleň pozemkův

Digitized by Google

i rozkošně položené četné osady. Příjemný dojem ten zvyšují svahy bujnými lesy porostlé i zahrady plné kvetoucího stromoví ovocného! Všude jeví se čilý život, jemuž zvláštní typy obyvatelů zdejších ve svých různých krojích velké pestrosti dodávají.

Vlak k nádražním budovám přijíždějící uvítán byl živými pozdravy „Na zdar!“ „Živili Česi!“ a p., jichž mocnost a síla svědčily o tom, že k uvítání Čechů dostavilo se velice četné obecenstvo. S dychtivostí opouštěl každý vlak a sestupoval na perron ve všech prostorách lidem přeplněný. Když bouře prvých pozdravů utichla, nastalo vzájemné představování jednotlivých osobností, při čemž zjistiti bylo lze, že k uvítání Čechů dostavila se na nádraží nejen celá česká kolonie sarajevská, ale že i širší vrstvy obyvatelstva hlavního města bosenského při aktu vítacím braly vřelého podílu. Slavná městská rada dostavila se korporativně za vedení gradonáčelníka p. Mehmeda Bega Kapetanoviće i jeho náměstka p. Petra T. Petroviće. Sarajevský turistický klub se svým presidentem p. baronem Dr. Mollinárym též čestně byl tu zastoupen. Jelikož i okolí nádraží až k velké tabákové továrně bylo všude davy lidstva naplněno, lze odhadnouti počet přítomných osob při nejmenším na 3000.

Po odbytí prvých formalit vzájemného seznamování srdečně uvítal Čechy p. baron Dr. Mollináry jménem místního turistického klubu, načež měšťanosta p. M. B. Kapetanović delší řečí přibylé české turisty jako vzácné hosty města Sarajeva přivítal a pozdravil. Řečník vítal Čechy jako syny země kulturou vysoce povznesené a ocenil vynikající postavení, jaké příslušníci českého národa v Bosně a Hercegovině a zvláště v Sarajevě zaujímají, a ujistil, že snaživost Čechů místních jest domácímu obyvatelstvu příkladem, jejž následovati v každém ohledu se vynasnažují. — Řeč tato hlučnými projevy souhlasu byla přerušována a zakončena bouřlivým „Na zdar!“. — Předseda místní kolonie české, p. vrchní kontrolor Lemarie, pozdravil Čechy jménem místních krajanů, načež vůdce české výpravy, p. architekt Pasovský, stručně srdečnými slovy vzdal dík všem zástupcům za tak okázalé přijetí českých turistů a místním krajanům tlumočil srdečný pozdrav od stříbropěnné Vltavy ze zlaté matičky Prahy! Nastala opět bouře pozdravů, během niž předstoupil ještě před p. Pasovského vůdce místních Srbů p. Jevtanović, známý z výpravy Srbů do Vídně, jenž hlasem plným rozechvění Čechy vřele pozdravil. Upřímné „Na zdar! bračo Česi, Živili!“ došlo zvučného ohlasu, zejména mezi přítomnými jeho stoupenci.

Z nádraží odjela společnost fiakry a zvláštním tramwayovým vlakem elektrické dráhy do města, kdež Čechové všude hlučně byli pozdravováni. Nejprve navštívena byla turecká kavárna a zahrada Bendbaši, ve které bylo velice živo. „Guslař“, domácí hudební sbor cikánův a albánské tanečnice výkony svými poskytli Čechům zajímavého nezvyklého divadla. Odtud odebrali se Češi do rozsáhlých sklepních místností nové radnice, které vkusně zdobeny byly červenobílými draperiemi, znaky království Českého, Moravy a Slezska a poprsím J. V. císaře a krále. Zde připravena byla společná večeře, jíž

Digitized by Google

kromě českých turistů i místní Čechové v hojném počtu se súčastnili. I při této příležitosti proneseny byly mnohé řeči, z nichž prvou byla řeč předsedy místní české kolonie p. Lemarieho, kterýž projeviv potěšení z prvé hromadné návštěvy Čechů v této bratrsky spřízněné zemi na to poukázal, že zde česká píle, česká věda a česká práce vynikajícího uznání docházejí. Dalším návštěvám Čechů v Bosně a Hercegovině provolal srdečné „Na zdar!"

Pan prof. Ferd. Velc jako člen KČT. zde usedlý pozdravil české hosty a blahopřál KČT. ke zdárným výsledkům jeho činnosti jak ve vlasti samé, tak i zde na slovanském jihu. Zásluhy toho v prvé řadě přičetl starostovi p. architektu Pasovskému, ocenil účastenství dam na této daleké výpravě a k další pouti společné provolal turistické heslo: „Dobrý vítr!" — Bouřlivě přijata byla odpověď p. Pasovského, jenž konstatoval, že srdečnost přijetí českých turistů v Sarajevě dosáhla svého vrcholu, začež poznovu projevil nejlepší uspokojení všech výletníků z té okolnosti, že v této krásné zemi právě synové českého národa tak skvělými výsledky činnosti své prokázati se mohou, a připil dalšímu zdaru sarajevské české kolonie za vřelého souhlasu všech přítomných.

Po skončení večeře vedeni byli Čechové do nádherné, v pravdě velkolepé arkádní dvorany nové radnice, jež při skvělé záři elektrického světla báječně byla krásná. Kromě Čechů dostavili se sem i četní domácí měšťané obojího pohlaví, čímž celé společnosti dodáno tím zajímavějšího rázu. Nejenom Čechové jako cizinci udivenými zraky přehlíželi velkolepé vnitřní zařízení nové radnice, ale i většině místních občanů dostalo se toho večera poprvé příležitosti tomuto skvostu města Sarajeva patřiti v tvář. Byla budova radnice sice 1. lednem t. r. slavnostně otevřena, ale k pořádání jakékoli zábavy v arkádní dvoraně dosud nedošlo. Teprve české kolonii dáno bylo panem gradonačelníkem svolení, aby při návštěvě Čechů prvá zábava byla zde pořádána.

Již tento moment vyžadoval, aby průběh zábavy byl důstojný. Dle toho též sestavení programu byla velká péče věnována. Vojenská kapela osobním řízením p. kapelníka Čapka v pravém smyslu slova koncertně přednesla tyto skladby: 1. „Plukovník Otto", pochod od P. Čapka. 2. Ouvertura „Graničari" od Zajce. 3. „Aus schöner Zeit", valčík od Wandteufla. 4. Paraphrase na národní píseň „Jenom ty mně, má panenko, pověz", pro křídlovku (šikovatel p. F. Ševčík) od Hornýho. 5. Fantasie z opery „Faust" od Gounoda. 6. „Věnec ze slovanských písní" od P. Čapka. 7. „Večer na Sávě" od Zajce. 8. „Bývali Čechové" od Škroupa.

Mezi tím mužský pěvecký sbor přednesl sbory: „O vlasti má" od Slavíka, „Hubička", česká národní píseň, „Haničkа" od R. Rozkošného a „Pri zibeli", slovinská národní. — Přednesení těchto sborů bylo vzorné a přispělo značně ke zvýšení přátelské slavnostní nálady všech přítomných.

Během zdařilé této hudební a pěvecké zábavy promluvil jménem místní české kolonie pan prof. Jan Treštík řeč, jež nazvána může

Digitized by Google

býti programem Čechů sarajevských a tudíž zasluhuje, aby jí zde více místa bylo věnováno, než státi se může při jiných četných proslovech. Zmínil se o povznášejících okamžicích, kdy česká kolonie vítala Čechy při jich vjezdu do hlavního města Sarajeva. Děti jedné matky sešly se zase po dlouhém rozloučení a kdy Čechové zvědavi asi byli spatřiti ratolest národa českého až do Bosny daleké z vlasti zavátou. Doslovně praví pak dále: „Od oné doby, kdy tyto země pobratimským národem obývané přešly v ochranu říše naší, aby ze staleté poroby k novému rozkvětu sociálnímu i národohospodářskému se povznesly, za dobu skoro dvaceti roků jste vy, drazí krajané, prvními Čechy, kteří za ušlechtilým účelem representativně sem zavítali. Nechci předbíhati dojmy, jaké různé zjevy na výletu tomto u vás vyvolaly, ale tolik jsem přesvědčen, že k úchvatným krásám přírodním, jaké tyto kraje každému turistovi poskytují, řadí se i seznání pokroku, jež v území tomto všude je patrný. V družině mnoha pionérů vědy a práce, kteří na kulturním a národohospodářském povznesení Bosny i Hercegoviny pracovali, činnými byly i duch a ruce české. V různých směrech zemské správy, ať politické, soudní nebo finanční, jakož i v oboru technického důmyslu zaujímají Čechové v zemi této místa důležitá. Na školském poli kromě jiného požíváme té přednosti, že k řízení prvního ústavu průmyslového v zemi povolán jest vynikající odborník český, a celý sbor učitelský na škole té z Čechů se skládá. Krajané naši dále jako lékaři, úředníci poštovní a samosprávní a jako vážní činitelé v povolání veřejném i soukromém rozvinuli zde svoji působnost a nalézají obliby nevšední. Živnostníci čeští, v Sarajevě nebo jinde v zemi usedlí, dovedností svou také náležitě přispívají k šíření dobrého zvuku jména českého.

Při poměrně značné vzdálenosti od domoviny my zůstali stále upřímnými syny jejími. Národní družnost naše stala se již po řadu let vynikající známkou společenského života zdejší české kolonie. My s radostí družíme se k pravidelným schůzkám, kde při hlaholu jazyka mateřského bavíme se ušlechtile a upřímně po způsobu krajanském. Radostné pak zjevy i vážné zprávy z vlasti nalézají v srdcích našich vždycky ohlasu, neboť my vřele pojímáme význam hesla: „Co krev pojí, to hory nerozdvojí!“ V osvěžujícím proudu dnešní významné zábavy neznám opravdu vděčnějšího motivu, k němuž bych upoutal tu hloubku citů, které shledání naše vyvolalo, jako vzpomínku na onu společnou, ač vzdálenou matku naši, na jedinou a drahou naši vlast. Zde pod jižním nebem, ve středu pobratimského národa, kdy prodchnuti jsme všickni vřelými dojmy krajanské družnosti, pozvědněmež číše své a připijme svorně na rozkvět a zdar naší české vlasti!“

Řeč tato došla nadšeného přijetí a pochvaly. Pan prof. Velc přečetl pak došlé pozdravné telegramy, z nichž zejména depeše pražského starosty p. Dr. Podlipného, jenž jménem zlaté, slovanské Prahy obyvatelům Sarajeva srdečný pozdrav zaslal, nejvýše živě přijata a nekonečným potleskem odměněna byla. Telegram tento zněl následovně: „Klub českých turistů, Sarajevo! Provázíme vás myslí stále cestou. Na Cetyň zaslali jsme pozdravný telegram, který

Digitized by Google

vás minul. Jsme potěšeni z přátelských, ano vroucích přijetí, jakých se vám dostává od bratří jihoslovanských, kterým voláme upřímně „Na zdar!“ a „Živili!“ Pořadatelům uvítání a přátelských zábav náš upřímný dík. Obyvatelstvu sarajevskému srdečný pozdrav ze zlaté slovanské Prahy! Dr. Podlipný, starosta.“

Další pozdravy zněly: Z Oustí n. L.: „Valná hromada odboru vzpomíná vás na krásné pouti k drahým bratřím jihoslovanským. Stiskněte jim za nás pravice a tlumočte naše sympatie. S turistickým pozdravem Odbor v Oustí n. L.“ — Z Vlasenice: „Upřímným krajanským pozdravem vítají vás vlaseničtí Češi! Indrák, Kaks, Straka, Tůma, Dr. Zelený.“ — Kromě toho: pozdravy z Plzně a Kostelce n. Orl. a bosenské Tuzly (p. Rudolf Sládeček) rozmnožovaly řadu depeší.

Všecko nadšení dostoupilo svého vrcholu, když povznášející naše hymna „Kde domov můj?“ celým shromážděním byla zapěna. Hudba vojenská doprovázela velebný tento zpěv; zahrála též píseň „Hej, Slované!“, čímž nadšení Čechů ještě zvýšila. Před 11. hod. večerní bylo Čechům v krásné této zábavě ustati, poněvadž zvláštní vlak očekával je již na nádraží, jímž do Ilidže odjeli.

Dodatečně k této zprávě o průběhu přátelského večírku třeba ještě dodati, jaká pozornost prokázána byla českým dámám. Celý jeden stůl pro ně vyhrazený okrášlen byl umělecky pracovanou květinovou ozdobou. Ve středu dlouhého stolu postavena na červených osmi sloupcích úhledná besídka, jež ve spodu tulipány, macoškami, pomněnkami a jemnými kapradinami posázena a od shora otáčivými bylinami (medeola, břečťan a j.) byla ovinuta. Kromě toho květů růží, karafiátů, azalek a kamelií užito bylo k cenné dekoraci stolu, na němž i hotové skvostné kytice pro každou dámu byly přichystány. Celé dílo těšilo se velké pozornosti a svědčilo o umělecké tvořivosti svého původce, jímž je náš krajan p. Malý, zahradník v Sarajevě.

V sobotu, dne 24. dubna o půl 9. hod. ranní opět navrátili se čeští turisté do Sarajeva, kdež svými milými krajany byli očekáváni, aby za jejich průvodu památnosti města shlédnouti mohli. Zejména prohlédnuty byly: katolická kathedrála, zemské museum, tržnice, škola uměleckého průmyslu, bezestan, čaršije, oba kostely pravoslavné, Begova džamija, medressa, šeriatská škola, konak, továrna na koberce a j. Kromě těchto památností navštívila většina Čechů kastel, odkudž naskytá se nejkrásnější pohled na město, při čemž zejména do očí bijí mocné kontrasty, jakými jsou navzájem stará a nová část Sarajeva, což pozorováním vlastního života ve městě samém ještě je nápadnější.

Zvláště zajímalo Čechy zemské museum svými bohatými sbírkami, jimiž dvorní rada Kosta Hörmann ochotně je provázel a o významu méně známých předmětů poučoval. Věru žasnouti musí odborník při zprávě, že všecky ty bohaté a cenné sbírky v době posledních osmi let vznikly! K tomu dílu bylo třeba ovšem nesmírně mnoho vůle dobré a pevné, přičinění nadlidského a dovednosti odborné! — Při prohlídce města neušlo Čechům nápadně vkusné

Digitized by Google

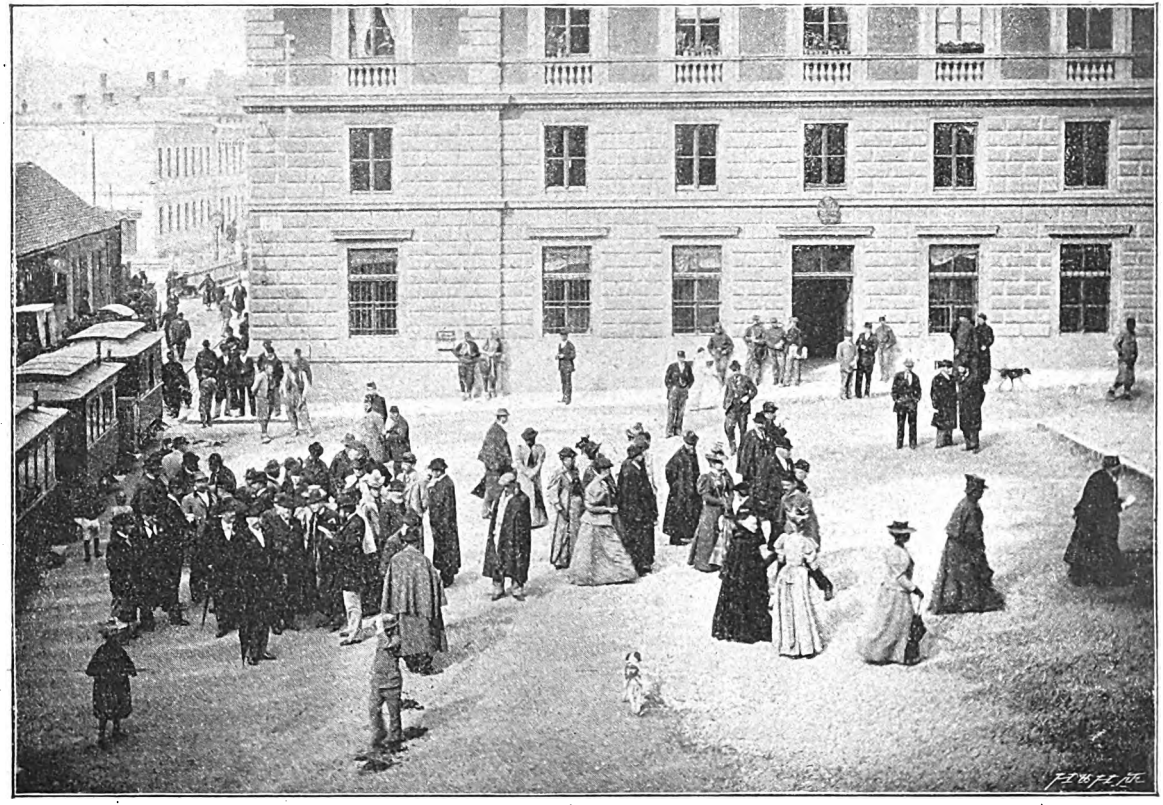

Účastníci výletu před katedrálou vystupují z vlaku.

Digitized by Google

vyzdobení velkého výkladního okna v obchodě s modním zbožím p. Kočaviće. Celý prostor výkladní přeměněn byl v červenobílou úhlednou hvězdu, jejíž střed vyplněn byl skvostným znakem království Českého, jejž kolem objímaly nápisy: „Vítejte nám!“ a „Nazdar!“

Po společném obědě, jenž v hotelu „Evrope“ a restauraci Hoffově objednán byl, prohlédli si ještě vzorně zařízenou školu řemeslnickou (řed. p. Studnička), a o 3. hod. odpol. zvláštním vlakem odjeli Čechové do Ilidže, kdež objednána byla řada povozů, jimiž ku pramenům řeky Bosny jeti se mělo. Než při návratu ze Sarajeva do Ilidže strhl se vichr, jenž zvedaje prach ve mračna měl za nedlouho v zápětí silný déšť a bouři, takže z projektovaného výletu sešlo.

Od 3—6 hodin odpol. dopřáli si turisté naši klidu ve svých pokojích, načež sešli se zase v jídelně lázeňského hotelu, kdež již četná honorace ze Sarajeva byla přítomna, aby účastni byli slavnostního banketu, který ku poctě turistů českých pořádal bosensko-hercegovinský turistický klub. Kromě českých turistů a jich dam přítomni byli členové místního turistického klubu, naši krajané, a následující hodnostáři sarajevští: J. Ex. velící generál a zemský chef baron Appel, civilní adlatus baron Hugo Kutschera, sekt. chef baron Benko a Stix, rada vrchního soudu Napadiewitz, vládní radové Trešćec a Černý, vrchní finanční rada Ludwig, vrchní stavební rada Kellner, gradonáčelník Mehmed Beg Kapetanović, radové Hoffmann, Dr. z Rajnerů a Ribarich, vládní komisař Zaržycki, vládní sekretář Dr. Žarnowski, major Feszl, ředitel Bock a m. j. — Jídelní lístky v elegantní úpravě opatřeny na přední straně textem českým, na druhé pak chorvatským, srbským a tureckým. — Vojenská hudební kapela (osobní řízení p. kapelníka Čapka) přednesla skladby od Kmocha, Tittla, Smetany, Verdiho, Čapka, Komzáka, Dvořáka. Zejména s pravou virtuositou sehrán byl sextett „Rozmysli si, Mařenko!“ a pak bravourní arie z opery „Isolina“, pro křídlovku od Stigelliho, při čemž umělecký výkon solisty na křídlovku p. šikovatele Ševčíka došel hlučné a zasloužené pochvaly. Pochodem „Naprej“ ukončen byl vlastní koncert, během kterého ještě mužský sbor při laskavém průvodu na piano pí. M. Třeštíkové krásně zapěl Kytici z písní slovanských od Tovačovského, sbor „Věj, větérku“ od Knahla a „Tijo noći“ (srbská).

Když ke konci banketu podáváno bylo šampaňské, povstal přednosta turistického klubu p. baron Dr. Mollinary a srbským jazykem pronesl přípitek J. V. císaři na základě myšlénky, že Čechové náležejí k nejstaršim synům dynastie Habsburské, kdežto obyvatelé Bosny a Hercegoviny jsou nejmladšími jejími dětmi. Po té povstal pan prof. Stříbrný, jenž hosty české jménem bosenského turistického klubu česky pozdravil a projevil naději, že Čechové odnesou si do své vlasti z Bosny příjemnou vzpomínku, načež KČT. a jeho členům provolal srdečné „Nazdar!“ Po řeči té předseda KČT. p. architekt Pasovský napřed jménem KČT. a všech členů české výpravy vzdal díky za překvapující skvělé při-

Digitized by Google

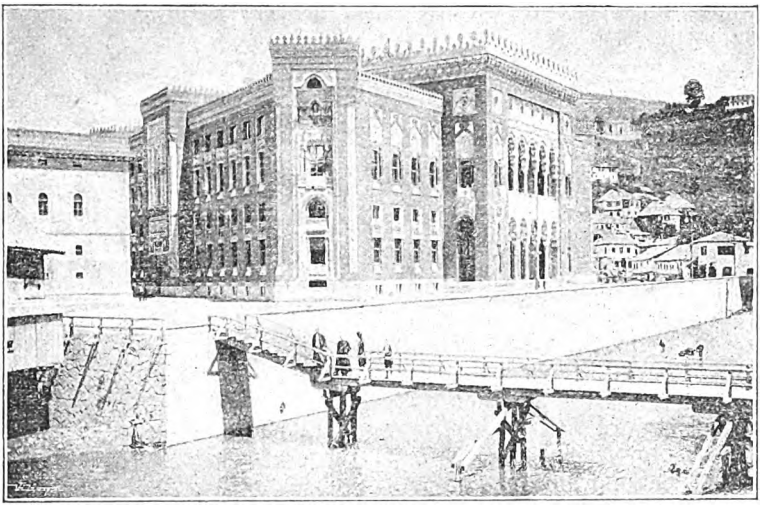

Radnice v Sarajevu.

jetí českých turistů, k čemuž připojil: „KČT. splnil dávné přání, aby své národní soukmenovce na jihu naší říše navštívil. Věděli jsme všickni, že přijdeme do neznámých krajů, ale ne mezi cizí lid. Doufali jsme sice, že přátelsky budeme přijati, že však tak velkolepého uvítání a tolikerých důkazů přátelství se nám v nejvyšší míře dostane, o tom se nám ani zdáti nemohlo. Jsme překvapeni, hluboce pohnuti.“ Vedle vřelých díků bosenskému turistickému klubu pronesl přání, aby kollegialita mezi oběma kluby rostla a mohutněla. Pozvav ke konci bosenský turistický klub k návštěvě naší domoviny, království Českého, provolal splnění tohoto přání živé „Na zdar!“, což způsobem velice vřelým bylo oběma stranami opětováno. — Dále řečnil ještě p. Dr. Mir. Krajník, jenž specielně české kolonii sarajevské děkoval za bratrské jejich snažení a ocenil náležitě, jak požehnanou prací rukou českých a umem ducha českého blahobyt v Bosně a Hercegovině se šíří a vzmáhá, což také turisty naplňuje největším nadšením. Další pak čestné vlastenecké činnosti české kolonie platilo jeho srdečné „Na zdar!“, jež hřímavě bylo opětováno. Kromě toho také vládní rada Václav Černý děkoval za uznání, jakého se strany českých hostí Čechům v Bosně a Hercegovině usedlým se dostalo. Za to se přimlouval, aby Čechové po návratu svém do vlasti mezi krajany svými na základě vlastních zkušeností svých ku poznání Bosny a Hercegoviny a zdejších společenských poměrů přispěti se vynasnažovali.

K 8. hod. večerní dostavili se do Ilidže četní Čechové ze Sarajeva, aby další části zábavy tohoto slavnostního večera účastni byli. Brzo po jejich příchodu v parku lázeňském zapáleny byly skvělé ohňostroje, mezi nimiž české turistické heslo: „Dobrý vítr!“

Digitized by Google

a „Český lev“ ve slovanských barvách červené, bílé a modré zejména vynikly.

Nenucená zábava tohoto večera potrvala až do 2. hod. po půlnoci, kdy teprve hosté sarajevští z Ilidže zvláštním vlakem odjeli. Čeští turisté odcházejíce do svých ložnic jednomyslně vzdávali chválu celému arrangementu slavnostního tohoto večera. Na den následující, neděli dne 25. dubna, ustanoven byl jako hlavní bod programu výlet na Trebevič (1630 *m*), jenž však pro nejisté počasí vykonán býti nemohl. Toho želeli dobří chodci z české společnosti nejen proto, že přišli o velmi cenný požitek, jaký pohled s hory té do dalekého kraje bosenského skýtá, ale hlavně z té příčiny, že přípravy bratří sarajevských za tím účelem vykonané staly se marnými. Turistický dům na Trebeviči, ve výši 1600 *m* zřízený, ozdoben byl prapory v barvách českých a bosenských a pokryt svěží chvojí. Vchod do restaurace také byl vkusně dekorován a nesl nápis: „Vítejte nám!“ Nápoje a pokrmy též byly připraveny. Než místo očekávané četné návštěvy českých turistů pouze pět pánů sarajevských KČT. na výletě zastupovalo.

Touto nepředvídanou změnou programu zbylo ovšem více času k podrobnější prohlídce Sarajeva. Společnost rozdělena v menší části procházela se městem, v němž toho dne byl život opravdu pestrý. Různá skupení venkovského obyvatelstva jevila se tu zrakům našim a rychle střídala se jak obrázky v kaleidoskopu. Místní Čechové zase obětavě plnili úkol znalých průvodců. Někteří navštívili prameny Mošćanice (městský vodovod), jiní dostoupili zase kastelu a bavili

Židovský hřbitov v Sarajevu.

Digitized by Google

se rozhledem na město a okolí. O ½11. hod. dop. sešly se všecky oddíly v místním akciovém pivovaru, jejž ve všech jeho částech prohlédly a seznaly, že celé zařízení závodu tohoto, jediného v Bosně, jest v každém ohledu moderní, zařízení pivovaru plzeňského připomínající. Konečně shromáždila se velká společnost v jedné z prostranných místností pivovaru, kdež ct. správou pivovaru pohostěna byla skvělou snídaní, při níž „výrobek závodu“ došel u Čechův „odborného“ uznání. Ředitel pivovaru, p. Col. Raab, uvítal Čechy jako hosty z domoviny „plzeňského“ a srdečnou, humoristickou řečí svojí, při níž výši české kultury měřil spotřebou piva, pozdravil přítomné. Trefně jemu odpověděl náměstek starosty KČT., p. JUDr. Lad. Va-

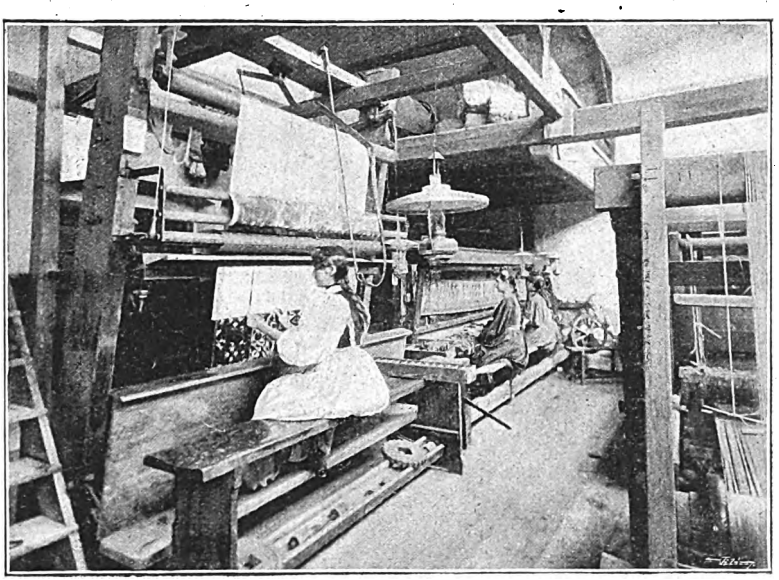

Tkaní koberců v zemském atelieru v Sarajevě.

lenta, jenž vzdal díky za přátelské přijetí a zkvétajícímu bosenskému pivovarnictví provolal heslo českých sládků: „Dej Bůh štěstí!“ — V nejlepší náladě opustili Čechové místní i turisté pohostinskou místnost, rozešli se zase po městě, kde každý „nakupoval“ pro své milé v Čechách přerůzné upomínky. Českým dámám umožněna byla návštěva dvou vynikajících haremů, čímž zvědavost jejich ovšem značně byla upokojena. Libovaly si, že dostalo se jim v místech těch vlídného přijetí.

Odpoledne opětně bylo počasí stále nejisté. Větší díl českých turistů shromáždil se kolem ¼4. hod. odp. v kostele pravoslavném, aby shlédl slavnostní průvod „Vzkříšení“. — Překvapilo Čechy značnou měrou, jaké pozornosti dostává se u vlády bosensko-hercegovinské, u vojenské správy i v kruzích civilních tomuto vyznání v zemi.

Digitized by Google

K této domněnce přivésti musil každého nestranného pozorovatele pohled na přečetné civilní i vojenské hodnostáře, kteří ve slavnostních svých uniformách tohoto významného církevního obřadu účastni byli v počtu zajisté daleko větším, než kolik bylo vlastních vyznavačů pravoslaví pozorovati. — Zevnějšek chrámu ozdoben byl nápisem „Christos voskrese“ v srbských barvách provedeným.

Přirozeno, že jsme se hleděli u svých krajanů informovati i o politických poměrech v zemi. Místní poměry osvětlili Čechům především pp. Studnička a Třeštík zejména co školství se týče. kde každé národnosti dostává se učebnice v rodném jazyku, a o šetření rovnoprávnosti vůbec, na př. „Godišnji izvještaj zemaljske zanatljske škole u Sarajevu“ pádného důkazu podává. — Při příležitosti hovorů podobných poukázali sarajevští Čechové k okolnosti, že o poměrech Bosny a Hercegoviny se týkajících žurnály české začasté přinášejí zprávy se skutečností se nesrovnávající.

Zakončením prohlídky památností místních byla téhož večera návštěva Čechů v Sinanové Tekii vyjících a tančících dervišův, odkudž výkony těchto fanatiků nemálo rozčileni teprve o ½11. hod. večerní odcházeli, ač odjezd vlaku k Ilidži na 10. hod. byl určen. Prostřednictvím telefonické stanice zabezpečeno bylo sečkání vlaku v nádraží, pokud by všickni turisté se nenavrátili, a rovněž i elektrická tramway, která pouze do 10 hodin jezdí, byla tímto způsobem objednána.

To ovšem za pobytu Čechů v Sarajevě možno bylo jen při mimořádných, pro české turisty nejvýše příznivých poměrech místních. Než vše to, čeho Čechové zejména v Sarajevě zažili, dovedli také zcela vážně pojímati a o tom zrale uvažovati. Jisto je, že v každém ohledu ode všech vrstev, zejména se strany vlády bosensko-hercegovinské bylo Čechům tolik pozornosti věnováno, jako se nestalo dosud žádným jiným turistům, ač na př. i Angličané, Francouzi, Němci byli zde častěji a v počtu větším korporativně přítomni. Tím způsobem byl pobyt českých turistů zejména v Sarajevě a Ilidži velice zpříjemněn.

Lázně Ilidže zasluhují vším právem obšírnějšího popisu, než jakého se jim v tomto referátě může dostati. Zde stůjtež aspoň tato stručná dáta: Jsou toho důkazy, že horké minerální vřídlo v Ilidži bylo již starým Římanům známo. Za dob turecké vlády až do okupace měly sirné lázně tyto také svou pověst, ale zařízení jich nevěnována téměř žádná péče, takže jednoduchou úpravou svou pouze domorodce byly s to uspokojiti. Teprve v posledních letech dočkalo se půvabné toto místo a horké sirné vřídlo samo náležité pozornosti, jsouc vládou místní na moderní lázeňské místo přeměněno. Řádná restaurační budova, tři velké hotely o více než 100 pokojích pohodlně zařízených a s přepychem upravené čítárny, herny a p. v. pojišťují hostům příjemný zde pobyt, a lázně samy uznanými účinky svými k vyléčení mnohých nemocí vnitřních i zevních platně přispívají.

Mocné vřídlo zdejší má teplotu 58° C. a poskytuje ve 24 hodinách 14 *hl* vody, takže toto množství k zařízení četných a prostorných lázeňských místností úplně postačuje. — Pro hosty zde bydlící i přímé

Digitized by Google

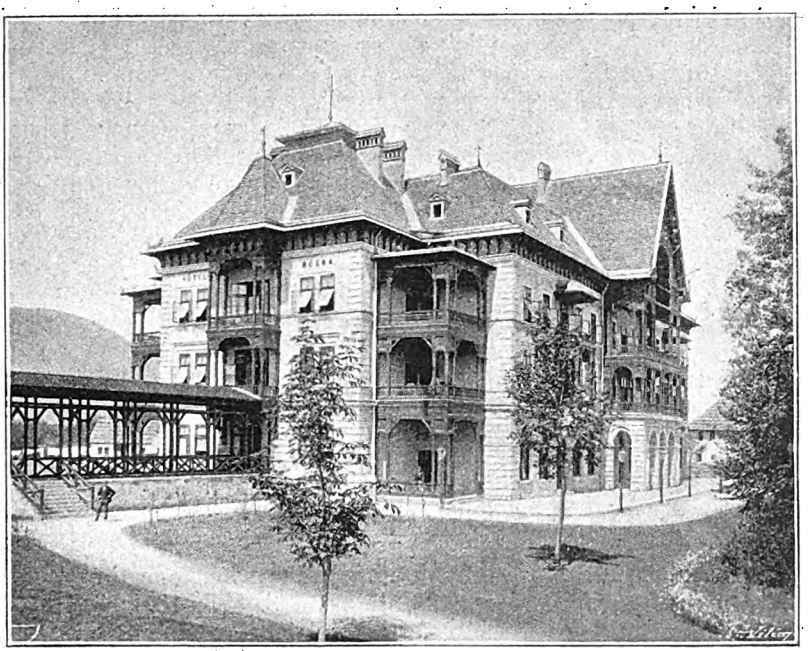

Hotel Bosna v Ilidži u Sarajeva.

spojení lázeňských budov se železnicí, krásně upravený park (celková rozloha pozemků k lázním patřící měří 16 *ha*), dostatek přiměřených zábav, jakož i půvabné okolí (z výletů četných vyniká vděčností vycházka [3 *km*] k pramenům řeky Bosny a j. v.) jsou okolnostmi velmi příznivými, jimiž skvělá budoucnost tohoto podniku zdá se býti úplně zabezpečena. Také skutečně rok od roku návštěva Ilidže znamenitě stoupá, což vedle již zmíněných příznivých okolností i tím jest podmíněno, že vše čítá se v přiměřených cenách, jež nikoho nejsou s to z návštěvy této „perly" okolí Sarajeva odstrašiti.

Všickni účastníci české výpravy do Bosny co nejvděčněji přijali zejména všecky přípravy s pobytem jich v Sarajevě spojené, jakož i vzácnou ochotu, s jakou jim krajané místní ve všem vzorně a přátelsky šli vstříc. V té příčině jsou Čechové nejsrdečnějšími díky zavázáni na prvém místě celému slavnostnímu komitétu, jehož předsedou byl p. Lemarie, ochotným jednatelem p. prof. Velc a ostatními členy pp.: Bayer, Hrdina, Kysela, Nechanský, Procházka, Třeštík a j. Také velectěným dámám sarajevským za jich laskavý průvod zejména českým turistkám ochotně poskytnutý jsme upřímnými díky povinni.

S city pravé vděčnosti a myslí plnou příjemných vzpomínek opouštěli Čechové v pondělí ráno o 7. hodině útulnou Ilidži v domnění, že nebudou již míti příležitosti s milými krajany a občany

Digitized by Google

sarajevskými se rozloučiti. Než v tom se mýlili. Na nádraží městském opětně shromážděn byl velký zástup upřímných přátel místních, a delší přestávky v jízdě použilo se vhodně — k rozloučení.

Za bosensko-hercegovinský turistický klub dostavil se k rozloučení s námi předseda jeho baron Mollinary s četnou deputací členů, za město Sarajevo starosta Mehmed beg Kapetanović. V čele sarajevských Srbů stál a bratrskou řečí s námi se rozloučil p. Jevtanović. Také četní krajané naši přišli s námi dáti s Bohem.

Pozornost krajanů sarajevských šla tak daleko, že několik členův slavnostního komitétu s p. prof. Ferd. Velcem s Čechy nastoupilo další zajímavou pouť Bosnou, čemuž čeští turisté byli velice povděčni, ježto měli tak dosti příležitosti na příjemný pobyt v hlavním městě bosenském nejen vzpomínati, ale i o mnohých jeho památnostech a zvláštnostech ještě přátelsky si pohovořiti.

VIII. Jajce. Banjaluka. Záhřeb.

(26.—29. dubna.)

Za hlučných pozdravův a mnohých ovací opustili Čechové nádraží sarajevské ráno dne 26. dubna o 8. hod. 10 min., aby dle stanoveného programu výletu spěli k dalšímu svému cíli — druhdy královskému sídlu, starobylému městu Jajci!

Trať vede romantickým údolím řeky Bosny, a na stanicích Vogošča, Visoko, Kakanj-Doboj učinil vlak kratší přestávky, při kterých i podrobnější pozorování krajiny bosenské umožněno bylo. Shledáno při tom, že země tato i v těchto částech skytá značně různých půvabů a důkazův o stále pokračujícím zvelebování celého kraje.

V Lašvě použito bylo zastávky 66minutové k obědu, jímž všem dobře bylo vyhověno, a vzorné obsluze vzdána zasloužená pochvala. — O 12. hod. 47 min. octl se vlak na nádraží v Travníku, kdež Čechové místní připravili turistům milé překvapení.

Již v Lašvě obdržel starosta KČT. p. arch. Pasovský z Travníku telegrafickou depeši tohoto znění: »Na prahu zdejšího kraje vítají české turisty hřímavým »Na zdar!« jejich krajané travničtí!« Každý domníval se, že vzhledem ke kratinké zastávce v Travníku, při které jakékoli uvítání zdálo se téměř nemožným, aspoň tímto způsobem chtěli travničtí Čechové na sebe a Travník pozornost Čechův upoutati. Než turisté o jiném brzo se přesvědčili. Na nádraží travnickém shromážděno bylo množství krajanů českých v salonních oblecích s četnými dámami. Též důstojnictva a vojska vůbec mnoho bylo pozorovati. Vjíždějící vlak uvítán byl v pravdě bouřlivým »Na zdar!« a »Živili!«, které při zastavení vlaku se ztišilo. Soudní adjunkt p. Ant. Šícha srdečně oslovil turisty jménem Čechů zde na úpatí Vlašiče usedlých, za kteréž uvítání pan arch. Pasovský upřímně poděkoval. Přítomné dámy, zejména slečny Šíchova,

Digitized by Google

Beranova a Deylova ve průvodu pp. Barty, Malého, Sýkory, Schvarce a j. rozdávaly Češkám úhledné kytice se stuhami v barvách červené a žluté. — Přítomni byli též krajský přednosta p. rytíř z Rukaviny s presidentem krajského soudu p. Wendlem a ještě jiné úřednictvo.

Kromě této ovace již před příjezdem na nádraží nepřehlédli Čechové ani veselé chasy pivovarské, jež poblíž trati železniční u pivovaru sdružila se v malebné skupení na sestavených sudech opatřených velkým nápisem: »Ležák« a »Na zdar!«, a kolemjedoucí turisty srdečně pozdravovala.

Po radostně zažité přestávce hnul se vlak dále, a nádražím zaburácely steré pozdravy na rozloučenou, jež i Čechové ve vlaku opětovali. Zrakům turistů zmizela budova nádražní, za to v zatáčce trati nové objevilo se překvapení: V zahradní restauraci, nad jejímž vchodem skvěl se červenobílý nápis »Vítejte nám!«, vlály prapory v barvách českých a bosenských a umístěny byly znaky království Českého a markrabství Moravského, rovněž bylo mnoho obecenstva shromážděno. Hudba ve středu jeho hrála »Kde domov můj«, jíž celý zástup jako pozdrav Čechům kolem jedoucím prozpěvoval.

Můžeme ubezpečiti pořadatelstvo tohoto přátelského uvítání, že na kratičký sice pobyt na úpatí vážného Vlašiče budou čeští turisté dlouho a rádi vzpomínati.

Dráha z Travníku do Jajce opět místy značně stoupá, kteréž obtíže ozubená kola lokomotivy přemáhají. Způsobem své stavby a polohou připomíná tato trať turistické dráhy vyhlášené Solné Komory. Mnohé malebné zříceniny hradů, Varošlug, Vinac, jsou i zde pomníky dávno zašlé slávy. Vysoká skaliska v řečišti v četné jeskyně vyhloubená sužují údolí Vrbasu, dodávajíce svému okolí romantičnosti, jež poblíž stanice Jajce, kde dráha dvěma tunely a vysokým průkopem ve skalách projíždí a po dlouhém železném mostě přes řeku Plivu přechází, nabývá největší malebnosti.

Ve 4 hod. 20 min. za zvučné střelby přijel vlak na nádraží v Jajci, kdež jménem města přivítal Čechy okresní hejtman rytíř Jakubowski. S ním zároveň přítomno bylo na nádraží několik místních Čechů, jménem jichž p. komisař Lešan (Pražan) Čechy oslovil. Za stálé střelby bral se průvod do města, a po krátkém odpočinku ve vládním Grand-Hotelu nastoupen pochod k největšímu divu zdejší přírody — vodopádu řeky Plivy do Vrbasu.

Již hořejší řečiště Plivy od nádraží k městu zajímavé je svými četnými katarrakty, mezi kterými několik mlýnků nejen na pokraji, ale i ve středu řečiště na malebných ostrůvcích se nalézá. Kráčíme podél hlučně tekoucí a místy silně se čeřící modrozelené Plivy. Hluk a šum vln stává se každým krokem větší. Obdivujeme se prudkosti proudu řeky i vábnému jejímu okolí a — pojednou v největším překvapení stojíme celí udivení před velkolepým, úchvatným divadlem, jsme u vodopádu, jenž stejně mocně na nás působí a okouzluje, jako i nejvyhlášenější vodopády alpské ba evropské vůbec!

S příkré skály více než 30 *m* vysoké vrhá se prudkým pádem

Digitized by Google

řeka Pliva plným řečištěm do skalnaté úžlabiny, jíž Vrbas protéká. Množství vody shora krásně zeleněmodré mění se pojednou v nejskvělejší bělost, v jejímž středu při pádu hlavního proudu jeví se nárazem postranních vrstev vodopádu vzniklý skvostný pruh barvy smaragdové. Střední, nejmocnější část vodopádu odráží se v úzkém řečišti Vrbasu od hrozných skalisk ostře nad hladinu se zvedajících, čímž odražená voda jednak po překážce této do Vrbasu stéká, jednak, a to ve větším množství, ve způsobě jemného prachu do výše se zvedá, okolí v šedý oblak halí a jemně skrápí keře a stromy na stráni protější do dálky značné! Vedle středního, nejmocnějšího proudu Plivy spadá do Vrbasu se stejné výše po skalách bujným rostlinstvem oživených několik ještě částí postranních, čímž pohled na skupení všech vodopádů stává se tím úchvatnější.

Popatříme-li do výše, odkudž vše to množství vody s divým hukotem se valí, mimovolně utkví náš zrak na čarokrásném pozadí, kdež na temene homolovitého, značně vysokého osamělého vrchu strmí imposantní zříceniná druhdy královského hradu. Celý svah pod zříceninou poset jest malebnými skupinami domů po většině ve slohu tureckém zbudovaných, z jichž středu starobylá věž Lukášova nápadně vyniká. Vše to dohromady pojí se v obraz krásy netušené!

Nežli k popisu vlastního pohledu na vodopád přikročíme, budiž dovoleno učiniti odchylku zmínkou o dobrodružství s nímž potkali se ti, kdož prví k vodopádu dorazili. Místní řídící, učitel vedl turisty po úzké lávce k samému začátku divokého spádu řeky Plivy. Na lávce té dřepěl právě Turek v modlitbách pohřížený. Vytrvalost jeho při tom byla tak veliká, že ač sotva jemu lávka stačovala, aby na ní pohodlně mohl se v modlitbě položiti a zemi líbati, neustoupil přece zástupu více než půl sta osob čítajícímu. Dřepěl na svém místě dále, klekal, vstával a zase obličejem až země se dotýkal nedbaje toho, že mnohý, než by vyčkal konce obřadu jeho, raději modlícího Turka překročuje. Turkovi to nevadí — on modlí se dále! Je s dostatek o to postaráno, aby pohled na vodopád s mnohých míst byl umožněn. Kdo na tento skvost zdejší přírody patřiti chce shora, zvolí k tomu na pravém břehu upravenou »Rudolfovu vyhlídku«, odtud po dobře schůdných stupních sejde k úhledné besídce, zřízené ve stejné výši stěny, se které voda dolů se vrhá. A k vůli rozmanitosti úplné, obejdeme skálu, na níž besídka stojí, a dílem po pěšině, dílem po schůdkách dojdeme k řečišti Vrbasu, podél jehož levého břehu stezkou kráčíme dále, přejdeme několik balvanů v cestu nakupených a octneme se — v jeskyni rozložené pod skalou, se které voda dolů se vrhá! Déšť hojných krůpějí spadá sice místy se stropu podzemní té skrýše, nedbáme však toho a jdeme dále a dále, opatrně balvany slézajíce, až vnikneme na místo, kde síla hluku pádem vody způsobeného nejhroznějšímu rachotu hromu se podobá. Nedlouho snese sluch náš takové vřavy v podzemí. — Divé víření vody na všech stranách je s to zmámiti smysly naše, že ustrašeni z obavy před sesutím skal spěcháme do volné prostory v božské zdejší přírodě!

Digitized by Google

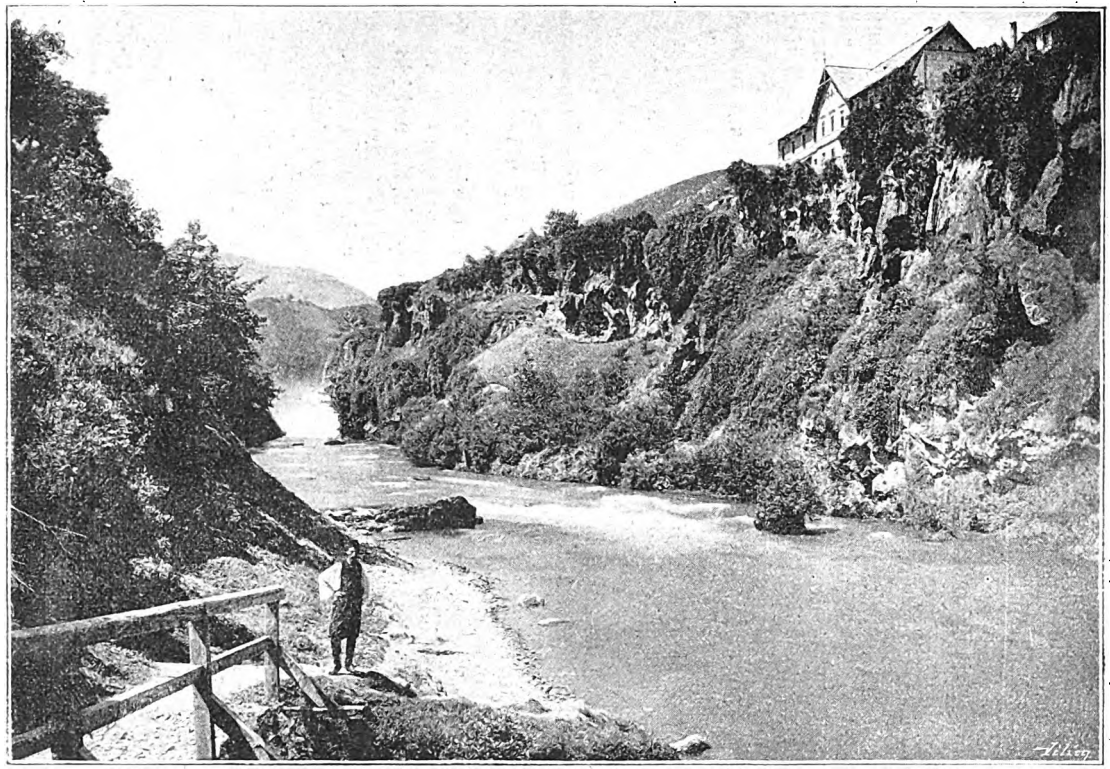

Vládní hotel v Jajci nad řekou Vrbas.

Digitized by Google

Libujíce si na krásném slunečnu, v jehož záři ve vzduchu se vznášející massy vody stkví se nádhernými barvami duhovými, procházkou jdeme zpět do města, abychom dle jeho památností o jeho historii, slávě zašlé byli poučeni. V místních krajanech máme zase spolehlivé průvodce, a tak s chutí nastupujeme cestu. Není sice město Jajce v ohledu tomto zvlášť bohato, přece však není bez velkých zajímavostí. Projdeme starobylou městskou branou, za níž odbočíme v levo a stoupáme do města vlastního. Brzo spatříme zříceniny bývalého katolického kostela, jenž později v mešitu proměněn byl a z jehož částí jmenovaná již věž Lukášova je nejzachovalejším zbytkem.

Nedaleko pak těchto zřícenin nalézají se pověstné katakomby jajcké, jež všichni turisté při svitu četných pochodní zevrubně prohlédli. Celé to mohutné sklepení o dvou patrech vytesáno je v podzemní celistvé skále. Pověstí různých o katakombách těchto slyšíme již na místě samém hojnost, než vše to vypravování zahaleno je rouškou neurčitosti, již strhnouti jedině povolaní odborníci archaeologové by byli s to.

Množící se zápach dýmu z podzemí nutí nás na zdravý vzduch, kdež v půvabném rozhledu do okolí a pohledu do divukrásného údolí řeky Plivy se kochajíce vyčkáváme návratu těch, kdož v katakombách se opozdili. Společně pak stoupáme vzhůru ke zříceninám hradu nad městem. Nejen že z rozsahu mocných zřícenin nabýváme správného ponětí o rozlehlosti a poloze hradu samého, ale s výšiny té teprve jasně poznáváme a doceňujeme krásu polohy tohoto starobylého města.

Při návratu do města stavíme se v prostranném klášteře františkánském, kdež ve skleněné rakvi ukazuje se kostra posledního krále bosenského, Štěpána Tomaševiće, jejž v r. 1463 v Bilaljskopoli Turci odpravili. Tím jest nám prohlídku města ukončiti, ježto poslední zásvit slunce se zřícenin hradu již zmizel a šera přibývá. Vracíme se do hotelu, kdež přichystána byla dobrá večeře, při které zase pstruzi dobře upravení pravou byli pochoutkou. (Jakým množstvím ryb okolní řeky oplývají, z toho vysvítá, že do nedávna za 1 *kg* pstruhů pouze 30—40 kr. se platilo.) — Pan krajský přednosta (okr. hejtman) rytíř Jakubowski, při večeři k hostům českým takto promluvil:

»Velice za těžko přichází mi tlumočiti city, jež všickni ze vzácné návštěvy českých turistů v nitru svém chováme. Obdivujeme se Vaší vytrvalosti, s kterou tak dalekou cestu po slovanském jihu stále s velikou horlivostí konáte. Jsme si dobře vědomi toho, že nemůžeme poctiti Vás tolikerou pozorností a dopřáti Vám tolik vzácných požitků, jako se státi mohlo v hlavním městě našem — Sarajevu; za nás musí mluvit sama příroda, jejíž velikoleposti jste již měli příležitost se obdivovati. My pozdravujeme Vás ze srdce ve středu svém a srdečně voláme Vám ‚Na zdar!'« — Na srdečná slova tato odpověděl pan arch. Pasovský, tlumočiv řečníku nelíčené díky celé české společnosti za přátelské přijetí. Ubezpečiv jej o tom faktu, že krásná příroda zdejší skutečně

Digitized by Google

velikolepostí svou způsobila všem turistům nejlepší dojmy, provolal všem, kdož se o zdárnou budoucnost Bosny starají, hlučné »Na zdar!« —

Již před přípitky těmito rozmnožili společnost přední zástupci města, jmenovitě: J. Filipović a Alibek Kulinović, tajemník Mijo Bilan, Mujaga Krpo, H. Mustajbeg Kršljak, katolický farář fra. Čorič, srbský pop Ivančević, šeriatští soudcové Said eff. Smajbegović a Osman eff. Pilič jakož i jiní členové místního úřednictva. — K rozmanitosti večera platně přispěl p. inspektor Pojmann, dav se společnosti poznati jako dovedný deklamator. Též přečteny byly mnohé došlé telegramy, z nichž zvláště nadšeně byla přijata depeše krajanů sarajevských Nechanského, Provasi, Srnce, Bišického a Stříbrného, jakož i české kolonie sarajevské.

O 9. hodině večerní dán byl povel, aby společnost opustila jídelnu a nastoupila procházku městem. Před hotelem stála připravena četná řada jinochů a mužů nesoucích plápolající pochodně. Turistům bylo ve dvojstupu kráčeti středem, ve kterémž pořádku bral se malebný průvod dolní částí města, přešel řeku Vrbas a po svahu pravého jejího břehu dostal se až na protější stranu vodopádu Plivy, jehož silný hukot a šum roztříštěných vln ve tmavé hloubi údolí mocně se ozýval.

Pojednou tmavou nocí rozlehly se silné výstřely, po nichž následovala mnohonásobná jich ozvěna, během které na zřícenině hradu celému údolí na temeni vrchu vévodící zaskvěla se veliká řada plápolajících ohňů, jež celé okolí silně osvětlily. Mimo to s obou stran vodopádu, nad ním i v jeho hluboké jeskyni zaskvěly se četné, různobarevné ohně bengálské, do závratné výše šlehaly mocně dovedné ohňostroje a tam nad hlavami udivených pozorovatelů této úchvatné noční scény s praskotem silným v červené a bílé zářivé hvězdy se dělily! V pravdě byla to podívaná okouzlující, skytající za příjemné teplé noci jižní požitek velice cenný! Zejména pohled na ozářené mnohými magickými světly proudy vod se skály vysoké dolů s třeskotem velkým se valící, na oblaky prachu z vln roztříštěných povstalé, jež každým okamžikem v jiném a jiném zbarvení se jevily, by zjevem do říše tajemných pohádek o skvělých divech čarodějné moci unášejícím. Mocný dojem, jaký fakt tento na české turisty způsobil, byl zajisté uspokojující odměnou p. Pojmannovi, jenž vše to opatřiti zajisté měl na starosti.

Po návratu do hotelu setrvala společnost ještě dlouho při přátelské zábavě a teprve když již půlnoc se hlásila, vyhledal každý lůžko své, aby tělu pro den následující klidným spánkem zotavení a posily dopřál. —

V úterý, dne 27. dubna, již o 7. hod. ranní stála řada 23 kočárů a omnibusů před hostincem, a před 8. hodinou vše bylo již připraveno k odjezdu do — Banjaluky. Večerní obavy před možnou nepříznivou změnou počasí pohled na krásně modré nebe zaplašil úplně, a tak každý s chutí a touhou velikou nastupoval nový tento oddíl cestování. O půvabnosti údolí řeky Vrbasu, o malebnosti sil-

Digitized by Google

nice jím podél prudkého toku zřízené již během včerejšího dne a večera mnoho bylo slyšeti, čímž všeobecná nedočkavost, spatřiti konečně všecky krásy partie této, se vysvětlovala.

Jako do všech míst, kdež Čechům uvítání a okázalého přijetí se dostalo, byly pořadatelstvem výpravy zaslány pozdravné a děkovací telegrafické depeše, jako zástupcům města, korporacím a vynikajícím osobnostem, tak zejména v Jajci vzpomenuto bylo tímto způsobem všech, kdož především pobyt v Sarajevě a v Bosně vůbec byli tak značnou měrou zpříjemnili. Tak před odjezdem do Banjaluky expedovány byly tyto telegramy:

a) J. E. říšskému ministru šlechtici z Kallay-ů ve Vídni! Z bývalého staroslavného sídla bosenských králů KČT klade sobě za čest vzdáti V. E. uctivý dík za vzácnou podporu, které se mu po celé cestě Bosnou a Hercegovinou se strany vlády v každém ohledu v tak hojné míře dostalo. Překvapeni krásou zemí těchto odnášejí si všickni účastníci z cesty své dojmy co nejpříjemnější, jež mezi krajany svými v Čechách za účelem bližšího seznání přírodních krás a společenských poměrů Bosny a Hercegoviny vždy rádi tlumočiti budou.

b) J. E. baron Appel, zemský chef, velící generál v Sarajevě! KČT vzdává V. E. uctivý dík za vzácnou podporu, které se mu se strany vlády při pobytu v Bosně a Hercegovině v hojné míře dostalo. Zejména vyslovujeme nejhlubší dík za vyznamenání a poctu, kterou V. E. osobním účastenstvím KČT projeviti ráčila.

c) J. E. baron Kučera, civilní adlatus v Sarajevě! KČT vzdává V. E. hluboký dík za vzácnou přízeň prokázanou jemu při prvním hromadném výletu Bosnou a Hercegovinou.

d) Gradonačelnik Mehmed beg Kapetanovič u Sarajevo! KČT časti se Vama na sjajni doček u Sarajevu najsopljije zahvaliti: „Živili!“

e) Předseda bosensko-hercegovského Touristen-Clubu, baron Mollinary v Sarajevě! Opouštěje krásné kraje Vaše vzdává KČT za vzácné přijetí a osvědčenou kollegialitu uctivý dík a blahopřeje si, že Vaše Vysokoblahorodí čítati smí mezi členy své. Dík náš ráčte tlumočiti členům ct. klubu Vašeho a přijmouti ubezpečení, že udržení zahájených přátelských styků turistických bude nám vždy milé.

O 8. hodině nastal odjezd. Starosta KČT. p. arch. Pasovský s p. inspektorem Pojmannem zahájil jízdu a za nimi v pravidelných intervalech následovaly povozy ostatní, vše v nejlepším pořádku a souladu. Po jízdě několik minut trvající vše obrací se do zadu, aby ještě jednou každý pokochal se pohledem na Jajce, jež z míst těch vskutku jeví se jako obrázek krásy nevšední. Okolní vrchy Hum (1162 *m*) a Ranagola planina (1430 *m*) mocně pozvedají temen svých nad idyllické údolí, silnice vine se pestrými conglomeraty, železným mostem téměř 50 *m* dlouhým převine se na pravý břeh Vrbasu a za nedlouho ocitneme se mezi vysokými skalami, jejichž spodinou řeka a silnice úzce vedle sebe se vinou. V popředí vystoupí dvě mocné skalnaté stěny »Slasinje Stijene« a »Bijele Stijene«, kde silnice ztrácí se v tunelu 36 *m* a v druhém 44 *m* dlouhém. Při vjezdu do tunelu prvého zříme před

Digitized by Google

sebou jednu z nejromantičtějších divokých scenerií, jaké jsme vůbec kdy na cestách svých poznali!*)

Následuje třetí tunel, v jehož okolí spatřujeme celé skupiny skalisk v řečišti nakupených, čímž toto namnoze jednak v divoce vířivé podobě se objevuje, jednak rozděleným tokem svým půvabné, bujným stromovím porostlé ostrůvky tvoří. Též všecky okolní stráně nemálo jsou pestry! Bujné keře a stromy a mnohé vzácné byliny vzrůstem a květem svým krásně je zdobí. Ať hlédne oko kamkoli, všude vábí je příroda vnadami svými, poskytujíc bohaté látky k úvaze a přemýšlení. Tak cesta ubíhá, a než se nadějeme, zastavuje se řada povozův, turisté vystupují — jsme v Bočači, kdež při hospůdce ve zvláště upravené verandě proti slunci shora chvojím a po stranách koberci chráněné připravený máme oběd. I zde prapory v bosenských a českých barvách vesele vlají. Nejbližší okolní stráně zplna jsou porostly bujnými křovisky, poskytujícími vhodného obydlí četnému zpěvavému ptactvu, jemuž slavíci zpěvem svým kralují. Při koncertě takovýchto umělcův v přírodě volné si odpočinouti, ve společnosti milých přátel zde poobědvati a bratrsky pohovořiti, kohož by neoblažilo!?

Odpočinek vyměřen jest od 11 do 1 hod. odpolední. Jak času toho nejlépe využitkovati? Na strmé nedaleké stráni spatřujeme zříceninu hradu, jejíž dostoupení od restaurace není nemáhavé. Stačí upozornění toto, a již je celá tlupa turistův pohromadě, spějí po výslunném svahu vzhůru a ve čtvrt hodině s nejvyšší části zříceniny již máváním šátky dává znamení dole zůstalým »těžším« druhům svým. Krásný rozhled na lesnaté okolí Bočače odměňuje vděčně naše namáhání. Vracíme se a přicházíme právě k nejlepšímu: Pan arch. Pasovský opětně řeční. Připomíná všem, kdož jeho vedení se svěřili, že tuto naposledy za svého výletu v boží přírodě pospolu dlíme. Chýlíme se k návratu tam, kde malebná pouť naše počala, a vzpomínáme vděčně, že vše naše putování Bosnou a Hercegovinou podobá se skvostnému řetězu taktu a noblessy nám prokazované. Oceniv pak všecko namáhání a práci, jež s přípravami k našemu výletu zde spojeny byly, a jež s největšího dílu pan inspektor Pojmann měl na starosti, připil tomu nejen jako turistovi, ale zvláště jako dobrému krajanu upřímným »Na zdar!«, jež celá společnost bouřlivě opětovala. Pan inspektor Pojmann za přípitek tento vřele poděkoval a poznovu projevil své potěšení nad tím, že milé krajany po Bosně a Hercegovině provázeti bylo mu dopřáno, s nimiž v libé mateřštině mohl přátelsky se pobaviti. S radostí béře na vědomí, že čeští turisté s přípravami zde jím vykonanými jsou spokojeni a žádá, by navzájem i Čechové jemu přátelskou službu vykonali — by srdečně pozdravili jeho krásnou a drahou vlast.

Mezi tím stalo se vyměnění koňův a o 1 hod. odpolední dále

*) Až na konec druhého tunelu ve zvláštním povoze doprovodili sem české turisty přátelé sarajevští, kdež se aspoň s nejzazšími turisty rozloučili a navrátili do Jajce.

Digitized by Google

spěli jsme k vytčenému cíli. Místy zřeli jsme údolí poněkud rozšířenější, avšak za to jinde vedla nás silnice úpatím příkrých skalnatých strání, do jichž boků namnoze je vytesána. Marně snažíme se temene jednotlivých velikánů dohlédnouti, jež od břehů Vrbasu po obou stranách až do výše 300 *m* se náhle zvedajíce poskytují útulku orlům a jich nejbližším druhům, jichž kroužení v oblacích stále pozorujeme.

Jednotlivé výšiny v údolí nesou na temenech svých zbytky tvrzí a hradů Krupy a Zvejače, jinde na příhodných místech již i osady idyllicky položené spatřujeme. Nevycházejíce z velikého obdivu velkoleposti tohoto údolí dáváme za pravdu tvrzení, že i ten, kdo prošel nejproslulejší těsniny alpské a za to má, že v ohledu tom nic jej již nemůže překvapiti, cestováním malebnými vrchy bosenskými obohacen bude novými dojmy a nové obrazy budou mu hlásati nevyčerpatelnou rozmanitost velebné přírody. Velkolepost této partie tím více uchvacuje, ježto do nedávna bylo údolí Vrbasu úplně nepřístupné a zcela neschůdné. Silnice bosensko-hercegovinskou vládou údolím tímto zřízená jest uměleckým dílem tohoto druhu stavitelství a zajisté že rovněž jako velkolepost přírody partie této sama, tak i toto dílo rukou lidských nemá tak hned sobě rovného.

Jedině ten, kdo bez jakýchkoli předsudků s opravdovým zájmem procestuje tuto partii, posoudě při tom její bohatost přírodních krás i hmotného nákladu,*) pochopí snahu bosensko-hercegovinské vlády, aby příznivá pověst těchto a podobných míst došla co nejširšího rozšíření. Tím také vysvětlí se i ochota, s jakou vláda turistům vůbec přichází vstříc.

Pozorujíce místy prudký tok Vrbasu máme za to, že silnice od Jajce k Banjaluce značně klesá, ale podivíme se zajisté tvrzení, že při délce 72 *km* pouze na několika málo místech při jízdě proti proudu řeky největší stoupání 2% činí.

Konečně údolí stále se šíří, zříme již úrodné části polí a luk a též kromě četných stád dobytka skopového též i dobytek hovězí, a známí bosenští koníci vždy ve větším a větším množství se objevují. A co zvláště zajímá cizince, jsou četné již styky s tuzemci, jež tu ojediněle, jinde v celých skupeních se vyskytují. Muži, sedláci a pastevci význačni jsou dlouhým, přes čelo splývajícím tmavým vlasem, nad nímž veliký turban hlavu pokrývá. Kabátec z ovčí kožešiny letního času dlouhou huňatou srstí navrch obrácený, zpod něhož nahota osmahlých prsou a tetovaných paží vyniká, jest vedle širokých kalhot z hrubého plátna zrobených nejzajímavější částí oděvu.

Oděvu žen dodává pestrosti bohaté vyšívání a zvláštního vzezření nabývají jednotlivé ženštiny přerůznými ozdobami z mincí, řetízků a sponek, jimiž hlavu, krk i paže ověšují. — Takovýmto zábavným pozorováním uplyne čas velmi rychle, a dříve než bychom

*) S otevřením té které partie spojeného.

Digitized by Google

se toho nadáli, stojíme na pokraji starého obchodního města bosenského — Banjaluky!

Jedeme již dosti dlouho, co po obou stranách silnice zříme četná obydlí, po většině turecká, ale stále postrádáme dojmu, jakému z pravidla v městě jsme zvyklí. Většina obydlí zdejších stojí o samotě v zahradách ponejvíce švestkovými stromy osázených, a tím je možno, že Banjaluka při ne více než asi 15.000 duších zaujímá rozlohu několika kilometrů zdélí i zšíří a jest tak co do velikosti druhým městem bosenským. Mezi kostely mají převahu turecké mešity, jichž přes 30 se počítá, a z nichž nejpěknější a největší, ferhadija zvaná, ve středu města se nalézá. I zde spatřujeme živou obchodní část města, čaršije. Z důležitějších budov vyniká turecká čítárna, nemocnice, tabáková továrna a budova krajského soudu. Poblíž nádraží na počest padlých bojovníků v r. 1878 postaven jest velký pomník.

O ubytování i v Banjaluce dobře bylo postaráno, a to ponejvíce v hotelu »Bosna«, našemu krajanu p. Merclovi patřícímu. U vchodu do zahrady hotelu tohoto uvítal turisty jménem místních Čechů soudní adjunkt p. V. Málek, jenž projevil radost nad tím, že i nebe vyjasnilo svou tvář, aby drazí krajané v celé nádheře přehlédnouti mohli jednu z nejkrásnějších partií v Evropě vůbec — údolí řeky Vrbasu. Upozorniv Čechy, že nemohou zde očekávati přijetí, jaké v Mostaru a Sarajevě možné bylo, pozval je k prostému přátelskému večírku, jenž ve dvoraně hotelu »Bosny« pořádán bude. »Živili!« bylo dozvukem jeho řeči, po které i p. architekt Pasovský Čechům místním i ostatním přítomným pánům příslušný vzdal dík.

Vchod do hotelu »Bosna« byl po celý večer vkusně ozdoben pestrými rozžatými lampiony a plápolajícími pochodněmi, a v sále hotelu sešla se nejen společnost Čechů, než i domácí obyvatelstvo na zábavě té živou účast mělo. Dostavili se hned před večeří hosté: Ragib beg Džinić, okresní hejtman Karel Naglić, vicepurkmistr Lazar Milić, farář fra Aug. Čengić, protovid Kovačević a mnoho jiných předních osobností, zejména vojenských důstojníků. K zábavě značně přispěl kromě vojenského koncertu srbský zpěvácký spolek »Jedinstvo«, jehož zapění sborů nadšeně bylo přijato. Též výkony vojenské kapely, řízené kapelníkem p. Jos. Praxlem, velice uspokojily jak svým bezvadným přednesem, tak zvláště dobrým výběrem kusů; bylyť sehrány skladby Bedř. Smetany, Zajce, Jovanoviče, Praxla (zvláště líbily se jeho »Jarní zvuky«) a Dvořáka.

Výzdoba místnosti byla skvělá: jeviště kromě květinami a palmami bohatě zdobeno bylo barvami červenou a bílou. Říšský znak umístěn byl nad středem jeviště, po jehož stranách znaky království Českého a bosenský se nalézaly.

Již při společné večeři předčítány byly došlé toho dne telegramy, z nichž uvádíme tyto:

1. Pan architekt Pasovský, starosta Českého klubu turistů, Banjaluka! Váš telegram jsem obdržel a naplnilo mne velikou radostí, že Vy jakož i Vaši spolucestující tak příjemné dojmy ze svého výletu po Bosně

Digitized by Google

a Hercegovině sobě odnášíte. Jestliže ve své vlasti tuto zemi, její bohaté krásy přírodní, pohodlí cestování a vůbec veškeré dojmy svého výletu líčiti a jiné k návštěvě těchto krajů pobádati budete, bude Vám správa Bosny a Hercegoviny vždy povděčnou. Dříve nežli opustíte Bosnu, přijměte, vclectěný pane, můj upřímný pozdrav, a prosím, abyste jej také celé společnosti tlumočil. Kallay, říšský finanční ministr.

2. Architekt Pasovský, starosta Českého turistického klubu, Banjaluka! Vaše Blahorodí přijmiž můj nejlepší dík za laskavou depeši z Jajcu. Račte být ujištěn, že jsem tento první výlet Českého turistického klubu do Bosny a Hercegoviny pozdravil s velkým uspokojením a že se bude upřímně těšiti, jestliže súčastnění pánové se svými dámami odtud jen příjemné upomínky ponesou a svoji návštěvu co nejdříve opakují.

Baron Appel, polní zbrojmistr, zemský chef.

3. Architekt Pasovský bei böhmisch. Touristen-Club, Banjaluka. Für das freundliche Telegram aus Jajce bestens dankend wünsche herzlichst, dass es dem böhmischen Touristen-Club bei uns gut gefallen hat, und dass er seinen Besuch bald wiederholen möge.

Baron Kutschera.

4. Český turistický klub Banjaluka! Mám radost z dobrého větru, při němž končíte pouť bosenskými kraji. Doufaje, že se spokojenou myslí opouštíte tuto krásnou zemi, volám všem milým účastníkům Vaší výpravy nejsrdečnější „Na zdar!“ i „Na shledanou!“

Vládní rada Černý.

Zde budiž zároveň uvedeno, že při návratu účastníků výletu do Prahy došel starostu KČT. následující významný český telegram:

Ctěnému Klubu českých turistů, Praha! Při návratu do milé vlasti krásné země české pozdravuji ctěný Klub jménem města Sarajeva i provolávám všem účastníkům výletu srdečné »Na zdar« a »Na brzkou shledanou!«

Mehmed beg Kapetanović, starosta.

Kromě toho oznámil vůdce výletu program dne příštího, po čemž ujal se slova p. V. Málek, aby podruhé uvítal a pozdravil hosty z milé vlasti české. Nadšenou vzpomínku věnoval zemi české vůbec, zvláště máti českých měst, Praze, jíž pronesl ohnivými slovy přípitek: »Ať žije, zkvétá a se rozmáhá naše zlatá, slovanská Praha!«

Po té p. městský rada Kubr za přípitek ten poděkoval. — Do té doby nejenom hlavní sál, ale i všecky vedlejší místnosti do posledního místečka vesměs byly vyplněny. Celou společnost ovládala velmi živá, nenucená zábava, při které jednotlivá čísla programu, a zvláště přípitky, došly srdečného přijetí.

Z Čechů promluvil ještě p. dr. Krajník, jenž případnými slovy promluvil o sympatiích Čechů s Jihoslovany, jichž další přátelské shodě provolal »Na zdar!« Následoval neobyčejně hlučný potlesk a celým sálem mocně zazvučely zvuky písně »Ljepa naša domovina«, po jichž ztišení ještě p. učitel obchodní školy Hangi jménem českého poddůstojnictva všem Čechům provolal »Na zdar!«, což zase mohutně vyznělo v píseň »Hej Slované!« Již půlnoc

Digitized by Google

dávno minula, a většina hostí dlela ještě při společné zábavě, přes to, že již na 7. hodinu ranní stanovena byla schůze na nádraží, odkudž vlak vojenské dráhy v 7 hod. 14 min. k Doberlinu odjížděl. Již předešlého dne postaral se vůdce výletu p. architekt Pasovský o to, by českým turistům dány byly vozy I. a II. třídy z Banjaluky až do Záhřebu, aby pohodlí, jehož společnost zvláště na bosensko-hercegovinských drahách požívala, na další trati příliš postrádáno nebylo.

Před odjezdem vlaku dostavili se na nádraží p. inspektor Pojmann a všichni místní Čechové, aby s odjíždějícími se rozloučili. S upřímností přátelskou odbyl se tento akt v odměřeném čase, načež přesně v udanou hodinu vlak opustil perron za stálých, ba nekonečných hlučných pozdravů.

Další jízda obyčejným vlakem vojenské dráhy, k němuž pouze zvláštní vozy byly připjaty, nebyla přece již tak pohodlná, jako všude jinde před tím. Stálé přestávky na následujících šestnácti stanicích až do Doberlina příjemnost jízdy ovšem nezvyšovaly, ježto stoupající slunce na jasné obloze žárem svým i na cestující ve vlaku mocně účinkovalo.

O 9. hod. 50 min. stanul vlak na stanici Prjedor, kdež místní zpěvácký spolek »Víla« na počest Čechům zapěl několik sborů, mezi nimiž sbor »Živili«, při příjezdu vlaku přednesený, zejména mocně účinkoval. Tato pozornost k Čechům místních pobratimců tím je cennější, ježto teprve v poslední chvíli byli bezpochyby z Banjaluky o tom zpraveni, kdy čeští turisté kolem města Prjedoru pojedou.

V Doberlinu končí vojenská dráha a počíná státní dráha uherská, ke kteréž vozy turistů českých byly připojeny. Na další trati, ve stanici Kostjanici, opětně vítáni byli turisté četně shromážděnou městskou omladinou obojího pohlaví, jejíž vůdce srdečnou řečí Čechy oslovil.

Poblíže stanice dráhy jest samo město Kostjanica malebně rozloženo obapol řeky Uny, jež zde tvoří hranici mezi Bosnou a Slavonií. Most přes řeku Unu rozepjatý spojuje slavonskou Kostjanici se soujmenným městem bosenským, kteréžto se svými typickými malými domky veskrze tureckými v syté zeleni bujných stromů ukrytými silným jest kontrastem města onoho, jež pěknou výstavností a polohou svojí pozorovateli příjemně se zamlouvá.

Z Kostjanice za neplných 30 minut dojel vlak do Sunjy, kdež vzhledem k delší zastávce objednán byl společný oběd. Bylo již půl 2. hod. odpoledne, když obsazeny byly připravené stoly na verandě restaurační, a tudíž je zcela přirozeno, že plné mísy dobře upravených jídel rychle se prázdnily.

Ve 2 hod. 15 minut opustili turisté Sunju a spěli dále — k bílému Záhřebu! Již v Siseku dověděli se ze záhřebských denních listů o mnohých přípravách, jež hlavní město Chorvatův ku přijetí Čechů chystá a proto dále tím toužebněji spěli ke konečnému bodu své pestré pouti, aby ještě tu s drahými bratry

Digitized by Google

Chorvaty se pozdravili, poznali a — rozloučili nejen s nimi, ale by tu opustil druh druhy, kteří téměř po celé tři týdny společně po slovanském jihu cestovali, a každý by svou cestou k svému milému domovu se navrátil.

Krátce po 5. hod. odpol. blížil se vlak k nádraží záhřebskému, na jehož perroně četní bujaří bratří Sokolové stejnokrojem svým z daleka stali se patrnými. Konečně vlak stanul — s pohnutím patřili turisté z vozův vystupující na přítomné množství obecenstva, mezi nímž krásné pohlaví četně bylo zastoupeno.

Hned při vstupu na perron uvítáni byli Češi předsedou chorvatsko-planinského Družstva a jménem Chorvatův panem Miroslavem hrabětem z Kulmeru, jakož i jménem místních Čechův panem prof. Zahradníkem. V uvítacích řečech bylo připomenuto, že dobře je Záhřebu znám účel naší cesty, že vedle touhy poznati krásy přírody jižní vedla nás láska bratrská na jih slovanský, a jestliže všude Chorvati nadšeně nás přijali, tím více že veselí se z návštěvy Čechův srdce celého Chorvatska — hlavní město Záhřeb! České »Na zdar!« obrovskou silou zahlaholilo vzduchem a teprve po utišení prvních bouřlivých pozdravů byl p. arch. Pasovský s to přijíti ke slovu, aby jednak za okázalé přivítání českých turistů vzdal zasloužený dík přítomným zástupcům města, jednak by tlumočil celému krásnému Záhřebu, tomuto skvostu a chloubě celého Chorvatska, nejsrdečnější pozdrav z vlasti české, zejména ze stověžaté matičky, zlaté, slovanské Prahy!

Slova jeho vzbudila novou bouři nadšení, během které českým turistkám páni záhřebští podávali krásné kytice, načež dvojitou řadou statečných Sokolův, jimž v pozdrav Češi své sokolské »Na zdar!« vstříc volali, prošli budovou nádražní, před níž všecka prostora až k městu samému nepřehledným davem měšťanstva přeplněna byla.

Turisté měli v úmyslu co nejrychleji odjeti do města, vyhledati si byt a zbývajícího času před divadlem použiti k odpočinku, ježto celodenní jízdou za velikého parna valně byli zemdleni. Než nebylo jim lze úmyslu toho provésti. Připravený a tiskem vydaný »Razpoved za boravak članova Kluba českih turista u Zagrebu« měl na řadě společnou projížďku městem, Zrinským a Jelačićovým náměstím, dále hlavními ulicemi až za město do parku Tuškance, odkudž teprve stanoven byl návrat do města.

K účelu tomu stála u nádraží velká řada elegantních povozů městských. Při projížďce té všude byli Čechové hlučně pozdravováni a libovonnými kyticemi z růží a konvalinek obdarováni. Po návratu do města téměř o 6½ hod. odp. nastalo rychlé ubytování v hotelích. Za hodinu po té scházeli se již zase Čechové před krásnou budovou zemského divadla, kdež před 8. hodinou večerní uvítáni byli intendantem panem dr. Štěpánem, šl. z Miletićů. Jemu jménem českých turistů odpověděl pan arch. Pasovský delší zdařilou řečí, kterou blahopřáním Záhřebu k dalšímu rozkvětu zemského divadla ukončil.

Digitized by Google

Následovala prohlídka divadla, jehož veskrze důstojnému a něžnému zařízení a úpravě všickni turisté nelíčeně se obdivovali.

Po 8. hod. začalo slavnostní představení »Prodané nevěsty«, před nímž »u čast českim gastovima gdja. Ružička-Strozzi« přednesla následující slavnostní proslov dra. Augusta Harambašiće:

„Za što nam se zanosnije
Šire naše tople grudi,
Za što srce jače bije?
K nam su došli naši ljudi,
Braća naša sa sjevera,
Djeca silnog českog lava:
S njimi nam je jedna vjera,
Jedna divna mati Slava.

Dobro došli, braćo Česi,
S Vltave na hladnu Savu;
Dobar nam se slučaj desi,
Da vidime braću pravu;
Dobro došli u ubavi
Naš priestolni Zagreb bieli,
Pozdravlja Vas pun ljubavi
Hrvatski nam narod cieli.

Ako smo i udaljeni,
U narodâ silnom nizu,
Prostorom smo razstavljeni,
Al su naša srca blizu;
Izmučenie jadom dugim,
Slavimo sad pravo slavlje,
Što možemo jedni drugim
Pružit ruku na pozdravlje.

Našim slavnim pradjedovom
Sad su sretne duše vrle,
Što se s božjim blagoslovom
Srodna braća bratski grle;
Divna nam se slika sjaje
Na visini u svemiru:
Sveti Vaclav ruku daje
Našem kralju Zvonimiru.

A tim Vam se klanja časom
Talija nam, biela vila,
Pa Vam kliče gromkim glasom:
Na zdar, na zdar, braćo mila!
Po svem svietu pod nebesi
Pratila Vas sreća prava;
Dobro došli, braćo Česi,
Na zdar! Na zdar! Slava, slava!“

Cituplným, vřelým přednesem tohoto proslovu uchváceni byli zvláště všickni Čechové, kteří hlučným potleskem pohnutí své projevovali, v čemž všickni přítomní je následovali. Následujícího dne paní Strozzi-Růžičková zvláštním přípisem sdělila vůdci výpravy, panu arch. Pasovskému, že honosí se tím, že jí připadla čest a štěstí s jeviště záhřebského milé české bratry pozdraviti. —

Zazněly zvuky divadelního sboru hudebního, sehrána svěže »ouvertura«, po níž brzo zvedla se opona a starý známý a přec stále nový a milý děj Smetanovy Prodané nevěsty v libé a zvučné chorvatštině odehrával se v nejkrásnějším souladu všech umělcův jak na jevišti, tak i ve sboru hudebním! V pravdě umělecké, virtuosní výkony zvláště osob hlavní úlohy představujících stále a stále hlučným potleskem byly odměňovány. Slečně Matouškově, v níž viděli jsme skutečně roztomilou pravou českou Mařenku, panu Grundovi, jenž úlohu Vaška znamenitě sehrál, a rovněž

Digitized by Google

i paní Růžičkové-Strozzi podány byly věnce s červenobílými stuhami a českými nápisy. Taktéž výkony p. Hofra, jenž měl úlohu Jeníka, Kecala pana Aschenbrennera, jakož i ostatních uměleckých sil toho večera účinkujících byly za velice dokonalé uznány a vděčně oceňovány.

Po divadle, jež toho večera velice četně bylo navštíveno, sešlo se mnoho Čechův a Chorvatův k přátelskému dostaveníčku v restauraci Reisingerově, kdež brzo rozhostila se vřelá zábava.

Na den 29. dubna, ve čtvrtek, určena byla na dopoledne prohlídka města. Před 9. hod. ranní sešli se turisté před Národní kavárnou, kdež místní Čechové a přátelé Chorvati také již byli pohotově, nabízejíce se Čechům k průvodu po městě. Pokud čas stačil, prohlédnuta byla většina památností města. Jeden oddíl Čechů také přítomen byl dopoledne slavnostnímu uzavření sněmu.

Nezbývá zde místa, abychom vše, co v Záhřebě jsme spatřili, podrobně vypisovali. Tolik jen možno připomenouti, že jak město samo, tak jeho půvabuplné okolí a zejména bodrost všech vrstev jeho pobratimských obyvatelů na Čechy velice milý měly účinek.

Ke společnému obědu bylo se Čechům sejíti v Tuškanecské zahradní restauraci, Josipovači, kde velký salon ve vile Ehrlichově šlechetnou majetnicí k banketu propůjčen byl. Za dobu trvání výletu vystřídala se slušná řada společných hostin, tuto poslední, již město Záhřeb na počest Čechům samo pořádalo, a jež čestně řadila se i k banketu v Ilidži konanému, rozhodně přičísti dlužno mezi nejcennější požitky toho druhu vůbec.

Kromě českých turistů účastni byli při banketu četní pánové záhřebští. Celou společnost ovládala veselá, přátelská nálada tónu slavnostního. Prvý, jenž slova se ujal, byl p. B. Kukuljević, jenž »správcem stolu« ustanoven. Týž pochválil upřímnými slovy KČT za návštěvu jihoslovanských bratří, jichž nejlepšími sympatiemi přítomné Čechy poznovu ujistil, pravě, že srdce všech Chorvatů pro bratry Čechy bijí láskou upřímnou, a provolal jim z hloubi srdce: »Živili, bratři Česi, Nazdar!« — Pan architekt Pasovský vzal ujištění předešlého řečníka na vědomí a ujistil, že projev lásky bratří Chorvatů všickni shromáždění Čechové ve vlasti své krajanům milým rádi tlumočiti budou. Připomněl, že návštěvou svou splácejí turisté čeští bratřím Chorvatům aspoň částečně dluh českého národa za návštěvy Jihoslovanů v Praze v r. 1891 a 1895, kdy přicházeli s láskou, aby radovali se s národem českým ze zdaru a lesku obou výstav. Promluviv o sbratření království Chorvatského s královstvím Českým a o vzájemném srozumění obou národů na poli kultury, odůvodnil, že české turisty nepřivedla do Záhřebu toliko obyčejná turistická zvědavost, ale že je vedlo sem srdce plné bratrské lásky. Přípitek jeho vyzněl ve slova: »Nechť žijí Chorvati, jejich kultura, jejich vlast!« čímž dosavadní nadšení přítomných valně vzrostlo.

Významným byl další přípitek universitního professora pana Dr. Franjo Markoviće, jenž českým jazykem, hlasem pohnutím

Digitized by Google

rozechvělým v tomto smyslu promluvil: Pronáší přípitek česky z té příčiny, že jazyk český to jest, jenž učil a učí Chorvaty, jak se pěstuje vzájemnost slovanská, jak se miluje vlasť, kterak pro ni se pracuje, kterak brání se práva národu, jak pro národ se vítězí, jak veškeré umění a vědy pěstují se rodným jazykem, jak svou písní a hudbou po celém světě slaví se »Moja vlasť!« a s ní vše, co lidskému srdci je milé a drahé. Mluví česky též z další příčiny, že jeho přípitek určen je českým ženám, jež zajisté i přítomným pp. turistům českým s vlastí jejich jsou nejmilejšími a nejdražšími na světě. »Vy, turisté, milujete hory, a zajisté především v úctě máte hory tři: Horu Bílou, Horu Černou a Horu Zelenou. Z porážky na Bílé Hoře vyšinul se váš národ jako pták fenix k novému životu, což je zásluhou vašich matek, vašich žen a sester! — Černá Hora, již nedávno jste navštívili, stkví se jako světlá, staletá branitelkyně svobody, a čím jest ona pod Durmitorem, tím je pod Krkonošemi vaše česká země: je nedobytnou skalou za obranu svobody a osvěty české a vůbec slovanské. A Zelená Hora? Ona je slavná klenotem starodávné české poesie — Libušiným soudem, i ta je slávou české země.« Nadšený řečník připil na konec českým ženám, že ony působily, působí a budou působiti, aby celá vlast česká, hory i doly, byla nikdy nevadnoucí Zelenou Horou, by v ní vždy české ženy jako dobré víly chránily svatyni národa i by se v ní vždy rozléhaly a širým světem ozývaly slavičí písně na slávu českých žen! »Živile ceske gospodje!«

Radostí bylo pozorovati statného, vážného tohoto muže učence, s jakým mladickým zápalem da! výraz ušlechtilým citům svého srdce, a radostí bylo též stopovati, jak jeho zápal, jeho síla pohnutí zmocnila se všech četně přítomných Slovanů! Srdečně pronesené »Živile ceske gospodje« znělo tu od úst k ústům, stále mocněji a vroucněji!

Po té p. JUDr. Lad. Valenta požádán byl jménem přítomných českých žen odpověděti, což učinil asi tímto způsobem: Pokládal si za čest i na cestě své míti příležitost plniti úkol zástupce, maje jménem žen českých za předešlý tak velevýznamný přípitek poděkovati. Připouští, že ženy české o národ svůj mají mnoho zásluh, že český muž a česká žena jako jeden celek pro blaho národa mnoho obětí přinesli, ale oběma třeba jest jasných vzorů, jichž jedině v národě jihoslovanském najíti lze. Jihoslovanka je žena, v níž spojuje se krása s hrdostí, jest bytost, která dovedla dosíci, ano překonati vzory antické, jest idealem ženy, a v tom smyslu pronesl Jihoslovankám vřelý svůj přípitek.

Pan hrabě Kulmer jménem chorvatsko-planinského družstva promluvil o stejných účelech turistického združení chorvatského a českého, jež obě snaží se učiniti přístupnými krajiny vlastí svých přírodními krásami proslulé. Prodchnut jsa ušlechtilým citem lásky k domovině končí s přáním, aby snahy KČT nejlepším zdarem byly korunovány.

Pan B. Kukuljević jako předseda »Kola« vzpomněl vynikajících českých hudebních skladatelův a provolal »Na zdar če-

Digitized by Google

ským pěvcům, skladatelům a umělcům, kteří rovně s námi slovansky cítí!« — Po té ještě v přípitku promluveno bylo se strany Chorvatův o politice obou národův. Jsme-li jinak svornými bratry, váže-li nás jedna řeč a v srdcích bije jeden tlukot, tož v politice lze poukázati na nestejné poměry. Tolik však jest a zůstane faktem nezměněným, že České království jest a bude českou zemí, království Chorvatské jest a bude zemí chorvatskou, a proto: »Bůh žehnej českou domovinu! Bůh žehnej chorvatskou domovinu!«

Když byl ještě z řad Chorvatův p. dr. Daneš obšírně promluvil o účinném domáhání se všech práv obou národův, zakončena byla řada toastův p. dr. Mir. Krajníkem, jenž vzpomněl ředitele Křížka, který první vydal knihu, dle které možno naučiti se jazyku chorvatskému. Připomíná pak prvé své návštěvy v Záhřebě v r. 1871, od kteréž doby, rovněž jako v Praze, stal se tu ve všech oborech veliký pokrok, a na tom základě vyslovil velikou svou radost, že oba tyto mocné kmeny národa slovanského kráčejí skvělé budoucnosti jistě vstříc, a té platilo jeho nejhlučnější »Na zdar!«

Po té předčítány byly následující došlé telegramy, adresované buď na pana arch. Pasovského neb na KČT.

1. Z Dubrovníku: Srdačna hvala na mile pozdrave. Svaku sreću želim brači Česima. Na zdar! Ivo Vojnović.

2. Z Mostaru: V krásné upomínce na krátký sice, ale milý pobyt Váš mezi námi voláme Vám v poslední chvíli před rozchodem ještě naše srdečné: „Na zdar!“

Houska, lékárník, Tománek, úředník banky,
Dr. Khekova, lékařka.

3. Ze Sarajeva: Sehr verbunden für gestrige so schmeichelhafte Depesche versicheren wir Sie unserer aufrichtigen Zuneigung. Viele Grüsse. Auf Wiedersehen in Prag! Mollinary, Club-President.

4. Senj: Na rozloučenou ještě jednou srdečné „Na zdar!“ Pozdravte českou vlast. Přijďte zase! Cihlář.

5. Jajce: Děkuji za pozornost Vám a celé společnosti. Jsem v duchu s Vámi a lituji vřele, že krásné dny s Vámi zažité tak rychle uplynuly. Provázej Vás Bůh! „Dobrý vítr“ a hřímavé „Na zdar!“

Pojmann.

Potom ukončil pan Kukuljević banket a vyzval hosty, aby súčastnili se vyjížďky tramwayí do Maksimíru a zpět do pivovaru. — Jestliže již na základě dosavadních svých zkušeností prohlašovali čeští turisté okolí Záhřebu za velekrásné, tož po prohlédnutí perly celého okolí — romantického parku Maksimíru — teprve nabyli pravého ponětí o půvabnosti kraje hlavního města chorvatského! Pohled pak na vzdálenější místa malebná naplnil mnohého touhou i vzdálené ty skvosty přírody zdejší ve společnosti milých Chorvatův seznati. Než čas přesně odměřený volá k návratu do vlasti. Uposlechneme povelu nutnosti, ale vzpomínka na bílý Záhřeb a zlaté nás milující srdce Chorvatův nevymizí z mysli našich, a tak jistě nadejde doba, kdy Záhřeb stane se

Digitized by Google

vlastním cílem další výpravy naší, aby i okolí jeho čeští turisté poznali a ocenili jeho krásy. Tím pak dobrý lid chorvatský i vábný jeho kraj ještě hlouběji vtisknou se v paměť i srdce věrně jim oddaných Čechův!

Nadešel večer dne 29. dubna, na kterou dobu platilo poslední ustanovení »Razporedu«, t. j. »Komers u dvorani ‚Sokola'.« Již před 8. hod. večerní rozsáhlá dvorana sokolovny byla vybraným obecenstvem přeplněna. Hosty české srdečně přivítal jménem místního »Sokola« jeho náčelník p. notář Halmer, jenž z návštěvy Čechův ve spolkovém jich domě vyslovil upřímné potěšení. Vzkázav bratrům Sokolům v Čechách bratrský pozdrav zvolal: »Bog Vás živili, živili, na zdar!«

Starosta KČT. p. arch. Pasovský pozdraviv milé bratry Sokoly chorvatské zmínil se o vzniku myšlénky sokolské v Čechách, o významu hesla »Tužme se!« a nabádá k pěstování všesokolství, jež dokázati můžeme skutky, jakým je výprava Čechův na slovanský jih. »Tužme a poznávejme se!« »Na zdar!« —

Mezitím počal koncertovati sbor dovedných tamburačů a člen zemského divadla p. Aschenbrenner při průvodu piana skvostně zapěl arii z Oněgina, začež nekonečným hlučným potleskem a projevy velikého uspokojení odměněn byl, takže způsobem tím přinucen byl poznovu zpívati. Vyvolil si píseň »Nekamenujte proroky«, jejímž přednesem nanovo obecenstvo uchvátil.

Pan Marković, ředitel tiskárny Obzora, ve svém přípitku velebil přednosti českého národa, jeho uvědomění a umění. Dává příklad ze své zkušenosti, jak zcela prostý Čech, dělník, s ním nadšeně hovořil o Bílé Hoře, o velikánech historických Husovi a Žižkovi, a dodal, že mocných Žižků mají Čechové mnoho mezi sebou, že jsou silni, pány v zemi slovanské na severu. Skončil hlučným: »Živili«, jež po něm ještě hlučněji dvoranou zahlaholilo.

K rozmanitosti tohoto přátelského večera přispěly i sbory zpěváckých spolkův: »Kolo«, »Sloga« a zpěváckého sboru řemeslnického, kteréž přednesením mnohých sborův zejména Čechům velice se zavděčily. Zvláště vynikl sbor všech přítomných pěveckých jednot, když zapěna byla hymna »Ljepa naša domovina.«

Taktéž slečna Matoušková, již předešlého večera Čechové v úloze Mařenky čest poznati měli, libým zapěním solové písně při zvucích piana způsobila přítomným požitek nad míru cenný, za nějž vřelou pochvalou svého umění odměněna byla.

Mimo ušlechtilou zábavu, již zmínění umělci Čechům způsobili, pokračovalo se ještě v nadšených řečích. — Pan Moskovič, člen výboru Sokola, připomněl řady vymožeností na poli hudebním, velebil jména Smetany, Dvořáka, Bendla, Fibicha, Kovařoviče; vzpomněl také velikých básníkův Čecha a Vrchlického!

Pan Trstenáček vzletu plnou řečí oslavoval Čechy jako Sokoly, kteří přilétli od severu k jihu, a vybídl shromáždění, aby ku poctě Čechův povstali a zapěli »Kde domov můj?« Na pokyn

Digitized by Google

ten povstává shromáždění a velebně prozpěvuje národní hymnu naši. To byl okamžik celého večera nejdojemnější!

Po zdravici páně Exnerově, jež platila p. Pasovskému jako hlavě a duši výpravy a KČT., přihlásil se ještě ke slovu p. dr. Mir. Krajník, jenž vzletně líčil průběh české výpravy na jih, při které Čechové našli nejenom kraje bohaté krásami přírodními, ale našli též rodné bratry, syny a dcery jedné matky — velké Slavie, kteří jsou si neodlučitelnými. Ujistil Chorvaty, že po návratu svém do Čech budou turisté všecku lásku, vše přátelství hlásati mužům, ženám, dětem, všem svým druhům vyprávěti budou s nadšením, že všude od severu k jihu našli národ jeden, s nímž rodným svým slovem vždy se dohovořili, aniž by k cizímu jazyku obraceti se musili. — Čeští turisté budou doma hlásati, že Slovan, který neustoupil — postoupí. Tím rozloučil se řečník s milými Chorvaty, dal jim s »Bohem«, ne navždy, ale provolal: »Na shledanou!« S nesmírnou bouří potlesku přijata byla řeč tato, po níž Sokolíci hbití chopili se p. dra. Krajníka, na ramenou nesli jej dvoranou a pozdravy »Živili, živili Česi!« neměly konce.

Tím skončil se nejenom významný tento přátelský večer, ale dokončena i vlastní společná výprava českých českých turistův po Dalmacii, Černé Hoře, Hercegovině a Bosně! I zde osvědčila se pravda průpovědi: »Konec věnčí dílo!« Ano, celý výlet, o jehož hlubokém významu každý účastník do domoviny své mnoho přinese zajímavých zpráv, šťastně a skvěle zakončen byl v zlatém srdci drahé chorvatské domoviny, v bílém Záhřebě. Odtud rozjela se až dosud svorná družina českých turistů dvěma směry: jedni přes Vídeň, druzí Budínem a Pešti navrátili se k domovu. Zde v kruzích drahých rodin, milých přátel a známých druhů s pocitem pravého štěstí bude každý účastník výletu vyprávěti o krásách jižního moře, země i nebe, jakož i o slovanském lidu zlatých srdcí, jichž něžným tlukotem každý krok turistův českých na celé pouti byl zpříjemňován.*)

Andréeova balonová výprava na severní točnu.

Referuje *Ot. Beňovský.*

Až horečnou zdá se býti touha dosíci toho bodu, který se svým protibodem sám jediný je klidný na celé zeměkouli, na které všecko všudy je ve stálém neklidu a kolotání. A proč? Jaký prospěch kyne člověčenstvu z poznání toho místa, přes tolik pokusů pořád ještě záhadného? Bude moci vztyčiti tam některá velmoc svoji vlajku a exportovati tam svoje zboží na pomoc zubožených financím domácím; anebo

*) Obrazy k tomuto článku na str. 223., 224. a 225. půjčila ochotně sl. redakce „Zlaté Prahy“, začež tuto vzdáváme slušný dík. *Red.*

Digitized by Google

vystaví tam některý smělý podnikatel velkolepý hotel a bude si cpáti kapsy na účet zvědavých turistů; anebo závisí od toho poznání převrat některé vědecké theorie; anebo —? Ale sotva to i ono a bude-li kdy odkryt severní pol zvědavému zraku smrtelníka, nic asi na světě se nezmění, leda že vyjde o několik tlustých knih víc.

Nic tam člověka nevábí a netáhne než pouhá vědychtivost, která jednou jsouc ukojena přestane býti horečnou. Je to tak jako s předmětem milovaným — láska k němu je největší, dokud ho nemáme: zbylo-li ti trochu rozumu, když děvče svoje objímáš, jistě si myslíš, že sis to představoval mnohem krásnější, a láska chladne. Co bylo sháněk v učeneckém světě, než byl „dobyt“ Mont Blanc před 111 lety od Jakuba Balmata! Tenkráte statečný ten vůdce byl za první svoje slezení povýšen dokonce do stavu šlechtického a nevím už jak ještě oslavován. Kdyby teď každý pocestný na Mont Blanc hned byl rytířem, byla by na světě modré krve celá jezera.

Ochladne-li stejně zájem pro severní točnu, až noha člověka na ní postojí? — Kdož ví! Tolik je jisto, že poslední proslulou výpravou Nansenovou zájem o tam ty kraje severní valně se vypjal, a okolnost, že ocítil se člověk točně už tak blízko a přece jí nedosáhl, jen rozpálila jeho touhu poznati ji, místo aby mu ukázala nemožnost dosažení.

Ano, výpravou Nansenovou jen znova se ukázalo, že p o s a n í c h točny dosíci nelze. Byla by to pak více nebo méně náhoda, kdyby způsobem, jakým postupoval „Fram“, upevněný v ledu a poháněný přes moře polární, dostala se loď, poháněná stejně, právě na točnu nebo tak blízko k ní, že by pak nebylo už nesnadno dosíci jí třeba i na saních. Známo s důstatek, že Andrée*) chopil se prostředku jiného, balonu, kterým chtěl už v loni přeletěti přes točnu severní.

Po dvacet let zabývá se Andrée studiem klimatických poměrů polárních a předminulého roku předložil akademii věd ve Štokholmě a v Paříži svůj plán dosíci točny v balonu. Vzhledem ku veliké souměrnosti podnebí v krajinách arktických a neveliké síle větrů, které tady vějou v létě — tvrdil Andrée — bude možno za příznivých okolností doletěti k točně asi za 43 hodiny. Pan Andrée proponoval balon o 5000 kub. metrech objemu s takovým košem, který by ve případě potřeby mohl býti odvázán a sloužiti za loďku pro větroplavce a jeho dva soudruhy.

Problém řiditelnosti balonu sic Andrée nerozluštil, ale důmyslnou soustavou lan, která balón vleče za sebou na zemi, chce aspoň jistou měrou míti směr balonu ve své moci. Váha a tření těchto lan zmírňují let aerostatu, způsobujíce patrný rozdíl mezi jeho rychlostí a rychlostí poháněcího větru. Rozdíl ten dovoluje, že pomocí lehkých plachet rozepjatých přes balon lze mu dáti směr jiný, než je směr větru. Při svých dřívějších plavbách docílil Andrée se svým balonem S v e a odchylku až 40° od směru větru; odchylku 27° bylo lze udržeti tím způsobem po dobu dosti dlouhou.

*) Andrée, rodem z Dalekarlie, byl členem švédské meteorologické výpravy na mys Thorsden v letech 1882—83 a je teď ingénieur en chef v královské patentní kanceláři švédské.

Digitized by Google

Řiditelnost tato arci není značnou, ale za jistých okolností mohou býti její výsledky velmi důležity.

Jakožto pohyblivá observatoř a jako přístroj zkoumající výšiny atmosféry polární jest balon ovšem nedostižný a mohl by ať už vědě nebo jen pouhé vědychtivosti člověka vykonati služby velice platné, třeba že jako prostředek dopravný je dosti nedostatečný. „Problém probadání točny severní," pravil Andrée ve svém memorandu, předloženém v únoru 1895 Akademii věd a švédské Společnosti zeměvědné, „jest od nynějška již jen problémem technickým i redukuje se na prostou otázku dopravy a prostředku dopravního."

A soudil, že balon, pro který překážky nahromaděné na povrchu zemském neexistují, soustřeďuje v sobě nejvhodnější podmínky ku řešení problému toho.

Především: jakou vzdálenost bude třeba proletěti, a jakého času bude na to třeba, aby se v baloně mohly probádati končiny přímo kolem točny ležící?

To byly patrně otázky, jež bylo třeba nejprve ozřejmiti vzhledem ku trvanlivosti a plavnosti balonu v krajinách, kde arci je nemožno znova jej naplňovati.

Od nejsevernějšího bodu Špicberg k točně měří přímá vzdálenost asi 1100 kilometrů. Dejme tomu, pravil Andrée, že můj balon dosáhne největší rychlosti, jaké kdy balon vůbec dosáhl, t. j. rychlosti balonu, který vyplul z Paříže 25. listopadu 1870, a který uchvácen byv bouří byl zavlečen až na Livfjeld v Norsku, pak mohl bych přeletěti tuto vzdálenost od Špicberg ku točně za 5 nebo 6 hodin. Dejme tomu, že balon dosáhne rychlosti, které jsem často dosáhl já sám, zejména při svých plavbách z Gothemburgu do Gotlandu a ze Štokholmu do Finska, pak potřeboval bych něco přes 10 hodin. Ale předpokládaje rychlost průměrnou 27 kilometrů za hodinu, které asi dosáhnu podle svých výpočtů, zakládajících se na průměrné rychlosti větrů v krajinách polárních ve výši 200 metrů a na působení lan, budu potřebovati 43 hodin na proplutí té vzdálenosti.

Nezbytnou podmínkou podniku je stálý jižní vítr při odjezdu ze Špicberg a dosti silný, aby jedním rázem zanesl balon na točnu. Tam by se Andrée zdržel jen málo, snaže se spíše prokřižovati krajinu různými směry a možno-li i přistáti. Za ten čas učinil by on i oba jeho průvodčí co možná četná pozorování fysikalná, meteorologická a topografická a automatické jeho přítroje fotografické stále by fotografovaly všecko, co by jim přišlo do rány.

Co se týká návratu, bylo by celkem lhostejno, kam by jej větry zanesly, zda na severní pobřeží Sibiře, k Aljašce nebo do Kanady. Zbývalo by však dojista proletěti 2—3000 kilometrů. Při rychlosti prostřední 648 kilometrů za 24 hodin bylo by na tu vzdálenost potřebí 3—5 dní. Celkem celá výprava mohla by býti skončena v 10 dnech, a největší vzdálenost, kterou by bylo nutno zde přeplouti, byla by pánev moře polárního od Špicberg k úžině Behringově, 3700 kilometrů, kdežto balon Andréeův mající plavnost dostatečnou na 30 dní, aniž třeba znova jej naplňovati, byl by s to proletěti 19.400 kilometrů. Možno tedy klidně počítati do toho i na všeliké odchylky od zamýšleného směru, nehody, zpoždění a události nepředvídané.

Digitized by Google

To byl tedy, stručně povědíno, Andréeův plán a program. Odvážný inženýr byl si dobře vědom všech nebezpečí i nesnází své výpravy. Ale Andrée je člověkem chladné rozvahy, který na vlas všecko napřed si dovede vypočítati, pokud vůbec člověk počítati může, nevrhaje se zbytečně v nebezpečí očividné.

Svou přesností mathematickou získal si také Andrée sympatií všeho světa učeného, jindy tak nedůvěřivého, a pro odvážnost té myšlénky stopoval podnik jeho kde kdo, vedle učenců také lidé neučení a zejména my turisté, ze zvědavosti sobě obvyklé.

Absolutně novou myšlénka Andréeova nebyla: první, který pomýšlel točnu přetěti balonem, byl r. 1872 Gustav Lambert, po něm zabývali se myšlénkou touže Besançon a Hermite r. 1890, až teprv Andrée myšlénku začal uskutečňovati.

Výlohy této výpravy větroplavecké vzali na se král švédský Oskar, pak pánové Alfred Nobel a baron Oskar Dickson.

Balon sestrojil Lachambre v Paříži, za 51.000 franků. Má 20·5 *m* v průměru a kubický obsah 4500 *m*. Obal váží 1300 *kg*. Rákosový člun má v průměru 2 *m* a výšky 1·30 *m*; jsa opatřen stropem tvoří jakýsi pokojík opatřený dvěma čtyřhrannými zasklenými okénky. V podlaze jsou dva otvory, jeden porculánový, jehož účel snadno lze uhodnouti, druhým spouští se několik metrů pode člun přístroj na vaření, čímž zredukuje se nebezpečí ohně na minimum. Neboť přístroj zapaluje se i shasíná mimo člun. Nade člunem umístěn košík se zásobami, zvláště potravními, na dobu čtyř měsíců.*)

Výprava vyplula 7. června z Goetaborgu na lodi „Virgo“ do Norskoarna na Špicbergách, kde balon byl plněn ve zvláštní dřevěné budově k tomu cíli sestrojené. Andréea provázeli meteorolog Ekholm a mladý fysik Hindberg, jakož i zhotovitel balonu Lachambre.

Mimo zásoby potravní byli větroplavci opatřeni zbraněmi, náboji, člunem potaženým plachtovinou, lehkými saněmi, holuby poštovními z Hammerfestu, pak nástroji vědeckými na určení místa, šířky i délky zeměpisné, rychlosti, kinematografem Lumiérovým atd.

Větroplavci doufali, že budou moci užiti příznivých větrů červencových a odplouti v ten čas. Ale stavba budovy balonové, naplňování balonu a práce kontrolní, jež bylo třeba provésti s největší obezřelostí, zdržely věc až do 27. července. A když tak všecko bylo pěkně připraveno, do nejmenších podrobností — jižní větry přestaly.

André ještě čekal . . . Zatím co čekal, objevila se pojednou v Červeném zálivu, kde kotvila také loď „Virgo“, Nansenova loď „Fram“, vracející se po tříletém pobytu v moři polárním do Norska, arci bez Nansena a Johansena, a jen pod vedením kapitána Sverdrupa.

Čekal do 15. srpna, kdy čas ovšem už značně pokročil a na podnik nebylo již lze pomýšleti. André se sice vrátil, ale od uskutečnění svého úmyslu tím nijak neupustil, — odjel na Špicbergy letos znova, obohacen zkušenostmi loňského roku.**)

*) Balon byl vystaven v Paříži v květnu 1856 a výstavu zahájil sám president s vyslancem švédským. Výstavu navštívilo 20.000 osob.

**) Loňský průvodčí Andréeův zaslal z jara francouzskému listu Aérophil dopis, ve kterém píše mimo jiné: „Pravdě podobná doba cesty balonem ze Špicberg k úžině Behringově činila by při letu přímém asi 15 dnů. Dlužno však po-

Digitized by Google

Výpravu dovezla na místo určené koncem května dělová lodice „Svensksund“, a poněvadž tato loď nehodí se k dopravě nákladů, obstarala dopravu potřebného materiálu loď „Virgo“. Balon, jenž po návratu výpravy ze Špicberg byl loni zaslán do Paříže a tam zvětšen o 300 krych. metrů, byl již koncem dubna zaslán do Štockholmu.

Náklad na novou výpravu jest úplně uhrazen. Jaké účastenství výprava vzbuzuje, dokazuje okolnost, že neustále docházejí dary na vydržování a vystrojení výpravy. Některé pojišťovací společnosti vrátily opět mimořádné prémie, jež si daly vyplatit za pojištění, a spokojily se obyčejnou sazbou. Také švédský stát, dav k disposici válečnou loď, vzal na se značnou část nákladu.

Loď jest vystrojena na tři a půl měsíce, což činí měsíčně 5000 švédských korun, celkem 17.000 korun. Kromě toho však uznal stát za dobré, dát loď pojistiti, začež zaplacena prémie 6000 korun. K tomu druží se náklad na vystrojení, na kožešinové čapky atd., tak že stát uhradí náklad asi 25.000 švédských korun. V končinách, kde dlužno polární balon očekávati, bylo obyvatelstvo jako loni upozorněno letáky na možné objevení se balonu.

Když „Svensksund“ opouštěl Götaborg v úterý 8. května, byla překrásná, skorem letní pohoda: nádherná příroda Švédska skvěla se v nejbujnější zdobě jarní, jakoby smělému badateli přála zdaru. Andrée stál na palubě, obklopen přáteli, kteří se s ním naposledy loučili. Byl prý bled a značně dojat. Baron Okar Dickson, jenž byl i tentokráte věnoval značnou sumu na výpravu a tak celý podnik umožnil, nalézal se rovněž na palubě. Vedle „Svensksundu“ kotvila „Virgo“, vezoucí balon a potřebné přístroje a zdobena velikou hedvábnou vlajkou, darem to švédských dam. Dvě řady skvostně zdobených parníků, obsazených pány a damami, byly připraveny doprovoditi Andréea několik mil na moře. V tom zavzněl signál k odplutí. Velebné ticho panovalo kolem. Andrée vstoupil na velitelský můstek, drže v rukou kytici a zamával kloboukem na rozloučenou. Všichni přítomní smekli. Baron Dickson zvolal: „Ať žije Andrée!“ A za jásavého volání „hurá!“ tisíců v přístavu, v oknech okolních domů, ba i na střechách ubíral se „Svensksund“ hrdě a majestátně vlnami, spěchaje ku vzdálenému cíli . . .

čítati dobu aspoň trojnásobnou, poněvadž cesta balonem bude se díti na každý způsob křivkami, a kromě toho může nastati bezvětří, trvající delší dobu. Při pokusech na Špicbergách však shledána denní ztráta stoupací síly po 60 *kg*, což by umožňovalo balonu schopnost cestovati jen po 20 až 25 dnů; pohotová zásoba přítěže páčí se nanejvýš na 1500 *kg*. Nicméně pokládám balon za velmi pečlivě stavěný, poněvadž ztráta stoupací síly páčí se toliko na 1·2 proc. denně, ale objem jeho jest nedostatečný. Dlužno litovati, že pan Andrée na místě 6000 krych. metrů, jak původně zamýšlel, obmezil obsah jeho na 4500 krych. metrů. V tomto vzhledě se naše názory vždy rozcházely. Přes to jest přece možno, že se cesta tato zdaří i s tímto příliš malým balonem, ale bude k tomu třeba neobyčejně příznivých okolností, a poněvadž jsem nechtěl počítati s výminečnými případy, odstoupil jsem, jakmile bylo jisto, že pan Andrée zlepšení, jež jsem pokládal za nezbytna, provésti nechce nebo nemůže.“

Digitized by Google

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Slavná c. k. zemská školní rada pro království České výnosem ze dne 4. června 1897 čís. 16.827 vyřídila podání ze dne 19. května 1897 a vyhověla žádosti Klubu, aby směl zaslati ředitelstvům středních škol a ústavů učitelských s vyučovacím jazykem českým seznam studentských nocleháren za účelem vhodného jich oznámení žákům těchto škol, jakož i svolila, aby prostřednictvím těchto ředitelstev vydal příslušné legitimace těm studujícím, kteří by na cestách feriálních nocleháren těchto chtěli použiti.

Výhody poskytnuté členům KČT na drahách, parnících a v hostincích, jakož od různých obchodníků mají býti z usnesení ústřed. výboru KČT v brzce v přehledném seznamu vydány. P. T. pp. obchodníci jakož i pp. členové klubu, kteříž by jakékoli výhody ze svých výrobků členům KČT poskytnouti chtěli, račtež laskavé připisem tytéž do konce měsíce června ústřed. výboru KČT oznámiti, aby do zmíněného seznamu pojaty býti mohly. Z ústřed. výboru KČT 8. června 1897.

Ad. Bílý,
t. č. referent.

Schůze výboru dne 22. března 1897 Pan Jan Pařour resignuje jako člen výboru, a na jeho místo nastupuje p. Ad. Bílý. Panu Pařourovi vzdány díky za horlivou činnost. Výbor ustavil se takto: předseda p. arch. Vrat. Pasovský, místopředseda p. JUDr. Lad. Valenta, jednatelé pp. Kar. Pohnert a JUDr. V. Jirgl, pokladník p. Frant. Schwarz, zapisovatel p. J. Král, účetní dozorce p. Karel Dvořák, knihovník p. Arn. Werner, pořadatelé pp. Lad. Jozek a Jar. Prokop, správce domu p. Ad. Bílý. Referáty přiděleny: *a)* podpory, důvěrnictví a studentské nocleharny p. Karel Pohnert, *b)* výhody, železnictví JUDr. V. Jirgl, *c)* stanice p. Jar. Prokop, *d)* označování pp. V. Bečvář, K. Dvořák, Jar. Prokop a Em. Uggé, *e)* pavillon na Petříně p. Ferd. Tallowitz, *f)* stavby p. Vrat. Pasovský, *g)* věci právní pan JUDr. L. Valenta. Nových členů přijato 31. Zemřel člen plzeňského odboru pan vrchní fin. rada svob. pán Spens-Boden. Důvěrníkem klubu jmenován p. Václ. Kocourek, lesní v Bedřichově u Spindelmühle. Usneseno požádati okresní výbor v Táboře o příspěvek na upravení jeskyně v Pacově skále, měšt. rada v Chýnově přispěje na toto upravení 50 zl. Schváleno, by dopsalo se nakladatelství Steyermühl ve Vídni, by vydávalo průvodce po c. k. stát. drahách též v jazyku českém K návrhu p. Tallowitze požádá se ředitelství společnosti státní dráhy, aby k zábavním nedělním rychlíkům do Podmokel vydávaly se též lístky do Roudnice, Terezína a Lovosic, a to za 2 zl. pro II. a za 1 zl. 30 kr. pro III. tř. K návrhu p. dra. Valenty svolávati se budou schůze výborové v určitý den, dle možnosti vždy v pondělí.

Schůze výboru dne 31. května 1897. Pan dr. Valenta předčítá článek „Radikálních listů“ z 22. května o výletu do Dalmacie a s p. předsedou arch. Pasovským vysvětlují věc a vyvrací tvrzení v něm uvedená. Béře se na vědomí a na článek ten se neodpoví. Pan předseda jako doklad na vyvrácení tvrzení v tomto článku předkládá dopis pana Boučka, c. k. lesního komisaře ve Splitu. Usneseno částku 350 zl. od účastníků výletu do Dalmacie vybranou věnovati národnímu domu ve Splitu a doplniti ji z případného přebytku na 400 zl., avšak s výhradou, aby na jmění klubu se nesáhlo. Dr. *J.*

Digitized by Google

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT. ve Strakonicích konal dne 9. května r. 1897 ustavující valnou hromadu. Do výboru zvoleni pp.: Fetter Karel, předseda společ. řezníků, Kokeš Alois, vlastník mlýna, Nový Karel, ředitel hospodář. školy, Rýdlo Ferd., účetní, Schiebl Bohumil, c. k. cejchovní, JUDr. Vorel Karel, advokát, Šandera Bedřich, kníž. důchodní ve Štěkni, Vltavský J. B., odborný učitel řemesl. školy ve Volyni. Za náhradníky zvoleni pp.: Frá J. Westfal, katecheta měšť. školy, Pavelec Jan, knihkupec. Revisory účtů jsou: Bízek Ant., vlastník mlýna ve Volyni, Kratochvíl Th., prokurista občanské záložny ve Strakonicích. — Při volbě funkcionářů zvoleni: předsedou p. JUDr. Vorel Karel, nám. předsedy p. Nový Karel, jednatelem p. Schiebl Bohumil, pokladníkem p. Rýdlo Ferd. Odbor má 34 členů.

Odbor KČT v Ústí n. Labem pořádá letos ještě následující výlety: I. dne 4. července: Odjezd ze státního nádraží v 11 hod. 10 min. dopoledne do Roudnice, Řip (459 *m*) návrat buď do Jenšovic (odjezd v 8 hod. 22 min. večer) anebo do Roudnice (odjezd v 9 h. 4 m. večer). (Společný výlet s Českou Besedou v Ústí n. L., s roudnickým odborem KČT a s lužeckou skupinou odboru ústeckého.) — II. dne 25. července: Odjezd ze severozápadní zastávky v 6 hod. 21 min. ráno přes Vel. Březno do Úštěku (Auscha), zříceniny Hrádek a Ronov (Ronberg 551 *m*), Bližvedly (Bleiswedel) a z Úštěku severozápadní drahou v 7 hod. 40 min. večer zpět. — III. dne 15. srpna: Odjezd ústecko-teplickou drahou z novoměstského nádraží ve 2 hod. 13 min. odpol. do Bohusudova (Mariaschein), Krupka (Graupen), Komáří vížka (Mückenthürmchen 806 *m*), Dubí (Eichwald), elektrickou drahou do Teplic, odjezd v 11 hod. 47 m. večer.

Odbor KČT v Domažlicích. Chýše Pasovského na Čerchově jest dohotovena a poskytuje již každému na Čerchov zavítavšímu příjemného útulku. Prostranná šenkovna, dle vzoru starých sencí na Chodsku vypravená, hostila již před svým otevřením četné výletní společnosti, které nehledíce na špatné počasí, na Čerchov se vypravily. Doprava veškerého nábytku na vrchol Čerchova byla velice namáhavá, ale úkolu svému dostáli naši chodští rolníci z obce Chodova, pod vedením svého starosty pana Taura, a vše nám na vrchol bez poškození dovezli a donesli. V útulně čepuje se výtečný ležák z koutského parního pivovaru, jakož i o hojnost jiných nápojů a pokrmů jest zde postaráno. V podkrovních úpravných síních jsou čtyři lůžka. Těchto možno použiti za levnou cenu a vyčkati zde východu slunce. Platí se za postel v noclehárně 60 kr., v turistickém pokoji 80 kr. Členové klubu a studující používají 50% slevy. Vstupné na rozhlednu určeno 5 kr. za osobu. U chýše na ohrazeném dvorku zbudován jest chlév a kůlna, malé hospodářství zřízence v chýši. Každý, kdo v místa ta zavítal, s uspokojením se vrací, neboť seznal, že zde na pomezí milé vlasti vykonán opět kus prospěšné, české práce, která nese jméno o turistiku českou zvlášť zasloužilého starosty našeho, pana V. Pasovského. Ku stavbě chýše té věnovala opět a vyplatila nám spořitelna domažlická 200 zl. ze svého čistého výtěžku za rok 1896. Majitelové velkostatku pani Kupfer a Glaser ve Fichtenbachu ku svému velikému daru dříví na stavbu odpustili odboru našemu pohledávku 150 zl za další odebrané stavební dříví. Pan Em. Tšída, majitel první české továrny na národní vyšívání v Nové Kdyni, věnoval krásné vyšívané vložky a pan Jan Ludvík, obchodník, koberce. — Všem platiž náš srdečný dík. — O slavnosti otevření chýše přineseme zprávu příště. — Dne 12. t. m. večer v sále „u černého koně“ v Domažlicích konali jsme členskou schůzi, při níž pan Em. Tšída továrník laskavě uvolil se o svých cestách po Švýcarsky přednášeti. — Studentské noclehárny dle zaslaných přihlášek budou letos o prázdninách zřízeny v Domažlicích, v Klenčí, v Postřekově, v Kolovči, v Nové Kdyni, ve Všerubech, v České Kubici a na Čerchově.

Digitized by Google

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno . . zl. 173·65
Odbor Klubu českých turistů v Klatovech . . . „ 5·—
Úhrnem dosud . . . zl. 178·65

Noví členové za rok 1897.

V centrále:

343. Pan Frant. Švejda, magistr. koncipista, Praha, č. b. 535.
344. „ Frant. Lustik, lakýrník a malíř písma, Praha, č. b. 536.
345. „ MUDr. Václ. Kafka, sek. lékař chir. klin. prof. Maydla, Praha, č. b. 537.
346. „ Josef Hloucha, studující, Praha, č. b. 538.
347. „ Jan Opočenský, stavitel, Vinohrady, č. b. 221.
348. Slavná Obec Štěchovice na Vltavě, č. b. 222.
349. Pan Frt. Mikulejský, ředitel cukrovaru, Velvary, č. b. 223.
350. Slavná Městská rada v Sedlčanech, č. b. 224.

V odboru brněnském:

351. Pan Josef Tepiš, úředník Živnost. banky, Brno, č. b. 261.
352. „ Jan Moučka, učitel v Kobylí, č. b. 262.

V odboru domažlickém:

353. Pan Frant. Marek, okresní zvěrolékař v Nové Kdyni, č. b. 137.
354. „ Ferdinand Vaněrka, odborný učitel v Nové Kdyni, č. b. 138.
355. „ František Král, odborný učitel v Nové Kdyni, č. b. 139.

V odboru jičínském:

356. Pan Jan Čapek, c. k. professor v Jičíně, č. b. 50.
357. „ MUDr. Frant. Štěpán, lékař v Jičíně, č. b. 51.
358. „ Frant. Návesník, majitel knihtiskárny v Jičíně, č. b. 52.
359. „ Josef Pribyl, c. k. gym. professor v Jičíně, č. b. 53.

V odboru jilemnickém:

360. Pan Josef Cohorna, evang. farář ve Valteřicích, č. b. 130

V odboru lounském:

361. Pan Jan Holárek, hodinář v Lounech, č. b. 108.
362. „ MUDr. Otakar rytíř Purkyně v Lounech, č. b. 109.

V odboru strakonickém:

363. Pan Richard Branžovský, professor, c. k. okr. školní inspektor, Strakonice, č. b. 22.
364. „ Edvard Fürth, továrník, Strakonice, č. b. 23.
365. „ MUDr. Ed. Kohn, obvodní a nádražní lékař, Strakonice, č. b. 24.
366. „ MUDr. Karel Machalický, primář nemocnice, Strakonice, č. b. 25.
367. „ Jan Siegl, knížecí správce, Mladějovice, č. b. 26.
368. „ Karel Spora, c. k. okresní hejtman, Strakonice, č. b. 27.
369. „ Josef Wotýpka, c. k. notář, Strakonice, č. b. 28.
370. „ MUDr. Frant. Uttl, c. k. okresní lékař, Strakonice, č. b. 29.
371. „ Edmund Zucker, továrník, Strakonice, č. b. 30.
372. „ Josef Zucker, továrník, Strakonice, č. b. 31.
373. „ Bedřich Šandera, knížecí důchodní ve Štěkné, č. b. 32.
374. „ K. Harmach, majitel hostince ve Volyni, č. b. 33.
375. „ Karel Petržilka, majitel mlýna ve Štěkné, č. b. 34.

V odboru valašsko-meziříčském:

376. Pan MUDr. Vladimír Ježišek, lékař ve Valaš. Meziříčí, č. b. 58.
377. „ Šalamoun Heller, advokát ve Valaš. Meziříčí, č. b. 59.

—◈—

Pan **František Dunovský**,
rada zemského soudu v Přešticích a člen odboru plzeňského,
zemřel dne 13. června 1897.

Čest budiž jeho památce!

Digitized by Google

Telegram.

Slavnost otevření chýše Pasovského na Čerchově

konala se v neděli dne 13. června 1897 za krásné pohody a za velkého účastenství obyvatelstva z Domažlic a Chodského kraje. První zábavní vlak přivezl z Plzně četné hosty, zpěvácký spolek Hlahol plzeňský četně zastoupen pěl před i po slavnosti krásné sbory, Praha i odbory KČT ze západních Čech, z Klatov, Sušice, z Plzně se svými předsedy, členové mnoha odborů KČT i z Mnichova se dostavili.

Hrabě Jiří Stadión seděním na Trhanově v předvečer slavnosti dostavil se na Čerchov, uspořádav s rozhledny ohňostroj a přenocovav se starostou Klubu p. Vrat. Pasovským v útulně, súčastnil se na druhý den slavnosti. Slavnost zakončena v České Kubici v pensionátě Krásnohorské, kamž četné pozdravy telegrafické došly. Popis slavnosti v příštím čase. *M. D.*

Různé zprávy.

Feriální kurs cestovní pro studenty. Kurs pořádán bude začátkem srpna t. r. na Horách Březových u Příbrami. Jest bezplatný, avšak přístupným pouze do obmezeného počtu 30 účastníků, a to studujícím vyšších gymnasií, reálek a ústavů učitelských. Podmínka tato čelí k tomu, aby účastníci byli pokud možno rovného věku a vzdělání. Kurs bude pětidenní; každého dne budou dopoledne dvě přednášky odborné a odpůldne výlet s praktickými pokyny. Program stanoven takto: 1. den: I. „Účel a rozvoj turistiky.“ II. „Mapy, jich čtení a užití.“ Odp. prohlídka závodů horních na povrhu. 2. den: III. „Zdravotnictví“. IV. „Zavazadla, prádlo a šat“. Odpoledne vycházka na horu Třemošnou. 3. den: V. „Postup cest pěších.“ VI. „Horské cestování.“ Odp. vycházka k rybníku Žofiuskému. 4. den: VII. „Rozvrhy cestovní a peněžní.“ „Doprava železniční.“ Odp. odchod na výlet do Brd, nocleh v Padrti. 5 den: Pokračování ve výletu brdském a ukončení kursu. Na pětidenní pobyt v kursu (exclusive jízdné do Příbrami a zpět do domova) stačí úplně obnos 8 zl. O ubytování a stravování včas přihlášených bude postaráno. Přihlášky přijímá Ladislav Malý, učitel na Březových Horách. Uvedeno budiž vždy jméno účastníka, třída a ústav, jméno a stav otce, s poznámkou, zda je členem KČT, a bydliště.

E. St. Vráz v Praze. Dne 28. května objevil se neočekávaně statečný náš cestovatel pojednou v Praze, ač krátce před tím došly teprve listy jeho a články cestopisné z Bangkoku, hlavního města království Siamského v Zadní Indii. Jen letem cestou zastavil se v Pompejích a z Janova jel přímo do Prahy do náručí svých přátel. Ale jen na krátko: mocnější jakés pouto táhne jej dále, do severní Ameriky, a vědychtivost ještě do Mexika, by srovnal zde starobylé velkolepé památky stavitelské s neméně imposantními zříceninami namnoze původu neznámého v Siamu, Kambodži a se staroindickými vůbec. Kdož viděl Vráze na posledních jeho fotografiích z Nové Guinei (viz Světozor), kde vyhublý stojí mezi divými Papuanci, byl překvapen dobrým vzezřením jeho po návratu z tak ohromné cesty právě vykonané. Několika nedělní pobyt na moři má vždy příznivý a blahodárný tento účinek na zdraví neúmorného cestovatele. — Přátelé Vrázovi uspořádali na počest jeho šťastného návratu večírek na ostrově Žofínském, k němuž, ač nebylo rozesíláno žádných zvláštních pozvání, dostavilo se mnohem více osob nežli menší sál přízemní pojmouti mohl. Též dámy dostavily se četně a i venkov byl zastoupen. Přípitek vynesl nejprve prof. Woldrich za Společnost zeměvědnou, jež může býti hrda na svého člena. Dostalť se Vráz v pohoří

Digitized by Google

Hatamském na Nové Guinei dále nežli kterýkoli Europan a nazval nové pohoří, jež tu spatřil, pohořím Smetanovým. — Po té mluvil prof. Wurm za klub přírodovědecký, jenž může býti neméně hrdým na svého člena. Měl i ve sbírání přírodnin Vráz úspěch nemalý; honil orangutany na Borneu, rajky na Nové Guinei, sebral mnohé zvláštnosti a zprávy o vzácných ježurách a nádherné hmyzy. Přivezl též živé zajímavé bojovné rybky, jež Siamci pro akvaria vychovali. Leda kolibříci a nádherní motýlové Morfo stkvějí se podobně krásnými měňavými barvami, jako tyto rybky, když pohledem na sebe se rozčilují. Siamci sázejí na jednotlivé bojovníky jako Malajci na bojovné kohouty neb Číňané na cvrčky. Jménem dam českého venkova vítal Vráze redaktor „Vyšehradu“ p. Havel. Na veselejší bodrý tón uhodil přípitkem svým předseda klubu turistů p. Pasovský. Dobrý vítr zanesl prý cestovatele do Prahy, neboť jak by ve světě se mohl potloukati nemaje s sebou letošní legitimace českého turisty? „Dobro došli“ zněl slovanský pozdrav, jak se mu naši turisté u Chorvatů naučili. Vráz odpověděl žertovně i tklivě. Jako sen míhá se mu kaleidoskop nesčíslných dojmů, jež na své světové cestě zažil. Chud si vyjel, chud se vrací, jen poklad bohatých zkušeností nasbíral. Z těchto chce jindy veřejnosti české složiti své účty, dnes s bolem vzpomíná útrap, sklamání a svízelů, jež na cestách zažil; radostí naplňuje jej však shledání se stkvělým shromážděním; že více drží se dam, které líbeznou květenu tropickou nahrazují, kdož by se tomu divil? Mužové jsou škarohlidi, rozvášněni a roztrpčeni politikou a neshodami veřejného života. Kéž prohlédli by všichni, jak malicherně z dálky vyjímají se naše denní svary a třenice. Kéž padne bělmo s očí všech přátel vlasti a pokroku, nechť zkvétá a sílí naše vlast! — Ještě k slovu se přihlásil jménem „dřevorubců“ pan ředitel Klika, by vtipně přál mu, by udělal vždy „všech devět“. — K závěrku prof. Bauše vzpomněl muže, jenž učil nás vážiti si krajanů v cizině a pečovati o ně, by, kamkoli osud je zanese, zůstali věrnými syny vlasti. Čest a sláva památce Náprstkově, jehož duch jistě přítomen byl shromáždění, jež sešlo se na počest cestovatele. — Vráz obstarav zde nutné své záležitosti, opustil Prahu, a to na zotavenou nejprve odjel do Karlových Var, odkud odebéře se do severní Ameriky. Koncem roku neboť počátkem ledna vrátí se do Prahy, aby zde a po vší vlasti českomoravské zahájil řadu přednášek o své cestě po Japanu, Číně, Indočíně, Borneu, Nové Guinei a Siamu. Bohatý material zkušeností, zápisek, původních snímků fotografických, předmětů ethnografických a přírodnin zpracovati chce v cestopisu, od něhož právem očekávati můžeme značné obohacení naší literatury cestopisné. *B. B.*

Veliké panorama Tater. Ve Varšavě vystaveno jest pěkně malované panorama Tater (zpráva naše neudává však od koho), které prý se velmi zamlouvá; obecenstvu vysvětlení podávají dva goralé z Tater za tím účelem do Varšavy vyslaní.

Letní byty.

Údolí posázavské **v Jílovém** a v blízkém okolí honosí se čerstvým vzduchem, rozsáhlými lesy a vodami. Z té příčiny pobyt v letních měsících jest zde velmi příjemný a návštěva Pražanů každým rokem stoupá. Jediné, co vadilo hojnější návštěvě, bylo posavadní nedostatečné a zdlouhavé spojení s Prahou. Tomuto nedostatku bude však již odpomoženo tím, že od 1. července t. r. zahájena bude na trati Čerčany-Jílové-Modřany doprava až do stanice jílovské. Aby pak odpomoženo bylo nedostatku o byty, vzala na se Čtenářská beseda „Přemysl“ starost opatřovati vhodné byty pro výletníky. Bytů takových je pro počátek dosti a veškeré dotazy ochotně zodpoví MUDr. Jan Rudolf, městský lékař v Jílovém. *V. P.*

Pan Karel Souhrada, hostinský **na Červené na Vltavě,** pošta Jetětice, který zřídil pro studenty velmi levnou noclehárnu, oznamuje nám, že má k disposici letní byt, 2—3 pokoje a kuchyni

Pan A. Šimek, hostinský u pansk. mlýna, **p. Hořice**, má ve svém hostinci na samotě, v krásné romantické krajině, bezprostředně u lesa, jeden pokoj pro letní hosty k pronajmutí. Hostinec nalézá se v nejkrásnějším místě okolí hořického. Pokoj jest vzdušný a čistý. Podmínky pronájmu co nejvýhodnější.

Digitized by Google

překrásných pohledů obsahuje 15 dosud vydaných sešitů národního českého alba

LETEM ČESKÝM SVĚTEM.

Právě vyšel sešit 15. s následujícím obsahem:

Sv.-Václavská kaple u sv. Víta.
Lipnice.
Františkovy lázně.
Lednice.
Svojanov.
Adršbach, panorama.
Žižkova mohyla u Přibyslavi.
Sál universitní knihovny v Praze.
Svatojanský vršek u Trutnova.
Havlíčkův rodný dům.
Vyšehrad.
Plzeň, měšťanský pivovar.

Dvoje vydání:

I. tiskem po obou str. papíru, sešit 30 kr., pošt. 33 kr.,
v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 3·30.
II. tiskem po jedné str. papíru, sešit 40 kr., poštou 44 kr.,
v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 4·40.

Odběratelům při posledním sešitě přeskvostná premie:

Celkový pohled na matičku Prahu.

Z hlasů o díle „Letem českým světem" uvádíme:

Není k zaplacení ta radost, kterou mi toto dílo do domu přineslo.
J. Hadač, rolník v Petrovicích.

Mám radost z Vašeho „Národního alba" a přeji mu největšího zdaru.
Jos. Drbohlav, učitel v Lomnici.

Přeji, aby skvostné dílo dosáhlo rozšíření největšího v krajinách českých.
Prof. *Fr. Faktor*, v Prostějově.

„Letem českým světem" zasluhuje od všech Čechů plného uznání.
Místní školní rada v Bechyni.

... Jsem přesvědčen, že toto překrásné dílo u žádného Čecha v cizině dlícího zajisté scházeti nebude.
Prof. *M. Werych*, Vidim v Bulharsku.

Celá zevnější úprava, skvostné provedení obrazův a proti tomu i skutečná láce celého díla slouží českému podniku ku cti.
Helena hr. *z Aichelburgů*.

... Vzácné dílo Vaše „Letem českým světem" s opravdovou radostí jsem pozdravil. Jeť ono pravou ozdobou ...
P. *L. Jos. Barnáš*,
guardián kl. kapuc. v Praze.

Nakladatelství Jos R. Vilímka v Praze.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.« Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. ČERVENCE 1897. ČÍSLO 7.

Díkůvzdání.

Velectěným příznivcům a přátelům turistiky české, kteří nás v namáhavé stavbě chýše Pasovského na Čerchově podporovali:

Slavnému ústřednímu výboru *Klubu českých turistů* za hmotnou a morální podporu, zvlášť pak jeho starostovi slovutnému pánu panu architektu *Vratislavu Pasovskému* za věnování plánů, většího obnosu na zařízení místnosti hostinské, za dar veškerého krásného prádla a pamětní knihy pro chýši, hlavně pak za účinnou radu při provádění stavby,

dále vzácným dobrodincům, pánům: Jeho Osv. panu *Bedřichu říš. hraběti ze Stadionů* v Koutě, Jeho Osv. panu *Jiřímu říš. hraběti ze Stadionů* v Trhanově a velectěným pánům p. *H. Kupfrovi* a p. *S. Glasrovi*, továrníkům ve Fichtenbachu, jakož i slavným správám jich velkostatků za věnování stavební hmoty,

slavné spořitelně král. města *Domažlic* za každoroční peněžní dar,

ctěným pánům: panu *Al. Procházkovi*, staviteli v Domažlicích, za bezplatné zhotovení rozpočtů a vedení stavby, panu *A. Taurovi*, starostovi obce Chodova, za ochotné obstarání dopravy na Čerchov, jakož i všem příznivcům, kdož jakýmkoli darem ku stavbě neb zařízení chýše přispěli,

vzdáváme tímto srdečný dík!

Zároveň děkujeme velectěnému panu *Em. Tšidlovi*, továrníku v Nové Kdyni, za poutavou přednášku, pořádanou dne 12. června ve schůzi odboru „U černého koně“ v Domažlicích. Velectěným dámám, paním *M. Sekerové*, *Z. Duffkové*, *J. Regálové* a *A. Samohrdové* za ochotné a účinné přispění při zařízení chýše a při slavnosti jejího otevření, a slavnému zpěváckému spolku *„Hlahol“* v Plzni za dojemné zazpívání krásných sborů při slavnosti na Čerchově.

Odbor Klubu českých turistů v Domažlicích.

dne 14. června 1897.

Petr Hana, starosta.

Max Duffek, jednatel.

Digitized by Google

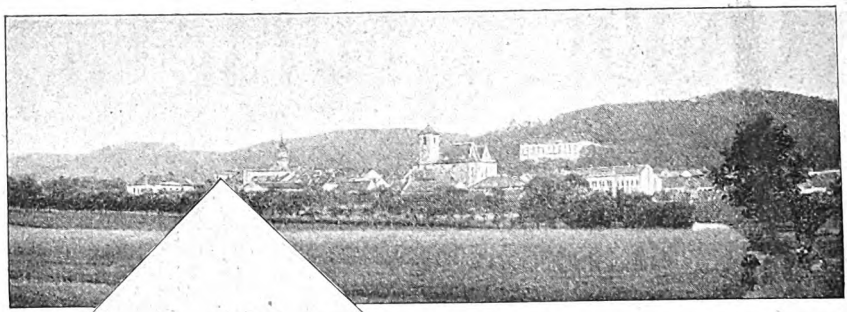

Boskovice se strany severozápadní.

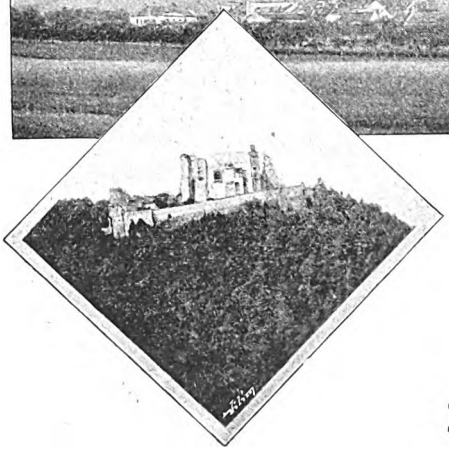

Starý hrad boskovický.

Boskovice s okolím.

Píše *Ferd. Prchal.*

Se zavítavším k nám novým jarem probudila se i matka příroda, odívající se novým skvostným rouchem, aby rozkoší naplnila celý svět. Tisíce turistů rozletí se do daleka i blízka, aby se poklonili před mocnými modlami přírody a uměny. I moravské Švýcarsko, chovající v útrobách sloupských jeskyň báječná křišťálová města a největší propast, hrůzokrásnou Macochu, přivábí k sobě tisíce poutníkův. Všichni obyčejně jedou do Blanska a odtud údolím při řece Punkvě (Žlebem) k Macoše a do Sloupu, zpět pak jdou touže nebo ještě méně zajímavou cestou na Rájec.

V bezprostředním sousedství světoznámých oněch jeskyň zasazen mohutný památník dějin české slávy, na nějž poukázati a jaksi k celku divokosti přírodní připojiti jest účelem těchto řádků.

Zrak turisty jedoucího od Prahy, zvláště však od Brna, mile poután bývá již před stanicí »Skalice-Boskovice« na vysokém kopci stojícími zříceninami starého hradu, kteréž přímo překvapují svým neočekávaným vystoupením z lesní zeleni.

V nádraží skalickém čekají při příjezdu každého vlaku dva dostavníky, aby dopravily osoby (za jednotlivou 20 kr.) do Boskovic. Turistovi však zvláště po delší dobu drahou jedoucímu je milejším uraziti těch 4·5 *km* pěšky, a to tím spíše, poněvadž může voliti mezi cestou kratší méně zábavnou, nebo delší o půl hodiny, ale více zajímavou. Cesta kratší vede již z nádraží okresní silnicí přes železniční trať k parnímu mlýnu, odkud s návrší překrásná vy-

Digitized by Google

hlídka do širošírého okolí, dále k Mlatkovu, kde v levo odbočuje ke Svitávce, sídlu továren Löw-Beerových na soukenné zboží, v pravo směřuje vesnicí k městu. Další cesta sice poněkud stoupá, čehož však turista zvláště krajiny méně znalý sotva dbá. Zajímať ho více lem černých lesů, pod nimiž střídají se pahrbky vysočiny kunštátské s úžlabinami, z nichž směle vyhlídají úhledné domky malebných vesnic i se svými kostelíky kol dokola zahradami ověnčené, přecházející vesměs v rozsáhlou rovinu »Malou Hanou«. Četné vesnice oživují kraj.

Za čtvrt hodiny objeví se zraku našemu k jihovýchodu obrys nového zámku, věže radnice a farního chrámu Páně, krátce po té pohled na Boskovice.

Město, rodiště slavného paedagoga Petra Bilky, rozloženo je na svahu lesnatého kopce, k jihu ohrazeno kopci lesem porostlými, k severu otevřeno přechází v rovinu »Malou Hanou«. Dle posledního sčítání čítá 5814 obyvately a skládá se z pěti částí: vlastního města s náměstím, z Horního a Dolního předměstí, ze Zahrad a Židovského města. Dělí se ve dvě politické obce: křesťanskou a židovskou. Příchozí jde ulicí Brněnskou (vulgo německou), kde čelí repraesentační budovy hospodářské školy, škol měšťanských, školy obecné chlapecké i dívčí na svědectví, že Boskovice za posledních let v každém ohledu valně pokročily. Jsouť sice na náměstí mnohé firmy ne právě k ozdobě města, leč vinu toho nenese společnost nynější, nýbrž, abychom tak řekli móda, která dříve nedovolovala měšťanským rodinám věnovati syny své obchodu a průmyslu. Doufejme, že nynější duch času, obchodní a průmyslové školy i v této příčině vykonají své poslání.

Mezi mnoha firmami německými — ovšem že jen pro náš ryze český lid — mile vábí nás sídlo českých spolků, totiž dvoupatrová budova Občanské záložny a půjčovny, kteráž zakoupivši dům ten značným nákladem, v pravdě přinesla oběť českému živlu města. Známá turistovi tabulka: »Stanice Klubu českých turistů« — mile překvapí a uvádí do středu českého života. Turistovi dostane se tam občerstvení, pohostění, jakož i noclehu za obyčejný poplatek řádného.

Ze znamenitostí města jmenovati sluší na západním konci náměstí vypínající se velkolepý farní chrám sv. Jakuba v gothickém slohu z tesaného kamene zbudovaný, jehož klenutí na osmi pilířích spočívá; postaven prý zároveň s městem na začátku XIII. století. Při chrámě je hrobka Zástřizlovců ze XVI. stol.; jejich reliefy zdobí presbytář chrámu; jsou zajímavými svojí češtinou. Na východním konci náměstí stojí radnice s vysokou věží, kteráž bez hlubších základů odolává zdatně po věky příbojům větrů a bouří; rozhlídka s věže je rozkošna. Památným je též dům v Jevičské ulici s datem 1561 nade dveřmi, kde sídlo míval sbor Bratrský.

Abychom neopomněli delší cesty, od níž slibujeme si větší zajímavosti a na kterouž zvláště upozorňujeme, přerušíme prozatím další a vrátíme se ke stanici skalické. Cestu nutno konati pěšky. Z perronu nádraží obrátíme kroky své přímo k lávce přes potok

Digitized by Google

»Rumoří« vedoucí, dále chodníkem podle trati až k mostu, kterýž přešedše jdeme stezkou luční až k řece Svitavě. Několik kroků od lávky jsme přímo u ústí potoka Bělé, který nasbíravše křišťálové své vody ponejvíce z pramenů od Babčiny u Kořence ve 718 *m* nadmořské výšky, spěchá přerozkošným údolím melkovským k Vratikovu, Boskovicím, údolím pilským, aby se vlil nedaleko Lhoty Rapotiny do Svitavy. Dále kráčíme podle Bělé hojnou zelení až k silnici, které již neopustíme. Tu objeví se nám větší divokost a rozmanitost přírodní než na Mlatkov. Vcházíme do rozkošného údolí bělského. V pravo strmí vrcholy vrchů újezdských, v levo hřeben »Kopce«. Stráně jsou vesměs porostly lesem jehličnatým, jehož ovzduší již tak mnohému vrátilo zdraví. Lesy tyto před severními větry polohou svojí chráněné, železité prameny vod zasluhovaly by pozornosti zřízením lázní. Potok Bělá, jakoby nechtěl zkracovati hospodáře, tísní ke stráni »Kopce«, ponechávaje dosti místa k obdělávání orné půdy, na jejíž šťavnaté zeleni chutnají si občas stáda bujných rodin srnčích. Tiše plynoucí potok hustým křovím, prodchnutým vůní květin a slavíky oživeným, přerušován bývá hukotem strojů parních pil, které již dávno zaujaly místo bývalých »zrcadlových dílen a skelných hutí«, o nichž až do dneška v našich topografiích i v samém Ottovu »Naučném slovníku« (sv. IV. str. 428.), ač mylně, zmínka se činí. Od pil a v pravo silnice od »pilského dvora« údolí valně se zúžuje. Úrodná pole i zeleň luk zmizejí a objevují se ve 465 *m* nadmořské výše zříceniny starého hradu, které jako nějaká kostra poraženého velikána vábí, aby na sobě ukázaly, čím je veškera sláva. Strmosti »Kopce« přibývá, chodec nalézá se přímo pod hradem u prvého, za krátko u druhého mlýna, odkud možno ubírati se do města buď Žlebem, jako částí již Horního předměstí, nebo kratší cestou vzhůru po stráni podle plotu zámecké zahrady, načež ocitneme se přímo nedaleko severního průčelí nového zámku. Zámek tento počítají mezi nejkrásnější na Moravě polohou, stavbou, úpravou zahrad a sadů vkusně kolem rozložených. Budova je o dvou patrech podoby čtyřhranu s prostranným vchodem, velikými síněmi, kaplí a bohatou knihovnou. V pokojích chovají se vzácné obrazy z turecké války r. 1683 od nizozemských umělců ve zlatě na pergameně malované. Vystavěn je mezi rokem 1819—1826 z bývalého dominikánského kláštera r. 1682 založeného Zuzanou Kateřinou a jejím manželem Janem Bohušem ze Zástřizl i s kostelem a hrobkou rodu zakladatelů r. 1784 zrušeného. Od prohlídky další upustíme, abychom se poněkud po cestě zotaviti mohli. Sejdeme v několika minutách kolem kláštera milosrdných sester a panského domu, zvaného »residence«, v němž je ředitelstvo a úřady velkostatku, dolů do města. Nazývá se residencí, protože byl od r. 1720—1826 sídlem hraběcí rodiny Dietrichsteinské.

Ač oko cestovatele se zálibou patří na přítomné znamenitosti a památnosti, přec každý obrací zraky své do prostřed černých lesů, kde na homolovitém skalnatém kopci pnou se vzhůru rozvaliny hradu boskovického náležející kdysi rodu vedle Pernštýnského a Žerotínského nejznamenitějšímu panskému rodu na

Digitized by Google

Moravě, a poněvadž pak mnozí členové jeho vynikali učeností, nábožností, bohatstvím, láskou k národu a vlasti a mnohdy mocně zasáhli rukou svou v dějiny české, oživují v pozorovateli minulost slávy českých dějin. Kdyby vykládati uměly pyšné ty mury a bašty, což navykládaly by se nám o bojích a půtkách slavných předků našich, o bojích sterých, jež vířily vůkol v dobách mnohých. Daleko široko pozírající do krajů pohozené, sluncem a deštěm vybledlé ty trosky jsou pomníkem zašlých časů, za to však v mysli lidu zachovala se o Boskovicích pověst: »Kníže Privina jednou zbloudil na hoře v hustých lesích okolo nynějších Boskovic, teprve třetí den večer zahlédl okno osvětlené; spěchal k němu a vstoupiv

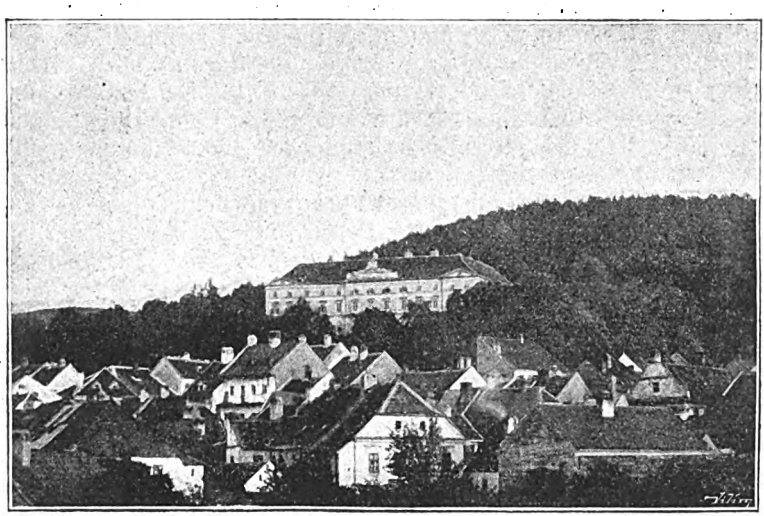

Boskovice, město a zámek.

do domu, byl od majitele, jménem Velena, ptáčníka, srdečně uvítán a častován. Když kníže ráno pak vstal, učesal mu Velen dřevěným hřebenem vlasy a ukázal mu cestu k Brnu, načež kníže mu kázal, aby druhý den se dostavil na hrad Špilberk. Což když Velen učinil, nemálo byl překvapen vida, že svého panovníka byl u sebe přes noc choval. Vděčný kníže daroval mu lesy, kde byl honil a bloudil, s povolením, by sobě hrad tam vystavěl, aby pak potomkové Velenovi památku krásného činu praotce svého měli, kázal mu, aby do erbu přijal hřeben a polštář na znamení, že kníže u něho přenocoval. Velen, stavě hrad, zapíchl si ostrý kámen do levé nohy a vida tekoucí krev, prý zvolal: Již nepůjdu bosko více, odkudž prý pak hrad Boskovice jmenován jest.« *) Nuže, zajděme si nyní ke zříceninám samým. K vůli úspoře vstoupání jdeme rovnou, po-

*) V. Brandl, „Kniha pro každého Moravana".

Digitized by Google

hodlně upravenou cestou ke »třem koníčkům«, odkud rozevře se nám malebný obraz pro každého malíře výtečně se hodící. Nalézáme se na výstupku ve značné výši se strany východní téměř nedostupného kopce. Před námi jeví se nám kotlina bělského údolí, omezeného k jihu vysokými vrchy Zlatníkem, Orlíkem, k východu pak lesy táhnoucími se k vysočině drahanské a Mojetínu. V kotlině prostírá se východní část města s překrásnou Červenou zahradou, v níž o hladinu dvou rybníků slunce mile se odráží. K údolí pílí bublavý potok Bělá, k jehož levému břehu sklání se řečené vrchy malebným úbočím. K severovýchodu rozjizvuje se krajina kamennými lomy, k severu pak přechází v úrodnou rovinu. Četné vesnice zahradami a lesy ověnčené tvoří pozadí obrazu. Za krátko ocitneme se před zříceninami samými. Nežli vejdeme, rozhlédněme se po okolí. Hluboko pod námi údolí omezeno stráněmi lesem porostlé, v údolí vine se jasný pruh silnice, ohraničené ovocným stromovím, šumná Bělá závodí v běhu svém do Svitavy s vlakem, jejž parostroj podél břehu unáší. Veselé vísky Lhota Rapotina, nad ní Obora, za ní zvedající se dva Chlumy tvoří opět malebný obraz.

Než stojíme před slavným druhdy hradem; poohlédněmež se tedy po něm. Co zbylo z nádherné, přepevné druhdy stavby, která vybavuje v nás představu hradu Pernštýna! Zbořené zdi, rozmetané sem a tam kameny podávají odpověď. Z hrdého kdysi paláce vyčnívají polozbořené zdi, sloužící za útulek ptactvu, jež nabylo v temnotách hradebních bezpečného útočiště před pronásledovateli.

Řadou zvetšelých pilířů jako zbytku klenuté kdysi chodby přicházíme ke bráně hradu, před níž vyházen byl hluboký příkop obehnaný zdmi. Zdi kolem celého hradu jsou dosud dobře zachované, střílnicemi a čtyřmi hranatými výstupky opatřené. Kladka zapuštěná v otvor podle brány svědčí, že sloužila zdvihacímu mostu, po němž vcházelo se do klenutého průjezdu. Nade branou čteme zřetelný nápis: »Letha Panie 1568. Wsseczku swau wiecz panu Bohu porauczim. Jaross Morkowsky z Zastrzizl a na Bozkowiczych«.

»Zdaliz maudrost newola a opatrnost newydawa hlasu sweho na wysokych wrssich stogiczy. V bran zamkowych mluwy rzkauczy: O Mužij k wamť wolam a hlas muoy k synuom lidskym srozumiegte prostij opatrnosti a nemaudrzij pozorugte.«

Nad průjezdem, kde nyní bydlí hajný, bydlil zajisté hlásný střežící bránu hradu, dole po pravé straně vrátný. Nad průjezdem ve dvoře vytesán erb Zástřizlovský s nápisem: Jaross z Zastrzizl 1547. — Jsme na nádvoří; v levo stojí o sobě brána do polovice zasypaná, okolo níž se přijde k bývalým kolnám, snad stájím koňským, za kterými je hluboká studně, druhdy dobře chráněná. Voda z ní čerpá se jako na Karlově Týně šlapáním kola. Za studní vedou schody k velikému výklenku, odkud pěkná vyhlídka na město a okolí. Nedaleko studně jeví se v ohradě nízké dvéře, sloužící zajisté za východ z nouze chráněný věží, jak mohutný výstupek o tom svědčí. V místech těch leží několik náhrobních kamenů, pohozených z bývalé hrobky zrušeného dominikánského kláštera. (Dokonč.)

Digitized by Google

Život v Zakopaném.

Skizza z Tater od *K. Drože.*

V živé paměti mám prvý svůj pobyt v Zakopaném (1878). S desítkou v kapse (druh neměl více) pustili jsme se do Tater. Noc přespali jsme v lese na Gubalówce. Usínali jsme s pohledem na Červené vrchy, jejichž tráva cuchaná lehýnkým vánkem vlnila se v tajemném svitu měsíčném jako moře bělomodrých plamenův... Asi o půlnoci trápeni žízní vyšli jsme hledat vody. Vstoupili jsme do hlubokého koryta vyschlého potoka, plného bujného rostlinstva a ovlhlých kamenů. Z orosených prohlubní svítily z pod ohromných listů světlušky anebo fosforeskovalo tlející dříví. Posléze slyšeti bylo slabý zurkot a za několik okamžení dohmatali jsme se vody... A zase sen, polodřímota zmocnily se nás, v němž tiché, hluboké vzdechy lesa v jedno splývaly s oddechy vlastních našich prsou. Chvílemi zahvizdl nějaký pták, k ránu pak za čiré ještě tmy počal pěti v samém našem okolí ptáček jakýsi, kterému již spáti se nechtělo. Hned vrtěl se nad námi, hned odletěl na pravo, na levo, poťukávaje slabě na větve...

Druhé dvě noci spali jsme na salaši v dolině Kościeliské u hodných pastýřů, kteří nás politovali, když uslyšeli, že až z Prahy do Tater pěšky jsme přišli. Tak mladí a tak chudí! — Pak jsme se ubytovali u žida Riegelhaupta, který však hned prohlédl prázdné naše kapsy a vypověděl všechen úvěr. Ze zachmuřené oblohy jen se lilo; na odchod nebylo pomyšlení, peníze došly. Marně jsme se poptávali po poště po čekané zásilce. I prodávali jsme vše, bez čeho mohli jsme se obejíti, kteréžto obchody za slušná asi procenta prostředkoval vedle bydlící nazrzlý židák. Konečně — peníze přišly. Běžíme na poštu, ale tu bez legitimace nám jich vydati nechtí. Pravím, že přítel má legitimaci v torbě a hned ji najde. Byl to hezký hoch s upřímnýma pomněnkovýma očima. Expeditorka se mu do nich podívala, usmála se, a tato legitimace stačila. Přítel s radostí torbu zavřel, neboť průkazů v ní nebylo. Venku jsme si zavýskli a pustili se přes Tatry do Uher...

Také život v góralské chatě jsem poznal. Roku 1884 seznámil jsem se u Mořského oka s krajanem knězem v Krakově usedlým. S ním jsem pronajal polovinu chalupy. Ale draze nám bylo vše platiti. Postel měla jenom trochu sena, za podušku a prostěradlo třeba bylo jako v Rusku zvláště platiti. Umyvadla též nebylo, ba nebylo ni džbánu na vodu. A hospodyně naše (babka šeredná!) stále stýskala, že má z nás jenom škodu a každodenně se ptala, kdy odjedeme, aby si mohla zamluviti jiné, lepší hosty. Ale nejsou všichni »domácí« tak příjemni jako naše góralka. Kdo však zvyklý jest pohodlí, ať ubytuje se v některém hotelu, a chce-li poznati intelligenci polskou, v závodě vodoléčebném dra. Piaseckého. Piaseckého »zakład wodoleczniczy« nachází se při silnici vedoucí ze Zakopaného do Kužnic (bývalých hutí). Jest to veliký park při čisto-

Digitized by Google

vodé Bystré, ve kterém se nacházejí dřevěné budovy vystavěné slohem švýcarským. Byty jsou suché, světlé, opatřené kamny, lůžka čistá; kolem budovy zřízený korridor umožňuje procházky i za deštivého počasí. Strava chutná, výborně upravená, posluha vzorná, ceny mírné. (Za celé zaopatření i s bytem počítá se denně asi 3 zl.) Hlavní budova se salonem v zimě r. 1895 vyhořela, ale ještě téhož roku znova byla vystavěna.

V saloně zažil jsem mnoho příjemných chvil. Kdyby srpnový vítr burácel, základy dřevěné budovy lomcoval a bičoval okna šlehy dešťovými, milo tu bylo při praskajícím ohni poseděti. Společnost rozdělila se v malé kroužky, a tutlaný ale vřelý hovor šelestil prostorou. Já řešil všeliké etymologické i botanické záhady s mladým Piaseckým, a spanilá sestra medikova jen se naší horlivosti usmívala. V čele stolu seděl jiním zapadalý hospodář, a svým tichým, hlubokým okem prohlížel každý kroužek, povždy starostliv, aby hosté jeho byli spokojeni; občas naklonil se k starému generálu, který dnes z daleka na léčení přijel, a tiše se s ním bavil. Dr. Piasecki je v hydrotherapii autoritou. Než se v Zakopaném usadil, působil ve Švýcarsku (ve Waidu), v Kisielce u Lvova a v Sasově u Krakova... Tu zavznělo několik směle udeřených akkordů na piano, v něž vmísil se vysoký jasný tón houslí. To hrál stařičký, jako mléko bílý, ale v tváři ruměný chromý statkář odkudsi z Mazurska, jejž s neobyčejnou rutinou doprovázel výtečný náš hudebník, lékárník Sidorowicz z Kolomyje. Statkář spadl kdysi s vozu tak nešťastně, že si zlomil nohu v kyčli. Tři léta chodil o berlích, dnes (díky Piaseckému!) stačí mu hůlka. A co velice ho trápilo: lékaři zapověděli mu hru na housle, jedinou potěchu jeho stáří Dnes poprvé po třech letech vzal do rukou své staré, vzácné housle a hrál, hrál, až se mu dech blahem v prsou tajil a slzy z očí ronily. Mladý, bledý Rus vedle mne sedící, kterého ani Piasecki nemohl zbaviti zimnice, již si uhnal kdesi v Dalmacii, vzdychal hluboce a mimoděk zašeptal: »Миръ созданъ для того, чтобы любить, а я живу, чтобы ненавидѣть!...«

Jindy za tichých, jasných ale mrazivých nocí bloudili jsme parkem. Tu byla opuštěnost místa nejzřejmější. Hluboké mrtvé ticho nerušené ni šumem lesa, ni povzdechem travičky. Měsíc stál vysoko a paprsky jeho jakoby zastřené ozařovaly kraj s tmavými děsnými stíny, nad něž vznášely se ovlhlé skály jako netvorní zjevové z pohádky. Potměšile, nevlídně šklebily se kovadliny strmého Giewonta, a nad nimi planulo podivné jakési bledé světlo, mžikavé, kmitavé, vyzařující...

Hned prvý večer, sotva jsem se Piaseckým představil, přijel pro mne universitní professor dr. Odo Bujwid, s nímž jsem se na cestě do Zakopaného seznámil. Slíbil mi, že mne doveze do večírku, který byl pořádán ve prospěch polské školy v Bialé. Piaseckých byli příchodem jeho mile překvapeni. Jeť Bujwid polským Pasteurem a jeho bakteorologický a očkovací ústav ve Varšavě znám je po celé Polsce; léčí se v něm pokousaní pominutými psy a vzteklými vlky. Na výstavě lvovské všiml jsem si zajímavých

Digitized by Google

fotografií bacillů, jež Bujwid pořídil. Při tom je doktor společník výborný, muž prostý, skromný a vlastenec vzácný. Malé jeho dceruške musil jsem objednati dva ročníky »Jarého věku« s rozmluvami česko-polskými, aby se česky naučila. Roku 1894 jmenován byl Bujwid universitním professorem v Krakově.

Bujwid přijížděl právě z Varšavy. Za hovoru trpce si stěžoval na vládu ruskou pro nenávist, kterou stíhá vše, co polského. Krám s nápisem toliko polským nestrpí se; napřed musí býti označení ruské, pak polské. Až do nedávna některé záložny polské úřadovaly po polsku; to se jim zakázalo, a úřední řečí soukromých polských úřadů je ruština! Slavné momenty dějin polských nejraději by vláda ruská z historie vyškubla. Běda těm, kdož odváží se pamět jejich oživiti! Nedávno společnost mladých lidí, mezi nimi četní universitní studující, oslaviti chtěli památku dne, kdy zásluhou Kilińského vzata byla za časů Kościuszkových Moskalům (Rusům) Varšava. Kiliński jest osobnost v Polsce populární:

A to w Polsce znan
Szewc Kiliński Jan!
— — — — — — —
Radny miejski, szewc Warszawski
S pułkownik regimenta.

Mladí lidé šli v památný den do kostela a na zpáteční cestě ubírajíce se mimo rodný domek Kolińského, smekli. A tento čin piěty, z mezí zákonů jistě nevybočující, měl za následek vyšetřování a žalařování. Na 150 studujících bylo z university vyloučeno a na několik let do východních gubernií ruských internováno. Neblahé poměry ty Bujwid charakterisoval touto účinnou pointou. Má šestileté děvčátko, které se v Zakopaném naučilo několika písničkám. Když se ho kdosi ptal, pojede-li do »królewstwa«, kde Bujwidovic dům mají, zavrtělo hlavou. »A proč nepojedeš?« — »Nesmělo bych si tam zazpívati ty hezké polské písničky, co umím ze Zakopaného!« . . .

Venku na nás čekala již »drožka« zakopanská — furmanka s plachtou. Ta dovezla nás ulicemi, více ploty a zdmi hrazenými, než domy tvořenými do úpravného domu »Towarzystwa Tatrzańskiego«. Plno světel, lidí, hovoru, šumotu — a česká kapela. Nechal jsem Bujwida u sličné jeho žínky a usedl stranou, abych co možno nepozorován mohl pozorovati.

A líbilo se mi tu. »Słowo wstępne« měl p. Danielak a mluvil věcně, ukazuje na bědné poměry školstva haličského (uváděl, že 700.000 žáků vůbec do škol nechodí); potřebu školy bialské dovodil úplně. Pak se produkovalo několik velice hezkých diletantek dílem na housle, dílem ve zpěvu, až těžko bylo říci, co více se líbilo, zda krása jejich či umění.

Známý i u nás bezruký malíř Benedyktowicz přednesl epilog k bitvě raclawické a měl již výběrem látky přízeň obecenstva zabezpečenu. Pak sehrála se Holbeinova komedie »Model na bohaterkę« s velikou nenuceností a familiárností a dva obrazy »z żywych

Digitized by Google

osób« (Brak a wpływ oświaty) ukončily produkci za bengálu tak ohromného, že mne zápach jeho okamžitě ze sálu vyhnal. Venku najal jsem si »budku« (drožku!), se kterou mne drožkář zavezl až do Kužnic, kde se mi teprve přiznal, že o ústavě Piaseckého neví. Za černé deštivé noci a důkladných nadávek pomáhal jsem mu hledat cesty, až po několika dobrodružných odbočkách do příkopů šťastně jsem asi o půlnoci ulehl . . .

Jitro bylo jasné. O 6. hod. probudil mne převodník. Představoval se: Jan Stopka, przewodnik tatrzański klasse pierwszy, 18. numer, lat 46. Byl jako druzí bezvousý, s dlouhými prořidlými vlasy a dobrák od kosti. Převodníci tatranští (průvodci po horách) nosí bělavé kalhoty (portki) s barevnou oblankou (šňůrkou) po stranách, které mají na kolenou cerowanie (silnější pletivo) už z dob zbojnických, aby více vydržely; na kapsách jsou ozdoby, mnohdy parzenice (srdcovitá výzdoba). Na krátké po pás sahající košili (koszula) je katana (vesta) a na té serdak (kožíšek bez rukávů po srdcovitých ozdobách nazvaný). Přes sebe mají cuhu (do deště a zimy), húni to bílou, u krku spjatou přezkou (sprzędzka). Z pod té viděti tórbku obyčejně se dvěma kapsičkami; v jedné je tabák, ve druhé zápalky. Torba velká slouží na potraviny. Na hlavě klobouk (kapelusz) s mírně velkou střechou, šňurečkou obitý, nohy v kierpcích.

Dopoledne prohlédli jsme pěknou dolinku za Brankou (za Bramką) a dolinku »ke Dziurze«, odpoledne věnovali Gubalówce.

Sever zakopanský chrání proti studeným větrům značně vzneslé, namnoze olesněné vzhůří, jež ve tři kupy se vyhrbuje: Gubalówku, Buturów a Palenici. Gubalówka je z těchto hrbů nejvýchodnější a pne se do výše 1122 *m*. Nikomu by ani ve snu nenapadlo, že tato nepatrná v ohromném svém okolí hora poskytuje vzácného, nezapomenutelného pohledu na Tatry.

As o 4. hodině odpolední jsme vyšli. Nahoru vede několik stezek a možno dosti snadno i na koni vyjeti. My jsme šli přes most mimo mlýn a pilu »na Tatarach«. Pěšina vtírá se napřed mezi stromoví, pak se plouží podél chudých políček, zatáčí v les a ústí na mýtinu, odkud za čtvrt hodiny dovede na témě Gubalówky, jež jest nerovným travnatým paloukem. Na nejvyšším místě trčí železný kříž Chałubińského. Za hodinu byli jsme nahoře. U kříže chytily nás dvě děti góralské, Lidvina (Ludvina, Ludvíka) a Vincent, nabízejíce se, že přinesou mléka. Ludvina měla roztomilý serdaček, Vincent kabátek s výložkami, bílé kalhoty s modrou oblankou a klobouček obitý.

Nádherný byl teď pohled na Zakopané a Tatry. Zvláště dominuje strmý Giewont, otec Zakopaného, jehož východní vrchol je lysinou; to je barometr a chronometr zakopanských góralů. Pod ním se ukazuje dvojkupá Sarnia Skała, na levo Jatky a dále, odtud zdánlivě nejvyšší, Świnnica, kuželi podobná. Nejvyššího štítu tatranského, Gerlacha není odtud viděti. Lodový pro přílišnou dálku neimponuje. Z Uher přes Goryczkovu przełęcz (proluku) vyhlédá roh Kriváňský. Pěkně vystupují Červené vrchy nazvané od

Digitized by Google

trávy (juncus trifidus, pol. skucina), která na podzim rudne. Neméně vábivý je pohled na sever k bájemi obetkané Babí hoře (Babia Góra), která co chvíli tratila se nám v oblacích, kdežto dolina Novotržská sluncem byla ozářena. Za pěkné pohody vydržeti lze na Gubalówce až do večera (nazpět se dojde za půl hodiny), kdy hory nového půvabu nabývají zážehem a světlem měsíčním. Zážeh Tater (góral. z a z g n i e n i e, spis. polštinou p ł o n i e n i e) jest úchvatný a v intensitě nezadá mnoho alpskému. My zde vydrželi za úřitného studeného větru hodinu a pak promrzlí rychle pospíchali dolů. Stopka slíbil, že mne dovede na výtečné mléko.

U osamělé staré dřevěné chalupy Stopka zastavil. V chalupě nebylo živé duše a jen opodál na travnaté stráni malý góralek v kožušku pásl krávy. I huboval Stopka, jaký to líný lid v Zakopaném; když si může na »pánovi« něco vidělati, není doma. Ale to nevadí, však se Stopka do chalupy dostane. A skutečně kdesi z hromady dříví vyšťáral zastrčený klíč, otevřel dvéře a za chvíli přinášel hrnec výtečné smetany. Tento »mrav« mne trochu zarazil. »Ale co řeknou domácí?« ptám se v rozpacích. »A nic neřeknou!« chladně odpovídá Stopka. I piji ve strachu, aby nás nikdo nepřekvapil, Stopka pije, Sędrak (góralek v kožušku) nechá krav a pije. Pěkné to zlodějství! myslím si.

Když jsme mléko vypili a sladce v trávě leželi, začne Stopka:

»A víte-li pak, velkomožný panko, čí je ta chalupa?«

»Kdež to mohu věděti?« dím mrzutě.

»A to je *má* chalupa!« chechtá se Stopka, div se nepřevalí. »Jednu mám dole v Zakopaném a tuto jsem koupil za 150 zl.!«

Góralský »špas!« (žart).

— — — — — — — — — — — — — — —

Ale bylo také dosti dnů nevlídných, sychravých a deštivých, kdy z dlouhé chvíle pod deštníkem studoval jsem Zakopané, tuto 8 *km* dlouhou a 5 *km* širokou ves. U nás bylo by Zakopané dosti zalidněným městečkem (žije v něm ve více než 760 domech 3400 lidí); ač vysoko položené (mezi 837—989 *m*), má přece v našem Božím Daru (1050 *m*) vítězného soupeře. Vedle chat góralských, z břeven smrkových sbitých, vystavěna tu již celá řada pěkných, ba nádherných vill. Zásluhou Dr. Ol. Matlachowského*) z Varšavy staví se vesměs slohem góralským. A co lze ve slohu tom provésti, ukazují originální, skvostné villy Dr. Chrostowského, Gnatowského anebo Kosakowského. Zvláštností slohu góralského jsou ozdoby špalíčkové.**) Jediná snad kamenná budova v celém Zakopaném jest zdejší nový kostel, jenž po stavbě skoro dvacetileté ukončen byl roku 1896.

Zakopané je lázeňským místem klimatickým, a každý, kdo tu déle šesti dnů pobude, platí taxu klimatickou (4 zl., rodina 10 zl.). Stanice klimatická (klimatyka) nalézá se ve středu vsi nedaleko kostela (v »miastie«), vydává listinu hostí a urovnává všeliké spory.

*) Auktor spisu „Budownictwo ludowe".

**) Popsal jsem podrobněji v Nár. Listech z 9. října 1895.

Digitized by Google

I »park« si tu pořídili (proti ústavu Piaseckého), kde v červenci a srpnu hudba hrává. Z ústavů vodoléčebných vynikají Dr. Piaseckého (na Klemensówce), Dr. Chramce a Dr. Chwistka.

Pamatuji ještě doby, kdy jediná škola zakopanská v měsících letních zaměnila se v útulný hostinec a z pana »nauczyciela« stal se »gazda«. Dnes je školství zakopanské znamenité. Zdejší odborná škola pro zpracování dřeva (szkoła zawodowa dla przemysłu drzewnego) vystavila na výstavě lvovské výrobky, které šly skutečně na dračku. Škoda toliko, že ředitel její Neužil (navštívil jsem ho poprvé r. 1884 s baronem Böhmem, kde se nám vydával za Němce z Čech) nevšímá si dosti motivů slohu lidového a zavádí barbarské, Poláka hnusem naplňující terminy technické. V té příčině litevský malíř Witkiewicz školu doplňuje, nabádaje chovance její ku pracím ve slohu lidovém, jehož motivy pracně sebral. Zdejší škola křajkářská (koronkarska) těší se veliké oblibě obyvatelstva a dívky učí se v ní rády. V Kužnicích je veledůležitý ústav pro výchovu hospodyň vesnických (zakład wychowawczy żeński dla gospodyń wiejskich), jejž založila hrab. Zámojská, matka majetníka panství zakopanského. Ústav vychovává na 100 dívek k budoucímu jich povolání.

Osamoceno v lese při potoce Bystré stojí museum Chałubińského. Je to originalní skvostná stavba dřevěná s vížkou pro pozorování meteorologická, provedená slohem góralským. Vedle sbírek ssavců (40 druhů), ptáků (240), plazů, rostlin (přes 900 druhů) a nerostů má zvláštní část ethnografickou, velecennou. V zahradě musejní pěstují se rostliny tatranské. Na Chałubińského góralé zapomenouti nemohou. O jeho dobrotivosti a štědrosti stále vypravují. Pamatuji se na charakteristickou jednu episodu, jíž mi prostý góral pověděl. Chałubiński upoután byl k lůžku těžkou nemocí. Každý pohyb působil mu strašné bolesti. V domě rozmnožily se myši a vyrušovaly nemocného ze spánku. I naléčeny byly pasti. Ale ku podivu! ani myška se nechytila. Chałubiński — sluha ho posléze zastihl — kdykoli myška se chytila, vstal a bolestí sténaje vrávoral k pasti a myšku pustil.

Značný jest v Zakopaném domácí průmysl řezbářský, truhlářský, železářský, mosaznický a soukennický. Práce řezbářské a truhlářské, provedené za dozoru malíře Witkiewicze, budí podiv. Pěkné jsou též toporky železné a ocelové; nejkrásnější ty, jež velice ozdobně (na rukověti obyčejně orlí hlava) vyrábí Lenart v Zálučném za Černým Dunajcem. Železné hutě v Kužnicích, které bývaly hlavním zdrojem výživy góralů zakopanských (r. 1839 zaměstnávaly 540 dělníků), zanikly, ale na místo nich založeny dvě továrny na celulosu, které dobře prosperují.*)

A do nedávna panství zakopanské (18.000 jiter) bylo v nesvědomitých rukou spekulantů německých, které všude zanechaly nesmazatelné stopy ničivého hospodářství. Od r. 1889, kdy panství nabyl hr. Vladislav Zamoyski, zdá se, že nastávají Zakopanému nové, šťastnější časy. Szczęść Boże!

*) K hutím ponášejí se mnohé zkazky. (Viz můj článek ve Zlaté Praze Polský hřeben.)

Digitized by Google

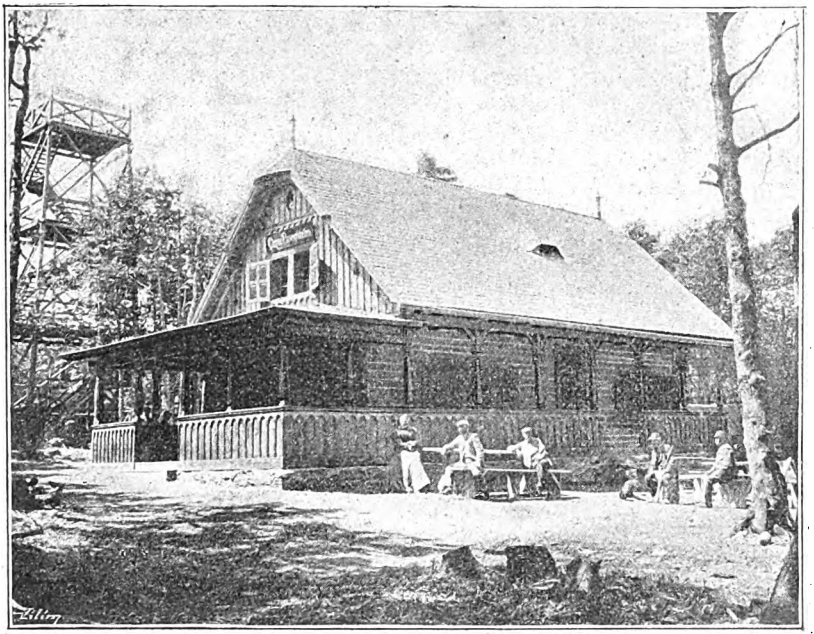

Rozhledna a „Chýše Pasovského“ na Čerchově 1039 *m* n. m.

Slavnost otevření chýše Pasovského na Čerchově.

Mezi utěšené a krásami přírody bohaté krajiny v našem království zajisté patří pomezní, nám zachovalý kout, Domažlice se svým v historii české proslaveným okolím, rázovitým Chodskem, rozprostírajícím se v památném průsmyku domažlickém, který tvoří s jedné strany velikáni Šumavy, s druhé pak horstvo Českého Lesa, nad nímž nejvyšší jeho hora Čerchov 1039 *m* n. m. jako mohutný pilíř se vypíná a přirozenou hradbu tvoří.

Turistika česká, majíc na tomto českém západu ke svému působení hojnost plodné půdy, zastoupena jest zde čilým odborem domažlickým, jenž úkol svůj z plna pochopil.

Zajisté, že v milé upomínce utkvěla každému účastníku krásná slavnost, kterou odbor domažlický po svém založení dne 15. července 1894 na Čerchově konal, odevzdávaje zde novou rozhlednu veřejnosti k používání.*)

Podobný svátek konal odbor ten opět dne 13. června t. r., otevíraje slavnostně novou nákladnou chýši na vrcholu Čerchova, první to útulnu, kterou čeští turisté v horách království našeho vůbec zbudovali a za zásluhy prvního obětavého starosty svého »chýší Pasovského« nazvali.

*) Viz článek čís. 8. roč. VI. Časopisu turistů.

Digitized by Google

V předvečer slavnostního dne dostavili se na Čerchov starosta klubu pan Vrat. Pasovský se svým bratrem panem MUC. Vilémem Pasovským, dále hrabě Jiří Stadion na Trhanově a pokladník odboru pan M. Sekera s chotí. Vážení hosté uspořádavše na rozhledně ohňostroj, bavili se a přenocovali v chýši, by súčastnili se druhý den zde konané slavnosti.

Týž večer pořádána odborem turistů domažlických v místnostech hostince »U černého koně« v Domažlicích schůze členů a příznivců prací turistických na Domažlicku. Jednatel p. M. Duffek podal zde obšírnou zprávu o dokončené stavbě chýše. Po té přednášel ochotně člen pan Emil Tšida, továrník z Nové Kdyně, o svých cestách po Švýcarsku. Poutavá přednáška pobavila přítomné a na konec vyvolala bouři pochvaly. Další program večera vyplnila dobře sehraná hudba sboru střeleckého, zdrževši společnost daleko přes půlnoc.

V neděli první zábavní vlak ranní o 6. hod. unášel množství obecenstva z Plzně, mezi nímž nalézal se četně zastoupený odbor turistů plzeňských se svým starostou, vrchním zemským radou p. A. Plischkem a jednatelem p. A. Kostincem, jenž zároveň na starosti měl výpravu studentskou z Plzně na Čerchov. Dále zpěváčký spolek »Hlahol« z Plzně a jednota paní a dívek.

Na nádraží domažlickém přidružilo se další obecenstvo, odbor turistů klatovských se svým starostou, p. vrch. poštovním správcem A. Čtvrtečkou a jednatelem p. Dr. A. Wellnerem a odbor turistů domažlických.

V České Kubici po malém posilnění v pensionátu »Krásnohorská« nastoupen pochod pod vedením nadlesního p. J. Johna a jednatele p. M. Duffka na Čerchov.

Samo nebe přálo turistům počasí nejkrásnější. Dlouhý průvod ubíral se hlubokými hvozdy domažlickými, pěšinou nebo průseky, pohodlnou, mírně stoupající cestou až na rovinu, jednu z krásných partií Čerchova, která se nad Pecí rozprostírá.

S této, sráznější cestou dostoupen vrchol Čerchova, kde před chýší očekávali hosty starosta pan Vratislav Pasovský, pan hrabě Jiří ze Stadionů, místostarosta a pokladník s členy odboru domažlického a více již dříve sem zavítavších hostů.

Po malém odpočinku a posilnění příchozích započala slavnost před uzamčenou chýší. »Hlahol« plzeňský četně zde shromážděný zapěl s ochotou mohutný dojemný sbor, po němž ujal se slova p. prof. F. Samohrd a promluvil ke shromážděným takto:

Buďte nám vítáni drazí turisté čeští, buďte vítáni všichni, kteří jste se dostavili na temeno posvátného, omšeného Čerchova!

Čerchov, nejvyšší vrch českého lesa, jehož témě 1039 *m* nad hladinou mořskou se zvedá, byl odedávna západní baštou našeho království. Na těch místech konali staří Chodové platné služby vlasti své, hájíce hranice před vpádem nepřítele. — Tam z rozhledny uvidíte roztroušené dědiny, kde dosud potomci Chodů bydlí. Práva stará byla Chodům vzata, zbaveni byli čestné povinnosti hájiti hranice vlasti své. Avšak nynější Chodové nepřestali býti strážci hranic, oni dosud hájí hranice ty, jen

Digitized by Google

že bojují zbraní jinou než jich předkové. Zbraň, kterou nynější Chodové bojují, jest jich láska k vlasti a k mateřskému jazyku; tuto lásku nechť vštěpují do útlých srdcí dítek svých, aby se dědila z pokolení na pokolení. Takovou zbraní uhájí hranice své vlasti, takovou zbraní dosáhnou jistého vítězství, neboť zbraní takové žehná samo nebe. (Sláva!)

Budiž mi prominuto, že jsem se uchýlil od thematu, o kterém jsem vlastně mluviti měl, totiž o této turistické chýši, která dnes má býti otevřena.

Sotva že byla rozhledna před několika lety dohotovena, vznikla ve výboru turistů domažlických myšlénka vystavěti pod rozhlednou turi-

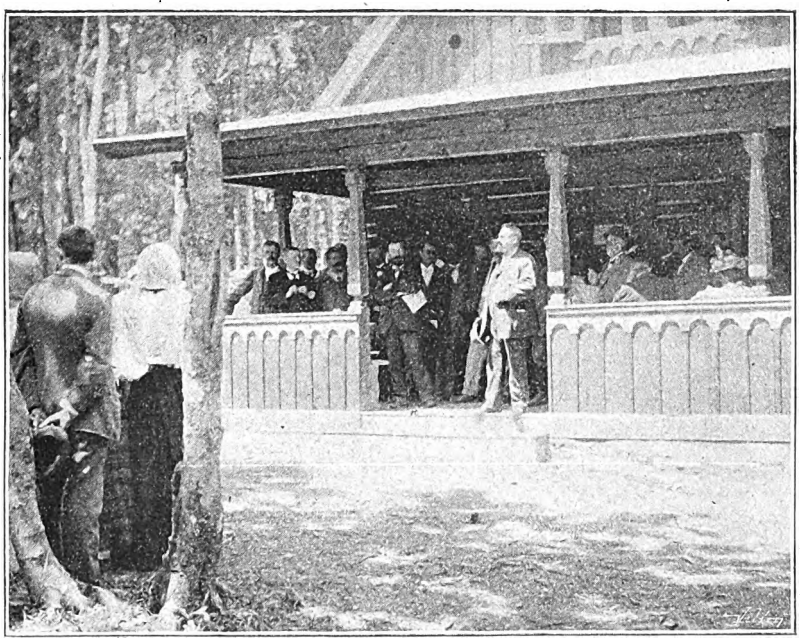

Místopředseda odboru KČT profesor Ferd. Samohrd promlouvá slavnostní řeč na prahu chýše.

stickou chýši ochrannou. — Loňského roku se započalo se stavbou a dnes jest již tak dalece upravena, že může býti odevzdána svému účelu.

Nebyla to práce lehká, stálo to mnoho starostí, vyskytly se četné překážky, o kterých by nejlépe mohl vyprávěti neunavný jednatel našeho odboru pan Max Duffek, na jehož bedrách největší část těchto starostí spočívala a který všechen svůj čas a všecky síly tomu věnoval. (Sláva.) — Kdo viděl, s jakým namáháním vlečen byl na tuto strmou výšinu materiál k stavbě potřebný, ten si dovedl udělati ponětí o obtížné práci této, a proto s povděkem vzpomínám na ty mozolovité ruce, které byly při stavbě této chýše jakýmkoliv způsobem účastny.

Digitized by Google

Čerchov 1039 m

Peo Trhanov (rozhledna) Chodov

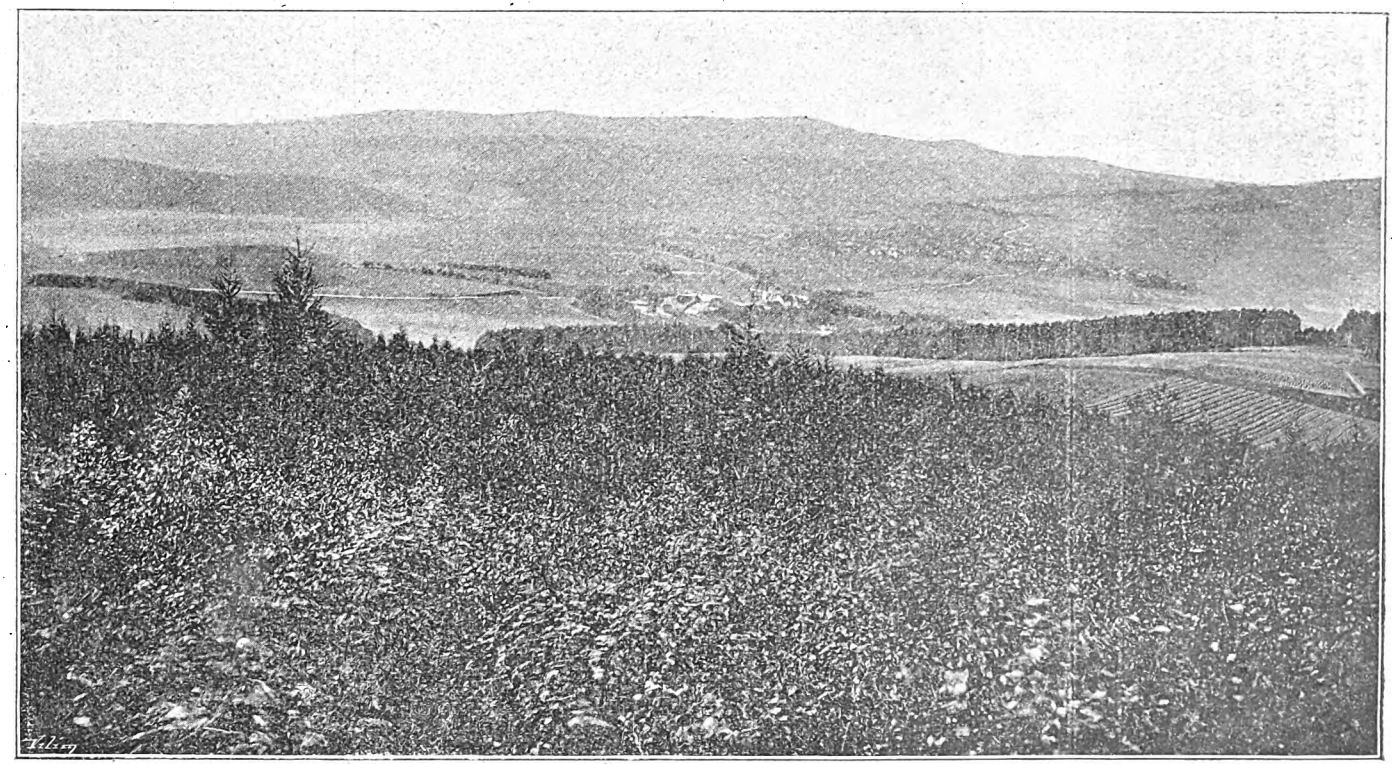

Hřeben Čerchova a chodské dědiny.
(Pohled od pomníku Koziny na Hrádku u Domažlic.)

Digitized by Google

Avšak přes veškeré starosti a vše namáhání nebyli bychom se mohli pochlubiti dnes s tak skvělým výsledkem, kdyby nebylo šlechetných příznivců, kteří nás vydatně podporovali. Pokládám za svou povinnost jmena jejich zde na tomto místě uvésti a jim veřejně jmenem celé turistiky české, jakož i celé veřejnosti poděkovati. Jsou to v první řadě Ústřední výbor Klubu českých turistů v Praze, který nás v pracích naších štědře podporuje, slavná spořitelna kr. města Domažlic, která každoročně větší obnos věnuje k účelům turistickým ve zdejší krajině, dále Jeho Osvícenost pan hrabě Bedřich ze Stadionu, na jehož pozemku chýše tato stojí, pak Jeho Osvícenost pan hrabě Jiří ze Stadionu, seděním na Trhanově, který všecky výkony naší turistiky s vřelým účastenstvím sleduje a konečně ctění pánové Kupfer a Glaser, továrníci na Fichtenbachu.

Těmto šlechetným dobrodincům vzdávám ve jménu turistiky nejvřelejší díky a provolávám jim sláva!

S vděčností vzpomínám také všech, kteří buď větším neb menším dárkem buď k zbudování této chýše aneb k okrášlení jejímu přispěli.

Co zavdalo příčinu, že jsme pojmenovali útulnu tuto chýší Pasovského?

Český turista ví, že pan Vrat. Pasovský, starosta ústředního klubu českých turistů, jest muž, jenž má o turistiku českou největší zavedení sluhy, on pro turistiku žije, on jest buditelem turistiky české, za jeho rozšířil se klub po všech zemích československých a nabyl netušeného rozkvětu. A jako o vše, co do oboru turistiky české spadá, tak i o tuto chýši získal si velké zásluhy. On zhotovil plány zdarma, on nás ku provedení stavby povzbuzoval, on nám byl nápomocen nejen radou, ale i hmotně. My si našeho starosty vážíme, my mu vždy milé sympatie a neobmezenou důvěru zachováme. To jsou závažné důvody, pro které jsme se jednomyslně rozhodli první turistickou chýši českou pojmenovati jménem prvního starosty českých turistů. (Sláva!)

Chýše ta jest novým úspěchem turistiky české, a náš odbor domažlický nabízí ji v první řadě všem českým turistům a jich dámám, v druhé řadě pak všem přátelům turistiky vůbec, jakož i celé veřejnosti. Umdlený chodec, jenž v tato místa zavítá, ať přijde odkudkoliv, nalezne dvéře této chýše otevřeny, najde zde přístřeší, odpočinku a občerstvení. Co se však toho občerstvení týče, každý turista ví, že na místě tak málo přístupném a ode všech osad odlehlém nemůže žádati snad paštiku z lanýžů, štyrského kapouna aneb víno šampaňské, ale o to se domažlický odbor bude vždy starati, aby vše, co se zde podává, bylo zdravé a chutné a aby každému, kdo sem přijde, bylo řádně posloužено.

Avšak jednu delikatessu, kterou nemá ani Praha ani Plzeň ani jiné velké město, nabízejí vám v hojné míře domažličtí turisté zdarma, totiž: čistý, horský vzduch.

Útulna tato není vystavěna snad z nějakého přepychu, ona jest na tom místě potřebna, ona jest pro turistiku nutna. Myslím, že mnohý z vás se právě přesvědčil o potřebě její, čtu to přesvědčení ve vašich tvářích, že si rádi odpočinete, a proto nebudu vás déle zdržovati.

Ke konci prosím aby každý, kdo do této chýše vkročí, stal se jejím ochráncem, a celou veřejnost vyzývám, by ji vzala pod svou ochranu.

Digitized by Google

Nechť rosa požehnání nebes zavlažuje chýši tuto, aby nestihla ji žádná pohroma, a aby úplně vyhověla svému účelu, kterému jest zasvěcena.

Drahý náš pane starosto! Odevzdávám vám klíč, byste chýši tuto, která nese jméno vaše, sám otevřel, a zároveň přijměte pohár z rukou této dívky a připijte ke zdaru chýše té, já pak volám vstříc všem turistům, kteří zde do této chýše zavítají: „dobrý vítr!“

Na promluvená slova tato odpověděl starosta klubu pan Vrat. Pasovský, a prosłovil vzletnou, láskou k vlasti a české turistice prodchnutou řeč, která vyvolala v celém shromáždění radostné vzrušení.

Pochvala a projevy souhlasu přerušovaly často řečníka a na konec provolána »sláva!« obětavému starostovi p. Vrat. Pasovskému.

Při této příležitosti oslavil člen klubu, přítel a příznivec Chodska, p. M. Šmidl, majetník realit v Praze, moment ten střelbou.

Na prahu otevřené chýše vítaly vůdce turistů dvě děvčátka oděná v chodský kroj, podavše jemu chléb, sůl a džbánek dobrého moku na důkaz slovanské pohostinnosti v chýši.

Krásný zpěv »Hlaholu« plzeňského skončil tento slavnostní akt, po němž rozproudil se čilý život v chýši i v jejím okolí.

Rozhledna poskytovala rozhled veliký, a byla četně navštívena. Kuchyně pak nalézala se v rukou osvědčených obstarávána bývši s ochotou a obětavostí damami členů výboru turistů domažlických, posilnila hosty slavnosti na cestu zpáteční.

Prostranná chýše Pasovského zbudovaná jest z dříví roubeného, lištována, má prostrannou šenkovnu, verandy a místnosti pro obydlí hospodáře. Místnost hostinskou, zařízenou nábytkem tvrdým a malovaným dle vzoru starých sencí na Chodsku, zdobí krásná podobizna starosty, která došla od vzácného příznivce turistiky na Domažlicku pro chýši darem.

V podkroví nalézá se předsíň, v které rozvěšeny jsou mapy a pomůcky k cestování, pak dva útulné pokoje; jsou to noclehárny pohodlně zřízené, prozatím čtyřmi lůžky opatřené, jichž možno za mírnou cenu k noclehování použiti a čarokrásného východu slunce zde vyčkati. V chýši zároveň nalézá se studentská noclehárna.

V hostinské místnosti jest pamětní kniha, kterou obětavý starosta do chýše věnoval.

U chýše jest v ohrazeném dvorku chlév s příslušností k malému hospodářství zřízence. V útulně bydlí stále hospodář, jenž čepuje výtečný koutský ležák, vína, sodovky a jiné nápoje a má vždy v zásobě hojnost studených jídel.

Když se obecenstvo v nové chýši na vrcholu Čerchova posilnilo a si odpočinulo, sestupovalo pěšinou vinoucí se po hřebenu Čerchovů, hustou kapradí obrostlou, na mnohých místech úchvatný pohled poskytující, k České studánce a dále do České Kubice, kdež objednán byl oběd v pensionátu »Krásnohorská«.

Zde již shromážděno bylo veliké množství výletníků, kteří vycházku na Čerchov podnikli a buď poledním vlakem z Domažlic

Digitized by Google

nebo povozy z okolí sem přibyli; mezi nimi se nalézala bratrská jednota Sokol z Domažlic.

I zde vyznamenal se »Hlahol« plzeňský svým krásným zpěvem, a nadšené přípitky zde proneseny. Útulný a nákladný pensionát »Krásnohorská« hostil opět jednou četnou společnost.

Po 7. hodině večer přeplněný, dlouhý zábavní vlak unášel k domovům uspokojené obecenstvo ze slavnosti čerchovské, která jemu zajisté v milé upomínce utkví.

Doporučujeme vřele našim členům a přátelům turistiky české návštěvu malebného kraje domažlického, zvlášť pak velkolepého rozhledu poskytujícího s Čerchova a s ním zároveň nové, vším pohodlím opatřené chýše Pasovského.

Ku slavnosti došly tyto blahopřejné telegramy a dopisy:

Praha. Za přátelské pozvání ke slavnosti otevření chýše Pasovského přijměte náš nejsrdečnější dík s vřelým přáním, aby Vaše neumorné úsilí o rozkvět turistiky české korunováno bylo nejskvělejším výsledkem. S turistickým pozdravem:

Ústřední výbor klubu českých turistů.

Praha. K slavnostnímu otevření chýše na Čerchově přeje mnoho zdaru Jana Pasovská.

Klatovy. Přejeme snahám Vašim vždy hojného zdaru, uznávajíce upřímně všecky zásluhy, které si odbor Váš o zvelebení české turistiky dosud získal. S turistickým pozdravem:

Odbor klubu českých turistů v Klatovech.

Milín. Útulna na Čerchově nechť jest navždy pomníkem Vaší energie, a neustupujte v přičinlivosti. Zdar Vám i v budoucím všem konání!

Dr. Valenta.

Dobřichovice. Gratulujeme odboru domažlickému k dokonanému dílu. Za kroužek turistů: Dr. Chodounský.

Vinohrady. Nemoha se súčastniti Vaší slavnosti osobně, přeji, aby turistické práce v Domažlicích byly korunovány plným zdarem.

Dr. V. Kurz.

Chrudim. Vašemu zdárnému a účinnému působení v naší krajině Na zdar! Dr. Halík.

Řičany. Obec Měšťanské besedy Pražské shromážděna výletem v Řičanech provolává všem přítomným účastníkům významné slavnosti otevření útulny Pasovského hřímavé Na zdar!

Řičany. Lituji nesmírně, že nemohu osobně se súčastniti velevýznamné slavnosti Vaší. Dlím v duchu s Vámi a volám další úspěšné činnosti odboru Vašeho, jakož i všem přítomným hlučně Na zdar! Dobrý vítr! S turistickým pozdravem Prokop.

Kruh. Veselou zábavu a dobrý vítr! Klazar.

Jilemnice. Dílo Vaše, na temeni památného Čerchova zbudované, nechť Vašemu turistickému světu hlásá horlivost a obětavost našeho milého starosty Pasovského, jemuž sláva volá a všem účastníkům slavnosti krkonošský pozdrav posýlá odbor jilemnický.

Digitized by Google

Strakonice. Litujeme, že pro nahodilé překážky nelze nám súčastniti se Vaší slavnosti, těšíme se z nového úkazu neunavné Vaší činnosti, a přejeme této v budoucnosti vydatného zdaru.

Za strakonický odbor: Dr. Vorel.

Stramberk. K otevření chýše Pasovského náš turistický pozdrav. Na Lysé Hoře.

Odbor ostravský Radhost. Odbor Stramberk.

Lázně Hall. Ač vzdálen, jsem srdcem u Vás! Přeji významné slavnosti plného zdaru a milému příteli, na jehož počest tak se děje, mnogaja ljeta a vždy dobrý vítr. Moravec.

Potštýn.

Práce a vzpomínky letních hostí a přátel zátiší potštýnského.*)

Pod tímto názvem vyjde koncem t. m. zajímavá kniha asi **o 10 arších** ve formátu „Květů“. Kniha ta má býti trvalou upomínkou na toto rozkošné zátiší všem, kteří je poznali z pobytu delšího nebo kratšího, a zároveň povzbuditi k návštěvě osoby, které Potštýn a sesterský hrad litický až dosud neznají. Pro turisty budou připojeny pokyny o tom, kterak by bylo lze v době sebe kratší uviděti pokud možná mnoho. Kniha má obsahovati také přehled bývalých letních hostí a turistů, i žádá pisatel článku toho, pan univ. prof. dr. J. U. Jarník, aby se mu do 15. t. m. nebo hned po té korrespondenčním lístkem pod adressou Praha 174-III. laskavě oznámilo, kdo a v kterém asi roce na Potštýn zavítal. Každý, kdo se takto přihlásí, bude v článku tom zaznamenán. Ku jménu čitelně psanému nechať se připojí též stav a adressa.

Jak rozmanitý bude obsah díla, patrno z obsahu prvního archu, jenž jest již úplně vysázen a k tisku připraven: jsou zde kratší články prosou od prof. Al. Jiráska, dra. Jiřího Gutha a dra. Fr. Lad. Riegra, počátek delšího od univ. prof. dra. Jos. Kalouska, pak dvě básně od J. Zeyera a univ. prof. dra. Jos. Durdíka a konečně dumka na piano od B. Laška. Arch ten zdobí čtyři illustrace představující čtvrtou bránu hradu, pohled s „Kazatelny“, nádvoří paláce na Potštýně a promenádu „pod lipami“. Pod dalšími již vysázenými příspěvky vidíme jméno: Vrchlický, Heyduk, Jahn, Hostinský, Blažek, Černý Ad. a m. j. — Vzhledem k obsahu neobyčejně bohatému, zejména pak k tomu, že dílo bude zdobeno neméně než 60 obrázky, pocházejícími z chvalně známé dílny Vilímovy, jest cena stanovená na **zl. 1·20** i s portem zajisté velmi mírná. A přece i tak by se mohlo Okrašlovacímu spolku v Potštýně, jenž vydává knihu tu právě v **15. roce** svého působení, dostati pomoci, jíž právě nyní tak velice potřebuje. Odvážil se totiž po mnoho-

*) Tiskem F. Šimáčka v Praze. Stran 160. Cena zl 1·20.

Digitized by Google

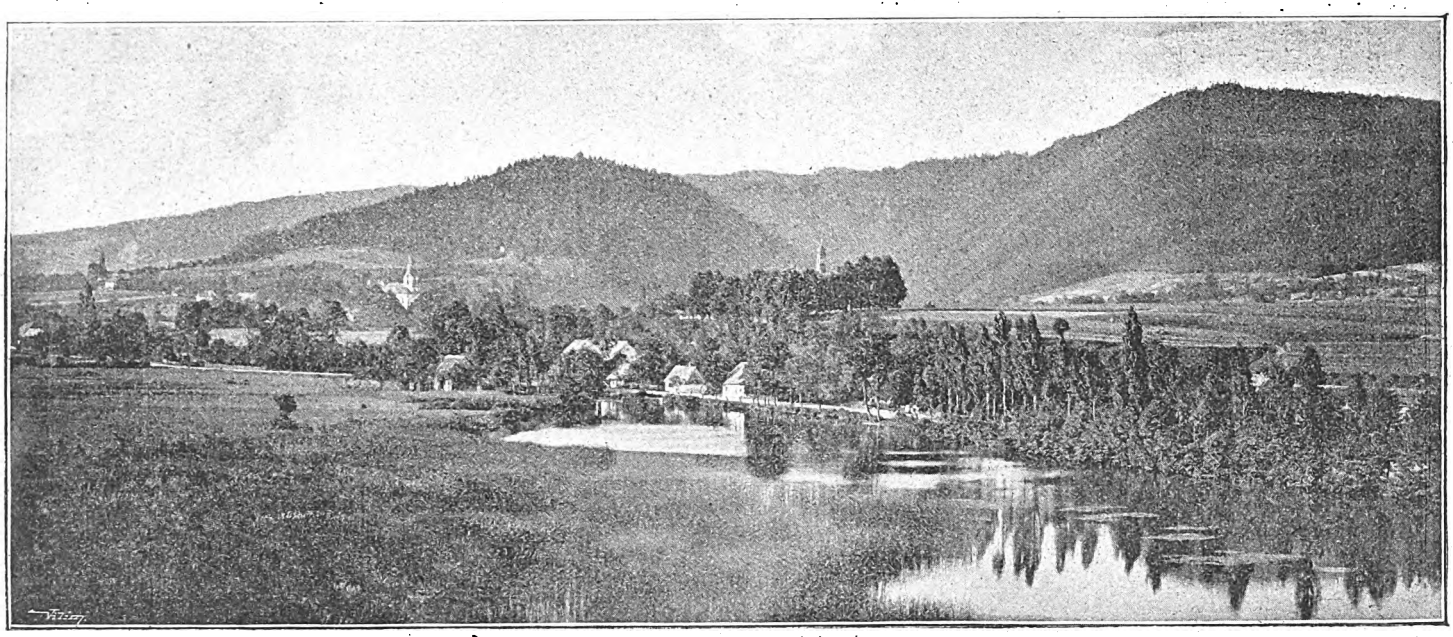

Pohled na Potštýn od zámělského rybníka.
Ukázka illustrace z připravovaného almanachu „Potštýn, práce a vzpomínky letních hostí a přátel zátiší potštýnského“.

Digitized by Google

letých přípravách a po překonání různých a velikých překážek k tomu, že postavil nákladem více než **4000 zl.** na mlýnském náhoně v Potštýně pěkné říční lázně, jichž dosud všichni letní hosté a turisté postrádali. Tím však uvalil na sebe značný dluh, tak že hledí s obavami nejbližší budoucnosti vstříc. Obavy ty budou značně zmírněny, podaří-li se nalézti v kruzích členstva Klubu českých turistů hojně osob, jež by za obnos poměrně nepatrný si opatřily knihu neobyčejně zajímavou, a tím zároveň podporovaly věc dobrou.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 8. června 1897. Přijati 4 noví členové. Odbory příbramský, kutnohorský, domažlický, jilemnický, humpolecký a dnespecký projevují starostovi klubu a pořadatelům výpravy do Dalmacie, Bosny a Hercegoviny důvěru a vyslovují politování nad neoprávněným napadením v některých časopisech. Pan Otakar Bouček, c. k. lesní komisař ve Splitu, jmenován důvěrníkem klubu. — Starosta daroval pamětní knihu pro chýši na Čerchově. — Dalmatský večer, položený na 13. t. m., odložen vzhledem k slavnostnímu otevření chýše Pasovského na pozdější dobu. — Odboru v Ledči udělí se návod k označování cest. — Průvodce po Šumavě pro studující, z péra prof. Kostince, vydá se v 15.000 výtiscích. — Všem odborům, mimo náchodský a vlašimský, zaslány výpisy z kněh koncem května uzavřené. — Na označení cest, zřízení a upravení můstků v Šárce věnována částka do výše 50 zl. K návrhu p. dra. Jirgla opraví a doplní se označení cest. Při značení v lesích dožádáni budou pp. lesníci, aby potřebné označovací práce za náhradu vzešlých výloh provedli.

Schůze ze dne 15. června 1897. Přijato 6 nových členů. — Pan dr. Jirgl vzdal se členství ústředního výboru. — Zem. šk. rada povolila výnosem ze dne 4. června 1897 č. 16827 rozesílání seznamu nocleháren a legitimací pro studující středních škol a ústavy učitelské. — Městská rada v Sedlčanech přihlásila se za člena klubu. — Ředitelství vyšší reálky v Kutné Hoře vzdává dík za obstarání bezplatných noclehů v Praze studujícím ústavu při výletu na Karlův Týn. Sl. městská rada pražská k žádosti klubu umístila studentské výletníky ve ville Americe. — Opravu značek z Karlova Týna do Berouna provedou pp. Pasovský, Bečvář, Dvořák a Prokop. — K návrhu p. Tallowitze požádána ředitelství drah v Praze ústících o povolení k umístění map okolí pražského se zakreslením označených cest na nádražích v Praze a v okolí. — K návrhu p. Prokopa dopsáno paropl. společnosti v Praze, aby pro své parníky zakoupila mapy okolí pražského. — Na místě vystoupléhо člena výboru p. dr. Jirgla nastupuje náhradník p. Tomáš Dvořák. II. jednatelem zvolen p. Prokop.

Schůze ze dne 21. června 1897. Odbor v Slaném projevuje důvěru starostovi klubu. — Zřizovací komitét pražského odboru alpského slovinského klubu zve k ustavující valné hromadě. — Pan dr. Chodounský daroval spis „Z našeho vandru". — Hrvatské planinské družstvo v Záhřebu zasýlá „Popis Záhřebu" pro knihovnu darem. — Informace tělocvičné jednotě „Sokol" v Kutné Hoře k výletu na Sněžku, udělí se prostřednictvím odboru jilemnického.

Označování cest. Trať Karlův Týn, Sv. Jan pod Skalou až na hranice lesů berounských „k dubu" označena jest úplně znova členy výboru pp. Bečvářem, Dvořákem a Prokopem za účastenství nadlesního velkostatku karlštejnského p. Hořejšího. Cesta přes louku před vodopády jest přeložena a vede nyní po pozemcích velkostatku karlšteinského, podél stráně

Digitized by Google

lesní. Zábradlí u vodopádů, které místy bylo chatrné, znova zřízeno a upraveno. Taktéž změněna částečně jest cesta od hájovny Boubové do lesů sv.-janských a zvolen směr pohodlnější. — S označováním cest na Dobřichovicko počne se příští týden. *V. P.*

C. k. policejní ředitelství v Praze přípisem ze dne 29. června 1897 číslo 11.137 sděluje: Dle výnosu ze dne 19. června 1897 č. 21.297 nenamítá c. k. místodržitelství v Brně ničeho proti přetvoření spolku „Klub českých turistů v Brně“ jakožto odbočky KČT v Praze, dle obsahu předložených stanov ve valném shromáždění odboru místního dne 25. ledna t. r. usnesených, a dle obsahu stanov hlavního spolku pro místní odbor zároveň platných.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT v Plzni. Vedle noclehárem, vyjmenovaných v poslední zprávě o činnosti odboru (v č. 5.), podařilo se výboru obstarati ještě studentské noclehárny v těchto místech: V Blovicích (samostatná, o 3 lůžkách, vydržuje měst. rada), v Nepomuku (samostatná, o 3 lůžkách, vydržuje sl. měst. rada), v Chyníně pod Třemšínem (v hostinci, při větším počtu studentů též zdarma u nájemce dvora p. Vaněčka), v Padrti u Mirošova (v hostinci, při četnější návštěvě též zdarma u řídícího p. Elhenického), v Rožmitále (v hostinci) a na Antiglu v údolí horní Otavy (v hostinci). Opatřil tudíž výbor v Brdech a na Šumavě v celku 16 studentských noclehárem; kromě toho přislíbil hostinský v Jincích p. Eška, že studující dle možnosti noclehem opatří, ač se nemohl zavázati ke zřízení stálé noclehárny, ježto svůj hostinec právě přestavuje. Marně se snažil výbor o zřízení noclehárny na Špičáku u Eisensteinu. Výbor obdržel od slav. lesního úřadu velkostatku v Rožmitále a ve Spál. Poříčí svolení, označiti cestu na Třemšín, a to z Chynína (ze západu) a z Mejta (od jihu), tak že tímto způsobem bude plzeňským turistům umožněno dostati se na Třemšín (825 *m*), s jehož rozhledny se otevírá rozkošný rozhled. Cestu možno vykonati buď z Blovic (přes Hradišť. Újezd, Přešín, Želez. Újezd do Chynína 14 *km*), neb ze zastávky Ždár-Ždírec (skrze Ždár, Louňavu, Přešín, Želez. Újezd do Chynína 11 *km*, z Chynína na Třemšín 8 *km* stále lesem) nebo ze stanice Nepomuk (skrze Vrčeň, Dožice, St. Smolivec do Mejta 16 *km*, odtud lesem na Třemšín 5 *km*). Zpáteční cesta je o 2—3 *km* kratší. Označení cest opatřiti přislíbil nájemce dvora v Chyníně p. Petr Vaněček. — Vycházka do Malešic, jež dvakráte pro nepříznivé počasí musela býti odročena, konala se dne 27. května za valného účastenství členů, ale málo příhodného počasí. Pořadatelem byl p. inž. Merkr. — Dne 30. května konal se výlet do Nezvěstic (vlakem), odtud se šlo na zříceninu Wildštein a po občerstvení zde přichystaném do Blovic. Purkmistr města Blovic a c. k. notář p. V. Kříž očekával s prvním radním turisty v Seči a byl jim pak spolu s p. Raušarem, ředitelem měšťanské školy a členem našeho odboru, milým průvodčím po Blovicích, začež odbor všem těmto pánům díky vzdává. Účast byla velmi značná, pořadatelem byl p. inženýr Jurenka. — Dne 13. června pořádal odbor spolu s pařížským odborem „Hlaholu“ výlet do České Kubice a na Čerchov, kdež se súčastnil slavnostního otevření útulny, zbudované péčí odboru KČT v Domažlicích. Odbor „Hlaholu“ přednesl na Čerchově jakož i v České Kubici v pensionátě „Krásnohorské“ četné sbory, jež s nadšením byly přijaty. Účastenství z Plzně i z Domažlic bylo veliké, i jest si jen přáti, aby zábavní vlaky do Brodu, jež jsou dosud jen na zkoušku zavedeny, i příště se podobné účasti těšily a byly nám pro budoucí léta zabezpečeny. Pořadatelem výletu byl p. knihkupec J. V. Hrubý. — Dne 27. června pořádal odbor celodenní výlet do Švihova (vlakem), odtud pak pěšky přes Chudenice na vrch sv. Wolfganga a dále na Heršťýn a Rizenberk; návrat vlakem z Nové Kdyně přes Domažlice. V Chudenicích setkal se odbor s odborem klatovským, na Heršťýně účastníky očekával odbor domažlický. Pořadatelem je pan inženýr Merkr. — Na den 11. července byl projektován polodenní výlet do Štáhlav (vlakem), odtud přes Kozel na rozhlednu na Kotli u Rokycan; návrat vlakem z Rokycan. Pořadatelem bude p. řed. Tyšler.

Z odboru domažlického. Le-

Digitized by Google

tošním rokem v dny 14., 15. a 16. srpna určen jest sjezd Klubu českých turistů do Domažlic a jeho okolí. Za tím účelem pro vykonání prací přípravných rozšířen správní výbor při členské schůzi dne 12. června konané novým výborem zábavním, do něhož zvoleni páni pp. J. Duffek, obchodník, F. Finze, účetní, A. Hrůza, c. k. zvěrolékař, A. Kalous, mistr truhlářský, P. Ř. Vaněk, katecheta a Al. Zima, adjunkt cukrovaru. Nový výbor ten uvázal se zároveň v pořádání zábav a výletů.

Dary věnované na stavbu chýše Pasovského na Čerchově.

Posledně vykázáno . .	zl. 178·65
Veledůstojný p. P. M. Mühlstein, převor v Domažlicích	„ 2·—
Úhrnem dosud . . .	zl. 180·65

Noví členové na rok 1897.

V centrále:

378. Pan Čeněk Hevera, úředník c. k. statků, Praha, č. b. 539.
379. „ Rudolf Sládeček, bosen.-herzeg. horní správce uhelných dolů, Kreka u Dolní Tuzly v Bosně, č. b. 224.

V odboru brněnském:

380. Pan Frant. Vrtílek, kontr. kontrib. spořitelny ve Výškově, č. b. 253.

V odboru domažlickém:

381. Pan Michael Halík, MUDr., okres. lékař v Chrudimi, č. b.140.
382. „ Jos. Forejt, c. k. soudní adjunkt v Hořicích, č. b. 141.

V odboru strakonickém:

383. Pan Rudolf Votava, c. k. poštmistr, Štěkná, č. b. 35.
384. Dp. P. Tom. Býček, děkan, Nové Strakonice, č. b. 36.
385. Pan Josef Sedláček, řed. měšť. škol, Strakonice, č. b. 37.
386. „ Leopold Stein, továrník, Nové Strakonice, č. b. 38.
387. „ Josef Havránek, inženýr, Nové Strakonice, č. b. 39.
388. „ Jan Havránek, sládek, Nové Strakonice, č. b. 40.
389. „ Karel Kratochvíl, obchodník, Strakonice, č. b. 41.

Studentské nocleháry.

Ve zřizování studentských nocleháren nalezl KČT na všech stranách ochoty a podpory takové, že dosažen byl výsledek, s nímž můžeme býti úplně spokojeni. Zřízeno bude o letošních prázdninách 89 nocleháren v 79 místech zemí koruny české. Všem ředitelstvím středních a odborných škol zaslány byly již seznamy a průkazy, jakož i praktický průvodce po Brdech a Šumavě z péra p. prof. Ant. Kostince. Záleží nyní na tom, aby studentstvo nabízených mu výhod zplna využitkovalo, neboť jen takovým způsobem bude výhod každým rokem přibývati. Není pochyby, že i mimo uvedené výhody naleznou studenti v kruzích turistických všestranné podpory, aby z feriálních cest přinesli si nejen osvěžení tělesných sil, ale rozmnožili vědění své praktickými zkušenostmi. V té příčině appelujeme na příznivce mládeže, aby vlivem svým postarali se studentům o volný přístup na památných neb poučných místech a poskytli jim potřebných rad. Jde tu také o zájmy turistické, neboť takovouto cestou vychováme si řádný, zkušený dorost, který přilne s láskou k našim snahám a stane se při vstupu do praktického života platným činitelem naším.

Digitized by Google

Po vytištění seznamu nocleháren došly nás ještě následující přihlášky:

Rokycany. Bližší sdělení později.

Nová Kdyně. Hostinec „U modré hvězdy“; s = 12, o = 45, v = 14, vm = 32, 4 l po 40, 4 zn po 15, č = 1./7.—30./9.

Spindelmühle (Friedrichsthal). Host. „U koruny“; doz. = p. Jos. Buchar, říd. uč. v Dol. Štěpanicích; s = 10, o = 45, v = 20, vm = 40; 4 l po 60 i více, 10 zn po 10: č = 1./5.—30./9. (Tato noclehárna nalézá se v seznamu.)

Tábor. 1. Host. „U slunce“; s = 12, o = 50, v = 20, vm = 15—40; l po 50; č = stále. 2. Host. „U Hrubeše“; s = 14, o = 40, v = 20, vm = 30, 1 po 40, zn. po 20; č = stále. 3. Host. „U modrého hroznu“; s = 10, o = 35, v = 25, vm = 35; l po 40; č. = stále. *)

*) s = snídaně, o = oběd, v = večeře obyč., vm = večeře masitá; l = lůžko. zn = slamník; č = doba, po kterou možno noclehárny použiti.

Zřízení studentských nocleháren ve Val. Meziříčí. Odbor KČT ve Val. Meziříčí zřídil pro dobu prázdnin pohodlné noclehárny pro studenty-turisty v budově c. k. vyššího gymnasia ve Val. Meziříčí. Studujícím, kteří jako takoví u dozorce noclehárem těchto p. dra. Jos. Drahoňovského, jednatele odboru KČT ve Val. Meziříčí, se vykáží, poskytnut bude nocleh úplně zdarma, slušná strava pak za cenu velice nepatrnou, po případě chudým rovněž zdarma. Kdo ví, co znamená cestování pro studující mládež, musí tento krok odboru KČT ve Val. Meziříčí s radostí uvítati. Jest nyní na studujících samých, by výhod těchto o feriálních cestách svých po romantickém a svérázném Valašsku co nejvíce použili. Sluší zaznamenati, že ředitelství c. k. vyššího gymnasia ve Val. Meziříčí vyšlo odboru KČT ve Val. Meziříčí s největší ochotou vstříc.

Hronov. Studentská noclehárna v Hronově otevřena jest po čas prázdnin v hostinci „U modré hvězdy“. Správcem noclehárny jest p. J Jirásek, učitel, u něhož dostane se studentům, kteří řádnou legitimací se prokáží, poukázky bezplatného noclehu na lůžku. Strava je laciná. Turistům dostane se v témže hostinci lacinéhо přenocování i stravy po celý rok.

Beroun. Přičiněním odboru KČT. v Berouně otevřena bude tamže od 15. července bezplatná studentská noclehárna v budově školní. V turistické poptavárně (v lékárně na náměstí) obdrží studující-turista poukázku, kterou odevzdá školníkovi, a jest pak povinen nejdéle v 9 hodin dostaviti se do noclehárny opatřené ložem, umyvadlem, ručníkem, čerstvou pitnou vodou, kartáči atd. Loží uchystáno jest 5, a k nahlédnutí jest v noclehárně vyložen spis „Průvodce po okolí berounském“. Témuž odboru KČT povolila také sl. městská rada v Rakovníku bezplatnou studentskou noclehárnu.

—◈—

Studentské vycházky.*) Pan c. k. prof. Adolf Beneš z Kutné Hory nám píše: V odpověď ku ctěnému Vašemu dopisu ze dne 1. června t. r. dovoluji si oznámiti, že projektovanou exkursi na Karlův Týn provedl jsem s 11 žáky (2 žáci přenocovali u příbuzných) IV. *b* třídy zdejšího ústavu, ve dnech 5.—7. t. m., a že použil jsem noclehu laskavostí KČT zprostředkovaného dne 5. a 6. t. m. Co se týká zkušeností, získaných při výletu tom, jakož i při loňském čtyřdenním se 30 žáky do Turnova a Jičínska, musím především se zmíniti o neobyčejné ochotě všech sl. odborů KČT, které žákovské exkurse sledují s velkou účastí. Bylo by si přáti vůbec náležitě zorganisovati turistiku na středních školách. Snad by se doporučovalo zavésti i ve školním roce stálé studentské noclehárny, k čemuž snad jednou bude lze použiti budov škol středních.

*) Pod touto rubrikou ochotně budeme uveřejňovati zprávy o vycházkách studentských.

Digitized by Google

Různé zprávy.

Zábavní vlaky, které letos vypravovány jsou za každých 14 dní vždy v neděli ráno z Plzně do Bavorského Brodu nad Lesy a večer zpět za snížené ceny, pojedou v měsíci červenci dne 11. a 25. Upozorňujeme pány členy a přátele turistů na výhodné spojení to, s nímž možno lehce navštíviti půvabné krajiny okolí Domažlic, České Kubice, Čerchova, Nové Kdyně, zřícenin hradů Ryzmberka, Herštejna, památného kostelíka sv. Václava a jiné.

Zábavní vlaky priv. společnosti rak.-uher. státní dráhy z Brandýsa n. L. do Čelakovic. Aby výletníkům do lázenských míst Houšky a Toušeně umožnil se delší tamtéž pobyt, vypravuje priv. společnost rak.-uher. státní dráhy ve srozumění s rak. drahou severozápadní, počínajíc 27. červnem t. r. až do odvolání každou neděli a každý svátek mimo zábavní vlak č. 3211 ještě jeden pozdější zábavní vlak z Brandýsa n. L. do Čelakovic. Vlak tento bude míti spojení na osobní vlak č. 419 rak. severozápadní dráhy, který do Prahy v 9 h. 53 m. večer přijede. Lístky zpáteční pro zábavní vlak v Praze koupené, budou míti platnost i při vlaku č. 419. Řečený vlak zábavní pojede z Brandýsa n. L. v 8 h. 30 m. večer, z Toušeně v 8 h. 44 m. (zastávka 1 m.) a přijede do Čelakovic v 8 hod. 58 m. večer.

Ku návštěvě výstavy v Brusselu doporučuje přítel našeho listu tyto hotely: Brussel, Hotel du Grand Monarque; Antverpy, Hotel de la Paix; Haag, Hotel du Lion d'or (zde na objednání i domácí česká kuchyně). Kromě toho: Mohuč, Karpfenhotel, Kolín n. R., Výstava brusselská dosud je nehotova a sotva bude do 4 neděl.

Na nově otevřené dráze mělnicko-mšenské rozproudí se, jak v plné sezoně turistické na jisto možno předvídati, záhy velmi čilý ruch dopravní. Počátek učinily již drobné společnosti pražských výletníků, náležejících k onomu druhu zvědavých, kteří si nedají ujíti příležitosti, užiti novoty kteréhokoli druhu přede všemi jinými. Za pěkné pohody posledních dnů červnových vypravily se z Prahy ranními vlaky hloučky turistů, jichž cílem byla romantická, v zamlklém údolí na příkré, terasovité stráni strmící zřícenina Kokořín. Zájem pražského obecenstva o výlet tento je ovšem snadno pochopitelný, stalať se „kopie“ Kokořína v národopisné výstavě jedním z nejpopulárnějších a nejvíce navštěvovaných míst výstavní ohrady a vtiskla se všem návštěvníkům trvalými dojmy v paměť; přirozeno tudíž, že je mnoho těch, kteří by rádi poznali též „originál“, Kokořín skutečný, zádumčivý a osamělý, s kulatou věží velebné nad roklí se vypínající a téměř neustále havrany oblétanou. Do nedávna byl hrad, asi 10 *km* od Mělníka vzdálený, pro nedostatek komunikace železniční jen těm turistům přístupným, kteří honosí se vytrvalostí pochodu, dnes je tomu jinak a možno z Prahy výlet na Kokořín velmi pohodlně v době jednoho dne vykonati. Nejlépe učiníme, použijeme-li ranního vlaku české severní dráhy, jenž odjíždí z Prahy v 7 hod 25 min. a dostihne Mělníka v 9 hod. 6 min. Vlak nové dráhy mělnicko-mšenské má k tomuto vlaku spojení, tak že záhy dojedeme do Nebužel, odkudž je pro Kokořín a jeho pittoreskní okolí nejlepší východiště. Prodleti možno v okolí hradu 5—6 hodin a turista navrátí se touž cestou, vlakem po 9. hod. večerní do Prahy přijíždějícím. Ježto pak výlety na Kokořín a do malebného okolí jeho náležejí vskutku k nejkrásnějším partiím turistickým, lze očekávati, že proud výletníků velmi záhy s plnou silou do končin těchto se obrátí. *Nár. L.*

Český odbor slovinského alpského družstva konal tyto dny svoji ustavující valnou hromadu. Snahy mladistvého toho sdružení, které bohdá českou veřejností, zejména kruhy turistickými, sympaticky budou uvítány, čelí — jak se ve stanovách praví — k tomu, aby šířena byla známost a podporováno a usnadňováno cestování v krajinách alpských se zvláštním zřetelem k Alpám slovinským a tak podporována v tom směru činnost „Slovinského alpského družstva v Lublani“. K dosažení účelu svého jest odbor zejména oprávněn: *a*) pořádati schůze, přednášky, zábavy, výlety a opatřovati výhody cestovní; *b*) zakládati, upravovati a označovati cesty a pozoruhodná místa, pak stavěti a zařizovati útulny a horské chýše k ochraně a pohostění cestujících; *c*) podporovati a bdíti nad vyhledáním a vycvičením

Digitized by Google

spolehlivých vůdců a vykládati na příhodných místech pamětní knihy; *d*) vydávati zajímavé spisy, po případě periodické publikace, obrazy a mapy týkající se Alp a vydávání spisů takových podporovati a *e*) zakládati odborné knihovny a sbírky. — Valnou hromadu zahájil vřelými slovy p. dr. Chodounský, který vyložil obšírně význam a účel spolku. Zástupce slovinského družstva alpského v Lublani tlumočil v řeči slovinské vřelý pozdrav sbratřenému spolku českému. Když byl p. dr. Franta podal zprávu o přípravných pracích a přečetl došlé telegramy, z nichž zejména pozdrav družstva lublaňského způsobil nadšený ohlas, provedeny volby do výboru. Zvoleni pp.: dr. Chodounský, dr. Prachenský, sekretář Mareš a dr. Franta. Starosta král. hlav. města Prahy, p. dr. Podlipný, který do shromáždění se dostavil, uvítán hlučným potleskem. Nemenším nadšením přijat jeho proslov, ve kterém jménem obce pražské vřele vítal utvoření se spolku, který přispěje valnou měrou k utužení vzájemnosti slovanské. Také jménem klubu českých turistů přál předseda jeho snahám sdružení všeho zdaru načež valná hromada skončena.

Obrázkové korrespondenční lístky turistické z Pojizeří a z Poještědí počala vydávati knihtiskárna a chromolithografiký ústav J. Sluky a Jiránka v Turnově. Zaslané nám ukázky tisků s vyobrazeními hradu Kosti, Valdštejna, Hodkovic, Sychrova, Fridštejna, Malé Skály a okolí postačují, abychom mohli souditi a doporučiti předem i další chystané lístky s pohledy z Hruboskalska, Turnova atd. Zamlouvají se úpravou i vkusem, ale hlavně původností malebných návrhů s připojenými místo- a dějepisnými poznámkami. Jsou to nejoriginalnější dopisnice, které jsme kdy viděli, a předčí všecky šablonovité nápodobeniny toho druhu, jakými nás obyčejně zaplavuje cizina. Zejména vhodné jsou průpovídky, jako ku př. „na Kosti se páni dobře mají“, a pěkně se nesou heraldickou svou rázovitostí i náčrtky interieurů. Trefně použito jest při obrázku nyní poněmčeného městečka Hodkovic (jež druhdy příslušelo k hradu Fridštejnu, zboží našeho KČT), bývalé staré městské pečeti s českým nápisem „Hotkowice nad Mohelkou“, čímž šíří se i vlastenecké uvědomění v krajině pohraničné. Že ruka umění znalá tu zasáhla a vhodně spolčila se s podnikavou tiskárnou, jest patrno.

Z Liběchova. (Pův. zpráva.) Německým vandalům v Liběchově nedá „Klácelka“ opět pokoje. Před dvěma roky vylámali nákladný železný plot, zřízený KČT a vhodili jej do blízkého potoka. Letos opětně již vykroucený jsou 2 tyče a ve skále pískovcové vydlabán tak prostranný otvor, že jím zcela pohodlně člověk dovnitř protáhnouti se může. Jak vidět, vandalové liběchovští jsou horší dravých šelem, neboť i ty železnou mříží dají se zkrotiti. Co platen značný náklad, věnovaný na uchování českých památek po zvěčnělém našem mistru Levém? Když jsme neodstranili plot, jak zlomyslníci, kteří toto páchají, před časem si přáli, polezou tam nyní děrou a zcela nerušeně v ničení drahých památek budou pokračovati. Smutné to divadlo! A co jest příčinou tohoto brutálního jednání několika výstředníků? Nic jiného, nežli vychování německého dorostu vzdělanými štváči, kteří v srdce, třeba dosud nezkažené, zasévají símě největší zášti a nenávisti proti všemu, což jest českého. Takovými jsou zdejší nositelé zářící kultury. *Nár. L.*

Plitvická jezera. Přes netušený rozvoj moderní turistiky a důkladnou známost širšího obecenstva všech turisticky vynikajících míst a bodů zůstává přece ještě valná část partií nad jiné krásných ne-li nepoznána, tedy aspoň málo povšimnuta, i v samé střední Evropě. Nepodivíme se, uvážíme-li, že samo údolí Chamoniské, královský ten údol nejvyšších Alp, stalo se známým teprve ve druhé polovici minulého věku, a že Mont Blanc byl poprvé slezen před sto desíti lety. Neříku-li teprve partie mnohem menší, ač někdy i půvabnější! Však ani Alpy nejsou dosud cele turisty „prolezly“, smíme-li tak říci, jako Alpy švýcarské, — dík výborným švýcarským hotelům a měrou nemalou i Baedekrovu Průvodci, který stejnou měrou má zásluhy svoje o Porýnsko a kraje německé, jež známějšími učinil než ledakterý kraj mnohem krásnější a zajímavější, — jako je na příklad kraj Plitvických jezer v Chorvatsku na jihovýchodním svahu pohoří Kapelly. Nejeden slovanský kraj byl by zaplaven turisty, kdyby kdo naň vhodně dovedl upozorniti a pak zejména kdyby se tam postaral o pohodlí cestujícího obecenstva. To platí i o mnoha, mnoha místech v Čechách a nejednou i v těchto listech bylo na to poukazováno. Nebo co platno, přes všecku — nevím dobře jakým právem — vyhlašo-

Digitized by Google

vanou poesii bývalého cestování s ranečkem na zádech, s prostředky nepatrnými a požadavky sraženými na minimum, teď přece každý i ten, kdo onu zašlou poesii tak chválí, raději cestuje s pohodlím co možná největším a na vandrovníka únavně kráčejícího prachem silničním dívá se z oken svého vagonu nejen s vniterným politováním ale i s tajnou hrůzou. S pocity podobnými pak utíká z hotelu a hospod, kde nedovedou ať už za peníz laciný nebo drahý — a za ten spíš, — podati než pohodlí jen tak zvané, vedle misky s vodou na mytí (snad jenom nosu), peřinu jako chalupu a tvrdou jako prkno. Pro turistu umdleného v horkém čase letním pravé peklo. Ale tam nechcem. Nemíníme než jen upozornit na jezera Plitvická v Chorvatsku a na časopis „Plitvička jezera“, jejž vydává „Družstvo za uredjenje a poljepšanje Plitvičkih jezera“ v Zagrebu. Z krás chorvatského kraje dlužno jezera Plitvická uvésti na místě prvém. Třináct velikých těch rybníků, položených terasovitě nad sebou, spojeno je četnými vodopády, tříštícími se o strmé skály, tu a tam olesněné, nebo aspoň vroubenými tmavými lesinami. Vysoké hory kupící se na obzoru tvoří k tomu majestátní pozadí a celek upomíná v nejednom vzhledě na proslulé vodopády Trollhättanské, jež půvabem svým ještě převyšuje. „Plitvička jezera“, pěkný časopis turistický par exellence, učinil sobě úkolem ukazovati na to všecko a obraceti interess turistů zejména slovanských, k jezerům Plitvickým, a v prvním čísle nalézáme hned několik pěkných statí o jezerech, jako Plitvička jezera v Hrvatskoj, Biljevni sag plitvičkih jezera. Za plitvička jezera a j., pak některé zdařilé illustrace. V Plitvici najde cestující veliký, pohodlný hotel, první svou podmínku. S hotelem pak spojeny rozmanité věci, jež mohou i delší pobyt zpříjemniti, jako procházky, výlety do hor, příležitost ku rybolovu, ba i lawn-tennis-ground, bez kterého moderní hotel teď už se neobejde. Kdo chceš o podrobnostech se poučiti obrať se na zmíněné Družstvo v Zagrebu. Nebo v literatuře dotyčné se o nich poučíš, a ukazujeme tu na spisy: Adolfo Veber Tkalčević: Plitvice, II. izdanje; Širola: Put na Plitvice; Jelínek: Z nádraží do Plitwickih jezior, Buchwald Die Plitvicer Seen. *G. H.*

O našich turistech píše nám přítel našeho listu tuto žalobu, jak sami ze skutečnosti víme, namnoze oprávněnou: Při nastávajícím otevření turistické sezony nemohu opomenouti, abych nedal výraz dojmům, jaké na mne dosavadní způsob pěstování české turistiky a počínání si našich českých turistů specielně v místech nepatrnou českou menšinu obydlených činí. Ač přiznávám, že každý turista popřeje si v době prázdnin nějakého výletu hlavně jen pro své zotavení, aby aspoň poněkud zapomněl na různé starosti svého stavu a povolání, a tudíž zajisté nerad všímá si, co na cestách kolem něho se děje, a vůbec přeje si býti volným a nezávislým na různých poměrech toho místa, kam právě zavítal, tož přece mám za to, že jest povinností každého českého turisty, aby týž, jakmile přijde do místa, kde nalézá se nějaká česká menšina, soustředěná v nějaký spolek, neopomenul menšinu tuto a Čechy v ní soustředěné v místnosti jich spolku, kteráž ostatně obyčejně v nějakém hostinci se nalézá — navštíviti za tím účelem, aby nejen se svými spolukrajany se pobavil, nýbrž aby též přítomností svou a dobrým příkladem tyto své spolukrajany k dalšímu působení ve směru národním a k nadšení pro věc národní povzbudil. Bohužel, že se však tak neděje! Při bedlivém pozorování našeho proudu turistického lze bez obalu říci, že četní naši čeští turisté, mezi nimiž jsou i vynikající mužové a vlastenci, při návštěvě míst s českou menšinou neptají se ani po poměrech této, nenavštíví místnosti, kde jejich krajané se scházejí, a nevšímají si vůbec poměrů českého živlu v dotyčném místě, ano i přímo místnosti české s e v y h ý b a j í — a to vše jen k vůli svému pohodlí! Tak se stává, že v německých místech naši nyní dosti četně navštěvované Šumavy s českou menšinou, soustředěnou obyčejně v nějaké besedě neb jiném českém spolku, takové středisko Čechů kromě nějakého českého studenta jiný český turista — často dosud v Praze neb jiném českém městě jako vynikající vlastenec známý — vůbec nenavštíví. To děje se velmi často, ba skoro vesměs ve všech větších městech Šumavských, jako jsou Prachatice, Vimperk, Kašperské Hory atd., k čemuž i to přidati dlužno, že naši čeští krajané z Prahy i odjinud zvlášť mezi Němci velmi rádi německy hovoří, do knih cestovních a pamětních německy se zapisují, a to zajisté jen proto, aby sobě s našimi německými spolukrajany snad nějaké mrzutosti neučinili. Taková jest ta naše česká holubičí povaha!...

Digitized by Google

Oesterr. Riesengebirgsverein konal 22. května t. r. v Žacléři XVIII. valnou hromadu za předsednictví svého starosty, c. k. řed. reálky J. Wurma, a za přítomnosti zástupců 17 odborů podkrkonošských. Z výroční zprávy téhož spolku vyjímáme toto: Hlavní zřetel spolku byl obrácen na upravení a vydržování cest, ke kterémuž účelu vydáno odborům 647·10 zl. Označování cest stálo r. 1896 zl. 296·50, na r. 1897 preliminováno 300 zl. Co rok vydává spolek Straubeovu mapu Krkonoš, stále opravovanou a doplňovanou. Koncem správního roku měl 1290 členů ve 30 odborech, z nichž nejsilnější trutnovský čítá 170, vrchlabský 150, marschendorfský 106, kdežto nejslabší niederhofský čítá jen 12 členů; v Praze je 63 členů (r. 1895 jen 49). Celkem přibylo spolku 66 členů. — Vydání činila min. rok zl. 281·75, stav pokladny zl. 178·55, reservní fond zl 4154·51, cena „Maxhütte" zl. 1117. Studentských noclehárn založil spolek 103 a stará se prodejem turistických korresp lístků rozmnožovati svoje příjmy. Mluvě o studentských noclehárnách pravil p Q. Rolte, starosta tohoto odboru, mezi jiným: „Žijeme v době, kde stále víc a více nabývají platnosti humannější zásady o právu a povinnostech člověka. Všecky sociálně reformatorské snahy, pokud budují se na mravnosti, jsou nám toho důkazem, a myslím, že pohnutkou všech těch snah je láska k člověčenstvu. Tvrdí-li se často, že v člověku mají převahu zvířecí pud a vášně špatné, postavil bych proti tomu jiné tvrzení se stanoviska ethického: že totiž v každém člověku doutná jiskra, která slove láska, a kterou živí cit a karakter člověka. Aby tato jiskra vznítila se v plamen, toho dlužno docíliti u mládeže. Ne z knih lze čerpati ducha této vědy, ne, tomu musí učiti sama matka příroda. Svou vznešeností, čistotou a krásou musí povznésti mysl k nejvyšší nábožnosti, musí vytvořiti karakter a upevniti duši i tělo. To jest ta vysoká ethická cena našich snah, kterým jsme dali skrovný titul studentské noclehárny." *Gh.*

Vyzváni. Člen odboru KČT hledá jednoho nebo dva spolucestovatele na cestu do Berlína, odkud přes Malmö do Stokholmu, zpět pak přes Kopenahgen Kiel, Hamburg a Lipsko. Adresy budtež podány strakonickému odboru KČT, který bližší vysvětlí.

Nové turistické stanice.

Roztoky u Křivoklátu. „Knížecí hostinec", p. Václav Siegel. Za postel (ve společném pokoji) 15 kr., za pokoj s jednou postelí 28 kr., za pokoj s dvěma postelemi 50 kr., za jednospřežní příležitost na půl dne 2 zl., za jednospřežní příl. na celý den 3 zl., za dvouspřežní příl. na půl dne 3 zl., za dvouspřežní příl. na celý den 4 zl. 50 kr., za student nocleh s večeří a sníd. 25 kr.

Vrajt (Freiheit). Hotel „Pošta", p. Frant. Zelfel. Za postel (nocleh hromadný) kr. 30, za pokoj s jednou postelí 80, za pokoj s dvěma postelemi 100, za jednospřežní příležitost na půl dne 350, za jednospřežní přílež. na celý den 600, za dvouspř. přílež. na půl dne 500, za dvouspř. příl. na celý den 800. Z cen jídelního lístku slevuje 5%.

Letní byty.

Ve Zbilitech u Větr. Jeníkova, nejbl. stanice Rantířov na dráze transversální u Jihlavi, lze pronajati na léto prostranný pokoj (menší sál), kde lze umístiti i několik postelí s nábytkem. Vše je řádně upraveno a nájem slušný. Hodí se i pro rodinu nebo pro několik pánů. Posluha řádná. Okolí má mnoho velikých lesů 5 minut vzdálených, a velký rybník vzdálený ¼ hodiny. O náležitou a lacinou kuchyň, dobré pivo (obyčejné, granát, kozel) a jiné nápoje postará se hostinec p. A. Justa. Po případě našel by se ještě jeden i více bytů, ač jen obyčejné venkovské. Krajina je vysoká českomoravská vysočina s krásnou vyhlídkou. V místě jsou dvě silnice. Poštovní spojení denně.

V údolí kvasinském, nedaleko stanice dráhy rychnovsko-solnické až v samých Kvasinách ústící, poblíže romantických skuhrovských a klečkovských údolí, podél řeky Bělý, jež sám slovutný prof. Jirásek za nejkrásnější

Digitized by Google

partie orlických hor uznal, jsou k zadání letní byty i pro několik rodin. K tomu hodí se zejména jednopatrový dům, který stojí uprostřed svěží zeleně lučin vroubených stromovím a prostoupených pohodlnými cestami ku procházce. V blízkosti přívětivý háj a s jedné strany obepínají lučiny přístupné stráně porostlé mladou lesinou. Taktéž v blízkosti tok horské řeky Bělý a při stráni odtok její, vydatná strouha, kdež vhodné koupání. Životní potřeby všechny v místě a blízko. Drahou, na níž vystřídá se šestero vlaků sem i tam, příjezd i rozjezd pohodlný se všech stran a na všechny strany. Pošta i telegraf v místě. Byty jsou k zadání na jakoukoli dobu dle libosti. Vycházky buď polo- neb celodenní lze pořádati na různé strany, kdež všude kyne milé zotavení. Bližší ochotně sdělí majetník bytů J. Vojtěch, maj. pivovaru a hospodářství v Kvasinách, — Týž doporučuje všem p. t. pánům turistům v době nedávné jím najatý hostinec V. Galla ve Skuhrově, kdež po několik již let je zřízena *stanice turistická* a kdež o pohodlí turistů jest dobře postaráno. Jest to velmi vhodné místo k odpočinku při vycházkách v nejpříjemnější partii u řeky Bělé na Vlečkov, Antonínov a i dále na Vrchomezí, Deštnou atd. Spolu vhodné kolikadenní východiště v různé jiné strany, kdež všude kynou příjemné a přitažlivé partie. Pokyny v hostinci; nalézáť se zde také Čtenářská Beseda skuhrovská.

Plitvická jezera v Chorvatsku.

Jediná kataraktní jezera v Evropě.

Nanejvýš romantické místo lázeňské, 700 *m* nad hladinou mořskou. Překrásná poloha, zdravé klima. Hotel s celým komfortem. Stinné jezerní lázně, procházky a výletní místa. Blízké výlety do rozkošných bukových a smrkových pralesů. Člunové partie. Krápníkové jeskyně. Lov pstruhů a raků. Výlety do blízkých hor a do Bosny. — Poštovní i telegrafní stanice. — Světoznámá jezera Plitvická jsou znamenitost prvého řádu. Třináctero jezer nad sebou ležících jest mnohými, po velebných skalách se řítícími vodopády spojeno. — Cestovní routa: Z Vídně-Budapešti přes Záhřeb. Z Trstu i Rieky kolem mořských lázní Cirkvenica přes Senj (Zengg). — Informace stran cesty i obydlí udílí: „Spolek ku zvelebení Plitvických jezer v Záhřebě“, akademičtí trg 7.

Založeno roku 1805. **OTOKAR SPITRA,** Založeno roku 1805

nejstarší závod optický a mechanický, c. a k. dvor. dodavatel,

PRAHA,

Husova tř. (Malá Karlova ul.) č. 156-I.,

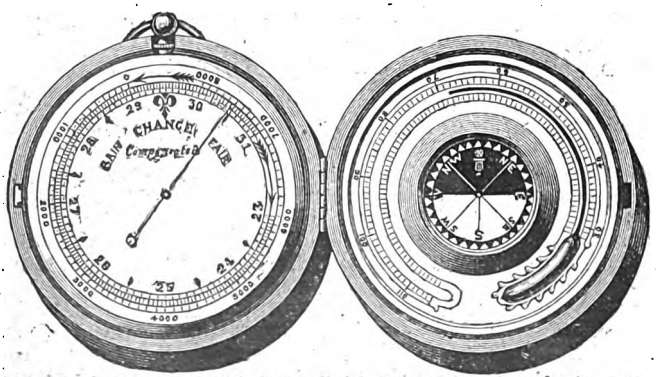

doporučuje svůj hojně zásobený sklad renomovaných velejemných anglických a francouzských výškoměrů (tlakoměrů) soustavy nejdokonalejší, velice ostřivé a přesné, se stupnicí kovovou, stříbřenou, v zlacené neb niklové objemce; dále krokoměrů pánských i dámských; velmi vkusných a dobrých kukátek polních i divadelních s velice jasným obzorem; dalekohledů, kompasů, drobnohledů, skel zvětšovacích; stereoskopů, pantoskopů; velmi trvanlivých brejlí a skřipců v různém provedení; přesných rýsovadel švýcarských a francouzských; strojů nivellačních, latí, tyčí i veškerých přístrojů pomocných; pásem měřických lněných i ocelových a více jiných.

Pro pány členy KČT zvláště výhodné ceny.

Digitized by Google

Vstupenky do Mezinárodního panoramatu
na Příkopě

prodávají se v kanceláři klubu (u Doušů) za snížený poplatek **10 kr.**

Mezinárodní panorama v Praze, na Příkopě (v **Novém Bazaru**) vystavuje každý týden jiné pohledy na města, budovy, sochy, lodi, na hory a lesy na ledovce, moře tiché a vzbouřené a jiné zajímavé předměty ze všech dílů světa, hojným počtem vždy zdařilých stereogramů. — Program každého týdne lze z veřejných plakátů a listů seznati.

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a v levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jedině „U Štajgrů“,

Kolín, Rubešova ulice.

Vzorky na požádání franko.

Turistická náplasť

z lékárny „u Sokola“ odstraňuje jistě a rychle kuří oka a zatvrdliny kůže vůbec. Cena krabičky 35 kr., s rekom. pošt. zásilkou o 15 kr. více. — Tamtéž lze též obdržeti **salicylový lůj a salicylový pudr,** osvědčené prostředky proti pocení nohou, v krabicích po 25 kr., frankovaná pošt. zásilka o 20 kr. více.

Lékárna „u Sokola“

J. Vítka v Praze,

roh Ječné a Tůní ulice.

Dodavatel Klubu českých turistů a jeho odborů, sl. Č. Ú. J. V. a většiny sl. českomoravských klubů, sl. závodních výborů v Brně, Pardubicích, Roudnici atd.

PETR SVOBODA,

závod rytecký a ozdobnický

v Praze, Bartolomějská ulice č. 309-I.,

zhotovuje

odznaky spolkové, veškeré závodní **čestné ceny a čestné odznaky,** buď dle návrhů jemu podaných neb dle nákresů vlastních.

Vkusné provedení, ceny nejlevnější.

Dalekohledy

pro obě oči, nejnovější soustavy, malé kapesní a větší, 10- až 30-krát zvětšující, polní vojenské a námořnické binokle až 13krát zvětšující, nejnovější binokl pro turisty, **Hellos a Viskont,** se silným zvětšeným a velkým zorním polem, divadelní kukátka od zl. 5·— počínaje doporučuje u největším výběru

Karel Heler, optik c. k. oční kliniky v **Praze,** na Příkopě č. 5, naproti „Špinkům“, **na Král. Vinohradech, Havlíčkova tř. čís. 299, naproti stanici tramwaye.**

Illustrované cenníky zdarma a franko.

Digitized by Google

překrásných pohledů obsahuje 16 dosud vydaných sešitů národního českého alba

LETEM ČESKÝM SVĚTEM.

Právě vyšel sešit 16. s následujícím obsahem:

Orloj v Praze.
Jelení skok u Karl. Varů.
Smetanův rodný dům.
Strakovská akad. v Praze.
Kaple sv. kříže na Karlštejně.
Zvířetice.
Jihlava.
Milešovka.
Břeclava.
Žlebské nádvoří.
Kamenný dům v Kutné Hoře.
Hradební příkop v Praze.

Dvoje vydání:

I. tiskem po obou str. papíru, sešit 30 kr., pošt. 33 kr., v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 3·30.
II. tiskem po jedné str. papíru, sešit 40 kr., poštou 44 kr., v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 4·40.

Odběratelům při posledním sešitě přeskvostná premie:

! **Celkový pohled na matičku Prahu.** !

Z hlasů o díle „Letem českým světem" uvádíme:

Není k zaplacení ta radost, kterou mi toto dílo do domu přineslo.
J. Hadač, rolník v Petrovicích.

Mám radost z Vašeho „Národního alba" a přeji mu největšího zdaru.
Jos. Drbohlav, učitel v Lomnici.

Přeji, aby skvostné dílo dosáhlo rozšíření největšího v krajinách českých.
Prof. *Fr. Faktor*, v Prostějově.

„Letem českým světem" zasluhuje od všech Čechů plného uznání.
Místní školní rada v Bechyni.

... Jsem přesvědčen, že toto překrásné dílo u žádného Čecha v cizině dlícího zajisté scházeti nebude.
Prof. *M. Werych*, Vidim v Bulharsku.

Celá zevnější úprava, skvostné provedení obrazův a proti tomu i skutečná láce celého díla slouží českému podniku ku cti.
Helena hr. *z Aichelburgů.*

... Vzácné dílo Vaše „Letem českým světem" s opravdovou radostí jsem pozdravil. Jeť ono pravou ozdobou ...
P. *L. Jos. Barnáš*,
guardián kl. kapuc. v Praze.

Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze.

K tomuto číslu přiložen jest 1. Seznam stanic a výhod KČT. 2. Studentský průvodce po Brdech, západní i střední Šumavě se seznamem studentských nocleháren a 3. Vzhůru na cesty!

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.«

Administrace, expedice a spol místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. SRPNA 1897. ČÍSLO 8.

K charvatskému Přímoří.

Píše *Frant. Obst.*

Vždycky rád vzpomínám těch krajů charvatského Přímoří, jež omývá sinné moře, kde slovanské plémě hrdinných Charvatů ne s vlnami Adrie, leč s vlnami cizoty musí zápasiti. Ó, kéž by byli pevni tak, jako ty skály Krasové, na nichž Charvat se rodí, na nichž žije a umírá!

Jeli jsme do krajů těch jednou přes Semering, podruhé přes Uhry. Z Vídně po Dunaji, z Pešti drahou přes Kaposvár, Zakanj, Záhřeb do Rjeky. Lístek z Pešti do Rjeky stojí ve 3. třídě 4 zl., a můžeme se při tom zdržeti v Záhřebě. Sedli jsme v Pešti o 9. hod. večer, a když jsme se za jitra probouzeli, byli jsme již na charvatské půdě. Jedeme napříč nížinou řeky Drávy — Podravinou. Šťavnatě zelená luka s vrbovými křovinami střídají se s dubovými lesy a úrodnými nivami, osetými pšenkou a kukuřicí. Za městem Koprivnicí projíždíme mezi Kalnikem a Bilo-gorou nevysokými hřbety, porostlými u výši lesem, níže vinicemi, poli a lukami, a přijíždíme do Posaviny. Na Kalnické hoře lze spatřiti rozvaliny hradu Kalnika. Sela (vesnice) mají chaty stavěné pohromadě, kryté nejvíce slamou a bez komínův. Dále při dráze spatříte Křiževac, město s řecko-katolickým biskupstvím a hospodářsko-lesnickým učilištěm. Druhdy v Křiževci i sněmy zasedaly, a král charvatský na hradě Kalniku bydlíval.

Na centrálním nádraží v Záhřebě dáme si vidovati jízdní lístky a jdeme do města, nebo nás tam doveze úzkokolejná koňská dráha »Zagrebačka tramway-družtva«. Však i pěšky jsme tam za několik minut.

Záhřeb (»Bieli Zagreb«*) má okolo 40.000 obyv. a dělí se v město »Horní« na výšině a »Dolní«, pod ním rozložené. Z nádraží přichá-

*) Srovnej referát p. J. Buchara o „Prvním výletu KČT do Dalmacie, Černé Hory atd.“ Časopis turistů str. 240 a násl. tohoto ročníku.

Digitized by Google

zíme nejdříve na Dolní město. Na pravo hned z kraje spatřujeme akademický dům s museem a Strossmajerovou obrazárnou (jež chová v 6 sálech na 300 obrazův po celé Evropě nasbíraných, zejména v Italii, Francii a Německu). Budova stála 240.000 zl., čehož polovici uhradil Strossmajer sám.

Dále přijdeme na »Zrinského trg«, kde v krásně upraveném sadě postavena jsou poprsí vynikajících mužů charvatských. Jdouce týmž směrem, jímž jsme od nádraží přišli, dále (podél kolejí tramwaye), přijdeme na »Jelačičův trg«, největší a nejkrásnější náměstí záhřebské, jež ozdobeno jest nadživotní sochou vlasteneckého bána Jelačiče. Je právě týdenní trh (v pondělí). Mnoho venkovského lidu ve svých malebných krojích tu nabízí své polní plodiny, z nichž nejlepe se daří v okolí Záhřebu česnek a cibule.

K sev. od Jelačičova trgu přijde se na »Kaptol«, kde honosí se velikostí a lepotou starobylý stoliční (nyní opravovaný) chrám sv. Štěpána se zámkem a zahradou arcibiskupa.

Z náměstí Jelačičova k západu táhne se »Ilica«, nejhlavnější, nejkrásnější a nejživější ulice záhřebská. Prostřed ní stojí pomník charvatského básníka Ondřeje Kačiče Milošiče. V domě č. 54 na Ilici je středisko Čechův záhřebských »Beseda«. (Jeť v Záhřebě Čechův několik set, v celém Charvatsku přes 41 tisíc Čechoslovanův).

Nedaleko Ilice k jihu jest »Universitní náměstí«, jež krášlí výstavná universita, průmyslová škola a nové národní divadlo.

Horní město je tiché. Jest sídlem skoro všech zemských úřadův. Starobylá svatyně sv. Marka zdobí stejnojmenné náměstí. Jsou tu bánský dům, sněmovna atd.

Z náměstí sv. Marka k jihu přijdeme na »Strossmajerovo šetaliště« (procházky), odkud je pěkná vyhlídka na Dolní město a okolí. Dolní město je hned pod námi, za ním Sávská nížina, jíž stříbrným pásem plouží se Sáva, na západ modrá se Samoborska či Okička gora s horou Plješivcem. —

Pěkné pozadí Záhřebu tvoří Zagrebačka gora, vypínající se na sever od města. Je až do vrchu zalesněna, hojně svlažena prameny a zříceninami (Medvedgrada) zdobena. S vrcholu je pěkný rozhled jak na Posavinu tak i na Zagorje (kraj na sev. od Zagreb. gory).

Poutavým je kraj od Záhřebu přes Karlovac do Rjeky, zejména za řekou Kupou a městem Karlovcem, kde začíná horstvo Krasové se svými bělošedými skalami vápencovými, se svými dolci a ponornicemi a jinými útvary jinde nevídanými. Karlovac rozšiřuje se za své pevnostní zdi ku předměstí za řekou Kupou, zvanému Banija.

Dráha, vedoucí z Karlovce na Rjeku přes Ogulin, Vrbovsko, Delnici, Lokve, Fužine a Bakar, vine se strmými skalami, nad hlubokými propastmi, prorývá se mnoha tunely, z nichž nejdůležitější Kupjak, Vodenjak a Rezňak následují za sebou; první z nich je nejdelší; má 1.124 *m* délky. Místy chráněna jest železnice vysokými zdmi proti bóře. Bylo nám i místo ukázáno, kde před několika lety sražen byl celý vlak bórou s trati pod vysoký násep. Dráhu, jež

Digitized by Google

vede přes Velkou Kapelu, možno přirovnati ke dráze semerinské; stála také značných peněz.

Kraj tento od nížiny řeky Kupy přes Kraské hory k moři překvapuje nás svojí rozmanitostí, a nebude nikdo z turistů toho litovati, vezme-li poutnickou hůl a opásaje se torbou vykoná cestu pěšky. Vedeť z Karlovce až do Rjeky dobrá silnice, postavená již za Karla VI., proto též Karolinskou neb Lujzianou (po císařovně Marii Luise) se nazývá. Z Karlovce jde silnice tato na Bosiljevo, Vrbovsko, Ravnugoru a Mrkopalje, dále na Bakarac a Kraljevicu a odbočka na Rjeku, která budí obdiv každého, kdo ji spatří. Činí délka celé silnice z Karlovce do Rjeky 132 *km.**) Opustivši u Nadvučnika vsi za Karlovcem nižinný kraj s úrodnými nivami pšeničnými a kukuřičnými, s vinicemi a listnatými lesy, stoupá v hory, jež jsou místy smutně pustými, vyprahlými, kde bys marně hledal kapky vody (městys Vrbovsko), a zas postupuje krajem krásným, že se nám z něho nechce, kde zříme jehličnaté lesy, divíme se stepilým kmenům jedlic a smrků (osada Lokve s parní pilou kněžny Thurn Taxisové), naslouchámě milému klokotání potůčkův, kráčíme mezi bujnými a pestrými lučinami, setkáváme se s potoky a říčkami, jež ztrácejí se v podzemí, vstupujeme do jeskyň (na Golubovci a na hoře Bukovci), zříme podivné útvary skal Krasových (Lokvarska vrata, Lokvarski fratar), můžeme vystoupiti na vysoké vrchy, s nichž otvírá se široký rozhled (Ryzňák 1528 *m* vysoký, jenž se i honosí vzácnou květenou alpskou), až se octneme na horním Jelení. Zde ponejprv pozdravíme siné moře charvatské. Však rozloučíme se tu s oním krajem horským, se svěží zelení, lesy jehličnatými a občerstvujícím jeho vzduchem: vstupujeme do kraje přímořského s tím smutným charvatským Krasem, — na míle v šíř i dál zříš jen holé kamení, horký vzduch jako z výhně sálá, sluneční paprsky odrážející se od šedých jednotvárných skal zničují každý útlejší život, takže listí, je-li tu jaké, vadne a opadává jako v listopadě, ač je prostřed léta.

Silnice se tu rozděluje na Bakar a na Rjeku. Dáme se ku Rjece. Silnice sestupuje ke vsi Skrobutnjaku a na Kamenjak (ves), dotýká se Grobnického pole, nad nímž pne se Kamenjak, nejpustší to vrch ve Přímoří charvatském, a dále sestupuje po skalní stěně, pod níž dole šumí Rječina, jež, jsouc tísněna, prodírá se skalními stěnami a balvany, tvoří místy pěkné vodopády. Posléze podél rozsáhlé papírny a ohromného mlýna (kde prý se semele ročně 300.000 měřic žita) sestupuje cesta lujzinská pod Kamenným vrchem trsatským k Sušaku a Rjece, kde, když byla dříve podjela železniční most, se ukončuje.

Dokud nebylo železnice, byla silnice lujzinská jediným komunikačním prostředkem mezi charvatským Přímořím a ostatní zemí charvatskou. Po ní vozilo se veškeré zboží k moři a naopak. Dnes však jest prázdna a opuštěna, jakož i místa, kterými vede.

Jsme v nejkrajnějším koutě Kvarnerského zálivu na úpatí

*) Dr. Hirc: „Lijepa naša domovina".

Digitized by Google

skalistého Krasu, při ústí Rječiny, od níž má jméno své rozložená tu Rjeka, kteráž tvoří državu spojenou přímo s korunou uherskou, jsouc hlavním jejím přístavem. Kolem přístavu rozloženo jest Dolní město se svými novými a krásnými stavbami, prostrannými ulicemi, kde místy před nedávnem ještě vlnilo se moře. Nad Dolním městem na svahu vápencových skal Krasových rozkládá se Horní či Staré město s ulicemi úzkými a nerovnými.

Obyvatelů má Rjeka na 30.000.*) Říká se o Rjece: charvatská jest, Vlachové ji chtějí mít, — maďarská musí být. Jděte po ulicích — nápisy všude italské, obecní zastupitelstvo italské, školy italské, divadla italská a německá. Roku 1893 byla poslední charvatská škola (gymnasium) odtud vypuzena na předměstí Sušak.

Na Dolním městě byla téhož roku charvatská čitalnica.

V okolí je množství továren, jichž komíny znečišťují vzduch: čistírna petroleje, škrobárna rýžová, tabáková továrna.

Malebný pohled skytá přístav, kde se hemží plno rozličných lodí, parních i plachetních a po nich plno lidí skládajících a nakládajících zboží.

Zajímavý jest výlet parníkem do překrásné Opatije (Abbazzie), kam v ½ hod. možno dojeti. Na lodi lze dostati jízdní lístek, jenž opravňuje zároveň majetníka jeho, by se mohl vykoupati v opatijských mořských lázních.

Rozkošná je Opatije, na samém břehu mořském, v zeleni cypřišů, vavřínů, oliv a podobných jižních stromův a křovin, na stráních nad Opatijí se pnoucích zelenají se vinice, z nichž probělávají krásné letohrádky. Jsou zde dva veliké hotely (»Stefania« a »Kvarnero«), ale delší pobyt zde podmiňuje se dobře naplněnými tobolkami.

Levněji léčiti se mořskými lázněmi než v Opatiji možno je na Sušaku, Kraljevici, Crkvenici a Novém.

Na východní straně Rjeky, na strmé, kamenité hoře, nad roklinou Rječiny jest památný Trsat městys, poutnický kostel P. Marie Trsatské, františkánský klášter a zbytky jednoho z největších a nejznamenitějších hradů frankopánských.

Přejdeme-li ze Rjeky most přes Rječinu, octneme se na Sušaku, předměstí to rjeckém (nepatří však už Maďarům), které je původu nového. Staří lidé pamatují, že na místě, kde teď stojí několikapatrové domy, byly jen skály a kamení, kde ženy sušívaly prádlo — odtud »Sušak«. Nyní tu jest plynové osvětlení, vodovod, továrna na cement, slévárna železa a j. Správou patří Sušak k trsatské občině.

Ze Sušaku zvolíme nejkratší cestu na Trsat po kamenných schodech, jichž se čítá přes 400. Stoupáme stínem oliv a j. jižních stromův, až se octneme na rovince před chrámem matky Boží patronky a ochránkyně námořníků.

Ve chrámě spatříme plno obrazů, jež znázorňují různá neštěstí námořní, a jež sem věnovali námořníci. Nejdůležitější památkou je tu starý obraz matky Boží, malovaný dle podání samým evan-

*) Srov. Čas. turistů, tohoto ročníku str. 135., 136.

Digitized by Google

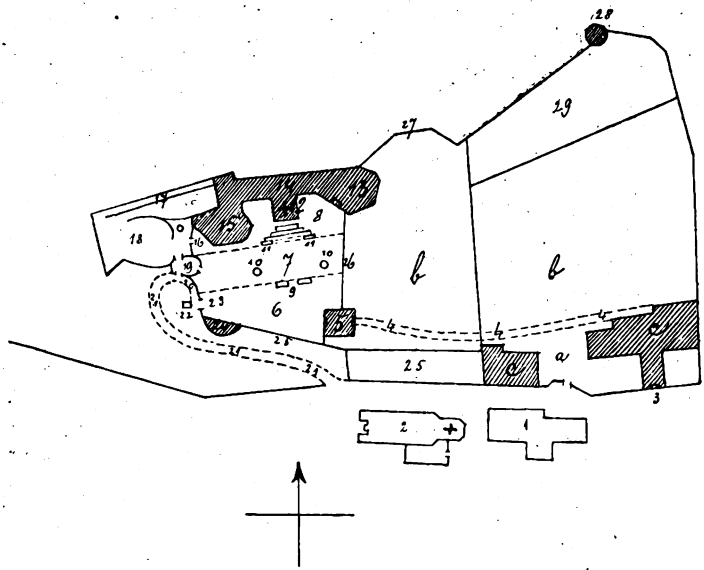

Půdorys Trsatského kastelu.

1. Župní dům. — 2. Kostel sv. Jiří. — 3. Vchod do hradu. — 4. Cesta ke hradu. — 5. Věž, kterou se vchází. — 6. Nejnižší terasa. — 7. Střední terasa. — 8. Horní terasa. — 9. Skrýš a východ na lujzinskou cestu. — 10. Sloupy. — 11. Draci. — 12. Kaple a hrobka Nugentova. — 13. Věž se sochami. — 14. Chodba. — 15. Vysoká věž pro rozhled. — 16. Vchod do malého dvořiště zboř. části hradu. — 17. Vchod do věže čís. 15. — 18. Zarostlý prostor. — 19. Věže. — 20. Zbytky věže. — 21. Raabova cesta. — 22. Stěna, na niž se spouštěl most. — 23. Vchod Raabův. — 24. Oddělená stará věž. — 25. Vnější zeď snížená. — 26. Zeď, někdy visutá chodba pro stráže. — 27. Zeď. — 28. Začatá věž Nugentova. — 29. Kamení. — *a*) Nižší část (dvořiště). *b*) Vyšší část (zahrada). *c*) Hospodářská stavení.

gelistou (obraz je zakryt jiným obrazem na hlavním oltáři a jen za velikých svátků nebo na požádání návštěvníkův svrchní obraz se spouští, aby bylo starý obraz viděti). Je to dar papeže Urbana V. r. 1367. Veliká voskovice nedaleko oltáře pochází z r. 1527 upomínajíc na doby, kdy v těchto končinách krvelačný Turčín býval častým hostem. Ve hrobce zdejší pohřben jest Martin Frankopán, zakladatel kláštera, a manželka jeho i bratr, charvatský bán Mikuláš Frankopán se ženou Alžbětou a 4 biskupové.

Klášter františkánský, jehož refektář i místy chodby zdobeny jsou obrazy, má knihovnu o 7000 svazcích obsahu nejvíce bohoslovného a historického. Klášterní archiv chová značný počet listin latinou i charvatsky psaných.

Opustivše kostel a klášter dostaneme se ulicí Zrinského ku kastelu (hradu). Je třeba ohlásiti se u vrátné, aby nás tam uvedla

Vstoupivše po několika schodech octneme se na nevelkém. dvořišti, ohraničeném budovami dílem obydelnými, dílem hospo-

Digitized by Google

dářskými. S dvořištěm sousedí zahrada, tvoříc dvě terasy. Jsme u vnější části bývalého hradu. Jdouc cestou ke čtyřúhelné věži podél vnější zdi, jež sloužila hradu za obranu, spatřujeme tu zbylé otesané kameny, jež byly tu připraveny k restaurování hradu maršálem Lavalem Nugentem. Prošedše čtyřhrannou věž jsme ve vnitřní části kastelu. Prostor, jenž rozdělen jest ve tři terasy, byl nejspíše nádvořím. Spodní terasa je dnes zahradou, oddělena od druhé severní terasy zdí, v níž nachází se jeskyně s východem na lujzinskou cestu, kterým bylo možno uniknouti v čas nejvyššího nebezpečí. — Na prostřední terase, jež se nám zalíbí, stojí z předu po každé straně vysoký sloup. Pravý z nich přivezen byl od Marenga, kde stál na památku vítězství Napoleonova, hrabětem Nugentem, druhý stojí jen k vůli souměrnosti.

S druhé terasy vede několik stupňů k nevelikému dvorskému chrámku — hrobce to maršála Nugenta i jeho choti. Dva draci, lití ze železa, umělé práce, střeží vchod tento s obou stran. Vnitřek hrobky chová v sobě dva sarkofagy z bílého mramoru: pravý jest hrobkou maršálovou, levý — manželky jeho. Oba sarkofagy jsou zdobeny poprsími zvěčnělých. Oltář je stejného slohu s chrámkem. V pravo od něho stojí poprsí dcery Nugentovy z bílého mramoru na podstavci.

Vyjdeme-li z chrámku, máme v pravo (západně) okrouhlou a nejvyšší věž z celého hradu. Na ni lze vystoupiti po úzkých schodech. Pohled, pro nějž sem ročně mnoho cizinců přijde, je velkolepý, zvláště na moře: pod nohama zříme Rjeku a část Šušaku, dále moře, ostrovy Kvarnerské, pobřeží isterské s horou Učkou a s hojnými osadami; otočme v pravo: vidíme údolí Rječiny, papírnu, na sever pak pahorkaté okolí rázu divoce romantického: kámen na kameni, z nichž tu a tam zelené křovisko, nepatrný stromek jako vykouzlený ze skály; sledujeme lujzinskou cestu, táhnoucí se ke Grobnickému poli.

Od hrobky v levo (na východ) je druhá kula (věž), však nižší; v ní je sbírka soch řeckých a římských z bílého mramoru, z nichž zvláště některé větší (počtem asi 6) vysoce se cení. Dovezeny sem byly z Neapole, Milana a Janova. Znalci se vyslovují, že jsou to buď originály nebo věrné kopie, jaké se za dob císařů římských velmi věrně napodobovaly. Některé jsou porouchány — nedostatky sádrou nahrazeny. Kromě toho nalézá se tam několik poprsí (asi 14) a hlav (8, hlava Caesarova).

Sbírka obrazů byla dříve větší než nyní. Dle prof. Jul. Jankoviče byly tam obrazy Leonarda da Vinciho, Tizianovy, Correggiovy a j, dnes jich tu není; zastoupeni jsou umělci: Ivan Palma (Mléčan), Dominik Tintoretto, Benvenuto l'ortolano di Ferrara, G. Reni a j. Všech obrazů asi 47.

Věže spojeny jsou spolu chodbami.

To jsou asi nejzachovalejší části hradu. Ostatní kromě některých zdí jsou jen zříceniny, zarostlé namnoze břečtanem, rozmarýnem, divokou révou a smokvou, cypřišem a p. jižními stromky a křovinami. Ticho tu a klidno.

Digitized by Google

Svým původem sahá Trsat do dob předkřesťanských. Někteří sem kladou hlavní město obchodních Liburnů-Tarsaticů, kteréž jméno prý se zachovalo na dnešním Trsatě. Jižní věži hradní posud říkají »římská kula«. V 8. stol. křesťanského letopočtu poražen byl pod Trsatem od Charvatův Erich, který sem byl poslán od Karla Velkého ku jich podmanění. Později vidíme pány Trsatu Frankopány, kteří také byli nejznamenitějšími jeho držiteli. Pocházeli z ostrova Krku. Štěpán Frankopán první počal se psáti »knězem trsatským«. Syn jeho Bernardin byl jeden z nejváženějších a nejbohatších šlechticův, jenž na svém ohromném panství vládl jako samostatný vladař a jehož vysoce si cenily Uhry, Německo i Turecko. Ač znal více jazykův, vážil si nade všecky charvatštiny a odíval se bohatým národním krojem. Také s Turky zápasil Trsat. Po smrti posledního Frankopána připadl Trsat pod vojenskou správu, a řídili jej vojenští důstojníci. Roku 1826 koupil jej výše jmenovaný hrabě maršál Laval Nugent, pod jehož rukama rozvaliny ožily. Muž tento, jenž tam prostřed rozvalin ve hradní hrobce dřímá sladký sen, zamiloval si hrad a chtěl jej z rozvalin povznésti k bývalé jeho kráse. Leč smrt nelítostná nedala mu, aby dostál šlechetnému úmyslu svému. Nynějším vlastníkem je syn předešlého Artur hr. Nugent, jenž rovněž si hradu Trsatského váží jako vzácného pomníku staré charvatské slávy. —

Župní chrám sv. Jiří, který jest ještě na Trsatě, nechová v sobě nic zvláštního.

Obec Trsat má na 10.000 obyvatelů ve 420 domech. Je zde čitalnica, v níž jsme viděli i české listy.

Jak teplý je jižní tento kraj, můžeme souditi právě z toho, jak tu jižní stromoví bují: vavřín, smokva, cypřiš, rozmarýn (který je zde mohutným keřem, rozkvétaje venku již na počátku února) a j. Kamna v pokojích jsou dosti vzácnými, neboť je počasí velmi mírné. Jen bóra, když nadme svůj měch a proniká každou skulinu v oknech i dveřích, tu by mnohý našich krbů nezahodil. A zde právě fouká vítr tento jako z plných plic; říkají tu, že »bora v Senji se zrodila, v Bakru je křtěna, na Rjece se žení, v Trstu (Terstu) umírá«.

Však přes to přece krásný je ten kraj jihoslovanský!

A na konec malou vzpomínku. Bylo to r. 1893, kdy jsme se potulovali s kolegou končinami těmito podél moře až k domovině sivých sokolíků černohorských. Hledali jsme na Sušaku kapelníka p. B. (Čecha); ptáme se prvního občana, jehož potkáváme. A ještě jsme nedomluvili, spustil: »Nejste vy Češi?« ‚Toť se rozumí!' On také byl; z Č. Kostelce. Pana kapelníka jsme našli, a p. kapelník s námi nalezl p. redaktora V. M., rovněž Čecha (bydlícího na Trsatě), a pan redaktor zase s námi nalezl p. H., zahradníka a Čecha na Horní Rjece. Česká beseda ve chvíli. Byli jsme tehda na cestě 24 dny, a nebylo snad jediného dne, abychom se s Čechem nesetkali. Inu, Slovan všude bratry má!

Digitized by Google

Boskovice s okolím.

Píše *Ferd. Prchal.*

(Dokonč.)

Branou užší, dobře zachovanou vcházíme do budovy vlastního hradu. Zrakům našim objevuje se nyní teprve pravá spousta. Oproti zejí vchody sklepů hlubokých i mělkých, méně i více sešlých; v nich kvílí — dle pohádky — zakletá panna toužíc po svém princi osvoboditeli. V jednom ze sklepů je otvor studni podobný, jemuž se říká lidomorna. Přes hromady rumu vcházíme do síní hořejší části hradu; velkou síň i menší světnice o ohromných okenních výklencích lze dobře rozeznati. Bedlivějšímu pozorovateli neujdou též patrné známky různých oprav v dobách pozdějších. Klenbu tvoří většinou šíré nebe, podlahu země travou porostlá. Kam poděl se veselý život po 400 let v těchto síních panující!

Rozkošná vyhlídka donutí nás tam déle setrvati. Lesnaté chlumy znenáhla se snižují v rozsáhlou k severu rovinu »Malou Hanou« s pozadím černých lesů. Vísky s kostelíkem na návrší, Vanovice se dvojvěžím, Šudice, v pravo pak Knihnice se šebetovským zámkem, Jaroměřice a daleké Jevíčko se zbytky blízkého hradu trnávského krajinu oživují; k západu dostihuje bystrý zrak až ke Svojanovu v Čechách. O vyhlídce k ostatním stranám světovým již dříve učiněna zmínka.

Sestoupivše s ruin hradu nastupme zpáteční cestu dobře zachovanou branou, kde pozorovati lze obrovskou výši zdí částečně ještě s římsou a několika taškami. Rovněž viděti se strany té zřejmě novější opravy hradu hrabat z Dietrichsteinů, kteréž však zůstaly bezvýslednými. — Na západ starého hradu jsou na vrchu o něco vyšším »Bašta« neb u »tří sklípků« řečeném, nevelkou prohlubinou odděleném uprostřed borového lesa zbytky druhého — snad staršího hradu. Patrny jsou toliko 2 náspy a sklepení polozasypané.

Historie pánů z Boskovic počíná dle hodnověrných zpráv na začátku 13. stol. Jako správcové předních úřadů zemských, jako stateční válečníci i věhlasní diplomaté, podporovatelé, pěstitelé umění a literatury vůbec, jako ctitelé a obhájcové pak svého jazyka zvláště dobyli sobě i rodu svému slávy neskonalé. Tak vyznamenal se obdivuhodnou věrností vlasteneckou Nehrad, syn Velena Ořechovského z Boskovic. Ve válce totiž Václava I. s Bedřichem Bojovným přepadli jej Rakušané jako strážce hradu Rosensteinu u Mikulova i přítele jeho Cirka, opatrovníka hradu Děvína na Palavských horách, a zavlekli je do Stázu v Rakousích, kde hrozbami měli býti donuceni, aby vydali hrady v ruce nepřatel. Nehradovi dáno na vůli, buď vydati hrad nebo se naň za nejtužšího mrazu bos a nah vrátiti. Boskovec bez rozmýšlení vykonal poslední. Ač mu nohy zmrzly, a věrnost vlasteneckou zaplatil doživotní chorobou, zachoval hrad Moravě, začež obdržel od krále v odměnu hrad »Orlov« blíže

Digitized by Google

Stavkovic — tolik dle Moravcovy a Pilařovy Moravica historiae I., o nichž A. Šembera tvrdí, že nebyly původu Boskovického.

Praotcem pánů z Boskovic (z Bozkovic*) nazývá se Jimram, kterýž uveden za svědka v listě krále Přemysla Otakara I. r. 1222 v Olomouci daném, jímž král potvrdil něm. řádu výsady a statky. Na počátku 14. stol. za Václava II. prosluli páni z Boskovic Oldřichem z Boskovic, král. hejtmanem v Polště. V prosinci r. 1349 doprovázel Ješek z Boskovic s jinými pány moravskými bratra cís. Karla IV., Jana Jindřicha do Prahy, aby byl svědkem přijetí markrabství Moravského za léno koruny České. V posledních letech Oldřicha z Boskovic († 1407) anebo po jeho smrti přešel hrad i panství boskovické v držení markraběte Jošta a po smrti tohoto staly se statkem komorním až do časů krále Jiřího. Starší syn Oldřicha, Vaněk přesídlil na Černou Horu po otci zděděnou, od kteréhož pak času psal se i s potomky svými Černohorský. Vaněk z Boskovic je nám Čechům zajímavým nejen jako pilný sněmovník a zemský sudí, nýbrž že náleží mezi 452 pánů českých, kteří na hlučném sněmu pražském r. 1415 usnesli se na stížném listě proti sboru kostnickému pro upálení mistra Jana Husi a zároveň s ostatními přivěsil ke stížnosti i svou pečeť, aby projevil nevoli nad urážkou národu českému tím učiněnou. Kterak záleželo králi Zikmundovi na dobré vůli Vaňkově, vidno, že r. 1420 potvrdil zápis, jímž markrabě Jošt byl mu zapsal Nový hrad v 670 kopách, aby Vaňka na svou stranu dostal. Syn tohoto, rovněž Vaněk mladší z Boskovic byl z nejváženějších mužů rodu boskovického, jednak jako správce předních úřadů zemských, jednak jako muž o obecné dobré velice zasloužilý, pročež také důvěry krále Ladislava a Jiřího u veliké míře požíval. Byv zvolen r. 1436 za zemského hejtmana, řídil rok po té sněm v Brně z rozkazu markraběte Albrechta svolaný. Vyjednáváním svým r. 1453 dosáhl, že dosedl na trůn český mladistvý Ladislav Pohrobek. Znamenav pak král za svého pobytu v Brně a v korunovacím sněmu v Praze, kam jej Vaněk z Boskovic doprovázel, jaké vážnosti tento požívá, svěřil mu r. 1453 hrad brněnský (Špilberk) pod opatrování. Po dvou letech byl zvolen za komorníka práva brněnského a ustanoven na dva roky s jinými pány za správce země. Po tu dobu seděl Vaněk nejvíce na svém zámku letovickém a na Trnávce. R. 1458 daroval mu král Jiří z Poděbrad v odměnu zásluh jeho a za náhradu za chování hradu brněnského od pěti roků činěné hrad boskovický, čímž vešel opět v držení vzácného majetku předků svých.

Synu Vaňkovu, Václavu z Boskovic, přičísti dlužno zásluhu, že r. 1477 jako nejvyššímu komorníku práva olomúckého zápisy činěny do desk zemských místo jazyka latinského jazykem českým na »stálé časy«. Jaroslav z Boskovic, syn předešlého, propůjčil se králi Matiáši Korvínovi za důvěrníka a jednatele diplomatického na úkor svého krále Vladislava II. Čin jeho došel za zradu patřičné odměny. Byl

*) Aug. Sedláček: Rozletilé kapitoly ze starého místopisu a dějin rodův, Časopis Matice Moravské roč. 18

Digitized by Google

totiž svými protivníky u krále Matiáše obviněn z pronevěry, načež uvržen do žaláře, na skřipci trápen a později odpraven. Pro tuto vraždu zanevřel všechen rod boskovický na krále Matiáše a postarali se, aby jemu stále škozeno bylo. Po utracení Jaroslava dostaly se Boskovice na mladšího bratra Ladislava, kterýž byl nejen nejslavnějším mužem rodu svého, ale i z nejslavnějších mužů tehdy na Moravě. Byv dán na studie do Vlach, vzdělal se na tamějších vysokých školách ve všelikých vědomostech; po té konal studijní cesty po Evropě, Asii i Africe, načež věnovav se stavu duchovnímu, stal se kanovníkem olomúckým, konečně proboštem u sv. Petra v Brně. Utracení bratra přimělo Ladislava, že vzdal se hodností duchovních a ujal se statků otcovských. Poněvadž hrad boskovický stal se mu nepohodlným, vystavěl sobě r. 1492 v Mor. Třebové nový zámek, na kterémž navštěvovali jej učenci a umělci z blízka

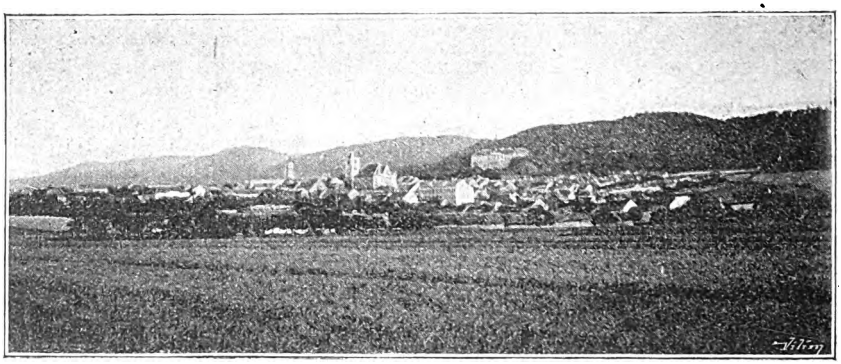

Boskovice se strany severozápadní.

i z daleka, ano sám král Vladislav poctil jej svou návštěvou, aby prohlédnul umělecké sbírky jeho, které svědčily, že Boskovec tento vynikal ve všech oborech lidského umění. Ladislav postavil znova též farní chrám sv. Jakuba v Boskovicích a kostely jinde. V politickém řízení zastával úřad nejvyššího komorníka a zároveň byl jedním z předních důvěrníkův i rádcův krále Vladislava. České nápisy v pozůstalostech, důvěrný styk se slavným Vilémem z Pernsteina, jakož i české listy svědčí o jeho lásce k vlasti a mateřskému jazyku zvláště; tím liší se právě od svých vrstevníkův, na př. Bohuslava Hasišteinského, kteří mateřštinou svojí pohrdali. Rovněž památnou je sestra Ladislavova, Marta z Boskovic, jejíž jméno stkví se v dějinách persekuce českých bratří. Když r. 1507 král Vladislav vydal dekret proti českým bratřím, směřující k úplnému jich vyhubení, poslala Marta králi list, v němž stíhaných bratří věrně se ujímala, snažíc se záhubu jim připravenou od nich odvrátiti. Hlavní linie boskovicko-třebovská vymřela r. 1588 Janem Třebovským z Boskovic Nedlouho před vymřením rodu prosluly dvě paní z Boskovic

Digitized by Google

jako matky mužů v dějinách českých památných: Kunka z Boskovic, manželka Jana mladšího z Žerotína, matka Ladislava Velena, kterýž byl velikým příznivcem učených a umělcův, ale postaviv se r. 1619 jako hejtman v čelo odbojných stavů po bitvě bělohorské statků zbaven jest a jako vypovězenec v cizině život dokonal. Sestra její Mariana z Boskovic byla manželkou Jana staršího ze Žerotína a matkou slavného Karla ze Žerotína.

Dle statků dělili se páni z Boskovic na 4 větve: na hlavní větev boskovickou (1207—1589), černohorskou (1388—1546), svojanovskou (1426—1528) a trnavsko-bučovickou (1477 až do vymření rodu 1597).

R. 1567 koupil panství boskovické rytíř Jaroš Morkovský ze Zástřizl od Víta Edera ze Šťávnice, jehož rodu panství Krištofem z Boskovic r. 1547 prodáno bylo a jako majetek Zástřizlovců 120 roků zůstalo. Jmenovaný Jaroš Morkovský ze Zástřizl dal hrad Boskovický tak vystavěti, jak zůstal v 17. a polovici 18. století až do svého zničení. Manželka posledního Zástřizlovce, Jana Bohuše ze Zástřizl († 1687) provdala se jako paní 4 panství, ač překročila 50. rok věku a chatrného zdraví byla, za 24letého Frant. Waltera hraběte z Dietrichšteinů.

Poslední mužský potomek rodu toho byl Frant. Xaver z Dietrichšteinů († 1850), muž ducha vznešeného, dobročinný, lidomilný a napomáhatel obecného dobrého; město i okolí jsou povinny mnohými díky vznešenému muži tomu. Dcera hraběte Frant. Xavera z Dietrichšteinů, Terezie, provdala se za hraběte Alfonsa z Mensdorffu-Pouilly; po její smrti staly se Boskovice a jiné statky majetkem manžela jejího, po jehož úmrtí přešly na staršího syna hraběte Alfonsa z Mensdorffu-Pouilly. —

V době, kdy se stalo šlechtě obyčejem svoje hrady na horách opouštěti a pohodlné zámky v rovinách stavěti, ostal starý hrad téměř prázdným. Brzy po té dal jej úředník Antonín Boleslavský z většiny zbořiti, aby upotřebil tesaných kamenů na stavbu panského domu, čímž stal se ovšem smutně památným. —

Toť stručný nástin popisu a dějin města Boskovic i starého hradu s okolím. Koho by dějiny rodu slavných Boskoviců zajímaly, nechť sáhne po pramenu původním: »Páni z Boskovic a potomní držitelé hradu boskovického na Moravě« od A. V. Šembery, kterézto knihy jako snůšky všeho známého i tuto použito. Dále použito Palackého »Dějin Čech a Moravy« a J. Havelkova článku »O původu hradu boskovského.« —

Cestu ke Sloupu nejlépe nastoupiti z rána; při pohodlné, příjemné cestě téměř samým lesem dorazíme tam za 2 hodiny a jdeme ulicí Bělskou do Valchova, Ludikova, Němčic — do Sloupu.

Po prohlídce poutnického chrámu Páně a jeskyň krápníkových dorazíme za 1 hod. k Macoše a odtud za 3 hod. do Blanska. Ze Sloupu k Macoše a do Blanska jezdí též omnibusy hostinského pana Břouška. O sloupských jeskyních a Macoše psáno již několikráte i v Časopise turistů, netřeba tudíž o tom více slov šířiti.

Digitized by Google

Velhartice.

Feuilleton z potulek po českém kraji.

Píše *Jan Doudlebský.*

Nevšímaný koutek země české, snad zapomenutý, jakoby ztracený v pošumavském kraji milém. Jako mladá salašnice, o jejíž kráse neví než několik málo těch, kteří jsou tam s ní v té pohorské opuštěnosti ... a jak by najednou rozhlášená byla, kdyby ji ustrojili do městských šatů, naučili trochu pohybům a pustili do světa!

Skoro tak i Velhartice, daleko v okresu sušickém. Kdyby tam někde v údolu pode hradem byl krásný, pohodlný hotel, do městečka kdyby vedla dráha, tak abychom tam z Prahy nemusili ani přesedat, kdyby se v reklamách trochu vyšperkovaly, — Velhartice nescházely by v seznamu nejzajímavějších českých tur ... Ale ne, přec by jim to bylo na úkor, neboť ztratily by tak veškeren svůj idyllický půvab, jaký mají dosud, půvab rozkošného, odlehlého koutu, plného klidu, a řekl bych plného prázdna pro duši znavenou; nenít tam nic z toho rušného, hlomozného žití, které nám otravuje naše chvíle. Plný zdravého vzduchu a bodrých úsměvů je tam ten půvabně romantický kraj, který je jedním z těch, jež utkvívají v mysli na dlouhé, dlouhé doby. Co vídal jsem krajů rozmanitých, i v Pošumaví samém, a co jich zapadlo do mlžin zapomenutí, — tenhle drží se houževnatě nad prahem mého vědomí, pořád stejně jasně, a nevím proč, — táhne mne k sobě.

Jen jednou jsem tam byl a nemohu psáti o té krajinné idylle než jen tolik, co může říci se o líbezném snu; — jen že sen nevyvolá se už nikdy tak jak byl, kdežto tu rozkoš, kterou jsem tam cítil, může sobě opatřiti každý toto čtoucí a za pár grošů.

Byl nádherný den červnový, když vezl mne tam povoz z Klatov přes Luby, pak cestou pořád krásnější přes Neznašov, Běšiny, Nemělkov, podél mírných strání a vedle lesin. Tuším, až do Nemělkova mohl jsem jeti drahou, odkud jsou do Velhartic jen tři čtvrti hodiny, ale v tom krásném, průhledném dni letním bylo by toho bývalo škoda.

Asi půldruhé hodiny trvala cesta, když najednou, záhybem silnice objeví se neveliký vršek, v pozadí s lesnatými kopci Čermnou a Borkem, sám trochu olesněný, s podivným hradem na temeni a městečkem na úpatí. To Velhartice. Projíždím městečkem, kdysi podhradím, teď prý nejzámožnější obcí na Sušicku, zatím rovnou na hrad, vůči němuž, — nepopírám, — zájem i pro starobylý ten městys poněkud bledne; tím raději tam spěchám, protože klatovský odbor KČT má tam výlet. Najdu tam tedy snad přátele a známé, — jinak bylo by mi milejší blouditi pod arkadami velikého mostu v osamění. Ale mají také svůj půvab a svou poesii, čistě českou, ty spolkové výlety, ať už odborné turistické nebo neodborné Čtenářských, Měšťanských neb Řemeslnických besed, Svornosti a Literárních jednot

Digitized by Google

na staré české hrady. Vždycky odnášíme si odtamtud kousek nadšení a rozpomínek na bývalou českou sílu a naději na pomíjejícnost houževnatosti svých nepřátel. Zda také povzbuzení pro práci další? Nevím, ale obyčejně tuze mnoho piva se při takových příčinách vypije, neboť bývá horko. Potom se řečnívá ...

Oživl tedy hrad velhartický, ale četná společnost ztratila se skoro docela v širokých prostorách hradních. Jdu nádvořím, a nejdřív i nejvíc mne zajímá zvláštní způsob opevňování stavby, který, nevím není-li svého druhu jediný; alespoň v Čechách. Mezi vlastním hradem a velikou věží, která jako poslední útočiště obyčejně docela vzadu stávala, zde však je přímo nade branou, je silný kamenný most, o pěti štíhlých, gothických obloucích, které jako zvláštnost vyskytují se i v erbu městečka Velhartic. Po tomto mostě, asi 10 *m* vysokém, ustupovali obležení, když již ostatní hrad byl ztracen a uchýlivše se do věže, kterou lid zove »Putna«, vytáhli za sebou zvedací mosty. Kamenný most dosud dosti dobře je zachovalý, ale věž na severozápadní straně už je roztržená. Na zeleném pažitě pod mostem, mezi starými, scvrklými těmi troskami vidím mihotati se světlé toilety dívčí a nadité rukávy nejnovějších klatovských mód. Líbezný kontrast.

Po pravé i po levé straně sklání se od hradeb příkrá, jehličnatými i listnatými velikány porostlá stráň, po níž vinou se křivolaké stezky dolů na hluboký lučnatý údol. Ale na straně východní spadají skály tak srázně, že na sestup nebo vzestup nelze ani mysliti; není také třeba, nechce se mi pro divukrásný pohled odtud do údolí Pstružné, na jejímž protějším břehu pnou se podobné strmé skalní stěny, pak les a vrch Čermná a Borek, propletený stezkami a po celé výšce rozdělený třemi silnicemi směrem vodorovným.

Seznamuji se náhodou s panem doktorem Luborem Saskou, obvodním lékařem zdejším, který s nesmírnou láskou vypravuje mi o zdejším kraji a upozorňuje na kde které vynikající místo, prováděje i po samém hradu.

»Kdybyste měl čas,« ujišťuje mne, »vedl bych vás tamhle na Borek a k nejvyššímu bodu ‚u Chaloupky', odkud viděl byste hrad hluboko pod sebou, a v šíř i dál měl byste čarokrásný pohled na valnou část pošumavského kraje.«

Lituji ovšem, a sestupuji jenom po druhé straně dolů pod hrad, k tomu lučnatému údolíčku a dýchám s rozkoší ten vzduch.

»Ach, tady hotel neb alespoň restaurace!« vzdychám bezděky, jako už na počátku tohoto feuilletonu.

»Nač hotel?« odporuje pan doktor Saska. »Ten by nám zde jen všecko pokazil. Je dost na tom, že na Pstružné jsou dvě továrny na lepenku a zabalovací papír. Máme výborný hostinec ve městě a o dobré jeho kuchyni a plzeňském ležáku přesvědčíte se večer sám.«

Zatím co lezeme zase nahoru, a já pot si s čela stírám žaluje do obtíží života, vypravuje mi pan doktor, kterak zdejší lid dovede se lopotiti docela jinak než já, za 25 kr. za celý den, beze stravy, při

Digitized by Google

práci polní. Divím se tedy, že nenašel se ještě člověk, který by tak levných sil pracovních využil, ač nedím zneužil.

Potom dávám se prováděti polozachovalými, pustými síněmi starého zámku . . .

Klatovská společnost zatím shromáždila se na druhé straně, tam, odkud je širý výhled ke Kolínci, a turisté podle mapy udávají jednotlivé body. Pozoruji pak, že shromažďují se kolem pána, stojícího na malém skalisku. Aha, myslím v duchu, bude řeč! A napínám sluch. V tom však už dr. Saska vysvětluje, to že doktor Hostaš z Klatov bude míti přednášku o hradě. O dru. Hostašovi jsem už slyšel i četl, a proto napínám sluch ještě více naslouchaje výkladům opravdu zajímavým.

Lituji, že jsem si z té přednášky zapamatoval jenom, že Velhartice založeny byvše kolem r. 1300 nesou jméno po jakémsi Vilhartovi. Z rodu prvních držitelů vynikl pak Bušek z Velhartic, komorník krále Karla IV., s nímž také zažil r. 1335 známé dobrodružství se strašidlem na hradě pražském. Po něm seděl na Velharticích syn Jan, za kterého bavorský rytíř Hertvík z Degenberka hradu se zmocnil a mladší dceru pánovu Aničku unesl, chtěje tak otce přinutiti, aby panství mu postoupil. Dlouho se o to škorpili, až r. 1387 věc narovnána, a hrad dostal se Menhartovi z Hradce, kterého Anička potom si vzala. Pan Oldřich z Hradce, když válčil s jednotou poděbradskou, zavezl sem z Karlštejna i korunu a klénoty zemské a držel je tady po několik let. R. 1511 propůjčena byla panu Zdeňku Lvu z Rožmitála, seděním na Velharticích, všeobecná horní svoboda na Velhartice a okolní jeho statky, i bušily tu pak v horách okolních a v lesích těžké pemrlice kovkopů, těžce dobývajících zlata a stříbra. Než tím právě zadlužil se statek, neboť výnos práci nijak neodpovídal, a již Adam, syn Zdeňkův, prodal jej r. 1541 Sternberkům.

Před bitvou bělohorskou patřil hrad Perglerům z Perglasu, jimž však po bitvě té byl odňat a prodán Don Martinu de Hoef-Huertovi. Za tohoto dobrodruha dařilo se Velharticům líp než jindy. On zde nashromáždil ohromné jmění a učinil Velhartice střediskem rozsáhlé državy své v Pošumaví a přeje jim, nadal je mnohými výsadami. Z doby té pochází celá jižní část hradu, již Huerta přestavěl a v nádherné obydlí upravil.

Než nebylo tu panství Huertova na dlouho. Již jediná dědička jeho, šlechtična Vejvodovna z Moldavy, pro dluhy Velhartice prodala, a střídali se tu pak majetníci ještě několikrát, až se dostaly hrabatům z Desfoursu, a po nich Sturmfelderům z Oppenweilern, z nichž Karel Theodor opravil hrad r. 1848 a dal jej z části pokryti střechou. Než přes to hrad pustne a pustne . . .

Shromáždění poslouchalo napjatě zajímavé výklady, nejnapjatěji však malý hošík, asi pětiletý, v bílém obleku s modrým slovanským vyšíváním, který leže na břiše na trávníku s bradičkou pěstí podepřenou upřeně se na řečníka díval. Byl to jeho nejmladší syn Vratislávek, šestý po řadě, o kterém už také jsem četl, dokonce, tuším, v tomto časopise.

Digitized by Google

Velhartice.

Digitized by Google

Cestou z hradu dolů za podvečera letního, teplého a nádherného, kde vlaštovky svištěly vzduchem, vyprávěl pan dr. Saska ještě o městečku. Prý r. 1373 založen byl opodál nad bystřinou Pstružnou kostel ke cti sv. Maří Magdaleny, kdež v době novější i hřbitov založen. V kostelíčku tom prý je vzácná památka českého umění malířského a řezbářského, starobylý skládací oltář. V hlavním chrámu Panny Marie mají vedle starých zvonů, které za toho nedělního večera zvonily právě tak souzvučně teplým krajem jako zvonívaly na počátku XVI. věku, také náhrobní kameny pánů z Rožmberka. Tehda také, asi r. 1511, celé městečko lehlo popelem, přes výsady mnohé, jimiž bylo nadáno od Menharta z Hradce, krále Vladislava II. a Dona Huerty.

Opravdu jsem v hostinci pana Brunnera znamenitě povečeřel: pstruhy z bystřiny po nich jmenované a pivo jako křen. A lacino — nehledě k tomu, že jsme se tam pěkně pobavili s dobrými těmi lidmi.

»Máte zde krásně,« pochvaluji jim ze srdce upřímného jejich kraj i hrad.

»Ba jo,« odpovídá soused jeden. »Ale není vždycky tak jako dnes. Jindy, z podzima nebo časně z jara, často bývají zde mlhy, a kraj je smutný, takový, jako všecko Pošumaví. A věřte, pane, máme jej přece rádi, a já, který jsem vídal Čechy s několika stran, nechci už odtud za živý svět.« A oči se mu leskly láskou ku rodné hroudě. »Co je tam u vás,« dodal naráženje na moje Čechy východní a na labskou pláň, kterými jsem se chlubil, »... samá rovina, až duše se tetelí strachem, že ji vítr odfoukne, a sami musíte se bát, aby vám neodletěla.«

Tady by věru neodletěla tak snadno, nejen že by se zachytila některých lesů nebo strání, ale odlétajíc zastavila by se, pohlížela by znova a znova na velhartický hrad, na ten divoký údol Pstružné, — a nemohla by se odloučiti od toho obrázku, až na konec by si řekla: »Ne, počkám ještě chvilenku, je zde příliš krásně . . .«

Do Švédska.

Kouzla skandinavského severu přivábí k sobě letos mnohem více turistů nežli kdykoli jindy; Švédové oslavují pětadvacetileté vladaření svého krále Oskara II. Na památku toho jubilea pořádají v královské residenci umělecko-průmyslovou výstavu.

Mezi turisty nebudou chyběti ani výletníci z naší vlasti, a doba jest již nedaleka, kdy družina českých cestovatelů nastoupí pouť k Baltickému moři, aby byla potom v několika hodinách hosty královské půdy švédské.

Půvaby a lahoda krajů švédských vylákaly mě na evropský sever několikráte, a podnes vzpomínám na něj s radostným rozechvěním. Těm, kteří okusili již rozkoší sladkého jihu, a pomýšlejí

Digitized by Google

letos na nové cesty, doporoučím luzné kraje švédské co nejvřeleji a radím jim: Vzhůru do Švédska! Opustí-li vychloubavý Berlín asi o 7. hodině večerní a nastoupí cestu po železnici do staroslovanského Štralsundu, trajektem pak na půdu ostrova Rany neboli Rujany, kde již před půltisíciletím pochovali poslední Slovanku, a přibyli potom do Sasnice, aby plavili se po rozvlněném Baltu do Trelleborku, uzří švédské břehy již v hodinách příštího jitra a rozhlížeti se budou za jasného večera již po hladině jezera Melarského a po vodní pláni zátoky Baltické. Ve vodách jejich shlíží se malebný Štokholm se všemi svými půvaby a zasloužil si chvály a slávy, jež se mu vzdává ode všech cestopisců slovy nadšenými: Bůh vzal kus jezerního kraje ze zádumčivého Škotska, kus malebného pobřeží z modravého zálivu Neapolského, skupinu skalnatých bradel a ostrůvků Hyerských, trochu žulových útesů z pohoří Uralského, lesnaté území z kanadských smrčin, kus světové metropole od řeky Sekvany, vysypal vše v nejpestřejší směsici na pobřeží Východního moře a vyčaroval půdu pro založení residenčního sídla švédských králů...

Podrobné vypsání cest po Švédsku zavírá v sobě kniha Štolbova »Za polární kruh« a »Na skandinavském severu«. Jiné výlety podnikati lze dle dobrých rad, jaké jsou uloženy v Meyeru, Baedekru, Griebenu, Jonasu a j. Znalcům jazyka švédského poslouží kniha »Sverige, illusterad för resande. Stockholm«.

Za jakých výhod a podmínek lze vykonati společenský výlet do Štokholmu, připravovaný Merkurem, jest známo již z listů denních. V tomto článku míním dotknouti se jen povšechně věcí, jež třeba předem věděti tomu, kdo vydává se na severní pouť jako nováček. Zkušenější turista obejde se na své cestě do Skandinavie bez mých rad a najde jich s dostatek v knihách již prve uvedených.

K častým dotazům, jež mne došly v záležitosti řeči potřebné k výletu do Švédska, odpovídám, že se lze na jihu smluviti jakž takž pomocí jazyka německého. Ve větších městech, jako je Štokholm a Göteborg, dorozumíme se tím snadněji. K výletům po švédském venkově třeba jest osvojiti si alespoň trošku řeči švédské a naučiti se nejobvyklejším obratům, jak uvedeny jsou v Meyerovi nebo Baedekrovi. Správné výslovnosti bude třeba náležitě šetřiti všudy při jmenech místních a usnadniti si dorozumění. Nässjö čte se jako Nešö, Jönköping jako Jönčöpin, Göta jako Jöta, hotel Göta Källare jako Jöta Čelare a pod.

Okružní lístky s potřebnými informacemi dostati lze v cestovní kanceláři Schenkově na Havlíčkově (Senovážném) náměstí č. 21 v Praze. Tamže lze obdržeti zdarma úhledné popisy pobaltických lázní, jež bylo by navštíviti na cestě zpáteční.

Běžnou jednotkou mincovní ve Švédsku jest koruna, platící asi 65 krejcarů. Koruna dělí se ve 100 örů. V oběhu kolují peníze kovové i papírové. Asi dva tucty soukromých bank mají právo vydávati peníze. Švédské bankovky papírové nebo dvacítikoruny zlaté vyměniti lze již v Praze, a to v Živnostenské bance, která je na zvláštní požádání objednala a pro české turisty uchy-,

Digitized by Google

stala. Za jiných okolností lze dostati švédské peníze v Berlíně, Štralsundě a j.

Průvodních pasů do Švédska netřeba.

Ježto večery bývají ve Švédsku chladnější, opatři se každý také letním svrchníkem.

Směr cesty do Švédska povede turistu nepochybně přes Štětín nebo Štralsund. Zpáteční cesta snad přes Kiel a Hamburk.

V Malmö okusí český turista snad poprvé švédského jídla. Bude jistě překvapen spořádaností a čistotou hostinských místností. Podlaha je pěkně umyta a nádobí se leskne jako zánovní. Plivátko je zakryto zelenou chvojí. Domácí hosté vstupují do jídelny za největšího ticha a hovořívají u stolu jenom šeptem, neklepají, necinkají, nezvoní.

Někde u zdi stojí stolek s čistým ubrouskem a na něm mnoho talířků, vidliček, nožů a lžiček. Hosté zastavují se u vábného toho stolku a nečekajíce, až je někdo obslouží, chápají se sami náčiní a příboru a ochutnávají všech zákusků, jež jsou na stolku vyloženy. Vybírají z nich podle libosti a jedí do sytosti. Bývají tam rybičky, ráčkové, uzený losos, kaviár, studená kýta telecí nebo sobí, tetřev, vajíčka, sýr, máslo, řetkvička, saláty, chléb a j. Za mlsání to platí se asi 25 kr.

Víte, jak vypadá švédský chléb?

Je to podivný boží dárek. Švédové říkají mu knäckebröd. Podobá se židovským macesům. Je černý, tenký, z nekvašeného těsta žitného. Jídá se notně máslem pomazaný.

Jiný druh švédského chleba podobá se perníku a mívá v sobě anýz.

Zákusky zapijeme douškem kořalky (appetitsup), snad kmínkou nebo pomorančovou, vyslovujíce před tím šeptem ve společnosti jakéhokoli souseda skól (píše se skaal), t. j. na zdar!

Po zákusku zasedá host teprv ke svému stolu a žádá po tichu o jídelní lístek, po švédsku matsedel. Vybere si z něho snad kalfstek nebo lammstek, renstek (sobí), orhane (tetřeva), tetřívka (tjäder), brambory (potatis), sýr (ost), a pod. a zapije pokrm lahvičkou piva (flaske bier) nebo mlékem (mjölk), jak to činívají Švédové. Mléko nebo podmáslí přechovává se k zapití v bílém džbánu. Nápoji tomu brzy uvykneme a nebudeme se diviti, předloží-li se nám brambory posypané cukrem místo solí. Švédové rádi cukrují i salát hlávkový a okurkový.

Mezi lihovinami zaujímá ve Švédsku přední místo výborný punč. Poroučíme si jej slovy punč med is, t. j. s ledem. Také cognac och vatn (t. j. koňak a voda) lze slýchati se všech stran četně navštíveného restaurantu. Švéd je milovníkem lihovin, až se mu pobratim Nor vysmívá frásí: »Co by neudělal Švéd za kořalku!« Pravou pochoutkou bývá Švédovi toddy, koňak s horkou vodou.

Jako zvláštnost poručíme si ve švédském restaurantu výběr jídel za 1½, 2 až 3 koruny. Podle ceny, kterou nabídneme, dostane se nám na velikém podnosu většího nebo menšího bohatství upra-

Digitized by Google

vených jídel na malých talířcích. Nebude chyběti ani humr, ani ta neb ona pečeně s různými zákusky. V bílém servitu, složeném v úhledný raneček, předkládají se zároveň brambory na loupačku. Výběr takových pokrmů poroučíme si slovem sexa.

Se zařízením hostinských místností bude ve Švédsku každý náležitě spokojen. Za letních měsíců bude však každý z cizinců postrádati ve své ložnici obvyklé u nás svíčky. Té potřeby mu však jistě nebude, neboť jsou již na jihu Švédska tak světlé noci letní, že lze čísti písmo za večerních červánků ještě o 10. hodině. Dále na sever třeba spouštěti dvoje záclony v oknech, abychom mohli snáze usnouti. Kdo pak zajel by si ve všem pohodlí po železné dráze až za polární kruh, mohl by zříti slunečnou kouli na nebi nepřetržitě ve dne v noci, a to po několik dní.

Železnice švédské vedeny jsou od nejživějšího cípu až po magnetové hory Gellivarské v laponských markách. Nejbohatší síť vykazují ovšem jižní kraje švédské. Výborným prostředkem spojovacím osvědčují se na severu mohutné řeky, po nichž plují kolové parolodi až do nitrozemí.

Rychlík švédských železnic slove v domácí řeči snältog. Pro kuřáky vyhrazeno jest zvláštní kupé zvané rökkupé, pro dámy damkupé. Krajanům našim doporučuji, aby jezdili ve třídě druhé a žádali u kasy lístek na př. Upsala, en andre klassens biljet. Vyhneme se tak společnosti lidí, kteří náruživě žvýkají tabák a plivají po okolí, až se hory zelenají. Dále na sever žvýká se také tabák šňupavý.

Nádražní restaurace švédské jsou výborně zařízeny. Za 1—1½ koruny lze si vybrati oběd nebo večeři buď s pokrmy studenými nebo teplými. Každý host chápej se příboru sám a obslouž se pokrmy podle libosti!

Plavbu památným průplavem Götským (Götakanal), jenž spojuje Kattegat s mořem Baltickým, podnikne zajisté každý buď již cestou do Štokholmu nebo na cestě zpáteční do Göteborku. Viz o tom podrobnou radu v příručních knihách cestovních. Z Göteborku neopomeň nikdo zajeti si k bouřlivým peřejům Trollhätským a navrátíš se z výletu po Švédsku s největším uspokojením.

V Bechyni, 20. července 1897.

J. Kořenský.

Rozvrh cesty
na první oasu alžírské Sahary.

Vykonal člen KČT *Ludvík Sigmund*

v březnu 1897.

3. března odjezd z Prahy v 8·9 večer přes Brod, Mnichov, Inšpruk, Alu, Modenu, dále

Digitized by Google

4. přes Bolognu, Florenz, Arezzo, Řím, přímo
5. do Neapole, příjezd v 6·30 večer.
6. v Neapoli, Hotel de Naples na Corso Ke d'Italia. Dopoledne vozem po Strada Nuova di Posilipo k zálivu Pozzuoli a zpět. Odpůldne následkem deště nucený pobyt v městě. Trattoria: Regina d'Italia a Giardini di Torino. Z Neapole odjezd parníkem „Indipendente" do Palerma v 8 hodin večer.
7. v Palermu, příjezd v 5 hodin večer. Zpozdění asi 9 hodin pro malou rychlost parníku a bouři na moři. Grand Hotel Central u Luattro Canti. Prohlídka města.
8. v Palermu. Prohlídka Palazzo Reale, katedrály a města. Odpůldne procházka po promenádě „Favorita". Večer kistorante Oreto, Piazza Marina.
9. v Palermu. Vozem na Monreale, návštěva katedrály. Odpůldne procházka na Foro Italico, ve Villa Giulia, Orto Botanico a Corso na Via Macqueda až k Favorita. Večer návštěva taveren.
10. v Palermu, dopoledne procházka chudými čtvrtmi města. Z Palerma odpůldne 3·50 odjezd drahou do Marsaly, příjezd v 8·10 večer. Hotel Lilibeo.
11. z Marsaly do Tunisu, odjezd parníkem „Principe Amedeo" v 9 ráno. Přistání u ostrůvku Pantelleria ve 4 odpůldne.
12. v Tunisu, příjezd ráno ve 4 před jezero tuniské. Čeká se na pilotu a na denní světlo, aby se mohlo vjeti úzkým, 11 *km* dlouhým kanálem v jezeře do města. Přistaneme na nábřeží v 6 ráno. Grand Hotel de Paris. Prohlídka Dar-el-Bey, bazaru, arabských a židovských čtvrtí města. Odpoledne vlakem do Bardo ve 2·20. Zpět pěšky branou Saadom. Příjemný pobyt v kavárnách na Avenue de France. Večer návštěva divadla Folies Bergères a Théâtre français.
13. v Tunisu. Dopoledne procházka městem, odpůldne výlet do Marsy a Cartaga drahou, odjezd v 1·45. V Marse až k břehu mořskému a zpět pěšky do katedrály St. Louis nad zříceninami Cartaga; z nádraží Malka drahou zpět do Tunisu. Večer a v noci návštěva arabských kaváren, kde se předvádí břichový tanec.
14. z Tunisu do Constantiny drahou, odjezd v 8 ráno, příjezd v Constantině v 11·59 v noci. Grand Hotel.
15. z Constantiny do Biskry drahou, odjezd v 9·25 ráno, v Biskře, příjezd 6·31 večer. Hotel Victoria. V Biskře večer návštěva maurských kaváren s tanečnicemi, pak Kasina, skvostné budovy restaurační s malým divadlem Variété.
16. v Biskře. Procházka po novém městě, černošské čtvrti, parku Landon a ve staré Biskře, vesnici čistě arabské; odpůldne vystoupení na „Col de Spha", dvě hodiny vzdáleného od Biskry. Odtud velkolepý rozhled na nedozírné moře Saharské. Radno vzíti spolehlivého vůdce z hotelu. Večer stráven v arabských chantanech a kasině.
17. z Biskry odjezd v 6·20 ráno drahou do Constantiny. V Constantině příjezd v 3·49 odpoledne. Grand Hotel. Procházka městem.
18. v Constantině. Prohlídka památností města. Odpůldne podél řeky Rhumelu, ve slujích této výlet kolem celého města. Večer v arabské zábavní čtvrti.

Digitized by Google

19. z Constantiny do Tunisu. Odjezd v 6·10 ráno, příjezd v Tunisu v 10·5 večer. Grand Hotel de Paris.
20. v Tunisu. Procházka městem. Z Tunisu odjezd ve 4 odpoledne parníkem „Principe Amedeo“ do Marsaly. Za kanálem tuniským v moři zakotví parník do 8 večer, aby mohl stihnouti na ostrov Pantelleria za denního světla. Rozbouřené moře nedovoluje přistání u hlavního přístavu Pantellerie, kam dorazíme asi v 6 ráno. Obrátíme tedy a obeplujeme půl ostrova; přistaneme v malé, tiché zátoce na opačné straně ostrova. Touto manipulací ztrácíme 2 hodiny. V Marsale, příjezd v 5 večer. Zpoždění 4 hodin. Hotel Centrale. Večer a v noci zábavné divadlo bouřlivých voleb sněmovních.
22. z Marsaly do Palerma drahou. Odjezd v 6·17 ráno, příjezd v Palermu 10·16 ráno. Grand Hotel Central. V Palermu odpůldne vystoupení na 630 *m* vysoký vrch Pellegrino se skvostnou vyhlídkou.
23. z Palerma přes Messinu do Taorminy drahou, která, vedouc na břehu mořském, překvapuje krásou scenerie. Odjezd v 10·45 ráno, v Taormině, příjezd v 6·48 večer. Hotel Naumachia. Večer v italském divadle.
24. v Taormině. Se zřícenin řeckého amphiteatru pozorován velkolepý východ slunce (5·50). Vystoupení na 635 *m* vysokou, strmou skálu, na níž rozkládá se malé místo Mola, odkud rozhled nevšední krásy. Z Taorminy do Messiny vlakem. Odjezd ve 3·24 odpoledne, příjezd v Messině ve 4·22 odp.; odtud lodí „Chariddi“, opatřenou kolejemi pro přímou dopravu osobních vozů přes úžinu Messinskou do Reggia, kde se přistane v 5·22 odpol. Z Reggia v 6·30 večer do Prahy přímým vlakem, ve kterém se pobude 60 hodin.
25. Přes Paola, Neapol, Řím, Veronu,
26. Inšpruk, Mnichov a Brod.
27. března v Praze příjezd v 7·10 ráno!

Vykonaná cesta v kilometrech:

Praha-Ala	850 *km*	Biskra-Tunis	704 *km*
Ala-Neapol	892 „	Tunis-Marsala	322 „
Neapol-Palermo . . .	311 „	Marsala-Palermo . . .	165 „
Palermo-Marsala . . .	165 „	Palermo-Taormina . .	280 „
Marsala-Tunis . . .	322 „	Taormina-Messina . .	48 „
Tunis-Constantina . .	464 „	Messina-Reggio . . .	5 „
Constantina-Biskra . .	240 „	Reggio-Praha	2215 „
	3244 *km*		3739 *km*

Celkem:

po moři	960 *km*
po dráze	6023 „
	6983 *km*

Jízda trvala po moři 68 hodin, po dráze 174 hodin.

Průměrná rychlost lodi 14 *km* za hodinu, vlaku 35 *km* za hodinu.

V tomto programu předpokládá se znalost Italie až do Neapole. Jinak je takřka nemožno jeti Římem a blízko Syrakus, Girgenti a Seli-

Digitized by Google

nuntu, aniž by se tato místa neprohlédla. Uvedené pobyty stačí úplně. V Taormině sebe delší zdržení neunaví. Hlavní cestovní potřebou jest výborné zdraví a v 6 hodin ráno býti již na nohou. Znalost italštiny a francštiny jest nutna, jinak necestujete, nýbrž jste otroky vůdců, kteří nejsou tak nevinní, jak se zdají.

Denní jízda drahou v Africe a na Sicilii seznámí zcela dobře s krajinou i turistu nároků plného.

Zbraně jsem neměl a též jsem jí nepotřeboval ani při nočních potulkách nebo cestách v krajině.

Proti vydíravosti a dotěrnosti jest nejlepším prostředkem znalost cestovní knihy a absolutní nedůvěra v lidi, kteří vás na ulici osloví. Ostatně i vůdce z hotelu vás napálí. Po cestovním pasu se žádný neptá.

Výlohy cestovní jsou přiměřené velkému hladu, který v tom výborném jižním vzduchu pocifujeme. Poněvadž v Africe není restaurací, jsme nuceni v hotelu se stravovati, čímž stoupne denní výdej za hotel na 6—7 zlatých.

Aby se všeho náležitě užilo a maličkosti také koupily, jest třeba míti s sebou 10 zlatých na den kromě dopravy, kteráž vyžaduje z Prahy do Biskry a zpět — jak uvedeno — kolem 300 zlatých.

Cestu je lépe podniknouti v dubnu. Je stálejší počasí, tišší moře a bujnější příroda.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 30. června 1897. Přijato 8 nových členů. — Vzato k vědomosti, že p. Prokop označil společně s pp. Bečvářem, F. Dvořákem a nadlesním p. Hořejším trať Karlův Týn-Sv. Jan pod skalou až k Dubu. Pan nadlesní Hořejší byl zmocněn, aby opatřil na náklad klubu před vodopády zřízení nové stezky a nových zábradlí. — Panu Klöcknerovi, inspektoru panství karlštejnského, a nadlesnímu p. Hořejšímu vzdán za jejich ochotu dík klubu. — Odboru berounskému dopsáno o opatření opravy značek klubu na další trati od Dubu do Berouna. — Odbor domažlický vyslovuje starostovi dík za účast při otevření chýše na Čerchově a za dar veškerého prádla pro chýši, vyslovuje politování nad útoky proti starostovi činěnými a zasýlá fotografie chýše Pasovského a rozhledny. — Jednatel odboru jilemnického, p. Buchar, oznamuje, že podnikne se školními dětmi dvoudenní výlet do Krkonoš. — Členové odboru strakonického se sídlem ve Volyni hodlají zaříditi ve Volyni odbor. — Dopíše se, aby setrvali vzhledem ke stanovám až do konce roku v odboru strakonickém. — Vyžádány bližší zprávy o poškození Klácelky u Liběchova.

Schůze ze dne 28. července 1897. Přijato 34 nových členů. — Projednán program sjezdu českých turistů v Domažlicích, jak jest uveřejněn na jiném místě tohoto čísla. — Na označování cest v Šárce vyplacena částka 50 zl. — Změna stanov odboru brněnského a stanovy odboru ve Volyni byly úředně schváleny. — Zpráva odboru hořovického o poškození rozhledny hořovické bleskem vzata k vědomosti a učiněna potřebná opatření. — V Jičíně zřízeno 5 studentských noclehárem. Taktéž sl. městská rada v Rakovníku zřídila studentskou noclehárnu, začež jí poděkováno. — Poškozená chrazení Klá-

Digitized by Google

celky u Liběchova bylo napraveno. — K návrhu p. Pohnerta učiněny byly kroky k úpravě správného českého textu na mapách generálního štábu.

Odbor KČT ve Volyni. Výměrem sl. c. k. místodržitelství v král. Českém ze dne 10. července 1897, čís. 102.924 bylo utvoření spolku pobočního pod názvem Odbor KČT ve Volyni, se sídlem ve Volyni, na základě stanov předložených povoleno.

2. Zprávy z odborů.

Z odboru KČT v Domažlicích. Třeba nepříznivé počasí vadí výletům do našich lesů a hor, které jsou mlhou a mrakem často zakryty, přec Čerchov a s ním i naše chýše Pasovského jest denně útulkem turistů. Hospodář v chýši zásoben jest výtečným ležákem i jinými nápoji a pokrmy, ba lze u něho i dobré mléko a smetanu, vše v levných cenách dostati. — Chýše Pasovského byla obohacena opět novými dary. Starosta KČT p. V. Pasovský věnoval k okrase hostinské místnosti znaky koruny svatováclavské a náš starosta p. Petr Hana poskytl fermež ku natření chýše zevně i uvnitř. Pan J. Radl, obchodník, věnoval poštovní schránku na dopisy; pokladník p. M. Sekera mezi jinými dary turistický pytel atd. — Studentské noclehárny zdárně prospívají, neb každodenně přicházejí studující, jimž poskytujeme dalších rad ku cestování po Šumavě. Zásluha o organisaci tu patří odboru plzeňskému, zvlášť pak jeho jednateli p. prof. A. Kostincovi, jenž praktického průvodce zpracoval. — Pan prof. Kubeš, jenž v Č. Kubici prázdniny tráví, hodlá zhotoviti řádný pohled s rozhledny čerchovské. — Pensionát Krásnohorská na České Kubici hostí vybranou českou společnost. Stavba nového nádraží zde blíží se svému dokončení. — Česká Kubice bude opět jednou vilou okrášlena, jíž dle vkusného plánu zamýšlí zbudovati člen náš, pan civ. inženýr F. Pek. — Ku sjezdu Klubu českých turistů v Domažlicích vydá odbor potřebnou brošuru „Průvodce po Domažlicích a okolí“. Krajina naše nemá dosud podobného spisu turistického, v němž by popsána byla veškerá zajímavá místa na Chodsku. — Spis ten zdobiti bude hojnost zdařilých vyobrazení — pohledů to na jednotlivé krásné partie a znamenitější budovy. Lze doufati, že levná brošura přijata a co nejhojněji rozšířena bude v kruzích členstva turistů českých a příznivců krajiny domažlické. *M. D.*

Noví členové na rok 1897.

V centrále:

390. Pan MUDr. J. Kohout, lékař ve Žlebích, č. b. 225.
391. „ A. H. Havlíček, starosta ve Žlebích, č. b. 226.
392. „ Emil Šel, stavitel ve Žlebích, č. b 227.
393. „ K. Wagner, knížecí tajemník ve Žlebích, č. b. 228.
394. „ Josef Pfeifer, hostinský ve Žlebích, č. b. 229.
395. „ Leopold Nejedlý, řídící učitel, Král. Vinohrady, č. b. 63.
396. „ Alois Jelínek, bankovní úředník, Král. Vinohrady, č. b. 64.
397. „ Josef Sucharda, hostinský „U Karla IV.“, Karlův Týn, č. b. 230.

V odboru domažlickém:

398. Pan JUDr. Max Bondy, advokátní koncipient v Domažlicích, č. b. 142.
399. „ Antonín Pittl, maj. domu v Domažlicích, č. b. 143.
400. „ Antonín Peroutka, obchodník v Domažlicích, č. b. 144.

V odboru jičínském:

401. Pan Bedřich Outrata, majetník knihtiskárny v Jičíně, č. b. 54.
402. „ Jan Blahník, c. k. oficiál cukerní daně v Jičíně, č. b. 55.
403. „ Josef Knotek, továrník v Jičíně, č. b. 56.

V odboru jilemnickém:

404. Pan Vilém Kotyk, účetní hraběcího bělidla v Hrabačově, č. b. 131.
405. „ Josef Poláček, obchodvedoucí v hotelu „Pošta“ ve Vrajtu, č. b. 132.

V odboru lounském:

406. Pan Frt. Záhejský, stavitel v Lounech, č. b. 110.
407. „ Václav Verner, stavitel v Lounech, č. b. 111.
408. „ V. Krulyš, hospodářský správce v Lounech, č. b. 112.

Digitized by Google

409. Pan Frant. Vávra, c. k. vrchní inženýr, přednosta stanice v Lounech, č. b. 113.
410. „ Jan Žehr, obchodník v Lounech, č. b. 114.
411. „ Frant. Tobek, pokladník cukrovaru v Lounech, č. b 115.
412. „ Emanuel Šustera, materialista v Lounech, č. b. 116.

V odboru plzeňském:

413. Pan Antonín Zopf, měšťan a majetník realit v Plzni, č. b. 254.
414. „ Martin Rádl, městský úředník v Plzni, č. b. 255.
415. „ JUC. Emil Peták, c. k. auskultant v Plzni, č. b. 256.
416. „ Antonín Gruber, inženýr. asistent v továrně Škodově v Plzni, č. b. 257.

V odboru sušickém:

417. Pan Karel Valenta, inženýr v Praze, č. b. 39.
418. „ Josef Hamák, konceptní praktikant v Sušici, č. b. 40.
419. Veledůstojný pán Matěj Fána, děkan v Sušici, č. b. 41.

V odboru štramberském:

420. Pan Josef Krejčí, c. k. rada zemsk. soudu v Novém Jičíně, č. b. 60.
421. „ Karel Perna, učitel v Mořkově, č. b. 61.
422. „ Vincenc Macháček, dílovedoucí v Závěšicích, č. b. 62.
423. „ Bohumil Rýpar, c. k. soudní adjunkt v Novém Jičíně, č. b. 63.

Studentské noclehárny.

K doplnění výkazu o studentských noclehárnách uvádíme další, v poslední době zřízené noclehárny:

Strakonice. Sam. nocl. v měšťanské škole; doz. = p. B. Schiebl, c. k. cejchovní; s = 10, nocleh zdarma. V hostinci p. Vachty: o = 25, v = 15.

Rakovník. Sam. nocl. v dívčí škole; 3 l zdarma; č = celé prázdniny.

Jičín. 1. Sam. nocl. v budově měšťanských škol: č = 1./8.—10./9. — 2. Host. „U České koruny“; s = 8, o = 30, v = 14, vm = 25; 4 l a 10 zn. — 3. Host. „U modré hvězdy“; s = 10, o = 35, v = 16, vm = 25; 4 l a 20 zn. — Host. v Sokolovně (pro hromadnou návštěvu); s = 7, o = 25, v = 14, vm = 22. — 5. Host. „U zlatého bažanta“; s = 7, o = 25, v = 15, vm = 20; 4 l po 20. — 6. Host. „U zlatého anděla“; s = 10, o = 30, v = 16, vm = 28; 2 l po 20. — Dozorce ve všech těchto noclehárnách p. Frant. Vítek, lékárník. *)

*) s = snídaně, o = oběd, v = večeře obyč., vm = večeře masitá; l = lůžko. zn = slamník; č = doba, po kterou možno noclehárny použiti.

Kurs studentského cestování: Výnosem ze dne 5. června 1897 číslo 16.463 nevidělo se c. k. zemské školní radě dáti svolení, by v prázdninách roku letošního konán byl kurs studentského cestování pro studující mládež středních škol a ústavů učitelských.

Strakonice: Noclehárna umístěna jest v budově škol měšťanských. Dozorcem pan B. Schiebl, jednatel odboru. Velké náměstí, č. 8,, u něhož jest se hlásiti. — Nocleh zdarma, snídaně 10 kr., oběd 25 kr., večeře 15 kr.

Rakovník: Sl. městská rada v Rakovníce zřídila po čas prázdnin školních noclehárnu studentskou v dívčí škole; noclehy zdarma, přihlásiti se na městském úřadě, kdež se i další pokyny ochotně udělí.

Příbram: Soukromá noclehárna v Nové ulici č. 34., u sl. Anny Hrbkové, není otevřena.

Digitized by Google

Studentskou noclehárnu v Jičíně zřídil letos péčí sl. obce jičínské odbor KČT v Jičíně v budově obecných a měšťanských škol. Studující nechť se legitimují u dozorce noclehárny pana lékárníka Františka Vítka, pokladníka odboru. Těm, kdož se vykáží studentskou legitimací, poskytne se pohodlný nocleh zdarma, strava pak v ustanovených hostincích za cenu velice mírnou. Studující, kteří krásné okolí jičínské o prázdninách navštíviti míní, nechť se s plnou důvěrou obrátí na jičínský odbor KČT, kde se jim pomocné rady a přátelského přijetí vždy s ochotou dostane. — Noclehárna otevřena jest od 1. srpna do 10. září t. r.

Studentské výlety. Velice poučný a následování hodný výlet vykonali 10. července žáci III. ročníku ústavu učitelského v Plzni. Vyjeli v 5·17 z Plzně do Velkého Boru, odtud šli do Horažďovic a po prohlídce města přes Prácheň na Rábí, kde byl oběd. Po něm jeli ze stanice Žichovice-Rábí do Sušice, vynikající jak krásným okolím a velkým průmyslem, tak vlídností a ochotou svého obyvatelstva. Odchod z města na nádraží k vlaku v 8·15. Času bylo dosti: prohlídce Rábí mohla se věnovati 1 hod., obědu 1¼ hod., prohlídce Sušice 4 hod., a zbyly ještě do odchodu 2 hod. Hlavní výlohy byly: jízda 97 kr., oběd 30 kr.

Nové turistické stanice.

Karlův Týn: p. Josef Sucharda „U Karla IV.“. Za postel (nocleh hromadný) 10 kr., za pokoj s jednou postelí 60 kr., za pokoj s dvěma postelemi 90 kr., za jednospřežní příležitost na půl dne 200 kr., za jednospřežní příl. na celý den 350 kr., za dvouspřežní příl. na půl dne 400 kr., za dvouspřežní příl. na celý den 600 kr. Za studentský nocleh s večeří a snídaní 25 kr.

Kokořin-Důl, pošta Vysoká; pan Vojtěch Lupíšek zařídil restauraci pod hradem Kokořínem; hostinské pokoje jsou k disposici. Pro členy KČT oběd 50 kr. — Pro větší společnosti společný oběd za mírnou cenu. —

—⟡—

Příbram. Hotel J. Šplýchala, přestal býti klubovní stanicí.

Literatura.

Vycházky a výlety po okolí příbramském. Sestavil Lad. Malý. 1897. Nakladatel K. Simon, knihkupec v Příbrami. Cena 10 kr., s turistickou mapou okolí příbramského 25 kr. Doporučujeme P. T. pánům členům nového tohoto průvodce po okolí příbramském, který stručně a čistě turisticky jest zpracován a přehlednou mapkou doplněn.

Kafkův illustrovaný průvodce po království Českém. I. díl: **Česko-Saské Švýcarsko.** Napsal Jos. Kafka, adjunkt musea království Českého. S mapami, plánky a vyobrazeními. Praha, nákl. Dr. Ed. Grégra. Řivnáčův Průvodce po království Českém už dávno i svou formou i svým obsahem je zastaralý a každý pokus nahraditi jej musíme vítati jen s potěšením. Průvodce Kafkova vítáme tím spíše, jelikož podle prvního svazečku právě vydaného jsme oprávněni očekávati knihu dosti důkladnou i praktickou. Jest totiž úmyslem vydavatelstva i pisatele vydati zevrubného, pokud vhodno i illustrovaného průvodce po král. České m asi v 18 oddělených dílcích, z nichž každý zahrnoval by určitou význačnou krajinu a byl každému jednotlivě přístupným. Tím způsobem dostane se nám — doufejme, že záhy — v několika dílcích celé knihy dle přání a praktické potřeby rozdělitelné. Souhlasíme s vydavatelstvem, že pohlížejíc na vlast českou s vyššího hlediska, odůvodněného dějinami vzniku přirozeného i rozvoje kulturního překročuje někdy hranici zeměpisnou zaokrouhlujíc některé kraje (jako i Česko-Saské Švýcarsko) přibráním sousedících měst zemí sousedních; turistům jen s prospěchem. První dílek „Kafkova průvodce“ presentuje se velmi pěkně. Vedle nut-

Digitized by Google

ného, ale přece stručného úvodu přírodovědeckého, země- a dějepisného obsahuje přehled nejvyšších bodů a vyhlídek, míst lázeňských a letních sídel; pak cestovní rozvrh od výletů jednodenních počínaje až po čtrnáctidenní cestu Česko-Saským Švýcarskem; velmi podrobné i pěkné pokyny cestovní (ve kterých užívali bychom raději slova vývrtka místo zátkopáč) a vysvětlivky. Po té třináct různých tratí probírá krajinu co nejpodrobněji. Pokud Průvodce vyhovuje praxi, pozná arci nejlépe výkonný turista. Tuto omezíme se jen na některé poznámky rázu spíše zevního. Průvodce hned při běžném prohlédnutí zamlouvá se svou úpravou, neboť na malém prostoru stěsnáno je velmi mnoho látky. Však odbočky a jednotlivé výlety, vyznačené beztoho již hustším tiskem, nebylo již třeba tisknouti dvousloupcově. Bylo by se tím získalo trochu místa. Velmi instruktivní jsou přidané vyhlídky s Jílového Kamene a s Brandlu, nebo obrazy, jako geol. profil Č. S. S. (str. 8) a Jetřechovické skály od Tonsbergu str. 59. Za to méně se nám zamlouvají obrázky ostatní, které v knížce tak malé, — která na to musí býti ještě laciná, — nikdy nemohou býti docela přesny. Mapky jsou sice jednoduchy, ale přehledny. Dávati přednost názvům slovanským, třeba starším, tam, kde se jich v místě samém dávno neužívá, nemá pro praxi dostatečného zdůvodnění. Co nám platno, že místo to které bylo kdysi slovanské, ale teď již není! Těšíme se na pokračování Kafkova průvodce, jehož rozvoj tuto budeme stopovati s interessem *G. H.*

Letem českým světem, národní album české, dospívá právě sešitu 18. Dle prvotního rozpočtu vydavatele byla by to asi polovina celého díla, které bude obsahovati 30—40 dvacetiobrazových sešitů. Upozornili jsme již na skvostné, ryze národní dílo toto své čtenářstvo a činíme tak nanovo. Nedotýkajíc se tak zvané „širší vlasti", zůstává v hranicích československého světa a zachycuje trefným způsobem vlastenecké jeho pointy. Jako nás překvapil svou dojemnou náladovostí na př. pohled na Bílou Horu u Prahy, jenž jest jedním z mistrovských čísel celého díla se svým symbolickým oživením pradávných bělohorských ptáků a listopadovým popraškem sněhu v smutných, za obzor běžících brázdách, tak neméně živě budí naše reminiscence v tomto sešitě dumavý pohled na Janský vršek u Turnova a melancholický v opuštění svém Vyšehrad. Stavitelskou malebností honosí se moravská Lednice a starý kout Lipnické kaple. Krajinářsky zajímavý jest Svojanov a Abršpach. Vlastenecky svěže působí čistý Havlíčkův rodný domek a mohutná Žižkova mohyla u Přibislavi. Ze vnitřků budí náš zájem svatováclavská kaple hradčanská a nádherný renaisanční sál univ. knihovny v Praze. Český průmysl representován pohledem do Plzeňského měšť. pivovaru a saisonní pohled podávají Františkovy lázně. Malebné střídání jednotlivých obrazů mile vábí a překvapuje. Texty k jednotlivým obrazům jsou při vší nutné stručnosti vždy trefné a namnoze velmi svižné. Čest dílu takovému!

K celému nákladu tohoto čísla přiložen Program sjezdu KČT, „Z Prahy do Podmokel" a prospekt obchodní firmy F. Šašek.

Blízko chýše Pasovského na Čerchově roste množství malin a hospodář náš v chýši má četnou rodinu, která je sbírati může. Za tím účelem obracím se na pány členy odboru — cukráře neb výrobce šťávy malinové, by laskavě udali, zdali by maliny ty odebrali a v jaké ceně.

Max Duffek,
jednatel odboru KČT v Domažlicích.

Děkuje P. T. pp. členům sl. Klubu českých turistů za přízeň mně v **kníž. hostinci „u Šumavy" v Lenoře** po léta tak hojně prokazovanou, dovoluji sobě uctivě oznámiti, že převzal jsem společně s p. Aschem

„Hôtel zum Mohren"
ve Vöcklabrucku,

ležícím na hlavní trati mezi Lincem a Solnohradem, známém to východišti do nejkrásnějších partií Solné komory. Prose za další přízeň i doporučení nového mého podniku, podotýkám, že vhodné zařízení hotelové, chvalně známá kuchyně i výborně opatřený sklep ctěné turisty-krajany, již mě při příležitosti navštíviti ráčí, v každém ohledu zajisté uspokojí. V dokonalé úctě

Josef Vilím.

Digitized by Google

Vstupenky do Mezinárodního panoramatu
na Příkopě

prodávají se v kanceláři klubu (u Doušů) za snížený poplatek **10 kr.**

Mezinárodní panorama v Praze, na Příkopě (v Novém Bazaru) vystavuje každý týden jiné pohledy na města, budovy, sochy, lodi, na hory a lesy, na ledovce, moře tiché a vzbouřené a jiné zajímavé předměty ze všech dílů světa, hojným počtem vždy zdařilých stereogramů. — Program každého týdne lze z veřejných plákátů a listů seznati.

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké jakož i jemné módní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a v levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jedině „U Štajgrů“,
Kolín, Rubešova ulice.

→● Vzorky na požádání franko. ●←

Turistická náplasť

z lékárny „u Sokola“ odstraňuje jistě a rychle kuří oka a zatvrdliny kůže vůbec. Cena krabičky 35 kr., s rekom. pošt. zásilkou o 15 kr. více. — Tamtéž lze též obdržeti **salicylový lůj a salicylový pudr,** osvědčené prostředky proti pocení nohou, v krabicích po 25 kr., frankovaná pošt. zásilka o 20 kr. více.

Lékárna „u Sokola“
J. Vítka v Praze,
roh Ječné a Tůní ulice.

Dodavatel Klubu českých turistů a jeho odborů, sl. Č. Ú. J. V. a většiny sl. českomoravských klubů, sl. závodních výborů v Brně, Pardubicích, Roudnici atd.

PETR SVOBODA,

závod rytecký a ozdobnický
v Praze, Bartolomějská ulice č. 309-I.,
zhotovuje
odznaky spolkové, veškeré závodní **čestné ceny a čestné odznaky,** buď dle návrhů jemu podaných neb dle nákresů vlastních.
Vkusné provedení, ceny nejlevnější.

Dalekohledy

pro obě oči, nejnovější soustavy, malé kapesní a větší, 10- až 30-krát zvětšující, polní vojenské a námořnické binokle až 13krát zvětšující, nejnovější binokl pro turisty, **Hellos a Viskont,** se silným zvětšeným a velkým zorním polem, divadelní kukátka od zl. 5·— počínaje doporučuje u největším výběru

Karel Heler, optik c. k. oční kliniky **v Praze,** na Příkopě č. 5, naproti „Špinkům“, **na Král. Vinohradech, Havlíčkova tř. čís. 299, naproti stanici tramwaye.**
Illustrované ceníky zdarma a franko.

Digitized by Google

18. sešit

Letem českým světem

obsahuje následující skvostné fotografické pohledy:

Plzeňské náměstí.
Skalka.
Sloup na Moravě.
Kostelík v Kočí.
Museum král. Českého.
Velké Meziříčí.
Tolštejn.
Zvikov.
Prachovské skály.
Mor. Krumlov.
Kunáň.
Lévý Hradec.

Dvoje vydání:

I. tiskem po obou str. papíru, sešit 30 kr., pošt. 33 kr., v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 3·30.
II. tiskem po jedné str. papíru, sešit 40 kr., poštou 44 kr., v předplacení na 10 seš. pošt. zl. 4·40.

Odběratelům při posledním sešitě přeskvostná premie:

Celkový pohled na matičku Prahu.

Lze objednati v každém knihkupectví, jakož i v

Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Přástky na Chodsku.
Předvedené hostům sjezdu Klubu českých turistů v Domažlicích.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytuji se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.« Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. ZÁŘÍ 1897. ČÍSLO 9.

Díkůvzdání
do Domažlic, Nové Kdyně a okolí!

Navrátivše se ze sjezdu českých turistů, konaného ve dnech 14. až 16. srpna t. r., pokládáme za povinnost zvláště milou, abychom vzdali díky všem, kdož se slavnostního přijetí účastníků sjezdu súčastnili.

Zejména vřele děkujeme sl. městské radě královských Domažlic, která sjezd náš ve svou záštitu vzíti ráčila, sl. Odboru Klubu českých turistů v Domažlicích, který veškeré uvítací a sjezdové přípravné práce na se vzal a vzorně provedl, spanilým dámám a obětavým pánům, kteří slavnostního představení „Přástek na Domažlicku“ se súčastnili, veškerému obyvatelstvu král. města Domažlic za skvělou výzdobu města a účastenství při sjezdovém rokování, při výletech i večeru na počest sjezdu pořádaném, obětavým dámám, které v Chýši Pasovského na Čerchově v úkol hospodyněk se uvázaly, J. O. urozenému pánu Jiřímu říšskému hraběti ze Stadion-Tannhausenu, pánu na Trhanově, jenž nás v útulně na Čerchově vzácnou svou návštěvou poctiti ráčil; sl. radě král. města Nové Kdyně a obyvatelstvu města toho za skvělé uvítání na nádraží novokdyňském a průvod městem; sl. Pařížskému odboru Hlaholu v Plzni, jenž nás v pensionátu „Krásnohorská“ v České Kubici krásným zpěvem uctil a dojal; vůbec pak platí díky naše všem, kdokoli na sjezdu našem účast brali!

Dáno v Praze, dne 26. srpna 1897.

Za ústřední výbor Klubu českých turistů:

Karel Pohnert, jednatel. **Vratislav Pasovský,** starosta.

Digitized by Google

Třetí sjezd
Klubu českých turistů v Domažlicích

ve dnech 14., 15. a 16. srpna 1897.

Referuje *Jan Koutský*.

Pro třetí sjezd Klubu českých turistů zvoleny letos Domažlice. Královské pohraničné toto město vyniká starobylými památkami, má krásné okolí, leží v památném kraji Chodů, a turistika pronikla tam již hluboko, přes poměry z počátku dosti nepříznivé. Důvody tedy dosti vážné, aby byla tato západní vlasti hráz zvolena za středisko sjezdové. Ihned činěny přípravné kroky: slavná městská rada dožádána byla o protektorát, což bylo ochotně přijato, a odbor domažlický vynasnažoval se, aby pobyt hostům učinil co nejpříjemnější. Jsa si vědom, jaké obliby došli chrabří Chodové v matičce Praze při Národopisné výstavě, ustanovil na první večer »Chodské přástky«; aby pak ukázal svoji činnost v okolí, vedl hosty své druhý den na malebné zříceniny hradů Rýzmberka a Herštýna a třetí den konečně věnován byl výletu k největšímu podniku odboru, k rozhledně na Čerchov, u níž stojí první útulna klubu — Chýše Pasovského. Takový byl rozvrh sjezdu, při čemž ovšem byla jednou z hlavních věcí sjezdová schůze a před ní prohlídka města v neděli dopoledne.

Ačkoli počasí v poslední době právě nesvědčilo ve prospěch sjezdu, přihlásilo se do soboty přece 45 účastníků. Ti přijeli do Domažlic jednak v sobotu v poledne, jednak večer. Již odpoledne rozešli se někteří do okolí na vycházku, jmenovitě na Veselou horu k sv. Vavřinci, kam příznivé počasí je lákalo. Bohužel, mlhy na hory se tlačící bránily rozhledu.

Sjezd zahájen byl v sobotu večer v sále »U černého koně« na náměstí. Když se příchozí posilnili večeří a trochu si odpočinuli, povstal p. Fr. Kitzberger, který zastupoval nepřítomného p. starostu Hanu a pozdravil účastníky touto řečí:

Velectěné shromáždění! Město Domažlice s potěšením a radostí vítá dnes u sebe účastníky třetího sjezdu Klubu českých turistů. S potěšením proto, že víme, jak KČT se vší pílí snaží se odvrátiti proud českých turistů od ciziny a odhalovati jim krásy české vlasti, aby, tak ji poznávajíce, tím vřelejší láskou k ní planuli. A tato snaha KČT, tato jeho práce právě v dnešních poměrech má význam veliký. Tím působením stává se KČT spolkem vlasteneckým, spolkem, který pracuje pro vlast ne hlučnou řečí, nýbrž skutkem klidně a vytrvale. Proto i Domažlice, ta stará vlasti hráz, uznávaly a uznávají stále snahy KČT a přejíce mu hojného zdaru na všech jeho podnicích, vítají ještě jednou u sebe Klub českých turistův.

Digitized by Google

Když utišil se potlesk vyvolaný řečí p. radního, přivítal hosty místostarosta odboru domažlického p. prof. Ferd. Samohrd:

Spanilé dámy, velectění pánové! Domažlický odbor má dnes potěšení hostiti v starém městě svého působení své, abych tak řekl, bratry z širých krajů vlasti naší a vykonává úkol naň vložený s tím větší radostí, že v nynější době vidí skoro denně ovoce snah KČT, které památné krajině naší takovou měrou byly věnovány. Nebudu Vám, velectění, mnoho slibovati, co vše jsme Vám za to připravili, ale doufám, že s námi budete spokojeni. Nepřipravovali jsme Vám nic vzácného, jen to, co máme doma, ale ručím Vám za to, že kraj náš si Vás získá cele a že tato Vaše návštěva nebude poslední. Vítáme Vás tedy u nás a všem dalším výletům Vašim k nám volám „Na zdar!"

Rozumí se, že provolání páně professorovo bylo přijato s náležitým důrazem. Po té p. starosta KČT Pasovský poděkoval za obě přivítání asi takto:

Velectění! Není to poprvé, co Klub náš zavítal do starobylých Domažlic, a vždy dostalo se mu zde upřímného přivítání. Bylo to poprvé před čtyřmi lety, bylo to později při zaražení zdejšího odboru, potom při otevření rozhledny na Čerchově a posléze při otevření útulny tamtéž. Šli jsme sem poprvé, přiznávám se, s nedůvěrou, ale tato nedůvěra rozplynula se Vaší laskavostí, tak že staré Vaše město a památný kraj Chodů nám takřka k srdci přirostly; chodíme k Vám jako k bratřím. Vždyť víme, že naše snahy našly tu ocenění, že naše práce došly zde podpory a účasti, a KČT s pýchou počítá královské Domažlice mezi první své zakládající členy. Zahajuje třetí sjezd KČT, děkuji Vám za Vaše vřelé přivítání a slibuji Vám jménem všech českých turistů, že kraj Váš budeme stále podporovati, jej doporučovati, že zde pracovati nepřestaneme, a volám všem turistům na český západ: „Na zdar!" a „Dobrý vítr!"

Po řeči páně starostově, která vyvolala hojný souhlas, byly předčítány telegramy a dopisy došlé k zahájení třetího sjezdu. Byly to:

Z Misdroye: Od moře Baltického zasíláme všem účastníkům sjezdu srdečný pozdrav, provolávajíce dalšímu rozkvětu české turistiky hřímavé: „Na zdar!" Hana, dr. Regal, Žuvníček.

Z Rokycan: Zdar nejlepší třetímu sjezdu klubovnímu a všem velectěným účastníkům srdečný turistický pozdrav. Bude-li trochu možno, súčastním se s chotí zakončení sjezdu na Kubici. Holejšovský.

Z Veselí: Nemoha se súčastniti, přeji srdečně: „Dobrý vítr!" Vrchní rada Plischke.

Z Turnova: Ku další plodné práci turistické na rozkvět českého západu zasílá z českého severu nejvřelejší pozdrav Odbor turnovský.

Z Eisenštejnu: Ctěný pane! Račte laskavě tlumočiti naše upřímné přání ku zdaru třetího sjezdu Klubu českých turistů v Domažlicích. Za turisty t. č. dlící ve stanici klubové „Pensionát Tatzl" Jan Tatzl.

Potom předvedeny byly hostům »Chodské přástky«, obraz z krajiny domažlické. Prostý zvyk, na Domažlicku docela obyčejný — a přece

Digitized by Google

stěží byli by pořadatelé našli něco, čím by se byli lépe zavděčili. A jest také v přástkách cosi, proč si je člověk oblíbí na první ráz. Při tom zpěvu, žertech a škádlení zapomíná bezděky na vše, a bezmála by si s chlapci a děvčaty zavýskl. Účinkující snažili se všemi silami napodobiti starý ten obyčej co nejvěrněji. Šelma hospodář svými vtipy získal si brzy oblibu všech, stejně jako teta Kosinka svým zpěvem; furiantský »hoficír« Honza, ospalý Štěpán, Franta, Jirka s Nankou, i Matěj s Hančí a strejček Votrubovic působili posluchačstvu opravdovou radost i svými zpěvy i napodobením lidových zvyků. Obrázkem z těchto přástek k referátu připojeným dojista zavděčíme se nejen účastníkům sjezdu, ale i všem čtoucím.

Brzy po ukončení rozhrnula se opona znova a nový obraz objevil se na jevišti. Pan starosta s několika pány seděli tam obklopeni jsouce veselou chasou z Přástek. »Kroj a zvyky předků,« pravil tu pan starosta k účastníkům Přástek, »jsou talismanem k chránění národnosti, jsou mocnou hrází k zastavení příboje cizinstva. Kroj a řeč — to jsou znamení, po kterých poznáme hned člověka, jsou však také znamením zachovalosti národa. Dokud národ při nich setrvá, dotud jest mocný, jest mocný, třeba malý, mocný svou neporušenou podstatou. A proto neodkládejme těch upomínek na předky a v úctě chovejme jejich zvyky, obveselujíce se starými jejich písněmi.«

Po té rozproudila se čilá zábava, podporovaná domácí hudbou, zpěvy Chodů a Chodek a tancem. Národní zpěvy z Domažlicka střídaly se s tanečními kousky a čas od času Lužecké kvarteto za účastenství p. H. Krtičky zapělo nějakou skladbu. O kvartetu s pochvalou se zmiňovati bylo by skoro zbytečné, výkony jeho jsou mezi turisty jistě dobře známy. Společnost začala se rozcházet až pozdě po půlnoci, skoro už z rána.

Neděle dne 15. srpna věnována byla prohlídce města, schůzi a výletu na Rýzmberk. Shromáždivše se před 8. hodinou na náměstí, odebrali se turisté pod vedením členů odboru domažlického prohlédnout si město. Nejdříve byla věnována pozornost budově nové radnice, kdež prohlédli si účastníci sjezdu městské museum, které bohatostí a ladným uspořádáním vzbuzovalo u nich podiv, zvláště hojná sbírka ženských krojů chodských. Ochotným ciceronem byl tu čilý jednatel odboru p. M. Duffek. Z musea odebrali se hosté do skvostně vyzdobené zasedací síně, a pak opustivše radnici do děkanského chrámu. Náměstí domažlické poskytovalo hostům veselou podívanou. Netřeba podotýkati, že všechny domy byly ozdobeny prapory, ale pestrost a život, jaký panoval u kláštera, kde toho dne se slavila pouť, líbily se všeobecně. Od jasných barev ženských obleků našich selek až oči přecházely. Škoda jen, že mužských krojů bylo tak málo. Přes náměstí šlo se dále do sadů Příhodových a pak ku chlapecké škole. V pivováru čekalo účastníky malé překvapení: město Domažlice přichystalo jim zde snídaní, při kterém domažlický ležák ovšem nescházel. Brzy rozproudila se čilá zábava, a rádi věříme, že se leckomu z varny ani nechtělo, ale čas již pokročil a nezbývalo než stisknouti milému hostiteli p. sládkovi

Digitized by Google

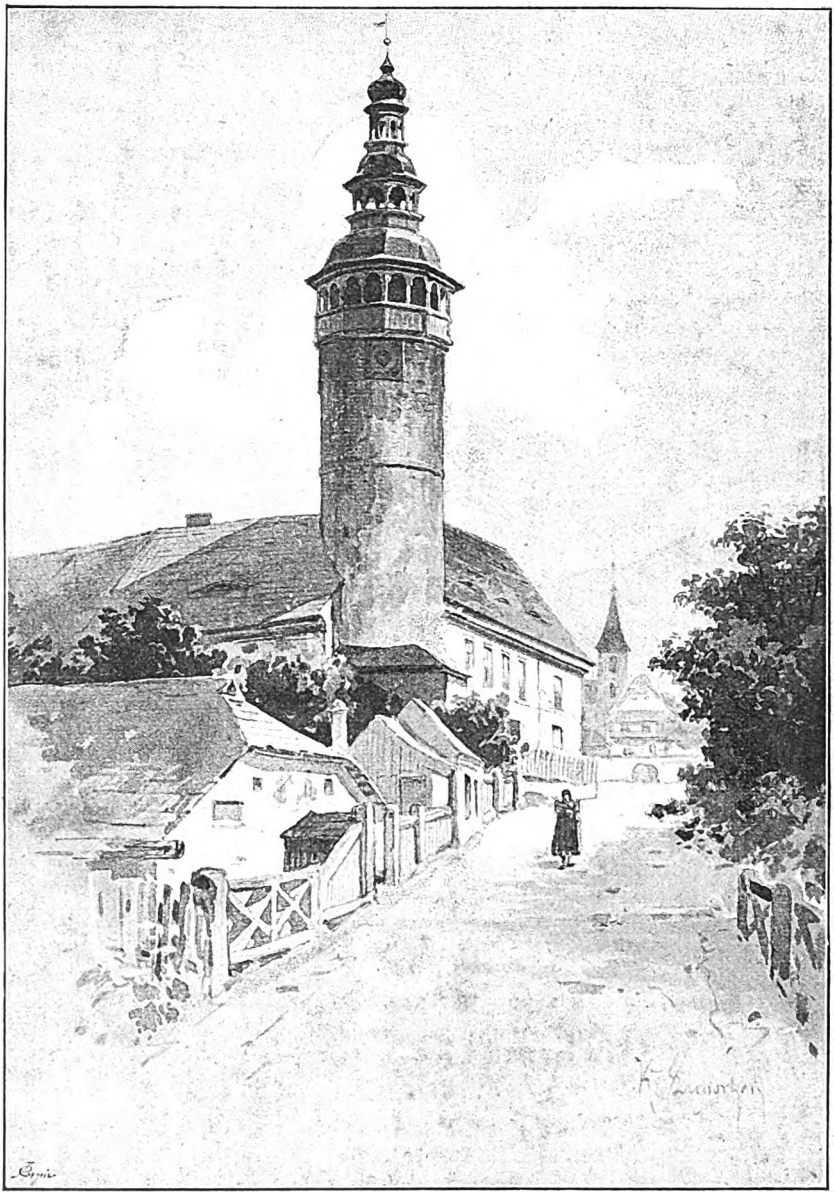

Hrad domažlický od strany jižní

Digitized by Google

P. Neumannovi vděčně ruku a ubírati se na Střelnici, kde v novém pavilloně měla se konati sjezdová schůze. Zahájil ji starosta KČT pan Pasovský o půl 10. hodině, řka:

Velectěné shromáždění! Přikročujeme ku programu na dnešní den ustanovenému, chtíce porokovati o událostech turistiky na českém západě. Bylo na prvních dvou našich sjezdech projeveno přání, abychom nejen přijeli a hned zase prchli, nýbrž abychom cíle sjezdu si uvědomili, abychom město a jeho okolí si prohlédli, a abychom o české turistice, jak krok za krokem postupuje, si pohovořili, její výsledky seznali a odbory k další činnosti povzbudily. Z té příčiny vzata do programu schůze sjezdová a tu dovoluji si zahájiti. Přistupuji hned k pořadu jejímu a prosím pana prof. Samohrda, aby se ujal laskavě slova k první části programu.

Po řeči této místostarosta domažlického odboru p. prof. Samohrd ujal se slova a pravil:

Spanilomyslné dámy a velectění pánové!

Uloženo mi, abych pronesl několik slov o turistice na Domažlicku. Krajina naše na nejzápadnějším cípu Čech, ba můžeme skoro říci nejzápadnější krajina Slovany obývaná, byla do nedávna takřka nepovšimnuta. Proud turistů valil se do Krkonoš, přes Eisenstein do Šumavy a bůhví kam, ale o ten náš Český Les s těmi rozsáhlými, zádumčivými a přece svěžími hvozdy nikdo téměř nezavadil. Avšak k radosti nás všech stal se ve věci té velmi příznivý obrat. Založen odbor KČT v Domažlicích. Tanou mi na mysli vzpomínky nedávné minulosti. Bylo to roku 1893, kdy zavítali k nám pražští turisté o svatodušních svátcích a při té příležitosti na vřelé vyzvání milovaného našeho starosty p. architekta Pasovského, pp. dr. V. Kurze a J. Prokopa zarazil se odbor domažlický a působí nyní plných 5 let. S radostí vzpomínám toho okamžiku, protože přispěl k rozšíření turistiky české, zvláště však pro krajinu naši stal se památným, poněvadž má pro ni následky velmi výhodné. Rok jako rok můžeme to pozorovati a s radostí konstatujeme, že počet turistů a cizinců do města našeho přicházejících stále se množí. Ovšem že z počátku nebylo to tak valné, ale bohudík, teď už jsme trošičku dále. Tenkráte byla krajina naše neupravená, pro turisty nevalně schůdná, ale zřídili jsme cesty, takže teď může k nám zavítati každý bez nebezpečenství života, a věřte, velectění, krajina naše zajisté stojí za to, aby byla navštěvována. Vždyť má předně hojnost přírodních krás, za druhé jest to půda historicky památná a za třetí polohou svou na samém rozhraní české vlasti jest národnostně důležitá. Proto také odbor náš má vážnou a velkou úlohu nejen pro turistiku vůbec, ale především pro turistiku českou.

Přikročíme nyní k věci samé. Odbor náš obrátil nejprve zřetel k našemu Čerchovu. Čerchov jest nejvyšší hora Českého Lesa, jest to severní pilíř průsmyku domažlického; na jeho mohutném, lesem porostlém hřbetu stojí rozhledna, s které jest vyhlídka velkolepá a daleká. Že jest Čerchov důležitou turistickou posicí, to už poznali turisté ze sousedních Bavor, a prve nežli my jsme pomýšleli na stavbu, uchopili se myšlénky vystavěti na temeni Čerchova roz-

Digitized by Google

hlednu; díky Bohu, nebylo jim to od majetníků panství povoleno. Dojista byli by němečtí turisté pracovali dále, kdyby poměry se nebyly změnily. Dnes jest jejich namáhání marné. Tak jako někdy Chodové na hranicích hájili a uhájili vlast svou před vpádem cizinců, tak i my můžeme říci, že postavením rozhledny a útulny jsme pro turistiku českou zachovali a uhájili další baštu.

A kdyby se jim to bylo podařilo, tu snad by tam byla rozhledna i útulna, ale nebyla by naše, a nevím, nevím, zdali by nám byli otvírali dvéře chýše tak ochotně a tak pohostinně, jako my přijímáme je do chýše své.

Nejprve staral se náš odbor o zařízení a označení cest na temeno Čerchova. Tam vedou čtyři cesty turistické. Jedna přes Pec a Rovinu nahoru, druhá od Capartic, třetí od Kubice nahoru přes Českou studánku, roztomilé to místečko se znamenitou vodou. Čtvrtá potom cesta jest na západní straně Čerchova a vede od Fichtenbachu nahoru.

Roku 1894 vystavěl odbor náš rozhlednu dřevěnou. Někteří nám vytýkali, že jsme měli postaviti kamennou, ale pro nedostatek peněz nebylo lze. S rozhledny té jest vyhlídka skvostná jak do naší vlasti, tak do Bavorska. Na jižní straně pod Čerchovem jest mohutný průsmyk domažlický, jehož severní pilíř jest Čerchov, jižní Osek (Hoher Bogen). Jsou to mohutná vrata, vedoucí do Čech mezi Šumavou a Českým Lesem, která na jih jsou uzavřena lesnatou horou Osek. Podíváme-li se přímo dolů s rozhledny, vidíme zelené, smaragdové moře krásných buků; jest to pohled skvostný, a dán Pán Bůh, že se o tom přesvědčíme.

Dále pak lonského roku vystavěli jsme útulnu, kterou jsme k poctě našeho velezasloužilého starosty pojmenovali *Chýši Pasovského* (Výborně!) Jak jest zařízena, přesvědčíte se sami, a doufám, že se vám bude líbiti ta krásná česká chaloupka. Plán na chaloupku tuto nám zhotovil laskavě pan starosta sám. Že jest tam té útulny nutně zapotřebí, o tom se bohdá také přesvědčíte, až tam přijdete.

S Čerchova samého lze konati velkolepé vycházky; odtamtud vede krásná cesta vesměs samými lesy do bavorského Lesního Mnichova, dále pak možno jíti až k hranicím a podle hranic až ke skále zvané U tří znaků. Jest to skála, na níž jsou vytesány znaky tří zemí: Čech, Bavorska a Falcka. Odtud odbor náš označil turistickou cestu do Fichtenbachu. Od Tří znaků pak možno jíti dále do Bavor, do Oedu, Foitenberku a odtud do Brodu.

Ale nežli ještě Čerchov opustíme, musíme se trochu porozhlédnouti po jeho okolí. Na jižním svahu Čerchova jest vesnice Česká Kubice. Jest to vesnička již známá, protože v poslední době navštěvují ji Pražané a také Plzeňáci. Zvláště však získala vesnička ta vystavěním Vuršrova pensionátu, a přáli bychom si zajisté všichni ve prospěch turistiky české, aby ten velkolepý a drahý podnik byl co možná hojně podporován. O vycházkách z Kubice podává podrobné informace kniha o Domažlicích, naším odborem právě vydaná.

Digitized by Google

Dále na východním svahu Čerchova jest hora Hrádek u Oujezda, asi ¾ hodiny od Domažlic, památná tím, že stojí na ní pomník vůdce chodského lidu Koziny. Odtud jest též rozkošná vyhlídka, zvláště na údolí trhanovské.

Tím jsou tak naše práce na Čerchově poněkud ve hrubých rysech naznačeny. Kdybychom měli více peněz, označovali bychom cestu od Výhledů na sever k Tyrolské skále, Škarmance a k Hirštejnu. Jsou to partie skvostné, romantické, ale posud velmi nepřístupné, tak že by upravení těch cest vyžadovalo velkého nákladu. Rádi bychom také spojili turistickou cestou Domažlice se Šumavou. Cesta ta by vedla na Všeruby, potom k Červenému dřevu, Svaté Kateřině, k Zadním Chalupám a k Ostrému.

Na východní straně našeho okresu domažlického máme také rozkošnou skupinu kopců u Nové Kdyně. Jsou to vesměs kopce lesem porostlé a velmi krásné. V popředí máme Rýzmburk se zříceninami a kamennou rozhlednou, vystavěnou hrabětem Stadionem z Kouta. S rozhledny té vidíme celý kraj domažlický a také část kraje klatovského.

Dále pak máme tam také památnou horu, zvanou Příkopy. Nahoře jest pláň obehnaná třemi hlubokými příkopy, sic neznámého, ale dojista prastarého původu. Zvláště krásný jest Herštýn. Hora ta má krásné, dosti zachovalé zříceniny a roztomilé lesnaté zátiší, že si člověk lepšího nemůže přáti. Na Kdyňsku jest ještě mnoho jiných pěkných vrchů, mezi nimi nejvyšší Koráb, s krásnou vyhlídkou na Kdyni a celé okolí.

I tam jsme značili cesty, ale značky během času zmizely. V nejnovější době se toho ujali členové našeho odboru, kteří bydlí ve Kdyni a kteří s nevšední ochotou důležité cesty turistické označují, začež jim vzdávám srdečné díky. (Výborně!)

Nyní ještě krátce o něčem se zmíním. Každý turista, který do nějaké krajiny přijde, chce se tam napřed orientovati. Orientovati může se jen důkladnou mapou. My působili, aby okres náš zřídil okresní mapu velkých rozměrů (1:25 000), a mapa ta visí teď v naší místnosti. Jest veliká, důkladná a ovšem česká; cesty turistické jsme tam vesměs poznamenali. Takovou mapu by si měl pořídíti každý okres, a mapa taková měla by viseti v každém nádraží.

Konečně jsme se také starali o to, aby noclehárny u nás řádně byly opatřeny. Máme ve zdejším okolí studentské noclehárny na Čerchově, v Klenči, v St. Postřekově, v Kolovči, v Domažlicích, potom ještě ve Kdyni a ve Všerubech a na Č. Kubici: noclehárnu tu nám laskavě zařídil odbor plzeňský, začež mu děkuji. (Výborně.) Noclehárny studentské mají velký význam, neboť odchovávají nám budoucí generaci turistickou. Letos hlavně vešly v život a jsou hojně navštěvovány. I jest naší úlohou, abychom se o ten dorost turistický postarali. Kdo jednou cestuje, ten zajisté cestování nenechá. Noclehárnami jsme usnadnili cestování, a doufám tedy, že naši studenti taktéž hojně budou cestovati, až jednou v životě zaujmou svá místa. A těmto novým turistům provolávám »Na zdar!« a »Dobrý vítr!«.

Digitized by Google

Po chvíli vyzval p. starosta prof. A. Kostince, aby zahájil rozhovor o pracích turistických na Brdech a v Pošumaví. V podrobně zpracované řeči podal p. professor ne stručný, jak skromně tvrdil, nýbrž do nejjemnějších rysů provedený postup turistiky ve vytknutém území. Uvedeme tu aspoň hlavní myšlénky:

»Čilý ruch, jakým se Klub náš vůbec honosí, jeví se i v Brdech a Pošumaví tím, že členstva přibývá a nové odbory se zřizují. Ustavil se v poslední době odbor v Rokycanech a dále odbor v Strakonicích, z něhož se mají vyvinouti odbory dva: strakonický a volyňský. Těmito odbory značně doplněno souvislé pásmo odborů jak v Pošumaví tak i v Brdech. Jsou to odbory: příbramský, berounský, hořovický, rokycanský a plzeňský. Schází nám dosud odbor na jihu Brd, a tu bych doporučoval, aby odbor zaražen byl v Rožmitále, poněvadž půda k tomu jest tam vhodná, pracovníci jsou ochotní, a jest tedy třeba jen podnětu. Místo to jest důležito a nabude ještě větší důležitosti, až bude provedena stavba dráhy z Plzence do Rožmitálu. Podobně důležitý jest odbor strakonický.

V Pošumaví máme také celou řadu odborů, které si vzaly za účel povznésti turistiku na českém západě. Jsou to, počínajíc Domažlicemi, odbor plzeňský, klatovský, sušický, strakonický a volyňský. S nimi svorně pracuje samostatný spolek turistů budějovických, ale bylo by si přáti, aby se spojil s Klubem a proměnil se v odbor. Podobně jest se přičiniti, aby v Písku vznikl odbor. Město má velký význam; zarazí-li se tam odbor, pošine se řada turistických odborů dále k Šumavě.

Nejúspěšnější činností v Brdech se honositi může odbor v Rokycanech, který zřídil blíže města na vrchu zvaném Kotel rozhlednu, s níž jest pěkný rozhled po celých Brdech ano i v Pošumaví. Odbor dále označil cestu z Plzně a Rokycan k rozhledně, cestu na Radeč, kterou musel také upraviti. O činnosti ostatních odborů nebudu referovati, poněvadž z Hořovic jsou přítomni zástupci odboru, odbory berounský a příbramský mi zpráv neposkytly. Zmíním se ještě o činnosti odboru plzeňského. Odbor nemaje v nejbližším okolí města pole k činnosti, omezuje se na získávání nových členů, letos pak hlavně pracoval o tom, aby byla zařízena organisace studentských nocleháren v západních Čechách. Znova zřízeno 16 nocleháren v Brdech a v Pošumaví; 8 z nich jest bezplatných, 4 vydržuje odbor vlastním nákladem.

Z pošumavských odborů, jak se samo rozumí, nebudu referovati o odboru domažlickém. Z ostatních odborů největší práci podnikl odbor sušický, který stavěl a dostavěl letošního roku rozhlednu na Svatoboru. Město Sušice jest velmi důležité pro českou turistiku, ležíť na úpatí centrální Šumavy. Tu starali jsme se, aby přístup do Šumavy byl ulehčen, a prozatím dosáhli jsme aspoň toho, že zavedeno bylo spojení omnibusové na Antigl. Z Antiglu možno podniknouti rozkošné výlety na Roklan, Luzný, k pramenům Vltavy a jinam. Stavbou rozhledny na Svatoboru uvedl se odbor do peněžitých nesnází, a žádá mými ústy o podporu. Rozhledna má býti

Digitized by Google

majetkem Sušic, ale obec vydala revers, že užitky mají plynouti ve prospěch turistiky. Odbor žádá o subvenci 200 zl.

Jeden z nejdůležitějších jest odbor strakonický, poněvadž odtud jest východisko do Šumavy přes Volyň a na Vimperk. Zejména bych odboru tomu doporučoval, aby pozornost svou věnoval krajince Stachy na cestě z Velkého Zdíkova do Kašperských hor. Bydlí tam rázovití čeští Kralováci, a oni sami vycházejí nám vstříc, zřizujíce tam noclehárnu; kromě toho se za ně přimlouvá romanopisec šumavský K. Klostermann.

Odbor klatovský označoval cesty a vynasnažoval se, aby byla znova zřízena rozhledna na Pancíři, která tam kdysi stávala, ale vyjednávání nevedlo k žádnému cíli. Odbor plzeňský označil cestu z nádraží eisenstrasského na Hamry a také cestu na Ostrý. Pracujeme dále o vydání alba různých pohledů z Šumavy, a přetřásáme otázku, jak by upravena byla schůdná a pohodlná cesta na Čerchov.

Návštěva Brdů jest bohužel slabá. Krajina tato, ač má velké bohatství lesů, skvostné rozhledy, množství rybníků, přece není mnoho navštěvována jedině proto, že není na ni dost upozorňováno, že tam není postaráno o pohodlné cestování. A tu, myslím, bude předním úkolem odborů, pracujících v pohoří brdském, vydati průvodce po Brdech.

Potěšitelny jsou poměry na Šumavě. Šumava jest hojně navštěvována, a mohu říci, že živel český tu převládá a český hlahol většinou se tu rozléhá. Poměry národnostní jsou dosti utěšené. Domácí obyvatelstvo se nestará o třenice národní, jakými jiné kraje trpí, tak že pobyt na Šumavě jest příjemný. Nicméně odborům připadá velmi mnoho práce, a to práce obtížné, poněvadž jsou od Šumavy dosti vzdáleny. Jest především zapotřebí českého průvodce po Šumavě. Dnes užívá se německých knih, a ty jsou psány strannicky. O české Šumavě se nezmiňují, ano i před návštěvou českých krajin varují. My v tom Němců následovat nemůžeme. Nám jest potřebí průvodce, který by nás vodil do krásných partií šumavských ať jsou české nebo německé, ale ovšem spíše poukazoval na krajiny české. My z Plzně jsme o to vyjednávali, ale vyjednávání nemělo výsledků. I myslím, že by bylo prospěšno, aby odbory se o práci tu rozdělily a jednotlivé partie zpracovaly.

To jest asi obraz o činnosti a cílech, které sledují naše odbory v krajinách podbrdských a pošumavských. Cílů svých můžeme dosíci jen společnou prací, a mým přáním jest, aby odbory stále tak zdárně, tak usilovně pracovaly jako dosud.« (Výborně! Na zdar!)

Když se utišil pochvalný potlesk, žádal p. Schiebl ze Strakonic, aby čeští turisté nezapomínali na Strakonice. Najdou tam krásy dosti a také dobře se pobaví. Návštěvami turistů, kteří by jistě uneseni jsouce krásným krajem, neopomenuli zavítati i do Krumlova, dalo by se zachrániti toto starobylé město pro Čechy. Okolí jest české, jen město v rukou Němců.

Pan dr. Valenta podotýká k řeči páně Kostincově, že skutečně Brdy jsou nepatrně navštěvovány. A přece mají přístup

Digitized by Google

snadný, spojení s Prahou pohodlné, partie překrásné, jmenovitě veliké a nákladné rybníky. Mají i horu Tok, která jest vyšší než Milešovka, a přece k sobě nelákají. Řečník končí přáním, aby turisté čeští neopomíjeli ryze českého horstva.

Když pak už nikdo se k slovu nehlásil, ujal se slova starosta p. Pasovský řka:

»Shrnuji přání a požadavky, které by se měly přikázat ústřednímu výboru, což zejména platí o návrzích p. prof. Kostince. Musíme se ujmouti krásných Brdů. Proto první naší snahou bude, abychom získali Rožmitál pro zřízení odboru a tak pásmo odborů pobrdských doplnili. Ale ovšem jest také potřebí, abychom, což jest hlavní věcí, připravili tamější obyvatelstvo. Musíme je učiti, aby se postaralo turistům o pohodlí a aby jim dalo řádnou obsluhu. Že dosud naše krajiny jsou málo navštěvovány, nelze se diviti. Až dosud nebylo pro nás valným potěšením cestovati v českých krajinách, poněvadž po našem celém království pohostinství po hostincích jest bídné, nepatrné. Málo jest měst, která poskytují, co intelligentnímu turistovi jest nutné. Proto musí býti naší snahou, abychom těmto nedostatkům odpomohli, a odpomůže se jim tím, že se postaví hotely, které by byly čisté, slušné a solidní; ale tu jest ještě velmi mnoho práce po Čechách. Jsou zejména některé krajiny, které oplývají krásou, ale do kterých se člověk odvážiti nemůže. Musím bohužel doznati, že ve východních Čechách, jako na př. v Žamberku a Kostelci se člověk ani řádně vyspati nemůže. V tom vzhledě musíme pracovati, pokud můžeme. Jsoutě dosud krajiny, kde turisty neradi vídají, poněvadž prý jim vše zdraží a snědí a tam se roztahují. A tu jest přední naší úlohou, vyvrátiti takové mínění a předsudky, a snadno se nám to podaří, až jen obyvatelé poznají, že jim přece něco zanecháme.

Ústřední výbor musí tedy tím směrem pracovati a získati v Brdech pracovní síly. Rádi tudíž slyšíme o ochotě v Rožmitále.

V Budějovicích musíme konstatovati chybu, která se stala tím, že tam založen spolek pro povznesení turistiky, ale úplně samostatný. Pozdravili jsme tento spolek vřele a sympaticky a měli naději, že turistika v jižních Čechách bude nyní postupovati. My sami ve všech věcech, které se týkaly turistiky české na jihu, obraceli se vždy na spolek budějovický, aby se nezdálo, že v obor působnosti jeho zasahujeme.

Dle výroční zprávy za rok 1896 čítá spolek jihočeských turistů 85 členů a má jmění 304 zl. 36 kr. Z jednatelské zprávy ozývá se jako léta minulá stesk nad nezdarem činnosti spolkové, která hlavně záležela v pořádání výletů do okolí. K mnoha výletům nedošlo za příčinou deštivého počasí, — a na jeden, ač bylo pozvání v místních listech předem uveřejněno, nedostavil se na nádraží kromě pana starosty a jednatele ani jediný člen.

A tak česká turistika v jižní části Šumavy a v okolí budějovickém dosud nemůže se vykázati nějakým výsledkem

Aby konečně v tomto směru stala se náprava, byl spolek jihočeských turistů v Č. Budějovich ústředním výborem KČT vy-

Digitized by Google

zván přímo, aby se přetvořil na odbor KČT a vstoupil trvale v řady naše.

S výroční zprávou tohoto spolku rozesýlá se zároveň i dotazník členům, který rozhodne buď o rozejití se neb o přeměně spolku na odbor KČT.

České Budějovice jsou pro turistiku českou veledůležitou stanicí, které bychom zajisté veškeru pozornost a podporu svoji věnovali; doufejme, že o příští valné hromadě uvítáme mezi sebou již zástupce odboru budějovického.

Také o založení odboru v Písku jsme jednali, ovšem dosud bez výsledku; okamžitou nepřízní nesmíme se dáti odstrašiti.

Stran odboru sušického nemůže býti ústřednímu výboru ničeho vytýkáno. Stavba rozhledny na Svatoboru u Sušice jest podnikem rázu lokálního, který provádí se za účastenství místních spolků a korporací a zůstane majetkem obce sušické. Dle zásad, které došly souhlasu valné hromady, nutno soustřeďovati finanční síly KČT v první řadě na podniky všeobecně turistické, které nejen že zůstávají majetkem KČT, ale výnosem svým nové podniky podporují, jako: útulna na pozemku u Macochy, útulna na Dobrošovské skále u Náchoda, útulna a rozhledna na Čerchově, rozhledna na Kopanině u Turnova, které stavby hlavně péčí a starostí dotyčných odborů za podpory KČT provedeny byly. V druhé řadě jsou: označování a úprava cest, stanice, studentské noclehárny atd.

Každým rokem ustanoví valná hromada veliký obnos na subvence pro podniky turistické, ale suma ta musela by býti několikráte větší, aby všem přáním našich odborů mohlo býti vyhověno. Při rozdělování subvencí musí se proto pilně uvažovati, které podniky nutno provésti ihned, které rozděliti na několik roků nebo které vůbec pro nedostatek peněz provésti nelze.

Odboru sušickému dostává se na stavbu rozhledny každým rokem větší subvence; ústřední výbor sleduje a uznává činnost i práci stále mohutnícího odboru sušického a proto zajisté i v příštím roce subvence pokud možno největší mu poskytne.

Vydání Průvodce po Šumavě bylo též již předmětem jednání ústředního výboru. Ale snaha naše najíti pány spisovatele, kteří by praktického průvodce napsali, potkala se jen s částečným úspěchem. Pan K. Klostermann uvolil se napsati průvodce po jižní části Šumavy, pro část severní dosud nemáme spisovatele. Doufáme, že i tohoto brzy najdeme.

Veškeré návrhy dnes vyslovené přikáží se ústřednímu výboru, aby dle nich další jednání zařídil.«

Když schůze vyslovila s řečníkem svůj souhlas, přišly na řadu volné návrhy. První vystoupil p. Schiebl a navrhoval, zda by nebylo výhodno, aby jednotlivé odbory se spojily v jakési župy, aby mohly společně pracovati. Sdružené odbory by si mezi sebou dopisovaly, radily a hotové věci předkládaly ústřednímu výboru.

Návrh ten vřele podporován byl p. prof. Kostincem. Tak by se mohly spojiti odbory domažlický, plzeňský, klatovský, volyňský a strakonický v jakousi župu pošumavskou, odbory příbramský, beroun-

Digitized by Google

ský, hořovický, rokycanský a budoucí rožmitálský v župu pobrdskou. Zástupcové jejich by se scházeli v určitou dobu a umluvili by se, co příštím rokem podniknouti. Tím by se každý rok vykonala práce větší a ústřednímu výboru by se ulehčilo. Návrh ten byl jednohlasně přijat a přikázán ústřednímu výboru.

Potom navrhuje p. ředitel Nový ze Strakonic, aby KČT žádal o státní podporu. Turistika plní vládě státní pokladny tím, že se více po drahách jezdí, a tu jest zcela spravedlivý požadavek, aby vláda za to i KČT podporovala.

Starosta p. Pasovský odpověděl p. Novému: KČT byl svého času vyzván generální inspekcí státních drah, aby učinil návrhy, kterak by se zvýšila turistika v zemích koruny České. KČT vypracoval obšírné návrhy, za které dostalo se mu plného uznání nejen písemného, ale i každoroční subvence per 200 zl. Mimo to sděleno, že generální inspekce podporovati bude stavby KČT při tratích dodáním dovozu a potřebného materiálu stavebního ze svých lomů bezplatně. Jakmile však zřízeno bylo ministerstvo železniční, přestala i subvence. Po příkladě brněnského odboru, který dostává každoročně subvenci na práce turistické od sněmu moravského, obrátil se ústřední výbor na český sněm, ale byl odmítnut s poznámkou, že KČT je spolek sportovní a zábavní. Ačkoli v zemích jiných, zejména alpských, již dávno národohospodářský význam turistiky jest znám a oceněn, a turistické spolky subvence zemské dostávají — nenalezla vážná desítiletá práce KČT u našich zástupců zemských dosud uznání. Z té příčiny pokládá to ústřední výbor za nedůstojné KČT znova za subvenci na sněmu žádati.

Pan Schiebl tlumočí po té přání odboru strakonického, aby vážený pan starosta uspořádal jim přednášku o letošní cestě do krajin Jihoslovanských — což tento ochotně učiniti slibuje.

Při zakončení schůze vzpomenul starosta p. Pasovský zásluh veleváženého předsedy odboru domažlického a purkmistra král. města Domažlic p. Petra Hany, který meškal v Misdroyi. Usneseno poslati mu turistický pozdrav účastníků sjezdu.

Tím schůze o 11. hodině dopolední skončena.

Ze střelnice odebrali se shromáždění »k Černému koni«, kde byl společný oběd.

V neděli odpoledne ustanoven byl výlet na Rýzmburk. Ač se z počátku nezdálo, že bude příliš velké účastenství, krásné počasí vylákalo výletníků na sta. Hlavní proud, počtem přes 200 osob, unášen byl zábavním vlakem, který z Domažlic vyjel o 1. hodině do Nové Kdyně. Na stanici novokdyňské očekával turisty starosta p. F. Tšída s četným obecenstvem. Sotva vjížděl vlak do stanice, zahrála kapela kdyňská českou hymnu a shromáždění přijalo hosty nadšeným voláním: »Na zdar!« Když pak vystoupili z vlaku, pan F. Tšída s deputací městské rady přivítal hosty, poukázav na slavnou minulost Kdyně a na ohrožené postavení její v době přítomné, a žádal, aby turisté na kraj jejich nezapomínali. Starosta p. Pasovský případně mu odpověděl, že jest péčí KČT, nejen aby doporučovali turisty do krásných krajin, nýbrž především do krajin českých, a tu

Digitized by Google

jistě Kdyně opomenuta nebude. »Ostatně,« dodal, »kde nás rádi vidí, tam rádi chodíme, a Vaše město jako vždy i teď vítá nás radostně.

Za veselých a úsečných zvuků hudby dal se celý zástup do města, s jehož domů vlály vesele prapory. Na náměstí rozdělili se výletníci na dva proudy. Jeden, šlapáci otužilejší, vydal se jsa veden p. M. Sekerou ihned na malebné zříceniny herštýnské, druhý, jejž vábil spíše odpočinek a osvěžení na Rýzmberku, nedlouho po té vydal se rovnou na ustanovené místo. Zříceniny rýzmberské ustoupily docela praktickému duchu nynějšího světa. Kde dříve snad se ozýval válečný ryk, hlučí teď leda v neděli davy výletníků; kde dunívala půda pádem kamení shora, duní teď a otřásá se — ale tancem. Staří i mladí se tu veselili, a že bez tance se mladý svět neobešel, snadno si každý domyslí. Největší návštěvě se těšila věž. Zvláště cizinci spěchali, aby se pokochali krásným obrazem, který se jim odtud naskytuje. Celý průsmyk domažlický, pamětník tolika a tak zuřivých bojů, leží zde před pozorovatelem. Místa, kde tolik století bránili se Čechové proti Němcům, jsou teď německá...

Veselí na hradě jen se stupňovalo, když se dostavili šlapáci z Herštýna, ale už slunko utíkalo k horám a bylo třeba pomýšleti na návrat do Domažlic. Zaznamenáváme ještě, že přední zásluha o slavnost rýzmberskou patří p. E. Tšídovi, továrníku ve Kdyni, jemuž členové Sokola ochotně pomáhali.

V pondělí navštívili turisté onen kout naší vlasti, kterému domažlický odbor věnoval nejvíce péče, a kde první útulna KČT na Čerchově hrdě nese jméno jeho starosty. Hned ráno po 5. hod. bez budíčka, který o hodinu zaspal a přišel »budit«, když už všichni byli vzhůru, vydali se tam dámy a páni, kteří měli připraviti na vrcholu našeho velikána osvěžení umdleným poutníkům. Potom trousily se jednotlivě kočáry, až po 6. hodině vyrazil ve 2 řebřinových vozech »hlavní voj«.

Z Domažlic vesele ujížděl se do Oujezda, kde také statky byly ozdobeny prapory. V Oujezdě navštívili turisté rodný dvůr chodského reka Koziny, kde hospodaří ještě poslední potomek jeho, a stoupali pak na Hrádek. Vůdcem byl zase obětavý p. M. Duffek.

Na Hrádku postaven byl r. 1895 heroovi chodskému pomník na dosti vysoké terase, s níž otvírá se na východ a sever rozhled čarokrásný. A sejdeme-li trochu na jihozápad, přijdeme na skálu, s které vidíme celé podčerchovské Chodsko. Na východním svahu vystavěl zmíněný už potomek Kozinův p. J. Žambůrek k pohodlí navštěvovatelů Hrádku hostinec, který ovšem turisté minouti nemohli. V hostinci tom čekala nás čtyřčlenná kapela chodská, která výletníky doprovázela pak až na Čerchov a časem po cestě nějakou spustila.

Po malém odpočinku na Hrádku sešli šlapáci do Trhanova, a odtud po vozech zase se jelo do Chodova, posléze pěšky na Čerchov. Škoda, že pořadatelé nevěděli, že chodští dřevorubci chystali hostům přivítání po svém způsobu na Peci. Cizinci tím přišli o velice zajímavé divadlo.

Digitized by Google

Mezitím pohoda, která dosud byla příznivá, kalila se a na Rovině už zastihly výletníky první »kapky«. Nicméně v dobré náladě šlo se dále po cestě, která přičiněním p. prof. J. Hrušky byla opravena. Před útulnou postavil hospodář čerchovský k poctě hostů slavobránu s nápisem: »Vítá Vás hospodář Čerchova!«

Na Čerchově, kam už zatím zavítalo hojně výletníků z Domažlic i celého okolí, očekávalo unavené turisty občerstvení, které jim připravily obětavé dámy paní Z. Duffkova a paní M. Sekerová s pomocí sl. Pittlovy a sl. Duffkovy. V útulně bylo živo a veselo, třeba někdy deštíček zatřepal na okna. Ale což by se otužilý turista staral o trochu deště, když zatím sedí v teple a před sebou má co hrdlo ráčí! Na rozhledně bylo trochu smutněji, ač i tu očekávalo hosty pěkné panorama.

Veselost v útulně rozmnožil přítomný pan hrabě Jiří ze Stadionu svým přípitkem KČT. Jest hrd na tu chýši, kde my Češi jsme pány, kde my si vaříme, my si všecko děláme. Panu hraběti odpověděl p. starosta: »Ano, KČT jest hrd na svou první útulnu, ale také každý dobře ví, že p. hrabě si o ni získal zásluhy veliké. On, jenž prošel turistickým životem šíré kraje nejen Evropy, nýbrž i Afriky a Asie, podporoval vždy naše práce, a proto volám jemu: »Na zdar!«

Ve 3 hod. odpoledne nastoupen pochod do Kubice. Cesta s Čerchova k České studánce jest romantická, ale obtížná i za krásného počasí. Teď však nejkrásnější rozhledy byly zahaleny a tak se každý staral jen o cestu; ale přece šťastně došli všichni po krkolomné stezce až k České studánce. Na verandě pensionátu v Kubici byla už hasičská hudba a čekal tam plzeňský »Hlahol«.

Po krátkém odpočinku a zotavení povstal p. Pasovský, aby sjezd ukončil. Vzpomenuv radostného přivítání KČT v Domažlicích, pronesl upřímnou chvalořeč na chodský kraj. Ke konci ještě poděkoval za práci na českém západě odboru domažlickému, jmenovitě p. Hanovi, p. Samohrdovi a neunavnému p. Duffkovi a obětavému p. M. Sekerovi. Za p. Hanu odpověděl p. prof. Samohrd, ale všechnu chválu svrhl se sebe na p. Duffka. On pracoval dříve, než odbor existoval, on označoval cesty, on vlastně postavil rozhlednu, staral se o Kozinův pomník, o útulnu, vydal »Průvodce po Domažlicku«, a dobře každému podniku, jenž jest v jeho zlatých rukou. Shromáždění provolalo mu nadšené »Na zdar!« a už začalo se pomalu trousit k Domažlicům. Tím sjezd byl ukončen.*)

Někteří účastníci sjezdu odjeli zpět do Domažlic, aby odtud rozjeli se do svých domovů, jiní zůstali na Kubici, aby odtud podnikali výlety a vycházky do okolí. Těm i oněm: »Šťastnou cestu!« a »Dobrý vítr!«

Na konec podáváme ještě telegramy, které později k sjezdu byly poslány, ale pro nedostatek času čteny býti nemohly.

*) Ke sjezdu vydán byl odborem domažlickým praktický „Průvodce po Domažlicích a okolí“ s 32 pohledy, který doporučujeme každému, kdo na Chodsko chce zavítati.

Digitized by Google

Z Malé Skály: Srdečný turistický pozdrav ze zboží fridštejnského a „dobrý vítr!“ Hamáček, Anna, Jindřich Klazarovi.

Ze Špičáku: Z hvozdu Šumavy přeje Vám k další záslužné práci nejlepšího zdaru. Velc.

Z Čerčan: Ke třetímu sjezdu mnoho zdaru přeje a statečným nejstarším turistům i hostitelům Vašim, srdečné „Na zdar!“ provolává Posázavský odbor.

Z Milína: Všeliký zdar ke sjezdu milým turistům českým přeje Markéta Valentová. . .

Z Wörishofenu: Lituji, že nemohu podílu bráti na slavnostech Vašich. Dlím však duchem mezi Vámi a volám Vašim krásným snahám českoturisticky vřele: „Na zdar!“ Tomáš Duffek.

Z Něm. Brodu: Slavnostnímu sjezdu českých turistů, který koná se právě na úpatí krásné Šumavy, a jehož osobně nemohu se súčastniti, ze srdce přeji plného zdaru. Prof. Ant. Beneš.

Z Hanzu: Lituji upřímně, že nemohu se súčastniti našeho letošního sjezdu. Přeji veškerému rokování mnoho zdaru, snahám Vašim volám upřímné: „Na zdar!“ Sláva našemu zasloužilému panu předsedovi Pasovskému! S tur. pozdravem dr. Ant. Wellner.

Ze Lvova: Na cestě k lékářskému kongresu do Moskvy sešedše se v Krakově na starobylém Wawelu s jednatelem odboru rychnovského posýláme k valné hromadě domažlické srdečný pozdrav. (Dlíme právě ve Lvově a dnes ještě mineme hranici.) Rozvoji české a slovanské turistiky plný zdar! Starostovi architektu Pasovskému „Niech żyje!“ MUDr. Fr. Veselý z Brna, člen odboru brněnského, MUDr. F. V. Bohdan, lékař z Ivanovic na Hané, člen odboru brněnského, spoluzakladatel Klubu, prof. J. Sallač, jednatel odboru rychnovského.

Loučeň.

Malý obrázek z českého kraje.

Píše *Felix Krejčí*.

Širá rovina polabská.

Zdá se mi, že nic jiného nevidím než řepná pole, světlozelená, široká, končící až v dálkách obzorových, na kterých tu a tam, kolem dokola, vyčnívá kus továrního komínu, s vysokým chocholem černého kouře, vystupujícího rovně a klidně do horkého, modrého vzduchu. A jiného nic, — aspoň na první pohled nic, leda snad tu a tam nějaký jako háj stromů, ve kterých schovává se dvorec bílý nebo vesnice, město se štíhlou věží kostelní, jakých je všude dost, nic zvláštního tedy. Pak přece k severu táhlá, docela nízká stráň, porostlá zelení, mezi kterou také něco se bělá, které však sotva kdo si všimne jeda vlakem z Prahy k Nymburku...

Kolik žalob už jsem vyslechl, jaký je tu jednotvárný, fádní kraj, a co jsem se tady po jiných nazíval, bezděky, mechanicky a

Digitized by Google

nevěda, tak jako ona skupina pánů důstojníků, známá z anekdoty a zívající po ševcovském učenníku. Bezděky a nevěda, nebo mně samému prsa rozkoší se šíří a dmou, když tudy jedu a když v Nymburce vystupuje přesedám na vlak dráhy mlado-boleslavské. Šíří se mi proto, že všude je zde tak široko a větry volně tudy vanou a valí se tudy čistý, rovinný vzduch, prosycený vůní obilí a plodů. Proto také bohatostí všecko tady dýše, jako na rovině Beauce ve francouzském kraji: veliké ty lány polí jsou tak jako ubrus ohromného stolu, na kterém rozprostřeno je všecko bohatství našich milých středních Čech.

Pak tedy do Vlkavy jedu. Veliký, rozlehlý cukrovar. Pamatuji se, jak jednou v Terstu na Lloydovém parníku stoje vidím, kterak do podpalubí nakládají těžké balíky s nápisem továrny vlkavské — však pochybuji, že českým.

A do Loučeně odtud pěšky, nejdřív zas alejí švestkovou mezi těmi lány polí, pak kolem myslivny a rybníčku, malého a tichého, a posléze lesem. Až konečně, za půl hodiny asi, jsme v Loučeni.

Vesnice, jakých v Čechách snad mnoho, — a přece jen tuze málo. Vesnice velká, smavá, čistá a úpravná, s dlouhou alejí vysokých a rozložitých lip na neveliké návsi. Když lípy ty kvetou, a slavíci víří v to svým jásavým tlukotem, pak, — věru ani nevím, co pak...

Je to takový usměvavý klid, který zde vládne, něco tak docela zvláštního, jiného cos, nežli je v divokých horách, třeba sebe tišších nebo jinde v samotách. Když od hospody na návsi, zdá se mi, že tam říkají »u Dragounů«, dívám se do jižního kraje, na valnou tu labskou pláň, připadá mi, jako bych na břehu moře byl a díval se ně s vysoké falaisy. Tak daleká je ta rovina, ztrácející se v rovné čáře k jihu. A vesnice — nepamatuji však jich jmen, tak pěkně a plně českých — jsou tu rozstříknuty jako skjaery skandinavské... jenom v levo, k východu, nějaký vršek, jen tak pro rozmanitost, aby jednotvárnost nebyla unavující, ale jen aby více vynikla širost a dálka té roviny a pak ty její barvy mlhavé, měnící se v nesčíslných nuancích modra, až přecházejí v horizont. Tak jako na moři.

Na konci té vesničky, v pravo od silnice mřížová brána vede do parku a zámku, v levo pak cestička nevelikým sadem do loučenských lesů, které jsou parádou Loučeně a ještě větším potěšením výletníků pražských, kteří tady volně a nerušeně, — dík benevolentní správě knížecí, — dýchají kyslík na celý příští rok. A jsou zde hned u ruky, tak že se tam může chodit takořka v županu a v pantoflích. Jsou to zde procházky královské, pořád lesem jehličnatým, po cestách rovných, měkkých a písčitých, nejdřív kolem myslivny bývalé, trochu jako na vršíčku položené, pod kterým je zahrádečka plna kvítí, nádherných, nesčíslných barev, jako na koberci smyrenském, obrážejícího se zas v rybníku porostlém rákosím na březích. Plno je zde poesie, ne té nové, dekadentské, kde barvy voní a vůně se třepetají barvami, ale té staré, májové, která nás, kozáky už otužilé, dosud pohne: tiché ty

Digitized by Google

hladiny vodní, porostlé leknínem, s velkými, bílými květy, na břehu s rákosinami, — velké lesy, se všemi starými epithety »tmavých« a »šumných« ... nic lepšího mi nenapadá. ale co platno! temny jsou a stinny zelenavým stínem a šumí pořád a líbezně..., — pak, když je na to čas, i měsíc v úplňku nebo zpěvy ptačí... A posléz kouty takové, kde před stem lety odehrávaly se panské lásky a kde teď jsou pomníky z dob rokoka. U pomníku, tam kde říkají »u helmy«, v trávě se válím a přemýšlím, třeba docela zbytečně, jak asi vypadal »mein Karl«, na jehož statečnost r. 1796 prokázanou pomník ten, sloup s helmicí upomíná. A jdu dál, k »Boží vodě«, kde u rybníčka malého, temného a kolem dokola obrostlého lesem tak, že sotva stezka tudy zbývá, stojí kamenný anděl. Zní mi neustále v uších ten měkký, melancholický verš, sestavený po německu, jejž skládalo srdce milující kněžny dávno už zesnulé, který však podnes dovede pohnouti nitrem dívek šestnácti neb sedmnáctiletých, dcer správců neb fortů zdejšího panství, zamilovaných do panského adjunkta. Na přední straně pískovcového soklu, už sešlého věkem, je nápis: Meinem Karl. — Bei Stockach fiel er am 25. Maerz 1799, a na straně zadní je ten verš:

Auf der blut'gen Bahn der Ehre
Ward dir Karl ein frühes Grab,
Du, den ich als Seraph ehre
Blicke Trost auf mich herab.

Ohne dich sind meine Tage
Mir zur namenlosen Last
Thränen hab' ich nur und Klage
Bis auch mich der Tod erfasst.

Freudenvoll wird dann entweichen
Meiner Seele Trauernacht
Und auch mir die Palme reichen
Dieser Engel der Dir lacht.

Je to poesie, ve které obráží se všecken tehdejší čas jako ty stromy kolem v hladině malého rybníka. Německy se tenkrát myslelo, německy milovalo, — ale... myslí a miluje se teď všude v Čechách jinak, a dal by napsati teď ten, kdo měl by k tomu právo, podobný verš na sochu svého parku nebo revíru po česku? A zas jiná melancholie jímá mi duši, melancholie trapnější a trudnější.

A sem tam, v té houštině lesní nebo na palouku, sedíce na lavičce kolem starého dubu, zahlédneme lehký kočárek s vyšperkovaným spřežením, vezoucí paní kněžnu, nebo knížete a prince na koních; dokud menší byli, jezdívali na malých ponnies. Pozdravíte rádi, protože líbí se vám, že to panstvo s loučenskými v dobré shodě žije. Tak vzpomínám, kterak stará kněžna, paní prostá, skromná, ale velikého, dobrého srdce, rozdávala tam plnýma rukama a jak chudobince zakládala, jak mladý princ o pouti ve společnosti zdejších svých vrstevnic chodí mezi boudami, kupuje kyselé okurky a účastňuje se poutnického ruchu; ba mám v zásuvce svého stolu i okamžikovou podobiznu venkovského fotografa, upomínající na tu populárnost knížecího synka.

Loučeňský park, táhnoucí se po svahu, na jehož temeni stojí zámek knížat Thurn-Taxisů, spíš starobylý nežli krásný, je asi jeden

Digitized by Google

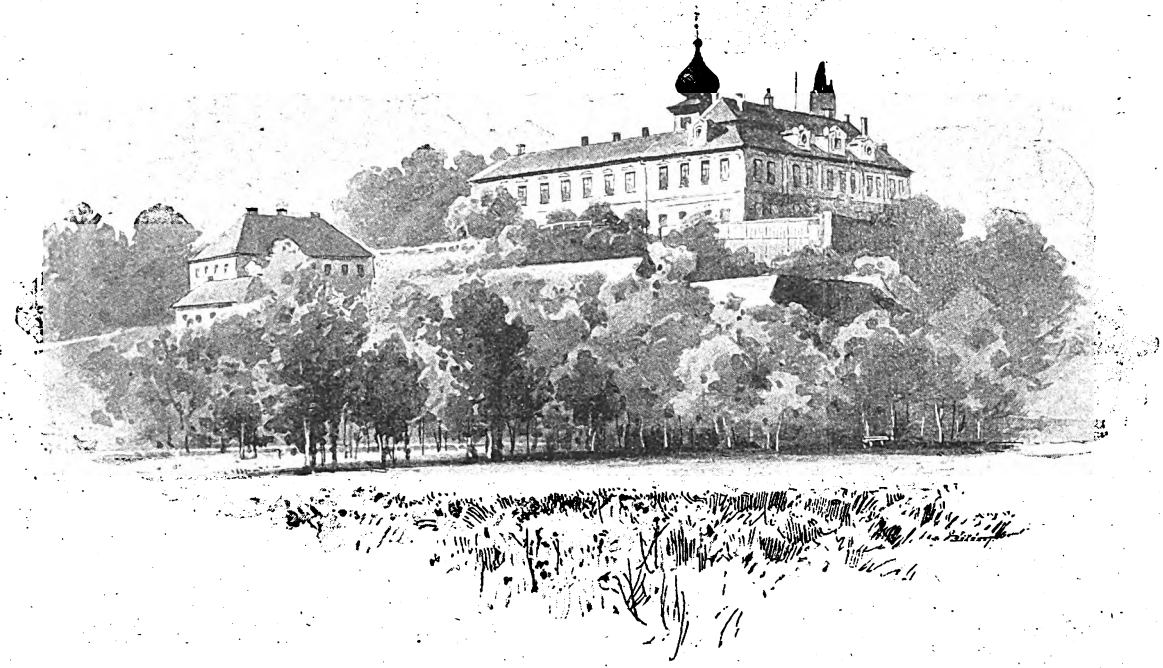

Loučeň.

Digitized by Google

z nejlíbeznějších v celých Čechách středních. Plno je tam obrovských, snad věkovitých lip a stromů, a ve skleníku mají tam kameliový strom tak řídké velikosti a krásy, že kdysi nějací Angličané, při sázce tomu nevěřící, neváhali vážiti cestu z Anglie až sem, jen aby se o tom divu sami přesvědčili. Že návštěva parku poněkud je omezena — část vrchní, ve které je kostel, musí ovšem na věčné časy zůstati přístupnou, — tím jsou vinni jen návštěvníci sami, jako ve případech tak velmi častých. Co platno, — ale řekněme si slovo upřímné, že tuze zhusta nedovedeme vážiti si laskavosti, se kterou otevírá se nám cizí majetek. Sám býval jsem toho svědkem — ne v Loučeni, ale jinde, ač vím, že podobného cos i tam se stávalo, — že návštěvníci dívali se docela nerušeně a pohodlně oknem do přízemní jídelny, obědvajícímu panstvu do úst. Dal by si podobnou věc líbiti kterýkoli z nás? Pochybuji velmi. — Na cestách pohozené, pomaštěné papíry, o věcech mnohem horších ani nemluvě, bývají pak v cizích parcích zjevem docela obyčejným, a lavičky v stinném loubí táhnou k sobě tak tuze i milence, jimž nepatří, že z toho snadno vznikne pro mládež domácího pána nepěkné pohoršení...

A tím jsem asi u konce s pamětihodnostmi tohoto malého českého zákoutí, na které nejeden Pražan vzpomíná s láskou: bývá tady co rok čtyřicet až padesát cizích rodin na letním bytě, a pokaždé se divím, kam se vlastně vejdou. A také se divívám, že není zde třeba i vedle pěkné Besedy se sbírkou časopisů poměrně dost velikou nějaký útulný hotel nebo restaurace, ve které by bylo lze dostati všecko, nač Pražané bývají zvyklí, počínaje dobrou uzenicí až po jemnou některou konservu. Restaurace s verandou a vyhlídkou na labskou pláň svrchu vychvalovanou musila by táhnouti stejně jako kterákoli pražská pivnice.

Jedna ze dřívějších pamětností už pod drnem leží: byl to starý dědeček Kudrnáč, který co večer odehrával v hostinci svého syna, dobrém, venkovském, svoji bulku s panem poštmistrem, doktorem, řídícím neb stavitelem — ze kteréhož výpočtu hned také viděti, co všechno v Loučeni je — a dosud slyším jeho starý třesavý hlas, kterým sbíral svoje »štychy«: »Tak zeleny, zeleny — nebo kuličky, kuličky, — pojď, chudinko, pojď, broučku...«

Pro toho dědečka chodili jsme do hospody taky a dávali mu vyhrávat, abychom viděli jeho nevinnou radost... Není-liž i v tom něco tak poeticky tichého, tklivého, když takový dědeček starý svou milou prostotou byl nám potěšením? Opravdu jsem tam vždycky pookřál a začínal na konec míti i radost s hloučkem pánů zdejších, před školou prázdninově pustou shromážděných, jel-li okolo kočár některého sousedního pana fořta nebo nájemce.

Vedlejší, asi tři čtvrti hodiny vzdálené Mcely, kde pěkný zámek knížecí pronajímají pražským výletníkům, nejsou daleko tak vesely jako Loučeň, kterou i Nymburští mají v paměti velmi dobré. —

Je to tedy kraj, kde není ani hor, ani vodopádů, ani skal, — ba ani řeky zde není.

Digitized by Google

A divná věc! Právě takový prázdný kraj má svou zvláštní divnou duši, tichou a klidnou, velikou a širokou, která působí na mysl vzrušenou tak jako olej na vzbouřené vlny. Jak by se vám srdce nesmálo, když na příklad vás studenti tam — i studenti jsou o prázdninách v Loučeni, zanášejíce sem z Mladé Boleslavi nebo z Prahy odraz nového myšlení! — pozvou do taneční hodiny, ač i bez pozvání jste tam vítáni. Jdu také a zastavuji se v sále pod výstupkem, na jehož sloupu je připevněn taneční pořádek ve formě velkého srdce. V jedné polovině je asi deset rozmanitých, tanců — v tom horku letním! — před půlnoci, tolikéž po půlnoci. Na konci je »Veilchen-Walzer«, nevím od kterého umělce, a pod tím podepsán Cibulka, předseda, Janda, jednatel, Kraus, kapelník. Koukám po těchto hodnostářích, kteří tím walzrem porušují českost Loučeně, ale darmo se po nich ohlížím. Nicméně za ballustrádou výstupku slyším ladit nástroje... Strčím tam hlavu a opravdu, kapela tam byla: čtyři hošíci tak od 10 do 13 let, bez kabátů, jen tak v košilkách. Byli čtyři, vedle uvedených hodnostářů ještě Boháček jako ministr bez portefeuillu. Dva hráli housle prim, dva sekund, a poněvadž na basu žádný z nich by nedosáhl, převzal tvrzení muziky starý mlynář pan Horáček, který trpělivě odehrával part, jejž třináctiletý pan kapelník mu předkládal. Přes stanovený pořádek co chvíli ty děti se hádaly, co hrát a co ne, tak že sotva pan mlynář si brejle narovnal na part jeden, zas mu ho vzali a strčili druhý. Z radosti nad tím obrázkem dopustil se přítomný jeden pan professor činu velmi nepaedagogického: offeroval pánům muzikantům po sklenici piva. Ale lituje toho, myslím, podnes, neboť našel následovníků a do půlnoci kapela už nemohla hnout smyčcem. Jen basa zůstala rozumnou. Jenom lesy valné!!!

Studentská výprava,

pořádaná brněnským odborem KČT o prázdninách 1897.

Píše *A. M. Lang.*

Brněnský náš odbor učinil letos počátek se systematickým pěstováním cestování studentského. Vycházeje se stanoviska, že cestováním studentů rozšiřuje se obor jich znalostí, doplňují se nabyté vědomosti, jakož i učí se pohlížeti na svět se stránky praktické, dále že i k cestování účelnému třeba začátečníku z pravidla návodu: vypravil odbor letos o prázdninách první výpravu pod vedením paedagogickým. Výprava byla předem dobře promyšlena a rozpočtěna se zřetelem na studenty. Tak docíleno toho, že za krátkou dobu prošli studenti veliký kraj Moravy, že na cestě té viděli tolik, kolik jednotlivci nikdy přístupno není, a že hlavně vše to provedeno s nákladem nepoměrně malým. Že výprava uspokojila všechny, toť důkaz účelnosti a úspěšnosti její. A konečně odměnou odboru bude, že tím způsobem za řadu let vychová počet mladých, uvědomělých tu-

Digitized by Google

ristů, kteří pochopivše význam turistiky, myšlénku její budou dále fedrovati.

Leč promluvme o výpravě právě odbyté.

Odbor vyvolil pro letošek za cíl výpravy Valašsko, pro případ většího počtu přihlášených studentů byla však připravena partie druhá na moravské Slovensko. Vedení výpravy svěřeno pisateli těchto řádků, a to z té příčiny, že podobné výlety, ač s menším počtem účastníků, vypravil jako učitel veřejné školy.

Vyzvání ke studentům za příčinou súčastnění se výpravy uveřejněno bylo asi v 8 moravských novinách a zaslána i ředitelstvím středních škol v Brně. K vyzvání tomu přiložen program vycházky, udán náklad spojený s výletem, jakož i ustanoveno řízení exkurse pod určeným vůdcem.

Cesta, jež letos konána byla 6 dní, takto rozdělena:

I. 19. července. V 5·55 ráno odjezd z Brna vlakem, do Lipníka příjezd v 9·39 dop. (106 *km* jízdy), prohlídka města, matiční reálky, továrny (průvodce pan prof. Voborník), 2. snídaně; v 11·15 z Lipníka pěšky, na Helfštýn příchod v 12·15 (5 *km*), oběd, prohlídka hradu a výklad p. prof. Voborníka; o 3. hod. odp. pěšky lesem přes Paršovice, na Zbrašcvě v 6 hod., svačina; pak pěšky do Teplic (lázně), k Propasti, do Hranic a konečně do Velké v 9·45 večer (22 *km*), večeře a bezplatný nocleh ve škole. Celkem drahou 106 *km*, pěšky 27 *km*.

II. 20. července. V 5·30 ráno z Velké pěšky k břidlicovým lomům za Olšovcem, příchod 6·45 (6 *km*), geologický výklad nadučitele pana Taubra; v 7·30 zpět, do Hranic v 8·30 povozem (9 *km*), prohlídka továrny p. Kunzovy na čerpadla a vodovody, prohlídka města, 2. snídaně na stanici; v 10·03 dop. vlakem z Hranic, do M. Ostravy v 11·43 (56 *km*); oběd v Přívozu (hostitel p. nadinženýr Hübner), vycházka na Landek v Prusku (průvodce p. učitel Bachmann), přes Koblov a Hrušov do Moravské Ostravy (12 *km*), prohlídka města, nového kostela a besedního domu; večeře tamtéž (hostitel vrchní pokladník p. Bekárek), nocleh zdarma ve škole „na Hlubině“. Celkem 18 *km* pěšky, 9 *km* vozmo a 56 *km* drahou.

III. 21. července. V 6 hod. snídaně (hostitel inž. p. Voves), v 6·30 prohlídka uhelných závodů, v 7·30 fárání do šachet, v 9 hod. prohlídka železářských závodů vítkovických (průvodce nadučitel p. Kuča) (4 *km*), v 11 hod. oběd; ve 12·07 drahou z Vítkovic, příjezd do Místku v 1·01 odp. (19 *km*), v 1·30 v Místku, pěšky přes Zelinkovice, Chlebovice (svačina) a přes Paseky na Hukvaldy, příchod v 5·30 (12 *km*); prohlídka hradu a hřebčince (výklad nadučitele p. Vaculíka) (2 *km*), 2. svačina v pivováře (hostitel sládek p. Jung), zábava; v 8·30 pěšky přes Myší, Vlčovice do Drkolec (8 *km*), v 10 hod. večer vlakem do Stramberku (4 *km*); bezplatný nocleh v lázních a v soukromých bytech. Celkem 24 *km* pěšky a 23 *km* drahou.

IV. 22. července. V 7 hod. snídaně (hostitel místní odbor KČT), v 8 hod. prohlídka zřícenin, hory Kotouče a jeskyně (průvodce p. V. Hrstka a berní p. Benda) (4 *km*); v 11 hod. 2. snídaně, ve 12 hod. pěšky přes Lichnov (návštěva školy) do Frenštátu, příchod ve 2·30 (8 *km*), prohlídka města a oběd, návštěva továrny p. Křenkovy; v 6 hod. pěšky

Digitized by Google

na Pústevně (průvodce učitel p. Vitásek), příchod tam v 8·30 (10 *km*), večeře a nocleh. Celkem 22 *km* pěšky.

V. 23. července. V 3·30 ráno na Radhošť (4 km), v 5 hod. snídaně na Radhošti, v 7·30 z Radhoště, do Rožnova v 9·30 (9 *km*); prohlídka města a lázní, oběd; ve 2·23 drahou do Krasna, příjezd o 3·18 (14 *km*), prohlídka továrny na sklo, města Val. Meziříčí a školy pro zpracování dřeva (průvodce ředitel měšť. školy p. R. Pokorný) (4 *km*), večeře; v 8·10 večer vlakem do Bystřice, příjezd v 9·08 (26 *km*), pěšky na Hostýn (3 *km*), bezplatný nocleh na faře, někteří v hotelu. Celkem 20 *km* pěšky a 40 *km* drahou.

VI. 24. července. Snídaně, v 7 hod. mše svatá, v 8 hod. prohlídka památností chrámu Páně a kaple, cesta k nové rozhledně (průvodce dp. superior Cibulka); v 11·30 pochod do Bystřice (5 *km*), oběd, prohlídka parku a skleníků, pak továrny na ohýbaný nábytek (průvodce městský tajemník p. Vrána) (2 *km*), svačina; v 4·35 odjezd vlakem do Kroměříže (26 *km*), prohlídka města (2 *km*); v 6·28 vlakem přes Kojetín do Brna, příjezd v 9·51 v noci (81 *km*), večeře. Celkem 9 *km* pěšky a 107 *km* vlakem.

Vykonaná cesta v kilometrech: 332 vlakem, 120 pěšky, 9 vozmo, dohromady 461 kilometrů.

Náklad spojený s touto cestou činil 10 zl.

Obnos ten složiti musel každý účastník předem, a vůdce výpravy zapravoval všecka vydání celé výpravy najednou, jako jízdné, stravu i nápoj, noclehy, zpropitné, dary (sbírky vyloučeny). Při sestavování rozpočtu počítáno 5—10% na administrační vydání a rovněž tolik na vydání nepředvídaná. Právě těmito společně krytými náklady administrativními a p. zlevňují se cestovní výdaje jednotlivců co nejvíce.

Konečně nutno na to klásti důraz, že pro příště nebude možno počítati na tolikeré pohostění zdarma, jelikož by časem výpravy ty byly jen na obtíž štědrým dárcům.

Jak vidno, docílena na poprvé značná úspora tím, že našla výprava četných hostitelů. Úspory věnovány různým matičním ústavům, na věnec Palackému v rodném domku a j.

Odbor hodlá postupovati tímto způsobem dále, řídě se paedagogickou zásadou: od bližšího k dalšímu. Další výpravy povedou studenty na moravské i uherské Slovensko, na severní Moravu, na západní Moravu se Šumavou, do Krkonoš a na Turnovsko, dále českým Švýcarskem do Prahy, na Tatry, konečně do Alp.

K letošní výpravě, které se súčastnilo pouze 25 studujících z různých tříd a z různých středních škol, ano i akademikové, připojilo se několik učitelů a kněží. Pro příště však nemožno již připustiti dorostlých účastníků, leč kolik k řádnému dohledu bude třeba. Příštím rokem budou přípravné práce zahájeny daleko dříve, jelikož zkušenost ukázala, že vyzvání ke studentům v červnu a v červenci přichází již pozdě. Pak zajisté bude přihlášek tolik, že vypraveny budou partie dvě a snad i více. Odbor hodlá si zajistiti vůdce zimním kursem, v němž projedná pisatel těchto řádků s kandidáty organisace výprav studentských, jakož i bude sestavovati s nimi skutečné programy vycházkové. Úlohou vůdce při výpravách našich jest nejen zjednati předem v čas stravu,

Digitized by Google

noclehy, jízdy za ceny nejlevnější, ale všude zajistiti si průvodce místní a po případě vhodné výklady. Na cestě pak mají se studenti naučiti užívati map a j. Že i na zábavu cestou musí býti pomýšleno, béře se již mezi přihláškami zřetel na zpěváky, deklamatory a p.

Pokud se týče vyslovených přání, by i dorostlí súčastniti se mohli výprav, tu zajisté odbor najde prostředky, jimiž docílí uspokojení přání těch, aniž by ráz a účel studentských výprav setřen byl.

Ke konci budiž připojen krátký řád cestovní, jímž se bylo studentům na letošní výpravě říditi:

1. Každý člen výpravy jest povinen podrobiti se nařízením řádu cestovního a vůdce výpravy.
2. Bez svolení vůdce nesmí se nikdo od ostatních vzdáliti; chce-li kdo kam odejíti, oznámí to vůdci.
3. Podobně oznamují se stížnosti.
4. Vůdce výpravy jmenuje zpravodaje, sbormistra a pořadatele zábav.
5. Na cestě chovejte se ke všem uctivě a zdvořile.
6. Poškodí-li kdo cizí věc, hned to oznámí a po případě zaplatí.
7. Mladší členové výpravy mohou jen s přivolením vůdce kouřiti a nápoje (pivo, víno) si kupovati.
8. Zvláště objednané věci každý hned zaplatí.
9. Když se dá ve společné noclehárně znamení k nočnímu klidu, budiž úplně zachován.

Několik cifer z Tater.

Zjistili Dr. *O.* a *K. Frankenbergerové.*

V týchž dnech, kdy dle theorie p. prof. Zengra následkem elektrických výbojů na slunci široké oblasti celé střední Evropy zastiženy byly průtržemi mračen a povodněmi, putovali jsme po Tatrách. Přidrželi jsme se celkem tury popsané panem Müllerem v březnovém čísle t. l. a úkolem těchto řádků jest pouze, pro užitek následovníků stanoviti zkušenosti naše týkající se vydání a vykonaných pochodů. Stůjtež zde tedy cifry:

I. den. Drahou z Hulína v 6·06 ráno do Uh. Hradiště; příchod do Uh. Hradiště v 6·55, jízdné 40 kr., nosiči 10 kr., pěšky do Kunovic v 8·10, kroků 8260. Z Kunovic odjezd v 9·06, příjezd do Trenčínských Teplic 12·30, jízdné 1·—, příchod do Teplic v 1·30, kroků 7670. Oběd v restauraci Wildově se zpropitným —.84. Omnibusem zpět za 40 kr. Drahou do Trenčína II. tř. rychlíkem 50 kr., prohlídka zřícenin hradu, průvodčím 25 kr., večeře v Trenčíně 1·17. Nocleh „U zlatého beránka“ za 80 kr., zpropitné 20 kr.

II. den. Snídaní v hostinci na nádraží 16 kr. Odjezd z Trenčína v 6·24, příjezd do Žiliny v 8·40, jízdné 1·25. Odjezd ze Žiliny v 9·10, příjezd do stanice Štrbu ve 2·56, jízdné 2·—, pěšky ku Plesu Štrbskému, příchod ve 4·30, kroků 7825. Oběd na nádraží ve Sv. Mikuláši 74, sva-

Digitized by Google

čina u Jezera 40. Procházka kolem Jezera 3850 kroků. Večeře 1·45, nocleh v turistické chatě 1·30.

III. den. Snídaní u Štrbského Plesa —·42, odchod v 7 hod., příchod k Jezeru Popradskému v 8·40, kroků 8715. Zde pobyt do 10·20, poněvadž na nás vše bylo promoklé a musilo se sušiti. Za zatopení a nové namazání bot 25 kr. Pak pěšky do Hági, příchod ve 12·40, kroků 14.620. Zde výtečný oběd za 1·— zl. a po opětném sušení za 60 kr. a kávě za 15 kr., odchod ve 4·15, příchod do Nových Smokovců v 6·15, kroků 13.366. Večeře v Hôtel Budapest 1·40, zpropitné 15, nocleh 1·25.

IV. den. Zjednán vůdce Jan Franz na $3^1/_2$ dne za 12 zl. Odchod ze Smokovců ve 2·30 odp., příchod k Jezeru Felka ve 4·50, kroků 10.070. Ubytování ve Slezském domě. Večeře —·95, nocleh 2·19.

V. den. Odchod ze Slezského domu v 5·5 ráno, výstup na Polský Hřeben v 6·52, kroků 6500, sestup kolem zamrzlého stavu k hájovně trval od 7·35 do 10·25, zde odpočinek, mléko za 15 kr., a pochod k Velkému Rybímu Jezeru čili Mořskému oku. Kroků 21.675, doba pochodu od 11·35, do 2. U Mořského oka večeře a snídaní 2·32, nocleh 1·50.

VI. den. Odchod od Mořského oka v 8·20, příchod do roztocké útulny v 9·40, kroků 8450. Zde pohov. Útrata za klobásy s kapustou —·37, vodka —·08, pak pochod do Javoriny, trvající od 11·05 do 12·40 a do Podpradů do 1·20, kroků 13.857. Zde útrata 65 a odtud za bouřky a lijáku povozem k Bělské Jeskyni za 50 kr. Příjezd v 6 hod. Večeře 1·67.

VII. den. Snídaní —·28, vstupné do jeskyně 1·80, snídaně o desáté —·50, nocleh 1·55, návštěva jeskyně, k níž 1730 a v níž 3646 kroků. Odchod v 1·20, příchod do Matlány ve 2·58, kroků 10.574. Zde oběd za 95 kr., odchod ve 4·—, příchod opět do Smokovců v 5·47, kroků 11.890. Zde večeře a hudebníkům 1·35, snídaní 35, nocleh 1·38.

VIII. den. Vozem do Popradu za 3 zl., oběd v Husově parku 95 kr., káva a víno 50 kr., dráha do Bohumína 4·56. Z Bohumína do Chropíně 1.25.

Celkem kroků 120.442, vydání 69 zl. 20 kr. Výsledek: nadšení pro slovenské Tatry.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 5. srpna 1897. Nových členů přijato 7. — Ředitelství severozápadní dráhy povoluje vyvěšení mapy okolí pražského ve stanicích Praze, Libni a Vysočanech, inspektorát rak.-uherské státní dráhy totéž pro stanice v Praze, Podbabě, Roztokách, Kralupech, Běchovicích, Ouvalech a Č. Brodě. — Pan Václ. Medonos, holič v Chomutově, jmenován důvěrníkem klubu. — Pan A. Bayer v Lešné zasýlá rukopis díla „Moravským Valašskem na Slovensko a Tatry.“ Prozkoumá se. — Odbory budou vyzvány k podání návrhů na změnu jízdních řádů železničních pro letní období 1898. Žádosti ty třeba podati do 15. září t. r.

Schůze ze dne 12. srpna 1897. Pan prof. dr. Vlach odpovídá k dotazu klubu, že jest ochoten spolupůsobiti při

Digitized by Google

vypracování návrhu memoranda na klub českých poslanců na říšské radě ve příčině úpravy správného textu českého na mapách generálního štábu. — Učiněny kroky k upozornění odboru v Domažlicích, aby nové nádraží v České Kubici opatřeno bylo napřed nápisy českými. — Čten výnos okresního hejtmanství v Domažlicích ze dne 4. srpna 1897, č. 31223, jímž béře se projev sjezdu českých turistů na vědomí. — Klub českých turistů obdržel výpověď z bytu za příčinou zamýšlené stavby domu Stěhování nastane v terminu únorovém 1898.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT v Domažlicích. Sjezd klubu českých turistů u nás konaný vydařil se nadočekávaně. — Označování cest na Novo-Kdyňsku vykonali pod vedením p. ředitele A. Rotta pp. E. Tšída, továrník, J. Frey, hostinský v Kdyni, a Blažek, lesní v Podzámčí. Označené cesty v lesnatém a hornatém okolí N. Kdyně tvoří jednu síť, rozprostírající se po celém malebném okolí; vše nechá se rozděliti na více jednotlivých pohodlných partií, každá z nich opět pro sebe zaokrouhlený celek činí. 28 nových tabulek ku značení tomu bude v brzku zhotoveno a umístěno. — Na České Kubici opět značí cesty pilně p. učitel J. Hlaváček za pomoci pana Vuršra, majetníka pensionátu. — Veškeré cesty, místa, ba i sedátka v okolí Kubice pojmenovány a označeny jsou vlasteneckými jmeny. Vhodná to myšlénka, nebo zajisté na pojmenování to zvykne si veškerý náš venkovský lid. Obec domažlická opatřila a i dále ještě opatří pro lesy v okolí České Kubice množství sedátek. — Stavbou silnice od nádraží bylo zde již započato a tato bude ještě letos dohotovena. Úprava cest na Čerchov v místech močálovitých provedena byla pod dozorem p. prof. Hrušky, spisovatele, nákladem panství koutského a částečně i ze sbírky, jež k úpravě cest zde konáme. Taktéž i panství trhanovské nechalo cesty z Capartic na Čerchov před sjezdem upraviti. Dík všem pánům za jejich obětavost a ochotu.

Z odboru KČT v Jindř. Hradci. (Výroční zpráva.) Odbor jindřichohradecký konal dne 5. července v zasedací síni okresního zastupitelstva svou výroční valnou hromadu Odbor čítá 31 členů. Ve výboru zasedali pp.: prof. K. Solpera, předseda, V. Třebický, pokladník, Fr. Lego, jednatel, K. Merth, Jos. Uzel a J. Houra. Výbor konal během roku několik schůzí. Z činnosti jeho zaznamenáváme: Ústřednímu výboru KČT podána žádost za udělení subvence 100 zl. na vydání reklamního barevného plakátu. Žádost tato byla příznivě vyřízena. Odbor disponuje v té příčině již částkou 309 zl. 45 kr., což činí asi polovici nákladu. V příčině zřízení dřevěné rozhledny na památném Markštýně byl majetník velkostatku studenského, vysoce urozený pan hrabě Lichtenstein-Podstadský, výborem požádán, aby lesní správou v Studené vystavěna byla na Markštýně dřevěná rozhledna, která v dřívějších dobách tam již stávala, časem však se rozpadla. Označení cesty z města Kumžaku a z nejbližší železniční stanice na Markštýn z ochoty provede na náklad odboru p. učitel Kupáček v Kumžaku. Pomýšlí se i na označení cest ve hvozdech jemčinských za laskavého přispění p. lesmistra J. Wachtla. Dle zprávy pokladní činil příjem 401 zl. 17 kr., výdání 73 zl 35 kr. Přebytek 327 zl. 84 kr. uložen ve spořitelně. Odbor má dále na skladě ještě 564 výtisků „Průvodce po Jindř. Hradci“, jejž nákladem svým vydal. Dne 16. července otevřena byla v zimní hospodářské škole turistická noclehárna o 2 lůžkách, již použiti mohou studující i učitelé. Jest si přáti toliko, aby hojněji ji bylo použito, nežli v letech předešlých. Pro knihovnu odboru zakoupen jeden výtisk „Průvodce po Beskydách“. Pan Tuzar obnovil svůj návrh, loni již podaný, na označení cest z města do nejbližšího okolí, což bylo přijato. Při provedených po té volbách zvolen opět týž výbor.

Noví členové na rok 1897.

V centrále:

424. Slč. Josefina Sovičová, řídící učitelka v Bučovicích u Brna, č. b. 231.
425. „ Juliana Mlynářová, lit. učitelka v Nuslích u Prahy, č. b. 232.
426. Pan Adolf Kotrba, cukrmistr v Klobúkách, č. b. 233.

Digitized by Google

427. „ Bohumír Sládek, c. k. cvičný učitel při paedagog. v Praze, Král. Vinohrady, č. b. 64.

V odboru berounském:

428. Pan MUDr. Josef Iserle, lékař v Lodenici, č. b. 55.
429. „ Ferdinand Vaněk, c. k. soudní adjunkt v Berouně, č. b. 56.

V odboru domažlickém:

430. Pan Mat. Wimmer, c. k. setník v Praze, č. b. 145.

V odboru jičínském:

431. Pan Adolf Beneš, c. k. professor na reálné škole v Kutné Hoře, č. b. 57.

V odboru náchodském:

432. Pan Frant. Procházka, ředitel reálných škol v Náchodě, č. b. 92.
433. „ Albert Štourač, továrník ve Svitavě, č. b. 93.

V odboru příbramském:

434. Pan Boh. Slavík, c. k. hutní správce v Příbrami, č. b. 56.

V odboru sušickém:

435. Pan Karel Folkner, městský nadlesní v Sušici, č. b. 42.

V odboru táborském:

436. Pan František Janovský, lesmistr král. města Tábora, č. b. 66.
437. Pan František Geš, stavitel v Táboře, č. b. 67.
438. „ František Pejša, majitel domu v Táboře, č. b. 68.

Zemřelí členové KČT:

Dne 2. července zemřel pan

Josef Sobota,

odborný učitel na měšťan. škole v Příboře a člen odboru štramberského.

Dne 5. srpna zemřel pan

Otakar Tuček,

obchodník a člen KČT v Praze.

Dne 25. srpna zemřel pan

Alois Suchý,

c. k. vrchní správce horní na Březových Horách a člen odboru příbramského.

Čest budiž jejich památce!

Různé zprávy.

P. T. pp. účastníkům III. sjezdu KČT oznamujeme, že fotografie „Přástek na Chodsku“ a skupinu účastníků při pomníku Koziny na Hrádku kus po 1 zl. na objednávku zašle pan J. Tauber, fotograf v Domažlicích.

Výlety Kroužku členů KČT. 1. Do Železných hor. Odjezd z nádraží státní dráhy v sobotu 17. dubna 1897 ve 3·18 hod. odp. do Přelouče a odtud do Heřman. Městce. Nocleh v restauraci Pivničkově (doporučuje se všestranně). V neděli 18. dubna t. r. ráno prohlídka města a rozsáhlého parku hr. Kinských, načež v 8·50 odchod do Kostelce (9·10), odkud příjemnými lesy zprvu podél potoka, později podél dráhy do Váp. Podola (10·35) a přes Nučice po úbočí Bučiny lesem do Seče (11·50), kde dobrý oběd v hostinci „na Veselce“. Ve 2·30 nastoupen další pochod do údolí Chrudimky a na hrad Oheb (3·20). Po prohlídce zřícenin vysokým lesem sestup k Chrudimce, po překročení, kteréž po nově zřízeném můstku v brzku dosaženo, silnice do Seče vedoucí, z které polní stezkou sestoupeno z potoka, na jehož toku ve 4·55 dosaženo Hor. a Dol. Počátek. Pro bouři vyčkáno zde do 5·30 v nepatrné hospůdce, kdy nastoupen další pochod do krásného údolí „Pekla“ (6 h.), Hedvičína (6·50) a Třemošnic (7 h.). Za příjemného večera vystoupeno na hrad Lichnici, načež skrze Závratec za úplné tmy po silnici dosaženo Ronova, kde dobře pohostěni i ubytováni v hostinci na náměstí „u Pavlíků“. — V pondělí 19. dubna 1897 prohlídka města a za krupobití nastoupen v 8·15 pochod do Žleb (9·30), kde navštíven zámek (přihláška u kastelána v nádvoří v pravo),

Digitized by Google

poobvědváno ve stanici klubovní „na hrázi“ a v 11·10 kolem dvora příjemnou lipovou alejí namířeno k sv. Anně a přes Markovice a Filipov do Čáslavi. Po prohlídce města odjezd drahou v 1·56 h. odp. do Sedlce, kde právě pouť za velikého návalu obecenstva. Po půlhodin. pobytu, stačícím k návštěvě známého chrámu i kostnice, pochod do Kutné Hory a po prohlédnutí všech předních památek místních v 6·33 odjezd do Kolína a odtud státní drahou po návštěvě města v 8·26 odjezd do Prahy (9·25). Pro mnohé krásy přírodní, četné památky historické i pohodlné ubytování doporučuje se výlet popsaný co nejlépe. Spolehlivým průvodcem je nám spisek „Českým krajem č. 1.“, vydaný nákladem KČT. — 2. Výlet na Košťál a do Třebenic dne 9. května 1897. Z Prahy odjezd rychlíkem státní dráhy v 5·25 ráno do Lovosic (7·09), odkud silnicí do Mal. Černosek. U kapličky při silnici v levo odbočeno do údolí opárenského, v plném květu se nalézajícího, a přes obce Opárno, Oujezd, Borec a Sutem vozovou lesní cestou (od kostela sutemského mezi domky v levo) namířeno na Košťál s pěkným toho dne rozhledem do širého okolí. Po prohlídce hradu sestup do Třebenic (1·30), kde v Besedě oběd a společná zábava s členy lužeckými a roudnickými. Odpůldne návštěva první české akc. továrny na zužitkování plodin, po prohlédnutí kteréž a ochutnání i nakoupení tamních osvědčených výrobků nastoupen za deště pochod do Lovosic a v 9·14 več. odjezd do Prahy. Doporučovalo by se provedené označení z obce Opárno na Sutem a Košťál, odkud do Třebenic již značení uskutečněno. — 3. Výlet do Kamenice a Týnce n. Sáz. dne 30. května 1897. Odjezd z nádraží císaře Frant. Josefa v 6·42 ráno do Mnichovic (města), kde přes koleje dráhy přímo proti stanici pěšinou vzhůru nastoupen v 7·46 ráno pochod k Božkovskému mlýnu, přes Všešimy do Lomnice (8·40), kolem rybníka lesem do Lojovic (9·55), kde pohov v hostinci p. Černého, který se doporučuje. V 11 hod. odchod nádvořím zámku a za vedení místního p. lesního namířeno příjemnou lesní stezkou k potoku mokřanskému, k Struhařovu a do Kamenice (12·30), kde ochotou sl. Hanny Míškové ve verandě zahradní připraven „u hvězdy“ chutný oběd. Ve 3·30 přikročeno k návštěvě zámku kamenického a k prohlídce továrny na měděné zboží za ochotného provedení správce závodu, načež podél potoka kamenického krásným údolím lesním v 6·40 dosaženo Kostelce n. Sáz. a v 7·15 Týnice n. Sáz., kde v zahradě „u Korbele“ vyčkáno odjezdu vlaku v 8·44 do Pyšel a odtud do Prahy (9·36). — Pro krásné partie lesní, různá údolí a časté střídání krajiny doporučuje se výlet ten co nejpříznivěji. Poněvadž pochod béře se nejvíce stezkami, bylo by označení z Mnichovic do Kamenice a odtud do Týnice velice vděčným. — 4. Dvoudenní výlet k rybníkům padrťským, do Rožmitálu a na Třemšín. V neděli dne 6. června 1897 v 6·30 ráno odjezd z nádraží cís. Frant. Josefa do Mýta (9·55), odkud vozovou, zprvu polní, v krátké době však lesní cestou přímo proti stanici do Strašic (11·25), kde v hostinci „u Titlů“ p. Jos. Procháskou připraven v útulné zahradní besídce chutný oběd. Odchod v 1·15 podél černého potoka k myslivně „Americe“ (1·45), k lovčímu zámku (2·05) a po lesní cestě „Josefově“ do Padrtě (3·30), kde pohov v hostinci u rybníka. Ve 4·45 odp. nastoupen za vedení řídícího učitele p. Jana Elhenického po západním břehu dolního a horního rybníka jednak vozovou cestou, jednak lesní stezkou pochod k myslivně teslínské (6·10), kde pro velikou bouři laskavého přijetí i pohostění výletníkům se dostalo odlesního p. Václ. Tichého i jeho choti. V 6·40 za příznivé pohody přikročeno k dalšímu výletu značenou lesní cestou na Věšín (7·50), odkud dorazili jsme v 8·40 do Rožmitálu, kde dobrého noclehu i vzorného opatření dostalo se nám v restauraci p. Leopolda Zoulka. V pondělí 7. června t. r. po prohlídce města i zámku po hrázi rybníka nastoupen v 7·50 ráno pochod označenou silnicí k myslivně Třepálu a lesní cestou v 10·20 hod. dosaženo vrcholu Třemšína (825 *m*), odkud s rozhledny, v dobrém stavu udržované, skvostná vyhlídka do dalekého kraje. Po malém pohovu a rozloučení se Sokolíky rožmitálskými a profesorem p. Kostincem z Plzně sestoupeno v 11·45 k myslivně „Dědku“ a úpravnou stezkou lesní v oboře, namířeno k lovčímu zámku ve Vacíkově (12·30), kde v obci téhož jména v malé hospůdce ustanoven půlhod. pohov. V 1·15 hod. přikročeno po silnici přes Bubovice k další cestě do Březnice, kde již ve 3·15 zasednuto v restauraci „na zelené“, p. Rud. Tillemu náležející, k chutně upravenému obědu. Návrat do Prahy proveden drahou v 6·03 večer. Dle záznamů p. MUDra. Prokeše učiněno za oba dny 110.595

Digitized by Google

kroků. Výlet popsaný, přírodními krásami po celé trati provozený, doporučuje se každému co nejvíce, jak také toho v plné míře zasluhuje. Vydatnou pomůckou byl nám „Průvodce po Příbrami a okolí“ a popis panství rožmitálského, vydaný v časopise lesnické jednoty z r. 1891 až 1892. — 5. Výlet do Sas. Švýcarska 17. června 1897. Odjezd z nádraží státní dráhy v 5·25 ráno do Podmokel (8·—), a po ¾hod. čekání saskou drahou v 9·57 do stanice Pötscha-Wehlen (1 mk. 50 pf.). Po převezení parníkem na pravý břeh Labe vkročeno do městečka Wehlen, kde odbočeno od kostela v pravo na stezku do údolí tabulkami (co k „Basteii“ vedoucího) označeného. Pohodlnou lesní cestou, skupinami skal pískovcových romanticky ozdobenou, dosaženo při mírném stoupání „kamenného stolu“ a odtud silnicí v 11·20 h. Basteie, odkud za restaurací širý rozhled, zvláště do údolí Labe četnými parníky a loďmi nákladními brázděného se rozevírá. V 11·20 sestup na známý most a stezkou úpravnou do Amsel-Grundu, kde v restauraci u vodopádu ve 12·40 jednoduchý oběd. V 1·30 nastoupen další pochod kolem 5 mlýnů do obce Rathewalde (2·—), z které odbočeno na silnici do Hohnsteinu vedoucí. U hostince zájezdního uchýleno se opětně na vozovou cestu kolem cihelny a lesní cestou dostoupeno po ½ hodině Hocksteinu s pěkným rozhledem na lesnaté a skalnaté okolí. Soutěskou skalní sestoupeno do údolí potoka polenského (3·35), odkud při urychleném pochodu přes obec Porschdorf v 5·20 dosaženo železničního a spolu silničního mostu přes Labe a v 5·30 nádraží žandovského, odkud v 5·47 odp. (1 marka) odjezd do Podmokel a po návštěvě místností Sokola a jednoty Severočeské v 6·25 do Prahy. — 6. Výlet do údolí radotínského dne 27. června 1897. Z nádraží cís. Františka Josefa v 1 hod. do stanice Dušníky (1·49), pěšinou polní od nádraží kolem kostelíka sv. Jiří do obce Dušníky a odtud silnicí kolem rozsáhlých hutí a dolů na želez. rudu do Nučic. V Nučicích opuštěna silnice, plná prachu, a odbočeno za obcí na pohodlnou stezku lukami vedoucí do Tachlovic až k viaduktu místní dráhy, jejímuž náspu dána přednost před rozjetou vozovou cestou polní, na kterou vkročeno teprve u obce Chýnice, kde stanoven na pažitě rozsáhlé ovocné zahrady pohov. Ve 4·45 nastoupena další cesta do Chotče, kde u mlýna počíná nejkrásnější část radotínského potoka, lesíky, lukami, pískovcovými skalami různých útvarů i četnými mlýny zdobená. Po častém přecházení potoka zastaveno v hostinci „na cikánce“ v 7·34 k malému odpočinku (doporučuje se pro větší společnosti), načež silnicí v 8·30 dosaženo nádraží radotínského, odkud v 8·41 odj. do Prahy. Doporučuje se dle zkušeností získaných jeti do Zbuzan a odtud přes Zmrzlíky a Zadní Kopaninu přímo do údolí k potoku radotínskému. *K.*—

Okrašlovací spolek v Potštýně. Člověk, míchá-li se přírodě do řemesla, mívá nešťastnou ruku, pokud ji totiž chce učiniti krásnější nežli je opravdu. Příroda dojista sama dovede nejlepší učiniti toiletu a proto epithetou „okrašlovací“ některého spolku, pokud by se mělo vztahovati na zvelebování esthetického vzhledu přírody, má vždycky zvuk poněkud podezřelý. Za to nic podezřelého nemá do sebe okrašlovací spolek v Potštýně, v tom vzácném drahokamu orlického kraje. Spolek ten velmi dobře pochopil svou úlohu a ví, že v Potštýně není třeba přírodu okrašlovati, nýbrž jen činiti pokud možno pohodlnou a přístupnou. Po té stránce má pro turisty vůbec a české zvláště svou důležitost a význam. Už patnáct let působí ve svém orlickém sídle čile a neunavně, a letos, jaksi na oslavu toho výročí, otevřel četným svým letním hostům i obyvatelům domácím nové, pěkné říční lázně, po kterých toužilo se už drahná léta. Příjemně se čte výroční zpráva spolku, ze které cítiti tu lásku všech, kteří znají Potštýn ať už jako svoje rodiště ať z letních pobytů, a kteří jak mohou prokazují hradnímu městečku svou oddanost a lásku. Znám Potštýn už od malička, tedy od dávných let a s potěšením stopuji, jak se zvelebuje a jak městečko, dík právě onomu okrašlovacímu spolku, víc a více chápe svůj vlastní význam pro českou turistiku a jak otevírá brány své cizineckému přívalu. Vím velmi dobře, že věc není tak snadna, jak se zdá, a že právě v našich českých poměrech nesnáze jsou větší než jinde: proti dobrým snahám v tom směru staví se předně slabá česká podnikavost, pak silná snaha jednotlivých podnikatelů v krátké době získati na přibylých hostech co nejvíce a posléz nedostatek potřebných hmotných prostředků nebohatého městečka a ještě méně bohatého spolku. Ale tím větší zásluhu má okrašlovací spolek a jeho předseda, obrazně, ale trefně řečeno duše toho spolku, univ.

Digitized by Google

prof. dr. Jan Urban Jarník, že při těchto daných okolnostech přece zdárně pokračuje v před. Měl svého předchůdce, pan professor Jarník, a to v jiném svém rodáku, panu Václavu Hostinském, řediteli panství kníž. Kinského, který část svého úřednického odpočinku trávil ve svém rodišti. Také toho starého milého pána jsem znal i jeho lásku k Potštýnu. Když před dvaciti lety jako rychnovští studenti pořádali jsme velký výlet na potštýnský hrad, nikdo neměl z naší návštěvy radost tak opravdovou a nikdo nestopoval naše malé studentské snahy s takovým zájmem, jako ten starý pán a jeho choť, treba že on nemohl pro chorobu s námi nahoru na hrad. Výroční zpráva okrašlovacího spolku vděčně přináší podobiznu pana řed. Hostinského, také jednoho treba bezděčného z prvních zákopníků turistiky na českém východě. — Nemůžeme zde vyličovati podrobně činnost potštýnského spolku, venkoncem dobrou, poznamenávajíce jenom, že práce, kterou provedl při ročním průměrném příjmu asi 172 zl a skládající se vedle hlavního již zmíněného objektu, říčních lázní, v úpravě cest a míst výhledních, jest veliká a nad míru záslužná. Příznivá a přátelská jest shoda, ve které žije spolek s majetníkem potštýnského velkostatku baronem Ant. Dobrženským z Dobřenic, ale charakteristické jest, co v té příčině správa dodává, říkouc: „Každý výbor spolku okrašlovacího se zajisté vynasnaží poměr ten udržeti, v přední řadě však to závisí na pánech letních hostech samých. Jsou toho mnohé příklady, hlavně v okolí hlavních měst, že majetníci velkostatků byli bezohledností výletníků přinuceni zakázati vstup do lesů svých, v nichž volně se procházeti dříve liberalně dovolovali. Jest tudíž žádoucno, aby se také zde každý všeho varoval, co by mohlo právem býti vytýkáno jako neskromné chování na majetku cizím.“ — Lázně říční nyní otevřené hodlá spolek v brzku doplniti lázněmi teplými. Jinému podniku okrašlovacího spolku, totiž sborníku prací a vzpomínek letních hostů a příchozích zátiší potštýnského, vydanému právě na oslavu 15letého trvání jeho s titulem „Potštýn“, věnujeme rádi pozornost zvláštní.

J. Guth.

P. S. O otevření nových říčních lázní v Potštýně dne 22. srpna píše se nám odtamtud, že slavnost dopadla velmi krásně, dík předem krásnému počasí a přehojnému účastenství lidí domácích, letních hostí i cizinců. Slavnost zahájena o ½2. hod. odp. střelbou z hmoždířů, a o 2 hod. zapěl mužský sbor v lázeňském parku dva sbory od Bendla a J. Lva a přednesen proslov od Fa Presta. — Po té konán průvod „pod lípy“: cyklisté na ověnčených kolech, pak průvod dítek, dam a pánů v různých krojích. Se slavností spojen buffet a bazar ve prospěch lázní. Obecné veselí zakončeno v letním saloně p. Susy. Čistý výtěžek slavnosti činí 180 zl, jež připadnou fondu lázeňskému.

Pohorská jednota „Radhošť“ ve Frenštátě na Moravě. Výroční valná hromada Poh. jed. R. konána 3. července 1897 v místnostech hotelu Ježíškova za četné účasti členstva i zástupců odboru Mor. Ostravského a Přerovského. Schůze řízena předsedou dr. Edv. Parmou. Z obšírné zprávy jednatele uč. Vitáska patrna byla usilovná i horlivá činnost „Radhoště“, směřující ku hmotnému i duševnímu zvelebení Mor. Valašska i ku rozvoji české turistiky ve vlastech našich. Zájem pro jednotu u přátel turistiky české i u milovníkův šumných hor valašských stále roste. S nepatrnými prostředky provedla již jednota díla, jež podivení všeobecné vzbuzují. V nepatrně krátké době zbudovány na Pustevních — 1018 *m* vysoký svah Radhoště — dvě nákladné útulny turistické; letos počato bude se stavbou třetí útulny turistické, v níž bude 14 světnic. Za tím účelem zařizuje Pohorská jednota letos velikou věcnou loterii, jejíž slosování bude 31. prosince 1897. (Los stojí 1 korunu.) Dosud nerozprodáno ještě kolem 6000 losův. Kéž by se loterním podniku „Radhoště“ dostalo hojné podpory i v království Českém! Z jara příštího roku zbudován bude na Pustevních veliký jídelní pavillon pro 150 osob Nové budovy tyto postaveny budou v národním slohu valašském i budou nemalou ozdobou hor valašských. Kromě rozhledny „Cyrillky“ (na Stupních) zřízena letos značným nákladem nová rozhledna nazvaná „Methodějka“ na Okrouhlém. K turistické útulně „Pustevně“ přistavěna v minulém období nová letní kuchyň. V útulně „Šumná“ vše scházející doplněno, tak že v budově té dnes 7 s elegancí zařízených pokojů se nalézá. Území, náležející Pohorské jednotě „Radhošť“, letos přikoupením větší části značně rozšířeno. V označování cest učiněn letos opět značný krok ku předu. V práci té bude stále pokračováno, čímž cizím turistům zajisté veliké výhody poskytnuty budou. „Radhošť“ má čtyři od-

Digitized by Google

bory, a to v Mor. Ostravě, v Přerově, v Hranicích a v Lipníku, z nichž prvně jmenovaný odbor dosti čile sobě počínal. Delegační schůze všech odborů konána letos v Hranicích. Turistický ples pořádaný v minulém masopustě ve Frenštátě zdařil se v každé příčině skvěle i vynesl pokladně ústřední značný čistý výtěžek I výlety lonského roku pořádané setkaly se se zdarem. Počet členův „Radhoště" činil 700, veškeren příjem pak za rok 1896 1400 zl. Zpráva jednatelská jednomyslně schválena, taktéž zprávy pokladníka Al. Kantorka a hospodáře Fr. Buzka. Do předsednictva jednoty zvoleni po té opětně jednohlasně předsedou advokát a zemský poslanec dr. Edvard Parma, místopředsedou továrník Rob. Křenek, jednatelem uč. Vitásek, pokladníkem řed. kanc. Al. Kanturek. Do výboru zvoleni pak dle počtu odevzdaných hlasův pp. St. Tuček z Brodku u Přerova, Fr. Buzek, Fr. Řeček, dr. Křenek, Alfr. Parma, Fr. Křenek, Emil Kostelník, Edv. Hegrát, V. Kozel, Al. Fialka, Fr. Parma, K. Zrubek; náhradníky Jan Panček, Jos. Macalík, P. Polanský, Vl. Křenek; přehlížiteli účtův Rajm. Parma, E. Klos.

Mezinárodní kongres turismu v Amsterodamě a Bruselu. Obecné spolčování našlo si v novější době novou cestu, po které přichází k platnosti, a to širší než stávalo se dosud různými jednotami, spolky a sdruženími všeho druhu. Jsou to buď sjezdy menšího slohu nebo dokonce kongresy mezinárodní, které vždy víc a více nabývají důležitosti, zasahujíce čím dále tím více odvětví. Arci, doznejme hned předem, že při podobných sjezdech více se mluví než opravdu pracuje o programu vytčeném, — ale tím nijak význam kongresů není menší. Záležit dojista najmě jen ve vzájemném poznání a výměně náhledů a co týká se zvláště kongresů mezinárodních, utužuje se jimi vědomí národní měrou neuvěřitelnou. Koncem července zasedal v Amsterodamě a pak v Bruselu mezinárodní kongres „turismu", Congrès International de Tourisme, kongres poloturistický, polo cyklistický, — dva pojmy u nás poněkud rozdílnější než tam. Shromážděným zástupcům turismu běželo o to, zajistiti turistům velocipedistům co možno volné pole, zejména při přechodu přes hranice a usnadniti cirkulaci mezinárodní, které doposud vadí různě přísná ustanovení celní. Vyslovil tedy kongres přání, aby velociped, který slouží jakožto dopravní prostředek cestujícím, nikde a nikdy nepodlehal formalitám celním. Při tom byla také řeč o vozech automobilních, aby i těm dostalo se výhod podobných

G. H.

Voyages pratiques, 9. Rue de Rome, Paris. Obyčejně jsem se vyhýbal rozmanitým kancelářím cestovním, organisujícím větší nebo menší cesty společné: nejen že podobnými cestami připravuje se člověk o svoji svobodu, ale pokud sem tam jsem zkusil, za drahé peníze ne vždycky dobře se mi vedlo. Cesta byla zaplacena a bylo pak cestujícím spokojiti se se všeličíms, co dříve trochu jinak si představoval. Letos, jako účastník olympického kongresu v Havru ve Francii, riskoval jsem 148 fr., za které po devět dní měl jsem se odevzdati péči kanceláře Voyages pratiques v Paříži, G. Rue de Rome a teď s opravdovou vděčností vzpomínám, jak dobře jsem pochodil. Všude dostalo se nám za to nejlepšího opatření, vždy v hotelích první třídy při výletech do Honfleuru, Trouville, po Calvados, po Seině atd., vesměs také v prvních třídách ať na parnících, ať na dráze, — a k tomu všemu provázel nás ředitel kanceláře pan Baume a tak ochotně a rád se o nás staral, že rád doporučuji kancelář těm Čechům turistům, kteří ve Francii potřebují rady a pomoci.

G H.

Návštěva alpských útulen vydržovaných odborem pražským D. u. Oe. Alpenvereinu vykazuje za r. 1896 tato čísla: chata Payerova 676, Karlovarská 43, Pražská 186, Klářina 27, Janova 8), pod Rifflerem 55, pod Olpererem 33, Studlova 176 a Hofmannova 87 turistů, úhrnem 1372 návštěvníků proti 2170 roku 1895.

Dr. S. P.

Cukr na turách. V kruzích turistských jest známo, že při namáhavých turách v značné míře jeví se touha po cukru a potravinách sladkých. Touha tato má svůj původ v té okolnosti, že pramen naší síly nespočívá v látkách bílkovitých (maso), nýbrž v uhlohydratech (škrob, cukr, tuk). Na podnět pruského ministerstva války podniknuty zkoušky zvláštním od Mossa sestrojeným přístrojem, zda v malých částkách požitý cukr zemdlené svaly vzpružuje k novým výkonům. Aby docíleno bylo odjektivního výsledku, byl osobě, na níž pokus proveden, účel jeho zatajen a byl jí dán jednoho dne nápoj obsahující 30 *gr* cukru, druhého dne však podobný, ale místo cukru saccharin obsahující

Digitized by Google

s oním stejné sladkosti. Saccharin nenáleží totiž k látkám cukernatým a nemá tedy těch následků jako cukr. I bylo shledáno, že když po vykonané práci užito stroje Mossova ve dnech požitého cukru, byla vykonána mnohem větší práce svalstva než ve dnech kdy požit saccharin. Za příčinou předcházející velké námahy svalů bylo v krvi nedostatek cukru a přivoděním cukru stane se způsobilost k práci větší (Mittheilungen D. u. Oe. Alpenvereines). *Dr. S. P.*

Studentské noclehárny.

Studentská noclehárna. Usnesením obecní rady zřízena byla v měšťanských školách v Sobotce pro cestující studující noclehárna studentská. Správcem jejím ustanoven jest p. Václav Marek, městský radní, který cestujícím v krajině sobotecké poskytne ochotně rady a pomoci.

Studentské vycházky. Programy našich středních škol přinášejí zprávy více méně důkladné o turistice studentů a nejsou referáty ty bez zajímavosti. Vyjímáme z nich jen prozatím jeden, velmi přesný, a to referát programu obec. gymnasia v Králové Dvoře n. L., doufajíce, že brzo budeme míti příležitost pojednati o letošních vycházkách studentských souborně. V měsících lednu až červnu vykonáno bylo 13 různých vycházek, celkem 152·5 *km* (jednotlivé vycházky až 30 *km*). Ve dnech 26.—29. června podnikli profesoři J. Ciboch, dr. J. Kropáček a J. Mach se žáky cestu po Krkonoších. Této zúčastnilo se z jednotlivých tříd IV.—VII. žáků: 3, 5, 5, 7, dohromady 20. Celkové vydání jednotlivce 5 zl. 25 kr. Některým žákům poskytnuta podpora dílem od soukromníků, dílem z fondu vycházkového; kdežto při předběžném zamlouvání obědů a noclehů velice ochotně napomáhal pan J. Buchar, říd. učitel z Dolních Štěpánic a jednatel odboru KČT v Jilemnici. Cestou počítány kroky dvěma krokoměry, které velice se shodovaly. Průběh cesty byl asi tento: 1. den, 26., VI. Po obědě na stanici do Chotějovic (2 h. 15 min. — 14.400 kroků); vlakem do Vrchlabí; vystoupení na Žalý (2 h. 15 min.). Celkem 25.400 kroků. 2. den, 27. VI Přes Šeřín, Mechovinu, Harrachovu Skálu do Špindelmühle (oběd; 4 h., 20.400 kroků). Kolem Dívčích lávek, labským dolem do Labské boudy (svačina; 2 h. 45 m., 12.200 kroků). Kolem Kotle, Krakonošovy zahr., pramenů Labe a Fialkových kamenů ke Sněžným jamám a zpět do Labské boudy (2 h. 45 m.). Celkem 46.600 kroků. 3. den, 28., VI. Přes Velké a Malé Kolo, Velký a Malý Šišák, kolem Petrovy, Špindlerovy a prince Jindřicha boudy, kolem obou rybníků u této, planinou na vrchol Sněžky, pak do Luční boudy (oběd; 7 h. 32.500 kroků.). Mezi oběma vrcholky Studničné, přes Geiergucke, Liščí horu na Černý vrch do Schwarzschlagbaude (4 hod.). Celkem 50.600 kroků. 4. den, 29. VI. Sestoupení do Janských lázní, dále do Vrajtu (oběd), odkud vlakem do Chotějovic a pěšky do Králové Dvora, 34.900 kroků. — Dohromady 157.500 kroků — turistický výkon velmi pěkný, zvláště když výletníci po celou cestu i potom zachovali plné zdraví a svěží náladu. *G. H.*

Literatura.

Průvodce po Domažlicích a okolí. Sestavil Max Duffek. V Domažlicích 1897. Vydáno ve prospěch prací turistických na Domažlicku. Nákladem domažlického odboru Klubu českých turistů. Cena 30 kr.

Monografie nad míru vítaná, a takových, jen pane bože, houšť! Bez prací

Digitized by Google

podobných ani nemůžeme si mysliti příštího Průvodce po Čechách a proto těšíme se upřímně i z této knížky. Tím spíše, proto že je to dílko velmi důkladné a pracované s upřímnou láskou, jakož také u autora, který sám má největší zásluhy o turistiku domažlickou, ani jinak nelze. Správně podotýká pan spisovatel v úvodě, že „kniha není a nechce býti ani vědeckou ani původní", — tím ovšem také býti nemá a jsme vděčni za to, že vyhovuje hlavnímu svému požadavku, jsouc jen „spolehlivým vůdcem každého, kdo chce seznati Domažlice a proslulé Chodsko". V knize popsáno je předem král. pohr. město Domažlice, pak vycházky odtud, a to k sv. Vavřinci, k Baldovské kapličce, na vrch Dmout, do Oujezda a k pomníku Jana Sladkého-Koziny, do Trhanova, do Klenčí, do České Kubice, na prenetskou pilu, do Kouta, na Rýzmberk, do Chodska a do Milaveč. Celodenní výlety jsou zde popsány tyto: K České studánce a do České Kubice; na Fichtenbach; na Čerchov (k chýši Pasovského); do průsmyku u Všerub, k sv. Václavu na Brůdku a k sv. Anně; na Herštejn a Rýzmberk; do Nové Kdyně; na Netřeb a hory Kanické; do Postřekova a Pivoňky, na Lysou horu a Herštejn; do Kolovče a Chudenic. — Přidané obrázky, reprodukce zdařilých podobizen domažlického fotografa pana J. Taubra, činí knížku jen zajímavější, lákajíce hned do popisovaných míst. Několik málo nedodatků formalních snadno lze opraviti při vydání příštím, aby Průvodce stal se knihou opravdu praktickou. Obecné pokyny pobytu v Domažlicích se týkající ze str. 18—21 měly by lepší místo na počátku než na konci popisu města. Velmi neradi postrádáme podrobný obsah a věcný rejstřík, jakož i mapu Domažlic a okolí, po případě i malý plán města. Možná, že pořízení těchto věcí stavěly se v cestu překážky hmotné, ale snad mohla býti knížka o něco menší a tisk hustší, neboť při podobných knihách opravdu kapesních nežádáme vždy úpravy tak pěkné a elegantní, jakou vyniká knížka tato, přes to ještě velmi laciná. Tolik je jisto, že přání, pronesenému panem spisovatelem na konci úvodu, aby spisek přispěl k rozkvětu turistiky v domažlickém kraji, Průvodce jistě vyhoví. Aby hojného rozšíření došel, sami rádi přejeme.

G. H.

Potštýn. Práce a vzpomínky letních hostí a přátel zátiší potštýnského. Uspořádali *Marie Habeltová* a *Jiří V. Klíma*. V Potštýně n. Orl. 1897. Nákladem Okrašlovacího spolku v Potštýně n. Orl. Tiskem Fr. Šimáčka v Praze.

Trochu na rozpacích jsem, začínaje psáti o této knize. Kritiku? Ne, k tomu příliš mnoho lásky mám pro ten rozmilý orlický kraj, a nestrannosti málo, skoro žádnou. Protože Potštýn tvoří nejnádhernější pozadí onoho obrazu, který mi představuje domov můj. Tedy jen osobní referát, několik dojmů, které vyvolala ve mně tato kniha, dojmů čistě subjektivních — bez kterých ostatek není ani kritika sebe přesnější; a tím se utěšuji v té smělosti, se kterou píši tento list, také docela intimní, protože rozhaluji v něm znova kus svého nitra, lásku svou k tomuto koutu orlickému. — Netrpělivě očekával jsem tu knihu, protože jsem věděl, jak mi bude milou, ale nenadál jsem se, že jí budu tak tuze překvapen. A myslil jsem, že znám Potštýn naskrz a dopodrobna, když už tolik let, už přes čtvrt století, jej miluji a navštěvuji — a přece teď teprve vidím, z této knihy, všecky jeho krásy a půvaby. Když přečtete „Potštýn", zdá se vám, jako byste byli přišli do útulného starého domu, k rodině dávno známé, arci poněkud četné, s jejímiž údy tady jste se tak seznámili, že nechce a nechce se vám od nich. Jakoby při černé hodince každý něco vypravoval, a každý něco vábivého, zábavného, pěkného a poučného . . . Čtete pak ty stati znova a znova . . .

Má svoji zajímavou genesi, tento almanach, který je potštýnskou knihou memoirovou. Před třemi lety — tak vypravuje letošní výroční zpráva potštýnského okrašlovacího spolku — zavítal do Potštýna ke krátké návštěvě kandidát professury pan Jiří V. Klíma z Prahy. Zalíbilo se mu zde tak, že přišel i loni i letos. Loni na podzim pak předložil prof. dru. J. U. Jarníkovi návrh, aby spolek vydal ve prospěch nových říčních lázní a na oslavu 15letého trvání svého almanach, sborník prací a vzpomínek letních hostí a přátel zátiší potštýnského. Plán ten se zamlouval jak prof. Jarníkovi, předsedovi, tak i celému výboru okrašlovacího spolku, a to právem: dílem takovým, soudil výbor tuze správně, stal by se Potštýn ještě známějším než jest až dosud a pak byla oprávněná naděje, že bude-li dílo podařené, nalezne dosti odběratelů a že se výboru dostane i podpory hmotné při díle tak nákladném.

Digitized by Google

Ale více než tyto důvody rozhodoval pro výbor důvod jiný: popřáti přátelům Potštýna příležitost vysloviti veršem i prosou city, jež v nich vzbuzuje romantické městečko Potštýn, „... přesvědčiti každého, že vychvalujeme-li jeho půvaby, nečiníme tak jen proto, že jsme se tu narodili nebo že povoláním svým delší dobu k němu jsme upoutáni.“

Redakce asi věděla, že může dobře dáti se do práce, jinak, jinde a jindy nesnadné a nevděčné. Kolik takových pozvání, napsati něco do toho neb jiného almanachu, odkládají do roka naši spisovatelé, umělci a lidé jinak vynikající do koše, vyhovujíce nanejvýš druhé nebo třetí osobní urgenci, a to dost neradi. Ale tentokráte shrnul se, tuším, dosti záhy celý roj bývalých i nynějších přátel Potštýna a snesli zde svoje nejkrásnější vzpomínky, více nebo méně osobní, delší nebo kratší, ale vesměs dýšící velkou láskou, obdivem i vděčností k Potštýnu. Těžko mi z toho vybírat, protože pro mne každý kus i kousek má svou zajímavost. Nejprv Alois Jirásek zahajuje milou apostrofou dlouhou tu řadu těch, kteří vyprávějí tady Potštýnu svou náklonnost a lásku, a tklivá jsou ta slova prvního našeho mistra povídkáře, k němuž hned Julius Zeyer připojuje se svou romancí, která byť i jednala o dalekých rytířích španělských, přec svým duchem jakoby byla přišita na potštýnskou minulost. Ku pěkné a vroucí básni nadchnul Potštýn (už r. 1864) prof. Jos. Durdíka a ovšem také Jar. Vrchlického, před jehož pozdravem Potštýnu i Posláním slavné obci dřevorubců k ruce velmistra Naj Nabru Kínraje uctivě posmekuji, já nemotorný prosaik. Báseň Vrátilo se..., otištěná z Lumíru, má svým vznikem zajímavý vztah k Potštýnu. Rozkošnou zpěvnou písní vzpomíná starého hradu také Adolf Heyduk, zátiší Potštýnskému věnuje znělku Jiljí V. Jahn a dvě znělky litické napsal sem starý vlastenec a častolovický básník, pan farář Alois Potěhník, který také tak celou duší přilnul ke všemu našemu kraji. Básněmi ať již na Potštýn jakkoli se vztahujícími ať samostatnými přispěli do almanachu Eva z Hluboké („Za námi daleko...“), Josef Kuchař („Hlasy v šeru,“ památce † sestry), Ferdinand Tomek („V jarní bouři“), Prokop Toman („Odhodlání“), dovedný a příliš skromný jakýs diletant (třemi básněmi), Jarosl. Svoboda (Písnička), Gem. (několik básníček náladových), Ž. (břitké verše K. Havlíčkovi), a posléze Karel Perlhefter (Pijavice). Nejsem snad indiskretní, prozradím-li vztah tohoto humoristického veršování anekdoty, ostatek známé, k Potštýnu: velmi vynikající, ale stejně krátkozraký lékař, který mnoho svých stařeckých let v Potštýně trávil, vyprávěl sám o sobě v hostinci „u Dolečků“ v Kostelci n. O., kterak nemocnému sedlákovi kladl pijavky sice na kůži, — ale na kůži jeho koženek. Proto má básnička v almanachu svoje dobré místo. — Neradi postrádáme v této části jméno Jos. V. Sládka, který v knize je zastoupen jen vzpomínkami jiných a svou podobiznou, ostatek velice zdařilou, pak reprodukcemi mnoha jiných svých fotografií různých partií potštýnských. Že Sládek je znamenitým fotografem amatérem, je dávno známo, a za éry potštýnské toto Sládkovo umění zvláště kvetlo.

Část prosaická je nepoměrně větší než básnická, jakož přirozeno, a přes to, že vztahuje se stále k témuž předmětu, k Potštýnu, jeho krásám přírodním i ku vzpomínkám, jež vzbuzuje, přece pořád je zajímavou, a při její četbě nejen že neumdlíváte, ale dík výtečnému spořádání materialu, interess váš roste. Vedle starých pamětníků neb rodáků, jako jsou professoři dr. Josef Kalousek a dr. Jan Urban Jarník, kteří oba způsobem prostým, ale nad míru poutavým podávají obrázky ze svých mladých i nejmladších let, obrázky plné kouzla pro nás, kteří vyrostli jsme v ovzduší podobném (Kalousek: Který býval před půl stoletím můj nejslavnější den v roce, Jarník: Vzpomínky na studentské prázdniny v Potštýně); nebo jako je Patrik Blažek, který svým řízným a vtipným slohem vypravuje, jak bylo v Potštýně jindy a dnes, je zde řada „vzpomínek“, z části také studentských, z části na ten který moment prázdninového pobytu. Tak Karel Perlhefter líčí, jak rychnovští studenti si vycházeli na Potštýn před 50 lety, Jan Chvojan zas, jaké bývaly výlety těchže studentů o třicet let později. K veselému tomuto vypravování řadí se krátká sic, ale rozkošně psaná Vzpomínka Ferdinanda Tomka, s tou svou pointou. Píšící vzpomíná tam snivě starých slavných dob potštýnského hradu, vidí slavná sedání, slyší řinkot zbraní, požár dobytého hradu — — — „Jach verd' ínen vas zágen!“ ozve se za ním náhle pro-

Digitized by Google

Pohled s mostu do údolí divoké Orlice.

tivný žargon. „Ví hajst, starožitnost? Nese tho něco? Het ich das material, tho by khoukali, jakou bych phostavil brenneraj!“ ... Rázu subjektivního jsou dvě vzpomínky Jana Lukeše, Boženy Petzoldové-Rubešové, slavné rodačky potštýnské (Jak jsem přišla k opeře), dra. Petra Durdíka (Moje vzpomínka na Potštýn), Frant. Bauera (Spisovatelé „Potštýnského zátiší“), G. Šurana a Č. Ibla (Dobří lidé), jež vesměs svědčí o tom, že hosté a přátelé potštýnští nemilují Potštýn bezdůvodně. „Jest to nelíčená přítulnost a srdečnost místního obyvatelstva a prostá dobrota lidu okolního,“ která zdůvodňuje tu náklonnost, jak ve své rozmarné Masopustní vzpomínce vypravuje Fr. Vrat Sova. „Za jediný den zde zdomácníš a stáváš se členem velké rodiny, v níž se ti dýše tak volně a mile.“ A o Potštýnských dí: „Ve vážných věcech vážní a opravdoví, v národních věcech uvědomělí a mužové celi, v zábavě a žertu však nepokazili nikdy žádného šprýmu.“ — Jiní vzpomínají zase vynikajících výletníků potštýnských, jako Růžena Jesenská Jos. V. Sládka, Adolf Černý rovněž Jos. V. Sládka a prof. K. J. Grota, Frant. K. Hlaváček Danyla Žukiče Mordoveče, který sám poslal z Petrohradu krásně a vřele psaný Pozdrav Potštýnu; Boh. Bauše Vojty Náprstka, J. Zubatý prof. J. Müllera, X.: Marie Červinkové-Riegrové, Karel Domin a G. J. Lašek dra. Gust. Ad. Lindnera, Frant. Bednář a redakce dra. Al. Bednáře, P. Fr. Dusil P. Jos. Prachaře, D. H.: Karla Bendla. Ze všech těchto statí dovídáme se zajímavých podrobností biografických, jimiž „Potštýn“ nabývá i významu literárně historického. Podobného druhu jest i příspěvek vzácné ceny dra. Ot Hostinského Kus „praehistorie“ Potštýna, provázený podobiznou jeho otce, potštýnského rodáka, p. Václ. Hostinského, jednoho z prvých zakladatelů nynější potštýnské slávy. Je mi se zvláštní ctí, že v mladých svých letech studentských směl jsem býti trochu svědkem toho, co prof. dr. Hostinský ve své stati vypravuje; jako dnes pamatuji se na návštěvu, kterou bylo mi dovoleno učiniti v podkrovním pokojíku mladého českého učence, v malém domku nárožním, proti kostelu, kde rodiče dra. Hostinského bydlili. Vzhle-

Digitized by Google

dem ku příznivému poměru, ve kterém i Okrašlovací spolek potštýnský i všechno tamní obyvatelstvo stojí ku vrchnosti potštýnské, pánů Dobřenských z Dobřenic, vždy dobrých Čechů, nic se nedivím, že Primus Sobotka věnuje jim vřelá slova, doprovázená podobiznami starých pánů i záhy zesnulého syna barona Jiřího, jakož i vrchnostenského vychovatele V. J. Mazury.

Velmi cennými a pro Potštýn zvláště významnými a zajímavými jsou články: Jos. F. Krále (Příspěvky k dějinám duchovní správy na Potenštejnsku), J. Forejtka (O škole potštýnské), pak zejména Theophila Reichela, nynějšího kazatele bratrské církve potštýnské: Bratrská církev v Potštýně (s dodatkem redakce) a Eugena Schmidta, prvního kazatele téže církve, Moje první návštěva v Potštýně. Ten tklivými slovy a s pravou láskou dobrého křesťana líčí svůj příchod sem a těžké svoje počátky. „Již při první chůzi městečkem vítali „berana“ známým zvukem málo přívětivým. Totéž opakovalo se za prvních tří čtyř dnů všude, kdekoli jsem se objevil... Jak se všecko zlepšilo za tu dobu! A kolik dobrých přátel získali jsme si — mimo několik zarytých nepřátel — mezi obyvateli potštýnskými a mezi letními hosty. Nezůstalo ovšem při pokřikování, jednou házeli po nás — po mně a po mé ženě — dokonce i kameny... Ale to bylo jenom několik špatných lidí! Celkem obyvatelstvo potštýnské spřátelilo se s námi a chovalo se k nám velice vlídně...“ Inu, žádná růže bez trnů není, ani ta potštýnská...

Z Grotova ruského popisu „Na březích divoké Orlice“ z r. 1890 je zde výňatek, p Vratislav Tůma, tuším už dlouholetý návštěvník Potštýna, podává zde vedle vlastní „skoro humoresky“ „Noc na hradě“ také netištěné dosud aforismy K. Havlíčka, dr. Vilém Kurz, osvědčený turista český, poukazuje ve stručném článku „Rozkošný Potštýne!“ na význam turistiky, a věru bych rád, aby nejeden český tatík a také český syn vzal si ta slova k srdci, prof. Aug. Sedláček vzpomíná staré bible pánů z Potštejna, dr. Preininger věští Potštýnu budoucnost jakožto českého Meranu, a s potěšením vítáme v tomto vzácném kruhu i mnicha Savu Chilandarce, návštěvníka potštýnského, který tuto píše o světlých i temných stránkách života na posvátném Athoně. Studenta-turistu bude také za-

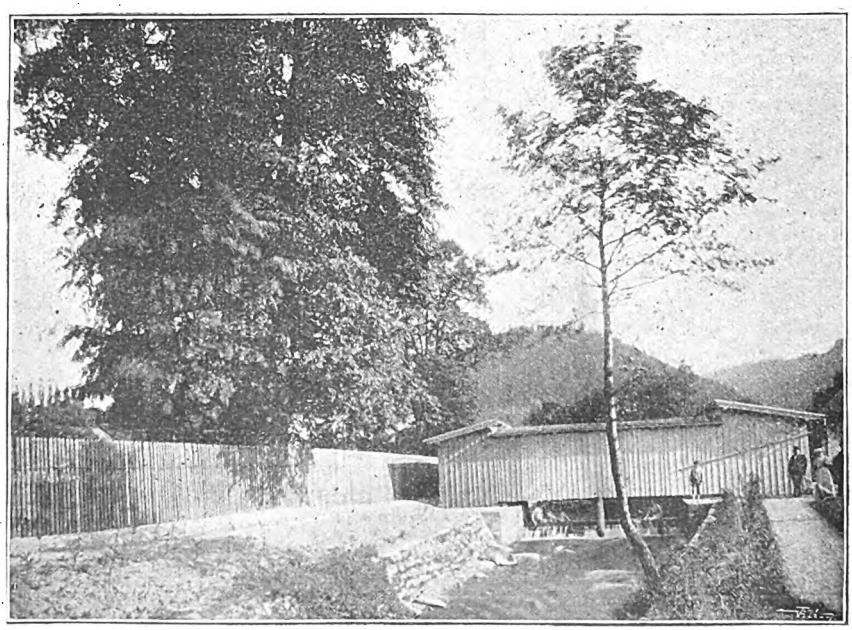

Říční lázně Okrašlovacího spolku.

Digitized by Google

jímati čtyřdenní výlet na Potštýn pana Aloise Bureše.

Na konec pak dr. J. U. Jarník podává vypsání říčních lázní potštýnských, které dojista valnou měrou přičiní ku rozkvětu Potštýna, a posléze dlouhý a velmi důkladný článek „Potštýn řady svých hostí přehlédá“, který nemá zajímavosti jen pro potštýnské obyvatele i hosty, ale vůbec. Z něho teprve vidíme, jak Potštýn je znám a jaké těší se v Čechách oblibě, a divíme se, kdo všecko to v Potštýně nebyl! Než přes tyto řady velmi dlouhé zasluhoval by přece ještě pozornosti daleko větší! — Zajímavým je také věrně zachycené „Šafránkovo vypravování“ pana PhC. Hertvíka Jarníka, vzácný to příspěvek k české folkloristice. Východočeský způsob mluvy pěkně je tady fotografován.

Text je velmi vhodně ozdoben illustracemi, většinou reprodukcemi* podobizen (celkem 83 na 230 stranách!), buď celých partií krajinářských nebo jednotlivých stavení a vill nebo osob. A zvláštností docela apartní této knihy jsou i příspěvky hudební (od B. L. Laška Dumka pro klavír, od Ant. Petzolda „Ponocný“, píseň pro tenor, od G. J. Laška „Zlaté písmo“, píseň s průvodem klavíru, od Alb. Jeřábka „Ave Maria“, píseň pro soprán s průvodem varhan, od dra. Lad. Čelakovského jun. píseň „Slzy a vzdychání“), jež však neodvažuji se oceňovati, pobručuje si je při pianě, jen když mne nikdo neslyší.

Nedovedu si mysliti knihu jako „Potštýn“ bez podobizny a důkladné zmínky o předsedovi Okrašlovacího spolku, velice zasloužilém prof. dr. Janu U. Jarníkovi. Jistě je tím vinna jen skromnost tohoto „velmistra dřevorubců“, že to vše zařadila redakce až na konec místo na začátek. Vímeť všickni tady široko daleko, čím prof. Jarník je Potštýnu! . . .

Ani na stránku praktickou nezapomněla redakce (která sama přičinila důkladnou Literaturu o Potštýně), přidávajíc ukázky z Malého průvodce Potštýnem v části insertní.

A tak „Potštýn“ je knihou zajímavou a turistickou par excellence, a nebojím se výtky, že zabýval jsem se jí přes příliš. A ještě bych byl tak rád všelicos z ní citoval a na mnohé upozornil, jako na příklad na to, že kniha při své obsažnosti a skvělé úpravě je skoro za babku, to jest za 1 zl. 50 kr. Nejen „ti, kdož si z potštýnského zátiší odnesli a zachovávají milou a přátelskou vzpomínku“ a jimž je kniha věnována, ale i každý dobrý turista český si ji koupí. A pak jistě také přijde do Potštýna, neboť je to perla našeho orlického kraje a skvost, kterým chlubíme se všemu světu . . . Dr. *Jiří Guth.*

Illustrace k stati této vyňaty z díla „Potštýn“ a ochotně Okrašl. spolkem nám zapůjčeny, začež náš dík.

Souvenirs d' Amérique et de Grèce. Par Pierre de Coubertin. Paris Librairie Hachette et Cie 1897. Perre de Coubertin, jehož jméno jakožto obnovitele her olympických v minulých letech několikráte proletělo světem, pohlíží vždycky se stanoviska povýšeného na kraje, jimiž cestuje. A cestuje i cestoval velmi mnoho, nejvíce proto, aby poznal poměry výchovy tělesné, zvláště v Anglii a v Americe. O této věci vydal již dříve některé spisy stejně poučné jako zábavné, kdežto v knize této podává pěkně psané vzpomínky z Ameriky a Řecka, z nichž s některými setkali jsme se již jinde jako v Cosmopolis, Revue de Paris a Journal des Débats. Z Ameriky máme v knize vzpomínku na Chicago, Americký západ a Kalifornii, pak článek o hnutí universitním ve Spoj. státech a o zimních sportech. Druhá část, jednající o Řecku, jest ušlechtilým plaidoyerem her olympických, kterých pan Coubertin jako gen. sekretář mezinárodních komitétu pro hry olympické v athénách se súčastnil. Příjemný způsob vypravování a uhlazený sloh jsou zvláštním knihy té půvabem. *G. H.*

Podepsaný odbor klubu českých turistů v Rokycanech vzdává tímto velectěnému panu **Bohuslavu Ryšavému,** staviteli v Rokycanech, za překrásnou, v jeho stavitelské kanceláři provedenou turistickou mapu širšího okolí rokycanského **nejvřelejší dík.**

Na mapu, zavěšenou na radnici, upozorňujeme zároveň tímto pp. turisty.

Odbor Klubu českých turistů v Rokycanech:

Vincenc Kočvara, t. č. jednatel. **Karel Krčmář,** t. č. předseda.

K celému nákladu čísla přiložen prospekt nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze.

Digitized by Google

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a v levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jedině „U Štajgrů“,

Kolín, Rubešova ulice.

Vzorky na požádání franko.

Turistická náplasť

z lékárny „u Sokola“ odstraňuje jistě a rychle kuří oka a zatvrdliny kůže vůbec. Cena krabičky 35 kr., s rekom. pošt. zásilkou o 15 kr. více. — Tamtéž lze též obdržeti **salicylový lůj a salicylový pudr,** osvědčené prostředky proti pocení nohou, v krabicích po 25 kr., frankovaná pošt. zásilka o 20 kr. více.

Lékárna „u Sokola“

J. Vítka v Praze,

roh Ječné a Tůní ulice.

Dodavatel Klubu českých turistů a jeho odborů, sl. Č. Ú. J. V. a většiny sl. českomoravských klubů, sl. závodních výborů v Brně, Pardubicích, Roudnici atd.

PETR SVOBODA,

závod rytecký a ozdobnický

v Praze, Bartolomějská ulice č. 309-I.,

zhotovuje

odznaky spolkové, veškeré závodní **čestné ceny a čestné odznaky,** buď dle návrhů jemu podaných neb dle nákresů vlastních.

Vkusné provedení, ceny nejlevnější.

Stálá výstava

v nově zbudovaných prodejních místnostech.

Hynek Gottwald

v PRAZE, Přikopy, „u Špinků“.

Koberce.	Deštníky.	Dětské vozíky.
Záclony.	Linoleum.	Kolébky.
Pokryvky na stůl.	Japonské zástěny.	Stojany na šaty.
Pokryvky na postele.	Župany.	Zástěny ke kamnům.
Kůže lamí.	Železné postele.	Přístavce ke kamnům.
Prošívané přikrývky.	Mosazné postele.	Uhláky.
Cestovní přikrývky.	Mycí stolky.	Dětský nábytek.
Vaky na cestu.	Dětské koberce.	Nábytek pro loutky.

Slunečníky. Pravé perské koberce. Zahradní nábytek.

Digitized by Google

Založeno r. 1840.

Obchod nástroji a zbožím kovovým

v Praze,

Staré město, Malé náměstí čís. 3 n.

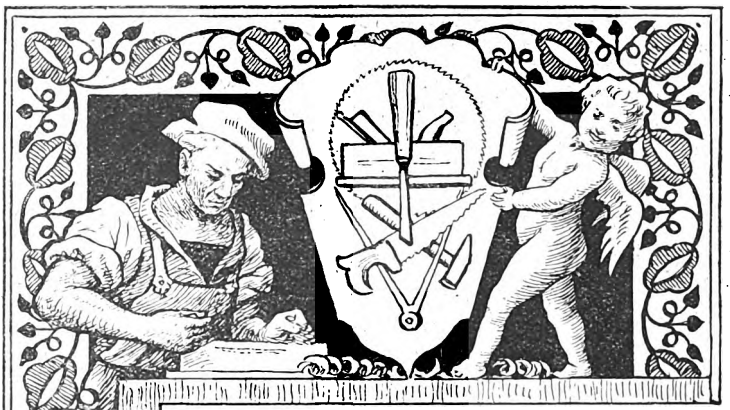

V. J. Rott

doporučuje levně:

Nástroje a stroje pro spracování dřeva.

Pily ruční, mlýnské, pásmové, okružní, ušatky a rozmetačky. Řezbářská dlátka Addis. Pilníky na pily ruční a mlýnské. Zvedáky. Kladky a jeřáby. Lůžkový kov. Dřeva zámořská. Řemeny. Retězy. Roury, čerpadla a klosety. Kování do staveb. Drátěnky a šrouby. ☞ Kuchyňské a hospodářské nářadí ☜ atd.

Cenniky na požádání zdarma a franko.

Digitized by Google

19. sešit

národního alba českého

Letem českým světem

obsahuje následující skvostné fotografické pohledy:

- Pernštýn.
- Hradec Králové.
- Partie na Vydře.
- Lomnice.
- Křivoklát.
- Zámek kroměřížský.
- Slaný.
- Potštýn.
- Gerlach.
- Černínské kasárny v Praze.
- Ruský kostel v Karl. Varech.
- Poklad Loretánský v Praze.

Cena jednotlivého sešitu 30 kr., poštou 33 kr., vydání jednostranného 40 kr., poštou 44 kr.

Na skladě u všech knihkupců

i v

Nakladatelství

Jos. R. Vilímka v Praze,

Spálená ulice č. 13.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.«

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Dousů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

Ročník IX. V Praze, 1. října 1897. Číslo 10.

V Rudohoří.

Popisuje *L. Schröck.*

Malé městečko Ostrov (Schlackenwerth) leží ještě v úrodné rovině jako u brány vedoucí k půvabům rudohorských hřbetů. Městečko s 3000 obyvateli, všední jako na sta jiných. Mezi znamenitosti jeho patří dosti střízlivě vyhlížející a opravovaný zámek velkovévody Toskánského s parkem a »zahradním domem«, restaurací to v rokokovém slohu. Na náměstí svorně k sobě tlačí se dva přední hostince »Rennhaus« a »Karlovy Vary«. Zamíříme do druhého. Hostinec vyhlíží uvnitř dosti smutně, jediný host baví se tu s hostinským hlučnou rozpravou, a odebíráme se tedy brzy na zasloužený odpočinek, za který platíme jen po 50 kr. Hned z rána obhlížíme situaci, zda bude příznivá vyhlídce do hor. V noci sice pršelo, panuje však bezvětří a na obloze klid, jenž zdá se prorokovati kýženou příznivou změnu. Po snídaní vydáme se v $^1/_2$7. na cestu jachymovskou ulicí. Kam, napovídá již jméno ulice. Tři čtvrti hodiny jest nám ještě kráčeti krajem plochým, většinou kol močálovitých luk a roztroušených domků Dol. a Hor. Brantu. Jitro je krásné, letní, plné sílicí vůně. Krajina jak by se teprv ze spánku probírala. Slunce již probleskuje. Od pily za Hor. Brantem přiblížili jsme se již k Rudohoří. Silnice z roviny pomalu stoupá rozkošným lesním údolím potoka Bystřice (neb Veserice). Nemine chvíle, abychom nespatřili tu klepající mlýn neb papírnu na pádícím potoku, tu zase pekárnu neb hamry. Přes hodinu již kráčíme tímto krásným, horami sevřeným údolím stále mírně stoupajíce. Však již tu prvá předzvěst blížícího se horního města Jachymova. Velká továrna na uránové barvy. A nyní následují v řadě domky a domy předměstí Karlova, jež čím dále tím stávají se úhlednějšími. Již objevuje se dlouhé náměstí stále výše jak celé město stoupající, jímž po celé délce protéká potok Bystřice. Náměstí to nese zprvu jméno

Digitized by Google

»Annaplatz«, o něco výše u nového kostela »Mathesinsplatz«. Domy jsou vesměs původu novějšího, neboť požár r. 1873 ztrávil téměř celé město, nechav pouze radnici netknutou. S touto souvisí německá Turnhalle a pěkné školy. Nad náměstím vidíme se všech stran příkré výšiny s kouřícími šachtami a dvěma kulatými věžemi, pozůstatek to hradu Freudensteinu. Sláva zdejších dolů stříbrných, z nichž v 16. stol. razily se proslavené tolary jachymovské, klesla a nyní kromě málo stříbra nachází se tu urán, kobalt, vizmut a nikl. Okolí samo je divukrásné. Žel Bohu, nemůžeme se zdržeti dlouho a jest nám stoupati dále k nejvyššímu českému městu Božímu Daru. Na stoupání vůbec zde musí člověk býti co chvíli připraven. Silnice stoupá silnou serpentinou a nadejdeme si tedy stezkou, a Jachymov leží pak za krátko hluboko pod námi.

Bystřice opravdu bystrá, ač již slabá, stále nás provází, ale klikatiny silnice opouštíme již za $^3/_4$ hodiny. Cesta pro pěší vede nás hustým lesem, kde černé jahody i svůdné hříbky div že nás nezabaví. Po půl hodině dosáhneme opět silnice, a tu objeví se našim zrakům pojednou ohromná planina horská s rozlehlými lukami plnými rašelinišť, bujné arniky a dřevěných seníků, jakých jsme zvykli vídati na vysoké Šumavě. Lesy jsou tu většinou vykácené a stopy po dolování jsou často patrny. A uprostřed této náhorní roviny vystupuje se svými dřevěnými střechami horské město Boží Dar.

Město v pravdě horské! Na krkolomném dláždění jde o život. Domy jsou většinou zděné, se všech stran vidíme pryštit horské potůčky. Se znamenitostmi jsme brzy hotovi, neboť nevidíme nic než na náměstí několik nepatrných krámků. Z hostinců zamlouvá se nám stanice turistů rudohorských »U zeleného stromu«. Zde mají nejen dobrou kuchyni, ale i dobrou radu pro nevědomého turistu. Z oken vidětí pomník světícího biskupa Tipmanna, rodáka zdejšího, a protější chudobinec, jím založený. Tipmann býval zde farářem, pak světicím biskupem v Praze a nezapomněl ani v testamentu na své milé rodiště.

Pro turisty jest Boží Dar důležitým východištěm pro výlety na Keilberg, Špicberg a Fichtelberg. Výlety na vrcholy hor možno odtud pro vysokou polohu města (jak známo, nejvyšší v Čechách a leží 1025 *m* nad mořem; pro studené podnebí říkají mu také žertovně »Česká Sibiř«) konati velmi pohodlně a za stoupání téměř nepatrného. Pravým cílem naším byla Klínová Hora čili Keilberg, známá nám prozatím jen ze školních knih.

Vystoupivše z města ocítíme se hned na hranicích. Pěkná vozová cesta ke Keilbergu vede horskými pastvinami buď lysými neb ještě senem pokrytými. Sloupy saskorakouské hranice stále nás doprovázejí. Keilberg pro lesy nevidíme, saský Fichtelberg však a údolí wiesenthalské stále se nám staví na oči. Však tu již dva domy na Sonnenvirblu. Jsou ve výši 1154 *m* nejvyšším obydlím v Rudohoří a v jejich okolí nastupuje divoký, řídký les se stromy zakrslými. Blíže chaty větrem sbořené čteme nápis »Zur Kaiser Franz Josefs Warte«. Ve $^1/_4$ hod. od domků ($^3/_4$ hod. z Božího Daru)

Digitized by Google

staneme pod krásnou zděnou rozhlednou na Keilbergu (1238 *m*), vítáni jsouce hudbou rozvrzaného kolovrátku. Rozhledna, ke které neplatí se vstupného a která čítá 4 patra, skytá překrásný rozhled a viděti tu nejen celé Rudohoří, zvlášť velké lesy, táhnoucí se divým srázem k Jachymovu, ale i daleko do Čech: k Chebu, Žatci, Chomútovu, ba prý i ke Praze. Do Saska je vyhlídka obmezenější. Zajímavějšího pohledu poskytují tu velice rozlehlé vsi a bohaté revíry. Turisté jednotliví i celé společnosti, vesměs německé, střídají se tu neustále.

Opouštíme Keilberg s blahým vědomím, že jsme s nepatrnou námahou spatřili tak skvostný kus české vlasti, i radíme se, máme-li zajít opět na Boží Dar, aneb rovně přes cestu necestu zaměřiti na saský Fichtelberg. Poněvadž druhá cesta byla mnohem kratší, zvítězil návrh druhý, a od domků Sonnenvirbel zaměřili jsme tedy rovně po pastvinách a ladách k lesům fichtelbergským.

V malé půlhodince jsme na krásné jízdní cestě, jež nás za novou půlhodinku uvede lesem, svahem mírným, sotva znatelným, na vrchol Fichtelbergu ještě o něco vyšší Keilbergu. Před námi pěkná restaurace s nevysokou rozhlednou podoby hradu. Vstupného platí se 20 pfeniků. Vyhlídka, jež se nám k žalosti naší trochu zakalila, směřuje hlavně do Saska. Vidíme bohaté lesy zdejší a mnohé hory skoro vesměs s rozhlednami. Barevnými skly v oknech nabývá vyhlídka čarovného rázu. Poněvadž se obloha zatahuje, dáme se rovně k Wiesenthalu.

Mapy nepotřebujeme. Sasíci jako dobří turisté všude postarali se o ukazovatele a vhodné tabulky na označení cest. Potkáváme často saské ty turisty, stoupající statně na Fichtelberg, a jdouce rychle jsme za čtvrt hodiny z lesa venku. Však jaký to pohled! Hluboko pod námi v zeleni, obklíčeno rozkošným rámcem hvozdů Keilberga a Fichtelberga, leží tu městečko Wiesenthal v líbezně utěšeném dolu. Dosti srázně, ale stále po pastvinách a lukách spěcháme k saskému městečku tak, že v půlhodině po cestě, která směrem opačným trvá ovšem třikrát tak dlouho, jsme před jeho vchodem. A již nás vítají pěkné, čistě vypadající jednopatrové domky městečka. Na pěkném náměstí s vodotryskem a sady jsou tři elegantní hotely. Důkaz, že město má ráz turistický. Zamlouval se nám hotel »U Karlových Varů«, i zamíříme tam. Skvostná jídelna téměř překvapí. Několik skromných studentů v zákoutí nesměle si šeptá: jesti náš hostinec též tak řečeným »herberkem« saských studentů, tedy studentskou noclehárnou, kde studentům za nepatrný peníz dostane se stravy i noclehu. Takových herberků má Sasko a vůbec Německo pro svoji studující mládež hojnost. Ta také cestuje s chutí třeba byla obyčejně sama na sebe odkázána a v pohraničných horách vidíme často celé zástupy německých studentů. Naši čeští studenti, ač počínají již cestovati, zvláště na Šumavu, přece ještě studenty německé v tom vzhledě mají co dohánětí. Kéž přibývá našim mladým turistům takových obětavých obcí i jednotlivců, jako na př. Plzeň i jiná ještě města, jež dnes již cestující studenty tak skvěle podporují. —

Digitized by Google

Povečeřivše oblíbený saský nářez (aufšnit), směsici to všelikých salámů, mas a pikantních příkusků, odebíráme se do svého turistského pokoje, kde se nám tak pěkně a lacině (postel 60 kr.!) na houpajících se čistých žíněnkách hoví, že s touhou vzpomínáme: »Kéž by to v Čechách všude tak bylo!«

Ráno hustá mlha halí ulice města. Potkáváme množství velkých bosých žáků bez klobouků a se zástěrami, majících v taškách velké tabulky, jichž přivázané mycí houby se jim na zádech směšně klátí. Ubírají se v té u nás neobvyklé toaletě patrně do školy.

Než se Saskem, jež se nám za tu krátkou dobu dosti slušně presentovalo, opět se loučíme; mineme finanční stráže a klusáme teplou mlhou k vrchu do vsi Stolzenhahnu. Pro mlhu nevidíme ničeho; i lidé, již náhodou nás potkají, připadají nám jako tvorové z jiného světa. Za $^3/_4$ hod. obemyká nás vlhký les. Jsme na silnici, vedoucí z Božího Daru do Kupferbergu. Generální mapa ukazuje, že dlužno za čtvrt hodiny opustiti silnici. Za to dostáváme se na děsně bahnitou cestu, jež nás celou hodinu vede pustými lesy; z dlouhé chvíle hledáme tam houby a nalézáme několik obrovských hřibů.

Však již jsme přestoupili pás Rudohoří, — jsme na mýtině, sklánějící se k jihu, a pod námi již v Čechách rozkošné údolí Pürsteinské. Ve čtvrt hodině ocitíme se pěšinkou u prvých domků Veigendorfu. Mlha spadla, slunce počíná hřáti. Objevují se vysoké vápenné pece a dopravní dráhala nová. Smavým údolem pádí prudký potok, domky jeden za druhým v bujné zeleni před námi se střídají. Již i villy zelení obrostlé prokukují stromovím, a romantické údolí střeží malebná zřícenina hradu Pürsteina, jež jako pevnostní bašta ovládá krajinu. Zřícenina hradu jest jinak dosti nepatrná. Hrad sám založen ve 13. stol. pány ze Šumburka a leží již přes 300 let v ssutinách. Údolí mine jako pohádka a jsme v úrodné sice, ale řádní rovině, v širokém údolí Ohře, posázeném hojným stromořadím. Před námi na vrchu nevelká zřícenina Schönburgu, bývalé to sídlo pánů ze Šumburka. Blíží se poledne. Slunce zase důkladně praží a my upoceni, unaveni i hladovi vzdáme se myšlénky vystoupiti na hradní vrch. Obcházíme jej a spěcháme k blízkému městu Klášterci (Klösterle), jež ač nemá věží, přece kyne nám unaveným chodcům, jakož dělávají obyčejně města, zjevivší se turistům na obzoru. Právě zvoní poledne, když po $5^1/_2$hodinném pochodu vcházíme zase do českého města.

Městečko o 3000 obyvatelích svým maloměstským rázem, hrozným dlážděním a náměstím do kopce skloněným nemnoho se zamlouvá. Jediné zdejší dvoupatrové stavení je radnice, spořitelna a hospoda zároveň. Zarážíme zde na oběd. Ještě po obědě obhlédneme nedávno vystavěný, dosti jednotvárný zámek, starý děkanský kostel vlaského slohu a jsme zase se znamenitostmi města hotovi.

Zajímavější jest okolí zdejší bohaté na zříceniny. K nejznamenitějším z nich uděláme si vycházku. Jest to hrad Egenberk na vrchu 672 *m* vysokém a celé krajině vévodícím. Přejdeme most oharský, vykoupáme na rychlo zmořená těla v chladné řece

Digitized by Google

a statněji stoupáme nyní k lesům pod hradem se rozkládajícím. Mohutný pohled skytá odtud hradba Rudohoří s pustým hřbetem kupferberským. Po $^5/_4$hodinném stoupání lesem jsme u zříceniny. Vystoupení na ni vyžaduje nemalé obratnosti, neboť jest nám nejenom stoupati způsobem obyčejným, než i šplhati způsobem docela neobvyklým; však vyhlídka nás odmění. Vrch ke vsi Leskovci spadá velmi příkře, tak že vísku vidíme jako v propasti pod sebou. A v dáli opět Rudohoří, hory dupovské a pěkná krajinka kadaňská.

Na hradě Egenberku vládli druhdy páni z Egenberku, pak ze Švamberka, a posléze stal se majetníkem jeho slavný rod Hassišteinských z Lobkovic, jichž potomek jeden odstěhoval se na nový hrad Felixenburk (r. 1588), a od té doby starý hrad pustnul. K tomuto Felixenburku nás i dnes vedla cesta. V půlhodině jsme u mohutných pozůstatků hradu toho, jež téměř na rovině poblíže řeky se rozkládají a se všech stran jsou přístupny. Prolezli a prošťourali jsme je důkladně a našli tu mnohé fresky zachovalé, velké síně klenuté, zachovalou bránu i hluboké sklepy.

A nyní dále ke Kadani většinou po rovině, podle svahu pěkné vysočiny Sosan až 700 *m* vysoké. Bohatá stromořadí i sady stále nás doprovázejí. Již viděti Svatou Horu u Kadaně s rozhlednou. Město Kadaň samo se svými pěti věžemi v pěkné poloze vypadá dosti malebně. Ještě jest nám přejíti pěkný obloukový most železný, vedoucí přes Ohři, a již vcházíme starou branou do starých ulic města. Čteme tu zpotvořená jména česká, jež nám v uzavřeném území tak málo cti zjednávají, ale jsou důkazem, že je zde dosti zakuklených Čechů. Pěkné obdélníkové náměstí nás překvapí. Jest tu pěkná radnice s věží, kostel děkanský v slohu rokokovém a jmenovitě krásná brána s věží. V školních sadech uzříme budovy školní, gymnasium a 4 pomníky věnované padlým vojínům, císaři Josefu II. a dvěma zdejším občanům. Z veškerého zařízení města patrno, že obec je bohatá a že mnoho činí pro ozdobu i prospěch města.

Vyhledali jsme si hostinec »U zel. stromu« blíže brány, kde dobře pro dnešek jsme byli opatřeni. (Postel à 60 kr.) Ráno ještě jsme si prohlíželi velký děkanský chrám, založený Johannity již r. 1183. Kromě toho má Kadaň ještě 4 chrámy a 2 kláštery. Cílem mnohých vycházek jest nejrozsáhlejší zřícenina v Čechách — hrad Hasenštein. K němu i naše kroky spěly. Čtvrtí přívětivých vill ubíráme se kol cukrovaru k nádraží, vzdálenému půl hodiny. Nechavše je na levo, procházíme nekonečnou vsí Pruneřovem (Brunnersdorf). Celou hodinu táhnou se jednotvárné domky vesnice, stále podle potoka, až octnou se konečně v údolí mezi dvěma horami, z nichž vyšší Hundskoppe (715 *m*) má rozhlednu. As $^1/_2$ hod. vine se toto romantické údolí s klepajícími mlýny a hamry, až najednou jako zázrakem vykouzlí se nám před očima na lesnatém chlumu hrad s baštami a mohutnou věží. Po chůzi téměř 2 hodiny trvající dostoupíme lesnatého vrchu a zachovalou branou, okrášlenou chvojí, vstupujeme do nitra hradu. Za mostem následuje malá, laciná restaurace řečená Blockhaus, jejížto majetník, kulhavý hlídač nabízí

Digitized by Google

nám ciceronské svoje služby. Dějiny tohoto téměř nedobytného hradu (poněkud přístupný býval jen od severu) jsou dosti pestré. Pánové ze Švamberka drželi hrad již od 13. stol. Později dostal se v moc pánů z Lobkovic, již psali se odtud Hasenšteinští, z nichž pocházel slavný Bohuslav Hasenšteinský, jenž zde choval svou proslulou knihovnu. V 30letých válkách vzal hrad za své. Náš poněkud hodlný průvodce vedl nás k hlubokým sklepům a na vysokou věž, z níž zvlášť pěkný pohled na sonnenberský hřbet v Rudohoří a ke Kadani. Zeď 3 *m* tlustá svědčí o síle opevnění. Vstup platí osoba 20 kr., jen dítky a studenti ničeho.

Z hradu dostaneme se na sever téměř po rovině k městečku zvanému Městečko (Platz). Výrazné jméno Platz má pro ohromné náměstí trávníkem porostlé. Chtíce doraziti ku polednímu vlaku na stanici Hagendorf (6 *km*) a odtud k Chomútovu, vydáme se bez prodlení na další cestu, jež nás vede krásným sosnovým lesem a bohatými sady ovocnými k nádraží hagendorfskému. Všude obdivujeme se výtečnému ovoci zdejšímu a znamenitě pěstovaným sadům. Litujeme bezděky, že rolníci naši tak malou péči dosud věnují ovocnému stromoví, přes to že je nezanedbávají. V tom vzhledě nás Němci severočeští daleko předstihli. (Dokonč.)

Fécamp.

Malá causerie z cest.

Píše dr. *Jiří Guth.*

Marné namáhání.

Pět set dvaašedesát hlav lámalo a tříštilo se o ten problém stejně záhadný jako chartreusa, na druhém skoro konci Francie — nepřišli ke konci a nevymyslili nic, aspoň kloudného nic. Sebe podrobnější recepty a chemie sebe důkladnější nebyla k ničemu, — benediktinka přece to nebyla a není. Ve zvláštní síni fécampského »opatství«, tam, odkud prýští pramen slavného toho likéru, mají velkou skříň a v ní pěkně srovnaných 562 lahví, podobných více nebo méně známé té boubelaté lahvičce, která už sama o sobě, tak pěkně jsouc vyšňořena a vyšperkována, tvoří roztomilé bibelot pro dámský stolek toilettní — pokud maličká jest — i pro psací nebo jiný stůl kteréhokoli pána — ve formě poněkud větší. Všecky tyto lahve obsahují různé contrefaçons, napodobeniny pravé benediktinky, a zajímavo, že neméně než 300 z nich pochází — z Německa. O ostatních 262 dělí se skoro stejnoměrně země ostatní.

»Ale to vám přece velmi škodí, takové množství konkurrujících?« tážeme se pana místoředitele, který nás tudy provází.

»Naopak,« ujišťuje on, »jsme tomu velice povděčni, neb čím více napodobenin, tím jsme jistější, že poptávka po našem výrobku je větší a nebojíme se, že tyto výrobky falešné nám uškodí. Chodíme už příliš dobře ve svých střevících a tedy, pane bože houšť...«

Digitized by Google

A opravdu, sotva která z těch tuto vystavených brynd byla by dovedla vylouditi tolik krásných představ, jako likér benediktinský, kterým jsem se tady opíjel už před sedmi lety. Ten tehdejší večer ještě dosud z mysli mi nevyšel, kdy po večerním obědě na balkoně hotelu, lhostejno kterého, sedě, vypíjel jsem pomalu dvoufrankovou lahvičku dívaje se při tom na moře, které šumělo mi takořka pod nohama. Kterak to, co dálo se v mé hlavě, rozdílno bylo od těžkých následků plzeňského — o jiných lektvarech chmelových nemírně požívaných ani nemluvě — ba dokonce i vín všelijakých!

Ale k obžerství sváděti nechci, jen bych rád zdůvodnil poněkud, proč s láskou rozpomínám svých návštěv ve Fécampu . . .

Z Havru jsme tam jeli, mezinárodní společnost kongressistů, vesměs dobří přátelé a většinou staří známí, což ostatek pro Fécamp a tento článek jest věcí docela vedlejší, drahou přes Harfleur, Beuzeville a Les Ifs, pak zpět povozem do Etretat a odtud zase drahou do Havru zpět. — Líbezné jsou ty cesty krajem normandským, plným zeleně, smavým a bohatým, a tady u moře bez kopců a hor, jen sem tam trochu vlnitým.

Z Harfleuru, starého přístavu, jejž Havre už dávno zatlačil v pozadí a Seina zanesla pískem svého ústí, vidíme jen štíhlou gotickou věž, nesmírně vysokou, za kterou, ať tak dím, skoro cítiti je nějaký kostelní skvost, jakých v Normandii rozeseto je tolik. Pak jen samé košatiny stromů, zahrady, žírný kraj, veliké dvorce a villy, města a městečka, až asi za dvě hodiny — na vedlejších těch tratích francouzských není rychlovlaků — trať níží se, a jsme na konci své dnešní cesty.

Roztomilé mořské lázně, neveliké, ale tak pěkně útulné s tou čistou, třeba že málo pitoreskní pláží, rozložitou mezi dvěma vysokými falaisami. Proč sem nejezdí čeští výletníci, zanášejíce svoje peníze do Německého Heringsdorfu nebo Misdroye? Zde hned člověk je tak jako doma . . . A takových lázní je po celém pobřeží normandském, v Calvados, lázní menších i větších, počínaje od Trouville nebo Dieppe až po milé vesnice rybářské, s pláží také větší nebo menší.

Trpělivě následujeme svého vůdce, shánějíce se nejdříve po znamenitostech města. Nikdo neodvažuje se doznati, že raději už by byl v »opatství«, to jest tam, co dělají tu proslulou kořalku. A trpělivě obcházíme kostel St. Etienne, obdivujeme se krásnému postrannímu portálu gotickému a moderním malovaným oknům; v úpalu červencového slunce táhneme ještě přes náměstí Thiersovo a dlouhou jakousi ulicí, zastavujíce se před neúhledným zevnějškem kostela sv. Trojice, kam vstupujeme spíše jen, abychom se ochladili. Minule tady jsem nebyl, proto zvedám zraky — a opravdu jsem všecek zaražen z toho kontrastu neúhledného, nově »upraveného«, ale copatě pokaženého zevnějšku a nádherného vnitřku. Gotická katedrála, jednoduchá, prostá, ale jedna z těch, ve kterých bezděky zatajuje se dech, a mysl zvedá se výše než nad pozemský prach. Všude v těch normandských katedrálách měl jsem dojem, že

Digitized by Google

dříve byli lidé přece jen větší — nevím, mám-li říci víry nebo důvěry. Ale jistě byla to myšlenka velmi silná, mohutná, ta myšlenka náboženství či nábožnosti, která dovedla býti původem děl tak krásných, jako jsou kostely normandské.

Vysoké sloupy, štíhlé oblouky gotické, tu tam skulptury, bohaté reliefy, sochy malované, dílo některého dovedného mnicha z let velmi dávných. Kolem kůru kaple, s krásnými ballustradami a posléze za hlavním oltářem nejvzácnější věc celého chrámu: pěkné mramorové tabernakulum ze XVI. věku, ve kterém prý je trochu »svaté krve,« »précieux sang,« která dostala se zázrakem jakýms přes moře do Fécampu, pročež jak rok hrnou se sem poutníci.

Kostel sv. Trojice je asi to hlavní, co zůstalo z opatství starého, druhdy tak proslulého. Pak ještě sem tam nějaká troska, kus kamenin v některé zahradě nebo vestavených v budově novější, snad i celé budovy upravené na radnici nebo k jiným potřebám veřejným, ale ničím už nevynikající.

Nejsem jediný, který neví, kdy bylo založeno proslulé kdysi opatství fécampské. Sám pan Gourdon de Genouillac, nynější president správní rady benediktinské, a dějepisec opatství (Histoire de l'Abbaye de Fécamp, 1875) jen hádá, že to bylo r. 665. Vzniklo na ruinách ženského kláštera, jehož jeptišky bývaly asi stejně krásny jako ctnostny. Když totiž Normané sem přišli, zalíbilo se jim v nich tak, že jali se důrazně jim domlouvati, aby daly s Bohem smutnému panenství a vlídněji pohlížely na svět. Jeptišky, aby domluvám daly jiný směr, raději si prý uřezaly nosy a rety a měly pak arci pokoj. Je to legenda a dojista už náramně stará. Nicméně panenkám pro příklad. — Poloha Fécampu, který leží tak na ráně Angličanům a ležel ještě více, dokud dobývalo se snáze než dnes, byla toho příčinou, že jmeno tohoto místa a zvláště opatství psalo se na nejedné stránce dějin vůbec a francouzských zvláště. Tím spíše, když opatství bylo velmi bohaté a mnichů v něm velmi mnoho; ve věku XII. bylo jich tam 300 a posádka tato obehnala opatství důkladnými hradbami.

Mniši benediktini i jinak nebyli líní, podle pravidel řádových každý byl nucen pracovati a proto dařilo se jim dobře. Staré jedno rčení povídalo o fécampském opatství:

De quelque côté que le vent vente
L'Abbaye de Fécamp a vente.

Učený mnich toho řádu i kláštera, Don Bernardo Vincelli, měl opravdu jen nemocné a trpící lidstvo na zřeteli, když z různých bylinek, rostoucích na přímořských skalách, skládal svůj elixir. Vlastně byl určen tento nápoj jen pro mnichy, zemdlené prací a studiem. Ale tato aqua vitae jen tuze krátký čas zůstala omezena na cely klášterní — byla příliš dobrá a mnichové také. Roznášeliť svůj životní elixir velmi laskavě nemocným rybářům a bezpochyby že i nejeden zdravý člověk od toho okusil. Neboť nemohly to býti nohy chorobou stížené, které poměrně tak rychle roznesly slávu elixiru benediktinského, že i král František I., když r. 1534 opatství navštívil, vyslovil

Digitized by Google

nepokryté přání ochutnat té vody zázračné. Tak se mu v ní zalíbilo, že, odpovídaje jakémusi šlechtici, vína bretoňská chválícímu, pověděl tato slova památná, velmi vítaná pro každého kronikáře a pisatele, neboť jsou starofrancouzská a vypadají velmi učeně: »Vos vins de Bretague! ils sont les plus verts et les plus aspres de mon royaume, bons à donner la colique! . . . Ah, si vous me parliez de la bonne liqueur des moines de Fécamp! Foy de gentilhomme! oncques ne goutai meilleur.« (Dejte mi pokoj se svými bretoňskými víny, neznám ve svém království zelenějších i trpčích, z těch dostane člověk jenom bolení břicha. Ale likér mnichů fécampských, to je jiná! Věru lepšího jsem jakživ nic nepil!«)

Recept, jejž napsal na silném pergamenu Don Bernardo Vincelli, zachoval se i přes bouřky XVII. a XVIII. věku, ve kterých mnichové benediktinku píti nepřestávali. A i v revoluci, kdy opatství bylo vydáno rozkaceným davům, vzácný rukopis ušel zkáze, nevím jakou divnou náhodou. S ostatními zachovanými památkami dostal se do rukou tehdejšího prokurátora opatství Martina Couillarda, děda z mateřské strany nynějšího ředitele distillerie pana A. de Granda.

Pouhý rukopis nestačil k oživení líbezného moku a pan Le Grand od r. 1863, co četl ponejprv to lektvarnické navedení, nemálo se nadělal pokusů, než přišel na pravou chuť.

Na pozemcích bývalého opatství zbudována veliká distillerie a vedle ní museum, do něhož složeny zbývající ještě památky z bývalého opatství. Utvořila se akciová společnost, Société anonyme de la Distillerie de la Liqueur Bénédictine de l'Abbay de Fécamp a Le Grand stal se ředitelem továrny. Mnichové už dávno nemají s likérem benediktinským nic společného — jenom jmeno zlatého toho moku je připomíná.

Roku 1892 velká část krásných stavení vyhořela, ale z toho ohně distillerie vyšla mnohem krásnější a na celém komplexu bývalého opatství zvedá se teď skupina nádherných, ba čarokrásných budov ve slohu bohatě renaissančním, s věžemi, vížkami, kopulemi, arkýři, pak s krásným sadem a zahradou, tak jako palác nějaký, nebo zámek, nebo museum, ba taky jako chrám. Všecko spíše bys myslil že to je, jenom ne továrna. Už zevně všecko je tak čisté, úhlédné, úpravné, a ze všeho jako bys cítil jemnou vůni vzácných rostlin, vůni milou a zlehka omamující.

Při hlavním vchodu továrního paláce, v budově, v níž vedle kanceláří nalézá se veliký sál, vítá nás syn ředitelův a sám místoředitel, nabízeje se laskavě za průvodčího a zaváděje nás nejprve do hlavní síně, kde ve dvou řadách rozestaveny jsou veliké lesklé měděné kádě, ve kterých celkem je asi 500.000 litrů benediktinky. Říká se, že nemáme chodit do kuchyně, nechceme-li si pokazit chuť na jídlo — tady je tomu naopak a z těch kádí, trubek, kohoutků a rourek lesknoucích se jako zlato, chuť teprve dostaneme; třeba že všichni jak tady jsme, ji už máme. Na zemi, čisté jako sklo, jsou hromady vonných mát všelijakých, které jsou hlavními ingrediencemi likéru. Distillerie má celé lány na přímořských falaisách, na nichž pěstují se rostliny k fabrikaci potřebné, jež sice rostou

Digitized by Google

také jinde, ale přece nikde v jakosti a s aromatem takovým jako zde, v tom čistém, solí prosyceném vzduchu přímořskem. Vedle určitých poměrů, kterými se míchají jednotlivé odvary, jest to právě tato zvláštní vlastnost ingrediencií, která činí benediktinku fécampskou nedostižitelnou a neschopnou immitace. Proto také odpouštím sobě recept, který by beztoho nebyl nikomu k ničemu.

Z kuchyně, kde docela zbytečně stopujeme výklady ochotného průvodčího, jak postupuje fabrikace, jdeme do sklepů, díváme se na dlouhé řady sudů a kádí, obcházíme stroje, divíme se veliké hustilce, která komprimovaným vzduchem vyhání likér ze sudů do lahví a posléze vdechujeme do sebe libou vůni z těch sudů a kádí vycházející. Je to vůně docela jinak omamující, než pácheň sklepů vinných, třeba šampaňských, neřku-li pivních, vůně, ať tak dím aristokratická, která připomíná člověku bien être po krásné nějaké tabuli. Vůně, vzbuzující úctu a obdiv a je vám tak jako oposičnímu poslanci v saloně pana ministra. Promluvíte-li tam, ač odhodláte-li se k tomu vůbec, chvěje se vám hlas a třesou se vám kolena.

Pak prohlížíme místnosti, kde roztomilé ty butelky benediktinské (patent distillerie) se vyplachují a čistí, denně 10.000 lahví, pak naplňují a zátkují. Odtud přejde láhev do rukou ženských: dělá toilettu a potřebuje k tomu oka v těch věcech zkušeného. Tak to bývá v takových případech, jen rozdělením práce dociluje se zde žádoucí rychlosti a dokonalosti, a tak každá láhev putuje od stolu ke stolu, než stává se schopnou expedice. U prvního se zátka obalí pergamenovou čepičkou, u druhého utáhne olověným drátem, u třetího zapečetí, u čtvrtého a pátého nalepí se naň cedulky s příslušnými nápisy, u šestého konečně se balí, nejdříve do prospektů a posléze do pijavého papíru se známou zakroucenou hlavičkou. I při těchto jednotlivých výkonech dělí se o práci děvčata dvě, tak že na příklad jedna papír připravuje, druhá balí.

Na práci těchto sirotků — distillerie vydržuje svůj sirotčinec dívčí — dohlíží ctihodná sestra řádu de Saint-Vincent de Paul a koná se všecko tiše, klidně, bez hluku a švitoření. Skoro až smutně v té dívčí společnosti . . . Nevím, je-li to dobře, že ta děvčátka, právě v době svého vývoje tráví svoje chvíle v aromatickém, opojném vzduchu alkoholovém, který počínal mi takořka kaliti oči . . . Děvčata nic nedávala se rušiti příchodem cizích lidí, a v síni bylo jako v úle.

V síních sousedních hotové láhve se balí do beden po 6 až 12 větších nebo 12 až 24 menších, tak úhledně, dovedně a pěkně, že pouhé podívání na to působí radost. Asi 15 až 20 tisíc takovýchto bedniček je pořád na skladě, připraveno k expedici.

Že všecky součásti, potřebné k etiketáži a balení lahví, hotoví se v továrně samé, rozumí se vlastně samo sebou.

Výroba druhých dvou lektvarů čistě zdravotních, Eau de Mélisse a Alcool de Menthe je vedle benediktinky věcí vedlejší.

Na konec zbývají nám vniterné místnosti slavnostní, jako předem nádherný sál, zdobený se vším přepychem moderním, jakého mohou si dopřáti jenom akcionáři velmi bohatí. Šestnáct pilastrů tvoří tolikéž výklenků po obou podélných stěnách se sochami

Digitized by Google

šestnácti hlavních opatů benediktinských a jedna ze stěn menších vyplněna je malovaným oknem, představujícím jednu z nejslavnějších scén dějin tohoto opatství: uvítání Františka I. mnichy benediktiny u bran opatství r. 1534.

Slovutní byli infulovaní opatové fécampští, neboť kromě ubohého kardinála La Balue, kterého Ludvík XI. později do železné klece zavřel, byli mezi nimi jiní kardinálové, vévodové Lotrinští a dokonce i jeden polský král. Opatství záviselo přímo na papeži a vedlo si nejednou tak udatně, že mniši kutnu svlékli, za krunýř ji zaměňujíce. Nevím, kterak ten krunýř býval objemný. A s halapartnou v rukou bránili opatství i město proti Angličanům nebo odráželi útoky Hugenotů.

Poněvadž museum dosud není hotovo, jsou předměty tam patřící uloženy prozatím zde. Jsou to různé skulptury, dřevořezby, stolice rozličné, kredence, emaily, rozmanité předměty kostelní, pečeti, rukopisy, obrazy, portréty mnichů benediktinů a jiné a jiné, jakož v museích bývá obyčejem. Na konec místnosti kancelářské.

Vracíme se do vestibulu, ve kterém na nízkém podstavci stojí ohromná, asi metr vysoká láhev benediktinská. Není plná benediktinky a vlastně je. Neboť není to nic jiného než automat, z jehož dna, vložíš-li na příhodné místo peníz 50centimový, vyletí miniaturní lahvička benediktinky skutečné. Hrajeme si s tím každý několikráte přes to, že pan Le Grand nám offeroval lahvičku mnohem důkladnější. Ale je to taková hezounká drobnost, kterou lacino můžeme doma podělovati přátely a známé! . . .

Jsme po obědě a sedíme teď v malé zahrádce Grand Hôtelu des Bains při černé kávě. Velká láhev benediktinky koluje a bien-être po dobrém obědě cítíme opravdu. Slunce svítí vesele na vysoké skály po obou stranách údolu, v němž leží Fécamp, a moře je tiché, klidné, jako rozlitý olej. Bárky rybářské na obzoru sotva se hýbají v mrtvém vzduchu. Jen příbojem moře dýše, ale také jen pomalu, jako spící, nevinné děvče. Grandiosní kus přírody . . .

Najednou, jakoby mne chytlo cosi neznámého, jímá mne jakýsi cit, nevyslovitelný, divný, uchvacující. Jakobych se jen trochu projíti chtěl, poodcházím na širokou pláž, na které teď, v té chvíli popolední, není živé duše. Pod nevysokou dynu usedaje, nevidím nic, než táhlý ten břeh, povlovný, mírný, a moře. Za mnou všecko zakryto je pískovou a obláskovou dynou a po stranách v dálce jen jsou kolmé skály, stejného útvaru jako naproti v Anglii; obě země patrně tady souvisely a moře se úžinou jen prodralo.

Moře je hladké, tiché pořád a dýchajíc šumí. Mně zase dech se v prsou tají nad tou velikostí přeukrutnou, která vždycky má v sobě tolik tajů divných, čarodějných, pro nás, kteří přicházíme z nitra pevniny. Co je i poušť písková proti tomuhle nesmírnu, které je tak daleké a tak hluboké! A co jsou všecka naše epitheta, sebe raffinovanější a zvučnější sebe více proti skutečnosti, která tě zde dusí . . . A přece zase zhluboka vydechuji, cítě se tak volným vůči této velikosti a vzpomínám, jak malicherným jsem se svými touhami a snahami tam doma. A jak lehce tady nesu všecky trudy,

Digitized by Google

byť sebe horší, kterých jsem kdy od kohokoli snášel! Co jsme my oba, já passivum i ono aktivum, které je působilo, proti všemu tomu, co je kolem nás, které bylo dávno před námi, je pořád a bude dlouho ještě, kdy po nás obou nebude už nic, ani památky nějaké . . .

V čem tkví ten moře taj, který nás k sobě tak táhne? Krása to přece není, když není tu rozmanitosti, nýbrž jen pořád jedno a totéž! A co je to, co tolik nás klidní ve přírodě a co hasí naše hněvy a nenávisti? Když na moři nebo kdekoli jinde ve velké přírodě jsem, vždycky jsem plným lásky a na svoje strasti zapomínám. Proč? Právě na moři jiného není, čeho myšlénky by se chopily, a měl bych se spíše vrátiti k těm, kteří trápí mi duši! Vracím se, ano, ale s mírem v srdci . . .

Všecky tyto myšlénky, všelijak ještě opentlené, mi ve Fécampu vířily hlavou. Počkej, hochu, povídám sobě, až přijdeš domů, napíšeš o tom knihu, rozřešíš ty záhady a staneš se slavným. Ale teď, znovu k tomu se vraceje, vidím, že mi to benediktinka strašila v hlavě.

Poznámky z cesty po Šumavě

od 20. do 26. července 1897.

Sděluje *Jan Bradáč.*

km

Výška n. mořem

I. den: Příjezd do Plzně v 10 h. dop. Prohlídka města: pěkné rozsáhlé náměstí, děkanský chrám v gotickém slohu, starožitná radnice spolu krajský soud, městská spořitelna, pomník Kopeckého, sady kolem vnitřního města; odpol. promenáda na Obczízně, na hřbitov Všech Svatých, odtud krásná vyhlídka na město a okolí; návštěva hřbitova sv. Mikuláše na Pražském předměstí a hrobů J. K. Tyla, spisovatele Sedláčka a prof. Smetany; nákladem města zřízeny zde též hrobky primatorům Picháčkovi a dru. Kroftovi; po té zběžná prohlídka rozsáhlých místností měšť. pivovaru. O 6. h. odjezd do Domažlic a ubytování se „U Šumavy".

428

II. den: Ráno prohlídka města: pěkná nová radnice a městská spořitelna; návštěva 2 kostelů. Při budově c. k. okr. soudu pěkná kulatá věž, zbytek to někdejšího chodského hradu; za městem v malém sadě pěkný kovový pomník lidomila a dobrodince města, kněze, děkana Příhody, z min. století. O ½8. h. pochod na Újezd; po nočním dešti cesty částečně rozblácené; zde bavil nás zvláštní způsob plašení vrabců neb j. škůdců třešňových stromů, makovišť a j.; hlídači totiž pobíhají s pokřikem hahó, hahó — a starými plechy o sebe tlukouce působí hřmot; vrabci uletují, aby se za krátko zase vrátili. — V Újezdě

Digitized by Google

Výška n. mořem

590 pěkná mramorová deska označuje rodný staj (selský statek), kde hospodářství vedl Jan Kozina Sladký, než úklady barona Lamingena byl popraven. Z Újezda na Hrádek 1 *km*, kde na nejpěknějším místě Chodska postaven pěkný a důstojný pomník s nápisem: „Janu Kozinovi Sladkýmu, neohroženému zastanci práv chodských, popravenému v Plzni 1695 Vděčné potomstvo 1895". — Odtud rozkošná vyhlídka na město Domažlice a na stranu jihovýchodní

449 vůbec. Odtud na Trhanov, druhdy zámek a panství chodské a dále přes Vys. Pece na Čerchov; po mírném as ½hod. stoupání přijde se na lesní rovinu; zatím dostavil se k 10. h. mírný déšť; později pak nastalo stoupání a déšť měnil se v liják. Cesta i za sucha dosti obtížná vyčerpávala všechny síly a nutila k obezřelosti a v přestávkách k oddechu; bylať to zkouška i pro otrlého a statného turistu dosti značná. Konečně o ½12. h. dostoupili jsme

1039 vrchole. — V „Chýši Pasovského" dostalo se nám občerstvení a všemožného ošetření (teploměr pod verandou 11° R.), oděv náš byl propocen a deštěm skrz naskrz promočen. Zde jsme se poněkud převlékli a dali celou garderobu usušit a rozmáčené boty namazat. K jídlu možno zde dostat mléko, vejce, sýr, máslo, salám, lahvové pivo, kávu a pod. Po našem příchodu déšť úplně přestal; později se také povyjasnilo, a s rozhledny 18 *m* vysoké užili jsme pěkných rozhledů na všechny strany.

Po delším odpočinku pustili jsme se o 2. h. odp. na pochod k Č. Studánce a na Č. Kubici; as za ¼ h. začalo poznovu poprchávat, z čehož vyvinul se za krátko dosti silný a skoro hodinu trvající déšť; cesta vede tu nějaký *km* po hřbetě brzo nahoru brzo dolů, jest silně skalnatá a za mokra dosti málo bezpečná, tak že tu jen s velkou opatrností lze postupovat; o nějaké sklouznutí a padnutí, jmenovitě za mokra, není nouze, jen když to jinak dobře dopadne. U Č. Studánky (bylo již po dešti) občerstvili jsme se dobrou vodou a sklenkou vína a

468 dorazili ke 4. h. na Č. Kubici; zde pensionát „Krásnohorská", velice úhledná a obsáhlá budova o 3 patrech. Odtud ubírali jsme se za velmi pěkného počasí přes

452 Prenet, Maxberg do Všerub (Neumark) na nocleh. Říká se všeho dobrého do třetice, u nás to bylo opačné; as 1 *km* před Všeruby stihl nás po třetí déšť, a to tak silný, že s jedné strany byli jsme úplně promočeni. V hostinci „U černého orla" byli jsme dobře přijati, ošetřeni, pohostěni a vše za velice mírnou cenu, i doporučujeme tento hostinec všem turistům co nejlépe.

III. den: Vypravili jsme se o 6. h. ranní na cestu

465 přes Plöss a Chudiou na Nýrsko (Neuern); po dobré silnici a za slušného počasí stihli jsme Nýrsko již před 9. h., odtud pak šlo se dále na Hamry, kde nachází se

km

17·5

9

11

37·5

14·5

Digitized by Google

Výška n. mořem		km
	několik brusíren skla a zrcadel; obec tato táhne se podél silnice celé hodiny; pak odbočili jsme na jihovýchod a	
895	dali se přes Grün na Eisenstrass, kam stihli jsme o ½1 h. s poledne hodně vysílení, právě když znova začalo hustě pršeti. Po občerstvení a odpočinku šli jsme pak ke stanici železné dráhy a překročivše tuto, dali se dolů k silnici	15
638	eisensteinské; odtud pak nahoru k Seeforsthausu a dále cestou dosti příkrou, ale přece pěkně upravenou, stále	
1008	stoupajíce k Černému jezeru; po malém odpočinku a občerstvení v pavilloně stoupali jsme po velice pohodlně upra-	10·5
1160	vené cestě přes Spitzberg směrem k Čertovu jezeru, které	
1030	obešli jsme touže cestou, která tvoří vyvýšenou galerii kolem tohoto; v tu dobu zastihl nás krátký, ale dosti citelný déšť, který pokazil nám požitek nevšedních krás přírodních. Touže krásnou cestou stále sestupujíce, stihli	
774	jsme po 7. h. do Eisensteina. Městečko jest dosti čistounké, má kostelíček zvláštního rázu, který jsme si prohlédli, a odebrali se do hotelu „Na poště“, kde zastihli jsme z části českou společnost a dobře se bavili.	8
		48
	IV. den: Dali jsme se o 6. h. na pochod směrem na Schlössel, Grosse Tanne a Deffenik k jezeru Laka; na místě směru tohoto přišli jsme však za příčinou špatného označení cesty do směru Jez. Hory (Laka-Berg); lesní silně zarostlou a stále stoupající cestou, ubírali jsme se vzhůru; až po pás byli jsme zarousáni, spodky a boty měli jsme promočeny skrz naskrz; po nesmírné námaze, propoceni a vysíleni, dosáhli jsme o ½10. hod. vrcholu	
1339	Jezerní Hory; zde vystoupili jsme na silně travnatou pláň, kde zmizela každá stopa další cesty; při silné mlze a po delším bloudění různými směry vyslídili jsme na východě	14
1096	lesní pěšinu, která, jak se ukázalo, vedla k jezeru Laka. Tam jsme ze svých zásob po druhé posnídali a stihli krátce po té do Hurkenthalu a o 12. h. v pol. do Pra-	4
879	šilů (Stubenbach), kde byl oběd a odpočinek v židovském hostinci u Auerhahna, který však nás valně neuspokojil. Prašily jsou větší pohorská osada; jest zde kostel, fara, pošta a asi 3 hostince.	8·5
	Ke 2. h. dali jsme se na pochod na Neubrunn a Grünberger-Hütte; z Prašilů silnice stále stoupá a za	
1200	Neubrunnem pohybuje se ve výši as 1200 *m*; odtud byla velkolepá, rozmanitá a celou hodinu trvající vyhlídka. Po té stihli jsme les a stále sestupujíce, dospěli jsme za	
980	mírného a krátkého deště k tak zv. Aahornsäge a za pěkného počasí k 7. hod. do Madru, kde byl nocleh, slušné obsloužení a ceny mírné. — Mader jest malá horská osada as o 10 číslech, má přes 50 obyvatel.	18
		14·5
1058	V. den: O 6. hod. ráno pochod na Kvildu, velmi pěkné horské osady; jest zde farní kostel, pošta, několik pěkných hostinců a několik továren na různé dřevěné	

Digitized by Google

Výška n. mořem		km
zboží; Vltava (teplá) teče zde v šíři as 1 *m* a pramení severozápadně od Bučiny as 4 *km* odtud. Z Kvildy po-	
1207	kračovali jsme v pochodu na Bučinu (Buchwald). Tato leží ve výši as 1200 *m* as 1 *km* od hranice a má pohraniční silnici; odtud stihli jsme za pěkného počasí k poledni,	15
notně znaveni do Kynžvartu (Kuschwarda), kde byl oběd a odpočinek, načež nastoupili jsme další cestu přes České Trouby do Neuthalu. As 2 *km* před osadou překročili jsme opět proud as 1 *m* široký (Vltavy studené). Oba proudy Vltavy spojují se as 7 *km* jižně od Volaru.	16
855	V Neuthale byl pátý a poslední nocleh; i zde doporučuje se malému panstvu nocovati, jednak pro levnou a obstojnou obsluhu a jednak proto, že vede odtud nejlepší a nej-	14
kratší cesta na Třístoličník.	45

VI. den: Za nejkrásnějšího počasí vyšli jsme o 6½ h. ráno z Neuthalu a kráčeli mírně stoupajíce pěknou a pohodlnou lesní cestou; po 7. hodině pak nastalo silné stoupání, a to tím větší, ana cesta není vedena serpentinou, nýbrž stoupá ponejvíce rovnou čarou vzhůru. Kromě nás putovalo vzhůru mnoho jiných, zejména ženštin, které v koších na zádech nesly soudky piva as 40—45 *kg* těžké, jakož i jiných potravin, za příčinou sv.-Jakubské slavnosti, která se každoročně toho dne (nebo v neděli po sv. Ja-
1311 kubu) na Třístoličníku koná; krátce po 8. h. dostoupili jsme vrcholu; byla zde již dosti četná a pestrá společnost. Na všech stranách navěšeno praporů a praporečků barev bavorských i rakouských. Společnost množila se neustále a odpůldne se asi zdesateronásobnila. Na pěkném prostranství nalézají se na pokraji tři mohutné skály, z nichž na jednu jest výstup as 40 schodů; s vrcholu jest přerozkošná vyhlídka; jest zde také útulna a hostinec, kde se pivo čepuje a potraviny prodávají. Se strany bavorské jest i příjezd až nahoru. 8

Slavnost zdejší podobá se poněkud slavnosti ve Hvězdě o sv. Markytě; pivo prodává se na přemnohých místech v hliněných hrnkách s ouškem.

Prohlédnuvše to náležitě všecko dali jsme se na pochod po horském hřbetě směrem k Plöckensteinu; cesta as 8 *km* dlouhá jest jen místy slušná, jinak dosti namáhavá; vede podél pohraničních mezníků nahoru — dolů přes četné slatiny jen primitivně upravené; as na půl cestě přijde se k haldě plochých skal, které lze s opatrností slézti a odkud je pěkná a rozsáhlá vyhlídka na stranu bavorskou; za
1320 krátko po té přijde se k tak zv. Dreiecksmarku, trojhrannému, as 2 *m* vysokému jehlanci, jehož jedna strana do Bavor, druhá do H. Rakous a třetí do Čech čelí; 8
1378 odtud pak jsme za půl hod. na Plöckensteinu.

Zde není pražádného esthetického požitku, — halda nedostupných skal beze vší vyhlídky, putujeme tedy dále

Digitized by Google

Výška n. mořem

a sestupujeme směrem k jezeru stejného jména a přicházíme as v polovici cesty k pomníku Stifterovu, odkud je překrásná vyhlídka na stranu do Čech a na jezero (Pl.) asi 150 *m* níže položené a na kamennou stěnu nad ním na jižní straně vystupující. Stifterův pomník jest pěkný, as 10 *m* vysoký jehlanec s náležitým podstavcem a německým nápisem z r. 1875. Další sestup k jezeru je dosti obtížný
1090 a při dost malé neopatrnosti i trochu nebezpečný; jezero samo neposkytuje žádných zvláštních požitků. Právě letos má velmi málo vody, více jak metr pod normál. Loučíme se tudíž s posledním číslem našeho programu a pokračujeme v sestupování pořád ještě cestou serpentinovou a dosti obtížnou, až přijdeme do nižších vrstev na pěknou cestu a silnici, podél Švarcenberské stoky, kterou později opustíme a dáme se okresní silnicí směrem na Hotzi-
726. Säge a Želnavu, odkud odvezl nás vlak do Prahy, kam jsme šťastně a ve zdraví ráno dne 26. července stihli.

km

16
11
27

I.	den	37·5
II.	„	48
III.	„	44·5
IV.	„	45
V.	„	27
Celkem tedy prošli jsme	. .	202 *km*.

Pozn. Cestu tuto pěšky s torbou na zádech z Čerchova na Třístoličník a Plöckenstein vykonali soukromník pan *J. Bradáč* ze Smíchova, 66letý, člen KČT a pan *J. N.*, gymn. prof. v Jičíně. Výzbroj záležela z map gen. štábu, z cestopisu po Šumavě, něco prádla, různých drobností a zásob vína, salámu a chleba; torba vážila asi 4 *kg*. V dobách kritických sílil nás humor — alespoň šibeničný.

Označování cest.

Budiž mi dovoleno ve vší stručnosti naznačiti tuto kus nové práce označovací komise, provedené v nedalekém pražském okolí, jež dojista učiní dotyčné končiny, dosud nevalně navštěvované a přece návštěvy velmi hodné, mnohem přístupnějšími. Maje na mysli více jen technickou stránku věci, ukazuji pro omezenost místa spíše jen kronikářsky a prostě na označené cesty a směr vhodných výletů.

Vystoupíme-li z vlaku západní dráhy na zastávce Černošicích (která pro svou čilou frekvenci již dávno měla býti stanicí — nebo kde by aspoň mohly zastavovati všechny vlaky osobní), vítají nás značky turistické na stromech kaštanových hned před hotelem „S l á n k o u“, kde před cestou na Karlův Týn dobře můžeme se posilniti. Přečtouce si tabulku turistickou tamtéž, s programem označených cest, dáme se dle značek v pravo kolem Slánky vozovou cestou k útulné a romantické ville

Digitized by Google

p. Slavíka a vstoupivše do skupiny vysokých borovic a smrků, octneme se na rozcestí, kde nám opět dvě turistické tabulky udávají cíl, směr a vzdálenost značených cest; v pravo vede cesta údolím roztomilého potoka Švarcavy přes Solopisky, Horní Roblín, Velkou Mořinu na Karlův Týn — v levo cesta přes Vonoklasy, Karlík do Dobřichovic, a opět z Dobřichovic na Karlík, odtud Karlickým údolím přes Velkou Močinu na Karlův Týn, úhrnem 34 kilometrů.

I.

Dáme se v pravo, směrem dosud méně známým, jdeme údolím Švarcavy, krásnými lučinami, obklopenými vysokými, hustě porostlými vrchy, se kterých je překrásný pohled na krajiny pošumavské, a ohlížíme se stále nemohouce se nasytiti vábného pohledu; nepochopujeme, že krajinka tak kouzelná a milá a tak blízko u Prahy s výborným spojením železničním jest tak málo známa. Došedše pěšinou k útulné hájovně, vstoupíme do hustých vysokých olšin, kde nás ovane příjemný chlad, a octneme se u mlýna solopiského; odtud v pravo vidíme chudé domky, malebně po kopcích rozeseté a lesy třebotovské, mineme ovocnou zahradu Bělkovu, projdeme cestou statkem Waltrovým, dáme se v pravo na pěšinu polní a těšíce se z pohledu na lesnaté úbočí údolí S t u d e n é h o, octneme se pojednou v hustém lesíku smrkovém. Za lesem kyne nám pak z dáli v pravo kostel třebotovský a nad ním rozsáhlá villa Haasů z Vrané. Vstoupíme ihned opět do nového lesa, načež za chvíli vidíme v údolí malebný mlýn Třebotovský nyní p. Čtrnáctého a při něm rybník. Pak stále lesem pěšinou podle vozové cesty; nechtíce však z lesa vyjíti, dáme se v levo od vozové cesty, dojdeme za několik minut k věkovité, památné, velké lípě — prý z dob Karla IV., — na místo nesmírně velebné, tiché a milé. S touto malou zacházkou netrvající ani 5 minut došli jsme tak zvané direkční linie (cesty) a tato nás vedla rozmanitými porosty a hvozdy přímo na konec Horního Roblína, kde u cesty v hostinci p. Krále možno se posilniti pivem vždy dobrým.

Za hostincem jest opět turistická tabulka, označující jednak směr k Černošicům, jednak směr ke Karlovu Týnu. Jdeme tu stále krásným, hlubokým lesem, až ku tak zvaným „třem bukům“; opouštíme tu půdu panství zbraslavského a jsme v lesích panství Karl. Týna. Zde všude nutno dáti bedlivý pozor na z n a č k y, neboť velké množství křižujících se cest a pěšinek přivádí snadno v omyl. Jdouce ještě asi $^1/_4$ hodiny vystoupíme z lesa a jsme přímo u vytržení nad půvaby, jež se naskytají našim zrakům. Překročíme louku, majetek to pana Stejskala z Malé Mořiny, a ocitneme se u významné olše, na níž vesele opět nás vítají dvě turistické tabulky, ukazující cestu zpět do Roblína, pak směrem opačným na Karlík a do Dobřichovic, posléze i na Karlův Týn.

Důkladná lávka umožní nám přechod přes neschůdné břehy studeného potoka a po několika metrech cesty ponckud příkré staneme na pěšině velmi krásné a mírně stoupající; zde očekává turistu odměna nejpříjemnější neboť neobyčejně krásný rozhled do údolí karlického, na vrchy a lesy roblínské z těchto míst jest úchvatný a stupňuje se ještě dalším

Digitized by Google

stoupáním. Neradi jdeme odtud, než za krátko obklopí nás opět hustý les a kocháme se znova v krásách jiných. Jdeme stále po mechovém koberci, uprostřed vůně pryskyřice a lesních rostlin. Jsme teď za lesem na vozové cestě: před námi rozkládá se Velká Mořina a silnice na Karlův Týn. Dáme se znamenaným ovocným stromořadím a jsme ihned zase ve vysokých lesích karlotýnských; cesta nás vede kolem památné studánky z dob Karla IV., která přes to, že jest velmi chatrná a pobořená, přece poskytuje celým Budňanům vodu pitnou, neboť v celém městečku jiné vody není.

Královské odměny se však dostane turistovi, když jda stale lesem, pojednou uvidí před sebou celý Karlův Týn v celé mohutnosti a kráse. Jest to dojem imposantní a nezapomenutelný...

Výlet tento není namáhavým, vede stále svěžími lesy a trvá jako procházka nanejvýš 3—3½ hodiny.

II.

Výlet druhý vede z Černošic kolem villy p. Slavíka k začátku údolí Švarcavy, kde v levo dle turistické tabulky stoupáme mírně označenou cestou hustým doubím a přešedše vozovou cestu ocitneme se v lese vonoklaském. Cesta tato jest velmi příjemná, neboť dubové a bukové stromy tvoří neustále nad cestou stinné pěkné loubí. Doporučuji vřele ohlédnouti se při východu z lesa, neboť zde se rozbíhají cesty do lesa tvoříce labyrint opět krásných loubí, a les činí z kraje dojem velké dvorany. Z lesa dostaneme se na vozovou cestu polní, která s jinou souběžnou vybíhá opět na jinou příční (jelikož na naší cestě na značnou vzdálenost nebylo kamene ani stromu, byl k vůli snazšímu poznání zpáteční cesty strom, nacházející se na příčné cestě proti cestě naší, dvojnásobně značkován). Odtud jdeme značkami vedeni do blízkých Vonoklas, kde upoutají naši pozornost některé staré stavby. Dále po návsi kolem kaple a Tůmova hostince k velkým Lipám s křížem. Z Vonoklas vozovou cestou na Karlík, těšíce se při tom z pohledu na protější Všenory, Dobřichovice a brdské pohoří. Hájem karlickým pak na Karlík stále dle značek k mostu u mlýna p. Duffkova, kde na červeno-bíle natřeném sloupci jsou dvě turistické tabulky — jedna ukazující do Dobřichovic a přes Vonoklasy do Černošic, druhá směrem ke karlickému údolí, Velké Mořině a Karlovu Týnu.

Jdeme cestou prvou na Dobřichovice a stavíme se ještě na Karlíku u obětavého a ochotného přítele turistů mlynáře p. Koníčka, v jehož hostinské zahradě najdeme přátelského pohostění. — Jelikož máme Dobřichovice před sebou, vracíme se odtud opět ke svým tabulkám, a přešedše most, jdeme kolem mlýna páně Duffkova stále podle Studeného potoka nebo několikráte přes potok. Cesta tato patří k nejpůvabnějším, a rozmanitost přírodní krásy střídá se tu každým krokem. Korunou všeho však jest stydlá voda, t. j. silný vápenitý pramen, který z vrcholu kopce jako vodopád se řítí, a v němž spadlé listy, mechoviny, traviny a větvičky zkamení jako v Karlových Varech. V cizině by údolí toto budilo zájem všech milovníků přírody.

Digitized by Google

Cestu další koná me dle směru dříve popsaného buď na Karlův Týn nebo přes Roblín do Černošic. — —

Doporučuji značené tyto cesty *) všem přátelům české turistiky a vůbec všem milovníkům naší krásné, ale dosud vlastními rodáky málo oceněné vlasti. Přeji pak všem návštěvníkům těch zákoutí dobrý vítr!

Tomáš Dvořák,
člen výboru KČT a označovací komise.

*) Dlužno podotknouti, že kromě vzácné ochoty lesního personálu na obou panstvích a úslužnosti hajných velmi obětavým způsobem přispěli k označování cest: p. Koníček, mlynář na Karlíku, který dovoz materiálu na lávku a sloupek a důkladné postavení obou sám obstaral; pan Stejskal, hostinský na Malé Mořině, na jehož pozemku se část lávky a tabulky nacházejí, a p. Karel Cicvárek, majitel hôtelu „Slánky“ a místní starosta v Horních Černošicích, od jehož hôtelu značky a tabulky začínají.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 14. září 1897. Béře se na vědomí, že knihovní pořádek ohledně pozemků u Macochy jest proveden. — V záležitosti převzetí rozhledny na hoře Tábor od Okrašlovacího spolku v Lomnici n. P. dopíše se odboru v Jičíně o dobré zdání. — Odbor v Náchodě sděluje, že koupil pozemek na Strážnici ve výměře 800 □°. Kupní cena uhrazena dobrovolnou sbírkou. Odboru vzdá se dík. — Odbory ve Strakonicích, Berouně, Plzni, Brně a Domažlicích dopisují ve příčině návrhu na změnu jízdních řádů železničních. — K návrhu odboru ve Strakonicích bude zasýlán Časopis turistů bezplatně Šmidingrovské knihovně tamže. — K upozornění p. dra. Prachenského učiněny kroky k odvolání zákazu přístupu na Vítkův kámen. — Béře se s díky na vědomí sdělení městské rady pražské, že poskytne 60 školním dětem z Čes. Krumlova nocleh ve škole u Sv. Havla. — Pro knihovnu zakoupí se spis o Tatrách od Drože.

Schůze ze dne 22. září 1897. Notářství na Kr. Vinohradech oznamuje, že zemřelý člen KČT p. JUDr. Karel Hauschild, advokát v Praze, ve své poslední vůli odkázal KČT částku 1000 zl. Památka šlechetného dárce uctěna povstáním. — Jednatel odboru v Brně, p. K. Pětník, činí návrhy na rozeslání spisu Průvodce po Bezkydách školám a spolkům do prodeje, což se schvaluje. — Odbor v Jičíně dopisuje v příčině změny jízdních řádů železničních. — Železničnímu ředitelství zaslány též od ústředního výboru žádosti na změnu jízdních řádů železničních v souhlase s návrhy odboru berounského, brněnského, táborského, strakonického, plzeňského a domažlického. — Nemovitosti a zařízení v útulně na Čerchově pojištěny proti ohni u banky „Slavie“. — Příštím měsícem počínaje pořádány budou každou druhou středu v měsíci opět členské schůze s přednáškami v Měšťanské besedě pražské. — Dozorce noclehárny pražské p. K. Pohnert podává zprávu o návštěvě této noclehárny v minulém období. Zpráva sdělí se městské radě pražské a zároveň se vysloví díky za podporování turistiky. — Panu Tom. Dvořákovi vzdány díky za vykonané označení na trati Karlík-Černošice. — Taktéž poděkováno pp. J. Koníčkovi, majiteli mlýna v Dobřichovicích a p. Staňkovi, majiteli hospodářství v Malé Mořině, za jich ochotu a podporu při provádění tohoto označení.

Digitized by Google

2. Zprávy z odborů.

Z odboru KČT v Domažlicích. Mraky, které již po dlouhý čas hory naše zastiňují, ublížily další návštěvě Čerchova a na vrcholu jeho, hustou mlhou pokrytém — v chýši Pasovského panuje klid. V měsících červnu, červenci a srpnu navštívilo rozhlednu 1177 osob. Pan prof. Kubeš z Plzně opatřil nábytek v chýši vkusnou pálenou malbou. Člen ústřed. výboru p. J. Prokop věnoval pro chýši razítko a firma pánů Kupfra a Glasra tři zrcadla. Hospodář hodlá v chýši přezimovati, k usnadnění toho jmenován jest vrchnostenskými úřady Kouta a Trhanova výpomocným hajným. V České Kubici špatné počasí taktéž zkrátilo veselý pobyt letních hostů. Zde pracuje se pilně o stavbách silnice k nádraží a villy p. inž. Peka. Nová stanice, nesoucí název Česká Kubice-Folmava, bude, jak se dovídáme, z jara otevřena. Zde zřízena bude také c. k. pošta. — Na budově nádražní viděti opět utlačování Němců, neboť v této české obci a letním sídle pouze české společnosti umístěny jsou veškeré nápisy předem německy a pak česky. Odbor náš podal žádost ředitelství c. k. stát. drah, aby v příštím letním období byly vypraveny vlaky ráno z Plzně ku Brodu a večer zpět každou neděli a svátek. Obec domažlická obdržela koncessi na trasování dráhy Domažlice-Kleneč-Ronsperg, Hostouň-Planá a za spolupůsobení interesentů z okolí započne v brzku práce ty prováděti. Kéž stavba dráhy té (pokračování dráhy tranversální) se brzy uskuteční, neboť spojení to nejen v ohledu národohospodářském v této málo známé a chudé krajině jest velmi potřebným činitelem, ale i po stránce turistické. Dráha, táhnoucí se po délce Českého Lesa a spojující lázeňská místa se Šumavou, bude velmi důležitá.

Z odboru KČT v Brně. Za uplynulou saisonu osvědčila se opět naše útulna na Macoše, a očekávání odboru ve výnosnost byla potvrzena. Však též mnohé stávající nedostatky rozpoznány a učiněno opatření, aby hospodářství pro příště bylo s to vyhověti všem požadavkům. V nejbližších dnech bude dohotovena přístavba k útulně; letos provedena stavba lednice a chléva při hospodářství. Úpravou dvorku bude útulna se svým zařízením zevnějším dokončena a způsobilá ku vedení celoročnímu, tedy i v zimě. Pro příště bude lednicí zajištěno dobré pivo a tím učiněna přítrž četným steskům. Z bezpečnostních ohledů byl odbor nucen druhou vyhlídku na Macochu, dřevěný můstek, úplně obnoviti. Nyní však nastává další úkol odboru. Známo všem návštěvníkům Macochy, jak neschůdnou, ano přímo nebezpečnou jest stezka z údolí k útulně vedoucí. Cesta ta leží skoro cele na půdě velkostatku. Letos, a to teprve v září, dosaženo konečně od lesní správy knížete Salma povolení k upravení cesty té. Na základě tohoto povolení koná odbor přípravy k úpravě stezky. Jelikož traçu přeložiti možno nebude pro skalný terrain ve svahu, bude nutno na dosavadní cestě ve skalnaté její části vylámati řádné schody ve skále, upevniti je a vyzdíti. Neméně důležité a též nákladné bude postavení spolehlivého, pevného zábradlí na místech nejnebezpečnějších. Odbor doufá, že se mu podaří sehnati potřebný náklad, tak aby úprava cesty ne-li v letošním podzimku, jistě do příštího jara provedena byla k radosti všech turistů a ku zásluze odboru. Úpravou tou vzroste i návštěva útulny a tak tím pevněji zakoření se náš klub u světoznámého místa toho. Naše nová instituce nocleháren osvědčila se pro první rok a při opozdělém ohlášení nad očekávání dobře. Noclehárna v útulně vykazuje 56, v Brně 70, v Tišnově 26, v Nedvědici 28 studujících-turistů. Zimní období zahájeno bude koncertním a zábavním večírkem dne 6. listopadu.

Z odboru KČT v Klatovech. Studentská noclehárna byla otevřena od 15. července do 10. září t. r. a navštívili ji celkem 64 nocleháři, z nichž 2 svých jmen ve vyloženém výkazu o návštěvě nezapsali. Dle tohoto výkazu byl z noclehářů 1 žák měšťanské, 1 rolnické školy, 2 abiturienti, 2 bohoslovci, 2 technikové, 3 posluchači obchodní akademie, 8 vyšší reálky, 12 posluchačů ústavů učitelských a 31 žáků gymnasialních; z těchto byl 1 z II., 8 z III., 3 ze IV., 3 z V., 2 ze VI., 10 ze VII. a 4 z VIII. třídy. Noclehári tito studují aneb studovali na těchto ústavech: V Budějovicích 1 na rolnické škole, 1 na reálce, 2 na gymnasiu; v Domažlicích 1 na měšťanské škole, 6 na gymnasiu; v Chru-

Digitized by Google

dimi 2; v Klatovech 2; v Kolíně 1; v Německém Brodě 3 na gymnasiu; v Plzni 2 na na obchodní akademii, 11 na paedagogiu, 5 na reálce, 3 na gymnasiu; v Praze 5 na akademickém gymnasiu, 1 v Žitné ulici, 4 v Truhlářské ulici na gymnasiu, 1 na vyšší reálce, 1 v obchodní akademii, 1 na ústavě učitelském, 2 na bohoslovecké fakultě, 2 na technice; v Příbrami 2; v Roudnici 1; na Smíchově 1 na gymnasiu; na Vinohradech 1 na reálce. Směr, kterým naši nocleháři cestovali, byl tento: Od Plzně k Eisensteinu 13, na Budějovice 2; od Eisensteinu k Rábí, Sušici, Horažďovicům 7, k Plzni 13; od Domažlic k Horažďovicům 7, k Eisensteinu 4; z Hartmanic k Eisensteinu 5; od Horažďovic na Plzeň 4, na Eisenstein 5; z Nové Kdyně po šestidenní cestě na Šumavě a v Bavořích do Nové Kdyně 2. Na Šumavu cestovalo 48, na Šumavu a do Budějovic 3, na Zvíkov, Orlík 3, do Mnichova 5, do Strassburgu 3 osoby.

—⁂—

Noví členové na r. 1897.

V centrále:

439. Pan Jar. Perina, účetní v Praze, č. běž. 539.
440. Pan Jan Topič, obchodník v Praze, č. běž. 540.
441. Pan Frant. Svojšík, právník na Smíchově, č. běž. 33.

V odboru táborském:

442. Pan Otto Živna, kupec v Táboře, č. běž. 69.

Zemřelí členové KČT:

Dne 25. července zemřel pan
JUDr. **Karel Hanschild,**
advokát v Praze.

Dne 15. srpna zemřel pan
Florian Richter,
pokladník spořitelny ve Vlašimi,
člen odboru vlašimského.

Čest jejich památce!

(Zasláno.)

Ctěná redakce!

Prosím, abyste v Časopise turistů zprávu o třetím sjezdu KČT v Domažlicích, uveřejněnou v čísle 9. Čas. turistů, v následujícím opravili, resp. doplnili.

1. Str. 325 ř. 17. shora má státi, že se jedná o stavbu dráhy z Březnice (nikoli z Plzence!) do Rožmitálu.

2. Str. 325 ř. 11. zdola třeba doplniti, že odbor plzeňský opatřil letos označení cest na Třemšín, a to od západu z Chynína (nejbližší žel. stanice Nezvěstice neb Blovice) a od jihu z Roželova (nejbližší železz. stanice Nepomuk.)

3. Návrh p. Schieblův, týkající se župního zřízení odborů KČT, jsem podporoval jen v tom smyslu, aby odbory se volně sdružovaly ku provedení větších společných úkolů, na něž síly a prostředky jednoho odboru nestačí. Neměl jsem tedy na mysli župní zřízení, jež by vyžadovalo změny stanov, nýbrž jen volné a dočasné sdružení se několika sousedních odborů za určitým společným cílem, což lze prováděti beze změny stanov.

Plzeň, 24. září 1897.

V dokonalé úctě

Antonín Kostiuec.

Digitized by Google

Dalekohledy

pro obě oči, nejnovější soustavy, malé kapesní a větší, 10 až 30-krát zvětšující, polní vojenské a námořnické binokle až 13krát zvětšující, nejnovější binokl pro turisty, **Helios a Viskont**, se silným zvětšeným a velkým zorním polem, divadelní kukátka od zl. 5·— počínaje doporučuje u největším výběru

Karel Heller, optik c. k. oční kliniky **v Praze,** na Příkopě č. 5, naproti „Špinkům“, **na Král. Vinohradech, Havlíčkova tř. čís. 299, naproti stanici tramwaye.**

Illustrované ceníky zdarma a franko.

Vstupenky do Mezinárodního panoramatu

na Příkopě

prodávají se v kanceláři klubu (u Doušů) za snížený poplatek **10 kr.**

Mezinárodní panorama v Praze, na Příkopě (v Novém Bazaru), vystavuje každý týden jiné pohledy na města, budovy, sochy, lodi, na hory a lesy, na ledovce, moře tiché a vzbouřené a jiné zajímavé předměty ze všech dílů světa, hojným počtem vždy zdařilých stereogramů. — Program každého týdne lze z veřejných plakátů a listů seznati.

Šaratica,

moravský hořký pramen MUDra. Frant. Veselého v Brně, účinkuje dle jednohlasného úsudku pp. lékařů výtečně při: **zácpě**, špatném trávení, zlaté žíle, katarrhu střevním, žloutence, přívalech krve k hlavě a plícím, tučností a ženských chorobách. Návod k užívání na láhvi.

Na prodej ve všech lékárnách a obchodech minerálními vodami.

Zasylatelství Šaratice v Brně.

Digitized by Google

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a v levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jedině „U Štajgrů“,

Kolín, Rubešova ulice.

Vzorky na požádání franko.

Turistická náplast

z lékárny „u Sokola“ odstraňuje jistě a rychle kuří oka a zatvrdliny kůže vůbec. Cena krabičky 35 kr., s rekom. pošt. zásilkou o 15 kr. více. — Tamtéž lze též obdržeti **salicylový lůj a salicylový pudr,** osvědčené prostředky proti pocení nohou, v krabicích po 25 kr., frankovaná pošt. zásilka o 20 kr. více.

Lékárna „u Sokola“

J. Vítka v Praze,

roh Ječné a Tůní ulice.

Dodavatel Klubu českých turistů a jeho odborů, sl. Č. Ú. J. V. a většiny sl. českomoravských klubů, sl. závodních výborů v Brně, Pardubicích, Roudnici atd.

PETR SVOBODA,

závod rytecký a ozdobnický

v Praze, Bartolomějská ulice č. 309-I.,

zhotovuje

odznaky spolkové, veškeré závodní **čestné ceny a čestné odznaky,** buď dle návrhů jemu podaných neb dle nákresů vlastních.

Vkusné provedení, ceny nejlevnější.

Stálá výstava

v nově zbudovaných prodejních místnostech.

Hynek Gottwald

v PRAZE, Příkopy, „u Špinků“.

Koberce.	Deštníky.	Dětské vozíky.
Záclony.	Linoleum.	Kolébky.
Pokryvky na stůl.	Japonské zástěny.	Stojany na šaty.
Pokryvky na postele.	Župany.	Zástěny ke kamnům.
Kůže lamí.	Železné postele.	Přístavce ke kamnům.
Prošívané přikrývky.	Mosazné postele.	Uhláky.
Cestovní přikrývky.	Mycí stolky.	Dětský nábytek.
Vaky na cestu.	Dětské koberce.	Nábytek pro loutky.

Slunečníky. Pravé perské koberce. Zahradní nábytek.

Digitized by Google

Založeno roku 1840.

Obchod nástroji a zbožím kovovým
v Praze,
Staré město, Malé náměstí čís. 3 n.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.«

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. LISTOPADU 1897. ČÍSLO 11.

O sdružování se odborů KČT.

Napsal *Antonín Kostinec.*

Při rokování, konaném na letošním sjezdu KČT v Domažlicích, byl na přetřes uveden návrh, aby odbory KČT se sdružovaly ku provedení společných větších úkolů. Důležitost tohoto návrhu, jenž na sjezdu souhlasu došel a byl odkázán ústřednímu výboru ku provedení, vyžaduje zajisté toho, aby o něm šíře bylo pojednáno a význam a dosah jeho náležitě byl objasněn.

Dosavadní činnost odborů KČT byla více méně rázu přípravného, záležejíc v tom, že každý odbor v místě a v okolí svého působení zjednával si členy neb aspoň přátele turistiky, že značil cesty v obvodu své činnosti a učil tak obecenstvo vycházeti do přírody a těšiti se z půvabů krajiny, dosud namnoze neznámých, že upravoval cesty a zbudoval nějakou rozhlednu buď vlastním nákladem nebo za přispění místních činitelův nebo s podporou ústředního výboru KČT, že zřizoval o prázdninách pro studenty-turisty levné nebo bezplatné noclehárny a že vydal snad též seznam vycházek a výletů nebo nějakého průvodce po obvodu své působnosti, aby tím upozornil a přilákal též cizí turisty. V tomto směru vykonán byl dosavade značný kus práce, jež všude patrně se jeví a dochází též se strany obecenstva potěšitelného uznání, jevícího se hlavně ve stálém vzrůstu počtu členů. Ačkoli jsou dosud odbory, na něž i v této příčině čeká ještě mnoho nutné a veliké práce (Domažlice, Jičín, Turnov, celá Morava atd.), možno přece říci, že u většiny odborů tato přípravná činnost je již ukončena.

Kdyby se působení odborů bralo i nadále dosavadní cestou, nastalo by as u mnohých odborů ochabnutí v činnosti, zvláště v místech, jichž okolí neposkytuje dosti zajímavosti, neboť tam, kde není dosti práce, jejíž výsledky by se též patrně jevily širšímu obecenstvu, tam se přirozeně musí ztráceti všechen zájem.

Digitized by Google

Tedy již z těchto důvodů je třeba pokročiti dále v naší působnosti a vytknouti si vyšší úkoly, na kterých by se mohlo účastniti více odborů společnou prací, úkoly, jako jsou na př.: Sestavení zevrubných, dokonalých průvodců po krajinách zajímavých, určité větší celky pro sebe tvořících (již na sjezdu bylo poukázáno na potřebu průvodce po Brdech, jediném to ryze českém horstvu, dosud úplně zanedbávaném a na potřebu průvodce po Šumavě); úprava a stavba větších cest společným nákladem několika odborů v krajinách, jež obecenstvu pomocí zábavních vlaků z různých stran a snadno jsou přístupny (na př. úprava cesty na Čerchov odborem domažlickým a plzeňským), stavba rozhleden a útulen na místech zvláště důležitých, organisace studentských nocleháren v krajinách českých a vydržování bezplatných studentských nocleháren v německých krajinách naší vlasti, a j.

Toť jsou vesměs úkoly, vyžadující značné práce i velkého nákladu, úkoly, jež nemají důležitosti jen pro místo, ve kterém se právě provádějí, nýbrž pro celé rozsáhlé krajiny. Proto by zajisté bylo velmi nespravedlivo, kdyby se provedení takových podnikův odkazovalo jedinému odboru, do jehož působnosti dotyčná krajina spadá, neboť takovýto odbor, jsa prací přetížen a nemaje ani dosti prostředků, s úkol svůj by snad vůbec nebyl, nebo by jej teprve pozdě a v míře málo uspokojivé provedl. Proto doporučuje se již samo sebou, aby tam, kde se jedná o podniky, jež jsou důležity pro rozsáhlejší krajiny, k provedení jich sdružily se všechny okolní odbory, aby dílo společnou prací a společným nákladem v krátké době a dokonale mohlo býti vykonáno.

Vedle toho by z organisované společné činnosti našich odborů plynuly ještě jiné výhody, rovněž důležité pro další rozvoj klubu. Odbory sdružené scházely by se časem ke společným schůzím, pojednaly by na nich o tom, co v obvodu působnosti každého odboru třeba především provésti, a usjednotily by se tak na společném pracovním programu na příští dobu. Tím vyvinula by se sama sebou v činnosti celého klubu potřebná systematičnost, dosud namnoze postrádaná. Pracovní programy odborových skupin byly by základem pro rozdělování subvence, již ústřední výbor každého roku z fondů klubovních uděluje ku provedení podniků turistických. Tím nabyly by též odbory potřebného vlivu na rozdílení subvencí, odpadlo by dosud obvyklé tříštění podpor mezi četné odbory, jimž se pak ovšem dostane jen nepatrných obnosů, a bylo by možno, větší sumou podporovati podnik, jenž by odborovými skupinami byl prohlášen za nejdůležitější, a přispěti tak k brzkému jeho uskutečnění. Odboru, u kterého by se z příčin jakýchkoli dostavilo ochabnutí v činnosti, dostalo by se v odborové skupině nového popudu a chuti ku další práci.

V odborovou skupinu sdružilo by se z pravidla několik sousedních odborů, majících společný zájem na uskutečnění nějakého většího podniku. Mohlo by se však též státi, že se stane členem odborové skupiny, chystající se ku provedení větší práce, také odbor, jehož sídlo a působnost leží docela jinde, jestliže by některý odbor,

Digitized by Google

maje v okolí svého sídla jen omezené pole činnosti a nemoha se ani s více sousedními odbory spojiti k nějakému společnému úkolu, chtěl u svých členův udržovati interess pro českou turistiku tím, že svou účastí hmotnou i mravní přispěje ke zdaru důležitého podniku v jiné krajině. Tak mohly by se odbory z vnitřních Čech spojiti s odbory, působícími v krajinách na rozhraní jazykovém nebo v území zněmčeném (na př. s odborem v Ústí n. L.) a podporovati je tak v jich těžkém postavení, nebo by mohly se sdružovati odbory české s moravskými odbory, jež čeká ještě mnoho namáhavé, ale vděčné práce.

Zbývá mi ještě promluviti o tom, jakým způsobem by bylo nejlépe provésti sdružení odborů, zdali totiž máme vsunouti mezi odbory a ústřední výbor nové spolkové těleso jakési župy (po příkladě žup sokolských), či máme-li dáti přednost volnému, dočasnému sdružování se odborů, trvajícímu jen tak dlouho, dokud není dosaženo jeho účelu, totiž provedení nějakého většího společného úkolu.

Dávám rozhodně přednost volnému dočasnému sdružování před pevnou organisací župní. Jsouť v klubu našem poměry zcela jiné než v jednotách sokolských a ve spolcích hasičských; zavedení organisace župní nutně by předpokládalo změnu stanov, teprve nedávno se značným nákladem opravených, a vyžadovalo by spolu zavedení zvláštního příspěvku župního, vybíraného ať již od členů přímo nebo od odborů v župě sdružených, což nikterak není možno doporučiti.

Představuji si sdružování se odborů takto: Tam, kde třeba provésti podnik širší důležitost mající, sejdou se delegáti odborů na provedení podniku zájem majících na podnět některého z nich nebo na pozvání ústředního výboru ke schůzi, konané za přítomnosti delegáta ústředního výboru. Na schůzi se pojedná o provedení podniku a stane se ihned dohodnutí o tom, čím který odbor účastní se na společné práci, jak se opatří potřebný náklad (z prostředků súčastněných odborů, z příspěvků místních faktorův a z dožadované subvence ústředního výboru), do kdy třeba každému odboru provésti převzaté práce, kterému odboru se svěří vůdčí úloha a dozor při provádění celého podniku, a všechny ostatní podrobnosti. O ustavení se skupiny podá se zpráva v Časopise turistů a vyzvou se k přistoupení též jiné odbory, jež by se chtěly účastniti společné práce. O správné a přesné provedení toho, co každý z odborů na sebe vzal, pečuje výbor dotyčného odboru. Když společný úkol je proveden, rozejde se sdružení, nemůže-li si vytknouti jiného společného cíle, nebo se sdruží s jinými odbory k dosažení jiného úkolu. Takovéto skupiny odborové nemají zvláštních funkcionářů — proto není též třeba měniti dosavadní stanovy — nevyžadují zvláštních příspěvků, jsou jen dočasně uzavřeny a ponechávají sdruženým odborům volnost, aby současně byly členy též jiných skupin (na př. odbor plzeňský ve skupině brdské i ve skupině šumavské).

Digitized by Google

V Rudohoří.

Popisuje *L. Schröck.*

(Dokonč.)

Z Hagendorfu jsme v malé chvíli na velkém nádraží chomútovském. Město Chomútov s 15.000 obyvateli činí dobrý dojem. Sotva trochu poobědváme, již probíháme ulicemi, slídíce po zdejších památnostech.

Přes potok Agir a zámeckou ulicí přijdeme na velké náměstí tvořící obdélník. Na náměstí jsou tři starobylé chrámy: děkanský, v němž pochován Bohuslav z Hasenšteina, chrám sv. Ignáce vedle kasáren bývalého kláštera jezuitského a spořitelna, vlastně proměněný kostel sv. Kateřiny. Dále viděti tu nevzhlednou, ale starožitnou radnici a dva větší hotely. Ze živějších ulic jmenuji Kamennou a Ječnou. Město obtéká částečně potok, podle něhož vedly druhdy hradby; po těch zůstaly tu příkopy, a ulice ta zove se dosud Příkopy. Najdeme tu školu Frant. Josefa a budovu úřední.

Chomútovští honosí se též pěkným sadem, útulným to střediskem obyvatelstva všech tříd. Středem sadů táhne se hlavní korso — topolové stromořadí s poprsím císaře Josefa II. Zde i my sbíráme dalších sil, chtíce navštíviti jednu z největších památností Chomútova, chýši kamencovou s jezérkem, k níž vedou přečetné turistické značky. Ovocným stromořadím vystoupíme ponenáhlu (¼ hod.) k rybníku kamencovému, pravé to specialitě mezi českými rybníky. Jest dosti velké plochy (17 *ha*) a povstal prohlubní, jež se utvořila sesutím horních vrstev. Půda okolní je červená, voda září čistotou, ale pro množství kamence nežije prý v ní žádný živočich. Hojné lodičky a koupelny oživují jezírko (Alaunsee). Koupání je prý v této vodě zdravé.

Než, počíná pršet! Jsme blízko restaurace Alaunhütte, kde hraje veselá hudba. Však co to? Všude vlají prapory v známých pruských barvách; nějaký dajčnacionální spolek koná zde svoji slavnost. Než jíti do té společnosti, raději zmokneme, však pod stromy neprší tak hustě. Když déšť poustává, vracíme se k Chomútovu, v kavárně posvačíme a po některých ulicích si ještě zatouláme. Čechů žije v Chomútově značná část, zvláště řemeslníků i děvčat služebných. Čechové nám tu byli několikráte velmi přívětivými rádci, sami majíce potěšení, že i sem zaletují čeští turisté, zde dosti bílé vrány. Tak osvědčuje se přísloví „Všude lidé, v Chomútově Němci« málo pravdivým.

Večerní vlak unášel nás tmavou krajinou k blízkému Žatci, kamž po 9. hod. jsme dorazili. K městu máme z dráhy as ¼ hod., ale jen málo svítilen svítí nám na cestu. Přejdeme přes most a jsme v král. městě Žatci. Maje v úmyslu se ubytovati v české besedě, tážu se několika zevlujících mladíků, kde se nalézá. Dosti ochotně nás tito Němci k ní dovedli, oznámivše nám zároveň, že se tam koná nějaká zábava. A vskutku! Z malého přízemního domku

Digitized by Google

ozývá se veselý smích, tleskot i hlas přednášejícího. Tím naděje naše na dobré spaní v besedě klesla na bod mrazu, a my v pozdní hodinu klopýtáme po schodech vzhůru k náměstí. Zde nám nějaká dobrá duše doporučí hotel Hanslíkův, k němuž také unavené naše nohy nás nesou. Ve verandě na náměstí baví se ještě hlučná společnost. Zasedneme tu i my, povečeříme trochu a v ½11. hod. ulehneme v pokoji velmi prakticky a elegantně zařízeném (postel 1 zl.).

Chtějíce již před 8. hod. odejeti k Postoloprtům, vstali jsme časněji než obyčejně a prohlíželi ještě město. Smutné upomínky historické tanuly nám na mysli. Vždy věrné město Žatec se od bělohorské bitvy poněmčilo, a Čechové nyní tu jako všude v německých městech úpí v podruží. Město bohato je na kostely i četné památné budovy. Ohromné náměstí rozděluje se radnicí s věží a a velkým komínem na dvě části: náměstí hlavní a Františkovo. Před radnicí pěkné sousoší sv. Trojice. Mnohé domy jsou starobylé s podloubími a štíty, pamatujíce zajisté lepších časů českých. Na Františkově náměstí obdivujeme se starobylému děkanskému chrámu z r. 1206, v němž památná kaple sv. Jana Nep., jenž v Žatci prvého vzdělání došel. Pěkné fresky ze života sv. Jana nám to připomínají. Z ulic nejživější nám připadala Štěpánská a Pražská. Nápadná nám byla zdejší policie v pruských piklhaubnách.

Ostatní ulice jsou neúhledné, většinou křivé a svahovité; vedou namnoze k brankám, bývalým hradbám městským. Vyhlídka v údolí odtud dosti jest vábivá. Škoda, že již jest nám spěchati zas po známých schodech kol skrovné české besedy přes prvý řetězový most český (z r. 1826) k nádraží. Pohled do zelných zahrad a chmelnic nás přesvědčí o bohatém okolí Žatce. Kéž i Čechům, kteří mají tu již i svou českou školu, dobře se zde daří!

Krajem bohatým, jako velikým sadem plným chmelnic, zahrad zelných i polí kukuřičných, letíme jak o závod k Postoloprtům, poslednímu německému sídlu. Město o 4000 obyv. rázu hodně venkovského táhne se od nádraží jako jediná ulice a končí dlouhým nepravidelným náměstím. Na náměstí bije do očí velký dvoupatrový německý dům, bašta to zdejších ohrožených Němců. Ohrožených proto, že Češi zvláště z Loun často sem do besedy zdejší dojíždějí, krajany své povzbuzujíce. (Tak četl jsem v zdejším německém listě místním.) Farní chrám z minulého století bez věže stojí na místě bývalého klášterního kostela. Klášter benediktinský sám založený na bývalém vrchu, slul Apostolorum porta (zpitvořené jméno obce české i německé). Nepatrné pozůstatky z něj viděti dosud. Na náměstí spatříme jednoduchý švarcenberský zámek s prvým českým nápisem a pod náměstím velký pivovár. Čechové mají »U modré hvězdy« též svoji besedu.

V Postoloprtech ukončujeme svoji pouť po německém území a překročivše dlouhý most přes Ohři, blížíme se s radostným srdcem k svým krajanům. V chmelnicích okolních koná se právě veselé chmelobraní. Mineme knížecí cukrovar švarcenberský, kde již dosti úředníků Čechů a nastoupíme cestu fádní zaprášenou silnicí ku staroslavným Lounům. Pochod po této silnici plochou krajinou

Digitized by Google

a známými nudnými poli řepovými je mrzutý; zdá se nám, jako bychom byli někde u Prahy.

Po ¾hod. cestě kynou nám konečně věže lounské a s nimi vynoří se jak kouzlem vyvolané krásné panorama Středohoří, jež odtud majestátně jak mohutné horstvo vyhlíží. Vcházíme do města, a hle! ryze český duch se všech stran nás sladce ovívá. Všude viděti nápisy pouze české, mnohé i v národních barvách. Jak milý to pocit! Očekával jsem na rozhraní národnostním, že uzřím nápisy českoněmecké, jak to bohužel téměř všude ve městech šumavských vidíme. A zatím v Lounech o němčině ani potuchy. Vše české! Kéž města jihočeská, jako Sušice, Horažďovice, ba i pokrokem se honosící Klatovy vezmou si pěkný příklad z vlasteneckého, probudilého města, že v českém městě to bez němčiny také jde, zrovna tak jako Němci neužívají ve svých sídlech našeho jazyka.

Zpráva cestovní.

Pro turisty ve vysokých horách rutinované můžeme doporučiti níže vytčený plán cestovní. Některé z túr, jako jsou údolí di Genova, sedlo Madritsch a Schöntaufspitze, procházky v Karwendlu zkusiti může každý. Však ať jde do Alp kdokoliv, nemá jíti sám a má býti náležitě vypraven. Předním požadavkem jsou horské boty (v Praze u mistra Huňáčka v Nerudově ulici), lodenový šat a plášť. Kalhoty krátké — punčochy vlněné, přes kolena dosahující. Pro chodce radno bráti jen tlusté punčochy do bot, nikdy tenké. Dámám doporučitelný kostým lodenový, k vypnutí upravený, a takový pláštík pro čas nepohody. Deštníky ve vysokých horách nejsou k ničemu. Své potřebnosti nese turista v ruksaku (u p. Bradáče, sedláře na Smíchově, Kinského třída).

* * *

1. a 2. den. Drahou přes Inšpruk, Brenner do San Michele — odtud omnibusem za ¼ hodiny do Mezzolombardo (hostinec Martinelli).
3. den. Z Mezzolombarda 264 *m* přes Andalo 1042 *m* do Molvena 864 *m* při jezeře Hospoda Aquila nera. Partie příjemná, většinou lesem s pěknými výhledy k dolině Tridentské a k mohutné skupině dolomitů Brenty. Trvání cesty 6 hodin. Výstupu 782 *m* sestupu 178 *m*.
4. den. Z Molvena k Rifugiu Cima Tosa 2428 *m*, s vůdci bratry Nicolussi. Výstup lesem skvostným, pak skalami a sněhem plných 5 hodin (celkem 1628 *m*.)
5. den. Z Rifugia na štít Tory 3176 *m*; výstup vyžaduje turistu rutinovaného a závrati prostého. Nejtěžší místo jest vlhký 35 *m* vysoký a kolmý komín ve skalách Tosy. Jinak pouť ledovcemi s málo trhlinami a po několika stěnách skalních. Se štítu rozhled neobmezený, divukrásný.

Digitized by Google

Návrat do Rifugia a odtud Boccou di Brenta do Pinzola (bez vůdce). — Cesta po pásech skalních sněhovými příkrými svahy; stále nanejvýš romantickou krajinou — pak lesem a konečně silnicí do Pinzola. Cesta není značena — v hořeních sferách pak vůbec není stopy; proto radno vůdce najmouti. V Pinzolu hostinec Aquila nera. Trvání túry 14½ hodiny. Výstup 873 *m*, sestup 2511 *m*.

6. den. Z Pinzola údolím di Genova k chatě Lipské 2441 *m* při ledovci Mandronu skupiny Adamella. Z chaty vzorně zařízené výstup ku Lago Scuro 2671 *m*, k vůli rekognoskování cesty přes Presenu, určenou na časnou hodinu ranní. Trvání cesty 7½ hod., výstupu 1901 *m*, sestupu 230 *m*.

7. den. Z Lipské chaty (bez vůdce) přes Passo di Presena 3011 *m* na sedlo Tonale 1884 *m* a odtud do Fucine. Liják zmařil výstup na štít Preseny. Cesta značena až k ledovci; přes ledovec orientovati se musí turista sám; passáže přes příkré sněhové svahy. Doporučuju pouze d o b ř e rutinovaným jíti bez vůdce a jen při nezkalené pohodě. Ve Fucine hostinec „U pošty“. Trvání 9 hodin; výstupu 570 *m*, sestupu 2055 *m*.

8. den. Z Fucine s vůdcem Caserottim přes Cogolo Pejo do Rifugio Cevedale 2607 *m* vysoce zajímavou cestou. Rifugio jest proviantem zásobeno, avšak zařízením nevyrovná se podobným chatám slovinským a německým. Místa nejvýše pro 12 turistů. Takové návštěvy se však netřeba báti.

9. den. Za prudkého orkánu dostoupena časně z rána Vedretta alta 3192 *m* — leč na štít Venezie pro bouřnou pohodu nebylo možno. S obtíží vykonána pouť ledovcem, trhlinami rozbrázděným a sestoupeno za krásné již pohody do Zufallhütte v údolí Martellském 2189 *m*. Chata jest pohodlná a otevřená. Odpoledne výstup na Schön-Püchl za protěží.

Výstupu za oba poslední dny 2236 *m* (bez Schönpüchlu), sestupu 1003 *m*.

10. den. Z Zufallhütte sedlem Madritsch na Hintere Schöntaufspitze 3329 *m*, odtud do Sulden 1845 *m*. Partie snadná, pro poněkud rutinovaného jest vůdce zbytečný. Rozhled se štítu Schöntaufspitze nad míru vděčný. Trvání cesty 7 hodin. Výstupu 1205 *m*, sestupu 1479 *m*.

11. den. Ze Sulden přes Prad, Lichtenberg, Schluderns do Matsche 1573 *m* v Alpách Ötzthálských. Bylo vedro — i použili jsme pošty z Gomagoy do Pradu (6 *km*.) V Matschi hospoda „U města Karlovar.“ Výstupu 673 *m*, sestupu 945 *m*.

12. den. Z Matsche na Karlovarskou chatu 2652 *m* s vůdci bratry Heinischi z Matsche. Chata dobře zařízená a proviantem opatřená; poloha skvostná. Trvání cesty 5 hodin; výstupu 1079 *m*.

13. den. Z chaty na štít Weisskugel 3746 *m*. Cesta vyžaduje rutiny a bezzávratnosti. Od sedla Hintereis ostrý výstup po strmých ledovcích k štítu skalnímu, po jehož hřebenu k vrcholku. Nejchoulostivější místa zde opatřena jsou drátěným lanem. Rozhled náleží k nejkrásnějším v Alpách. Sestup přes ledovce Hintereis — dále

Digitized by Google

údolím Rofenským do Ventu. Trvání cesty asi 13 hodin. Výstupu 1094 *m*, sestupu 1853 *m*.

14. den. Z Ventu romantickým údolím do Sölden. Hospoda „U hroznu". Sestupu 669 *m*.
15. den. Procházka krásným údolím Ötzským do stanice Ötzthalu. 39 *km*.
16. den. Drahou do Zirlu.
17. den. Ze Zirlu na Soolsteinhütte 1639 *m* krásným lesem. Výstupu 643 *m*. První to pouť v Karwendlu, jehož hluboké lesy závoditi mohou se Šumavou; ostré štíty po většině těžce dostupné.
18. den. Z chaty na Velký Soolstein 2540 *m* bez vůdce. Cesta sice značena, ale značky na celé lány se ztrácejí; pro méně rutinované snadné bloudění v skalách i nebezpečných. Se štítu na Erlsattel (žádné značky) a odtud skvostnou krajinou přes Scharnitz do Mittenwaldu v Bavorsku. Návštěva jezer Lauterského a Ferchenského pod Wettersteinem. Trvání cesty 10 hodin; výstupu 901 *m*, sestupu 1620 *m*.
19. den. Procházka nádhernými lesy z Mittenwaldu přes Vereinsalpu, Fermesbachthalem do Hinterrissu. Výstupu 870 *m*, sestupu 659 *m*
20. den. Z Hinterrissu Johannisthalem na sedlo Spielis a odtud pod stěnou osněžených štítů Karwendlu na Hohljoch 1790 *m* a dolů do Wurzhütte (hospoda) v údolí Enug. Procházka pro každého. Výstupu 879 *m*, sestupu 812 *m*.
21. den. Procházka z Enng přes sedlo Grammai 1903 *m* Falzthurnthalem do Pertisau na jezeru Achenském. Hospoda u Pfandlera. Výstup 705 *m*, sestup 974 *m*.
22. den. Z Pertisau lesem do Jenbachu a odtud drahou do Solnohrad.
23. den. Výstup na Untersberg. Parní tramwayí do Grödigu, pak na západ silnicí a stezkou do Klánegu. Odtud se nejlépe vystupuje značenou cestou k Obere Rositenalpě, nad níž pnou se již holé stěny skalní; odbočkou ke Kolovratově ledové jeskyni značných rozměrů.

    Dále Dopplersteigem, stezkou v skály vtesanou příkře vzhůru — pak po travnatých svazích na Geireck 1801 *m*. — Z Geierecku po značkách na Salzburger Hochthron 1851 *m*. Rozhled krásný zejména k Dachštejnu, Walzmannu a okolí. Zpět pod Geireck k ochranné chatě na oběd a Dopplersteigem k Rositenalpě. Odtud výstup přes sedlo Schellenberg a pěknou stezkou dolů kolem Drachenlochu (skalní to oblouk upomínající Prébišskou bránu) k stanici tramwaye v údolí. Kdo prodlí v Solnohradě, neměl by tuto vděčnou túru opomenouti. Vůdce zbytečný. Výstupu i sestupu po 1695 *m*.
24. den. Drahou do Prahy.

* * *

Celkem bylo dnů pěších 19 průměrně s 9hodinným pochodem. Celkový výstup činil 17.000 *m* a tolikéž sestup. Účastníkům za líčenou dobu přibylo 2—2½ *kg* na váze. Cestu vykonal jsem ve společnosti své ženy, dcery, syna a fil. stud. A Dvořáka,

Dr. *Chodounský*.

Digitized by Google

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 29. září. Dr. Valenta podává příznivý posudek o spisu „Moravským Valašskem a Slovenskem na Tatry“ od p. Adolfa Bayera, a doporučuje jeho vydání nákladem klubu. Před konečným rozhodnutím opatří se podrobný rozpočet. — K podnětu pana L. Jozka jednáno o tom, jak by se účast členstva na měsíčních přednáškách zvýšila. Pan Jozek navrhuje zavedení volných rozhovorů o předmětu přednášek a o thematech turistických vůbec. Schvaluje se a učiní se při říjnové měsíční schůzi pokus o to. — K návrhu téhož nabídnuta bude cizím spolkům turistickým výměna publikací. — Žádost okrašlovacího spolku v Berouně za upisování podílů na stavbu restaurace v Brdatkách odkazuje se odboru berounskému k podání dobrého zdání.

Schůze ze dne 5. října 1897. Český odbor Slovinského alpského družstva zve k přednáškové schůzi na den 9. t. m. Vyšle se zástupce výboru. — Dobré zdání odboru v Jičíně o stavu rozhledny na hoře Tábor béře se k vědomosti a vzdávají se odboru za vzorné a rychlé obstarávání záležitosti té díky. Ve věci samé usneseno, že vzhledem k stavu rozhledny, k podmínkám Okrašlovacího spolku v Lomnici a k finančním prostředkům klubu nelze rozhlednu v nynějším stavu převzíti. — Referent nocleháren p. Pohnert podává zprávy o noclehárnách v Českém Krumlově (návštěvníků 67), na Horách Kašperských (návštěvníků 56), v Táboře (návštěvníků 21) a v Petrovicích (návštěvníků 15). — V záležitosti úpravy českého textu map generálního štábu podáno memorandum klubu českých poslanců na radě říšské. — Česká společnost zeměvědná sděluje, že podá k vojenskému zeměpisnému ústavu na podnět KČT rovněž žádost v této záležitosti —

Schůze ze dne 12. října. Odbor v Berouně vyjadřuje se příznivě o žádosti tamního okrašlovacího spolku za upsání podílů k stavbě restaurace v Brdatkách. Žádosti pro poměry ústřední pokladny nelze vyhověti. — Odbor ve Strakonicích sděluje, že okr. hejtmanství zakázalo výlet, který hodlal odbor dne 21. t. m. do Vimberka pořádati. — Pan Ladislav Malý, jednatel odboru příbramského, oznamuje přesídlení své do Staré Huti. Jednatelství odboru příbramského převzal p. K. Simon, knihkupec tamže. Panu Malému vzdá se dík a uznání za jeho činnost v odboru příbramském, a vzato se zájmem na vědomí, že p. Malý hodlá se v novém působišti zasaditi o založení odboru v Dobříši. — Odbor v Táboře podává zprávu o výletu do jeskyně v Pácové Hoře a oznamuje, že cesta k Příběnicím v délce 1820 *m* jest upravena. — Ředitelství státních drah v Plzni oznamuje, že žádost za provedení českých nápisů na stanici v České Kubici předloží ministerstvu železnic. — Odbor Národní jednoty pošumavské ve Stražově podal výkaz o návštěvě studentské noclehárny ve Stražově (počet návštěvníků 3). — Odboru vzdány díky. — Ředitelství státních drah požádáno bude za zaslání kolorovaných plakátů.

Schůze z 19. října. Pan inž. Halík v Mor. Ostravě podává zprávu o studentské noclehárně, která v jeho bytu zřízena byla. (Počet návštěvníků 11.) Vzdají se díky za jeho vzácnou ochotu. — Pěšiny, zábradlí atd. z Karlštejna až k boubovské hájovně a tabulka v Budňanech byly péčí nadlesního p. Hořejšího opraveny. — Místnímu odboru NJP. v Budějovicích zasýlán bude Časopis turistů pro jeho veřejnou čítárnu zdarma. — Starosta klubu byl pozván odborem v Brně k přednášce v členské schůzi dne 27. t. m. a k prohlídce přístavby při útulně na Macoše. — Pan MUDr. Preininger zasýlá darem 1 výtisk spisu „Chrudim“, jím vydaného. Vzdány díky. — Na vánoční stromek pro chudé dítky povoluje se 20 zl. — V zimních měsících svěřen bude kasírce na rozhledně petřínské prodej lístků do pavilonu KČT. na Petříně.

Schůze dne 26. října. Pro výlet 30 studujících VII. tř. reálky v Hradci Král. opatřeny bezplatné noclehy ve dny 30. a 31. listopadu laskavostí obce pražské, která přímluvě klubu se vzornou ochotou vstříc vyšla. Po výletu

Digitized by Google

vzdají se povinné díky. — Projednána účetní záležitost odboru rychnovského dle jeho přání. — Učiněna opatření k vyhledání příhodných nových místností klubu, poněvadž v únoru příštího roku vyprší nájem a nynější budova bude se bourati.

* * *

Ctěným pánům dozorcům studentských nocleháren!

Dovolujeme ci ctěné pány dozorce žádati, aby nám zaslali výkazy o návštěvě nocleháren o letošních prázdninách. Na základě jich má sestavena býti výroční zpráva, jíž podán bude obraz o feriálním cestování naší mládeže.

Z té příčiny prosíme o výkazy i z těch nocleháren, jichž snad ani jeden studující nepoužil. Neočekávali jsme také, že hned v prvním roce bude studentstvo cestovati po všech krajích českých, i bude právě naším úkolem přivésti proud cestující mládeže i v taková místa nepovšimnutá.

Neméně budeme vděčni za každý pokyn, sdělený nám na základě získaných zkušeností.

Jelikož výkazy poskytnou hojného materiálu, k jehož spracování bude třeba více času, žádáme zdvořile, by nám co nejdříve zaslány byly.

V Praze, 1. listopadu 1897.

Vratislav Pasovský,
starosta.

Karel Pohnert,
jednatel.

---

2. Zprávy z odborů.

Z odboru KČT v Plzni. (Zpráva o studentských noclehárnách.) Péčí a částečně i nákladem odboru bylo o letošních prázdninách zřízeno v Brdech a v Pošumaví 16 studentských nocleháren, a to: v Plzni, v Blovicích, v Chyníně, na Padrti, v České Kubici, v Hamrech, v Eisensteině, na Antiglu, v Kašperských Horách, v Horažďovicích a v Husinci, dále v Nepomuku, Rožmitále, ve Starém Sedle, na Červené a ve Staších. — V prvých 11 noclehárnách přenocovalo v celku **650** studujících, noclehů bylo, pokud bylo možno z nedosti určitých zápisů ve výkazech o návštěvě konstatovati, v celku **780**. Z 5 posledních nocleháren nahoře uvedených nebyly výkazy o návštěvě výboru dosud zaslány. Nejčetnější návštěvu vykazuje bezplatná noclehárna v *Eisensteině*, kterou navštívilo 193 studujících, noclehů bylo dle zápisů 295, ve skutečnosti však daleko více, jelikož skorem všichni studující přenocovali aspoň dvakráte, mnozí i vícekráte. Ze studujících v Eisensteině noclehovavších studovalo na gym. v Něm. Brodě 5 (ze VII. 2, abiturienti 3), na gym. v Novém Bydžově 2 (bez udání třídy), na gym. v Č. Budějovicích 10 (ze IV. 1, VI. 3, VII. 5, abit. 1), na reálce tamtéž 1 (ze VII.), na rolnické škole 1 (z II. r.); na gym. v Domažlicích 3 (z VIII.); na gym. v Král. Dvoře 5 (z VIII.), na gym. v Jindř. Hradci 5 (z VII. 1, VIII. 1, abit. 3), na gym. v Král. Hradci 2 (ze VII.), na gym. v Chrudimi 2 (z VI., VII.), na gym. v Jičíně 4 (z IV. 1, z VIII. 3), na reálce tamtéž 5 (z VI. 1, VII. 2, abit. 1, bez udání třídy 1), na paedag. tamtéž 2 (z I. a III. r.), na reálce v Karlíně 6 (ze VII. 5, bez udání třídy 1), na gym. v Klatovech 3 (z VI. 1, abit. 2), na gym. v Kolíně 2 (z VI. 1, abit. 1), na gym. v Písku 3 (ze VII.); v Plzni na paedagog. 18 (z III. r. 10, ze IV. r. 8), na obchodní akademii 4 (z II. r. 2, absolventi 2), na gym. 3 (ze IV. 2, ze VII. 1), na reálce 1 (ze IV.);

Digitized by Google

v Praze na akad. gym. 6 (z IIIa. 2, ze VII. 3, bez udání třídy 1), na gym. v Křemencové ulici 6 (ze VII. 4, VIII. 1, abit. 1), na gym. na Novém Městě (bez udání, na kterém) 12 (v IV. 1, V. 3, VII. 2, VIII. 1, abit. 5), na gym. v Truhlářské ul. 6 (ze VI. 2, abit. 2, bez udání třídy 2), na gym. v Žitné ul. 4 (ze IVb. 2, VII. 1, bez udání třídy 1), na gym. na Malé Straně 3 (ze VII. 1, VIII. 1, bez udání třídy 1); na české reálce 5 (ze VI. 1, ze VII. 2, abit. 1, bez udání třídy 1), na reálce (bez udání, na které) 1, na paedag. 3 (z II. r. 1, ze III. r. 2), na obchodní akademii 5 (z II. r. 1, ze III. r. 1, bez udání třídy 3); na uměl. průmyslové škole 4, na průmyslové škole 1, na fakultě právnické 7, na lékařské 6, na theolog. 4, na filosof. 1, pharmac. 1, na technice 3; na gym. v Příbrami 6 (z V. 2, VII. 2, bez udání třídy 2), na gym. v Roudnici 1 (bez udání třídy), na gym. ve Slaném 1 (abit.), na Vinohradech na gym. 2 (z V.) a na reálce 2 (z V.). Kromě toho ještě 1 posluchač něm. techniky, 1 posluchač university v Mnichově, 8 učitelů (2 z nich z Moravy), 1 kandidát učitelství, 1 realista, 1 absol. gymnasista, 1 ze VII. r. (bez udání místa) a 1 žák měšť. školy. Noclehárnu vydržoval odbor, dozorcem byl pan prof. K. Kytka z Plzně, v jehož ville se noclehárna nacházela.

Bezplatnou noclehárnu *v Plzni* navštívili 103 studující (noclehů bylo 123), a to z gymn. v Něm. Brodě 2 (abit.), z gym. v Nov. Bydžově 1 (bez udání třídy), z gym. v Budějovicích 6 (z V. 1, VI. 1, VII. 3, VIII. 1), z gym. v Domažlicích 3 (z VIII.), z gym. v Král. Dvoře 2 (z VIII.), z Kutné Hory 1 (bez udání ústavu i třídy), z gym. v Jindř. Hradci 4 (z V. 1, VI. 2, abit. 1), z gym. v Chrudimi 2 (ze VI. a VIII.), z gym. v Jaroslavi v Haliči 1 (z VIII.), z Jičína z gym. 3 (z VIII.) a z reálky 1 (abit.), z reálky v Karlíně 3 (ze VI.), z gym. v Kolíně 2 (abit. 1, bez udání třídy 1), z Plzně (z učitel. ústavu 1 [ze IV. r.] a z gym. 1 bez udání třídy), z Prahy z akad. gym. 3 (VII.), z gym. v Křemencové ul. 5 (ze VII. 3, abit. 1, bez udání třídy 1), z gym. na Novém Městě (bez udání, z kterého) 9 (ze III. 1, V. 4, VI. 1, VII. 1, abit. 2), z gym. v Truhlářské ul. 3. (ze VI. 2, abit. 1), z české reálky 2 (ze VI. 1, bez udání třídy 1), z paedagog. 1 (II. r.), z obchod. akademie 3 (z II. r. 1, III. 1, bez udání třídy 1), z konservatoře 2, z uměl. průmysl. školy 3, z průmysl. školy 3, z malířské akademie 2, filosofů 5, právníci 3, medik 1, technik 1; z gym. v Příbrami 3 (ze VI., VII., VIII.), z gym. v Roudnici 3 (ze VI.), z gym. v Rychnově 1 (ze VII.), z gym. ve Slaném 2 (ze VI. a abit.); kromě toho 6 učitelů a 1 žák měšť. školy; 6 studujících se nepodepsalo. — Místnost pro noclehárnu propůjčila slav. místní školní rada, potřebný nábytek zapůjčila ochotně slav. městská rada král. města Plzně; dozorci byli pp. Jiří Faustus, knihkupec, a Boh. Tyšler, ředitel měšť. školy.

Bezplatnou noclehárnu v *Hamrech* navštívilo 91 studujících (noclehů bylo 94), a to: z gym. v Král. Dvoře 5 (z VIII.), z gym. v Jindř. Hradci 2 (z VIII. 1, bez udání třídy 1), z reálky v Jičíně 2 (ze VII.), z reálky v Karlíně 3 (VI.), z gym. v Klatovech 5 (ze VI. 1, VII. 1, VIII. 1, abit. 2), z Plzně z učit. ústavu 15 (z III. r. 8, IV. 7), z obchodní akademie 4 (z II. r. 2, absolventi 2), z gym. 3 (z VIII.), z reálky 2 (ze IV. 1, bez udání třídy 1), z Prahy z akad. gym. 2 (ze VII.), z gym. v Křemencové ul. 7 (ze VII. 5, VIII. 1, abit. 1), z gym. na Nov. Městě 6 (z III. 1, VI. 2, VII. 1, abit. 2), z gym. v Truhlářské ul. 4 (ze VI. 2, bez udání třídy 2), z gym. na Malé Straně 1 (abit.), z vyššího gym. (bez udání, ze kterého) 2 abit., z české reálky 3 (ze VII. 2, bez udání třídy 1), z učit. ústavu 3 (ze II. r. 1, III. 2), z obchod. akademie 3 (z II. r. 1, III. 1, bez udání třídy 1), z průmysl. školy 1, dále 3 technikové, 2 medikové, 1 právník a 1 filosof; z gym. v Příbrami 4 (z V., VII., VIII. a abit.), z gym. v Roudnici 2 (ze VII.), z gym. na Vinohradech 1 (z V.) a dále 3 učitelé. — Noclehárnu vydržoval odbor, dozorcem byl prof. Antonín Kostinec z Plzně.

Bezplatnou noclehárnu *v České Kubici* navštívilo 76 studujících, a to: z gym. v Čes. Budějovicích 5 (ze VII. 2, VIII. 3), z měšť. školy v Domažlicích 1, z gym. v Král. Dvoře 2 (z VIII.), z reálky v Jičíně 4 (ze VI. 1, VII. 2, abit. 1), z reálky v Karlíně 3 (ze VI.), z gym. v Kolíně 1 (bez udání třídy), z Plzně z učit. ústavu 16 (z III. r. 11, IV. 5), z gym. 3 (VIII.), z reálky 1 (IV.), z Prahy z akad. gym. 1 (VII.), z gym. v Křemencové ul. 5 (ze VII. 4, VIII. 1), z gym. na Novém Městě, (bez udání ze kterého) 5 (z V. 3, VII. 1, abit. 1), z gym. v Truh-

Digitized by Google

lářské ul. 2 (ze VI. 1, bez udání třídy 1), z gym. v Žitné ul. 1 (bez udání třídy), z české reálky 4 (ze VII. 2, bez udání třídy 2), z učit. ústavu 2 (absolvent 1, bez udání třídy 1), z obchod. akademie 4 (z II. 1, III. 1, absolvent 1, bez udání třídy 1), z prům. školy 1, dále 4 filosofové a 2 technikové; z gym. v Roudnici 2 (VI.), z gym. na Vinohradech 3 (z V. 2, abit. 1), z reálky tamtéž 1 (V.); kromě toho 2 učitelé a 1 žák průmysl. školy (bez udání, z které). — Noclehárna nacházela se v pensionátě „Krásnohorské“, jejíž majetnice pí. Klot. Vuršrová zdarma poskytla nocleh; snídani platil odbor, dozorcem byl učitel p. J. Vavřínek z Plzně.

Noclehárnu v *Kašperských Horách* navštívilo 56 studujících; podrobná statistická data o tom, ze kterých ústavů studující přišli, není nám možno podati, ježto výkaz o návštěvě této noclehárny byl zaslán přímo do Prahy. Dozorcem noclehárny byl p. Mag. Ph. Ferd. Skála, lékárník tamtéž, v jehož hotelu se noclehárna nacházela.

Bezplatnou noclehárnu v *Horažďovicích* navštívilo 34 studujících (noclehů bylo 39), a to: z gym. v Něm. Brodě 3 (abit.), z Budějovic z gym. 2 (IV. a VII.), z reálky 1 (bez udání třídy), z roln. školy 1, z gym. v Domažlicích 2 (ze VI.), z gym. v Jaroslavi v Haliči 1 (VIII.), z gym. v Klatovech 5 (ze IV. 4, VI. 1), z obchod. akademie v Plzni 1 (II.), z Prahy z akad. gym. 3 (z IVa. 2, VII. 1), z gym. na Novém Městě 3 (z V.), z gym. v Žitné ul. 1 (IVb.), z gym. na Malé Straně 1 (abit.), z učit. ústavu 2 (ze II. a III. r.), dále 1 filosof; z gym. v Příbrami 2 (z V., VII.), z gym. ve Slaném 1 (abit.), z reálky na Vinohradech 1 (V.); 3 žáci nejsou zapsáni. — Noclehárna tato nacházela se v bytě p. Ed. P. Skály, velkoobchodníka a náměstka purkmistrova, který všem studujícím (vyjma 3, kteří pro nedostatek místa noclehovali v hostinci „U modré hvězdy“), poskytl zdarma nejen nocleh, nýbrž i celé pohostění — vzácný a všeho uznání hodný to důkaz lásky k českému studentstvu!

Do bezplatné noclehárny v *Husinci* zavítalo 38 studujících, a to: z Budějovic z reálky 4 (ze VII.), z gym. 1 (bez udání třídy), z roln. školy 1, z gym. v Domažlicích 5 (ze VI. 2, VII. 3), z gym. v Král. Dvoře 2 (VIII.), z gym. v Jindř. Hradci 2 (ze VII. a VIII.), z gym. v Jičíně 3 (VIII.), z gym. v Klatovech 7 (ze IV. 1, V. 1, VII. 5), z reálky v Písku 3 (ze IV., VI., VII.), z Plzně z reálky 3 (z III., IV., VI.), z učit. ústavu 2 (IV.), z Prahy z gym. na Malé Straně 1 (abit.), z obch. akademie 1, z uměl. průmysl. školy 1, z gym. v Soběslavi 2 (abit.) — Noclehárna nacházela se v „Obecním hostinci“ a vydržoval ji odbor; dozorcem byl říd. učitel pan T. Šobr, který též opatřil studujícím přístup do všech místních závodů.

V noclehárně na *Antiglu* nebyl letos vyložen výkaz o návštěvě; pokud bylo lze konstatovati ze zápisů v knize cizinců, nocovalo zde do konce srpna 35 studujících.

Do noclehárny na *Chyníně* zavítalo 13 studentů, a to: z gym. v Klatovech 2 (ze VII.), z Plzně z učit. ústavu 3 (ze IV. r. 2, absolvent 1), z gym. 3 (ze VII. 1, VIII. 2), z obchodní akademie 1 (z II. r.), z Prahy 1 filosof, z gym. v Příbrami 1 (abit.) a 2 učitelé. — Také zde dostalo se všem studujícím zdarma noclehu i pohostění od dozorce noclehárny pana Petra Vaněčka, nájemce dvora tamtéž.

V bezplatné noclehárně v *Blovicích* bylo 6 studujících; bližších dat o tom, z kterých ústavů přišli, nemůžeme podati, ježto příslušné rubriky ve výkaze o návštěvě nebyly vyplněny. — Noclehárnu zařídila a vydržovala slav. městská rada. Dozorcem byl p. V. Kříž, c. k. notář a purkmistr.

Noclehárnu na *Padrti* navštívilo 5 studujících, a to: z reálky v Karlíně 1 (z I.), z Prahy z něm. gym. ve Štěpánské ulici 1 (ze VII.), z konservatoře 1, z gym. Příbrami 1 (abit.), z gym. ve Slaném 1 (z I.) — Noclehárna nacházela se v hostinci p. Řebouna; dozorcem byl řídící učitel p. Elhenický. Chování se studujících bylo dle došlých zpráv pánů dozorců noclehárен důstojné. *A. K.*

Z odboru KČT. v Domažlicích. Přičiněním odboru našeho bylo zřízeno po čas letošních prázdnin v okolí domažlickém 7 studentských noclehárен. Návštěva těchto byla tato:

V noclehárně zřízené „U černého koně“ v Domažlicích (Měšťanská Beseda) noclehovalo v celku 69 studentů. Z těchto bylo z Prahy 7 z gym., 6 z real. gym., 2 z reálky, 3 z čes. obch. akad., 1 z prům. školy, 1 z ústavu učit., 3 filosofové, 1 medik, 1 právník, 1 bez udání školy; z Karlína 3 z reálky; z Král. Vinohradů 3 z gym., 1 z reálky, z Bu-

Digitized by Google

dějovic 5 z gym.; z Jičína 2 z reálky; z Jindř. Hradce 2 z gym.; z Kolína 1 gym.; z Král. Dvora 5 z gym.; z Příbrami 2 z gym.; z Plzně 3 gym. a 11 z učit. ústavu; z Roudnice 2 gym.; dále 3 učit.

V noclehárně na Čerchově v Chýši Pasovského noclehovalo 33 studentů, a to z Prahy 5 z ústavu pro vzdělání učitelek, 9 z gym., 1 z reálky, 1 z obch. akad., 2 filosofové, 1 právník; z Plzně 4 z učit. ústavu, 2 z obchodní školy; z Klatov 3 z gymn.; z Král. Dvora 3 z gym. a z Příbrami 2 gym.

Noclehárna v Nové Kdyni v hostinci p. J. Freye zřízená vykazuje 26 studujících, a to z Prahy 9 gym., 2 real., 1 z prům. školy, 1 filosof, 1 žurnalista, z Plzně 3 gym., 3 z učit. ústavu, 1 real., z Kr. Vinohradů 2 real., z Jindř. Hradce 2 gym., z Kolína 1 gym.

Noclehárny v Kolovči v hostinci p. J. Schneidra použili 3 studující z Roudnice; noclehárny v Klenčí, v hostinci p. K. Heindla 3 studující z Prahy, 1 z gymn., 1 z učitel. ústavu, z Kr. Vinohradů 1 z reálky.

Noclehárny, které zřízeny byly ve Všerubech a Postřekově, nezaslaly seznamů.

Noclehárnu v České Kubici, kterou zřídil odbor plzeňský, použilo 62 studujících.

Nejčetnější návštěva byla počátkem prázdnin. Slabou návštěvu koncem prázdnin zavinilo špatné počasí. Směr cestování takřka všech byla Šumava.

Na Čerchově počátkem října sněhovou vánicí a silným mrazem překvapen hospodář, seznal, že jemu nelze v chýši Pasovského letos přezimovati. Tudíž byly veškeré drobné předměty do Pece odstěhovány a chýše bezpečně uzamčena.

Noví členové na r. 1897.

V centrále:

443. Pan Zdeněk Kuffner, gymn. prof. v Králové Dvoře n. L., č. běž. 541.

V odboru brněnském:

444. Pan MUDr. Alois Papírník, primář zemského ústavu pro choromyslné v Brně, č. běž. 264.

V odboru plzeňském:

445. Pan MUDr. Josef Tengler, obvodní lékař v Třemošné, č. běž. 257.

V odboru rokycanském:

446. Pan MUDr. Ignác Brumlík, c. k. okresní lékař v Rokycanech.

V odboru táborském:

447. Pan Gustav Pekárek, tov. v Táboře, č. běž. 70.

Noví členové na rok 1898.

V centrále:

1. Pan Otakar Kroupa, profes. čes. gymnasia v Morav. Ostravě.

V odboru humpoleckém:

2. Pan Filip Bečvář, říšský poslanec v Humpolci.

V odboru příbramském:

3. Pan JUDr. Jan Klička, advokát v Příbrami.

Zemřelí členové KČT:

Dne 22. října zemřel pan
Antonín Macháček,
hostinský v Domažlicích, člen odboru domažlického.

Dne 25. října zemřel pan
Karel Dražďák,
redaktor „Národních Listů“ v Praze.

Čest jejich památce!

Různé zprávy.

Český odbor slovinského alpského klubu konal 9. října t. r. v místnostech „Domácnosti“ první svoji soirée této saisony, jež vydařila se v každém vzhledě. Večírek, při kterém sešla se vybraná společnost turistická i přátelé turistiky vůbec, zahájen byl výtečnou večeří z kuchyně spolku „Domácnosti“, načež předseda pan prof. MUDr. Chodounský měl pěknou, poutavou i velmi poučnou přednášku o své cestě po Alpách tyrolských a korutanských. Poněvadž podařilo se nám získati aspoň stručnou zprávu o této cestě jakožto obsah této přednášky pro náš časopis, dovolujeme si tuto na zprávu p. professorovu poukázati. Zvláštní a oprávněný důraz kladl pan přednášející na okolnost, že slovinský alpský klub zasluhuje od nás pozornosti předem ja-

Digitized by Google

kožto klub slovinský a bratrský, na který německý Alpenverein, mnohem silnější, stále se tlačí, pak i z té příčiny, že slov. alpský klub vším právem pracuje proti stávajícímu předsudku, jakoby Alpy rakouské byly jen a výhradně obývány lidem německým. Po přednášce byly pak ve vedlejší síni demonstrovány zdařilé projekce alpských krajin. Přejeme českému odboru slov.-alpského klubu upřímně mnoho zdaru. *G. H.*

Přednáška p. řed. Lad. Jozka. Klub českých turistů zahájil svoje přednáškové večery ve středu 13. m. m. v menším sále Měšťanské Besedy, a to přednáškou pana ředitele Lad. Jozka o Moskvě a Petrohradu. — Hned při vstupu do sálu, ve kterém sešlo se hojně členů KČT i jich hostí, zaujaly naši pozornost dlouhé stoly, na kterých vyloženo bylo veliké množství předmětů, po výtce podobizen, plánů, obrazů, knih, předmětů uměleckých i průmyslových, vesměs lidových, jež měly provoditi některé stati přednášky vhodným názorem. Byla to hotová ruská výstava en miniature, pokud ovšem obětavý pan přednášející ji mohl v ručním svém kufříku transportovati sem ze svého domova. Výstava ta vzbudila pozornost stejně vynikající jako oprávněnou — Po stručném uvítacím proslovu předsedy pana arch. Vrat. Pasovského, rozvinul pan řed. L. Jozek známým svým poutavým způsobem a milým přednesem názorný a pěkný obraz obou prvních měst ruských, Moskvy a Petrohradu, tak, že nahradil mnohému z posluchačů četbu velké knihy. Jen stručně a slovem můžeme zmíniti se o některých zajímavějších částech přednášky, litujíce, že pro nedostatek místa nemůžeme podati celou přednášku, kterou pan Jozek provodil také názornými črtami na tabuli. Nejprve vyložil pan přednášející polohu obou měst a jejich rozlohu na řekách, jejich rozdělení na města vniterná a obvodové části, provázeje tyto výklady i výkresy i plány. Se „širokou náturou“ ruskou shodují se také nad míru široké ulice a prostranná náměstí, která u nás jsou vzácností. Ulic křivolakých a úzkých Rus nezná. Pak líčeny jednotlivé podobnosti a znamenitosti měst jako zejména Kreml moskevský, výhled ze zvonice Ivana Velikého, jednotlivé chrámy Kremlu, sály palácové atd. Až hlava jde kolem ze vší té mohutnosti, která ze všeho zde dýše, a z toho bohatství, které zde je nakupeno. Stejně Petrohradu věnována náležitá pozornost, ač Petrohrad jakožto město moderní a nové nemá té svéráznosti a těch pamětností jako Moskva. Bylo by třeba několik přednášek, pravil pan řed. Jozek, aby látka, kterou i jen turista tam může nasbírati, mohla býti vyčerpána, — a pan Jozek je turista svědomitý! — tak, že v nás posluchačích vzbudil jen přání, abychom pokračování mohli poslouchati co nejdříve. *M. P.*

Výhody členům Klubu českých turistů.

Pan **Rudolf Malý**, dříve Dom. Malý a syn, uzenář v Praze, Spálená ul. č. 64, jest ochoten poskytnouti členům KČT proti legitimaci slevu a sice 5—10% až i 15% (dle druhu zboží), ale jen v krámě, jelikož by sleva v jídelně porušila kontrolu.

Jilemnice: Pan Frant Erban, majitel obchodu materiálního, drogy, chemikaliemi, laky a barvami, poskytuje na členský lístek při obnosu 2 koruny převyšujícím 10% slevy. Též poštou.

Literatura.

Lovecká besídka sbírka poučného a zábavného čtení pro přátele přírody řízením F. Musila-Daubovského se každým, nově vyšlým sešitem vždy více vluzuje do přízně čtenářstva. Nimrod i turista se v „besídce lovecké“ pokochají stejnou měrou a jest nám přiznati, že v české bel-

Digitized by Google

letrii málokteré periodické dílo ji vystihuje co do výběru látky, její případnosti a všestranného pečlivého propracování. Zejména ukázky loveckého humoru a vtipu, výrazy ve verších a v prose veselých i teskných nálad, poutavá vypravování, v nichž laika i nelaika jímající myslivecká latina, sobě vesele vede na útraty mnohdy příliš suchoparné pravdy, vedle četných, v obor lovecký aneb cestovatelský spadajících čet poučných, zasluhují vrelého doporučení. „Loveckou besídku" lze předplatiti u nakladatele a knihtiskaře Bohdana Böhma v Novém Městě n. Metují. Předplatné na tento, nejen svým obsahem pestrý, ale i svou vkusnou úpravou se zamlouvající měsíčník obnáší ročně toliko 1 zl. 50 kr.

J. P...r.

Naše mocnářství. Rakouské země korunní, v době oslavy 50letého panování jeho c. k. Apošt. Veličenstva Františka Josefa I. Vydává Julius Laurenčič. Zodpovědný redaktor Arnošt Keiter, Nakl. Jiří Scelinski. Vídeň, Sešit 1.—6.. po 50 kr. Dílo, které turista musí zajímati měrou vynikající, nesmíme pominouti mlčením. „Naše mocnářství" jest publikace po vzoru známého díla Světem letem nebo Letem českým světem a zaujímá významné pohledy na krajiny a města rakouské polovice našeho mocnářství. Ve 24 dvanáctilistových sešitech, spořádaných tak, že na levé straně je text, na pravé obraz, vychází postupně všecky korunní země. Sešit první věnován hlavním pohledům ze 12 korunních zemí, království českému věnován sešit 3., 4., a 5., Dolnímu Rakousku s Vídní připadnou rovněž tři sešity, Štyrsku a Tyrolsku po dvou, ostatním po jednom, načež v posledním sešitě bude vypsáno jubileum 50letého panování Jeho Veličenstva dne 2. prosince 1898. Reprodukce podobizen pěkně volených jsou velmi zdařilé a tištěné na silném hladkém papíře. Část česká obsahuje tyto pohledy (v sešitě 1.): Celkový pohled na Prahu, Národní divadlo, Svatovítský dóm a kostel Týnský, Rudolfinum, Nové německé divadlo, České zemské museum, Starý židovský hřbitov a synagoga, Staroměstská radnice s orlojem, Pomník Karla IV. a pomník Radetzkého, Prašná brána a mostecká věž, Most Palackého a kasárny Albrechtovy, Most Františka Josefa a kostel sv. Ludmily na Vinohradech, Hradčany, Letenská stráň, Stará zasedací síň zemského sněmu a Vladislavův sál. — (V seš. 2.) Karlovy Vary (Pohled na sadovou třídu. Císařské lázně, Závod Puppův, Skalní zřídlo, Léčební dům, Stará a nová louka, Mlýnský pramen a zřídelní kolonáda:, Výšina Františka Josefa a jelení skok). Celkový pohled na Kysybel-Puchštýn, Hanuš Heiling, Lázně Königswartské, Františkovy lázně: (Císařské lázně, Sadová třída, Františkovo zřídlo a chebský dům lázeňský, Léčební dům), Cheb: Celkový pohled a zřícenina hradní, Marianské lázně (Lesní pramen, Křížový pramen, Nové lázně, Léčební dům, Celkový pohled), Pohledy z teplických lázní. — (V seš. 3.): Šumava: Černé jezero, Špičák, Děčín, České Švýcarsko, České zámky: Náchod, Konopišť, Sychrov, Karlův Týn. Tábor (Náměstí), Plzeň: Pohled celkový, náměstí, hlavní chrám a sady, Jindřichův Hradec, Křivoklát, Ploškovice, Hluboká, Krumlov, Poděbrady, Budějovice, Jablonec, Litoměřice, Liberec, Ústí n. Labem, Hrubá Skála, Trosky, Krkonoše, (Abršpach, Teplice, Obří důl se Sněžkou, Janské lázně, Labský vodopád), Kutná Hora, pohled celkový a hlavní chrám, Chrudim, Pardubice a Příbram. — Text je ve čtyřech hlavních jazycích rakouského mocnářství, a to: německy, česky, polsky a italsky. Dosud dospělo dílo k sešitu 7., obsahujícímu Dalmacii. V této saisoné budou ještě následovati Halič, Korutany, Krajina, Přímoří a Morava, načež I. díl bude ukončen. Celé dílo má pak býti ukončeno do císařského jubilea v prosinci 1898 Poněvadž část českou rediguje redaktor tohoto listu, omezujeme se na prosté toto upozornění na dílo dojista zajímavé aspoň potud, že přes rozrušenost a rozvášněnost nynější doby přece se pokouší svorně svésti čtyři řeči v jeden podnik. *F. K.*

Jan Třeštík: **Ku břehům Adrie.** Od Sarajeva do Dubrovníku I. Sarajevo; II. krajem Bogomilů; III. Mostar; IV. Na dolní Neretvě; V. Dubrovník. — S illustracemi dle fotografií a kreseb K. Liebschera, L. Kuby a Fr. Topiče. Tiskem a nákl. J. Otty, v Praze. 1897.

K tomuto číslu přiložen prospekt nakladatelství F. Šimáček a cenník firmy J. & O. Vondráček.

Digitized by Google

Českým turistům!

Znova obracíme se k českým turistům i všem těm, kdo v jasných dobách letních těšívali se z výletů do českých hor i z pobytu kratšího neb delšího v jejich údolích, nebo na jejich stráních a svazích, na které ponenáhlu snáší se krutá zima a s ní nejedno strádání, ba i nouze a bída.

Zvláště letošní rok, plný pohrom a neblahých dnů, těžce doléhá na ubohý ten lid.

Vzpomínajíce, kterak v loni zavděčili jsme se chudině pohorské, prosíme tedy opět o dárky a příspěvky na vánoční stromek, který vystrojíme našim malým, chudým horalům.

Jako v loni, tak i letos vítány jsou vedle darů peněžních i oděv, potřeby školní, knihy pro mládež, hračky a podobné, jež přijímá a příjem jich potvrzuje kancelář KČT v Praze, na Václavském náměstí „u Dousů", jakož i podepsaní.

V Praze, dne 1. listopadu 1897.

Za ústřední výbor KČT:

arch. **Vratislav Pasovský,** starosta. **Karel Pohnert,** jednatel.

Na vánoční stromek darovali:

Klub českých turistů	zl. 20·—
Pan Vrat. Pasovský, starosta KČT	„ 5·—
„ JUDr. Lad. Valenta, nám. starosty KČT	„ 2·—
Sbírka mezi členy KČT v Měšť. Besedě a v Platýze . . .	„ 28·—
Úhrnem . . .	zl. 55·—

Vyzvání!

Na hranicích Štyrska, Krajiny a Korutan zdvihají se čarokrásné Savinské Alpy se strmými štíty a romantickými hřebeny. — Skutečnou perlou v dlouhém řetězu těchto krás přírodních jest Logarské údolí; tomu rovnati se může toliko proslulá Gavarnie v Pyreneích. Ač toto údolí pro svou překrásnou polohu obdiv všech návštěvníků budí, není přece návštěva jeho daleko taková, jak by se dalo očekávati vzhledem k jeho přímo obdivuhodné krásе. Co příčinu označiti nám jest nedostatek dobrých cest a vhodného a pohodlného přístřeší.

Aby se tato vada pokud možno odstranila, utvořilo se v Celji alpské družstvo „Rinka", jehož účelem jest postaviti tam alpský hotel, vyhovující v každém ohledu požadavkům dnešního turistického světa.

Tento hotel má mimo jiné místnosti obsahovati dvě velké jídelny, verandu, kuchyni a řadu pokojů. V bezprostřední blízkosti jest smrkový les, kdež zřízeny budou místa pro různé hry a četné cesty procházkové.

Podepsaný výbor zve veškeré vlastence a přátele Alp, aby přistoupili k alpské společnosti „Rinka". Společenské podíly jsou buď po 10 fr. neb 100 fr. Stanovy se ochotně zašlou a všecky dotazy výbor zodpoví.

Příspěvky peněžité adressovány buďtež pokladníkovi, jímž jest p. JUDr. Ivan Dečko, advokát v Celji.

V Celji, v říjnu 1897.

Výbor společnosti „Rinka".

Dr. **Juro Hrašovec,** předseda. Dr. **Ivan Dečko,** pokladník.

Digitized by Google

ČASOPIS TURISTŮ.

Předplatné ročně zl. 2·—, jednotlivá čísla po 20 kr.

Inseráty: za stranu zl. 8·—. Stálým inserentům poskytují se výhody.

Za redakci odpovídá Dr. JIŘÍ GUTH. II. Příčná ul. 4., 3. posch.

Vydavatel a nakladatel »Klub českých turistů.«

Administrace, expedice a spol. místnost v Praze, na Václavském náměstí (»u Doušů«).

Členové Klubu českých turistů dostávají Časopis turistů zdarma.

Telefon č. 2055.

Za obsah a formu článků jsou autoři zodpovědni.

ROČNÍK IX. V PRAZE, 1. PROSINCE 1897. ČÍSLO 12.

Košumberk.

Napsal *Ed. Šedý.*

Používaje přátelského pozvání opouštěl jsem po velikonočních svátcích poprvé pražský vzduch, abych jako jezevec po zimním, nekonečném spánku protáhl a narovnal trochu zlenošilé údy a rozhlédl se po kraji. Nebíčko tvářilo se všelijak; chvilku vesele, chvilku smutně. Než po tak dlouhé zahálce, po nemilosrdných těch chumelenicích a plískanicích, jimiž častovalo nás elegicky naladěné nemluvně jarní, rozhodl jsem se neobyčejně rychle. Zlaté slunéčko alespoň ob čas proklubávalo se mračny, bláto ze zmrazků deštěm povstalé rychle vysýchalo — a na nějakou tu trochu štěstí musí člověk také počítati!

V 8 hodin ráno odjel jsem z Prahy a v poledne vystoupil jsem v Zámrsku, odkud vydal jsem se na pěší, neznámou pouť. Malý kousek sledoval jsem silnici vysokomýtskou, načež za posledními staveními Zámrsku odbočil jsem v pravo na malou polní pěšinu, jež cestu valně mi zkrátila. Vzduch byl čistý, v pravdě jarní, skřivánci zpívali, a blízký les rozkoší se chvěl v předtuše lepších časů.

Pod bílým lomem vkročil jsem opět na okresní silnici a s touto do lesa. Brzy les po levé straně otevřel se v širé, prudce stoupající prostranství, jež korunoval malebně rozložený sv. Mikuláš, za ním pak dále Vraclav se starým hradištěm.

Za vsí Stradouní po levé straně kamenný ukazovák obrátil kroky mé na polní silnici, vedoucí k Vinarům, nad nimiž mohutné příkré skály útvaru křídového mnohými krásnými zkamenělinami v zemském museu našem jsou zastoupeny. Vrchol srázů těch dosud kryt jest lesem.

Od Vinar v levo proti potoku skytá se pěkný pohled do zalesněného údolí, vedoucího k Domoradicím, v pravo pak již opět

Digitized by Google

sledujeme okresní silnici k Mravínu. Příjemně překvapil mne náhlý, neočekávaný a přece velkolepý rozhled, jehož v této celkem rovinaté krajině nikdo by nehledal. Nyní teprve pozoroval jsem, že dosavadní cesta má nenápadně, ale stále stoupala a za Mravínem náhle klesajíc nejkrásnější rozhled umožňuje. Objeviví se slunéčko ozařuje rozkošnou vysočinu českomoravskou, jejíž krajní výběžky, ležící nám po levé ruce, zamezují rozhled k východu. Za to na západ viděti lze až k Železným horám, na jih pak daleko až v krajinu hlinskou. Moji pozornost ovšem upoutalo nejdříve okolí bližší s městem Luží, nad nímž bělostný kostel poutnický »Chlumek« jasem svým krásně vystupuje z temného lesního pozadí. Více v levo proti jasné obloze neurčitě mlhavě rýsuje se návrší s rozsáhlou zříceninou hradní — Košumberkem, k níž v tu chvíli nesla se veškera touha má.

Od Mravína volným kopcem pospíchal jsem dolů k blízké, útulné vísce Štěnci, skrývající se v hustém stromoví, odkudž v průvodu přítele a hostitele svého vyšli jsme na silnici, vedoucí k jihu do Luže a na Košumberk. Cesta ubíhala nyní příjemně a rychle, tak že posléze jmenovaná zřícenina brzo v celé divoké kráse své se nám objevila. Po hodině pochodu, minuvše na svahu ležící ves Voletice s vodním motorem z daleka již viditelným, seběhli jsme k říčce Olšince a po břehu této dostihli jsme města Luže, kde již jen malá čtvrt hodiny dělila nás od zříceniny. Město samo pro turistu nemá valně půvabů, ač-li nepřišel sem náhodou v některý Mariánský svátek, kdy množství zbožných poutníků z daleka široka sejde se tu k pobožnosti u vysokého, bělostného kostela »na Chlumku«. Ne celé čtvrt hodiny na jihovýchod od téhož kostela na nevysokém chlumu smutně do výše trčí ponurý Košumberk. Těžko vylíčiti mohutný, imponující obraz starého tohoto, rozervaného zdiva, jež v smutných troskách zůstalo nám křehkým památníkem časů dávno minulých, těžko vystihnouti mocný, ale skličující dojem, jímž nejen hrad, nýbrž i nejbližší okolí na mysl naši působí.

Vcházíme-li do hradu od oné strany, kde býval hlavní příjezd, přijdeme k jedinému dosud krytému stavení, patrně bývalému předhradí, jež bělostí svou značně se liší od ostatního zdiva. Zdá se, že pochází ze 16. století.*) Nad klenutou branou čísti lze počáteční písmeny jména Diviše Lacemboka Slavaty z Chlumu a Košumberka a paní Veroniky Slavatové ze Žerotína, jichž znaky v nové době hrubě byly přemalovány. Průjezdem vcházíme do dvora a v pravo vzhůru ke druhé bráně, jež přístupna bývala pouze po zvedacím mostě a chráněna střílnou, vedle brány dosud viditelnou. Dolní ohrada zarostla jest travou, jíž v spoustách kamene a rumu nevalně se daří. V pravo od brány do značné výše trčí čtverhranné stavení — snad písárna úřední — za tou pak věž o dvou patrech, od níž vycházely hradby kolem celého hradu. Věž tato, stojíc na svahu chlumu, byla velice příhodnou k obraně hradu a zajisté

*) Viz Sedláčkovy Hrady a zámky české.

Digitized by Google

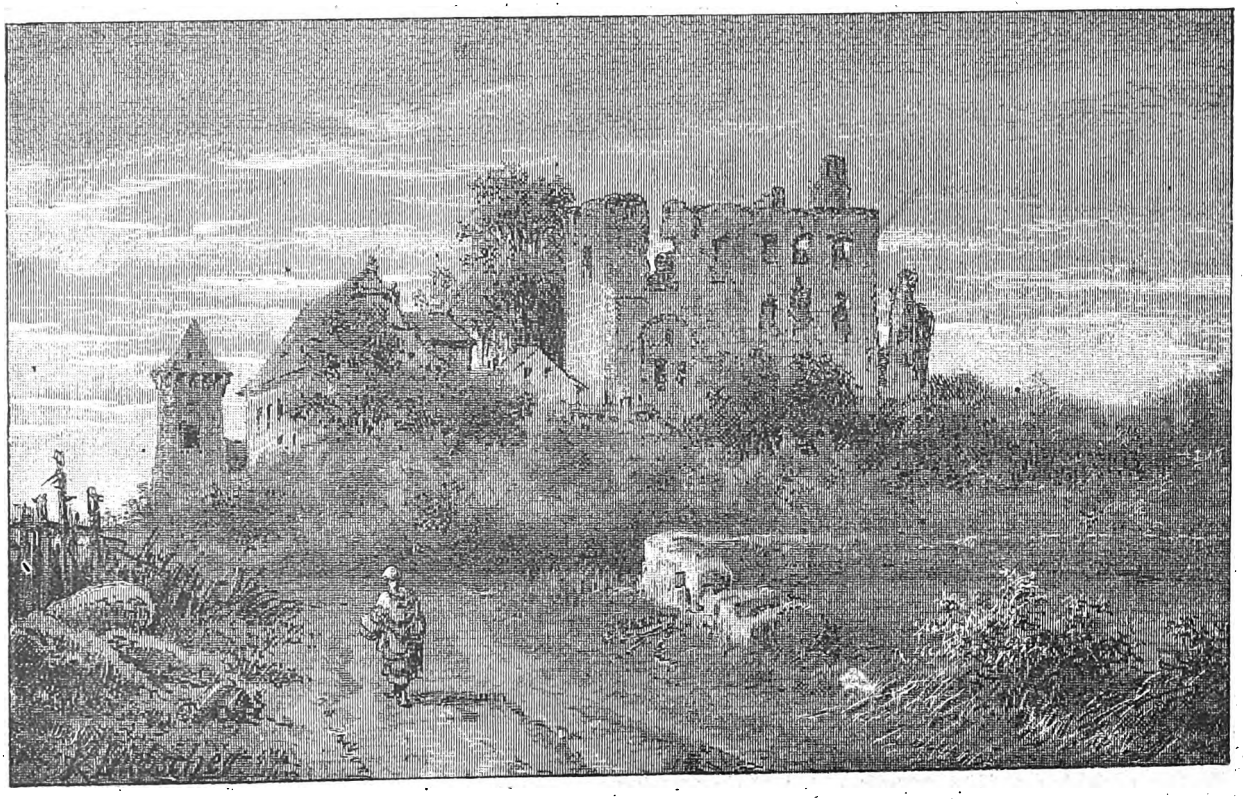

Košumberk od východu.

Digitized by Google

i k žalářování. Nejpevnější oporou hradu býval ovšem vlastní palác, na polokruhovité basi postavený, jenž na okrouhlé straně své podpírán byl pevnými, ale štíhlými vížkovitými pilíři, jež dnes jsou v stavu nejhorším. Pod palácem, k němuž druží se budovy novější, proto však neméně zpustlé, ba hrozivé, bývaly sklepy, z nichž tajná chodba vedla až k vesnici Dolům. Dnes sklepy úplně, chodba z velké části jest zasypána a nepřístupna.

Košumberk postaven byl buď koncem 13. nebo počátkem 14. století. Prvým známým držitelem jeho byl Ojíř z Košumberka, jehož vdově hrad odejmut byl Bohunkem z Pfafentalu. Později dostal se hrad v držení Diviše z Popovce, jenž jej r. 1372 za 2000 kop prodal pánům z Chlumu. Pozdější držitelé téhož rodu byli horlivými ctiteli Husovými, tak zejména Jan, Vilém a Diviš. Tento dělil se o hrad Košumberk s oběma syny Vilémovými, Slavatou a Janem, a stal se praotcem hrabat Slavatů z Chlumu. Zemřel asi r. 1454. Z jeho potomků ještě r. 1505 žil tu Albrecht s mladším bratrem Slavatou, držíce nyní již celý, nerozdělený hrad i s polovicí, jež patřívala potomkům Vilémovým. Po smrti obou syn Slavatův Diviš r. 1540 uvázal se v držení Košumberka. Také on horlivým byl stoupencem jednoty bratrské a ke svému neštěstí zvolen byl jedním z dvanácti direktorů, majících chrániti práva všech stavů. Vítězný král Ferdinand pohnal jej r. 1547 k zodpovědnosti, a když na milost i nemilost se vzdal, přísně potrestal jej manstvím a odnětím panství Kosteleckéko.

Za Diviše vyhořel Košumberk, bleskem byv zapálen. Ale brzo znova a důkladněji byl postaven a rozšířen. Po smrti své Diviš r. 1575 v Luži byl pochován.

Za Diviše Lacemboka hrad znamenitě byl opevněn, tak že v bouřlivých letech počínajícího 17. století stal se útulkem okolního lidu. Byl také Diviš vyznavačem učení bratrského. Po bitvě bělohorské zbaven byl polovice zboží svého a zemřel r. 1623 v Luži, kdež podnes stojí jeho náhrobek. Téhož roku přešel hrad smlouvou v držení Viléma Slavaty, jenž evangelickou víru horlivě potlačovati se jal. Městečku Luži odňata privilegia, a na obyvatelstvu pácháno hrubé násilí. Ochotnými pomocníky byli i tu jezovité.

Po smrti Jindřicha Viléma Slavaty, jenž Košumberk za 81.104 zl. 49 gr. koupil, vzala si mladá vdova za muže Fr. Kryštofa svob. pána Hýsrle z Chodův, čímž hrad přešel z držení slavného rodu Slavatovského. Dle jakéhosi nadání octnul se pak r. 1691 v držení jezovitů, již přebývali na Chlumku a užívali hradu jen jako zásobáren polních a hospodářských. Od těch dob pustnul a hrozil sesutím, tak že musel býti nadobro opuštěn. — Alespoň lidmi. Opeřená malá i větší havěť ptačí nic se nebojí hrozivých těch trosek, naopak, velmi si tu libuje. A to sporé, zelené křoví z úpatí chlumu vyšplhalo se průběhem doby až do rozvaliny samotné, ba až v nejvyšší, člověku nepřístupná místa.

V průlomech zdiva a z polozbořených oken otevírá se cizinci překrásný rozhled na všecky strany a do značné dálky. Podivně oku lahodí, když pohlédne takovým tmavým, rozpukaným otvorem

Digitized by Google

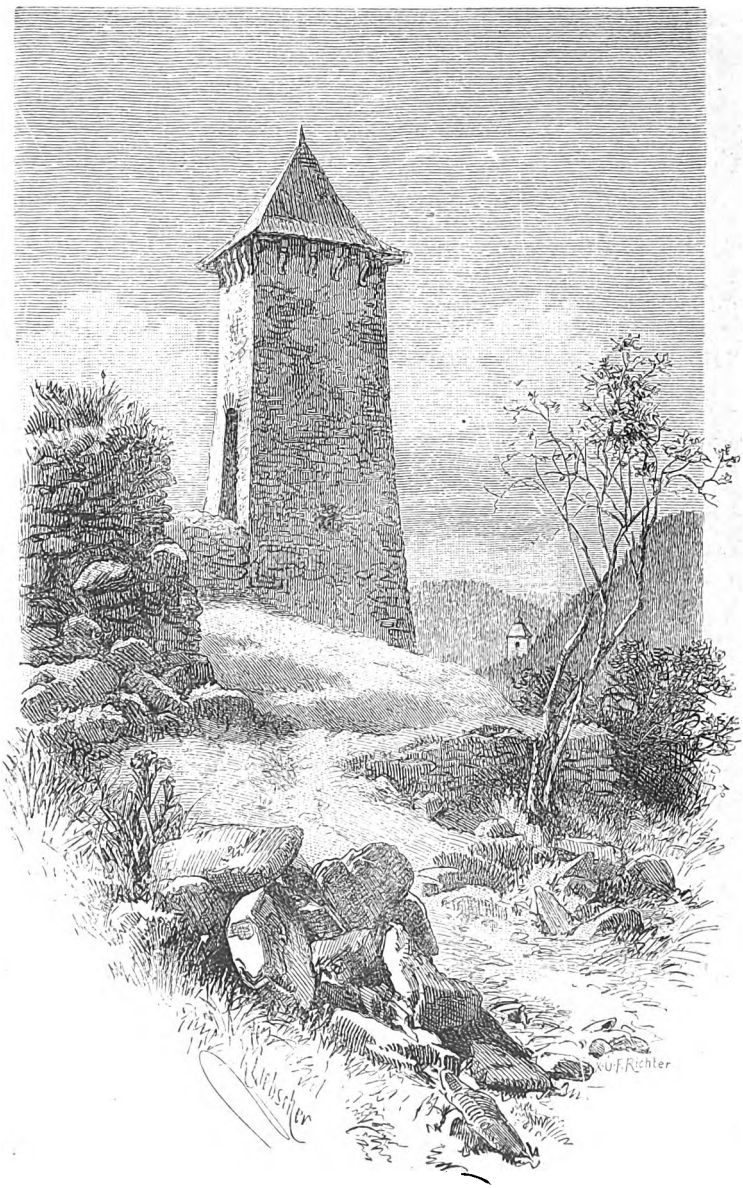

Věž na Košumberku.

Digitized by Google

na nedaleký, bělostí zářící kostel na Chlumku, vyvstávající z bujné zeleně polí a stromoví. Kontrast oproti omšelé zřícenině jen ještě stupňuje se v těch svátcích Mariánských, kdy okolní lid namnoze i z dalekých končin přichází na Chlumek vykonati svoji pobožnost. Tu bývá návrší kolem kostela lidem přeplněno — a sotva asi kdo vzpomene na starý hrad tam opodál . . .!

Po krátkém odpočinku, při němž se zálibou jsme pozorovali půvabný let malého sokolíka, hnízdícího kdesi ve zdivu nad námi, vydali jsme se chutě na cestu zpětnou k Voleticím, odtud odbočili jsme na Srbce a za nimi ležící zalesněný vrch Kusák. Hluboké údolí, dělící nás od vsi Pušic, brzy šťastně bylo překonáno a my stanuli na nepatrné, v houští skryté zřícenině bývalého hradu Pušice. Vlastně nelze tu dobře o zřícenině mluviti, neboť zbytky hradu omezují se pouze na valně zasypanou zděnou jámu a něco valů. Pušice jsou osadou starou. Již r. 1226 připomíná se Služek z Pušic.

Od Pušic k severu prostírá se táhlé, částečně zalesněné návrší, s jehož okrajů otevírá se překrásný rozhled. Na sever táhne se do šira vlnitá krajina v pozadí s lesy jelenskými, zakončená na obzoru Hejšovinou a bělostným hřebenem Krkonoš, v nichž ihned poznáváme Sněžku. Od severu k východu vystupují hraniční hory Orlické s Deštnou, Reiterskoppe, Annaberkem a končí na východě Suchým Vrchem nad Jablonným. Východním směrem přehlížíme Vysokomýtsko, Litomyšl, vrch Hrádek nad Ústím n. O. a homolovitý Žampach se zříceninou. Z pozadí jasně vystupuje Králický Sněžník. Od východu k jihu rozprostírá se pahorkatina českomoravská s četnými vesničkami a lesy, na jihu pak za Košumberkem a Luží černají se lesy rychemburské, za nimiž viděti až hluboko v krajinu hlinskou a poličskou. K západu rozkládá se pod námi širá kotlina z poloviny Železnými horami ohraničená, z poloviny v dalekou rovinu vybíhající. V této snadno poznáváme věže chrudimské, Pardubice s Horou Kunětickou, Chroustovice, Chrast, Hrochův Týnec atd.

Doporučuji co nejvřeleji našim turistům návštěvu Košumberka a okolí.

Z cest E. St. Vráze.*)

Vděčně sáhne zajisté, jak není pochybnosti, čtenářstvo české vůbec a turisté naši zvlášť ke knize, která obsahuje sice jen roztroušené, frag-

*) Vychází skvostně illustrováno nákladem Bursíka a Kohouta v Praze. Cena sešitu 30 kr. Celé dílo obsahovati bude 12—15 sešitů.

Digitized by Google

mentární náčrtky, dopisy a pojednání, jež tu a tam v časopisech Čech, Moravy a Severní Ameriky byly uveřejňovány, v nové úpravě a výběru účinkují však jako novinka. Publikace má býti, jak cestovatel v předmluvě praví, průpravou, zkušebným kamenem, jak přijme obecenstvo jednou souvislý zpracovaný cestopis, k němuž stále ještě koná studie, jež ukončiti chce Vráz v Mexiku a Střední Americe.

Ze sešitů, jež dosud vyšly, odnášíme si dojem co nejpříznivější, a teprve ze sebraných těchto črt nabudeme pojem o rozsáhlých cestách, jež po šestnáct let ve čtyřech dílech světa cestovatel vykonal.

A po jakých to cestách ubíral se poutník bludný, za jakých útrap a svízelů sbíral své trpké zkušenosti, jakých obětí, jakých nebezpečí to stálo!

»Kolem světa táhne se široký pruh,« píše v jednom listu, »obrovská vzdušná čára, silnice mající své větší a menší, ale nikoli daleko od hlavní stezky se odchylující, a toť silnice světoběžců ‚globetrotterů'. Cesty, kam Vráze vědychtivost, snahy sběratelské, věčný neklid a neuspokojení táhly, neleží na této silnici, opatřené vším pohodlím pro toho, kdo vládne hojnými prostředky.

Či jest možno turistovi podniknouti cestu do Marokka, jehož fanatické všemu křesťanstvu, jen zášť a nenávist projevující obyvatelstvo nevlídně pohlíží na Evropana; kde ani vladař do některých částí bez ohromné ozbrojené eskorty odvážiti se nemůže?

Oč bezpečněji jest mezi lidožrouty na Zlatém pobřeží, divokými Arfaky nebo lidské oběti dosud provozujícími Ašanty! Naivním synům přírody člověk civilisovaný spíše dovede vyhověti a o své blahovůli k nim je přesvědčiti, má-li vůli pevnou a trochu obratnosti vpraviti se do názorů jejich a respektovati zvyky zde panující.

Nebudiž podceňován význam usnadněného nyní cestování kolem světa. Zámožnější synkové ve Francii a Anglii doplňují pravidelně své vyšší vzdělání cestou kolem světa, jež dnes tak jest usnadněna, že praktickými pokusy překonán jest proslulý román Julea Vernea »Cesta kolem světa v 80 dnech«. Známá jest cesta neohrožené Američanky miss Nelly Blyové, člena redakce časopisu World z New-Yorku, jež vykonala cestu v 72 dnech. Avšak hotely světové, ať v Singapore, ať v Žaponsku neb Americe, nabývají vždy více stejného rázu při vší proměnlivé scenerii okolí a typů domorodého obyvatelstva.

Jak jinak pozná se obyvatelstvo, žije-li se po léta mezi lidem a pracuje se s ním, jako Vráz s Brázdou žili po tři léta v Maturinu ve Venezuele. S nimi poznáváme v črtách nadepsaných »Venezuelou« život Indianů, míšenců, mestízů, jednak v městech, jednak v přírodě, na rozsáhlých llanos (ljanos = šp. roviny), jednak v pampě. Jaký to rozkošný život volného syna pouště, smělého ljanera (pastevce polodivokého skotu), potřeby jeho jsou nepatrné, nicméně život jeho stále v nebezpečí. Přece by nezaměnil volný svůj život strádající za sebe větší blahobyt člověka vázaného společenskými řády.

Digitized by Google

Ve stati »jak sbírám ve Venezuele« sledujeme přírodozpytce a sběratele při vážné práci, mnohdy plné svízelů, kdy moskyty a všežraví mravenci práci stěžují.

Pak konáme v duchu s Vrázem jeho velikou cestu napříč Jižní Amerikou. V rozkošné causerii líčí nám Vráz Evy tropické Ameriky. Pak plujeme s ním po Orinoku, přelézáme peřeje a vodopády, pověstné Randaly, poznáváme Indiany Guahiby, svízele nemocí a nespolehlivost průvodců, katechisaci na Rio Negro (viz vyobrazení) a octneme se na veletoku Amazonském.

Škoda, že líčení pralesa a nebetyčných And jest jen fragmentární; máme se však aspoň nač těšiti v budoucím cestopise. Jaká to smutná nádhera ve zbořených chrámech v Cajamarce, jež chátra rozbořila jen proto, že stavěli je Španělé. Podivná hra osudu; tatáž Cajamarca (čti Kachamarka) byla sídlem nešťastného Inky Atahnalpy, po jehož nádherných stavbách nezůstalo leda několik otesaných kamenů.

Dle dalšího rozvrhu následovati budou vzpomínky na Marokko a Saharu, na cesty po západní Africe, na řece Gambii, po Zlatém pobřeží, črty o pobytu u Ašantů a na líbezných ostrovech kanárských.

Pak následovati mají zajímavé stati z cesty, kterou nastoupil 4. listopadu 1895 přes Severní Ameriku do Žaponska, Číny, na Borneo, malajské ostrovy, Novou Guineu a Siam. Program velkolepý. Kdož však dovede svěžeji a lehčeji psáti tu pravé žaponerie, tu líčení honu na orangutany, tu idyllické intermezzo »mé baby« a opět polomythický obrázek siamský »má kočička«? A opět rozvinuje nám v krátkých rysech kulturní obrázek země koření, obchodu s rajkami, báječné podmořské zahrady a ruch hlavního města, říše »bílého slona«?

Nikoli planým oslavováním, které rozumného muže, jenž poznal nicotu ve světě pod různými tvary panující, nikterak uspokojiti nemůže a jen marnou žárlivost budí, ale pilným čtením jeho cestopisu, podporováním jeho snah na obohacení našich musei oceníme a opatříme uznání cestovateli, jenž ač zmítán osudem nelítostným, podržel vřelé srdce české a jehož nejvroucnější přání jest, aby spisy a sbírkami svými prospěl české věci. — —

Podáváme zde dvě ukázky původních illustrací, jimiž vydání cestopisu bohatě jest opatřeno. Vráz totiž na všech svých cestách zhotovil bohatý výběr původních snímků fotografických, typů obyvatelů, krajin, staveb, zvláštností přírodních, jež činí ohromnou kollekci ceny vědecké i umělecké. Vždyť nalézáme zde pohledy z krajin, kam noha Evropana nikdy ještě nevstoupila; tak z pralesů na Orinoku, z pralesů na Borneu a zvláště z Nové Guinei. Kresby, jichž ukázky podáváme, provedl dle náčrtků cestovatele akademický malíř Boháč. Jest sotva možno učiniti si pojem, jak s malými prostředky a se strádáním vykonal zde Vráz cesty, na něž odhodlávají se jen cestovatelé bohatými fondy státními všemožně podporovaní. Právě došlo jej vyzvání z Hollandska, aby zde o Nové

Digitized by Google

Guinei přednášel; taktéž v Americe z německých kruhů byl vyzván k přednáškám, jež ovšem pro panující nyní napjetí, našimi milými německými krajany uměle do celého světa rozčeřené, nucen byl odmítnouti. *J. Novotný.*

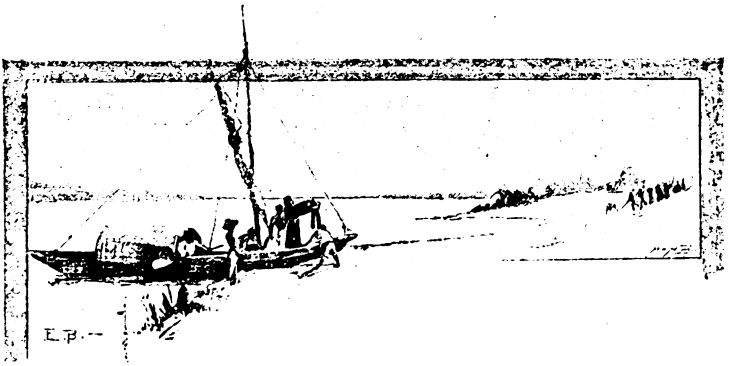

Z oboru dopravy železničné.

Nepravíme ničeho nového, tvrdíme-li, že železnice nejvíce přispěly k rozvoji a rozšíření turistiky. Jest tudíž přirozeno, že turisté jeví zvláštní zájem na dopravě železničné, zvláště v těch místech a krajinách, které svou zajímavostí, zvláštností a půvabem k hojné návštěvě zvou. Tento úkaz pozorujeme také u místních odborů KČT, které vystihly důležitost vhodného spojení železničného s většími městy, odkud nejsilnější proudy turistů vycházejí. Velikou výhodou jest, že v oboru tom zájmy turistické úplně se kryjí s potřebami obyvatelstva, a proto snahy naše utvrdí tím více přízeň obecenstva, KČT věnovanou.

Jako již po několik roků, tak i letos zaslal výbor KČT a místní odbory správám drah různé návrhy na zlepšení a doplnění jízdních řádů pro letní období příštího roku. V následujícím uvádíme projevená takto přání, aby v širší známost vešlo, co v záležitosti této učiněno bylo.

Odbor domažlický žádal, aby zavedeny byly zábavné vlaky z Plzně do Brodu n. L. každou neděli a každý svátek. Letos vypraveny byly vlaky ty jenom každých 14 dní a osvědčily se, ač pohoda nebyla příznivá.

Odbor plzeňský připojil se k tomuto přání. Mimo to žádal, aby osobní vlaky, odjíždějící z Plzně v 8 h. 55 m. a 10 h. 40 m. ku Praze, zastavovaly také v Zábělé, buď každý den neb alespoň v neděli a ve svátek, aby tím návštěva umožněna byla. Následkem toho musely by také vlaky, přijíždějící od Prahy do Plzně v 7 h. 59 m. a 11 h. 35 m. večer, v Zábělé zastavovati. Dále, aby zábavní vlaky, do Zábělé jezdící, dojížděly až do Rokycan. Konečně, aby vlak, jedoucí ráno v 5 h. 16 m. z Plzně k Budějovicům, spojení měl s místním vlakem trati Vodňany-Prachatice.

Odbor strakonický pronesl toto poslední přání s dodatkem, aby spojení takového docíleno bylo zároveň od Plzně i do Budějovic. Také přeje si lepšího spojení s Krumlovem v Budějovicích ke vlaku č. 14, od Plzně přijíždějící.

Odbor táborský žádá o lepší spojení s Jihlavou a Pískem, jakož i s Jindřichovým Hradcem, čímž by se docílilo také výhodného spojení Hradce s Prahou.

Odbor berounský opětoval přání o zavedení vlaku, který by odjížděl z Prahy před půlnocí.

Digitized by Google

Odbor jičínský přeje si podobného vlaku nočního z Prahy do Jičína, dále připojení k rychlíkům buď v Pečkách, Poříčanech neb v Českém Brodě, jakož i výhodnější spojení se Starou Pakou, aby umožněny byly výlety do krajin krkonošských, a konečně zavedení nočního vlaku k Vídni, připojením k vlaku, odjíždějícího z Ostroměře o 12 h. 36 m. v noci k Chlumci n. C.

Odbor brněnský stěžuje si na nedostatečné spojení Brna s Tišnovem, neboť krajina kolem Tišnova a dále k severu a východu jest turisticky velmi zajímavá. Bylo by třeba vlaků, odjíždějících z Brna o 6. hod. ranní a o 1. hod. odpolední. Pro návrat z Tišnova večer nechť je vždy dosti vozů pohotově. Také vyslovil se odbor pro zastávky rychlíků 3 n. a 5 n. v Blansku, aby tím usnadněna byla návštěva Macochy.

Upravení jízdních řádů železničních jest ovšem nejdůležitější stránkou dopravy, neboť jde o to, aby i vzdálenější krajiny v době poměrně krátké navštíveny býti mohly. I zde má platnost přísloví: „Čas jsou peníze."

Nebylo by však radno, aby tyto snahy turistických kruhů omezeny zůstaly na upravování jízdních řádů, neboť jsou ještě mnohé jiné okolnosti, mající vliv na rychlé, laciné, bezpečné a pohodlné cestování.

Turistům českým zbývá však ještě jedna povinnost. Stále poukazuje se na nešetření jazyka našeho na drahách, stále objevují se v časopisech zprávy o hrubé bezohlednosti některých správ vůči našemu národu, ale dosud málo staralo se obecenstvo samo o odstranění těchto nepřístojností.

Ačkoliv v ohledu tom mnohé se změnilo za příčinou přirozeného rozvoje našeho národa, musí býti vykonáno ještě mnoho, aby cizí nátěr, nanesený ústavy železničními na naše české kraje, byl odstraněn. Právě v posledním čase zavádějí se soustavně zkomolená pojmenování stanic, jimiž neprospěje se Němci, jenž zkomoleninu, psanou hroznym pravopisem, právě tak špatně vysloví jako jména psaná správným pravopisem českým.

Tak naskytá se našim místním odborům, členům KČT a všem turistům českým příležitost, aby doma i na svých cestách konali svou vlasteneckou povinnost. Cesta, vedoucí k úplnému odstranění všech závad, jest ovšem obtížná, připravujíc mnohé nepříjemnosti a mnohá nepohodlí. Avšak turisté, zvyklí jsouce překonávati na svých cestách mnohé jiné překážky, nezaleknou se dozajista ani těchto, jež odstraněny budou tím dříve, čím rozhodnější bude úsilí. Zde očekává je dosti práce, kéž se jí nikdo nevyhne!

Vzhůru do Paříže r. 1900!

Klub českých turistů v Praze usnesl se, vypraviti k nejbližší velkolepé výstavě v Paříži r. 1900 jeden neb více zvláštních vlaků. Účastníci budou míti příležitost, prohlédnouti památnosti světového města a výstavu společně s průvodci zkušenými a spolehlivými s nejmenší ztrátou času, aniž budou při tom nuceni starati se o ubytování a stravování, poněvadž Klub převezme opatření všeho za pevný poplatek, který nebude asi přesahovati pro 8denní pobyt obnos 200 zl. s jízdou v II. tř. tam i zpět (neb 180 zl. ve III. tř.) — Kdo by se však chtěl samostatně pohybovati, může s účastniti se jen společné jízdy do Paříže a vykonati pak návrat do 4 neděl. (Cena ve II. tř. asi 66 zl., III. tř. 45 zl.) — Při dostatečném počtu přihlášek bude také možno vypraviti jeden vlak přímý, který by za 43 hod. dospěl do Paříže, a druhý s přerušením jízdy pro ty, kteří mají více času a chtějí poznati krajinu za denního světla. Ovšem že vlaky ty jsou v první řadě určeny pro členy Klubu a

Digitized by Google

jich rodiny, a jen pokud bude místa, mohou se účastniti též nečlenové. K pohodlí členů, kteří by si malými úsporami chtěli zabezpečiti účast návštěvy Paříže, přijímá Klub již nyní splátky 5 zl. měsíčně. Bližší podmínky budou co nejdříve uveřejněny. Při mnohonásobných přátelských stycích, jež udržuje nyní vlast naše s Francií, možno očekávati, že se dostane výletníkům českým v Paříži zvláště vřelého přijetí.

V Praze, dne 1. prosince 1897.

Za ústřední výbor KČT:

arch. **Vratislav Pasovský**, starosta. **Karel Pohnert**, jednatel.

Ctěným odborům!

Všem ctěným odborům zaslali jsme dvojmo adresní listiny členů v odboru za rok 1897 se všemi změnami, jak nám během roku oznámeny byly, a žádáme, aby ve smyslu řádu jednacího odst. II. str. 3. jako správný seznam členů pro r. 1898 byly upraveny a nám jedna listina do 15. prosince t. r. vrácena byla.

Dle těchto adres bude rozesláno čís. 1. Časopisu turistů v r. 1898.

Obnosy na příspěvcích členů předepsala účtárna dle stavu adresních listin dne 30. listopadu 1897 v účtě každého odboru k povinnosti a výpisy z účtu ctěným odborům se rozeslaly.

Ve smyslu **řádu pokladního a účetního** jsou **odbory povinny:**

Jakmile obdrží výpis z účtu, tento prozkoumati a případné výtky co možno brzy ústřednímu výboru KČT oznámiti, jinak správnost jeho potvrditi a zůstatek ihned v hotovosti KČT zaslati.

Vyrovnání účtů v hotovosti jest nevyhnutelnou nutností, aby jednak roční účty výboru Klubu českých turistů správně se ukončiti a revisorům účtů s doklady předložiti mohly, dále aby i výbor Klubu českých turistů povinnostem svým dostáti mohl.

§ 30. stanov zní:

Ústřední výbor může zastaviti činnost odboru, který déle jednoho roku příspěvků členských ústřednímu výboru neodvede.

Nezašle-li odbor do 31. dne měsíce prosince výtky proti výpisu z účtu, pokládá se tento výpis za správný a odborem za správný uznaný. Reklamace dodatečné nemají platnosti.

Každý odbor jest dále povinen (odst. III. stanov):

a) Odvésti během I. čtvrtletí hlavní část členských příspěvků a zápisné.

b) Do konce pak měsíce **června** zbytek členských příspěvků a zápisného do té doby odborem vybraných.

Odbor ručí ve smyslu stanov odst. XIII. § 29. za řádné odvádění zápisného a příspěvků svých činných členů.

Digitized by Google

Od této povinnosti může odbor býti osvobozen jen tehdy, když vrátí veškerá čísla Časopisu turistů, která zaslána byla těm členům v odboru, za které roční příspěvek odvésti nemůže.

c) Uhraditi vykázaný zůstatek po obdržení výpisu z účtu, který v posledním čtvrtletí se každému odboru zašle.

* * *

Valné hromady.

Ctěné odbory upozorňujeme, že povinny jsou ve smyslu stanov konati valnou hromadu **během měsíce prosince.**

Zprávy, účty a subvence.

Ctěné odbory žádáme, aby zaslaly dle stanov odst. XIII. a dle řádu jednacího ústřednímu výboru **nejdéle do 15. dne měsíce ledna 1898:**

a) Veškeré *zprávy výroční, jednatelské* atd., zejména pokladní a účetní za rok uplynulý tak, jak valné hromadě odboru předloženy byly.

b) Výkaz o použití subvence za rok 1897 se všemi doklady a účty, které co nejdříve vráceny budou.

c) *Zprávu o valné hromadě odboru*, výsledek voleb a zejména jména a adressy funkcionářů výboru, s udáním, komu z nich má ústřední výbor dopisy zasýlati. — Tyto zprávy předloženy buďtež **neodkladně.**

d) Žádosti za *subvence* podniků turistice české prospěšných (§. 2. stanov) dle pravidel ustanovených ústředním výborem.

V Praze, dne 1. prosince 1897.

Ústřední výbor Klubu českých turistů:

arch. **Vratislav Pasovský,** starosta. **Karel Pohnert,** jednatel.

Zprávy spolkové.

1. Zprávy z ústředního výboru.

Schůze ze dne 3. listopadu 1897. — Přijato 8 nových členů. — Přičiněním člena výboru p. A. Bílého nalezeny pro Klub nové místnosti v Jungmannově třídě čp. 22-II. za roční nájem 296·80 zl. Nájem schválen, p. Bílému vysloveny díky. — Aby zásoby tiskopisů Klubem vydaných byly rozprodány, nabídnou se venkovským knihkupcům ve snížené ceně za hotové placení. Provede p. Prokop. — Předložen výkaz studentské nocleháry v Písku. (Použita 33 studujícími.) — Redakci časopisu Otavan bude se zasýlati Časopis turistů. — Knihovník pan Werner podává zprávu o tom, jak pokročila úprava knihovny, a činí další návrhy, jež byly přijaty. — Ředitelství severo-

Digitized by Google

západní dráhy sděluje, že pro slabou frekvenci a i z té příčiny, že by musel vlak z Jičína již o 3. hod. ranní býti vypraven, nelze zavésti nový vlak z Jičína do Ostroměře. — Starosta sděluje, že poplatky za inseráty a členské příspěvky po mnohém upomínání celkem jsou zapraveny. Oni páni, kteří vrátili poštovní příkazy, budou vyzváni, aby do 8 dnů vrátili časopis, jinak že budou jich jména uveřejněna v časopise. — Odbor ve Vlašimi pro nedostatek členů bude dle § 16. stanov zrušen, i zařízeny kroky, by jmění odboru odevzdáno bylo ústřednímu výboru. — Návrhy inž. Pětníka, jednatele odboru v Brně. 1. Na organisaci studentských nocleháren. 2. Na zahájení činnosti ve prospěch cestování po Beskydách a Valašsku a na vydání spisku pro studentstvo „Vzhůru do Beskyd a na Valašsko“ vzhledem ku 100leté památce narození Palackého. — 3. Na pořádání sjezdu turistů v r. 1898 na oslavu 10letého trvání klubu a 100leté památky narození Palackého v kraji beskydském najmě v Moravské Ostravě. — 4. Na zavedení pravidelných šestidenních výletů velikonočních do krajin jaderského moře. — 5. Na vydávání turistských upomínek přikázány s povděkem p. Pohnertovi k prozkoumání. — Starosta podává zprávu o schválení přístaveb v útulně na Macoše provedených, a to bytu pro hospodáře, lednice, sklepa pivního a chléva. — Dr. Valenta navrhuje vydání spisku „Vzhůru na Slovensko“ po způsobu spisku „Vzhůru na Krkonoše“, který by se po případě připojil ke spisku „Vzhůru na Valašsko“ jako doplněk. — K žádosti odboru domažlického bude starosta p. Vrat. Pasovský přednášeti v členské schůzi odboru toho, na den 12. listopadu položené. — Starostovi vzdán dík výborem za jeho horlivou a neúmornou činnost ve prospěch Klubu. —

Schůze výboru ze dne 8. listopadu 1897. Odbor v Brně podává zprávu o přístavbách útulny na Macoše a žádá za povolení k výpůjčce 2400 zl. od Cyrilo-Methodějské záložny v Brně proti zúrokování a umoření dluhu z výtěžku útulny — Přikázáno pp. Královi, K. Dvořákovi a Schwarzovi k podání zprávy. — Odbory v Domažlicích, Turnově a Brně zasýlají výkazy o návštěvě studentských nocleháren. — Odbor plzeňský podává návrh na sdružení odborů horovického, berounského, příbramského a plzeňského ve skupinu brdskou k vydání Průvodce po Brdech, a navrhuje svolání sjezdu delegátů odborů a ústředního výboru do Berouna. Přijato s povděkem. — K návrhu dr. Valenty navržena však za místo sjezdu Příbram, poněvadž jest to hlavní východiště do Brd, poněvadž klub v Příbrami dosud žádné schůze nepořádal a poněvadž by tím snad dalo se docíliti založení odboru v Rožmitále. Též by bylo lze spojiti sjezd ten s výletem do Brd a členskou schůzí v Příbrami s přednáškou. — Dopíše se odboru plzeňskému, zda s tím souhlasí. — Okružník, vypracovaný p. Pohnertem ve příčině sdružování odborů ve skupiny k provádění společných prací, přijat a rozešle se odborům. — K návrhu zpravodaje p. Pohnerta usneseno o návrzích p. inženýra Pětníka: 1. Dáti souhlas, aby zřizování noclecháren studentských převzaly odbory. — 2. Povoliti vydání spisku „Vzhůru do Beskyd“ některému klubu. — 3. Oslaviti 10leté trvání klubu u příležitosti 100leté památky narození Palackého sjezdem turistů na Moravě a dožádati odbor v Brně, aby provedl přípravné práce a dohodl se s ostatními odbory moravskými o místě sjezdu, a dle výsledku těchto kroků mohl býti valné hromadě klubu předložen určitý návrh. 4. Vydati památník desetiletého trvání klubu. — 5. Odkázati návrh na pořádání velkonočních výletů na jih starostovi k vyřízení. — 6. Záležitost o společném kupování turistických památek odložiti, až dojdou bližší informace. — Dr. Valenta podává zprávu o stavu záležitosti týkající se vrchu Zvičína. K jeho návrhu bude částka 50 zl. věnovaná městem Chýnovem na úpravu jeskyně v Pacové Hoře vyzvednuta a pod úrok uložena. — Odbory byly upomenuty o zaslání účtů a vyrovnání nedoplatků. — Rokováno o záležitosti změny stanov dle návrhu poslední valné hromady.

Schůze ze dne 22. listopadu 1897. — Přijato 6 nových členů. — Odbor plzeňský nesouhlasí se svoláním sjezdu delegátů odborů brdských do Příbrami vzhledem ke spojení železničnému a aby se při této příležitosti uvarovaly neshody mezi odborem berounským a ústředním výborem. — Usneseno, sděliti důvody, ze kterých Příbram jako místo sjezdu navržena byla, odpověděl odbor, že ústřednímu výboru nejsou známy žádné neshody s odborem berounským. Svolání sjezdu, místo i čas ponechává se odboru plzeňskému a žádá ústř. výbor o sdělení další, by mohl ku sjezdu vyslati svého delegáta. — Odbor

Digitized by Google

v Turnově první ze všech odborů — zasýlá štábní mapu okolí turnovského s úpravou českého textu. — Odbor v Jihlavě žádá, aby prof. dr. Guth pořádal tam přednášku. Dr. Guth bude o to dožádán. — Usneseno, aby každý člen, který odeslán ústředním výborem v záležitostech klubu na venek, měl nárok na náhradu vzešlých hotových výloh. — Odbor roudnický, jindřichohradecký, příbramský, berounský a pardubický zasýlají výkazy o studentských noclehárnách. — Občanská záložna v Karlíně sděluje k upozornění klubu na stav rodného domku Palackého, že pečuje o to, by domek ten byl uchován v nejlepším pořádku a že se postará, by opravy, jak jich třeba, byly co nejdříve provedeny. — Národní jednota pošumavská zve ke svým přednáškám o Šumavě. — Ředitelství realních škol v Hradci Králové děkuje za ochotu projevenou prostředkováním ubytování studujících při výletech koncem října. — Pan Šebestian Träge daroval klubu 10 výtisků svého spisku „Mezinárodní kongres obchodních cestujících v Bruselu". — Výkonný výbor výstavy architektů a inženýrů v Praze činí dotaz, zda si klub přeje zabezpečení místa pro nějaký podnik na dolejším výstavišti. Odpoví se, že klub hodlal pořídit diorama, poněvadž však výkonný výbor výstavy sám diorama chystá, upustil klub od svých úmyslů, aby s podnikem výstavním nesoutěžil. — Odbor v Plzni bude k návrhu starosty dožádán, zda by obraz dioramatický a předměty z národopisné výstavy nebylo lze v Plzni vystaviti. — Rokováno v záležitostech příští světové výstavy pařížské. Usneseno, upozorniti provoláním v denních listech na kroky, které klub v té věci ve prospěch svých členů zavésti zamýšlí. Zejména bude klub přijímati již nyní splátky nejméně 5 zl. měsíčně na úsporu potřebných výloh. — Pokračováno v rokování o změně stanov a uloženo dr. Valentovi, aby dle přijatých zásad vypracoval znění změn. —

Schůze výboru ze dne 29. listopadu 1897. Přijat 1 nový člen. — Předložen výkaz studentské noclehárny ve Vysoké u Kutné Hory. — Odboru v Jihlavě doporučí se vzhledem k tomu, že dr. Guth v přednášku uvázati se nemůže, prof. dr. Kurz. -- Ředitelství vyšších gymnasií v Brně a Těšíně zasýlají výroční zprávy z r. 1896 se statěmi o ferialním cestování — Návrh p. Tallowitze, aby od 1. ledna připojena byla k časopisu turistů příloha týkající se výstavy v Paříži r. 1900, odkazuje se redaktoru dr. Guthovi k vyjádření. — K návrhu starosty zahájí se agitace k získání nových členů. — Návrh na změnu stanov v §§ 16, 20, 21 a 22 schálen dle znění drem. Valentou vedle dřívějšího usnesení vypracovaného s některými dodatky. — Rovněž schválen oběžník, jenž v té věci odborům zaslán bude, aby se do 14 dnů vyjádřily o změně té. — Znění změn těch a oběžník otiskujeme na jiném místě. — V záležitosti půjčky žádané odborem brněnským pro stavby na Macoše usneseno, návrh na výpůjčku u Cyrilomethodějské záložny v Brně zamítnouti, a potřebný náklad 2200 zl. opatřiti přímo. Umoření i zúrokování veškerého investovaného kapitálu provede se tím způsobem, že útulna odboru se pronajme zatím na 3 léta za roční nájem 425 zl. —

Ctěným odborům Klubu českých turistů.

Z usnesení valné hromady zabýval se ústřední výbor otázkou změny stanov klubu týkající se voleb do valné hromady. Dotyčný návrh vyšel z podnětu odboru domažlického, který navrhoval tyto změny:

1. Členové klubu, kteří se valné hromady súčastniti nemohou, mohou býti zastoupeni jiným členem, jenž se jich plnomocenstvím vykáže. Neb

2. Jistý počet členů volí si jednoho plnomocníka, jenž právo hlasovací a volební při valných hromadách vykonává, anebo

3. Volby činovníků dějí se přímo vůbec každým členem. Lístky hlasovací rozešlou se všem členům jako příloha Časopisu turistů nebo

Digitized by Google

výroční zprávy. Lístky mezi členy sebere výbor odboru a ke sčítání Klubu je zašle.

K tomu přidružila se při poradě delegátů odborů konané před valnou hromadou dne 13. března 1897 otázka další, totiž návrh delegáta odboru brněnského, pana inženýra Pětníka, aby volba výboru ústředního nebyla konána každý rok, nýbrž aby předseda, místopředseda a pokladník byli voleni valnou hromadou a z ostatních členů výboru aby v zájmu nutné souvislosti v činnosti klubovní obnovovala se ročně jen třetina.

Po všestranném uvažování věci usnesl se ústřední výbor přimluviti se za to, aby sestavení valné hromady a hlasování při ní zůstalo prozatím nezměněno, poněvadž při nynější základní organisaci Klubu spočívající na členstvu v odborech a členstvu vedeném přímo při ústředním výboru, nelze provésti při obou těchto skupinách stejného práva zastoupení delegáty. Členové v odborech, majíce své zláštní valné hromady odborové, mohli by své delegáty v těchto voliti; členstvo mimo odbory, jehož počet jest rovněž velice značný, nemá, nehledě ani k tomu, že jest roztroušeno po všech zemích vlasti naší, společného zastoupení ve zvláštním sboru.

Zastoupení delegáty ve valné hromadě bylo by lze po názoru ústředního výboru jen tehdy provésti, kdyby také ze členstva mimo odbory stávajících utvořeny byly skupiny odborové.

To pak by byla změna tak dalekosáhlá v organisaci Klubu, že se ústřednímu výboru nevidí jí bez důvodů nejnaléhavějších navrhovati; zejména pak by bylo třeba zříditi odbor v Praze, jemuž by značná část jmění klubu odevzdána býti musela, poněvadž získána byla činností členů pražských.

Kromě toho by každá změna v zastoupení členstva při valných hromadách delegáty měla nutně za následek nejen změnu stanov klubu nýbrž i změnu všech stanov odborových, před krátkým časem se značným nákladem změněných.

Za to navrhuje výbor změnu stanov klubu v otázce volby předsedy a místopředsedy, tak aby tito přímo valnou hromadou byli voleni a aby z výboru každý rok jen $^1/_3$ členů odstupovala. V ohledu prvém rozšíří se působnost valné hromady, v ohledu druhém docílí se stálosti ve správě ústřední, která vůči velkým úkolům klubu zajisté jest plnou měrou oprávněna.

Návrh, aby i pokladník byl volen valnou hromadou na dobu 3 let, nezamlouvá se ústřednímu výboru, poněvadž mohou nastati častější změny v osobě, a tu jest třeba, aby výbor byl oprávněn jej si voliti, aniž by teprv svolání valné hromady vyčkati musel.

V Praze, 29. listopadu 1897.

Za ústřední výbor Klubu českých turistů:

Vratislav Pasovský,
starosta.

Karel Pohnert,
jednatel.

Digitized by Google

Návrh na změnu stanov Klubu českých turistů.

Změna § 16. odst. 2.

Voliti činovníky spolku, a to:

a) předsedu a místopředsedu na dobu tří let;

b) členy ústředního výboru až do počtu dvanácti, podle toho, kolik míst jest dle ustanovení § 20. uprázdněno, při volbách řádných na dobu tří let, při volbách doplňovacích na kratší dobu v § 20. uvedenou;

c) čtyři náhradníky na dobu 1 roku;

d) tři přehlížitele účtů na dobu 1 roku.

Změna § 20.

Ústřední výbor skládá se z předsedy, místopředsedy, 12 členů výboru a 4 náhradníků.

Koncem každého správního roku odstoupí ona třetina členů ústředního výboru (4), která své tříletí dovršila. Pro první dvě léta určí se v ustavující schůzi ústředního výboru losem, která třetina koncem prvního a která koncem druhého roku odstoupí.

Činnost odstupujících členů ústředního výboru trvá až do nejbližší řádné valné hromady (§ 12.).

Místa odstoupením dle třetin uprázdněná obsadí nejbližší řádná valná hromada volbou na dobu tří let. a jsou odstupující členové výboru opět volitelni (§ 8.).

Uprázdní-li se z jakýchkoli příčin úřad některého člena ústředního výboru před uplynutím doby, na niž byl zvolen, povolá předseda na jeho místo pro dobu až do nejbližší řádné valné hromady toho z náhradníků, který při své volbě nejvíce hlasů obdržel. Při rovnosti hlasů rozhoduje mezi více náhradníky los.

Uprázdní-li se mezi dobou více míst v ústředním výboru, než kolik jich lze takto náhradníky obsaditi, může ústřední výbor do svého středu povolati na místa, pro něž není náhradníků, potřebný počet zástupců ze členstva, kteří mají až do nejbližší řádné valné hromady tatáž práva jako nahrazení členové ústředního výboru.

V nejbližší řádné valné hromadě obsadí se místa mezi dobou uprázdněná doplňovací volbou na dobu, která z tříleté činnosti dotyčných členů ústředního výboru ještě zbývá.

Řádné i doplňovací volby konají se ve valné hromadě najednou, a rozhoduje o době, na kterou jest dotyčný člen výboru zvolen, počet hlasů při volbě obdržených.

Uprázdní-li se z jakýchkoli příčin mezi dobou úřad předsedy, nastoupí na jeho místo do nejbližší řádné valné hromady místopředseda. Stane-li se tak při úřadu místopředsedy, zvolí ústřední výbor ze svého středu většinou hlasů místopředsedu na dobu až do nejbližší řádné valné hromady.

Změna § 21.

Úřad všech činovníků klubu (§ 16. odst. 2. *a)* až *d)* jest bezplatným úřadem čestným a budtež k němu voleni oni členové, kteří v Praze nebo

Digitized by Google

blízkém okolí stále bydlí, aby se schůzí ústředního výboru mohli účastňovati.

Ústřední výbor volí ze svého středu v první své schůzi většinou hlasů dva jednatele, zapisovatele, pokladníka, účetního, knihovníka, správce domu a dva pořadatele.

Změna § 22. odst. 1.

K platnému usnesení ústředního výboru je třeba, aby všichni členové výboru do schůze s udáním času a místa byli pozváni a je-li přítomno aspoň sedm činovníků.

Odstavce 2. až 4. zůstanou.

Poslední odstavec odpadá.

2. Zprávy z odborů.

Odbor KČT v Humpolci. (Třetí výborová schůze dne 8. listopadu 1897.) Pan J. P. Skorkovský sděluje, že pan starosta města c. k. notář Chaloupka přislíbil podporovati při městské radě upravení cesty z pelhřimovské silnice k aleji turistické. — Pánové A. Trnka a F. Holý sdělují, že dala obec na jejich podnět postaviti na své útraty u hájovny 2 lavičky a že se z jara vynasnaží, by obec zařídila několik sedadel železných. — Pan radní A. Trnka přednese v nejbližší schůzi obecního výboru, aby aleji do Okroublíka dáno bylo jméno „turistická alej". — Skvostně vázané knihy „Humpolec a jeho okolí" poslány kabinetní kanceláři Jeho Veličenstva a panu ministru obchodu Jeho Excel. baronu Glanzovi, kterýž knihu s díky přijal. — Přijato, aby výbor k příští valné hromadě učinil návrh, by p. ředitel Kobliha byl jmenován čestným členem odboru KČT. — Zakoupení daru jako čestného honoráře panu řed. Koblihovi svěřeno p. A. Trnkovi. — Přijati 2 noví členové a nově přijatému sluhovi stanoven plat. — Za odstoupilou knihovnici paní Kašparovou, kteréž se vzdá písemně povinný dík za píli a svědomitost, kterou naši knihovnu spravovala, zvolen za knihovníka p. Julius Hořínek. — Usneseno při příležitosti vyzvat pány členy, aby každý ze své knihovny zapůjčil zajímavější cestopisy do knihovny odboru k všeobecnému použití. — Kniha „Humpolec a jeho okolí" zaslala se též vynikajícím osobám našeho národa, z nichž tito pánové knihu s povděkem přijali: říšští poslanci dr. Grégr, dr. Engel, dr. V. Kurz, řed. F. A. Šubrt, čís. rada Wohanka, předseda vývoz. spolku Häusler. — Usneseno pořádati v polovici ledna taneční věneček. — Pro knihovnu zakoupeny některé publikace.

Z odboru KČT v Domažlicích. Dne 13. listopadu v sále hostince „U černého koně" připravili jsme našemu členstvu a příznivcům turistiky na Domažlicku skvostný zábavní večer, při kterém s nevšední ochotou uvolil se přednášeti milý starosta klubu pan Vratislav Pasovský. Obsah přednášky té byl: Obrázky z jarního výletu KČT do Dalmacie, Černé Hory, Bosny a Hercegoviny. Na důkaz, jak se vzácný náš host přednáškou tou všem přítomným zavděčil, uvádíme výňatek z denních zpráv našeho místního listu Posla od Čerchova, který píše: Zábavní večer, jenž pořádal odbor turistů domažlických, pravou byl perlou turistických požitků. Starosta klubu, pan Vratislav Pasovský, představen shromážděnému obecenstvu místostarostou odboru zdejšího, panem prof. Samohrdem, přivítán byl nadšeným potleskem. Rozkošné cesty po Dalmacii, Černé Hoře, Bosně a Hercegovině, velebné tamní partie, bohatost krás přírodních a skvělé přivítání, jež se našim cestovatelům v zemích těch dostalo, vylíčil ctěný náš host tak zajímavě, s takovým úspěchem, tu a tam šlehaje jadrným humorem, že za napjaté pozornosti unesl vděčné posluchačstvo nejen malebným obsahem různých skvostných scenerií, ale i neunavnou vzletnou formou svého vypravování, jež

Digitized by Google

mluvilo ze srdce k duši. Musíme se přiznati a zajisté všichni účastníci s námi, že bychom ho byli poslouchali do rána. Bouře neutuchajícího potlesku zavířila sálem, když p. Pasovský dokončil své zajímavé líčení. Po přednášce, za kterou mu poděkoval místopředseda odboru zdejšího neměly, ovace ani konce. K milému starostovi a obětavému vůdci českých turistů vše se hrnulo a srdečné projevy všech přesvědčily jej zajisté o lásce a vážnosti, jaké u nás požívá. Obecenstvo v náladě rozradostněné prohlíželo si pak s velkým zájmem výstavku fotografií a různých předmětů a vyšívek, jež p. Pasovský z cesty té si byl přivezl. — Děkujeme srdečně našemu obětavému starostovi za krásnou tu zábavu. — Letos opět vystrojen bude vánoční stromek chudým dítkám našich horských vesnic. Vybrány k tomuto účelu nejchudší a nejzastrčenější obce Pašešnice, Pec a Nový Postřekov (tak zvané Díly). Členové výboru našeho s pomocí hodnověrných místních osob vybrali již nejnuznější dítky, které poděleny býti mají šatstvem. Obětavé naše dámy pilně již šijí obleky. — Dne 8. prosince večer v hostinci „U černého koně“ koná odbor náš svoji řádnou valnou hromadu.

Noví členové na r. 1897.

V odboru plzeňském:

448. Pan Julius Krch, knihař v Plzni.

Noví členové na rok 1898.

V centrále:

4. Pan Jan Beneš, účetní v Praze.
5. Pan Viktor Beneš, stavitel v Praze.
6. MUDr. R. Faustus, zubní lékař v Praze.
7. Pan Jan Hajný, řezník a uzenář v Praze.
8. Pan Bedřich Weyr, ředitel cukrovaru v Předměřicích n. L.

V odboru humpoleckém:

9. Pan Frant. Appelt, ředitel velkostatku v Heralci.
10. Pan Jan Jelínek, stavitel v Humpolci.
11. Pan Bedřich Milner, majitel velkostatku, majitel papež. řádu sv. Sylvestra v Heralci.
12. Pan Antonín Mohl, ředitel rolnickolnářské školy v Humpolci.

Dne 20. listopadu 1897 zemřel pan
Jan Skružný,
c. k. dvorní obuvník v Praze.
Čest jeho památce!

Návštěva studentských nocleháren
v roce 1897.

Praha Bezplatná noclehárna ve škole u sv. Havla na Uhelném trhu. Úhrnem 77 návštěvníků (82 noclehů). Z nich bylo: 51 gymnasistů, a to: z Benešova 1 (IV.), z Brna 2 (VI.), z Budějovic 4 (2 VIII., 1 abit., 1 neoznačil třídu), z Domažlic 1 (IV.), z Jaroslavi v Haliči 1 (VIII.), z Jičína 3 (1 IV., 1 VIII., 1 abit.), z Jindřichova Hradce 1 (VIII.), z Kolína 1 (VIII.), z Králové Dvora 9 (1 IV., 1 VII., 4 VIII., 3 ?), z Linze v Horních Rakousích 1 (VIII.), z Litomyšle 1 (VI.), z Mladé Boleslavi 1 (V.), z Německého Brodu 6 (1 IV., 2 V., 1 VI., 2 abit.), z Nového Bydžova 4 (2 V., 1 VI., 1 ?), z Plzně 11 (1 III., 6 VI., 1 VII., 1 VIII., 1 ?), z Roudnice 1 (VI.), z Rychnova n. K. 2 (1 VI., 1 abit.), ze Slaného 1 (VIII.), z Třebíče 1 (VII); 4 realisté, a to: z Jičína 2 (1 V., 1 ?), z Písku 1 (III.), z Plzně 1 (VI.); 3 posluchači obch. akademie, a to: z Chrudimi 1 (III.), z Králového Hradce 1, z Plzně 1; z odborné školy ve Valaš. Meziříčí 1; z průmyslové školy v Plzni dva; technik 1, filosof 1, učitelů 5; z učitelských ústavů 9, a to: z Jičína 3 (1 I., 1 II., 1 III.), z Plzně 5 (2 III., 2 IV., 1 abit.), z Příboru 1 (IV.). Cíl cesty: Praha a okolí, Brdy, Šumava, Čes. Středohoří, Čes. Švýcarsko a Krkonoše. Noclehárnu vydržovala městská rada. Dozorce p. K. Polmert, jednatel KČT,

Turnov. 1. Sam. noclehárna ve škole na náměstí. Celkem 78 návštěvníků (89 noclehů). Z nich: 55 gymnasistů, a to: z Prahy, Žitná ulice 9 (6 VIII., 1 abit., 2 ?), Truhlářská ulice 3 (1 VII., 1 VIII., 1 abit.), Malá Strana 5, z Vinohradů 4, z Jičína 17 (4 VI., 13 VII.), z Čáslavi 1 (IV.), z Kolína 4 (2 IV., 2 VIII.), z Liberce 1 (VI.), z Ml. Boleslavi 2 (1 III., 1 VI.), z Nového Bydžova 3 (1 VI.,

Digitized by Google

2 VII.), z Rychnova n. K. 3 (1 VII, 2 VIII.), nezaznamenali ústav 3 (1 III., 1 V., 1 VIII.); 7 realistů, a to: z Jičína 3 (VI.), z Karlína 1 (IV.), z Kutné Hory 2 (VI.); nezaznamenal ústav 1 (III); z učitelských ústavů 3, a to: z Král. Hradce 1 (abit.), z Kutné Hory 2 (III.); z akad. umění v Praze 2, z vyšší průmysl. školy v Liberci 1 (III.), v Plzni 1 (II.); z nižší průmysl. školy v Plzni 1; z obch. akademie v Praze 2; právníci 3, technik 1, učitelé 2. — 2. Noclehárna „U českého granátu". Navštívili 4 studující (6 noclehů), a to: z gymnasia v Král. Hradci 1 (VII.), 3 (III.). V obou noclehárnách dozorce p. Karel Resl, jednatel odboru. Cíl: okolí Turnovské a Jičínské, z velké části Krkonoše i Kladsko, někteří do Saska.

Roudnice. Bezplatná noclehárna v budově obecné školy, dozorce p. V. Myler. Celkem 13 návštěvníků, z nichž: 6 gymnasistů, a to: z Prahy (reál. gymn.) 2 (V.), z Kolína 2 (VIII.), z Plzně 2 (VII.); z reálky v Praze 1 (IV.), z učitelských ústavů: v Jičíně 2 (IV.), v Příbrami 1 (IV.); filosof 1, technik 1, učitel 1. Cíl: České Středohoří a České Švýcarsko.

Beroun. Bezplatná noclehárna ve školní budově, dozorce p. Jindř. Tesárek, předseda odboru. Celkem 64 návštěvníků, z nich: 32 gymnasistů, a to: z Prahy akad. 2 (1 IV., 1 VIII.), Nové Město (?) 5 (1 IV., 2 VI., 2?), z Vinohradů 3 (1 V., 1 VIII., 1?), z Budějovic 3 (VIII.), z Jičína 1 (VIII.), z Králové Dvora 2 (VIII.), z Mladé Boleslavi 1, z Nového Bydžova 4 (2 VI., 2?), z Plzně 6 (1 V., 3 VI., 1 VIII., 1?), z Roudnice 2 (VI.), ze Slaného 3 (VIII.); 19 realistů, a to: z Prahy (Ječná ulice) 6 (1 I., 2 III., 1 VII., 2?), z Malé Strany 2, z Vinohradů 1 (V.), z Karlína 3 (1 III., 1 IV., 1 VI.), z Jičína 4 (VII.), z Písku 1 (IV.), z Plzně 2 (VII.); z učitelských ústavů 6, a to: z Prahy 4 (1 II., 3?), z Kutné Hory 1 (III.), z Plzně 1 (IV.); z průmysl. školy v Plzni 1, z obch. akademie v Praze 1, z konservatoře v Praze 2, z měšťanské školy v Libni 2 (I.), učitelé 3. Cíl: Brdy, Šumava a Praha.

Příbram. Noclehárna „Na Staré Rychtě", dozorce p. Karel Simon, knihkupec. Úhrnem 24 návštěvníků, z nich: 12 gymnasistů, a to: z Prahy (Truhlářská ulice) 3 (1 IV., 2 VI.), z Budějovic 1, z Klatov 2 (1 VI., 1?), z Kolína 1 (abit.), z Plzně 1, ze Slaného 3 (VIII.), bez zaznamenání ústavu 1 (absol.); realistů 5, a to: z Prahy 1, z Vinohradů 1 (VII.), z Plzně 2 (VII.), z Písku 1 (abit.); z obch. akademie v Praze 2 (1 I., 1?), z učitel. ústavu v Plzni 1, z konservatoře v Praze 2, bohoslovec 1, učitel 1. Cíl: návštěva Orlíku, Zvíkova a Červené, Brd a Šumavy.

Březové Hory. Hostinec „Na Valdeku", dozorce p. Lad. Malý, jednatel odboru. Návštěva 3 studující, a to: z reálky v Plzni 1 (VII.), z učit. ústavu v Plzni 2 (III). Cíl: na Zvíkov a Červenou.

Tábor. Sam. noclehárna v dívčí škole, dozorce p. Vilém Marek. Úhrnem 21 návštěvníků, z nichž: 12 gymnasistů, a to: z akad. v Praze 1 (VII.), z Jičína 3 (VIII.), z Jindř. Hradce 6 (4 IV., 1 VII., 1 VIII.), z Písku 1 (VII.), ze Slaného 1 (abit.); realisté 2, a to: z Jičína 1 (VI.), z Písku 1 (IV.); z učit. ústavů v Praze 1 (II.), ze Soběslavi 1 (IV.); z akademie umění v Praze 1, z vyšší průmysl. školy v Praze 1, z obch. akademie v Praze 2 (II.), technik 1. Cíl: okolí Tábora s údolím Lužnice až k Vltavě, Jihovýchodní Čechy až Morava, Praha. Všemi účastníky vysloven byl povděk nad vzornou úpravou.

Jindřichův Hradec. Sam noclehárna v zimní hosp. škole, dozorce p. prof. Solpera, starosta odboru. Celkem 8 studujících, a to: z gymnasia v Praze (Nové Město) 1 (absol.), v Budějovicích 1, z reálky v Budějovicích 2, z obch. akademie v Praze 2 (II.), z uměl. průmysl. školy v Praze 1, právník 1. Cíl: Jihovýchodní Čechy.

Humpolec. Hostinec Vincencův, dozorce p. J. P. Skorkovský, továrník. Návštěva: z učit. ústavu v Kutné Hoře 1, z obch. akademie v Chrudimi 1. Cíl: Česko-moravská vysočina.

Pardubice. Bezplatná noclehárna v obecné škole novoměstské, dozorce p. prof. Jan Sýkora. Celkem 7 návštěvníků, vesměs gymnasistů, a to: z Prahy 1 (V.), z Král. Hradce 1 (VII.), z Něm. Brodu 2 (V.), z Pelhřimova 2 (1 V., 1 VII.), ze Slaného 1 (absol.). Cíl: Morava, Východní Čechy a Jičínsko.

Plzeň. Doplňkem ke zprávě o návštěvě studentských noclehárem, zřízených odborem plzeňským v Brdech a v Pošumaví, dodáváme ještě toto: Noclehárnu v Kašperských Horách navštívili, jak již dříve bylo uvedeno, 56 studentů, noclehů bylo 61. Z gymnasia v Novém Bydžově byl 1 (bez udání třídy), z gymn. v Král. Dvoře 3 (VIII.), z gymn. v Jindř. Hradci 2 (bez udání tř.), z reálky v Jičíně 1 (bez udání tř.), z reálky v Karlíně 3 (2 VII, bez udání tř. 1), z gymn. v Klatovech 5 (1 VI., 3 VII., 1 abit.), z gymn. v Kolíně 1 (VIII.),

Digitized by Google

z gymn. v Písku 5 (2 V., 3 VIII.), z reálky v Plzni 3 (po 1 z III., IV., VI.), z Prahy z akad. gymn. 1 (VII.), z real. gymn. v Křemencové ulici 8 (4 VII, abit. 4), z gymn. na Novém Městě 5 (3 V., 1 VII., bez udání tř. 1), z gymn. vůbec (bez udání z kterého) 1, z reálky v Ječné ulici 1 (bez udání tř.), z reálky (bez udání z které) 1, z učit. ústavu 1 (III.), z obch. akademie 1 (bez udání ročníku); z gymn. v Příbrami 1 (bez udání tř.); mimo to 4 theologové, 4 medikové, 1 právník, 2 učitelé, 1 studující se nezapsal. Noclehárna se nacházela v „Hotelu Skála", jehož nájemce z vlastní vůle snížil cenu noclehu s ujednaných 30 kr. na 25 kr., cenu oběda se 40 kr. na 35 kr.; dozorcem noclehárny byl p. PhMr. Ferd. Skála, majetník lékárny a hotelu. — Noclehárnu ve Starém Sedle u Orlíka navštívilo 16 studujících, a to: z gymn. v Domažlicích 3 (VII.), z gymn. v Klatovech 2 (VII.), z reálky v Písku 1 (III.), z učit. ústavu v Plzni 2 (III.), z Prahy z akad. gymn. 1 (VII.), z vyšš. reál. gymn. 4 (IV., VI., VII., 1 abit.), z gymn na Novém Městě 1 (VII.), z gymn. v Příbrami 2 (II., VI.). Noclehárna nacházela se v hostinci „U koníčka", jehož majetník p. Liška vždy 2—3 studujícím zdarma lůžka poskytl; dozorcem byl p. učitel Levý. — Bezplatnou noclehárnu v Nepomuku navštívilo 12 studentů, a to: z gymn. v Budějovicích 1 (VII.), z gymn. v Domažlicích 2 (VI.), z gymn. v Klatovech 2 (1 VI., bez udání třídy 1), z Plzně z učit. ústavu 4 (1 II., 3 III.), z reálky 1 (VII.), z gymn. 1 (III.); mimo to 1 filosof. Noclehárnu vydržovala slavná městská rada v Nepomuku, dozorcem byl p. JUDr. A. Němejc, zemský advokát. — Noclehárnu v Rožmitále navštívilo 9 studujících, a to: z Plzně z gymn. 3 (V., VI., VIII.), z učit. ústavu 2 (III.), z akad. gymn. v Praze 1 (I.), z reálky na Vinohradech 1 (V.) a 2 právníci. Noclehárna nacházela se v hostinci „Na Plzence", dozorcem byl p. Leop. Zoulek, městský tajemník. Navštívilo tedy noclehárny odborem plzeňským opatřené 687 studujících, noclehů bylo 825; dosud scházejí výkazy z noclehárny na Červené (na Vltavě) a ve Staších. — V Plzni mohli studující navštíviti Měšťanský pivovár, a to laskavým svolením slavného správního výboru též v hodinách odpoledních, továrnu Škodovu, kde je prováděl člen výboru p. inženýr Jurenka a továrnu p. Jana Cingroše. Také v Husinci byl studujícím péčí dozorce noclehárny, řídícího učitele p. Šobra, opatřen přístup do tamních průmyslových závodů. — V době podzimní konal odbor tyto vycházky: 24. října okolo rybníků a přes Dostalku na Klotzovu cihelnu, kde byl malý odpočinek, účastníků 45; dne 7. listopadu přes Bory na Kolonii a přes Novou hospodu zpět, účastníků 35. První schůze členská, spojená s přednáškou, bude se konati v prvé polovici prosince. Přednášeti slíbila slečna Klára Plischkeova, učitelka při měšťanské škole, o Triglavu. Bližší o tomto večírku bude uveřejněno v místních listech. — Výbor podal slavné městské radě v Plzni žádost, aby příštího roku dala ve výletním lese Záběhlá upraviti širokou alej, vedoucí od restaurace k velkému smrku, tak aby byla i po dešti a za vlhkého počasí schůdna a opatřila ji též lavičkami. Dále navrhl ústřednímu výboru klubu, aby za účelem vydání řádného průvodce po Brdech ustavily se odbory v Příbrami, Berouně, Hořovicích, Rokycanech a v Plzni ve skupinu brdskou.

Rychnov n. Kn. Bezplatná noclehárna v dívčí škole, dozorce p. Wolf, lékárník a pokladník odboru. Celkem 39 návštěvníků, a to: z gymnasia v Král. Hradci 1, z reálky v Pardubicích 34, z obch. akademie v Král. Hradci 1, technikové 2, profesor 1.

Brno. Bezplatná noclehárna v školní budově „Vesny", dozorce p. Frant. Mareš, ředitel škol. Celkem 76 návštěvníků (79 noclehů), z nichž: 38 gymnasistů, a to: z Brna 2 (IV.), z Prahy 1 (V.), z Čáslavi 2 (IV.), z Chrudimi 1 (VII.), z Jičína 2 (1 VI., 1 VIII.), z Jindř. Hradce 2 (1 VI., 1 VII.), z Král. Hradce 3 (1 VIII., 2 abit.), z Litomyšle 8 (1 VI., 3 VII., 4 VIII.), z Něm. Brodu 3 (1 IV., 1 V., 1 VI.), z Olomouce 1 (abit.), z Pelhřimova 2 (1 V., 1 VII.), z Valaš. Meziříčí 10 (2 VI., 3 VII., 3 VIII., 2?), bez označení 1; realistů 13, a to: z Prahy 1 (I.), z Lipníku 4 (3 II., 1?), z Nového Města 1, z Pardubic 1 (VI.), z Telče 6 (1 II., 2 IV., 2 VI., 1 VII.); z učit. ústavů 6, a to: z Brna 2 (1 II., 1 IV.), z Král. Hradce 2 (1 I., 1 abit.), z Kroměříže 1, z Prahy 1; z obch. škol a akademií 7, a to: z Brna 2, z Chrudimi 2 (1 II., 1 III.), z Prahy 1, z Prostějova 2; z vyšší průmysl. školy v Praze 1, z měšťanské školy v Něm. Brodě 1 (III.), filosofové 2, kandidát profesury 1, právníci 4, profesor 1, technik 1, farmaceut 1. Cíl: Výlet pořádaný odborem KČT, Moravské Švýcarsko, Slovensko až Uhry, Vídeň a Štýrský Hradec.

Digitized by Google

Macocha. Útulna na Macoše, dozorce p. prof. Straka v Brně. Celkem 54 návštěvníků, z nichž: gymnasistů 30, a to: z Prahy (Malá Strana) 1 (V.), z Brna 2 (III.), z Čáslavi 2 (IV.), z Chrudimi 1 (VII.), z Kroměříže 2 (VII.), z Litomyšle 5 (2 IV., 3 VIII.), z Něm. Brodu 2 (1 IV., 1 V.), z Olomouce 2, z Pelhřimova 2 (1 V., 1 VII.), z Rychnova n. Kn. 1 (VII.), z Uher. Hradiště 2 (1 VI., 1?), z Valaš. Meziříčí 6 (1 V., 1 VI., 4 VII.), bez označení 2; realistů 8, a to: z Prahy 1 (I.), z Brna 3, z Lipníku 2 (II.), z Nového Města 1 (III.), z Telče 1 (IV.); z učit. ústavů v Kroměříži 1, v Čáslavi 1 (III.); z obch. akademie a škol v Praze 1, v Chrudimi 2 (1 II., 1 III.), z Brna 1; z lesnické školy v Bělé 1, z měšťanské školy (bez označení) 1, z obecné školy na Brez. Horách 1 (V.), bohoslovec 1, kandidát professury 1, právníci 2, filosof 1, technik 1, medik 1. Cíl: Moravské Švýcarsko, zvláště Macocha, dílem i jiné části Moravy.

Tišnov. Bezplatná noclehárna na radnici, dozorce p. J. Špicera, knihkupec. Úhrnem 23 návštěvníků, z nichž: gymnasistů 7, a to: z Brna 2 (1 III., 1 V.), z Čáslavi 2 (IV.), z Litomyšle 2 (VII.), z Místku 1 (III.); realistů 13, a to: z Brna 11 (2 III., 1 IV., 1 V., 5 VI., 2 abit.), z Prahy 1 (I.), z Telče 1 (IV.); z průmysl. školy v Brně 1, z učit. ústavu v Příboře 1 (III.), učitel 1. Cíl: Moravské Švýcarsko, zvláště Macocha a Sloup.

Moravská Ostrava. Soukromá noclehárna v bytu p. inženýra Halíka, důvěrníka KČT. Celkem 11 návštěvníků, a to: 5 gymnasistů (3 VII., 2 VIII), z nichž: z Král. Hradce 2, z Přerova 1, z Opavy (Matičné gymnasium) 1, z Rychnova n. Kn. 1; z učit. ústavu v Král. Hradci 1 (absol.), z obch. akademie z Prahy 1, právník 1, medik 1, profesor 1, redaktor 1. Všichni přišli od Opavy a ubírali se přes Bezkydy domů. *Karel Pohnert.*

Různé zprávy.

Druhá měsíční členská schůze KČT, konaná ve středu dne 10. listopadu v malém sále Měšťanské Besedy v Praze, měla na programu přednášku pana Jana Ev. rytíře Purkyně, inženýra první českomoravské továrny na stroje: O Bulharsku. Ale byl to zvláštní rozmar osudu, že právě v tu dobu p. ryt. Purkyně odvolán byl do místa, o němž měl přednášeti, a to ve chvíli poslední, tak že na rychlo a velmi ochotně odhodlal se přednášeti opět pan řed. L. Jozek z Č. Brodu; sklamání posluchačů bylo tedy valně kompensováno. Pan Jozek vlastně pokračoval ve své přednášce minulé, zaváděje svoje posluchačstvo z Moskvy do Nižního Novgorodu, který popsal co nejzevrubněji, tak že každý mohl si učiniti opět dobrý názor o této hranici mezi světem evropským a asijským, tím spíše, ana přednáška byla provázena jako minule velmi četnými pomůckami, obrazy, fotografiemi a plány, jakož i předměty, znázorňujícími ruský průmysl lidový. V době výstavy novgorodské bylo spojení mezi Moskvou a Novgorodem zvláště čilé, tak že vlak za vlakem tam byl vypravován; pokud jen bylo dost cestujících, vypraven byl hned vlak zvláštní, i přes jízdní řád. Panu přednášejícímu samému se přihodilo, že pro velký nával nenašel už místa ve vlaku, pro který měl lístek, nenašel je ani ve vlaku brzo po té vypraveném, tak že musil čekati až na třetí; za to však měl potom kupé sám pro sebe. Z Moskvy do Novgorodu krajina lesnatá, městečka průmyslová, v nichž pravý ruský lid. Město Novgorod rozděleno je na horní Novgorod a Kunavino s proslulou novgorodskou jarmarkou. Město horní malebně leží na vysokém pravém břehu Oky. Hlinité svahy pobřežní upraveny na tak zv. sjezdy. Při 80.000 obyvatelích má město 43 chrámů nejrůznějšího vyznání. Také Novgorod má svůj Kreml. Pěkně i důkladně popisuje pan přednášející tuto část jakož i všecky ostatní, zejména také klášter Pečerský s „čudotvorným obrazom Pečerskoj Božej Mátěry". V Novgorodě arci nejzajímavější je jarmarka, konaná od 27. července do 6. září. Čtyři dny po té, kdy celá jarmarka je úplně vyklizena, zavrou se její brány, a žádné světlo nesmí pak už v této části města hořeti. Arci jsou to zde jen samé boudy a krámy, většinou dřevěné, které se rozebírají na zimu a odnášejí, poněvadž okršlek celé jarmarky leží v inundaci. Novgorodský trh má svůj původ v závisti mo-

Digitized by Google

skevských kupců na obchod kazaňský, a Vasilej IV. Ivanovič zřídil již v 15. stol. pro Moskvany trh zvláštní, zapovídaje jim návštěvu trhu kazaňského. Po dobytí Kazaně trh ten přestal a trh Moskevských přeložil Michal Romanov v 16. stol. ke klášteru sv. Makaria. Úmrtní den toho svatého byl dnem otevření trhu, ke kterému dostavovalo se vždy množství lidu. Tržiště bylo však stále v nebezpečí záplavy, a teprve když boudy r. 1816 shořely, dostal se trh do Nižního Novgorodu. Tam r. 1824 vystavěno bylo 60 skladišť a přes 2500 bud nákladem 3,000.000 rublů, tak že tím vzniklo celé obrovské město kupecké, plné jen krámů a skladišť. — Z Novgorodu vedl pan přednášející posluchačstvo, které s vřelým zájmem jej sledovalo, po Volze do Kazaně, popisuje stejně podobně jako pěkně zajímavou cestu po Volze. — Po přednášce rozpředl se ještě o předmětě rozhovor.

G. H.

Výlety Kroužku členů KČT

Na Písky, Hřebeny a Skalku dne 11. července 1897. Odjezd z Prahy z nádraží cís. Františka Josefa v 6·30 ráno přes Beroun a Zdice do Jinců (8·58). Po shlédnutí památností lesní cestou, odborem příbramským značenou, k rozhledně kněžně Elišky na Pískách (685 *m*), vysoké 15 *m* a postavené na podnět řečeného odboru od knížete Hanavského, s které je pěkný pohled do širého okolí. Po malém pohovu sestoupeno k silnici, z Bukové do Hostomic vedoucí, jež přivedla nás po pětčtvrtihodinné chůzi na cestu, vedoucí po hřebenu pohoří krásným vysokým lesem. Při nepřetržitém půlčtvrtahodinném pochodu dosaženo ve 4 hod. známé myslivny na Skalce, kde v zahradě připraven chutný oběd. Skoro současně přibyl i druhý díl výletníků kratší cestou z Řevnic sem doraziví, a po příjemném odpočinku nastoupena další cesta KČT značenou stezkou do Dobřichovic, odkud v 8·16 vlakem navrátili jsme se do Prahy. Provedení označení od rozhledny písecké na Skalku přijal by každý turista zajisté s vděkem úplným. Na pochod týmž směrem doporučuje se k doplnění požitku duševního též zásoba posilující tělo. — Výlet na Kokořín dne 25. července 1897. Výlet nastoupen odjezdem z nádraží cís. Františka Josefa v 7·25 ráno přes Všetaty do Mělníka (9·06), odkud v 9·30 odejeli jsme místní drahou do stanice Lhotky (10·04). Chtějíce poznati celé údolí kokořínské opustili jsme zde vlak a přes koleje trati odbočili na vozovou cestu, mělnickým odborem označenou, po levé straně údolí podél pískovcových skal nepřetržitě až do dolu kokořínského vedoucí. V malé půlhodině dosaženo prvého mlýna Štampachu, odkud údolí víc a více se sužuje, plnou měrou tu hlubokými lesními úvaly, onde bizarními útvary pískovcových skal veškerou pozornost naši zajímá. Překvapeni zastavujeme se v 11 hod. na břehu novomlýnského rybníka, v krásné lesní kotlině uzavřeného, spěcháme dále kolem hájovny k Mlčeni a odolavše navštíviti temný Důl Kaninský, v pravo se rozevírající, docházíme přesně ve 12 hodin k nové restauraci p. Vojt. Lupíška, kde již připraven chutný oběd Ve 2 hod. kolem Podhradského mlýna příkrou stráni vystoupeno nejdříve na Machovu Skálu, s které údolí kokořínské i četné osady na protější straně na novo přehlížíme. Ve 2·40 docházíme hradu Kokořína. Hrad opatřen nynějším majetníkem bezpečným přístupem, plechem pobitou branou a — uzavřen, takže nutno dříve hajného o návštěvě zamýšlené v čas vyrozuměti. Prohlédnuvše sobě nevelké zříceniny ve 3·15 odpol. opouštíme síně bývalých mocných rodů českých a stezkou ve skále vytesanou vycházíme na silnici z Jestřebic do obce Kokořína vedoucí. Pěšinou polní sestupujeme po té do souběžného lesního údolí a dostihnuvše ve 3·40 téhož pod osadou Truskavnou, příjemnou cestou luční, mezi stráněmi lesem porostlými, docházíme ve 4·30 Dol. Zimoře, kam až značný počet druhého oddílu výletníků přes Beřkovice, Liběchov a Klácelku [vstříc nám vyšel Po půlhodině dosaženo obce Želizy a v 5 hodin lázní Boží vody u Liběchova, kde setrváno až do 6·45, kdy dáno znamení k pochodu na nádraží liběchovské. Odtud v 9·15 večer dostali jsme se do Prahy. Celkem vykonáno pochodu 20 *km*, vyžadujících pět hodin času. Slabším chodcům možno jeti až do Kaniny a odtud přímo do Kokořínského dolu. V každém vzhledě doporučuje se výlet ten co nejvřeleji, a to tím více, an v restauraci p. Lupíška nalezne každý obsluhy vždy nejochotnější. I z ohledu národního jeví se nutným, by proud českých turistů v místa ta zavítal, by nepodařilo se německým sousedům našim opanovati místa tak příjemná a útulná, jako stalo se naší netečností na četných místech jiných. — Výlet do Teplic a Dubí dne 8. srpna 1897. K odjezdu v 5·25

Digitized by Google

ráno použito zábavního rychlovlaku, kterým v 7·32 ráno octli jsme se v Ústí n. L. a přes Trmice v 8·41 v Teplicích, kde očekáváni jsme byli p. ředitelem Nýdrlem, býv. předsedou odboru ústeckého n. L., i jeho pí. chotí, kteří stali se nám po celý den milými společníky a průvodčími. Po malém občerstvení vykonána prohlídka města, odbočeno na Doubravskou horu (392 *m*) se sříceninami hradu r. 1655 pobořeného, s jehož hradeb velikolepá vyhlídka až k Rudohoří a na Středohoří, jakož i na celé okolí Teplic hojnou měrou nahradila nepatrné vstoupání, načež dokončena prohlídka lázní, parku, zámku atd. Po obědě vsedla celá společnost na městskou elektrickou dráhu a vystoupivši po třičtvrtihodinné jízdě v klimatickém léčebním místě Dubí (Eichwald) věnovala pozornost především spoustám červencovou povodní zde způsobeným. Potom pohodlnou cestou lesní vystoupeno k myslivně řečené „zum Schweissjäger“ (4·1 *m*); pokochavše se krásným pohledem na Středohoří v 5·30 nastoupili jsme návrat přes obce Běhánky, Přítkopy, Krupku a Šejnov na nádraží v Bohusudově. Malého odpočinku v nádražní zahradě použito k srdečnému rozloučení se s milými našimi hostiteli a za přání hojného jim zdaru v 8·02 hod. opuštěno nádraží s členy odboru ústeckého. *K.*

Nové podniky turistické v Jílovém a okolí. Ve Včelném Hrádku u Jílového dostavuje se hotel pode jménem „Hotel Včelný Hrádek“, přímo u nového nádraží „Jílové“, jenom několik minut od Sázavy. Hotel ten stojí na nejkrásnějším místě celého Posázavska a bezprostředně u lesů majetníka hotelu, tak že obecenstvu lesy ty budou přístupny tím spíše, any upravují se tam pěkné cesty. Hotel bude míti mimo rozsáhlé restaurační místnosti přes 30 pokojů zařízených pro letní pobyt, nejkrásnější pokoje od 50 zl. nahoru pro celé léto. Hotel bude otevřen asi 15. května 1898 a bude o veškeré pohodlí všech návštěvníků co nejlépe postaráno. Z různých výhod slibuje majetník hotelu zejména tyto: koupele v Sázavě, v Jílovském a Chodounském potoce; volný vstup do parku Včelného Hrádku; dva levné povozy k disposici pro výlety; sklepy s moderní americkou lednicí; výtečnou kuchyni; mimo hotel vila „Šlojíř“ s byty pro léto k zadání; v neděli a ve svátek velké společenské výlety do lesa Včelného Hrádku s hudbou a při hotelu v lese veliké rejdiště pro společné hry. V místě je poštovní, telegrafní a železniční spojení s Prahou. Železniční spojení s Prahou dvakrát denně, taktéž i s Vídní. V nejbližším okolí hotelu jsou velmi krásná místa pro výlety, neboť od hotelu rozbíhá se paprskovitě pět romantických údolí. V pozadí hotelu je celý statek Včelný Hrádek s nejkrásnějším pohledem na Posázaví s kaplí sv. Prokopa Posázavského, která chová pozůstatky tohoto světce; jiné starobylosti pocházejí ze zbořeného kláštera Sázavského. Koupání bude zařízeno v Sázavě pro dámy i pány a bude hostům v hotelu zdarma k disposici. Je to první hotel na celém Posázaví a doporučuje se pozornosti českých turistů. Mimo hotel jsou zde krásná místa pro vily k zadání za 2, 3, 4 zl. za čtv. sáh, a možno ke každé vile obdržeti ke koupi libovolný kus lesa a takto si založiti krásný parčík. *K.*

Nová mapa království Českého. Sestavil V. Kotyška, kreslil N. Hanf. Měřítko 1 : 200.000. Ve dvanácti listech. Cena jednoho listu 40 kr., napnutého na plátně 70 kr., celá mapa zl. 4·80. Nakladatelé Bursík & Kohout v Praze. S nemalým zájmem stopovali jsme jednotlivé části nové Mapy království Českého, vycházející poměrně dosti rychle za sebou, a teď, kdy celá mapa je hotova a leží před námi, neváháme nijak na ni upozorniti zejména české turisty, kterým bude novou a velmi vítanou, z valné části také již osvědčenou pomůckou. Dvanáct listů nové této mapy obsahuje: 1. Střední Čechy s Prahou a okolím, 2. Severovýchodní Čechy (Krkonoše), 3. Severní Čechy, 4. Jihozápadní Čechy (Šumava), 5. Severozápadní Čechy (Rudohoří I.), 6. Severozápadní Čechy (Rudohoří II.), 7. Jižní Čechy I, 8. Východní Čechy, 9. Jižní Čechy II., 10. Jihovýchodní Čechy, 11. Jihozápadní Čechy II., 12. List titulní. První předností mapy jest dojista, že to jest práce česká venkoncem, jak názvoslovím, tak kresbou i chemigrafií (J. Vilíma) i tiskem (Al. Wiesner) podávajíc důkaz, že možno již i u nás odvážiti se ke kartografickým pracem slohu tak velikého. Provedení jest velmi přesné a pečlivé, a rovněž názvosloví, práce to autora v české topografii již osvědčeného. Barevné podtisky, jimiž lépe by byly vynikly jednotlivé partie terénu, nebo dokonce i vodstva, byly by asi zdražily záslužné to dílo, ač přispěly by dozajista podstatně ku snazší orientaci turistů méně zkušených. Snad

Digitized by Google

teď tedy není již daleka doba, kdy dočekáme se obšírnější prácce kartografické i zemí jiných, jako předem Moravy, Slezska a Slovenska, a bohdá brzo také dojde k velikému českému atlasu.

Z Curychu. Českos'ovanský spolek „Hus“ v Curychu změnil svoje dosavadní místnosti a nalézá se teď v Beatengasse, Hotel Romer.

Pohled na královské hlavní město Prahu. Barvotisk v rozměrech 140 × 83 *cm*. Nákladem časopisu „Sběratel“ v Praze. Cena na silném papíre zl. 3·—, na plátně napjatého zl. 3·80. Od nedávného času poutaly naši pozornost pěkně provedené obrazy evropských kapitál, v rozměrech neobyčejných, vystavované za výkladními skříněmi knihkupců. Péčí časopisu „Sběratel“ v Praze přistoupila k obrazům Paříže, Londýna, Vídně a j. také Praha v uměleckém barvotisku dle obrazu L. H. Fischera v známém závodě Ed. Hölzela ve Vídni. K účelům, jimž obraz především má sloužiti, to jest podati co možná dobrý názor o našem městě a zejména krásné jeho poloze, bylo dosti nesnadno zvoliti vhodné místo, se kterého pohled by byl i nejširší i nejkrásnější zároveň. Známý obraz Chittusiho, ač výtečný, přece nevyhovuje oběma těmto požadavkům stejnou měrou, a tak zobrazil umělec Prahu s Petřína, při čemž i rozloha Prahy, i krásná poloha Hradčan a města po obou březích platně vyniká. Královský hrad a Malá Strana skví se tu v jasu podzimního slunce, tak jako pod jemnou, stříbrošedou mlhou vodních par. Obraz má i pro turisty svou zajímavost a hodí se dobře jako okrasa místností klubovních.

Český odbor slovinského alpského klubu měl ve středu 17. listopadu svůj druhý společenský večer, tentokráte ve dvoraně Umělecké Besedy Elitní tato soirée v ničem nezadala prvému večeru, a i tentokráte shromáždila valný počet přátel turistiky alpské vůbec a slovinské zejména. Dostavil se i četný kruh Slovinců v Praze dlících. „O Alpách Slovinských“ přednášel pan JUDr. Bohuš Franta tónem srdečným a vřelým, dýšícím upřímnou láskou k tomu bratrskému kraji, dosud málo od nás navštěvovanému. Poněvadž přineseme příště zajímavou tuto přednášku v širším výtahu, stručně zde na ni jen upozorňujeme. Po přednášce byly přednešeny jedním z pánů členů pěveckého sdružení slovinských studentů na piano slovinské národní písně, a po té kroužek studujících bavil společnost velmi pěkným přednesem kvartet. *G. H.*

Nová chýše v Alpách Zillerthalských. Odbor něm.-rak. alpského spolku v Geně zbudoval nákladem 18.000 marků na alpě alpeinské ve výši 2350 *m* útulnu, přístupnou ze stanice sv. Jodoka na dráze brennerské a zřídil nejen tuto cestu ku dráze, nýbrž i přechod přes sedlo alpeinské k chýši Dominicusově v Zillerthalu. *S. P.*

Odbor „Waldvereinu“ v Eisensteině hodlá letos v okolí jezera Čertova zříditi stezku u Červeného Dolu (Rothe Gräben 1150 *m*) k t. zv. Granatenriegeln (1200 *m*), odkud skytají se úchvatné pohledy jak na Čertovo tak na Černé jezero. Také zamýšlí zříditi na Jezerní stěně rozhlednu.

Societa degli Alpinisti tridentini hodlá letos vystavěti útulnu v údolí d'Aucola (skupina Presanella) a rozšířiti chýši pod Rosettou ve skupině Pala. Kdo jednou v chýši této přenocoval, potvrdí zajisté, že rozšíření její jest nejvýše zapotřebí.

Literatura.

Navrátil Michael Dr.: **Svaté město Viktora Huga.** Vzpomínka na Paříž. V Plzni. Nákladem a tiskem Národní knihtiskárny J. R. Porta. 1897.

Nevelikáý několik stránek čítající knížečka; sotva by člověk věřil, že autor mohl v ní tolik toho podati, co podal. Žádný návod, jak putovati Paříží, nýbrž zajímavá snůška všech těch drobností, jež obyčejně v cestopisech i průvodcích bývají vynechávány, jež však mají mnohdy větší důležitost pro turistu do Paříže se ubírajícího, než datum, kdy a jakým nákladem postavena ta či ona památka městská. Autor vzpomínaje Paříže na-

Digitized by Google

psal nám vše, co ho zajímalo, co však nám cizincům jest neznámo, nebo o čem máme falešné představy. Pan doktor Navrátil si — jakož asi všichni navštěvovatelé Paříže — tento „Babylon nad Sekvanou“ zamiloval, ale nerozplývá se sentimentálně, nevypisuje z příručních knih turistických, nýbrž celou lásku svou k Paříži krátce vyznává: „Pařížan ví, že souhrn veškerého bohatství nalézá se v jeho metropoli a že kdo chce spatřit vrchol moderní kultury, musí spěchati do hlavního města svobodné Francie.“ A dost!

První kapitola, hotová mosaika, krátce popisuje téměř vše, co v Paříži je zajímavého: Pařížanku, mody, dráhy a povozy, poštu, posluhy, květinářky, knihkupectví a antiquariáty, reklamu, restaurace atd. atd. V mnohém ohledu zvrátí tato mosaika naše představy. Pařížanka na př. je všecko jen ne hezka. „Je charmantní, půvabná, okouzlující, nenucená svým chováním, je chic — ale krásná není.“ Moda diktuje se z Paříže — ale Pařížan — pravý Pařížan — nosí oblek jen ze závodu Poola v Londýně. Na zevnější úbor si Pařížan příliš nepotrpí — ale úzkostlivým jest na čisté prádlo. A jiné a jiné. Těžko čtoucímu z této prvé kapitoly podati succus — znamenalo by to opsati půl knížky.

Druhá kapitola, nadepsaná „čtrnáctý červenec v Paříži“, líčí slavnosti konané na památku konfederace. Slavnosti jsou hojné, nádherné a hlavně v pravdě lidové. Na slavnostech má účastenství — aspoň může míti — celá Paříž. I nejchudší člověk může se o slavnosti této dostati i do divadla, neboť veškerá divadla, jež požívají státní podpory, pořádají představení pro lid zdarma.

Třetí, poslední oddíl, „divadla v Paříži“, titulem svým jasně naznačuje svůj obsah, není třeba — ani možno — na tomto místě šíře se o něm rozepisovati.

Knížečka páně Navrátilova je cenná nejen pro turisty do Paříže se ubírající, než také i pro širší čtenářstvo. Břitký, svižný styl autorův četbu velice nám zpříjemňuje *F. P.*

Letem českým světem. Panorama Čech, Moravy a Slezska ve velkých fotografických pohledech. Právě vyšly seš. 24. přináší těchto 12 pohledů: Mikulov, panorama. Corštejn. Stará zasedací síň na pražské radnici. Dokezský rybník. Staré Brno. Sovinec. Belvedere v Praze. Krakovec. Sloupská jeskyně. Trenčín. Říp. Kolín, panorama. Cena sešitu s tiskem po jedné straně 40 kr., po obou stranách 30 kr. P. T. členům KČT doporoučíme co nejvřeleji.

Českým turistům!

Znova obracíme se k českým turistům i všem těm, kdo v jasných dobách letních těšívali se z výletů do českých hor i z pobytu kratšího neb delšího v jejich údolích, nebo na jejich stráních a svazích, na které ponenáhlu snáší se krutá zima a s ní nejedno strádání, ba i nouze a bída.

Zvláště letošní rok, plný pohrom a neblahých dnů, těžce doléhá na ubohý ten lid.

Vzpomínajíce, kterak v loni zavděčili jsme se chudině pohorské, prosíme tedy opět o dárky a příspěvky na vánoční stromek, který vystrojíme našim malým, chudým horalům.

Jako v loni, tak i letos vítány jsou vedle darů peněžních i oděv, potřeby školní, knihy pro mládež, hračky a podobné, jež přijímá a příjem jich potvrzuje kancelář KČT v Praze, na Václavském náměstí „u Doušů“, jakož i podepsaní.

V Praze, dne 1. listopadu 1897.

Za ústřední výbor KČT:

arch. **Vratislav Pasovský,** starosta.

Karel Pohnert, jednatel.

Digitized by Google

Zima v chaloupkách.

Starý strážce strážného Chodska, nebetyčný Čerchov, rozloučil se pro letošek s posledním turistou. Zahalil se v bílý plášť, nasadil si bílou čepici a dívá se teď dolů do chodských vesniček a chaloupek, jakoby chtěl statný lesácký rod Chodů napomínati: »Pamatujte, děti, na zimu — už jde, už jde — — —« Zima jde, a tam dole v dřevěných chaloupkách všecko ještě neoblečeno, jako někdy »v létě«. Chodové a Chodáčkové jakoby se jí nebáli. A nebojí se jí a nebáli by se jí docela, kdyby nebyla v těch jejich horách tak tuze, tuze krutá. Což velcí při práci — ti o zimě hrubě nevědí! Dření zahřeje je často do potu i kdy vous a vlas ledem tuhnou; a po práci doma zatopí si pěkně a ohřejí se vonným teplem z dříví, — toho ještě Čerchov dá!... Tak ti velcí.

Ale chudáčkové Chodáčkové malí, chudáčkové školáčkové! Zima přijde a najde jich mnoho, tuze mnoho v plátěných kalhotkách a košilce; když už je zle, přidělá táta dřevorubec ještě dřevák, aby přece dítě neozeblo. Dobrý kabát je vzácným bohatstvím, vesty nebývá, podvlíkaček dítě chodské jakživo nemělo, a punčochy: ty darmo tlačí! Kupujíť se jednou a pak se hrubým plátnem přikopytí podšívá, dokud je jich kus... A přece se čiperové, ani oni zimy nelekají! Jde to z vesela: do školy i ze školy, a po škole do lesa a z lesa pomáhat chleba vydělávat, a když je i chvíle prázdná z vesela i na klouzačku. Zima-li zatrhne, divnou muzikou pod švižnými nožkami dřeváčky klapají. Ale smutně a do pláče smutno bývá ubohým dětem, když přijde zima ta pravá, velká a pověsí se nad Čerchovy, jakoby všecko dole umořiti chtěla. Upracovaní tatíkové vydělávají své obyčejně hojné drobotině poctivě na chléb, ale na šat sotva kdy zbude .. Tělíčkám dětí a srdcím rodičů nastává pak doba těžká, smutná...

Takové doby smutné loni aspoň z jednoho kouta Šumavy, posledních dvou vesniček českých Pece a Kubice, láska k bližnímu pomohla zažehnati. KČT. s pomocí a vedením šlechetných dam a pánů z Domažlic připravili v obou obcích dětem Ježíška. Každé dítě podělené a přemnohé oblečené vracelo se ze slavnosti do náručí plačících radostí matek.

Vděčně, opravdu vděčně vzpomínali dobří lidé té pomoci celý rok...

A s blížící se zimou zas zejména ti maličtí vzpomínají: Rozpomenou-li pak se na nás zase ti páni, kterým se tu hu nás v létě tak líbí, rozpomenou-li se na nás i dyž tu kříhnem, v zimě, jako se rozpomíli loni?

Soucit posýlá tu zprávu soucitným českým srdcím a sám tu sobě i těm dětem odpovídá, že ano! — —

Kdo milujete náš lid — pomozte hodným dřevorubčatům pod Čerchovy strojiti Ježíška! *J. Hruška.*

Digitized by Google

Na vánoční stromek darovali:

II.

Převádí se z č. 11 . . . zl. 44·—

Po zl. 10·—: J. Osv. Bedřich hrabě Stadion, Kouty, pp. Otakar Klazar, Kruh, Vladimír Kavalír v Sázavě, Ot. Skřivan, Vinohrady . . . . . zl. 40·—

Po zl. 5·—: sl. městská rada v Berouně, sl. okresní výbor v Domažlicích, sl. městská rada ve Dvoře Králové n. Labem, sl. městská rada v Humpolci, sl. okresní výbor v Humpolci, sl. Zemská jednota soukromých úředníků v král. Českém, Praha, pp.: JUDr. Jos. Hubený, Praha, Ant. Preininger, mag. rada, Praha, F. Šimáček, nakladatelství, Praha, inž. Jan Soukup, Praha, Jos. Blecha, Karlín, sl. Gusta Radošímská, Vinohrady, pp. Jan Danko, Adamov, Karel Kulich, Bohusudov, Jindř. P. Skorkovský, Humpolec, Julius Olič, Kladno, Ant. Josef Felix, sládek, Kouty, Václav Tupec, gen. tajemník, Kouty, Richard Katzau, továrník, Babí u Náchoda, Vojta Matějka, sládek, Náchod, Dr. Karel Tausch, c. k. vicepresident, Plzeň, Edvard a Vilém Porkert, Skuhrov, Augustin Fodermayer, Vídeň, JUDr. Václav hrabě Kaunic, Vysoká, Otto Wiesenberger, Žebrák . . . . . zl. 125·—

Otakar Hauba, lékárník v Plzni . . . . . zl. 4·—

Po zl. 3·—: ct. Akademický spolek „Arnošt“, Praha, pp. MUDr. Otakar Frankenberger, Praha, Cyrill Horejc, Praha, A. D. Jindra, Praha, Alois Podhorský, Praha, Karel Stüdl, Praha, Frant. Zedník, Smíchov, Antonín Chmel, Vinohrady, Frant. Prášil, Vinohrady, Otto Wiesenberger, Beroun, O. Kramer, Dolní Bousov, Richard Walleský, Humpolec, Frt. Mikulejský, Kralupy, J. Křikava, Kutná Hora, František a Slavinka Weignerovi (ze svých úspor), Kutná Hora, Bedřich Bernau, Plaňany, Jindřich Neumann, Plzeň, K. Ritter z Rittershainu, Plzeň, sl. Purkmistrovský úřad v Radnicích, pp Jakub Drůbek, Rokycany, Frant. Filip, Uhříněves, T. Potměšilová, Veselí n. Lužnicí . zl. 66·—

Veledůstojný pán P. Jos. Svoboda, biskupský notář a děkan, Turnov . . . . . zl. 2·10

Po zl. 2·— pp.: Josef Arnošt, Praha, Karel Brejška, Praha, Václav Čáp, Praha, Vilém Dvořák, Praha, Alex. Haller, Praha, Václav Jirotka, Praha, A. Juránek, Praha, František Havelka, Praha, Ant. L. Kamm, Praha, J. Mladějovský, Praha, Arnošt Pechar, Praha, inž. Adolf Perneker, Praha, MUDr. Boh. Souček, Praha, Edvard Schiffner, Praha, Josef Štór, Praha, Ladislav Štulc, Praha, Jan Tauer, Praha-Bubny, Václav Vlk, Praha, Jan Weis, Praha, Antonín Záhorský, Praha, Frant. Zavřel, Praha, V. Pokorný, inženýr, Karlín, Jan Doležal, Král. Vinohrady, Karel Fürich, Král. Vinohrady, Frant. Hauptmann, Král. Vinohrady, Karel Kavka, Král. Vinohrady, Jan Opočenský, Král. Vinohrady, Vojta Neumann, Král. Vinohrady, Jan Bradáč, Smíchov, prof. MUDr. Karel Chodounský, Smíchov, O. Pohl, lékárník, Smíchov, J. M. Hromada, Žižkov, Josef Wolf, Žižkov,

Digitized by Google

Jindř. Karel Reichl, Beroun, J. Bartoš, Brno, Frant. Madr, Brno, Frant. Heinz, Dobříš, Karel Trnka, Domažlice, Šalomoun Eisner, Horomyslice, Dr. Frant. Doležel, Hořovice, Emerich Dítě, Humpolec, Frant. Tischer, Jablonec n. Jizerou, Ant. Holeček, Jičín, Ant. Kratochvíl ml., Jičín, Karel Beránek, Kladno, Gustav Pelly, Kladno, Adolf Kotrba, Klobúky, Karel Latzl ml. v Kolíně n. L., Vlad. Křikava, Kutná Hora, Karel Fischer, Letky, V. Hess, Louny, ctěný Sokolský pěvecký kroužek, Louny, slavný Obecní úřad v Nuslích, pp.: Jan Antony, Plzeň, Josef Bittner, Plzeň, Jan Hodinář, Plzeň, Č. Hrbek, Plzeň, V. Milota, Przemysl (Halič), filkáři v Měšťanské Besedě, Příbram, C. Mann, Příbram, Jan Novák, Příbram, Karel Krch, Tábor, pí. Míla Trachenská, Tábor, pp.: Hynek Rückel, Tasice, Frant. Svatoš, Turnov, Jaroslav rytíř Zaplatal, Uher. Hradiště, JUDr. Jindř. Kohn, Uhl. Janovice . . . . . zl. 134·—

Po zl. 1·50 pp.: Ant. Fuchs, Praha, Jan Paďour, Praha, Alexej Záhoř, Praha, Josef Žert, Jenštýn, Karel Sekera, Louny, P. Norb. Hraska, Dolní Ročov, Čeněk Peters, Slaný, V. C. Tvrzník, Tábor . . . . . zl. 12·—

Po zl. 1·— pp.: Josef Audolenský, Praha, Alois Babor, Praha, Adolf Bílý, Praha, Karel Blomann, Praha, Jindř. Brichta, Praha, Václav Bubeníček, Praha. Karel Bureš, Praha, Tomáš Dvořák, Praha, Jindřich Eckert, Praha, Ivan Hájek, Praha, Č. Hevera, Praha, Antonín Hodek, Praha, Hrazánek, Praha, Jindř. Hüttel, Praha, Ondřej Jorda, Praha, Vilém Kleuka, Praha, Vojta Koláček, Praha, Josef Kořínek, Praha, Frant. Koudelka, Praha, Dr. J. Krajan, Praha, Jan Král, Praha, Karel Kvis, Praha, Viktor Machulka, Praha, Emil Paclt, Praha, Karel Paspa, Praha, Antonín Pasovský, Praha, Vilém Pasovský, Praha, Karel Pohnert, Praha, Julius a Miloš Řivnáčovi, Praha, Jiří Skokan, Praha, Edv. Streubl, Praha, Gustav Šamal, Praha, JUDr. Jakub Scharf, Praha, Ferd. Tallowitz, Praha, JUDr. Ferd. Tonder, Praha, Karel Werl, Praha, A. Wimmer, Praha, Vojta Zeman, Praha, Páté oddělení c. k. železn. ředitelství, Praha, Ant. Hejtmánek, Karlín, Otakar Nekvasil, Karlín, Josef Novák, Karlín, JUDr. Ant. Pavlíček, Karlín, Karel Prokš, Karlín, Ant Buzek, Vinohrady, Frant. Kasl, Vinohrady, Vojtěch März, Vinohrady, Frant. Nepomucký, Vinohrady, Vojtěch Víravský, Vinohrady, Dr. Jos. Lerch, Smíchov, Jaroslav Brázda, Žižkov, Moric Robitschek, Babí u Náchoda, Hubert Fiala, Brno, Karel Fišara, Brno, Alois Novák, Brno, Jan Procházka, Brno, Stan. Tuček, Brodek, Vilém Tupý, Čelakovice, Vojtěch Bitzan, Čimelice, Leopold Gröger, Domažlice, Jan Hlaváček, Česká Kubice, Dr. Vilém Kostlivý, Domažlice, Ferd. Hubna, Hořovice, Václav Wakenda, Hrušovany, Karel Frankenberger, Chropín, Jan Maruška, Jablonec n. Jiz., Alois Horák na Janové Hoře v Krkonoších, Adam Fleischmann, Jičín, Josef Přibyl, Jičín, Alois Breith, Jindř. Hradec, Jan Muk, Jindř. Hradec, Alois Čtvrtečka, Klatovy, JUDr. Karel Hostaš, Klatovy, MUDr. K. Danda, Klobúky, Bohumil Zap, Klobúky, Jan Maydl,

Digitized by Google

Kralovice, Hypolit Faster, Křivoklát, Adolf Beneš, Kutná Hora, A. Jarolímek, Sedlec u Kutné Hory, Dr. Frant. Vondrák, Kutná Hora, Zdeněk Kuffner, Král. Dvůr n. L., Jindř. Veleb. Mastný, Lomnice n. Popelkou, J. Ejem, Louny, Jan Hainc, Louny, Bedř. Hampl, Louny, Jan Janich, Louny, J. Kosmata, Louny, Al. Landfrasz ml., Louny, P. Gustav Procházka, Louny, Kvido Roháč, Louny, MUC. Frant. Sedlmayer, Louny, Gustav Sekera, Louny, V. Štětka, Louny, Rudolf Vidmann, Louny, Frant. Langhans, Mělník, Jan Honců, Mrklov, Aleš Komers, Ml. Boleslav, Nejmenovaný, Německý Brod, Aleš Seichert, Nové Město na Moravě, Vladimír Svátek, Oužice, JUDr. Josef Štolba, Pardubice, Karel Sproseč, Rosice u Pardubic, Jos. Frant. Kopřiva, Pelhřimov, Maximilian Juna, Poděbrady, MUDr. J. Vondrovic, Poděbrady, J. Vondráček, Plaňany, Frant. Klotz, Plzeň, Frant. Koch, Plzeň, Adolf Menčík, Plzeň, Vít Pergal, Plzeň, H. Říha, Plzeň, P. Augustin Střízek, Plzeň, Ant. Štika, Plzeň, ctěný Klub českých velocipedistů, Plzeň, pp.: JUDr. F. Vrabec, Plzeň, Bohuslav Ženíšek, Plzeň, Josef Hrabák, Příbram, Frant. Karásek, Jince (Příbram), Aug. Koudelka, Raabs (Dolní Rakousy), Jos. Brož, Roudnice n. L., Karel Weigl, Rožďalovice, Bedř. Pejša, Sedlčany, Frant. Mužík, Skalka u Třebenic, Č. Jirkovský, Slaný, Alois Klíma, Slaný, V. Feršmann, Tábor, V. Folprecht, Třebenice, Josef Baudys, Turnov, Josef Pospíšil, Turnov, Jan Šimon, Malá Skála u Turnova, Jos. Táborský, Turnov, Rudolf Stockar z Bernkopfu, Uhříněves, Arnošt Miniberger, Volyně, A. Voldřich, Vrutice, Dr. Jaroslav Svoboda, Vysoké Mýto, Karel Sládeček, Velké Žernoseky, Jan Vaněk, Žichovice, A. Pekárek, Zvoleněves, MUDr. Václav Bartoníček, Znojmo . . . . . zl. 140·—.

Po 50 kr. pp.: Josef Jiřinec, Praha, JUDr. V. Langkramer, Praha, A. Pexider, Vinohrady, Ant. Kroupa, Smíchov, Jan Kolář, Žižkov, F. Mareš, Brno, Jakub Černý, Čáslav, Ladislav Jozek, Český Brod, P. Alois Krámr, Košíře, Karel Říha, Ledeč, Jan Halásek, Louny, Josef Kunst, Louny, Frant. Sláma, Klatovy, Alois Sonnenwand, Louny, V. Machoň, Pardubice, Karel Anger, Plzeň, Gabriel Šuran, Roudnice, K. Rathouský, Rychnov n. K. . . zl. 9·—

Pan Scherl, Svijany-Podolí . . . . . zl. —·30

Pan Frant. Straka, profesor v Brně, sbírku mezi členy odboru brněnského, k níž přispěli pp.: po zl. 1.— Ed. Černý, Holeček, Pětník; po 50 kr. Jenáček, Havlíček, Pospíšil, Rozsíval, Svatoš, Škarda, Wimmer, Straka, Vaučura; Remeš 30 kr.; po 20 kr. Berger, C. Černý, Januška, Grňa, Klíč, Martinec, Mezník, Pernes, Seifert, Tošmar, Ressig, Nejmenovaný . . . . . zl. 10·20

Součet . . . zl. 586·60

Paní A. M., Praha: 1 zimník, 4 páry kalhot (1 tělocvičné), 4 páry bot, 1 sokolský oblek, 1 vojenský oblek, 2 modré obleky, 1 vestička, 1 čepice (modrá), 1 klobouk (bílý), 1 malé triko; hračky: 1 malá skřínka, 1 malé pianko, 1 krabice se zvířátky, 1 krabice s domečky, 2 malé konývky, 3 obrázky. — J. Novák („u Štajgrů"), Praha: 17 malých košil (13 pro dívky, 4 pro hochy), 14 párů punčoch, 4 šály, 3 trika v celku,

Digitized by Google

1 trikotový kabátek, 1 bačkory. — Em. Uggé, Praha: 1 klobouk, 6 kabátů, 2 zimníky, 2 páry kalhot, 2 vesty, 1 trikotová košile, 2 páry bot. — Firma Zlatník a Tlapák, Král. Dvůr n. L., 1 balík bavlny. — B. Stýblo, Praha: 100 různých spisů. — J. Riemer, Praha: 2 balíky papíru. — Kadeřábek, Praha: 1 dešťový plášť, 1 zimník, 2 bluzičky (světlemodré). — Holešovský: 1 klobouk. — Em. Bělský, Kutná Hora: 2 kabátky, 1 pár kalhot.

(Zasláno.)

P. T. pány členy odboru domažlického tímto zveme **k řádné valné hromadě odboru Klubu českých turistů v Domažlicích**, kterou konati budeme dne 8. prosince 1897 o 7. hodině večer v místnosti Měšťanské besedy v hostinci „U černého koně“ v Domažlicích.

Program: 1. Čtení protokolu řádné valné hromady dne 9. pros. 1896 konané. 2. Zpráva jednatelská. 3. Zpráva pokladní. 4. Zpráva o dokončení stavby Chýše Pasovského na Čerchově a předložení účtů stavby, zařízení a obchodu v této. 5. Zpráva přehlížitelů účtů. 6. Volba výboru. 7. Volné návrhy.

Kdyby se k této valné hromadě dostatečný počet členů nesešel, koná se druhá valná hromada o hodinu později tentýž den bez ohledu na počet přítomných.

Petr Hana, starosta. **Max Duffek,** jednatel.

Panorama Národní Jednoty Pošumavské
na Ferdinandově tř. č. 11 (naproti Voršilkám).
Každý týden nové obrazy krajin domácích i cizích.
Vstupné za osobu 20 kr., lístek spolkový, studentský a dětský 10 kr.
Otevřeno ve všední dny od 9—12 hod. dop., od ½2—9 hod. večer.
V neděli a ve svátky otevřeno celý den

Staré ročníky
Časopisu turistů.
Zachovalé ročníky Časopisu turistů, zejména
ročník 1., 2. a 3.
se koupí.
Nabídky přijímá
administrace
Časopisu turistů
v Praze.

K tomuto číslu přiložen jest prospekt nakladatelství F. Šimáčka.

Digitized by Google

Nejstarší český umělecko-literární časopis,
velký nádherně illustrovaný týdeník

(redaktor **M. A. ŠIMÁČEK**)
zahájil právě vydanými čísly svůj

ročník 32.

SVĚTOZOR přináší vybrané příspěvky vesměs od nejpřednějších našich umělců výtvarníků a spisovatelů.

Vydání číslové: **zl. 2·–** čtvrtletní předplatné (13 týdenních čísel).

Vydání sešitové: 26 čtrnáctidenních sešitů po (spoj. v sobě vždy 2 týd. č.) **33 kr.**

Vše bližší týkající se **předplatného, Románové knihovny Světozora, Bazaru, prémií atd.** na obálce 1. čísla, jež se zašle na požádání

zdarma a franko.

Objednávky na **SVĚTOZOR** přijímá každé řádné knihkupectví jakož i

administrace SVĚTOZORA
(knihtiskárna F. Šimáčka)
v Praze, Jeruzalémská ulice číslo 11.

Digitized by Google

Tiskem a nákladem knihtiskárny F. ŠIMÁČKA v Praze, Jeruzalémská ulice čís. 11, vyšly mimo jiné tyto

spisy pro mládež:

Čtvero ročních časů. Napsal B. BAUŠE. Cena 60 kr., kart. 70 kr.

Zábavná věda. Sto silozpytných pokusů k zábavě a poučení mládeže i dospělých. Dle původního francouzského vydání inženýra Arthura Gooda se zvláštním svolením spisovatele i nakladatele pro české vydání upravil BOHUMIL BAUŠE. Se 116 původními dřevoryty. Cena zl. 1 30, ve skvostné vazbě zl. 1 80

Vítův robenec. Historická povídka ze XIV. století. České mládeži a jejím přátelům napsal JOSEF BRAUN. Se 6 illustracemi Emila Zillicha Cena 70 kr., kart 80 kr.

Z Čech až na konec světa. Dle pamětí o staročeském cestování vypravuje ALOIS JIRÁSEK Se 6 vyobrazeními Mikuláše Alše. Cena 50 kr., kart. 60 kr.

Srdcem i skutkem. Povídky pro českou mládež. Napsala EL. KRÁSNOHORSKÁ. Se 7 illustracemi E. Zillicha. Cena 40 kr., kart. 50 kr.

Vzorné dítko. Sbírka básní pro dům i školu s tendencí vychovatelskou. Sestavil ANTONÍN PALICE. Snížená cena 40 kr.

Ozvěna. Verše českým dětem. Napsal BOHUMÍR PATERA. S 27 vyobrazeními. Cena 80 kr., kart. 90 kr.

Povídky o českých umělcích. Napsal KAREL V. RAIS. S 8 illustracemi Jos. Ulricha. Cena 36 kr., kart. 45 kr.

Nová sbírka slovanských pohádek a pověstí. Sestavil K. V. RAIS Se 14 illustracemi Emila Zillicha Cena 70 kr., kart. 80 kr.

Z naší kroniky. Dějepisné povídky, jež mládeži napsal K. V. RAIS. Cena 1 zl., ve skv. vaz. zl. 1·60. Též ve 2 svazcích, I. sv. 60 kr., II. sv. 45 kr.

Ruští bohatýři. Nejpřednější ruské pověsti (byliny) ve zpracování pro mládež O. J ŠMIDT-MOSKVITINOVÉ. Přeložila Věra Čalounova. S 8 vyobr. Cena zl. 1·20, kart. zl. 1 60.

České květy Útlé mládeži podává PAVLA MATERNOVÁ. S četnými vyobr. Cena zl. 1·20, váz. zl. 1·70.

České klasy. Milé mládeži podává PAVLA MATERNOVÁ. S četnými vyobr. Cena zl. 1·20, váz. zl. 1·70.

Kytice přání, nápisů a proslovení. Mládeži a jejím přátelům ku potřebě příležitostné napsala PAVLA MATERNOVÁ. Cena 80 kr.

Márinčino proč? Napsal EMIL DESBEAUX. Z francouzštiny vzdělal J. S. K vydání upravil Josef Klika. S četnými vyobrazeními, mezi nimiž 8 plnostránkových od E. Zillicha. Cena zl. 1·50, kart. zl. 1·80.

Mezi dětmi. Obrázky z dětského života. Milé mládeži české podává JUL. SKUHRAVÝ. S 20 velkými illustracemi. Cena v kart. deskách zl. 1·50.

Mateří douška. Milým malůčkým napsala VILMA SOKOLOVÁ. S 30 vyobraz. Cena 60 kr., kart. 80 kr.

Okénka do srdéčka. Povídky z Valašska a ze Slovenska. Napsala VILMA SOKOLOVÁ. Cena 40 kr., kart. 50 kr.

Pozdravy z lesů a polí. Milé české mládeži přináší VILMA SOKOLOVÁ. S 25 vyobrazeními. Cena 60 kr., kart. 80 kr.

Až na konec světa! Hvězdářské hovory zábavné, jež sepsal Dr. F. J. STUDNIČKA, v. ř. professor mathematiky na c. k. české universitě. S 45 vyobrazeními a mapou hvězdnatého nebe. Cena zl. 1·50, kart. zl. 1·70, ve skv. vazbě zl. 2·10.

Na skladě u všech knihkupců.

Knihtiskárna F. ŠIMÁČEK, nakladatelé
Praha, Jeruzalémská ul. 11.

Digitized by Google

Klíč ke značkám „Mapy okolí pražského".

315 výška trigonometricky určená v metrech

273 výška při podrobném měření určená v metrech

chrám, kostel

kaple

sloup s obrazem

kříž

pomník

Kl. klášter

hřbitov

Z. zámek

zřícenina

stavení obytná

továrna

Dv. dvůr

Hst. hostinec

Mysl. myslivna

vysoká pec

důl

lom

mlýn

stromy (vhodné k orientování)

plot a zeď

Železniční: St. stanice; Zast. zastávka; domek hlídače

dráha silniční

hranice okresní

hranice obecní

silnice I. třídy

silnice II. třídy

cesta řádná

cesta I. třídy

cesta II. třídy

stezka

strmá cesta

hráz

rybník

bažina

Bayerische Staatsbibliothek München

Digitized by Google

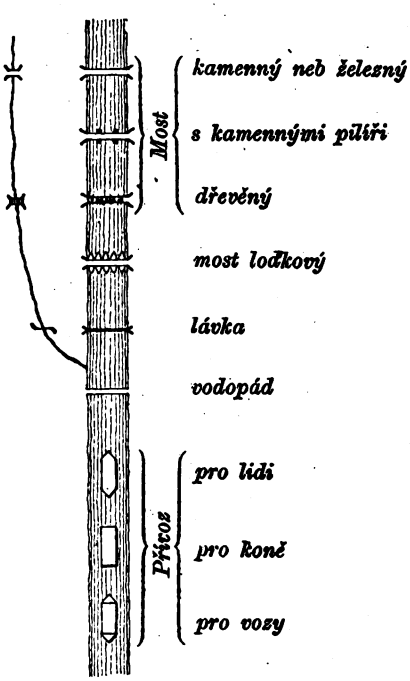

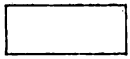
pole

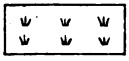
louka

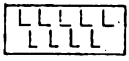
chmelnice

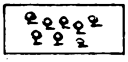
skupina stromů

houština

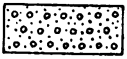
les

zelinářská zahrada

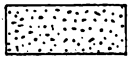
pískovna

Digitized by Google

Digitized by Google

R. 51 Bde

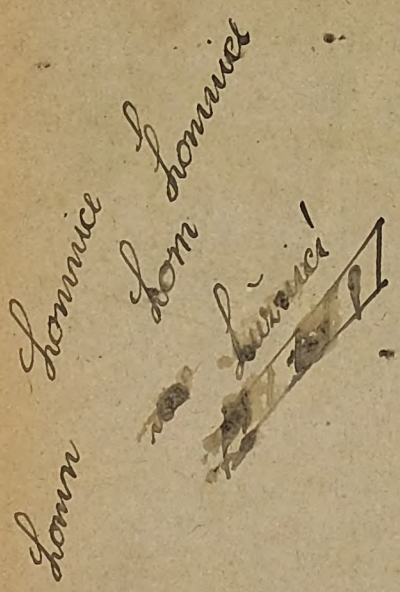

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google